TRYS ROMANAI

KUNČIUS

HERKUS

PELENAI
ASILO
KANOPOJE

SMEGENŲ
PADAŽAS

EKSKURSIJA:
CASA
MATTA

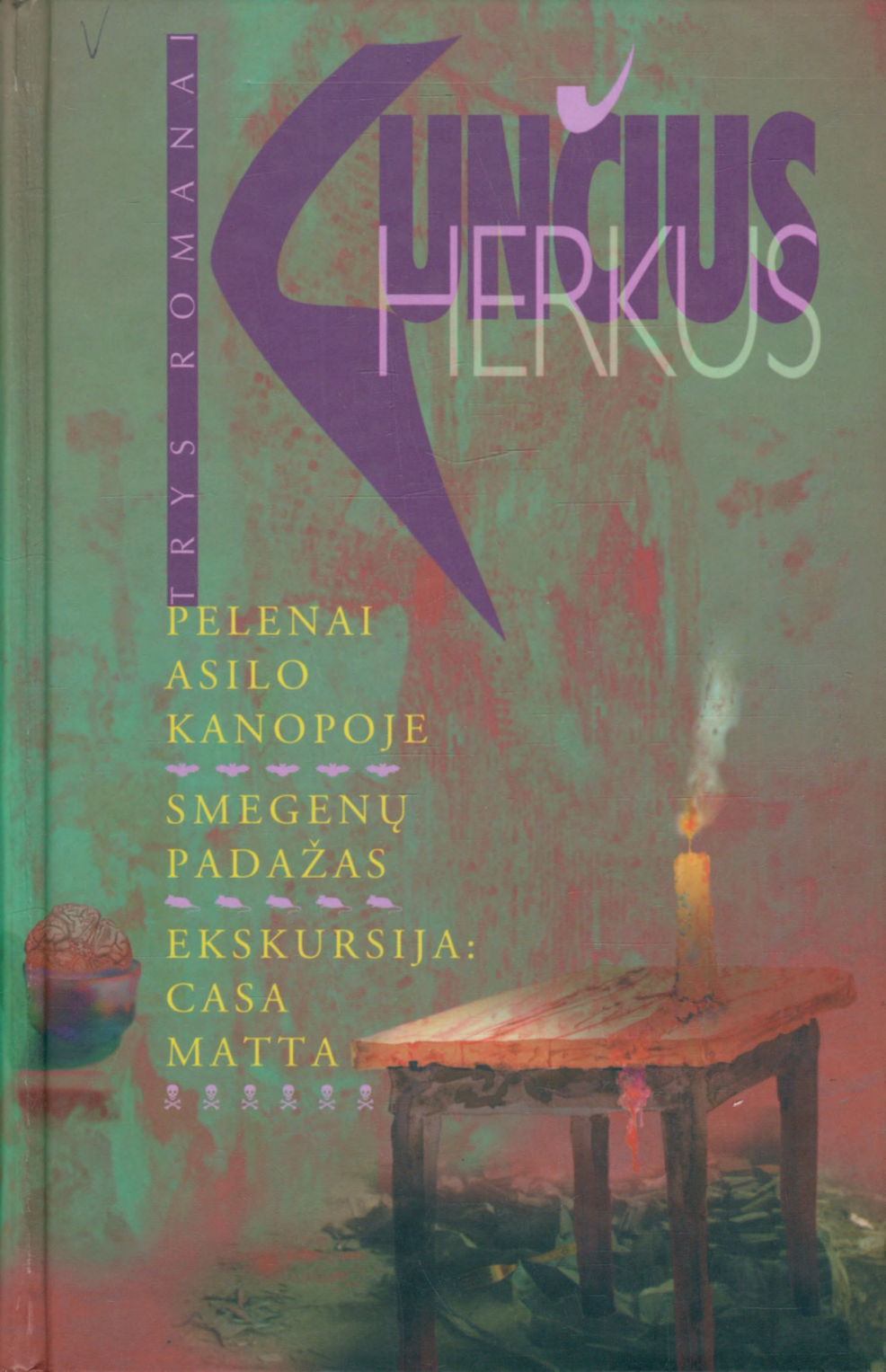

HERKUS **KUNČIUS**

TRYS ROMANAI

PELENAI ASILO KANOPOJE 5

•

SMEGENŲ PADAŽAS 197

•

EKSKURSIJA: CASA MATTA 345

LIETUVOS RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS LEIDYKLA VILNIUS

Knygos išleidimą rėmė
Kultūros ministerija

ISBN 9986-39-195-4

UDK 888.2-3

Ku-179

© Herkus Kunčius, 2001

© Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2001

PELENAI ASILO KANOPOJE 1996

– Ar tu nenorėtum tapti mūsų miesto budeliu? – pasiteiravo manęs Meras ir aš akimirksniu sutikau, nes panašūs pasiūlymai nesimėto it bananų žievės gatvėse. Aš tvirtai linktelėjau galva, tačiau taip neapdairiai, jog ji vos nenukrito nuo mano pečių. – Tačiau tu žinai, su kokiais sunkumais teks susidurti, – tęsė Meras.

– Taip, žinau, – patvirtinau, nes išties žinojau, kas manęs laukia. Perspektyva viliojo, nes man tik duok sunkumus.

– Nuspręsta.

Meras paplekšnojo man per petį, aš atsukau skruostą, tačiau jis jį paniekino. Nepykstu, nes, kita vertus, jei merai kiekvienam plekšnotų per skruostus, mieste nebūtų jokios tvarkos.

– Šeimos negalėsi turėti, – dar bandė įbauginti mane Meras, kai jau norėjau išeiti, nes nevalia piktnaudžiauti Mero svetingumu. – Senatvė tavo bus sunki ir apkartinta vienatvės...

Nesiruošiau klausyti jo išvedžiojimų, juolab kad jie man gadino šventinę nuotaiką. Aš išėjau, tapęs budeliu. Ir toks lengvumas mane apniko, toks lengvumas, toks nepakeliamas lengvumas...

Aš esu miesto budelis. Aš esu budelis ir didžiuojuosi šiomis pareigomis. Mano savimeilę glosto, kad mane pastebėjo, įvertino. Tai yra didelis dalykas, nes kiti, net sulaukę senatvės, apie panašius pasiūlymus ir svajoti nedrįsta. O mane pastebėjo. Mane pastebėjo ir atrinko iš šimtų, tūkstančių, milijonų. Kodėl? Ogi todėl, kad esu išskirtinis. Tačiau tai, kad esu išskirtinis, supratau tik tapęs budeliu. Tai yra nuostabu!

Negaliu teigti, jog pradžia buvo lengva. Visko pasitaikė. Pasitaikė sėkmių, džiaugsmų ir nusivylimų. Niekada nepamiršiu pirmosios egzekucijos. Jaudinausi

prieš debiutą, prakaitavau. Atsimenu – naktį nemiegojau: kad tik gerai, kad tik gerai pavyktų...

Pavyko. Tą kartą labai gerai pavyko. Meistriškumas, tiesa, mano buvo dar menkas, tobulintinas. Ir vis dėlto man pavyko. Aš atskyriau galvą nuo kūno vienu mostu. Galva nerūpestingai žlegtelėjo į pintinę, o Meras priėjo prie manęs, apkabino, pabučiavo ir pridūrė, kad nesigaili pasirinkęs mane. Aš buvau kaip su sparnais. Mano būsena buvo neapsakoma. Aš buvau – laimingas. Tos dienos niekada nepamiršiu. Nepamiršiu Mero ištaisytų vaišių. Nieko nepamiršiu. Retkarčiais, nors tai labai retai atsitinka, kai mane apninka abejonės, kai ima graužti nepilnavertiškumo kenkėjai, aš prisimenu pirmąją egzekuciją, ir nevilties šešėliai akimirksniu atsitraukia.

Meras buvo teisus. Budelio gyvenimas yra sunkus ir lengvas. Sunkus, nes daug darbo. Lengvas, nes matai savo darbo vaisius, kuriuos išvydus sugrįžta iššvaistytos jėgos. Ne, sveikata aš nesiskundžiu. Mano sveikata yra gera, geležinė. Be to, aš esu stiprus.

Pradžioje jį norėjau pavadinti tiesiog TAS, KURIS YRA. Tai nebuvo tikslu. Jis buvo Dievo dovana, todėl ir daviau jam skambų natano vardą.

Man sekasi neblogai. Nesiskundžiu. Būtų nesąžininga skųstis: gyventi turiu kur, kišenpinigių užtenka, aprengtas, pamaitintas etc. Mieste visi galvoja, kad esu amžinas studentas. Neprieštarauju, nors iš tiesų esu amžinasis budelis. Gera būti amžinuoju budeliu. Gera. Ne kiekvienam tai lemta suprasti. Mes kartais susirenkame, budeliai, pasikalbame. Nė karto neteko išgirsti iš bičiulių skundų, kad bloga būti budeliu. Tačiau mieste galvoja, kad aš studentas. Jie įsitikinę, jog studijuoju mediciną. Tiek to. Tiesa, aš turiu šiokių tokių medicinos žinių. Jos mūsų profesijai yra reikalingos, tačiau ne jos

(žinios), o meistriškumas viską lemia. Meistriškumas ir rusų baleto mokykla.

– Tu dirbi kaip Dievas, – mestelėjo man kartą komplimentą Meras, kai baigiau ketvirčiuoti vieną raganių, virdavusį iš našlaičių kaulų stebuklingą pudingą. – Kaip Dievas, kaip tikras Dievas...

Aš nieko tą kartą nepasakiau Merui, tačiau susimąsčiau. Pagalvojau, ir prieš mane atsiskleidė tokia tiesa, kurios jokie argumentai negalėjo užginčyti. Kad esu Dievas, tai gal per stipriai pasakyta, tačiau, kad esu jo valios vykdytojas, tai yra šventa tiesa. Kai supratau šį dalyką, pasaulis man atsivėrė visai kitomis spalvomis.

Jei pridėtum nataną prie ausies būgnelio ir įsiklausytum, galėtum išgirsti, kaip ošia okeanas. Šis ošimas primena tolimas keliones, egzotiškas pakrantes, romantiškus nuotykius. Mano natanas visur jų ieško. Jis yra keliautojas.

Meras buvo teisus – mano rankomis Dievas įgyvendina savo valią: baudžia ir glosto, bara ir giria, skatina ir perspėja. Išmintingas tas mano Meras. Jis žmogus geras, nors daug kas jam turi priekaištų. Man jis patinka.

– Vagis tas mūsų Meras, – išgirdau kartą alinėje, kai po tarnybos buvau užsukęs atsigaivinti.

– Tai yra melas, – pertraukiau šmeižiką. – Tai yra bjaurus melas, – pasakiau jam tiesiai į akis, nors jis buvo gerokai už mane stambesnis.

– Jūs, studentai, keliaklupsčiaujate jam, nes perkate papigintus bilietus į teatrus, naudojatės privilegijomis, nemokamai prisigeriate per šventes. Žinoma, kad jis jums yra ne vagis. Tačiau esate akli, nes žvelgiate į pasaulį pro rožinius narkotikų ir alkoholio stiklus.

Aš jam nieko nepasakiau, nepaprieštaravau, nes esu šventai įsitikinęs, kad panašius šmeižikus likimas pats nubaudžia. Buvau teisus, nes nepraėjo ir savaitė – pastarasis pakliuvo pas mane į merijos rūsį, teisingai apkal-

tintas chiromantija, kuria vertėsi nemokėdamas mokesčių iždui. Jis nepažino manęs, nes baudžiau jį puošinas budelio uniforma. Tačiau, kai įkaitintomis žnyplėmis (jas parsisiųsdinau iš Niurnbergo) traukiau jam liežuvį, mestelėjau:

– Pats, manau, daugiau nebešmeiši sąžiningųjų.

Po šių žodžių atsiskyrė jo siela, kuri, be jokios abejonės, nukeliavo tiesiai į pragarą, pas velnius, o pastarieji jau žino, kaip su panašiais reikia elgtis.

Visokių žmonių man tenka tarnyboje sutikti. Vieni rėkia nesavais balsais, kiti meldžia atleidimo, nors atleisti nesu įpareigotas, treti siūlo pinigus ir t. t., ir t. t. Kada nors man reiks juos aprašyti. Drįstu galvoti, kad tai turėtų būti įdomi knyga. Galbūt jos niekas nepirks, tačiau išliekamoji jos vertė bus akivaizdi. Ateitis, kaip sakoma, parodys.

Vieno atvejo tai negaliu pamiršti. Toks keistas, neįprastas buvo. Atvedė jį pas mane trečiadienį vakarop. Aš jau ruošiausi eiti namo, tačiau Meras paprašė, kad pasilikčiau. Galėjau ir nepasilikti. Galima buvo atidėti rytdienai, tačiau Meras primygtinai reikalavo, kad jį priimčiau. Nepamenu dabar, batsiuvys ar kirpėjas jis buvo. Nesvarbu. Tačiau jo kiaušą tai atsimenu ir atsiminsiu visą savo gyvenimą. Meras norėjo, kad nukirsčiau jo viršūnėlę Damasko kardu, bet aš pasipriešinau, motyvuodamas tuo, jog viršugalvį galiu įveikti ir vitrinos stiklo nuolauža. Galbūt aš pervertinau savo jėgas, galbūt stiklas pasitaikė nekokybiškas, tačiau tik iš penkto karto man pavyko atverti makaulę. Žinoma, gėda buvo prieš Merą. Gėda, nes tas, su atvertu iš penkto karto kiaušu, puolė aiškinti, kad yra teisės profesorius, citavo Homerą, sekė La Fonteno pasakėčias. Tik užčiaupus jį žarijomis, nusibaigė.

– Nesitikėjau, – pasakė tada man Meras ir kitą dieną pasiuntė į Miuncheną pasitobulinti.

Man buvo gėda. Siaubinga gėda, tačiau po Miuncheno tokių klaidų daugiau niekada nebedariau. Niekada negalima pervertinti savo jėgų, nes kiekviena auka tikisi staigios mirties. Aš šiuo atveju esu įpareigotas pateisinti parodytą man pasitikėjimą. Gėda dabar man prisiminti. Labai gėda. Kita vertus, to burtininko kiaušas buvo per kietas. Tokius kiaušus geriausia pradžioje paruošti rūgšties tirpale ir tik po to kirsti. Tą, beje, aš sužinojau stažuotėje.

Stažuotė daug naudos man davė. Kažką sužinojau, kažką pasitikrinau, kažko teko atsisakyti. Atsisakiau, pavyzdžiui, odinių diržų. Juos pakeičiau antrankiais, nes jie neišsitampo. Todėl dabar nebevarginu Mero nuolatiniais prašymais, kurie, tiesą pasakius, buvo jam gerokai įgrisę, kai maldaudavau jo kas savaitę pirkti po naują ristūną. Mero iždas gi ne beribis, tiesa?

Natanas nebijo aukščio. Jis galėtų kopti į aukščiausias pasaulio viršukalnes: Džomolungmą, Tadeušą Kosciušką. Jam nepritrūktų deguonies. Natanas myli kalnus. Jis netveria be aukštybių. Jis – alpinistas.

Mano gyvenimas slenka ramiai. Aš drąsiai galiu atsisukti atgal, nes nebijau išvysti tuštumos, kurią dažniausiai pamato neradę gyvenime vietos. Turiu ir draugų. Nieko man netrūksta. Laisvą minutę, kai prigulu ir skaitinėju egzistencialistus, dažnai mąstau apie būtį. Ji man yra įdomi. Mano akiratis platus, lieka laiko savišvietai, be kurios neišsiversi šiais laikais. O laikai yra įdomūs. Štai, pavyzdžiui, visai neseniai perskaičiau, kad Džakartoje Indonezijos gydytojai keturių dienų kūdikio kūnelyje rado embrioną – 50 gramų ir 8 centimetrų dydžio. Įdomu, tiesa?

Pasaulyje yra begalė įdomių dalykų ir man kartais skaudu, jog nepavyks visko sužinoti. Aš stengiuosi neatsilikti. Seku literatūrą, prenumeruoju žurnalus, susi-

rašinėju su Volteru, Didro, Monteskjė, Žanu Žaku Ruso, atsiunčiančiu man kiekvieną rudenį mėsingų slyvų. Nesijaučiu vienišas, nes aplinkui yra tiek draugiškų, atvirų ir mielų žmonių, kad tik spėk su jais susipažinti, bendrauti, tik semk iš jų išmintį. Aš tą ir darau, nes gyvenimas man duotas vienas. Aš noriu jį nugyventi kuo prasmingiau. Aš noriu jį išsemti, nors suprantu, kad gyvenimo šulinyje dugno niekada nebuvo ir nebus. Tačiau aš bandau, ir tai yra laimė. Gyvenimas yra begalinis džiaugsmas. „Jį verta gyventi", – mėgsta kartoti mano bičiulis Kamiu. Alberas yra jo vardas.

Pasimerkiau rūsyje našlaitėlių puokštę, kurią man įteikė viena gerbėja, nepraleidžianti nė vienos egzekucijos. Ji yra prasitarusi, jog norėtų intymiau pabendrauti, tačiau tai neįmanoma, nes aš budelis. Nors ją ir pavijau, tačiau mūsų santykiai nepakito. Ji lanko ceremonijas miesto aikštėje ir garsiausiai šaukia bravo. Kartais jos šūksniai mane blaško, tačiau aš demonstruoju gigantišką savitvardą.

– Aš norėčiau jus pasveikinti, – pasakė ji prieš valandą, aplankiusi mane rūsyje. – Esu jus įsimylėjusi ir nebijau to pasakyti, – tęsė ji, kai našlaitėlių puokštė jau buvo mano rankose, kurias prieš akimirką kruopščiai nuploviau.

Man buvo malonu. Manau, kad kiekvienam yra malonu išgirsti pagyras. Tačiau aš neturėjau laiko ilgiau su ja bendrauti, nes laukė kiti neatidėliotini reikalai. Tad padėkojau ir asmeniškai pakviečiau į kitą bausmę, kuri turėtų įvykti po savaitės. Ji apsidžiaugė. Ji baudėsi pabučiuoti man ranką, tačiau aš sustabdžiau ją.

– Ką jūs?! – pasakiau, išplėšdamas ranką iš jos žnyplių. – Aš gi ne kunigas!

– Jūs daugiau nei kunigas, – ištarė ji ir nuraudo.

Esu girdėjęs, kad yra tokių pasaulyje moterų, kurios įsimyli išimtinai kunigus, budelius, pranciškonus. Iš mokslinės literatūros sužinojau, jog tai iškrypimas. Visokiausio plauko iškrypėlių aš vengiu, nes jei prisileisi juos kartą prie savęs, tai jie neatsikabins. Neatsikabins, ir net Mero potvarkiai tada neapsaugos. Tokie iškrypėliai tykos gatvėse, tarpuvartėse, lips ant ešafoto, bučiuos kojas, rankas, torsą. Esu skaitęs, kad panašūs pasivagia kokį nors fetišą, kurį slapčia naktimis garbina, narina į jį galvą, bučiuoja. Savo instrumentų aš nenoriu prarasti, nes taip sunkiai rinkau kolekciją...

– Deja, turiu išeiti, – pasakiau jai griežtai ir ji nuliūdo.

– Ar galėčiau jums parašyti laišką? – baikščiai pasiteiravo.

Aš pagalvojau, kad laiškas yra geriau nei netekti adatų, kurias naudoju apšilimui, tad pritariau šiai minčiai.

– Man bus labai malonu gauti iš jūsų laišką, – pasakiau ir užtrenkiau rūsio duris. Ji pastovėjo akimirką prie užtrenktų durų, o aš klausiau, pridėjęs ausį prie staktos. Po akimirkos ji nuėjo, tačiau nesu tikras, ar netyko ji manęs kitoje gatvės pusėje su jazminų šaka.

Gerbėjos vizitas man sujaukė dienotvarkę. Aš planavau po egzekucijos maudyti savo pudelį, kuris yra ištikimiausias mano draugas. Deja, dabar tenka visa tai atidėti neribotam laikui. Pudelis šiek tiek nepatenkintas, tačiau aš jam daviau kraujinės dešros, o kraujine dešra, žinia, gali išpirkti bet kokias nuodėmes. Pudelis ėda dabar ją ir dėkoja, pamiršęs nuoskaudas. Visada galima rasti išeitį. Išeitis yra ir akligatvyje.

Akligatvyje gyvena mano bičiuliai. Tai visai netoli – vos dešimt minučių pėsčiomis. Aš myliu savo bičiulius, o jie man atsimoka tuo pačiu jausmu. Šiandien pas juos – gimtadienis. Užlaikė mane ta gerbėja. Užlaikė. O ir netvarka dar mano rūsyje. Prieš egzekuciją teko kankinti,

todėl stalas, ant kurio aš miegu ir pietauju, apdergtas išvaržomis, apendicitais, ataugomis. Nėra laiko ir susitvarkyti. Vis bėgi ir bėgi, žmogus, kažkur. Vis nėra to laiko, o laikas gi vienas. Kito, kita vertus, nebus. Grindys neplautos, sienos netapetuotos. Baisu! Gėda!

Teko patikrinti natano ištvermę. Aš įspraudžiau jį į tarpdurį ir privėriau. Durimis. Prakaitavo vargšelis, tačiau pasidavė. Jam tai buvo labai gera pamoka. Ateityje nekaišios galvos, kur nereikia. Taip išugdomi refleksai.

– Vėluoji, studente, – su pašaipos šypsenėle sako man Kepetingas – įdomaus likimo žmogus. – Čia tau ne paskaitos.

Aš nieko nesakau, nes su Kepetingu ginčytis nėra prasmės. Jis yra mano draugas, studijavęs Bolonijoje, tačiau nusivylęs visais mokslais, todėl dirba dabar kirpėju, kepėju, mėsininku ir bakalėjininku vienu metu. Sunkiai jis verčiasi su savo žmonele Aureole, tačiau padedu jiems, kiek galiu. Kartais mėsos parūpinu, kartais kokią auką atvedu apsikirpti, pristatęs ją kaip giminaitį iš provincijos. Sumoku iš išdo. Meras nieko nežino, nes, jei sužinotų, jo pykčiui ribų nebūtų. Žodžiu, padedu aš Kepetingui ir Aureolei kiek galiu. Norėčiau daugiau padėti, tačiau ribotos tos mano galimybės. Labai ribotos.

Kepetingas taip pat skolingas nelieka. Jis parūpina man rytais šviežių bandelių, kurias ypač mėgstu prieš egzekuciją. Jos man jėgų suteikia – su lašinukais, su kopūstais, su grybais, uogiene. Miela tai šeima, prie kurios židinio šildausi nuo pirmojo viešo pasirodymo. Kartais nakvoju pas juos. Jie pakloja man ankštame kambarėlyje, kuriame ne taip drėgna kaip mano rūsyje. Tomis naktimis man sapnuojasi spalvoti sapnai. Tiksliau, vienas spalvotas sapnas: einu rugių lauku, o Kristus mane vejasi ir pralenkti nori. Visada tą patį sapną sapnuoju. Visada. Patinka man ši šeima ir sapnai, kuriais jie mane aprūpina.

– Išalkęs turbūt, studente, – linksmai sako man Aureolė, nešdama kiaulienos sklidiną dubenį, o Kepetingas jau sodina prie stalo, inkrustuoto bajoriškomis monogramomis. Kepetingas labai didžiuojasi šiuo stalu. Sako, kad paveldėjęs jį iš Otono, tačiau aš netikiu, nes Otonas buvo vokietis.

– Praalkau šiandien, – sakau. – Daug paskaitų buvo. Po to – korporacijos susirinkimas: alų pagal komandą gėrėme.

– Tu su tom korporacijom baik, – tėviškai mane moko Kepetingas. – Mokslus geriau graužk.

Aš ir vėl neprieštarauju, nes Kepetingas čia ir vėl teisus. Jis visada būna teisus, nes gerokai yra vyresnis už mane. Ne, metų skirtumo aš nejaučiu, nes mūsų pažiūros sutampa. Ne veltui yra sakoma, kad sielų bendrumą ne metai lemia, bet dvasinės kraujo grupės. Mes esame tos pačios kraujo grupės. Aureolės šiek tiek kita.

– Tepalėlį atnešei? – teiraujasi nekantrus Kepetingas, kai aš jau noriu pripulti prie virtos kiaulienos gabalo. – Tepalėlį ar atnešei? – dar kartą klausia, o mano burna pilna, todėl atsakymas pro ją neišsikošia. – Ar tepalėlį atnešei?!

– Yra, – sakau nurijęs stačią kąsnį.

– Tai duok.

– Leisk vaikui pavalgyti, – stabdo Kepetingą geraširdė Aureolė. – Tie mokslai vaikui paskutines jėgas išsiurbė.

Kepetingas susigėsta dėl savo nekantrumo. Aš jį suprantu, jį kamuoja egzema. Ji pasklidusi po veidą, krūtinę, pažastis. Kartą jis man parodė, ir aš išvydau, kad ir apatinėje kūno dalyje jos netrūksta. Kepetingas labai kenčia. Tačiau, kita vertus, kas dabar nekenčia. Visi mes turime, tam tikra prasme, egzemą, alergiją, net hepatitą.

– Duok man tą tepalėlį, – dabar jau maloniai prašo Kepetingas. – Negaliu ilgiau – kanda, niežti...

Kepetingas kasosi, Aureolė jam padeda. Aš nusivalau riebaluotas rankas į kelnių klešnę ir ištraukiu tepalėlį, kuris visad yra su manimi. Tepalėlį pats gaminu – po egzekucijos. Ją randu raganų gimdose. Nedaug, tiesa, tačiau Kepetingui jos pakanka. Iki kito apsilankymo. Jis sako, kad padeda. Aš manau!..

Kol Kepetingas tepasi tepalėliu, aš mėgaujuosi kiaulės kaulų smegenimis, kurios labai gerai maitina mano smegenis. Iščiulpiu viską. Nieko nepalieku. Kaulus nunešiu savo pudeliui. Jis jų nemėgsta, tačiau jam patinka į juos žiūrėti.

Kepetingas sėdi priešais mane ir dvokia. Aureolė nori įtikti, todėl girdo mane gira, kurią raugina stipusio katino pagalba.

– Ar daug paskaitų šiandien turėjai? – teiraujasi Kepetingas, nes jis niekada nėra abejingas mano tariamai edukacijai.

– Anatomiją studijavau, – sakau jam, paremdamas rankos basliu galvą.

– Mūsų laikais Bolonijoje sunku būdavo anatomiją studijuoti. Kūnų trūkdavo. Paslapčiomis juos kasti tekdavo. Viską paslapčiomis. Viską. Gal todėl ir apleidau tuos mokslus...

Aš noriu įsiteikti Kepetingui, parodyti dėkingumą už kiaulieną, todėl sakau:

– Kaip Mykolas Angelas, kaip Leonardas da Vinčis...

– Jie tai daugiausia kūnų išsikasdavo, – niršdamas sako Kepetingas. – Nieko mums, užsieniečiams, nepalikdavo. Viską sau. Tik sau. Dabar, žinoma, tokių dalykų niekas neatsimena ir prisiminti nenori, tačiau taip buvo. Ir tai yra tiesa.

– Jūs turėtumėte prisiminimus rašyti, – skatinu Kepetingą.

– Atmintis jau ne ta.

– Palik vaiką su tais savo prisiminimais, – nepiktai stabdo vyrą Aureolė, kuri tuo metu plauna kaklą kiaulienos nuoviru, stebuklingai gaivinančiu jos rausvą odą.

– Man įdomu, – pertraukiu Aureolę, užgerdamas gira, kurios gali paskanauti tik šiuose namuose. – Man labai įdomu, teta.

– Kapinėse mus gaudydavo, – svajingai pasakoja Kepetingas. – Spąstų prispęsdavo, lūšimis užpjudydavo. Tačiau žinių troškimas buvo stipresnis už baimę. Nieko nebijodavome. Nieko. Nors laikmetis ir baisus buvo – tamsieji viduramžiai.

– Ne tokie jie jau ir tamsūs.

– Tamsūs. Tamsūs jie buvo.

– Dvasininkai siautėdavo, – įsiterpia Aureolė, trindama pėdas kiaulės lašiniu, – maras, badas, vaikai išsprogusiais pilvais. Sunkūs laikai...

Aureolė atsidūsta, o aš nepajėgiu įsivaizduoti tamsiųjų viduramžių, nes dabar Renesansas – visai kitas gyvenimas. Visai kitas.

Mano natanui trūksta kantrybės. Jis ginkluotas jėga, tačiau kokia ji yra trumpalaikė, kai kantrybė išsenka...

– Tai ar daug apie tą anatomiją sužinojai šiandien? – neatstoja nuo manęs Kepetingas.

– Sužinojau, kad žmogus kažkada turėjo uodegą, – su Cezario ryžtingumu pareiškiu ir pasigailiu.

– Nesąmonė! – užpyksta Kepetingas. – Nėra ko landžioti į to idioto Čarlzo Darvino pasturgalį! Nesąmonė!

– Aš nelandžiojau, – bandau gintis.

Kepetingas pyksta. Aš suprantu jį, nes Darvinas vetavo jo disertaciją, prie kurios Kepetingas dirbo porą dešimtmečių. Jį ištinka pykčio priepuolis, pasūdytas paranoja, kai išgirsta apie šį anglą, kuriam kažkada paskolino savo mokslinių tyrimų rezultatus. Kepetingas šios vagystės niekada neatleis.

– Tai prisirišk, jei toks gudrus, uodegą ir vaikščiok su ja priešais rotušę! Prisirišk tą uodegą! – šaukia Kepetingas, nors aš visai nekaltas. Išties, kai dirbau su raganiaus kūnu, išvydau jo užpakalyje nedidelę uodegėlę. Aš, garbės žodis, ją mačiau! Nemeluosiu gi Kepetingui.

– Aaa!!! – rėkia Aureolė, išsitepusi krūtinę katės taukais. – Aaa!!! Aaa!!! – šaukia ji, lyg Abelis ar Kainas būtų vienas kitą nužudę ir nutraukę žmonijos būties siūlą. – A!!! Aaa!!! – neperstoja ji, krenta ant žemės ir nuslysta po stalu, kur geresnė akustika.

– Prasideda, – nepatenkintas pareiškia Kepetingas ir pakyla nuo stalo. – Neskubėk, – stabdo jis mane, nes ir aš jau baudžiuosi kilti.

Aureolė guli po stalu ir rėkia. Kepetingas vaikšto iš kampo į kampą, o aš laukiu tolesnių nurodymų.

– Ar vandenys ištekėjo? – nedrąsiai teiraujuosi.

– Jau prieš savaitę, – ryžtingai nustato datą Kepetingas, o Aureolė vis dar žviegia, lyg būtų skerdžiama.

Aš turiu įrodyti, kad esu medicinos studentas, todėl neprarandu savitvardos. Man nenauja dalyvauti gimtadieniuose, tačiau į kiekvieną ateinu su virpuliu. Ne, nesijaudinu, tačiau vis dėlto kažkas manyje krebžda.

– Esu girdėjęs, – sakau, – kad, norint išvengti traumų, tikslinga visa tai atlikti vandenyje.

– Pirmyn! – bičiuliškai paskatina Kepetingas, ir pasitikėjimas manyje padvigubėja.

Ne visi natanai yra ilgaamžiai. Dažniausiai jie užgęsta anksčiau už savo valdovus. O galbūt natanai ir yra tikrieji valdovai, paliekantys tarnus likimo valiai?..

Su paslaugiu Kepetingu mes įverčiame žviegiančią Aureolę į kiaulienos nuoviro katilą, panardiname ją. Aš regiu, kaip nuovire kyla burbuliukai. Grožėčiausi ir grožėčiausi šiuo vaizdu, tačiau nėra laiko, reikia veikti. Aureolė jau nežviegia, tačiau įninka nardyti. Ji nardo vis

atkakliau ir atkakliau, o mano jėgos senka, nes ji taikosi pačiupti mane už plaukų, įversti į katilą, kuriame ir vienam jau vietos mažoka. Aš draugiškai stukteliu samčiu jai per galvą, tačiau tai nepadeda, nes Aureolė yra neišgydoma plaukikė ir atkakli šios sporto šakos propagandistė. Dar kartą jai stukteliu. Vėl nepadeda. Kepetingas norėtų man padėti, tačiau per daug jaudinasi. Aš paveju jį šalin, kad man netrukdytų. Kepetingas pasislepia po stalu ir užsidengia akis delnais. Jo taktiškumas mane sužavi, tačiau ir žavėjimuisi laiko nėra, nes reikia skubėti. Burbuliukų vis daugėja. Kai Aureolė man bando kažką parodyti rankomis (ženklus turbūt), aš čiumpu jas ir akimirksniu uždedu antrankius, kurie visada su manimi. Antrankiai nuramina Aureolę, prikaustę ją prie katilo rankenų. Dabar ji taip nebespurda, nors dar mataruoja kojomis. Galėtų – atsikeltų, tačiau antrankiai (mano ištikimieji antrankiai) jai neleidžia. Kol ji sąlyginai rami tupi panirusi, aš imuosi švento darbo: kišu rankas į kiaulienos nuovirą. Minutėlę ieškau. Ieškau... Randu. Prasibraunu. Braunuosi. Užčiuopiu. Aptinku. Neturiu laiko blaškytis, tačiau jaučiu, kad Aureolė šypsosi, galbūt net merkia man akį. Pro pilką nuovirą nieko nesimato, nes jis drumzlinas. Toks ir turi būti. Šaukiu Aureolei, kad ji sukauptų visas jėgas. Ji įvykdo mano pageidavimą akimirksniu. Eina. Jau eina...

– Mergaitė! – rodau naujagimį išsprogusiomis iš baimės akimis Kepetingui. – Sveikinu, jūs – tėvas, – ir technišku judesiu plaštaka nukertu bambagyslę. – Graži mergaitė.

Kepetingas vis dar be žado, nes ne kasdien namuose vyksta gimtadieniai. Aš kišu mergaitę po stalu. Kepetingas nedrįsta paimti jos į rankas, nors tai jo, o ne mano dukrelė. Jis bijo, tačiau aš sugebu jį įtikinti, jog baimei jau nebėra pagrindo – džiaugtis reikia. Kepetingas,

įveikęs abejones, paklūsta mano mostui ir paima mergaitę į savo glėbį.

– Marta, – sako jis, – bus jos vardas. Jos vardas bus Marta, – kartoja ir nuvalo nuo naujagimio kūnelio kiaulienos likučius.

– Gražus vardas, – pritariu. – Labai gražus vardas mergaitei.

– Marta, Marta, – kalbina Kepetingas savo atžalą. – Marta, – kutena smiliumi jai nosytę.

Aš prisimenu, kad katile panardinta ir prirakinta plaukiojo gimdyvė Aureolė. Atrakinu antrankius, tačiau ji nenori išnerti. Priverčiu ją tai padaryti. Ji apsimeta, kad paskendo džiaugsme. Paplekšnoju jai per skruostus, tačiau delnai nuslysta jos riebaluotu veidu. Bučiuoju ją, norėdamas pasveikinti. Dar kartą bučiuoju. Bučinys ją atgaivina. Bučiniai visada atgaivina. Aureolė atmerkia akis.

– Dukterį pagimdėte, teta, – pranešu pirmas jai džiugią naujieną. – Gražią, tvirtą dukterį – 9000 gramų! Tikra šaunuolė. Marta bus jos vardas. Marta.

Kepetingas, spėjęs vazonėlyje išauginti gvazdiką, dovanoja jį Aureolei. Aureolė laiminga. Visi laimingi. Laimingas ir aš, galėjęs dalyvauti gimtadienyje.

– Aš dėkoju, kad pakvietėte mane į tokią gražią šventę, – sakau pagausėjusiai šeimai ir velkuosi apsiaustą, nes šlabdriba už durų. – Graži mergaitė.

– Bus nuotaka, – išdidžiai pareiškia Kepetingas ir nenori manęs išleisti.

– Palik vaiką ramybėje, jam mokytis reikia, – vaduoja mane iš Kepetingo žabangų teta Aureolė – atjaunėjusi ir varvanti kiaulienos nuoviro lašais. – Metas vėlus. Neramu gatvėse: užpuolimai, nusikaltimai, riaušės, sąmokslai.

– Aš nebijau, – tvirtai pareiškiu. – Aš nieko nebijau, –

sakau verdamas laukujas duris ir įleisdamas šiek tiek šlapdribos į svetingus bičiulių Kepetingų namus.

– Tu būsi geras gydytojas, – sako man Kepetingas ir iš dėkingumo bučiuoja tiesiai į lūpas.

– Aš jau esu gydytojas, – pasakau jam išeidamas.

„Aš esu gydytojas", – kartoju slinkdamas rūsio link, nes krito man ta naujagimė Marta į akį. Krito.

Aš esu gydytojas.

Tiek darbo, tiek darbo. Kažkokia kruša. Ar čia klimatas keisis, ar kažkokios permainos nusimato, nežinau, – veda ir veda Meras tuos raganius. Aš jam pasakiau, kad aš vienas, o raganų ir raganių daug. Padėjo. Dabar man leido namuose dirbti. Taip geriau. Geriau, tačiau pasiilgstu viešų egzekucijų. Pasiilgstu. Jos panašios į disputus, be kurių neįsivaizduojamas Paryžiaus universitetas. Trūksta man viešų egzekucijų. Trūksta.

Sumeistravau rūsyje kartuves. Nedideles tokias, tačiau kartuves. Pats ir patikrinau. Išlaikė. Teko meistrams miniatiūrinę giljotiną užsakyti. Taip padarė, kad viską perdaryti reikėjo: peilis sunkiai slankiojo. Ir taip galvojau, ir taip galvojau, niekur defekto neradau. O po to geriau įsižiūrėjau – ten, kur peilio griovelis, pušies šaka blogai nukirsta, nenupoliruota. Ji ir prilaikydavo peilį. Trūkčiodavo jis krisdamas. Išlyginau. Dabar gerai slankioja. Ir viską pats. Niekas man už tai papildomo mokesčio nemoka. O kiek bėdos buvo su tuo ešafotu! Rūsyje jo taip paprastai nepastatysi, teko baldus išnešti. Kita vertus, namuose dirbti geriau – atsakomybės mažiau. Nors ir vėl – atsakomybės aš niekada nebijojau.

Iš rūsio beveik neišlendu. Prašiau Mero atostogų, tačiau kokios atostogos, kai tiek daug darbo. Aš suprantu. Bet mane taip pat galima būtų užjausti – dvylika metų be atostogų, šviesios dienos nematau! Bijau pervargti. Per-

vargti mūsų profesijoje negalima – stogas gali pavažiuoti. O be kepurės tokioje geografinėje platumoje į gatvę neišeisi. Taip ir sukuosi it voveraitė rate. Taip ir sukuosi.

Yra tokių, kurie į natanus žvelgia pro padidinamąjį stiklą. Jie nesiskiria su lupomis, stirksančiomis jų kelnių kišenėse. Lupa yra nesunki ir netrukdo judėti keliaujant. Man lupos nereikia. Aš, beje, ir nekeliauju.

Visokių žaidimų tame rūsyje prisigalvojau. O ką daryti, reikia gi kažkaip išblaškyti save. Jei kažkas galvoja, kad tarnyba lengva, labai klysta. Lai nueina ir pasiteirauja nors tų, kurie skerdykloje dirba – sunkus darbas. Sunkus, atsakingas, purvinas. Gerai, kad tų žaidimų dar yra. Nubaustieji mane supranta. Jie gi taip pat žmonės.

– Aš jus labai gerai suprantu, – pasakė visai neseniai man vienas pasmerktasis, kurį turėjau ketvirčiuoti. – Labai gerai suprantu. Labai gerai.

Malonus žmogus pasitaikė. Išsimokslinęs. Apie muziką pasikalbėjome. Įdomybių visokių iš kompozitorių gyvenimų pripasakojo. Harmonijos specialistas, profesorius. Profesorius, bet vis tiek pirštai į save lenkti buvo: rimbo svarelį man prarijo, kai įkišau jam vien gero norėdamas į burną, kad nerėktų, kai rankas nuo kūno atskyrinėsiu. Prarijo, vagišius.

– Miuleris labai aiškiai ir nedviprasmiškai nurodė, – sakė jis man, – kad AS akordai priklauso S grupei, kitaip sakant, išsaugo savo funkcinę priklausomybę, nors pagal skambesį atitinka D_7.

Man patiko jo pasakojimas, todėl, atskyręs rankas nuo kūno, leidau jam toliau tęsti, nes jis labai norėjo išsisakyti, kitaip sakant, išlieti tai, kas jam ant širdies guli.

– Išvada būtų tokia, – tęsė jis, kai pakišau dubenį po jo krūtine, kad stalo kraujais man neapdergtų. – Jeigu alteruota subdominantė jungiama su $K^{\downarrow}_{6}$, T ar D ir D_{VII} keturgarsiais – ji priklauso S grupei.

– Kaip tai? – perklausiau jo, nes neįtikėtiną išvadą jis man atvėrė.

– Jeigu nukrypstama į D tonaciją, – paaiškino jis man, – ji yra kaip dominantės dominantė ir gali būti jungiama su D trigarsiu ar apvertimais. Regis, po šių teiginių diskusijai vietos nebelieka, deja, kai kurie dėstytojai iki šių dienų įsikibę laikosi DD sąvokos, tuo visus klaidindami ir sudarydami painiavą ten, kur jos visai nėra.

Norėjau jo dar paklausinėti, tačiau jis, kaip ir visi inteligentai, nebuvo ištvermingas. Labai jau greitai nukraujavo. Neįprastai greitai. Teko kojas atskirti jau nuo negyvo kūno. Nelabai malonu man tai buvo. O svarelio taip ir neberadau. Geras svarelis buvo – švininis, ornamentais egiptiečių pjaustytas. Nežinia, kada ir įsigysiu panašų. Vagys jie visi!

Iš kalendoriaus išmokau daug įdomių žaidimų. Juos ir pažaidžiu, kai koks jautresnis pasmerktasis pasitaiko. Ne visi sutinka. Atsiranda ir prieštaraujančių. Tačiau didesnė dalis – geri žmonės. Štai, pavyzdžiui, žaidimas „Bėgimas atbulomis".

– Pažaiskime žaidimą „Bėgimą atbulomis", – pasiūliau vienam sąmokslininkui, laukiančiam nuosprendžio įvykdymo pabaigos.

– Pasiūlymas priimtas, – sutiko jis, naiviai vildamasis dar pagyventi.

Aš laimėjau, nes taisyklės buvo už mane: „Pamėginkite bėgti atbulomis. Tokiai užduočiai pakaks ir dvidešimties metrų, kitaip greitai nusibostų". O kaip jis bėgs atbulomis, kaip jam nusibos, jei aš jau spėjau kojas nuo kūno atskirti? Niekaip. Aš laimėjau, ir taip man linksma buvo, taip aš juokiausi, taip juokiausi.

– Nesąžininga tai, – dar bandė jis man priekaištauti.

– O kai freilinoms tu, – rėžiau tiesą į akis, – nuodus ant daržovių barstei, sąžininga tai buvo?!

Nieko jis man neatsakė. Apsiverkė. Gerai, pagalvojau, lai paverkia, kitą kartą žinos, kaip sąmokslus rengti. Galvą, rankas atskyriau nuo jo kūno be jokio pasigailėjimo. Po to dar paėmiau galvą už plaukų, atmerkiau jam akis, kad matytų, ir pasakiau: „Žinosi, intrigante, kaip perversmus rūmuose organizuoti. Čia tau ne Peterburgas". Nežinau, ar jis matė mane, ar girdėjo, tačiau pareigą įvykdžiau iki galo. Intrigantas.

Kai Merui papasakojau šį nuotykį, jis dar gardžiau už mane juokėsi, taip jam patiko ši istorija. Aš jam galėčiau ir kitokių pripasakoti, tačiau tiek to – Merui dirbti reikia, laiko jam vis trūksta.

O atvedė visai neseniai pas mane vieną eretiką, kurį turėjau ant laužo deginti, bet kaip tyčia tą dieną pliaupė liūtis, žaibavo, o ir Mėnulio užtemimas dar nusimatė. Žodžiu, diena nusidavė prasta. Tad kabo jis pas mane rūsyje, prirakintas antrankiais prie sienos ir stena neva iš skausmo, hugenotus geruoju mini, Martiną Liuterį garbina, Kalvinui ditirambus gieda. Šlykštu man pasidarė.

– Gal nori sužaisti žaidimą „Septynios Mozės knygos", jei jau toks tikintis esi, – siūlau jam, o jis vis purto ir purto galvą, nes traukuliai prasidėjo. – Geras žaidimas, – sakau jam viliodamas.

Jis kabo ant sienos ir apsimeta, kad manęs neišgirdo. Aš daugiau ir nesiūlau, nes žinau, taip dažniausiai atsitinka, kad vėliau jie patys pasisiūlo. Sėdžiu prie stalo ir manikiūrą darau. Apsimetu, kad nebeįdomus man jis.

– Kaip sakei? Koks žaidimas? – po kelių minučių jau klausia manęs, o dabar aš neva jo neišgirstu. – Koks žaidimas? Aš mielai sužaisčiau, – siūlosi jis man į partnerius.

Aš gi ne žvėris, todėl pasuku po pauzės galvą į jo pusę.

– Pažaidžiam, – maldauja manęs.

– Pažaidžiam, – sakau, – jei erezijos išsižadėsi.

– Inkvizicija manęs neprivertė išsižadėti, išsižadėsiu tau čia dabar, – nepagarbiai sako jis man, o aš išvystu, kaip jo akyse įsižiebia du fanatizmo laužai. – Neišsižadėsiu aš!

– Neišsižadėsi, tai žaidimą matysi kaip ausis be veidrodžio, – pasakau ir atseit ruošiuosi išeiti pasivaikščioti prieš miegą.

– Neišeik, – stabdo jis mane prie durų, nors niekur aš eiti nesiruošiau. – Aš išsižadu.

– Bučiuok tada kryžių, – sakau jam ir pakišu po nosimi savo kalavijo rankeną, kurią inkrustavo man Benvenutas Čelinis, kai lankėsi mano rūsy su italų ekskursija.

– Kaipgi tas žaidimas žaidžiamas? – nekantriai teiraujasi jis, apseilėjęs man kalaviją, spėjusį jau pradėti rūdyti. Kalavijo man gaila.

– Išsižadi?! – klausiu aš jo, įsmeigęs savo skvarbias akis į jo fanatiškas akių žarijas. – Ar išsižadi?!

– Išsižadu, išsižadu, – greitakalbe pareiškia jis man ir apsimeta apalpusiu.

Eretikų alpuliai man, ne naujokui, nėra naujiena. Aš sučeksiu porą kartų jam po ausimi įkaitintomis žnyplėmis, ir jis kaipmat atgauna amą.

– Kokios taisyklės? – klausia susidomėjęs, nes tikisi įdomiai praleisti savo paskutinį gyvenimo vakarą. Jam jis paskutinis, o man tokie vakarai – rutina.

– Žaidimas „Septynios Mozės knygos", – iškilmingai paskelbiu. – Žaidimo vedėjas užduoda kiekvienam žaidėjui pagarbinti „Septynias Mozės knygas". Žaidėjas turi įsidėmėti, kaip ant grindų išdėstytos knygos, ir užrištomis akimis jas visas pabučiuoti arba suduoti per jas kumščiu. Tuo tarpu vietoj paskutinės knygos pastatoma lėkštė vandens.

Aš lepinu nataną, tačiau jis nei tunka, nei blogsta. Jis stabilus kaip amžinosios vertybės: Šeima, Bažnyčia, Tėvynė.

– Aš prirakintas. Mano akys atmerktos, – guodžiasi jis man.

– Nereikėjo išpažinti erezijos.

– Kaip aš pagarbinsiu „Septynias Mozės knygas"?! Kaip?!

– Čia tau ne liberalioji inkvizicija, – pasakau jam ir išeinu pro duris pasivaikščioti į miestą, palikęs jį verkiantį, be teisės pagarbinti, be teisės atvirsti.

Kitą rytą oras pasitaikė geras. Saulutė šildė savo spinduliais, ir aš jį sudeginau. Degė jis – kaip sausa beržo malka, net šilumą skleidė. Galbūt jam pavyko prieš mirtį susitaikyti su Dievu, nors aš abejoju.

Aureolė man pasakojo, kad mieste pagausėjo dingusių be žinios. Neįtikėtina! Kur pasaulis rieda?! Nuokalnėn? Siaubas!

Jos salotos labai maistingos, todėl pakeliui į namus jas suvalgau. Tiesiog jaučiu, kaip atjaunėju, patiriu, kaip vitaminai pasisėja visame mano kūne. Nepakartojama tai būsena. Sveikata yra, ką ir bekalbėti, didelis turtas. Ne veltui yra sakoma, kad pinigai yra gerai, bet sveikata dar geriau. Kepetingui svarbiau pinigai. Naivus.

– Į karstą jūs jų nenusinešite, – pasakiau jam kartą, kai jis puolė man porinti, kad žinios pinigų nepagausins. – Nenusinešite gi, pone Kepetingai, jų į karstą, – pakartojau.

Jis susimąstė. Tačiau ar ilgam?

Kai baigiau kramsnoti paskutinę vitamininga salotą, rūsyje manęs jau laukė Meras. Pats Meras!

– Vaikštinėji kažkur, – nepriekaištaudamas konstatavo.

– Gryno oro buvau išėjęs įkvėpti, – atsakiau, tačiau tai buvo netiesa, nes man labai jau maga žvilgtelti, kaip

auga Marta. Didelė ji jau, sulig kaštonu prie merijos. Graži mergaitė. Žiba jos akutės, vaikinų jau dairosi.

– Darbo tau papildomo turiu, – sako man Meras, apžiūrinėdamas mano naujai įsigytus kolekcijos eksponatus.

– Darbo aš nebijau. Darbas yra šioje žemėje didžiausia prasmė, – raportuoju jam, ir Meras lieka patenkintas, kad aš esu toks įžvalgus. Jis net nusišypso.

– O tu, – klausia jis manęs, – tiki, kad pažintum, ar nori pažinti, kad tikėtum?

Valandėlę mane apninka dvejonės. Klausimas mane užklupo nelauktai, todėl sveriu visus už ir prieš, bandydamas prisikasti, kur šuo pakastas. Mūsų Meras labai kantrus, todėl laukia.

– Kaip suprantu, – sakau jam, – tai yra teologinė problema.

– Teisingai, – pritaria man Meras, kažkada norėjęs tapti dvasiškiu, tačiau susigundęs pasaulietiniais turtais ir iškeitęs sutaną į miesto galvos mantiją.

– Tada, – sakau jam, – tikiu, nes noriu pažinti, o pažindamas bendrauju su Dievu, kurį tikėdamas galiu pažinti. Taip, atrodo, yra...

– Teisingai, – pagiria mane Meras ir susijaudinęs padovanoja magistro žiedą. – Skiriu tave magistru, – iškilmingai pareiškia, kai magistro žiedas įauga į mano nykštį. Dabar jį galima bus numauti tik nukirtus pirštą, o tai mane visam gyvenimui įpareigoja.

– Ką tau sako šios eilutės? – egzaminuoja mane Meras.

– Aš labai norėčiau jas išgirsti.

– „Taigi Tu, Viešpatie, mano Dieve, išmokyk mano širdį, kur ir kaip Tavęs ieškoti, kur ir kaip Tave rasti. Viešpatie, jei čia Tavęs nėra, tai kur man ieškoti Tavęs, čia nesančio?“

– „Išmokyk mane ieškoti Tavęs, – dabar jau aš tęsiu, – pasirodyk ieškančiam, nes negaliu nei ieškoti Tavęs, jei Tu neišmokytum, nei rasti, jei nepasirodytum. Nesistengsiu, Viešpatie, pasiekti Tavo aukštybės, nieku būdu neprilyginu jai savo supratimo, bet trokštu bent šiek tiek suprasti Tavo tiesą, kuria tiki ir myli mano širdis".

– Iš kur žinai? – priblokštas teiraujasi Meras.

– Tai Anzelmas. Jis gyveno šventai ir pamaldžiai.

– Gerai... Kuriais metais mirė Tomas Akvinietis?

– 1274 metais.

– Teisingai. Darbo tau turiu.

– Man tik duok darbo, – pertraukdamas Merą išsakau nelabai naują mintį.

– Darbas atsakingas: vaikus mano pasaugoti teks. Vienam – devyneri, kitam – šešeri metukai, – nudžiugina mane Meras, nes vaikus aš labai myliu. Aš taip myliu vaikus, kad be jų gyventi negaliu. Jie, kita vertus, mūsų ateitis yra.

Kiekvieną vakarą natanas susigūžia, susiriečia į kamuoliuką ir užmiega lizdelyje. Atvirai kalbant, jis prabunda labai anksti. Anksčiau nei aš. Jis yra vyturys.

– Šiandien yra mano žmonos gimtadienis, – guodžiasi man Meras, o ašaros nedžiūsta nuo jo skruostų. – Aš noriu ją pralinksminti, o vaikų nėra kur palikti. Pasaugosi juos mūsų namuose.

– Man tai didelė garbė, – sumušdamas kulnais pasakau Merui. – Pati didžiausia garbė.

Meras parodė man neeilinį pasitikėjimą. Jis galėjo pasirinkti ir kitą, tačiau pasirinko būtent mane. Mane – valstiečių vaiką, atvykusį į miestą laimės ieškoti. Paprastą valstiečių vaiką. Jei matytų dabar mane motina, kaip ji galėtų didžiuotis, kaip didžiuotis. O tėvas! Jis galėtų visur vaikščioti su smilkstančia cigarete ir niekas jam nedrįstų sakyti pastabų. Niekas. Gaila, kad jiems neteks

regėti mano gyvenimo triumfo. Labai gaila. Tačiau ką padarysi! Nepapūsi prieš lemties vėją! Niekaip.

Aš apsirengiu išeiginiais studento drabužiais ir išeinu drauge su Meru saugoti jo vaikų. Mes einame gatve susikibę už parankių ir visi miestelėnai atsisuka, nužiūri mus. Jie man pavydi, nes ne kiekvienam Meras įsikimba į parankę.

– Labas vakaras, Mere, – sveikina mus klaupdamasis ant kelių miesto iždininkas. – Gero vakaro jums, Mere, – linki gildijų rektoriai. – Gražus šiandien vakaras, Mere, – bando įsiteikti cistersų vienuoliai.

Visi sutiktieji yra padlaižiai. Tik aš vienas nesilankstau prieš Merą, nes esu jo patikėtinis. (Jis galėjo ir kitą pasirinkti! O pasirinko mane!) Eidamas aš prisiekiu, kad gerai pasaugosiu Mero vaikus. Niekas jų taip gerai nepasaugos kaip aš. Aš pasaugosiu juos, nes labai vaikus myliu. Labiau už gyvenimą.

– Gramatika pasitraukė / Egiptan, kur buvo gimusi. / O logika dabar madinga, / Kiekvienas berniukas klauso jos kursą, / Kol dar nesulaukė penkiolikos metų; / logika dabar skirta vaikams! – pasveikinu svetingus Mero namus.

Kokie namai!!! Pirmą kartą esu Mero namuose. Įspūdis nepakartojamas. Labiausiai čia man patinka išplanavimas. Erdvės nedaug, tačiau kaip racionaliai ji išnaudota: atvira virtuvė ir svetainė; vaikams sukaltas iš pastolių antras aukštas (ten jie ir miega); rūsyje įrengtas miegamasis. Viskas, daugiau nieko nėra. Ir nereikia. Labai geras išplanavimas.

– Nuostabus jūsų buto, Mere, išplanavimas, – susižavėjęs sakau Merui.

– Viską savomis rankomis, – puola man aiškinti. – Čia buvo kelios sienos, – rodo man ten, kur yra atvira virtuvė. – Jas išgriovėme. Vaikams antrą aukštą suka-

liau pats. Rūsį iškasė darbininkai, komunikacijas pravedė. Ten yra ir tualetas, ir vonia, ir mano kabinetas. Viską savomis rankomis. Pats, beje, projektavau.

– Pačiam visada geriau projektuoti, – pritariu Mero minčiai, nes ji – teisinga.

– Aš norėjau parodyti, – tęsia Meras, – kaip iš kuklios erdvės galima padaryti jaukų būstą.

– Ir parodėte, – be noro padlaižiauti sakau.

– Ne visi supranta. Daugelis pavydi. Kiti iškart defektų ieško, sako, kad rūsyje gyventi nesveika...

– Nesąmonė! – pertraukiu Merą. – Aš tai žinau, kaip gera rūsyje gyventi. Visai kita aura. Visai kitos mintys. Nepalyginti.

– Štai tu supranti mane, – palepina dar kartą mane Meras.

– Taip, aš suprantu, – neprieštarauju.

Meras man atkemša vyno butelį, pats įpila. Aš geriu, ir toks svaigus tas Mero vynas, toks aromatingas, toks šventiškas. Niekada dar neteko panašaus skanauti. Išdrįstu paprašyti dar. Meras nepagaili, nors ir įpila mažiau nei pirmą kartą. Toks etiketas.

Mieli Mero vaikučiai. Žmonelė taip pat miela – ilgu sijonu, karoliais, kurie tvieskia brangakmeniais. Aukštas lygis. Dvasios aristokratai. Net pavydu. Ne, aš nepavydžiu, kai žmonės gerai gyvena. Nėra ko pavydėti. Kiekvienas gi yra savo likimo kalvis. Aš taip pat kažkuria prasme esu savo likimo kalvis, tekintojas, suvirintojas – aukšta elektros įtampa.

– Mes einame šokti į gimtadienį, o vaikučiai turi miegoti dešimtą, – palieka nurodymą Mero žmonelė ir išnyksta su Meru rūsyje – ten greičiausiai yra kitas išėjimas.

Neteko man dar būti tokioje prabangoje: šventi paveikslai, ostijos, relikvijoriai. Pasmalsavau drabužių spintoje – auksu siuvinėtos kamžos. Visur turtas, ką ir

besakyti. Moka Meras gyventi. Moka džiaugtis gyvenimu. Suprantu jį. Būtų jis likęs paprastas dominikonas, – perrašinėtų, geriausiu atveju, skriptoriume rankraščius. Nieko nebūtų pasiekęs. O dabar – gražuolė žmona, mielų vaikučių pora, gerai išplanuotas butas etc.

Natanas yra ne valstietis. Natanas yra inteligentas. Jis – astronomas, stebintis planetų judėjimą, žvelgiantis į žvaigždes. Jam ir teleskopo nereikia, toks skvarbus jo žvilgsnis. Natanas žvelgia į viršų. Žvaigždės žvelgia žemyn.

– Iš kur tu atvykai? – klausia mieli vaikučiai, užsiropštę man ant kelių. – Tu iš ten, – beda pirštu į žemėlapį, kuriame nupieštas lokys su medaus statinaite.

– Panašiai, vaikučiai, – sakau jiems, apkabindamas jų smulkius petukus, tokius minkštus dar.

Mero vaikučiai labai žingeidūs. Jiems viskas įdomu. Aš jiems leidžiu patampyti už ausų, nosies ir t. t. Jie ir tampo. Krykštauja. Išdykauja. Pokštus krečia.

– Anzelmas atvyko į Normandiją klausyti Lanfraninko paskaitų ir tapo jo įpėdiniu kaip mokytojas bei Beko abatas, o galiausiai tapo Kenterberio arkivyskupas. Lanfranko įkvėptas, jis sukūrė logikos pradmenų veikalą, pavadintą „De gramatico", nes šis prasidėjo žodžių analize. Apsiginklavęs gramatika ir dialektika, jis vienas pats tyrinėjo apreiškimo slėpinius – Dievo buvimo, Švč. Trejybės, Įsikūnijimo ir Atpirkimo, – seku pasaką Mero vaikučiams.

– O jūs ar domitės pornografija? – smalsauja jaunesnysis, kuris drąsesnis ir aktyvesnis.

– O ką tai reiškia?

– Aš tuoj parodysiu, – sako vyresnysis ir nubėga kažkur į rūsį.

– Mūsų tėveliai tai labai domisi, – pasakoja tas, kuris liko sėdėti ant mano nutirpusių kelių.

Vyresnysis atbėga su kažkokiais žurnalais. Atsklei-

džia juos... O, Dieve!!! Tokių dalykų aš dar nebuvau matęs. Siaubas! Aš nuraustu, neturiu kur akių dėti. O jie varto, rodo, aiškina man. Aš pasišlykščiu ir griežtai prisakau paslėpti tą bjaurastį. Gal per griežtai pasakau, nes vaikučiai nuliūsta. Jie man bando aiškinti, kad Meras ir Merienė jiems leidžia, tačiau aš pasakau, kad, kol esu čia, šlykštynėms nebus vietos. Jie išsigąsta.

Gal be reikalo taip griežtai pasakiau, nes vyresnysis apsiverkė, o jaunėlis pabėgo ir grįžo su medžiokliniu peiliu, kurį dabar kaišioja man panosėn. Peilio aš nebijau, bet tai nėra malonu. Naujai užderėjusios draugystės vaisiai ima pūti. Aš suprantu, kad vaikučiams reikia kažkaip įsiteikti.

Jei nataną pamerktume į sieros ar druskos rūgštį, jis ištirptų. Šį triuką žino kiekvienas gimnazistas.

– Namuose aš turiu didesnį peilį, – bandau sudominti jaunėlį, kuris su savo ginklu jau spėjo man įkyrėti. – Matai, tavo peilyje nėra griovelio, o maniškyje yra net du.

– O kam tas griovelis? – liovęsis žliumbti klausia vyresnysis.

Man to tik ir tereikėjo. Visada galima rasti kuo sudominti vaikus. Jie gi labai žingeidūs. Aš pasisodinu vėl juos ant kelių, atimu iš jaunėlio išsigimėlį peilį ir pradedu aiškinti:

– Matote, vaikai, čia trūksta griovelio. Griovelis reikalingas tam, kad juo galėtų nutekėti kraujas. Kai duri peiliu į kūną, tai dar niekis, nes kraujas stipriai neištrykšta. Tačiau, kai tenka peilį ištraukti iš kūno, griovelis būtinas, nes jo lataku nubėga kraujas. Kraujas grioveliu nubėga, todėl neištepa rankų. Nes, jei išteptų rankas, rankena kumštyje slidinėtų, galėtų net išslysti iš rankos ir sužeistų. O čia griovelio nėra, todėl tai yra nepilnavertis peilis. Namuose aš daug peilių turiu. Visi jie su

grioveliais. Be to, šio peilio geležtė per trumpa, todėl tai du kartus nepilnavertis peilis. Geležtė turi būti ilgesnė už plaštaką, nes tik tada peiliu galima pasiekti širdį. Geriausia tokiu atveju naudoti durklą, kurio geležtė būna kaip trys plaštakos. Durklu galima durti įvairiai: tiesiai į širdį; galima durti į pilvą ir užsukti kampu durklą – tai mirtinas dūris; galima smeigti durklą iš nugaros į širdį, nes iš nugaros širdis yra arčiau pasiekiama ir t. t. Daug dūrių yra. Pavyzdžiui, yra trys ginklų rūšys: špaga, rapyra ir kardas. Tai šaltieji ginklai. Špaga yra tik duriama. Rapyra yra duriama ir kertama. Jos geležtė yra trikampės formos. O kardas, pavyzdžiui, yra plokščias. Juo taip pat yra duriama ir kertama. Kardu galima, labai norint, nukirsti priešininkui ausį, nosies galiuką, plaštaką. Namuose pas mane yra ir špagų, ir rapyrų, ir net kardų kolekcija.

– O šiuo peiliu aš negalėčiau nužudyti? – teiraujasi sudomintas jaunėlis, o aš šiek tiek sutrinku, nes sunku man vienareikšmiškai atsakyti.

– Teoriškai šiuo peiliu nužudyti galima, tačiau praktiškai – labai sunku.

– O kaip praktiškai galima būtų juo nužudyti? – klausia ištinęs nuo verksmo vyresnysis.

– Šiuo peiliu galima nužudyti vienu smūgiu, jei pataikytum į miego arteriją, kuri yra štai čia, – dėstau toliau ir parodau vaikams, kur yra miego arterija, nes tokius elementarius dalykus jie privalo žinoti. – Šiuo peiliu galima būtų pabandyti perpjauti venas ir palaukti, kol auka nukraujuos. Taip irgi galima nužudyti. Galima kūne padaryti daug dūrių, tada auka mirs nuo žaizdų, tačiau tai ilgai truks. Žudyti visada reikia akimirksniu. Auką reikia pulti staigiai ir netikėtai. Egzistuoja toks žudymo kodeksas, kuriame sakoma, kad žudantysis įsipareigoja aukai suteikti kuo mažiau kan-

čių. Šis peilis nėra pritaikytas žudymui. Juo galima išdrožti, pavyzdžiui, laivelį, sumeistrauti kokį nors niekutį, skirtą dovanoti mamytei Motinos dieną ir panašiai. Tačiau ką nors nužudyti juo būtų labai sunku. Tiesa, yra dar viena galimybė. Tačiau čia reikia jėgos ir staigumo. Šiuo peiliu galima nužudyti, staigiai smeigus smaigalį į aukos tarpuakį. Tarpuakis yra labai silpna žmogaus kūno vieta. Net smogus kumščiu į tarpuakį galima nužudyti.

Šilkinis kaspinas natano grožiui ir originalumui niekada nepakenks.

– O kuo dar galima nužudyti? – duetu teiraujasi broliukai, kuriems tėvai leidžia vartyti pornografinius žurnalus, tačiau nieko nėra pasakoję apie Abelį ir Kainą, nors tikyba mūsų šalyje yra privaloma disciplina.

– Nužudyti, berniukai, galima viskuo. Kiekvienas daiktas, įrankis gali virsti, reikalui esant, žudymo priemone. Štai, pavyzdžiui, šis strypas, stovintis prie židinio. Juo galima užmušti, juo galima persmeigti, juo galima net išmėsinėti. Viskas priklauso nuo aplinkybių. Net nekalta nosine galima uždusinti žmogų. Viskas priklauso nuo vaizduotės.

Berniukai jau žiovauja, nes artėja dešimta valanda. Aš jiems galėčiau dar daug pripasakoti, tačiau daviau žodį Merui ir Merienei, kad jie laiku bus suguldyti į lovelės. Žodžio aš laikausi, nes man būtina pateisinti parodytą pasitikėjimą.

– Laikas miegoti, – tėviškai griežtai ir atlaidžiai pareiškiu jiems. Jie paklūsta, nes tai geri, išauklėti ir inteligentiški berniukai.

Jaunėlį nunešu ant rankų į miegamąjį, nes jis man labiau patinka nei vyresnysis. Benešant jis užmiega. Sapnuoja turbūt.

– Pasek man pasaką, – prašo manęs vyresnysis ir

sugraudina, kai aš rūpestingai kamšau juos antklodėmis. – Mamytė man visada paseka pasaką prieš miegą.

Aš atsisėdu ant lovelės ir pradedu:

– Ugnies karštybė, kraupus šaltis, kirmėlių šlykštybė, smarvė, alkis ir troškulys, surakinimas grandinėmis ir tamsybės, neapsakomas pragaro purvas, begalinis verksmų ir riksmų aidas ausyse, velnių paveikslai – visa tai lyg dusinanti košmaro drobulė užgula sielą ir jusles. Ateina siaubas, įvarantis dvasines kančias: gailestį, baimę, sielą čiulpiantį netekties ir atstumtumo jausmą, neapsakomą neapykantą ir pavydą, sumaištį ir slogutį, sąmonės klaidas, neteisingus vaizdinius, apakimą, pamišimą...

Berniukas saldžiai užmiega. Jis čiulpia pirštuką, kaip ir visi vaikai, negalėdami pamiršti motinos spenio. Aš žiūriu į šiuos berniukus ir nejučiomis pagalvoju: kas iš jų išaugs? Kokia ateitis jų laukia? Kokį likimą nulėmė jų žvaigždės?

Gatvėje ramu. Man pasidaro šiek tiek liūdna, nors liūdesiui priežasties lyg ir nėra. Sugraudino mane tie berniukai. Geri vaikai. Jaučiuosi dvasiškai praturtėjęs. Noriu padaryti kažką gera. Labai gera. Imu į rankas jų paliktą peiliuką ir gremžiu griovelį. Gilų, tikrą griovelį. Griovelis gilėja, platėja. Jis jau panašus į Sueco kanalą, kuriame palieku berniukams skirtą užrašą: „Kur yra nesantaikos priežastis?" Noriu, kad jie mane prisimintų, nes nežinia, kada dar Meras mane pagerbs ir suteiks progą juos aplankyti.

– Tiek prisišokome, tiek prisišokome, – čiauška Merienė, grįžusi iš gimtadienio su kūdikiu, o aš rodau ženklais, kad tyliau ji kalbėtų, nes berniukai taip jautriai miega. Jiems turėtų įdomūs sapnai sapnuotis, nes taip rėkė jie per miegus, taip šaukė, taip mojavo rankytėmis.

– Ar nebuvo sunkumų? – klausia rišliai manęs Meras, nors iš jo burnos sklinda stiprus svaigalų kvapas.

– Šventi vaikai, – raportuoju jam. – Tokius tik saugočiau ir saugočiau.

Meras manimi labai patenkintas. Ir kaip pagarbos ženklą dovanoja man gražią žvakę, kurią uždegsiu per kokią nors iškilmingesnę egzekuciją. Ant žvakės korpuso puikuojasi mūsų miesto herbas: du sukryžiuoti kalavijai ir šventasis, rankose laikantis knygą, lyrą ir arklą su dvimečiu jautuku, į kurio nosį įvertas žiedas su deimantais.

Natanas turi telekinetinių sugebėjimų. Jam panorėjus, visa užsiliepsnoja, dega, smilksta. Aš privalau jį kontroliuoti. Ne visada man tai pavyksta.

– Geros tau nakties, – linki man Meras. – Rytoj gali ilgiau pamiegoti. Aš perspėsiu sargus, kad tavęs nežadintų.

– Ačiū, – padėkoju Merui ir išeinu į naktinį miestą, kuris man dar artimesnis ir jaukesnis nei prieš pusdienį.

Rūsyje aš glamonėju savo gražiausią durklą, kurį naudoju tik išskirtinėmis progomis. Glostau jį švelniai, bučiuoju, liečiu juo savo akių vokus, lūpas, pasmakrę, krūtinę. Durklas slankioja mano kūnu ir šildo. Aš jį labai norėčiau padovanoti berniukams, tačiau gaila. Labai gaila, nes per daug brangus jis man yra. Per stipriai esu prie jo prisirišęs. Aš negaliu jo dovanoti! Negaliu!

Miegas mane įveikia prie giljotinos.

Mano skalbėja aplaidžiai atlieka savo pareigas. Jei anksčiau patalynę, mano budeliškus drabužius, nosines ir tvarsčius, kuriuos naudoju kankindamas aukas, ji ne tik išbalindavo, bet ir išlygindavo, tai dabar skalbinius atsiimu pilkus, suglamžytus. Esu jai davęs jau ne vieną pastabą. Lyg ir suprato, tačiau visa tai kartojasi. Aš perspėjau ją, kad teks atsisakyti jos paslaugų, nors skalbykla yra man patogioje vietoje – kitoje gatvės pusėje. Ji dar

kartą prižadėjo, tačiau kokia nauda iš jos pažado. Kita vertus, aš suprantu ją. Jos vyras girtuokliauja, ištvirkauja su laisvo elgesio moterimis. Tačiau čia aš niekuo jai negaliu padėti. Netvarka.

– Vėl neišskalavai, – sakau jai ir metu ant žemės apdergtą kraujais prijuostę, kurią visada užsirišu kapodamas plaštakas.

Ji net nesiteikia pakelti galvos. Atseit knygą skaito. Aš pasilenkiu ir perskaitau antraštę. Emilio Zola „Spąstai".

– Ar įdomi knyga? – klausiu bandydamas atitraukti jos dėmesį.

– Labai įdomi, – atsako ji man nepakeldama galvos ir pasilikdama sėdėti apsupta nešvarių skalbinių, smarvės ir pelėsių.

– Apie ką ta knyga? – neatstoju nuo jos.

– Apie gyvenimą, studente. Apie mūsų gyvenimą.

Aš net nežinojau, kad ji moka skaityti. Tačiau mano skalbiniai nuo to nebus baltesni. Mane įsiutina jos abejingumas ir nepagarba akademiniam jaunimui. Mano veidą perkreipia pyktis. Aš sugniaužiu kumščius ir dar kartą jai diskretiškai primenu, jog nesąžininga imti pinigus ir grąžinti nebalintus ir neišlygintus skalbinius. Pastaba jos eilinį kartą nesujaudina. Aš pamėlynuoju iš pykčio, nes panašūs incidentai kartojasi be perstojo.

– O tu, studente, savo šunį patrauk. Matai – apdergė čia viską. Primyžo, prišiko. Apsivems dar.

Aš nelinkiu jai būti apkaltinta raganavimu. Mano pudelis čia niekuo dėtas. Jis tiesiog pasižymi savo teritoriją. Tai šunims įprasta, todėl nėra ko niršti.

– Malonėkite perskalbti, – pasakau jai ir išeinu, palikęs skalbėją, skęstančią natūralizmo liūne.

Gatvės tvaikas mane atgaivina. Aš džiaugiuosi, pa-

likęs skalbėjos niūrų pusrūsį. Šiandien šilta, saulutė šviečia, kutena, todėl nutariu pasivaikščioti. Visada gera ir miela pasivaikščioti vasaros dieną. O ir mano pudeliui reikia gryno oro. Graži šiandien diena. Mano nuotaika taip pat gera. Pudeliukas bėgioja, džiaugiasi gyvenimu. Aš atrišu jį nuo pavadėlio, kad galėtų palakstyti, išlietų savo jaunatvišką energiją. Nejučiomis pagalvoju, stebėdamas savo šunytį, kad jei man dabar kas nors lieptų taip bėgioti, nesutikčiau turbūt. Ogi ne senas dar esu. Ne senas. Su manimi viskas tvarkoje.

Žmonės tik zuja, tik zuja, paskendę savo kasdieniuose darbuose. Jei jie žinotų, su kuo dabar prasilenkia, kepures nukeltų. Visiems tektų nukelti kepures: baronams ir bankininkams, kaminkrėčiams ir vikontams. Visiems. Kartais man noris tiesiog išrėkti, kad aš esu šio miesto budelis. Tvardausi. Tvardausi iš paskutiniųjų, nes tai yra paslaptis, kurią Meras man prisakė saugoti. Norisi, norisi kartais jiems sušukti, kad žinotų, su kuo reikalą turi.

Aš išeinu su lakstančiu pudeliu į bulvarą. Neatsidžiaugiu medžių pavėsiu. Senimas žaidžia pasyviuosius žaidimus. Jaunimas bučiuojasi. Turgavietėse prekiauja žuvimi. Ją aš mėgstu. Šventinę dieną visada nusiperku silkės statinaitę. Tačiau šiandien ne šventė – šiokiadienis. Kita vertus, man kiekviena diena šventė, o darbas – ne darbas. Man mano darbas – amžinoji kūryba.

Graži šiandien diena. Ir žmonės kažkokie kitokie. Man visada įdomu stebėti žmones gatvėse. Aš stebiu juos ir galvoju, bandydamas atspėti, kuriam likimas nusišypsos, kuris paklius pas mane į rūsį. Per ilgus kūrybos metus išsiugdžiau intuiciją. Pavyko keletą kartų atspėti. Tačiau aš vis sunkinu sau užduotis, nes, atsekęs eventualų pasmerktąjį, bandau atspėti, kokia bausmė jam bus paskirta: kartuvės, giljotina ar ketvirčiavimas.

Vis rečiau pasitaiko nubaustų sudeginti, nes žiema šalta pasitaikė. Viską ištampė – visą medieną! Meras net specialų potvarkį parašė, tačiau, kai šaltis beldėsi į namus, niekas jo nepaisė. Skaudu man buvo, nes geras potvarkis buvo išleistas. Dabar dažniau tenka karti, giljotinuoti. Pavyko kartą Merą įtikinti, jog nevalia pamiršti ketvirčiavimo – seno ir efektingo bausmės būdo. Kartais man skaudu žiūrėti, kaip nyksta tradicijos. Nepritariu aš naujovėms. Jos galbūt ir geros, tačiau niekada neprilygs patikrintiems ir išpuoselėtiems bausmės būdams. Nevalia stačia galva pulti į naujovių šulinį. Tačiau kam įdomi mano nuomonė?!

Genialaus Šekspyro sonetai natanui nedaro jokio įspūdžio. Jis kurčias anglų Renesanso šauksmui. O be reikalo.

Aš net nepastebiu, kaip atsiduriu svetinguose Kepetingų namuose, kuriuose visada esu laukiamas. Kepetingą aptinku meistraujant kažką panašaus į lovį ir lopšį. Egzema jo kūne vis dar gyvena, todėl be prašymo pastatau ant jo žaizdotos rankos tepaliuko buteliuką. Teta Aureolė kalba rožinį, todėl neblaškau jos ir tyliai atsisėdu ant tvirto suolo, išlaikiusio ne vieną svilinamą kiaulę.

– O, studentas! Miela, – sveikina metęs visus savo darbus Kepetingas. Ant jo ūsų stirkso kelios drožlės, todėl Kepetingas man pasirodo labai panašus į Bismarką. – Seniai nesilankei.

– Mokytis daug turėjau. Egzaminai. Sesija.

– Ir ko gi tu išmokai? – bando pajuokti mane Kepetingas, tačiau aš nepasiduodu.

– Išmokau Hipokrato priesaiką. Studijavau Galeną, Ibn Siną. Visko ir nesuminėsiu, – aiškinu jam, tačiau pats dairausi Martos, kuri turėtų šliaužioti kažkur netoliese.

– Palik vaiką ramybėje, – pertraukusi rožinį šūkteli Aureolė, stebėtinai pagražėjusi po gimtadienio, atjaunėjusi ir šiek tiek pamėlusi nuo maldų.

Martos nesimato, tačiau jaučiu, kad ji yra šalia. Aš net įtariu, kad tarp mūsų užsimezgė metafizinis ryšys, nes nepalieka jos kūnelis mano minčių. Net tada, kai trupinu pasmerktajam kūju kaulus, galvoju apie Martą. Dažnai apie ją galvoju. Norėčiau Kepetingo įsiprašyti į jos krikšto tėvus, tačiau kol kas nedrįstu. Galbūt jie turi geresnį kandidatą. Nors aš abejoju. Norėčiau būti jos krikšto tėvas. Priimčiau šį pasiūlymą akimirksniu.

Pamenu, kai krikštijau Žaną D'Ark, daug žmonių dalyvavo iškilmėse. Maldaknygę jai padovanojau. Giesmę gražią išmokiau. Visas Orleanas buvo susirinkęs. Kai Žana užgiedojo bažnyčioje, atrodė, kad skliautas nukris. Toks stiprus buvo jos balsas. O tokia gležna, tokia trapi prieš krikštą atrodė. Nė nepagalvotum. Vėliau pats ją ir sudeginau. Gaila buvo, žinoma. Ne svetima gi. Tačiau toks potvarkis. Meras man dar pasakė: „Suprantu tave, tačiau susikaupk, nes čia svarbesni dalykai vyksta nei romantinė dilema – meilė ar Tėvynė(?)". Aš gailėjau Žanos. Net verkiau naktį. Norėjau, kad su manimi ji liktų. Tai surinkau jos ugniavietėje pelenus, supyliau į indą ir nusinešiau į savo rūsį. Žiūrėjau aš į tuos jos pelenus, žiūrėjau ir kilo man išganinga mintis: virinto vandens įpyliau, prieskonių visokių. Ir išgėriau. Taip ji liko amžiams su manimi. Mano krikštadukra Žana D'Ark.

– Ar pasvajoti čia atėjai? – pertraukia mano prisiminimus Kepetingas, jau baigęs meistrauti lovį.

– Nematai, kad vaikas pervargęs, – sako Aureolė, kuri jau įpusėjo savo maldas.

– Tu tą savo šunį patrauk iš čia, – rodo man Kepetingas į pudelį, įnikusį degustuoti skerdieną. – Ne šunų tai maistas, – rodo į paruoštas kates girai ir nuveja mano ištikimąjį draugą, kuris nėra pratęs prie tokio familiarumo.

Manyje kažkas sukrebždena, tačiau aš susitvardau ir

paimu ant kelių bičiulį, baigiantį kramsnoti katės uodegą. Uodegos taukai varva jam nuo žiaunų. Aš nuvalau juos balta nosinaite, kurioje visai neseniai išsiuvinėjau „M" raidę. Pudelis laižosi. Turbūt jam patiko katiena.

– Ne laiku atėjai, – sako man Kepetingas, – maras pas mus.

Nebūčiau aš miesto budelis, jei bijočiau maro. Visko man yra tekę matyti.

– Mes, – sakau jam, – medicinos studentai, maro nebijome, nes davėme priesaiką.

– Šūdas ta priesaika, – rėžia man šmaikštusis Kepetingas. – Štai, Marta jau baigia nusibaigti.

Aš žvilgteliu palovin ir išvystu negaluojančią nuo maro Martą. Išstumiu ją šluotkočiu, imu į rankas ir bandau aptikti pulsą. Jis vos tvinksi. Pudelis tuo metu pavydi man Martos, tačiau aš nekreipiu dėmesio, nes reikia skubėti gelbėti gyvybę.

– Gali nesivarginti. Karstą jau sukaliau, – ciniškai sako man Kepetingas ir išeina į miestą medžioti kačių.

Martos kūnas žalsvo atspalvio, tačiau tai įprasta, kai namuose siaučia maras. Aš gaivinu mergaitę. Darau jai dirbtinį kvėpavimą. Uždedu ant kūno šlapius šuns vilnos kompresus, nudyręs dalį odos pudeliui, ir mergaitė ima lygiau kvėpuoti. Žalia spalva traukiasi. Mergaitė ramiai užmiega, ir aš ją paguldau į Kepetingo sukaltą karstelį. Pudelis inkščia iš skausmo, tačiau žmogaus gyvybė brangesnė.

– Gyvens, – guodžiu Aureolę, kuri jau ruošiasi kalbėti septynioliktą rožinį. – Gyvens, teta, nesivarginkite.

– Išklausė Viešpats mano maldas, – ašarodama ir žegnodamasi sako man Aureolė. – Jis visada padeda, kai sunku, kai maras nelauktai namuose apsilanko.

Sugraudina mane Aureolės naivumas. Aš nepuolu jai įrodinėti, jog pudelio vilna yra geriausias vaistas nuo

maro, bado ir stabligės. Jos pasaulėžiūroje tvyro tamsa, o šviesos spindulėlis nepavers jos gudresne. Tamsi ji, prietaringa, vėlyvuosiuose viduramžiuose gyvenanti. Išgirstu Martos knarkimą, ir akmuo nurieda nuo mano širdies. Didelis, sunkus akmuo. Marta dar garsiau užknarkia, o tai įrodo, jog maras nugalėtas.

– Jūs nuo tos kačių giros kol kas susilaikykite. Neduokite jos mergaitei, – patariu išeidamas ir išsivesdamas nepatenkintą pudelį.

– Jau susilaikysime, vaikeli, – prižada Aureolė, balinanti patalpą žiurkių nuodais. – Jau susilaikysime...

Po vidudienio diena dar gražesnė. Žmonės klykia iš džiaugsmo, bėga kažkur, vejasi. Atrodo, kad kažkokia šventė būtų. Aš gerai žinau, kad šiandien nėra jokios šventės. Galbūt tik man – gyvybę Martai išgelbėjau. Taip, man tai šventė. Didelė šventė. Mergaitė gyvens! Graži mergaitė. Man net pasirodė, kad, kai laikiau ją rankose, akį pamerkė, pasakyti kažką miela norėjo. Man taip pasirodė. O gal ir nepasirodė. Visko tame gyvenime būna. Visokių netikėtumų.

O, Dieve! Aš tik dabar prisiminiau, kad mano natanas nekrikštytas. Kitos tautos dar lopšyje pasirūpina natanais, o mano, sulaukęs garbaus amžiaus, vis dar stabmeldys, pagonis, cicilikas. Gėda man. Didelė gėda!

Pudelis mano nerimsta. Kad nesutraiškytų jo bėganti minia, pririšu už pasaitėlio. Šunytis tempia mane namų link, tačiau tokia diena graži, tokia graži, taip norisi dar pasivaikščioti.

– Ar nenurimsi! – griežtai sakau jam, tačiau jis neklauso.

Tūkstančiai žmonių užplūdo šiandien gatves. Parduotuvės ir įstaigos nedirba. Viešosios tvarkos sergėtojai išsislapstė. Beveik chaosas. Mieste gaudžia sirenos. Laivai upėje saliutuoja. Dangus pasipuošia reto grožio

fejerverkais. Girdėti ovacijos, aimanos, prisipažinimai meilėje ir priešmirtiniai atodūsiai.

– Sugriaukite ją! Sulyginkite su žeme! Sunaikinkite! – išgirstu balsą pro lietvamzdį, kai jau beveik įžengiu į savo namus.

Mano pudelis dreba, nepratęs prie tokios gausybės žmonių. Aš pakeliu galvą, bandydamas nustatyti, iš kur sklinda ši destruktyvi komanda.

– Sunaikinkite! Įrodykite, kad jūs tai galite! Jūs galite tai padaryti! – be perstojo šaukia balsas, o aktyvesni jau bando ropštis mūru. – Išsivaduokite! Išsilaisvinkite! – toliau komanduoja balsas, o aš vis negaliu nustatyti, iš kur ir kas čia taip rėkia tokią gražią dieną.

– Pasirodyk, – sakau balsui, – jei jau toks gudrus esi. Iškišk galvą! – rėkiu jam.

Nežinau, ar išgirdo mane, tačiau išvydau pro langelį kviečiančią vidun ranką. Man pasidarė įdomu pamatyti tą rėksnį, todėl, vedinas išsigandusiu ir kretančiu nuo senatvės pudeliu, užsuku į Bastiliją.

Bastilija – kaip išmirusi. Kopdamas laiptais jaučiausi, lyg kapinėmis vaikštinėčiau – ramu, tylu, nė vieno sargo, nė vieno pareigūno. Keistas jausmas mane užplūdo. Pirmą kartą gyvenime taip. O tokia atrodė šventiška diena...

– Ko čia taip šūkauji? – sakau atverdamas kameros duris ir išvysdamas tą rėksnį. – Balso stygas gi nutrauksi.

– O kaip kitaip? – klausimu į klausimą atsako man pusamžis vyriškis, kimšdamas į kišenes kažkokius popierius. Pilna ten pas jį tų popierių. Žodžiu, netvarka.

Aš į jį bandau geriau įsižiūrėti, nes prieblanda toje kameroje. Žiūriu į jį. Žiūriu. Jis man kažką primena. Kažką, labai gerai pažįstamą, tačiau neatsimenu. Matytas kažkur, bet neatsimenu. Žiūriu, žiūriu...

– Ar ne de Sadas būsi? – netvirtai sakau jam.

– O kaipgi – de Sadas. Markizas de Sadas, – patvirtina jis man.

Natanas mėgsta svaigintis saulės spinduliais. Jis apsnūsta, pasidaro tingus. Išsidrėbus gulėti ir priiminėti saulės vonias jis gali valandų valandas. Jam nebaisūs saulės smūgiai, nes smegenys jo patvarios.

Susijaudinu, o mano pudelis ima dar garsiau inkšti, nes ne kiekvieną dieną nusišypso laimė pabendrauti su aristokratu.

– Markize, – pagarbiai kreipiuosi į jį ir nusiimu kepurę, saugojusią mano mintis nuo karštos dienos, – aš skaičiau visas jūsų knygas: „Meilės nusikaltimus", „Žiustiną", „Teresę filosofę", „120 Sodomos dienų", net jūsų dienoraštį, kurį rašėte prieš mirtį prieglaudoje. Pasakysiu atvirai: neišdildomas įspūdis. Galiu jums net išduoti nedidelę paslaptį – jumis domisi Deliozas, Klosovskis, siurrealistai etc.

Markizas nekreipia į mane dėmesio ir vėl įninka triūbyti per lietvamzdį.

– Sugriaukite prievartos bastioną! – šaukia jis. – Sulyginkite su žeme! Jūs privalote įrodyti, kad esate stiprūs! Jūs tai galite padaryti! Nubauskite savo skriaudėjus!!! Jūs esate laisvi žmonės!

Mano pudelis palenda po gultais ir iš baimės užkandžiauja markizo rankraščiais. Aš regiu, kaip jis ėda klasiką, tačiau nedrįstu jo sudrausminti, nes ir man baisu. De Sadas tuo metu taip įsijaučia, jog vos neiškrenta pro lietvamzdį ant minios. Minia jam to neatleistų, nes dar gyvi jo nusikaltimai jos atmintyje.

– Markize, – bandau sustabdyti jį, – laikas trauktis nuo ruporo, nes netrukus Bastilija grius.

Bandau atplėšti įsijautusį markizą nuo lietvamzdžio, tačiau jis nepasiduoda. Į pagalbą man atbėga ištikimasis pudelis, kuris suleidžia savo dantis de Sadui į užpa-

kalį. De Sadas turbūt bijo apsikrėsti pasiutlige, todėl kaipmat atsitraukia nuo lango ir maldauja, kad apginčiau jį nuo įsisiautėjusio žvėries.

– Palik rašytoją ramybėje, – įsakau pudeliui.

– Dėkoju, kad apgynei mane, – nusilenkia man de Sadas, bandydamas apžiūrėti žaizdą, kurią jam paliko mano ištikimasis draugas. – Malonu būtų pasikalbėti su tavimi apie literatūrą, tačiau jakobinai manęs laukia – postą ruošia, – atsiprašinėja manęs markizas.

– Ką jūs, – susinepatoginęs sakau, pamalonintas tokio klasiko dėmesio. – Aš jus išvesiu iš Bastilijos, nes netrukus čia bus griūtis.

Mes paliekame kamerą, kurioje markizas kankinosi dvylika metų. Prieš išeidamas jis dar spėja nostalgiškai nužvelgti ją. Tuo metu aš diskretiškai pasitraukiu. Mano pudelis taip pat. Markizą, nešiną asmeniniais daiktais, užgyventais įkalinimo metu, aš išvedu pro slaptą išėjimą į miestą. Nuo dienos šviesos markizas prisimerkia.

– Nesusižavėk Bretono „Antižiustina", – pataria man markizas ir nueina siauromis gatvelėmis į jakobinų susirinkimą. Aš moju jam ranka ir galvoju: ar susitiksime dar kartą šiame gyvenime?..

Staiga pasigirsta trenksmas. Kurtinantis trenksmas, nuo kurio vos nesprogsta mano ausų būgneliai. Mano pudelis užkaukia sužeisto žvėries balsu (sprogo jo dešinės ausies būgnelis). Nėra laiko suteikti pirmąją pagalbą, nes link manęs atrieda didžiuliai Bastilijos rieduliai. Tą akimirką aš dar spėju suvokti, jog monarchija žlugo. Tačiau nėra laiko šokti ant jos griuvėsių, nes dabar pats geriausias metas sprukti.

Aš braunuosi su pudeliu užtvindytomis žmonėmis gatvėmis prieš srovę. Mus mini bloguoju. Aš bandau įsidėmėti mane įžeidusius, tačiau jų labai daug, tad metu šį užsiėmimą. Pudelis spėja įkąsti Dantono pusbro-

liui, kuris pažada suteikti man progą galva patikrinti giljotinos veikimą. Nieko jam neatsakau, nes su tokiais geriau nesusidėti, o pats pagalvoju: nežinia dar, kas kam suteiks progą...

Paryžių natanas pažįsta kaip save. Gatvėse jam moja merginos: vyresnės, jaunesnės, vienspalvės, margaspalvės. Natanas šiomis pažintimis labai didžiuojasi, tačiau į pasveikinimus atsako tik santūriu linktelėjimu.

– Vargšas šunelis, lakti nori, – užjaučia mano pudelį geraširdė Aureolė ir pastato jam ankstyvųjų agurkų sulos, paskanintos drebulės žievėmis.

– Ar mergaitė buvo „išėjusi"? – klausiu Kepetingo, užkalinėjančio lentomis langus nuo sumaišties, vėjo ir buržuazinės revoliucijos.

– Kelis kartus buvo. Eilėraštį net išmoko, – didžiuodamasis pareiškia šių namų šeimininkas-egzemikas su įaugusiomis į poodį karstelio drožlėmis.

Aureolė išstumia šluotkočiu iš palovio Martą, kuri ligos metu supanašėjo su legendine Senovės Egipto karaliene. Aš netenku amo, nes toks nežemiškas grožis dabar prieš mane atsiskleidžia... Marta stovi priešais mane aplipusi dulkių pūkais, kurie paverčia ją beveik angelu. Net mano pudelis, metęs lakti agurkų sulą, pripuola prie jos kojų ir kad laižo, kad laižo, kad laižo Martos tarpupirščius, iš kurių sprunka vorai, tarakonai, utėlės, blusos. Mergaitė žiūri į mane ir šypsosi. Ji jau didelė – taip greitai išaugo. Greitai auga tie svetimi vaikai, pagalvoju.

– Paryžius ir Orleanas nebesutinka. / Didis praradimas ir didis liūdesys, / Kad jiedu nesutaria. / Ar žinai šios nesantaikos priežastį? – padeklamuoja man Marta, o aš suprantu, kad jokios revoliucijos, jokie kataklizmai man nebaisūs, nes meilės jausmas apsigyveno mano sieloje.

Pamilau aš. Tegu jie ten išsiskerdžia, o aš myliu ir mylėsiu!

Daviau savo koją pudeliui, kad jis ją pamylėtų – apmyžo. Išdykėlis. Aš nepykstu ant jo, nes paskutiniu metu pasidariau labai geras. Daug tiesos yra pastebėjime, kad mylintis žmogus tampa geresnis, jautresnis etc. Aš negaliu teigti, kad anksčiau buvau blogas, tačiau negaliu nepastebėti permainų, įvykusių mano neramioje sieloje.

Man būtina susigaudyti ir suprasti, kas su manimi dabar vyksta, todėl ieškau vienatvės. Pudelis neramus, nes tikisi, kad eis su manimi drauge. Klysta. Aš eisiu vienas. Eisiu vienas į mišką rinkti pakaruoklių. Ir galvosiu. Man labai gera mąstyti miške. Pakaruokliai yra tik pretekstas. Man svarbiausia – ramybė ir vienatvė. Labai gera yra pabėgti iš miesto sumaišties į mišką, gamtą. Kažkada esu prasitaręs Žanui Žakui, kad mielai gyvenčiau miške. Jis įvertino mano pasirinkimą – pagyrė. Kaip seniai jau buvau miške...

Šią naktį natanas verkė. Ašaros jam tryško lyg fontanai, nerūpestingai linksminantys turistus Versalyje, Petrodvorece ir Potsdame, kuris yra šalia Berlyno.

Miškas gūdus. Miškas baisus. Vaikystėje, kai tik įsivaizduodavau mišką, lįsdavau po antklode iš siaubo. Miške tyko visokie pavojai. Baisu eiti mišku naktį. O baisiausia eiti naktį mišku, girdėti kaukiančius plėšriuosius žvėris ir patekti į senas miško kapines. Tada yra labai baisu. O baisiausia tai – pamatyti miško kapinėse moterį baltais drabužiais, stovinčią prie vienuolės antkapio. Dar labai baisu – išvysti, kaip ta moteris prasižioja ir matosi jos išpuvę dantys. Tada visai baisu. Šiurpas eina, kai bėgi iš kapinių nuo tos moters, o ji vejasi tave, artėja ir jau jauti ją kvėpuojant į nugarą. Baisu tai. O jau visai baisu, kai ta moteris išpuvusiais dantimis

stveria už rankos ir tempia į atsivėrusį kapą, kuriame guli aukos – moterys, vyrai, vaikai, seniai, šunys, šikšnosparniai, dviračiai ir daug daug apipelijusių kiaunių. Ta moteris įmeta tave į šį kapą ir visi numirėliai atgyja, puola tave draskyti ir valgyti, ryti. O, kaip tai baisu!!! Siaubas!

Ne, geriau negalvoti apie tokius baisius dalykus. Aš verčiau eisiu į mišką rinkti pakaruoklių ir nemąstysiu apie panašias baisybes. Ir pudelį pasiimsiu, kad saugiau būtų.

– Eikš, šuneli, – šaukiu jį ir užneriu jam antsnukį.

Nors dar tik liepos vidurys, tačiau miškas pilnas ankstyvųjų pakaruoklių. Nebeturiu kur jų dėti – pilnos kišenės. Pakaruokliai atgyja mano kišenėse ir kalbasi tarpusavyje. Nors nelabai padoru, tačiau klausausi jų pašnekesio.

– Pažinojau vieną moterį, – porina pakirmijęs pakaruoklis, – kuri išsiskyrė su prokuroru, kad galėtų ištekėti už inžinieriaus.

– Nieko nuostabaus, – įsiterpia bosuodamas kitas pakaruoklis.

– Žinoma, nieko nuostabaus nebūtų, tačiau inžinierius buvo jos sūnus, kažkada dingęs be žinios. O ji nunuodijo jį, nes jai reikėjo jo mirties. Tada grįžo su turtu pas prokurorą, o jis jos nebepriėmė.

– Kvaila istorija, – pareiškia trečiasis pakaruoklis. – Aš, pavyzdžiui, vaikystę leisdavau žaidimų aikštelėje. Joje visada stovėdavo kelios padangos, skardinė raketa, sūpynės ir pasakų namelis, kuriame, žinoma, visada būdavo prišikta ir dvokė myžalais.

– O aš visada vaikščiodavau pakrante, – sako ketvirtasis moterišku balsu, – kurioje kepindavosi galybė negyvų žuvyčių, aplipusių musėmis. Ir iki šiol nežinau, kodėl jos išstipo, bjaurybės.

– Man pasisekė pažinoti, – pradeda pasakojimą penk-

tasis pakaruoklis, – vieną invalidą. Jis sėdėdavo savo vežimėlyje ir fotografuodavo per televiziją transliuojamas nepadorias scenas. Taip jis išgarsėjo ir susilaukė pripažinimo. Jo tėvas buvo olandas, o motina – Afrikos genties vado dukra.

– Įdomi istorija, – pagiria penktąjį antrasis pakaruoklis. – Kartą aš užsukau apsikirpti pas kirpėją, kuris tarėsi esąs žaviausias kirpėjas mieste. Kaip įrodymą buvo net diplomą ant sienos pasikabinęs. Tik vėliau aš supratau, kad jis pederastas, nes jie labiausiai stengiasi būti patrauklūs. Aš paprašiau, kad jis mane apskustų, bet jis ne taip mane suprato, todėl man teko sprukti, o jis vijosi mane išsispyręs iš šlepečių. Aš nuo jo nepabėgau.

– Ir tavo istorija įdomi, – įvertina pasakojimą trečiasis pakaruoklis, bandantis naršyti ten, kur aš visai neprašiau. – Aš mylėjau vieną merginą, o kai paprašiau, kad ji man parašytų laišką, ji atsakė, jog iš jos atimtos motinystės ir susirašinėjimo teisės.

Gailiuosi, kad nepasiėmiau su savimi diktofono, nes neordinarines istorijas pasakoja vasariniai pakaruokliai. Aš nutildau savo pudelį, įsigeidusį aploti nekaltą voveraitę. Sudraudžiu jį, nes taip elgtis negalima su silpnesniais už save. Pudelis, atrodo, suprato pastabą. Aš atsisėdu ant kelmo ir toliau klausausi pasakojimų, transliuojamų asmeniškai man į smegenis. Mano smegenims net antenos nereikia, nes labai galingas tranzistorius čia įdėtas.

– Mūsų apskrityje gyveno vienas iškrypėlis, – užuolankomis pradeda pirmasis. – Tai jis atiminėdavo iš perinčios kalakutės kiaušinius, pasikišdavo juos po užpakaliu ir perėdavo, vildamasis, kad išsiritę kalakučiukai prisiriš prie jo kaip prie motinos. Našlaičiai, neturėdami kitos alternatyvos, sekiodavo paskui jį, o jis dar įsigudrindavo žindyti juos krūtimi. Vėliau jis nuskendo

upėje, o kalakučiukai išprotėjo, todėl niekas apskrityje nevalgė jų mėsos.

– O aš vieną kartą išsėdėjau ant palangės tris paras ir nenukritau iš dvylikto aukšto, – pareiškia penktasis pakaruoklis, šnypšdamas nosį. – Be to, aš turėjau kino kamerą, su kuria niekada nesiskirdavau, nes ji buvo neatskiriama mano dalis.

– Man vieną kartą atsitiko įdomi istorija, – įsiterpiu į pakaruoklių pašnekesį, spėjęs sutraiškyti dvi juodąsias ir septynias rudąsias skruzdėles. – Aš pažinojau vieną kurčią vokietį, kuris susidėjęs gyveno su aktore. Tai tas vokietis savo malonumui karstus kaldavo ir vėliau juos brangiai parduodavo kolekcionieriams. Kolekcionieriai rodydavo tuos karstus parodose, žurnalistai straipsnius apie juos rašydavo. O kartą sutikau aš tą kurčią vokietį prie Laisvės paminklo ir jis apsimetė manęs nepažįstąs. Tai aš jam priminiau tuos karstus ir skaidres, kurias jis man ištisą vakarą kaišiojo kavinėje po nosim. Jis vėl apsimetė, kad manęs neprisimena. Net keramiku pavadino, nors puikiai žinojo, kad aš studijuoju mediciną. Tada aš jo paklausiau, ar vis dar gyvena susidėjęs su ta šleivakoje aktore. Ir, nuostabus daiktas, jis atgavo klausos dovaną. Štai kokia įdomi istorija man kartą atsitiko.

Pakaruokliai neparodo susidomėjimo mano pasakojimui. Aš bandau juos prakalbinti, tačiau jie tyli. Mane tai šiek tiek žeidžia, nes nemalonu, kai tave ignoruoja. Aš nesiruošiu trauktis.

– Kitą kartą aš kalbėjausi su vienu menininku, – bandau juos sudominti. – Tas menininkas man ilgai guodėsi, kad ispanai paniekino jo projektą, skirtą Kristupo Kolumbo žygiui į Ameriką įamžinti. Jis verkė užsikniaubęs man ant peties, nors turėjo gražuolę žmoną, keturių aukštų pilį, karvę ir triušių fermą. Be to, jo žmo-

na visada vaikščiodavo nuoga, o jis raudojo man ant peties.

Pakaruokliai neatleistinai tyli. Aš užveržiu kilpas ant jų kaklų, tačiau jie neparodo jokių gyvybės ženklų. Apsimetinėja. Aš dar kartą trukteliu kilpas, tačiau jie vis tyli ir tyli. Man tai nepatinka. Galbūt be reikalo aš prasižiojau ir puoliau pasakoti savo istorijas? Galbūt jiems jos nepatiko? Gal aš juos kažkuo įžeidžiau? Man nemalonu, kad jie nenori su manimi bendrauti. Žinoma, bendrauti su pakaruokliais nėra didelė laimė, tačiau taip norisi miške su kažkuo pasikalbėti, taip norisi širdį kažkam išlieti. Negražiai jie elgiasi mano kišenėse.

Mano natanui negresia korozija, kurios negali išvengti net tvirčiausias ir atspariausias plienas.

– Vieną kartą aš sapnavau, kad vietoj mano rankos stirkso koja. Pėdos pirštų nagai nukarpyti, išpuoselėti, lakuoti juodai. Aš pažiūriu į didžiojo piršto nagą ir vietoj savo veido išvystu kojoto atvaizdą. Man nejauku. Aš apčiupinėju pėdos pirštais veidą ir, o siaube(!), patiriu, kad oda aptraukta kailiu. Šis kailis užsidega. Aš jį gesinu, tačiau jis dar stipriau liepsnoja. Tada aš nukertu kirviu kojas nuo alkūnių ir jų vietoj akimirksniu išauga šikšnosparnių galvos. Tie šikšnosparniai šiepia dantis, spjaudo man ant degančio kailėto veido. Aš bandau juos daužyti į sieną, tačiau man skauda. O šikšnosparniai klykia ir taikosi man įsikibti į gerklę. Visas mano kūnas apsitraukia kailiu. Liepsna plečiasi. Dabar jau aš visas degu, o šikšnosparniai puola ryti ugnį. Ugnis sulenda į mano kūną. Aš jaučiu, kad žarnos, širdis, kepenys, inkstai – visa apsitraukia kailiu ir dega. Aš kenčiu nežmonišką skausmą...

– Nesąmonė, – pertraukia mane pirmasis pakaruoklis.

– Tokias baisybes vaikams pasakok! – sušunka antrasis.

– Tokią gražią dieną sugadinai, – sako trečiasis pakaruoklis ir rodo ženklais kitiems, kad neblogai būtų nešdintis iš mano kišenių.

– Močiutėms šias pasakas sek, – rėžia man ketvirtasis pakaruoklis ir taikosi išeiti.

– Nenormalus esi, – pasako penktasis ir išsiveda į miško gilumą savo draugus.

Aš lieku vienas miške su snaudžiančiu po mano kojomis pudeliu. Bandau pakilti, tačiau kelmas, įaugęs į mano kūną, nepaleidžia. Ant mano galvos skruzdėlės susikrovė skruzdėlyną. Mano galva ištinusi. Aš šaukiuosi pagalbos, tačiau pagalbos nėra. Pabudęs nuo riksmo pudelis puola mylėti mano kojas. Man skauda, nes tai pirmasis kartas. Man labai skauda.

Jeigu buvusiuose gyvenimuose mano smegenys priklausė Saliamonui, rankos Herakliui, torsas Dovydui, kojos Marseliui Prustui, tai natanas, be jokios abejonės, buvo Karolio Didžiojo skeptras. Tai akivaizdu.

– Kur tu bastaisi?! – šaukia ant manęs Meras ir išvaduoja iš pudelio meilės žabangų. – Visur tavęs ieškome, o tu sėdi čia ant kelmo.

– Pasivaikščioti į mišką išėjau. Vienatvėje pabūti norėjau, – teisinuosi Merui.

– Kokia vienatvė! Kokia vienatvė!!! – rėkia ant manęs pamėlynavęs iš pykčio Meras. – Dantono nėra kam nubausti! O tu sėdi čia! Visur ieškojome, visur...

– Kad man buvo pranešta, jog bausmių šiandien nenusimato, – noriu paaiškinti Merui.

– Nenusimato, – mėgdžioja mane Meras ir nukelia nuo kelmo. – Nenusimato jam!

Mane užpuola didelis gėdos jausmas. Aš suprantu, jog nėra pasiteisinimo, galinčio sušvelninti mano poelgio nedorybę. Man labai gėda prieš Merą. Aš noriu kuo greičiau išpirkti kaltę, todėl dabar tiesiog veržiuosi į eg-

zekuciją. Meras vos spėja paskui mane. Pudelis, išvargintas meilės, taip pat atsilieka.

– Tu taip neskubėk, mano širdis silpna, – stabdo mane Meras.

– Aš esu kaltas, todėl įrodysiu jums, Mere, kad tai buvo pirmas ir paskutinis kartas.

Mes bėgame į egzekuciją. Meras jau nebepyksta taip stipriai ant manęs. Jis yra geraširdis – greitai užpyksta, greitai ir atleidžia. Jis yra griežtas, bet teisingas. Tokie žmonės man patinka. Jie visada sako tiesą į akis. Jau verčiau taip. Patinka man mūsų miesto Meras. Labai patinka, nes jis sąžiningas, doras, teisingas ir net, pasakysiu, moralus.

Miesto aikštėje mūsų laukia gausybė žmonių. Minia gaudžia, nekantraudama egzekucijos. Mano savimeilę dar kartą paglosto mintis, jog tai manęs jie čia laukia, manęs – paprasto bernioko, atvykusio kažkada į miestą laimės ieškoti.

Skubu persivilkti savo budeliškais drabužiais. Meras padeda apsirengti apsiaustą. Jis – paslaugus. Aš tiesiog veržiuosi į šią egzekuciją. Taip veržiuosi, lyg būčiau gladiatorius, nekantriai laukiantis kovos pradžios arenoje. Aš tiesiog visas tirtu.

– Palauk! – rėkia man pavymui Meras. – Sustok!

Aš sustoju (ir gerai padarau) – budelišką kaukę būčiau per tą skubėjimą pamiršęs. Meras uždeda ją. Kaukė nuramina. Aš susikaupiu. Aš išeinu...

Užlipusį ant ešafoto mane sveikina minia. Aš pakeliu dešinę ranką ir taip pat pasisveikinu. Minia dar garsiau sugaudžia. Aš esu jos numylėtinis. Panašiai, pagalvoju, masės sutikdavo Cezarį, Kaligulą, Trajaną ir rudabarzdį Neroną.

– Būk pasveikintas! – šaukia minia, ir aš mandagiai linkteliu galva. – Būk pasveikintas! – skanduoja. – Būk!

Imperatorišku rankos mostu aš nuraminu minią. Audra nurimsta. Įsiviešpatauja totalinė tyla, kurios fone sargybiniai atveda nusikaltusį revoliucijos idealams Dantoną. Jo rankos surištos. Jis norėtų rodyti tvirtybę, tačiau jam nesiseka. Aš nesistebiu, nes, tiek metų išdirbęs budeliu, nepamačiau nė vieno tvirto prieš giljotiną. Giljotina net fanatiškiausiems pakerta kojas. Būčiau pasmerktųjų vietoje – taip pat bijočiau ir nesigėdyčiau šio jausmo. Dantonas bijo, todėl aš jį absoliučiai suprantu ir pateisinu. Kažkuria prasme man jo šiek tiek gaila, tačiau aš turiu įvykdyti pareigą, todėl nuveju šalin pašalines mintis. Matau, kaip trūkčioja Dantono veido raumenys, kaip nenorom mirkčioja jo kairė akis. Jis, be jokios abejonės, susijaudinęs. Aš taip pat, tačiau mano jaudulys kitoks. Mano visai kitoks jaudulys! Nepalyginamai kitoks!

Aš stveriu Dantoną už pakarpos ir žaibišku mostu parverčiu jį į lovį. Po akimirkos jau prispausta jo galva. Jis nespėjo net suspurdėti. Nežinau, ką jis galvoja dabar, tačiau netrukus giljotinos peilis pertraukia visus jo apmąstymus. Galva žlegteli į pintinę. Dantono nebėra.

Paimu už plaukų nukirstą Dantono galvą, iškeliu ją ir parodau miniai. Minia mane apdovanoja ovacijomis ir pagarbos kupinais šauksmais. Minioje išgirstu markizo de Sado balsą.

– Tu įvykdei pareigą, – sveikina mane po egzekucijos Meras. – Tai buvo tobuliausia tavo bausmė, – pagiria jis mane ir įteikia honorarą.

– Aš stengiuosi, – pasakau ir pagalvoju, jog gaila, kad Marta nematė šio mano triumfo.

Esu toks laimingas, toks patenkintas, kad visai nesinori grįžti namo. Šalia ešafoto persirengiu savo studentiškais drabužiais. Atsisėdu. Paglostau ištikimąjį pudelį. Jis lyžteli man ranką. Tą pačią ranką, kuri paleido gil-

jotinos peilį. Su liūdesiu galvoju apie išmontuojamą ešafotą. Galbūt reiktų kreiptis į Merą su prašymu, kad miestas įsigytų stacionarų...

– Reiškiame pagarbą, – išgąsdina mane krentantys nuo žibalinės lempos pakaruokliai. Aš krūpteliu. – Labai atsiprašome, – gieda jie choru, – miške jūsų nepažinome. Mes galvojome, kad jūs nuodingas, tačiau klydome. Dabar gailimės. Atleiskite mums. Gal teiksitės mus sudžiovinti. Galite sūdyti, galite kepti ir virti. Mes pasiruošę viskam.

Aš apsimetu, kad esu kurčias, nes per daug skaudžiai jie mane įžeidė miške. Jiems reikia parodyti, kad kitą kartą žinotų. Ką „parodyti", aš kol kas dar nežinau, tačiau netrukus sužinosiu.

Neturintis didelio natano gali tikėtis, kad įkąs vapsva ir jis kuriam laikui virs didelio natano savininku. Bitininkai ir lokiai čia turi gerų perspektyvų.

– Pirmą kartą mes taip apsirikome, – toliau jie gieda, puošdami giesmę dieviškos arfos garsais. – Miške tamsu, galbūt todėl nepažinome.

Aš čiumpu pakaruoklius ir panardinu jų galvas į žibalą. Jie spurda, tačiau aš stipresnis. Netrukus paleidžiu, ir jie išverčia pilvus. Pilvai jų panašūs į ryklių. Man pasidaro šlykštu, nes skenduoliai man niekada nepatiko, o prie jūros manęs niekada netraukė.

– Mes gailimės, – gargaliuoja jie išverstais pilvais. – Mes labai gailimės.

Gailestis man yra svetimas, todėl perrėžiu jiems pilvus skustuvu. Iš atsivėrusių ertmių išsibėgioja skruzdėlės. Lėtesnes man pavyksta pagauti. Nutraukiu joms kojas.

– Jūsų laukia dideli darbai, – traukomi priešmirtinių konvulsijų pareiškia pakaruokliai ir įstato atsisveikinimui man savo dantis su keliomis auksinėmis karūnėlėmis. Auksas aptemdo man protą. Auksas paverčia ma-

ne akimirkai godžiu, tačiau aš randu jėgų savyje ir vargais negalais prisišaukiu atgal sąmonę. Sąmonė, palakščiusi mieste, sugrįžta šviesesnė.

– O dabar klausykite, – sakau jiems. – Klausykite, nes tai bus paskutiniai žodžiai, paskutinis pasakojimas, kurį jūs išgirsite savo gyvenime. Klausykite!

– Mes pasiruošę, – dar spėja pareikšti jie prieš mirtį ir miršta.

– Vienas psichiatras, – pasakoju aš jiems, – buvo toks neapdairus, kad ligoninėje įsimylėjo savo kolegę. Ji atsakė jam tuo pačiu jausmu. Tačiau kiti kolegos, negalėdami gydymo įstaigoje pakęsti svetimoteriavimo, nustatė jam diagnozę ir slapčia ėmė gydyti. Įsimylėjėlis pagijo. Jis atstūmė meilužę ir grįžo pas žmoną. Neilgam, nes netrukus apsigyveno ligoninėje. Tačiau jau ne kaip gydytojas, o kaip pacientas. Kolegos liko patenkinti, nes tais metais jiems ypač trūko darbo ir jie tiesiog medžiojo pacientus.

Jis buvo toks pavargęs, jog krito ant grindinio ir akimirksniu užmigo. Miegodamas jis nieko nejautė. Absoliučiai nieko. Tik įdienojus, kai jis pabudo, prasikrapštė akis, išvydo, kad neteko natano. Žiurkės buvo jį sugraužusios. Tai įtikėtina, nes tais metais Niurnberge siautė badas. Mano natanui taip neatsitiks.

– Su kuo kalbatės? – prikelia mane balsas ir aš išvystu priešais stovinčią Martą. – Retai užsukate pas mus. Aureolė ir Kepetingas jūsų pasiilgo. Aš taip pat.

– Mokslai buvo prispaudę, – bandau teisintis ir girdžiu, kaip trūkčioja mano balsas. Marta mane užbūrė.

– Gerai, kad atsitiktinai sutikau jus čia. Ką veikėte?

– Grynu oru buvau išėjęs pakvėpuoti, – meluoju.

– Gal stebėjote bausmę?

– Oi ne, – sakau jai, – aš negaliu pakęsti žiaurybių. Gyvenime jų ir taip pakanka.

Marta padovanoja man šypseną, o mano viduje kažkas sprogsta ir užsidega. Ji stovi priešais mane sumoteriškėjusi – krūtinė jos siekia kelius, o klubai netilptų į plačiausią dubenį. Jos akys gilios ir aš skęstu jos žvilgsnio vandenyse.

– Mes lauksime jūsų, – pasako ji ir nueina, pasikeldama katės kailio apykaklę, saugančią jos jautrią odą nuo vasaros karščio.

Aš užmerkiu akis, nes visam gyvenimui noriu išsaugoti šį atvaizdą.

Įgudę budeliai meistriškai moka nukirsti pirštus, kojas, galvas. Tačiau nedaug atsiras tokių, kuriems vienu smūgiu pavyktų atskirti nuo kūno snaudžiantį nataną. Aš galėčiau tai padaryti. Sugebėčiau.

– Dabar tu supranti, ką reiškia mylėti, – sakau pasodintam priešais mane pudeliui. – Meilė žudo ir gydo, meilė prikelia ir pargriauna, – aiškinu jam, o jis jau tarnauja, nes nori skanėsto – kaulų smegenų. – Mylintis žmogus gali daryti stebuklus, – tęsiu, įmesdamas jam į nasrus kelis smegenų kąsnius. – Mylintis žmogus yra kaip ligonis, todėl aplinkiniai jam daug ką turi atleisti. Jie privalo jį suprasti, nes šis žmogus myli.

Pudelis, nepratęs prie smegenų, kurių gauna ypač retai, apsivemia ir apdergia mano ketvirčiavimui skirtą kirvį. Kitą kartą aš priversčiau jį suryti ir išlaižyti vėmalus, tačiau esu mylintis, todėl ranka sušluoju juos į krūvelę, papuošiu spalvotais kaspinais ir iš maisto atliekų sumeistrauju apsauginę tvorelę, neleisiančią pašaliniams prisiartinti prie šio mano meilės paminklo. Aš atsiklaupiu prie paminklo mano meilei, suneriu rankas ir bandau prisiminti maldą, kuria galėčiau prašyti sėkmės sau. Prisišaukiu gausybę maldų. Kiekviena jų geidžia būti sukalbėta, todėl stumdosi mano burnos prieigose, kelia sąmyšį, netvarką. Aš sudraudžiu maldas. Jos pabūgsta,

todėl išsirikiuoja į eilę ir nekantriai laukia, kurią iš jų teiksiuosi išsikviesti. Aš delsiu. Aš abejoju. Aš nežinau, kurią išsirinkti, o maldos jau šokinėja viena per kitą, nes nori, kad aš atkreipčiau dėmesį. Man sunku įvertinti, kuri yra geriausia, tinkamiausia šią akimirką. Aš sutrinku tų maldų gausybėje, todėl veju jas atgal, nes neturiu teisės vienas išskirti, o kitas paniekinti. Visos jos teisingos. Visos. Maldos, nuleidusios galvas, pasitraukia į savo buveines. Jos sugrįžta į atminties namus, kuriuose nekantriai lauks sekančio mano pakvietimo. Man šie tiek graudu.

– Matai, – sakau apsiseilėjusiam pudeliui, – kaip tame gyvenime atsitinka.

Šiandien man norisi padaryti kažką neįprasta. Aš noriu parodyti visam pasauliui, kad myliu Martą. Aš noriu, kad visi sužinotų apie šį mano jausmą. Aš noriu juos nustebinti. Aš noriu pademonstruoti, kad egzistuoja dar žemėje meilė. Aš pasiryžęs priminti. Aš pasiruošęs paskelbti, kad myliu, myliu, myliu!!!

– Malonėkite man parduoti šį atviruką, – sakau bažnyčios sargui, prekiaujančiam už stalo zakristijoje religine atributika. – Ar jis šventintas? – klausiu, kai atvirukas su šventosios atvaizdu jau mano rankose.

– Visi atvirukai yra šventinti. Visi jie yra šventi, – patikina mane drėgme persisunkęs sargas, kurio pirštų sąnariai, pastebiu, lankstoti ne į tą, kaip įprasta, pusę. – Mes šventiname juos nuo ryto iki vakaro, nuo aušros iki sutemos. Šventiname juos žiemą ir pavasarį, rudenį ir vasarą. Šventiname net pilnaties metu, kai šventinti nerekomenduojama, – pasakoja jis man, nes ir jam norisi pasikalbėti, pasidalyti.

– O ar seniai juos mokate šventinti? – klausiu, nes tikiuosi išgirsti įdomų atsakymą.

– Dar mano senelis juos šventindavo. Iš jo ir išmokau.

Šiais laikais nedaug liko tokių, kurie dar žino, kaip dera juos šventinti. Norint šventinti, visada iš pradžių reikia nusiprausti. Šventieji nepakenčia prakaito smarvės. Aš visada einu, prieš šventindamas, į pirtį. Joje išbūnu trejetą valandų. Prausiuosi, periuosi. Ir tik po to šventinu.

– O ar šventinote kada nors nesiprausęs?

– Atsitiko, – prisipažįsta jis man ir nudelbia akis į žemę. Aš matau, kaip krenta ant žemės jo ašaros, gaivinančios zakristijos dirvą, kurioje netrukus suveši kviečių laukas.

– Bus šiemet duonos, – sakau jam, rodydamas stambią kviečio varpą. – Ir pyrago bus.

– Taip, – sako jis man, – geri metai pasitaikė. Duok Dieve, kad liūčių nebūtų.

– Liūtys visą triūsą gali paversti niekais, – pritariu jam ir jaučiu, kaip šventoji, paslėpta mano užantyje, įpučia šilumą į mano mylinčią širdį.

– Jūs turbūt studentas? – pagarbiai klausia jis manęs, šienaudamas dalgiu kviečius zakristijoje.

– Studentas. Studijuoju mediciną, – patenkinu sargo žingeidumą ir padedu jam spragilu iškulti derlių. Rankos mano tvirtos. Jos nebijo darbo.

– Jums gerai sekasi, – pagiria mane sargas, kai aš trigubai daugiau už jį prikuliu grūdų.

Šventoji patenkinta. Ji taip pat pagiria mane. Jaučiu, kad menčių vietoje baudžiasi kaltis sparnai. Aš laimingas. Man gera. Miela yra pagelbėti žmonėms. Dėkingumo man nereikia. Man nieko nereikia, nes aš myliu. Aš myliu Martą ir visą žmoniją!

Natanas įsigeidė ordino. Aš jam bandžiau įrodyti, kad ordino jis nevertas. Jo liūdesys buvo tragiškas – vertas Šekspyro plunksnos, Edipo kančios, Hamleto abejonių. Kad nesikrimstų, įsegiau jam ženkliuką su miesto herbu. Apsidžiaugė. Kiek nedaug jam trūksta iki laimės!

– Mes galime nueiti į skverą ir ten pasėdėti, – siūlo man šventoji, pasitaisydama nimbą ant galvos. – Ten rasime pavėsį. Galbūt net įdomių žmonių sutiksime. Tau reikia bendrauti su žmonėmis. Negali visą laiką gyventi vienatvėje.

– Aš noriu su tavimi kalbėtis, – sakau jai, o ji įsisuka į drobulę ir pasiruošia miego guolį mano užantyje.

– Aš pavargusi, – sako ji man. – Visą amžinybę be miego.

Šventoji užmiega mano užantyje, susirangiusi drobulėje į kamuoliuką.

Aš vaikštau be tikslo ir klausausi šventosios šnopavimo. Jis lygus, gilus. Pirmą kartą gyvenime girdžiu, kaip kvėpuoja šventieji. Atrodo, kad nieko ypatinga, tačiau, kai įsigilini, atrandi daug esminių skirtumų, palyginus su mirtingųjų kvėpavimu. Jos kvėpavimas dvelkia kažkokia man nepažįstama dvasine ramybe. Ji ir miegodama lieka šventa. Panašiai turėtų kvėpuoti Marta. Taip, ji panašiai kvėpuoja.

– Jūs turbūt esate medicinos studentas? – prikelia mane iš apmąstymų guolio elgeta.

– Aš studijuoju mediciną, – budriai konstatuoju.

Elgeta prisėda šalia manęs ant suoliuko ir įsistebeilija.

– Kažkur matytas man esate, – sako jis man ir padžiauna šalia savęs priprakaituotas kojines. Kojinių kvapas mane galutinai sugrąžina į realybę. Aš matau grindinį, medžius, žmones ir elgetą, kuris krapšto pajuodusiais nagais savo užtraiškanojusias akis.

Elgeta nenuleidžia nuo manęs savo žvilgsnio. Jis tiesiog ryja mane savo išblukusiomis akimis. Man tai nemalonu, tačiau, kai pagalvoju, jog myliu Martą, atleidžiu jam. Jis kvėpuoja nelygiai. Girdėti, kaip kažkas gurgia jo gerklėje, iš kurios stirkso vamzdelis.

– Pamaitink mane, medike, – prašo jis ir įberia man į

delną duonos trupinių. Akimirksniu suskrenda gausybė balandžių, laukiančių progos, kol nukris ant grindinio duona.

Aš maigau duonos trupinius delne, kad jie suminkštėtų. Netrukus, ištirpdyti delno prakaite, jie virsta skysta košele, kurią pilu elgetai pro vamzdelį. Matau, kaip teka juo skystis, pamaitinsiąs išalkusį.

– Pūstelk jį, – prašo manęs elgeta ir aš pasilenkiu, apžioju peršviečiamą stiklinį vamzdelį ir pučiu, pučiu, pučiu...

Skystis laša elgetai į skrandį. Jo pilvas užgurgia. Aš pakeliu akis, norėdamas išvysti elgetos veidą. Jis sėdi užsimerkęs, o jo lūpų nepalieka pasitenkinimo šypsena. Jis turbūt buvo labai alkanas. Man pasirodo, jog su kiekvienu vamzdelio pūstelėjimu sugrįžta jo jėgos. Aš vis pučiu. Skrandis jau sklidinas. Skystis iš vamzdelio ištrykšta ir užpila man burną. Vos nepaspringstu.

– Tu geras žmogus, – sako jis man, kai užmaunu ant jo žaizdotų pėdų išdžiūvusias kojines. – Aš visada tikėjau, kad gyvenime man pavyks sutikti gerą žmogų, – vis dar giria jis mane, kai dantimis užrišu jo batų raištelius. – Tu turbūt įsimylėjęs.

– Aš myliu, – sakau jam ir liežuviu nulaižau nuo jo peties balandžio pėdsaką. – Aš labai myliu, – pasakoju jam, susiberdamas į burną jo akių traiškanas. – Aš taip myliu, kad be šios meilės gyventi negalėčiau, – guodžiuosi jam, bučiuodamas pūlinį jo delne.

– Ir aš kažkada mylėjau, ir aš kažkada buvau panašus į tave.

Elgeta pakyla ir nueina, dairydamasis šiukšliadėžėse tuščių butelių. Aš lieku sėdėti su savo meile Martai.

– Nepersikaitink saulėje, – motiniškai moko mane šventoji ir uždeda ant galvos savo nimbą.

– Ar gerai nusnaudėte? – klausiu jos, kedendamas drobulę.

– Miegas buvo ramus, nes niekas taip gerai neramina šventųjų, kaip geri žmonių darbai.

Nuo šventosios žodžių man pasidaro dar šviesiau. Aš gailiuosi, kad dabar nėra šalia Martos. Taip norėčiau, kad ji dabar mane matytų. Taip norėčiau...

Aš sugaunu Šventosios Dvasios balandį. Nupešu jam plunksnas ir maitinu jo mėsa šventąją. Ji išalkusi, todėl godžiai valgo. Ji, nusukusi balandžiui galvą, išrauna sparną ir susikemša jį su visais kaulais. Šventosios Dvasios sultys teka jai per burną. Aš nuvalau nosinaite jos lūpas. Šventoji pritariamai man linkteli ir toliau valgo, nes miegas, atėmęs daug energijos, ją nualino. Balandis sotus. Jis galėtų pamaitinti minią, tačiau tokia godi, tokia alkana yra mano šventoji!

Man beprotiškai sekasi gyvenime. Aš gimiau po laiminga žvaigžde. Man net atrodo, kad esu laimingesnis už Išganytoją. Aš esu pats laimingiausias!

Jei drąsuolis guli dykumoje per audrą su susidomėjusiu natanu, yra didelė tikimybė, jog smogs žaibas.

– Neliūdėk, – sugrįžęs sakau pudeliui, snaudusiam ant kaladės. – Jei tu sugebėtum savo šunišku protu suvokti, koks malonumas yra puoselėti gėrį, sėti džiaugsmą ir laimę, neurgztum ir nekandžiotum.

Mano pudelis pasirąžo, ištiesia vieną koją, nusipurto ir vėl užšoka ant pamėgtos kaladės. Ant jos aš nukirtau galvą Škotijos karaliui, dviem Anglijos karalienėms ir daugybei princesių. Brangi man ši kaladė. Ją laikau rūsyje kaip prisiminimą. Daug atsirado tokių, kurie meldė, kad testamentu užrašyčiau ją vienam ar kitam muziejui, tačiau nesusigundžiau. Lai pas mane stovi. Jau geriau čia nei muziejuje. Aš esu kategoriškas muziejų priešininkas. Nebijau to niekam į akis pasakyti. Muziejai man primena kapines, todėl niekada jų nelankau. Meras man net buvo išrašęs nemokamą leidimą į visus mu-

ziejus. Nė karto juo nepasinaudojau. Esu labai nuoseklus, o mano pažiūros stabilios. Nepateisinu tų, kurie vieną dieną viena kalba, o kitą dieną – kita. Aš nemėgstu tokių žmonių. Vengiu jų. Su tokiais stengiuosi net nebendrauti, nes iš jų įvairiausių šunybių gali susilaukti. Todėl šią kaladę ir laikau namuose. Aš ją prižiūriu geriau, nei ji būtų prižiūrima muziejuje. Kartą per mėnesį ją dezinfekuoju, impregnuoju. Tai daryti būtina, nes labai jau daug kraujo į ją yra įsigėrę. Kraujas, ne paslaptis, metams bėgant genda. Jame prisiveisia visokiausių mikroorganizmų. Juos reikia išnaikinti. Niekada neniurzgu, kai tenka atlikti pareigą. Niekada. Gėda būtų niurzgėti, nes per daug brangi man ši kaladė.

– Tu apsvaigęs nuo meilės, – pildama raudono skysčio sako man šventoji. – Tu esi prasmingas.

Aš žinau, kad tai yra šventa tiesa. Aš dar vaikystėje įtariau, jog manęs tyko dideli darbai šioje žemėje. Aš esu pasiruošęs dideliems darbams, kurie paramstys griūvančią tvarką ir neleis pasauliui nugarmėti bedugnėn. Labai gera yra suprasti, kokiems darbams esi skirtas. Gera yra žinoti, kokia tavo paskirtis. Aš nuoširdžiai užjaučiu to nesuprantančius. Man jų gaila. Jie yra nelaimingi.

– O ar jūs esate mylėjusi? – klausiu šventosios, paslaugiai tvarkančios mano viengungišką būstą.

– Mylėjusi... – nutęsia ji ir pasiremia rankomis ant šluotkočio.

– Taip, mylėjusi.

– Mano laikais, – pradeda pasakoti ji, – buvo įsimylėjusių vyrų ir moterų ordinas. Jos nariai laikėsi labai griežtos regulos: vasarą jie privalėjo rengtis šiltai, dėvėti kailinius ir kailiais muštus gobtuvus. Aš kūrenau šiame ordine vasarą ugnį. Žiemą mes privalėdavome vilkėti apdarą be kailio ir daugiau nieko – nei apsiausto, nei kito drabužio, nei skrybėlės, nei pirštinių, kad ir kaip

būtų šalta. O miegodavome mes lovose po lengvomis antklodėmis.

– Kodėl? – klausiu aš šventosios. – Kodėl?! Kam visa tai?

– Taip mes stiprindavome meilės dirgiklį.

– Bet ar jūs mylėjote? – neatstoju nuo šventosios. – Man svarbu tai žinoti. Man rūpi.

– Grafas atsisėdo prie mano kojų ir paprašė uždėti jam pirštą ant jo dešinės akies. Aš jam pasakiau, kad uždėsiu du pirštus. Pasakiau ir užspaudžiau jo dešinę akį. Ir tada jis man prisiekė, kad ir kaip skaudėtų, kad ir kokia kančia būtų, jis tol neatmerksiąs akies, kol priešų nepavers pelenais. Tokia buvo mūsų meilė. O aš taip mylėjau jį, kad tapau šventąja. Aš taip jį mylėjau... Taip aš jį mylėjau, mano grafą, žuvusį Jeruzalėje ir nesulaužiusį priesaikos...

– O ar dar teko kada nors panašiai mylėti? – nepaleidžiu šventosios, nes noriu, kad ji man visa atsivertų, juolab ne dažnai atsiranda progų paklausyti šventųjų meilės istorijų.

– Aš kadaise buvau gražesnė už visas moteris, tačiau mirtis pavertė mane pasibaisėtina. Atsimenu dar metą, kai mano kūnas buvo gražus, skaistus ir švelnus...

– Jūs ir dabar dar visai neprastai atrodote, – pertraukiu aš ją, nes išties ji pakankamai gerai išsilaikiusi, todėl man pasirodo bereikalingi šie žodžiai.

– Bet šiuo metu viskas pavirto pelenais, – tęsia ji, atsisėdusi ant kaladės, – o mano kūnas buvo toks žavus ir mielas. Dažnai aš buvau įpratusi vilkėti šilkais. Seniai tai buvo. O dabar aš turiu būti visai nuoga. Kažkada turėjau brangius voverės kailinius ir gyvenau savo malonumui didžiuliuose rūmuose. O dabar guliu ankštame karste. Kažkada mano kambarį puošė gražūs kilimai, tačiau dabar mano kapo duobę raizgo voratinkliai.

– Kodėl taip niūriai, – sakau šventajai. – Kam tokios tragiškos intonacijos. Jūs ir dabar dar galėtumėte suvilioti ne vieną. Aš, tiesą pasakius, jus taip pat pamilčiau, jei Martos nemylėčiau. Jei tik Martos nebūtų, jus mylėčiau. Akivaizdu tai.

Šventoji koketiškai pasimuisto ant kaladės, o aš įdėmiau nužvelgiu jos kūną. Žinoma, ji teisi. Būto grožio čia nedaug telikę. Kita vertus, įvertinus jos amžių, galima drąsiai teigti, jog ji gerai atrodo. Krūtis galima būtų šiek tiek pakelti, sėdmenis susiaurinti, veido odą patraukti, venas išoperuoti. Visai nedaug pastangų reikėtų. Po šios procedūros jos vėl niekas nepažintų. Galėtų vėl tą savo riterį vilioti.

– Aš galėčiau jums padėti, – siūlausi šventajai. – Esu medicinos studentas, todėl plastinės operacijos man yra įprastos.

– Neverta, – sako ji man, ir aš jaučiu, jog ji nori pravirkti.

– Verta, verta, – vilioju atjaunėjimo perspektyvomis.

– Kas mane tokią ims, – pareiškia graudžiai šventoji.

Aš išveju į lauką pudelį palakstyti, o pats čiumpu dezinfekuoti chirurginius instrumentus. Užmigdyti ją pavyksta greitai, nes senyvo amžiaus šventieji yra vyturiai. Aš užspaudžiu jos miego arteriją, ir ji užsnūsta. Tuo metu aš imuosi nesudėtingo chirurgo darbo, kuris eilinį kartą man suteikia džiaugsmo. Vienas kitas pjūvis, viena kita siūlė, vienas kitas pašalintas nereikalingas organas, vienas kitas meistriškas štrichas ir ji vėl gražuolė. Ji tokia graži, jog man net baisu. Aš žiūriu į ją ir bijau žadinti. Ji beveik kaip Miegančioji Gražuolė. Ką ten Gražuolė! Gražuolei iki šventosios toli toli.

Paplekšnoju keletą kartų per skruostus ir ji prabunda.

– Miegojau, – sako ji man žiovaudama.

– Pažiūrėkite į save, – sakau ir pakišu jai po nosimi veidrodį.

– Stebuklas! – suklykia ji. – Stebuklas!

– Gyvenimo džiaugsmų miestas, – sakau iškėlęs pirštą, – prieinamas tik išrinktiesiems ir tik per meilę. Kas nori įžengti į jį, neturi būti varžomas neapykantos, neištikimybės, storžieviškumo, godumo, šykštumo, pavydo, senatvės, veidmainystės.

– Šventa tiesa, – pritaria ji man, negalėdama atitraukti akių nuo veidrodžio.

Pudelis beldžiasi į namus. Man reiktų jį įleisti, tačiau šventajai turiu pasakyti labai svarbų dalyką, todėl priklaupiu po jos kojomis ant kelių, nusiimu nuo galvos jos dovanotą nimbą ir sakau:

– Jei taip atsitiks, kad Marta mirs, tada jus vesiu.

Ji užsidengia veidą rankomis, o aš tuo metu įleidžiu į rūsį peršlapusį pudelį. Jis visas permerktas lietaus, todėl susupu jį į šventosios drobulę, kad sušiltų ir išdžiūtų. Šventoji man neprieštarauja, nes jaučiasi skolinga už grąžintą grožį. Pudelis dreba iš šalčio, tačiau netrukus nusiramina ir ima snausti. Rūsyje apsigyvena ramybė.

– Kas jums būtų mieliau, – nutraukia tylą šventoji, – kad apie jūsų mylimąją sklistų prastos kalbos, o jūs įsitikintumėte jos dorumu, ar kad apie ją būtų gražiai kalbama, o jūs pamatytumėt, kad ji yra nedora?

– Ar dama, kurios vienas mylimasis per mažai rodo jai dėmesio, nusižengia ištikimybei susirasdama kitą, nuoširdesnį? – klausimu į klausimą atsakau jai, nors tai nesąžininga. – O ar riteris, praradęs bet kokią viltį pamatyti savąją damą, nes pavydus vyras laiko ją užrakinęs, galų gale turi teisę atsidėti naujai meilei? O jeigu riteris nusigręžia nuo savo mylimosios dėl aukštakilmės moters, o paskui atstumtas vėlei prašo josios prielankumo, – ar ji nusižengs savo garbei atleisdama jam?

Yra tokia gėlė – Bulgarijos rožė. Šios gėlės žiedą sudaro ratu sustoję vyrai. Jie stovi vienas paskui kitą, paskolinę savo natanus, kurie tuo metu svečiuojasi urvuose. Tai Bulgarijos rožė – gėlė, žydinti tik kartą per šimtmetį. Jos žiedai yra neįkainojami.

Apkabinu šventąją per juosmenį. Ji neatstumia manęs. Jos galva nusvyra ant mano peties. Aš ieškau jos lūpų. Randu. Stipriai suspaudžiu ją glėbyje. Jaučiu, kaip tvinksi jos šventa širdis. Ji girdi manosios dūžius. Mūsų kūnai susitinka ir krenta drauge bedugnėn. Aš norėčiau rėkti, tačiau šventosios liežuvis užčiaupia mane. Aš dūstu, tačiau man be galo gera. Šventosios moka suteikti džiaugsmą. Jos yra meistrės. Nuo šventosios galvos krenta paskutinis nimbas. Jis pažadina snaudusį pudelį. Pudelis kaukteli ir pabruka uodegą. Aš padedu šventajai nusiplėšti drabužius. Ji atsako man tuo pačiu.

– Aš labai myliu Martą, – sakau jai.

– Žinau, kad tu ją myli, – sušnabžda ji man ir mes prigulame pailsėti ant ešafoto. Drožlės apkloja mus, ir mes užmiegame, iš nevilties kaukiant mano pudeliui.

Aš pabarstau žiurknuodžių rūsio pakampėse, kad jos man pašoktų, o pats išeinu dainuoti po Martos langais serenadų. Muzikantus pasisekė gerus surasti: liutnė, gitara, du smuikai ir barškučiai. Martai turėtų patikti.

Kai žiurkės išstimpa, aš prisipažįstu Martai meilėje. Balsas mano aidi. Akustika po jos langais gera. Patrulis mane perspėja, kad per daug neįsijausčiau, tačiau, kai jis nueina, aš užtraukiu dar garsiau ir daina pasakoju Martai tragišką dviejų įsimylėjėlių istoriją. Mano nusamdyti muzikantai jautrūs, todėl ne tik man, bet ir jiems skruostais bėga ašaros. Mes grojame, dainuojame ir verkiame. Muzikantai man paslaugiai padeda išdainuoti priedainius, kuriuose telkiasi dainos moralo esmė. Aš

pasakoju Martai istoriją apie meilę, neapykantą, fatališkas aplinkybes, karą ir marą. Daina susidomi ir kiti gatvės gyventojai. Užsidega žiburiai. Smalsesni iškiša galvas pro langus, o aš dainuoju ir dainuoju. Net negalvojau, kad mano toks geras ir skardus balsas. Jis kaip varpelis, kaip varpas, kviečiantis į pamaldas, šaukiantis ginti miestą. Nors klausytojai nesukelia man ovacijų, tačiau jaučiu, kad serenados jiems patinka. Prie mano dainos bando prisijungti pudelis, tačiau aš jį užčiaupiu. Gatvė pilna mano meno. Man šiek tiek keista girdėti save taip puikiai dainuojant. Lyg ir niekur nesimokiau, tačiau tai turbūt įgimtas talentas, kuriuo apdovanojo mane Išganytojas.

Marta neištveria ir taip pat iškiša galvą pro langą. Jos plaukai nusvyra ir aš jau baudžiuosi kilti jais pas ją. Pirmą kartą lipu pas mylimąją naktį. Pirmą kartą kopiu jos plaukų kopėčiomis. Jaudinuosi. Mano kopimą lydi instrumentinis kūrinys, specialiai šiam vakarui parašytas italų kompozitoriaus Rosinio. Su juo atsiskaičiau, nupirkęs jam sultingą antrekoto gabalą. Aš kopiu Martos plaukais ir nedrįstu įsivaizduoti, kas manęs laukia. Turbūt laukia bučinys, dar šiltas guolis ir prisipažinimas, kad ji mane taip pat myli. Galbūt net dar stipriau.

Pamazgų dušas atšaldo mano jausmą ir grąžina į realybę. Aš žlegteliu ant grindinio, o mano muzikantai išsilaksto.

– Gaudykite ištvirkėlį! – išgirstu Kepetingo balsą. – Čiupkite jį!

Man baisu pagalvoti, kad mano bičiulis Kepetingas gali mane demaskuoti. Aš neįsivaizduoju, kaip galėčiau pažvelgti į akis Aureolei, mylinčiai mane šventu motinos jausmu. Man gėda, kad pasidaviau akimirkos impulsui, todėl bandau pakilti nuo grindinio. Sunkiai sekasi, nes stuburas sulaužytas, galvoje skylė, o kojų kau-

lai taip pat perlaužti. Suvokiu, kad esu paralyžiuotas. Skausmo nejaučiu, tačiau kūnas kaip nesavas. Aš sukaupiu visas savo budeliškas jėgas ir vargais negalais atsikeliu.

– Griebkite jį! – girdžiu bėgantį link manęs Kepetingą, nešiną deglu. Gatvės gyventojai solidarizuojasi su juo ir taip pat artėja manęs link.

Grieždamas dantimis sujungiu stuburą ir kaulus, užkemšu šiaudų gniūžte galvoje skylę, pasipustau padus ir pasileidžiu tekinas. Jie mane vejasi. Plėšrieji šunys jau lipa man ant kulnų, tačiau mano ištikimasis pudelis tiesiog veržiasi į žūtbūtinę kovą. Jis pastoja jiems kelią. Išgirstu aimanas, dejones, tačiau neturiu laiko atsisukti ir pasigrožėti užvirusia kova tarp mano pudelio ir skriaudikų. Man dabar svarbiausia – pasprukti ir išsaugoti gyvybę. Nesąmonė būtų dabar žūti. Kvailystė būtų mirti, kai laukia daug didingų darbų. Todėl aš ir bėgu.

Natanas įsigeidė savo portreto. Jis nori, kad jį nutapytų Engras. Kur aš jam rasiu tą Engrą?! Sąžinės reikia turėti! Pusenas jam, matai, per prastas!

Jie pameta mane jau kitoje gatvėje. Nebūčiau budelis, jei nežinočiau įvairiausių slaptų praėjimų, užkaborių, lindynių. Aš stoviu pasislėpęs prieskonių sandėlyje ir pykstu. Visų pirma, pykstu ant Kepetingo. Antra, pykstu ant Aureolės. Trečia, pykstu ant Martos, neperspėjusios manęs dėl artėjančio pavojaus. Labiausiai tai ant Martos pykstu. Dar pykstu ant jos todėl, kad myliu ją. Juolab kad iš mylimojo yra daugiau ir reikalaujama. Ji nepateisino mano lūkesčių. Absoliučiai nepateisino.

Ilgainiui aš nurimstu. Pagalvoju, jog visai nėra reikalo pykti. Būta čia ko! Pirma, nebepykstu ant Kepetingo, kuris buvo ir liko mano geriausias bičiulis. Antra, nebepykstu ant Aureolės, kaip mylėjusios, taip ir mylinčios mane motinišku jausmu. Trečia, nebepykstu ant

Martos, nespėjusios manęs perspėti. Ji ir negalėjo manęs perspėti. Žinoma, nes klausė tuo metu mano dainuojamos serenados. Ne iš vieno esu girdėjęs, kad dažnai muzikos garsai paralyžiuoja žmones. Turbūt taip ir atsitiko Martai. Todėl visai ant jos nebepykstu. Ji nekalta, todėl su palengvėjimu ją išteisinu. Marta niekada nebus kalta, pagalvoju ir pauostau Sabos karalienės prieskonių. Nusičiaudau. Man palengvėja. Dabar jau graužiu save, kad pykau ant Martos ir jos tėvelių, kurie visada taip maloniai mane priima, pamaitina, pagirdo, geru žodžiu mini. Man gėda, kad pykau ant jų. Norėdamas išpirkti šią kaltę, ieškau prieskonių sandėlyje rimbo, kuriuo galėčiau save išplakti už šią nuodėmę. Deja, rimbo nė kvapo. Todėl nutariu kitaip save nubausti. Aš prisiverčiu suvalgyti visus Rytų prieskonius.

Sunkiai man prieskoniai lenda, tačiau prievartauju save iki galo, nes niekada nevalia palikti nebausto nusikaltėlio. Prieskoniai jau verčiasi iš nosies, ausies, akies, tačiau aš baudžiu save. Labai išgyvenu, kad pykau. Negalima pykti. Visada reikia mokėti užgniaužti pyktį savyje. Visada.

– Ar tu žinai, ką tu padarei! – užkaukia ant manęs Robespjeras ir įsega antausį į skruostą. Mano žandas parausta, apsikrėtęs neišgydoma rožės liga. – Ar tu žinai, ką tu padarei!!? – kaukia jis ir, pykčio pagautas, panardina mano galvą į brangiuosius prieskonius. – Ar žinai, ką tu padarei! – rėkia jis ant manęs, nė nesiruošdamas sublizgėti naujų priekaištų įvairove.

– Nieko aš nepadariau, – teisinuosi, valydamas prieskonius nuo savo vakarinių drabužių, kuriuos užsivelku tik išskirtinėmis progomis. Šią akimirką man drabužių gaila labiau nei savęs.

– Aš tau parodysiu, šunsnuki! – nepalieka manęs ramybėje ir trenkia lazda per pečius. Aš spėju pastebėti,

kaip Robespjero perukas pasislenka į kairę. Jis vos vos laikosi ant jo galvos.

Robespjeras mažiukas, todėl jam sunku mane pasiekti. Jis bando mane kumščiuoti, tačiau vaikiškai negrabūs jo smūgiai. Mane jie pralinksmina, nors ir neišsiduodu. Diktatorius nori man įspirti. Aš laiku atsitraukiu, todėl jis paslysta ant migdolų ir krenta. Tai jį dar labiau įsiutina. Jis keliasi, keikiasi ir vėl puola mane. Aš traukiuosi. Man reikėtų pasiduoti ir leistis primušamam, tačiau savigarba neleidžia. Robespjero neprisileidžiu per arti. Laikau jį ištiestos rankos atstumu. Jis vėl siekia man įspirti, tačiau šį kartą išsilaiko ant kojų. Aš apsimetu, kad jis pataikė. Tai jį mažumą nuramina. Jis yra labai įkyrus, todėl vožia man lazda per galvą. Šį kartą perukas jau nukrenta. Jis įkrenta į ženšenio katilą ir nusidažo nelabai estetiška spalva. Aš išvystu didelę Robespjero galvą. Jo pečiai siauri, o kojos plonos ir kreivos. Vyrui kreivos kojos – ne bėda, tačiau vis tiek šioks toks trūkumas. Robespjeras, pagalvoju, turėtų turėti ir daugiau trūkumų.

– Ar žinai, ką tu padarei?! – įkyriai kartoja, o man jau nusibodo jo priekaištai, todėl užsimoju ranka, kad jis nutiltų. Rankos mostas jį teigiamai paveikia. Jis apsiramina.

– Ramiai išsiaiškinkime, – sakau aš jam ir atsisėdu ant smilkalų dulkių.

– Ne vieta ir ne laikas aiškintis, – teškia jis man.

Aš parodau ženklais, kad Robespjeras atsisėstų. Jis bando pavaizduoti įsiutusį, tačiau aš iš akių matau, jog pyktis jo atslūgo.

– Sėskitės, – žodžiais pakartoju ir jis atsisėda greta manęs.

– Perukas mano... – sako, tačiau jau ne taip piktai.

Aš ištraukiu jo peruką iš ženšenio statinės. Jis nepataisomai išpurvintas, tačiau aš Robespjerui paaiškinu,

jog dar yra vilties jį išskalbti. Net tirpalo receptą jam padiktuoju. Siūlau užsirašyti, tačiau Robespjeras man paaiškina, kad atmintimi nesiskundžia, todėl viską atsiminsiąs. Aš nepatikiu jo atminties galimybėmis, todėl savo ranka parašau jam tirpalo receptą.

– Kas gi atsitiko? – klausiu Robespjero, kai jis bando retų plaukų sruoga paslėpti savo plikę. – Ar negerai kažkas?

– Negerai, – pamėgdžioja jis mane, tačiau nelabai piktai. – Sumaištį mieste sukėlei.

– Kaipgi aš sukėliau?! Kaip sukėliau?! – nieko nesuprasdamas stebiuosi ir pakišu po Robespjero kojomis suoliuką, kad nekarotų nuo smilkalų dulkių krūvos jo trumpos kojytės. – Aš nieko nesukėliau, – bandau išsisukti, nors teisintis priežasties nėra.

– Saviveikla užsiimi, – užuolankomis atakuoja jis mane. – Pačia tikriausia saviveikla, – pakartoja ir iš pykčio paspiria mano padėtą jam po kojomis suoliuką.

– Nieko panašaus, – patikinu jį. – Absoliučiai nieko panašaus.

Aš net atsistoju, nes įžeidė mane šis jo priekaištas. Pakyla ir Robespjeras, nes nenori būti už mane žemesnis. Aš nesistebiu, nes visi mažiukai taip elgiasi.

– Kas mieste tūkstančius iššudė? – pasako ir įsmeigia į mane robespjerišką žvilgsnį, nuo kurio net šiurpas kūnu perbėga.

– Aš nieko nežudžiau, – teisinuosi.

Robespjeras pliaukšteli sau ranka per šlaunį. Šis jo mostas turėtų reikšti, jog neranda jis su manimi bendros kalbos, tačiau tai manęs neįtikina. Aš jo nesuprantu. Tai *aš* jo nesuprantu! Jis turbūt persidirbo ir išprotėjo. Didiems valstybėms vyrams tai dažnai atsitinka. Daugelis Anglijos, Prancūzijos, Ispanijos, net Austrijos valdovų buvo bepročiai. Man tai ne naujiena. Robespjerą, atrodo, ištiko panaši lemtis.

– Gerai, kalbėsime konkrečiai, – konstruktyviai pareiškia Robespjeras, pasitaisydamas plaukų sruogą.

– Man tai priimtina, – patikinu jį ir atsisėdu, pasiruošęs atremti visus priekaištus.

Natanas jau seniai nedavė man ramybės. Jo lūpų nepalikdavo malda: „Noriu į mokyklą!" Aš neištvėriau ir paklusau. Mes nuėjome prie mokyklos ir atsistojome. Stovėjome prie pastato ir stebėjome po pamokų išeinančius mokinius. Mokiniai išsigando natano, o jis išsigando jų. Jis susigūžė, susitraukė ir, atrodo, nuliūdo. Man teko jį paslėpti po lietpalčiu. Kai grįžome namo, aš jam priminiau, jog įvykdžiau jo prašymą. Jis net nepadėkojo.

– Sargas buvo užmuštas basliu į galvą. Šventasis paveikslas buvo nepadoriai išniekintas. Policijos komisaro kūnas sukapotas į gabalus. Tęsti? – be jokios sąžinės kaltina mane nebūtais dalykais Robespjeras, užlenkdamas vieną paskui kitą kairės rankos pirštus. Mano magistro žiedas gražesnis nei jo – diktatoriaus, stirksantis ant dešinės nykščio.

– Visa tai yra rojalistų šmeižtas, – atremiu kaltinimus.

Robespjeras suklūsta, nes turbūt neturėjo laiko pagalvoti apie tai. Aš seniai žinau tuos rojalistus, kurie taip ir taikosi mane purvais apdrabstyti. Rojalistais jokiu būdu negalima tikėti. Jie visi yra pasiutę. Jie niekada mums, paprastiems žmonėms, neatleis, kad neteko visų privilegijų. Robespjeras žino šiuos dalykus. Galbūt jis net geriausiai iš visų apie tai žino. Tiesiog neturėjo laiko apie tai pamąstyti. Aš nepykstu ant jo.

– Šmeižtas... – nutęsia Robespjeras, eilinį kartą pasitaisydamas plaukų sruogą. – Galbūt tu ir teisus.

– Be jokios abejonės, – sakau jam ir rankos mostu pademonstruoju, kad tai yra absoliuti nesąmonė, kurią gvildenti yra beprasmiška.

Robespjeras dar dvejoja minutėlę, tačiau netrukus pa-

tiki manimi, nes jei jau manimi netikėtų, tai kuo daugiau tikėtų?!

– Maratas žuvo, – šluostydamasis ašaras praneša man Robespjeras liūdną naujieną.

– Jie jį ir nužudė, – nė nedvejodamas konstatuoju. – Turbūt pasiuntė kokią nors mergšę iš provincijos. Tai ji ir nužudė.

– Panašiai buvo, – pritaria man diktatorius.

– Aš gi sakiau, jog visa tai yra rojalistų šmeižtas, – dar kartą primenu seną tiesą Robespjerui. – Jie žudo, šmeižia, paskutinį kailį nudirti gali, siekdami savo juodų kėslų. Iš jų visko gali laukti.

– Gerai, kad pasikalbėjome. Dabar man aiškiau viskas, – su palengvėjimu man sako liaudies numylėtinis.

– Perduokite linkėjimus Sen Žiustui, – primenu užuomaršai Robespjerui, kai jis eina link sandėlio durų, pasiryžęs įdėmiau įsigilinti į valstybei iškilusias problemas.

– Perduosiu, – sako jis man ir dingsta.

Mane nupurto šaltis, nes tik išėjus Robespjerui suvokiu, kokia didžiulė grėsmė manęs tykojo. Būtų jis ne toks įžvalgus, ristųsi man galva nuo pečių ir niekas nebūtų spėjęs manęs užtarti. Net Meras! Žinoma, kad Meras nieko nebūtų galėjęs padaryti, nors ir turi daug pažinčių revoliuciniame tribunole. Aš taip pat vieną kitą ten pažįstu, tačiau nesu tikras, ar jie būtų ryžęsi mane išgelbėti.

– Tau yra patikėta garbė giljotinuoti Šarlotę Kordel, – pradžiugina mane Meras, kai rankioju iš rūsio pakampių išnuodytų žiurkių lavonus.

– Man?! – negaliu patikėti ir išmetu pintinę su žiurkėmis, kurios, išgirdusios šią naujieną, prisikelia ir išsilaksto.

– Pats Robespjeras pasirašė dekretą.

– Pats Robespjeras!

Meras rodo dekretą, kuriame aiškiai parašyta, kad man suteikta garbė giljotinuoti Marato žudikę. Apsąla mano širdis. Niekas nepakelia taip žmogui nuotaikos, kaip parodytas jam dėmesys. Malonu yra, kada žmonės rodo dėmesį. Tačiau šimteriopai maloniau, kai pats diktatorius atkreipia į tave dėmesį. Tai didelis įvertinimas, tačiau ir atsakomybė. Aš jaučiu šią atsakomybę prieš diktatorių, prieš žmones, įteikusius jam savo pasitikėjimo mandatą, todėl su gigantiška energija veržiuosi į bausmę.

– Gali neskubėti. Kol ją ištardys revoliucinis tribunolas, kol perskaitys nuosprendį, kol atveš ant ešafoto – pusvalandis praeis. Gali neskubėti, – stabdo mane Meras, drauge besidžiaugiantis mūsų bendra sėkme.

– Ar galima, aš panaudosiu naują peilį? – klausiu Mero.

– Jis grūdintas?

– Žinoma, kad grūdintas, – atsakau ir pademonstruoju, kaip jis perkerta plauką, kurį paslapčia nuskyniau iš Robespjero sruogos.

– Panaudok, – pritaria mano sumanymui Meras, kuriam šiandien kaip ir man didelė šventė. – Tikiuosi, kad jis tavęs neapvils.

– Neapvils, – veju šventvagiškas Mero mintis ir tris kartus spjaunu per petį. Dėl viso pikto padaužau kumščiu į kabinetinio ešafoto kampą, nes atsarga niekada gėdos nepadaro.

Marato žudikę į aikštę atveža vežimas. Apsauga turi daug darbo, nes minia taip ir taikosi ją suplėšyti į gabalus. Liaudis spjaudosi, keikiasi, grūmoja jai. Ji mato minios pyktį, tačiau, manau, dar nesuvokia, kokią nuodėmę yra padariusi. Niekam Marato žudikės negaila. Net vaikai nepraleidžia progos parodyti jai savo neapykantos. Aš labai norėčiau prisijungti prie minios, tačiau

man nevalia. Aš privalau jos laukti ant ešafoto. Žmonių jūroje aš išvystu Martą. Ji taip pat grūmoja žudikei. Jos akys kupinos keršto, o žvilgsnis – neperkalbamas ir negailestingas. Man gera patirti, kad, vykdant bausmę, Marta bus netoliese. Aš jausiu jos paramą.

Klupdama žudikė lipa ant ešafoto. Rankos mostu parodau jai, kur jai skirta atsigulti pogulio. Viena mano gerbėja, įveikusi gudrumu apsaugos kordonus, užsiropščia ant ešafoto ir įteikia man tulpių puokštę, spėdama paaiškinti, jog specialiai man parsisiųsdino jas iš Olandijos. Aš priglaudžiu tulpių puokštę prie krūtinės ir nusilenkiu miniai, tuo parodydamas jai savo pagarbą ir padėkodamas už pasitikėjimą. Minia subanguoja. Pasigirsta banguojantis „Valio!", lydintis mane seniai – nuo pirmosios bausmės.

– Ar nori išpažinti savo kaltę? – klausiu gulinčios ir pasiruošusios mirti žudikės.

Marato žudikė nesiteikia man atsakyti. Ji nori būti išdidi, tačiau manęs neapgausi. Aš ir taip žinau, kad jos kelnės pilnos, nes ne pirmus metus tarnauju budeliu.

– Ar gailiesi? – klausiu jos.

Ji tyli, o minia, nepasižyminti kantrumu, mane meldžia įvykdyti teisingumą. Aš esu minios numylėtinis ir įkaitas, todėl delsti ilgiau negaliu. Peilis krenta ir akimirksniu nukerta žudikės galvą.

– Sveikinu, – po bausmės man spaudžia ranką Robespjeras. – Sveikinu, – sako Sen Žiustas. – Sveikinu, – šypsosi man Meras, o aš vėl gailiuosi, kad šalia nėra Martos.

Sunku ir nepatogu gyventi dvigubą gyvenimą. Deja, neturiu kitos išeities.

Mane sunku kažkuo nustebinti. Tačiau, pasirodo, galima. Mano natanas yra muzikalus. Aš perbraukiau per arfos stygas ir išgirdau dieviškus garsus. Panašūs turėjo raminti neramųjį Dovydą bibliniais laikais. Natanui groti labai patiko.

Vos atitraukiau jį nuo instrumento. Dabar jis nebegali gyventi be muzikos. Be to, mano natanas apdovanotas absoliučia klausa.

– Matai, bičiuli, – barstydamas žiurknuodžius sakau pudeliui, – nuo sėkmės ir nesėkmės taip netoli yra.

Pudelis laižo man rankas. Man malonu. Man lengva ir gera. Kaip visada.

– Mirties figūra nuo amžių vaizduojama įvairiais pavidalais, – aiškinu susidomėjusiam šuniui. – Ji vaizduojama kaip Apokalipsės raitelis, lekiantis viršum pulko ant žemės parpuolusių žmonių, kaip megera, šikšnosparnio sparnais sklendžianti žemyn, kaip giltinė su dalgiu arba su lanku ir strėlėm, kartais važiuojanti jaučių traukiamu vežimu ar net raitomis ant jaučio ar karvės...

Mano šunelis užmiega. Aš miegoti nesiruošiu, tačiau priešais mane iškyla didingas vaizdinys – Mirties šokis. Baisus Mirties šokis. Dieve, kaip baisu! Kaip tai yra baisu!!!

Aš padovanojau natanui aitvarą. Dabar jis su juo niekada nesiskiria. Laido jį, laido ir laido, prisirišęs prie savęs. Aitvaras lekia, sklendžia, vartosi kūlvirsčiais. Gražu. Galbūt jis kada nors mums atneš laimę? Niekada negalima prarasti vilties. Šią išmintį dažnai primenu natanui.

Labai noriu, kad apsivalytų mano siela, todėl, sukaupęs visą ištvermę, pasninkauju. Pasninkauju ir laukiu, kol siela atras ramybę meilėje. Didingas šis jausmas, tačiau ir pasninko galia ne menkesnė. Man patinka pasninkauti. Gera yra pasninkauti. Kai ilgai pasninkauji, visokie vaizdiniai tuomet kyla, prisiminimai užplūsta. Aš atsimenu, kad kažkada gyveno kinų imperatoriaus žmona Zoė. Graži moteris ji buvo. Eunuchai akių nuo jos negalėjo atplėšti. Vaizduotę ji gerą turėjo: išrado tuščiavidurę bronzinę koloną, kurią, uždarę jos viduj mirtininką, savo rankomis ir įkaitindavo...

Aš klausausi, kaip krenta lietaus lašai, ir prisimenu taiklų de Sado pastebėjimą, kurį jis man išsakė mūsų paskutinio susitikimo metu: „Vyro, turinčio polinkį į sodomiją, užpakalis baltesnis ir minkštesnis; malonumo šventovės prieangyje – nė vieno plaukelio, jos viduje odelė švelnesnė ir jautresnė". Taikliau ir nepasakysi. O po to jis dar pridūrė: „Dievas mus verčia krūpčioti iš pasipiktinimo, todėl palikime jį visiems laikams užmaršty, iš kurios tas bjaurybė Robespjeras norėjo jį ištraukti". Čia aš jau nesutikau su juo. Bandžiau prieštarauti, ginčytis, tačiau markizas užsikimšo ausis ir nieko nebenorėjo daugiau girdėti. Skaudu man buvo, kad neišklausė jis mano pastabos, tačiau ką dabar bepadarysi. Markizas, pastebėjau, paskutiniu metu vien savo nuomonės paiso. Turbūt tai – didybės manija.

Minkau iš duonos trupinių savo portretą, kurį ketinau padovanoti Martai. Jis turėtų ją pradžiuginti, nes visai neprastai man sekasi. Aš panašus į save. Į akiduobes įberiu žiurknuodžių. Jie turi byloti, jog meilės jausmu apkrėstas mano žvilgsnis. Pasiseka. Pavyksta man išreikšti savo charakterio didybę. Pavyksta! Aš net nežinojau, kad turiu skulptoriaus talentą. Tai, be jokios abejonės, glosto mano savimeilę. Kita vertus, nieko čia nuostabaus – antikos amatininkai mane įkvepia. Aš visada geru žodžiu miniu Lisipą, Praksitelį, Polikletą. Jų pamokos man davė daug naudos. Žinoma, iš laiko perspektyvos dabar šiek tiek kitaip atrodo – klydo jie kai kur, tačiau toks jau metas buvo. Visko tame gyvenime pasitaiko, Skope.

Pasišaukiu pudelį ir nupešu nuo jo kelias saujas vilnos. Jų man reikia plaukams. Štai mano portretas jau ir su plaukais. Gražiai tie plaukai krenta ant kaktos. Jie suteikia veidui paslaptingumo. Marta bus laiminga. Plaukai niekada nekenkia.

Manyje užgimsta begalinis noras piešti. Išsitraukiu pergamento lapus, kuriuos gali aptikti kiekvieno budelio namuose. Aš visada apdairiai apdoroju aukų žalią odą, nes niekada nežinai, kada ir kodėl gali jos prireikti. Štai ir prireikė...

Pradžioje tvirta genijaus ranka vedžioju medžių kamienus pergamento kraštuose. Mano medžiai nutašyti. Tik viršūnės puošinos lapija. Lapijos man nereikia, nes ne gyvybės žalio medžio mintį noriu išreikšti. Nupiešiu dvi nukirstas šakas ir ant jų paguldau baslį. Panašu į vartus, tačiau dar toli iki piešimo pabaigos. Ant baslio pasodinu graiką su tunika. Jis man reikalingas, nes tai jis turės karti aštuonis pasmerktuosius. Pastaruosius nupiešiu nuogus. Ant jų kaklų uždedu žiedus, o prie jų pritvirtinu grandines. Graikas karia pasmerktuosius. Netrukus jie uždūsta ir miršta nuriję liežuvius. Negaila. Štai toks piešinys. Pavadinu jį „Pakaruoklių balade" ir stumiu šalin, nes dar daug gerų neįgyvendintų minčių man knibžda galvoje. Pasninkas, pastebėjau, stimuliuoja kūrybą.

Pergamento centre dabar piešiu septynis užmūrytus pasmerktuosius. Jie tupi susigrūdę. Tik galvos jų matosi. O už galvų – miesto gynybiniai bokštai. Miestiečiai, atėję žvilgtelti į suimtuosius, neištveria ir taikosi juos pribaigti. Keli užsimoja kūjais, kiti – basliais. Nėra išsigelbėjimo pasmerktiesiems. Tačiau piešiniui kažko trūksta. Apačioje nupiešiu princą su karūna. Jis pavargęs, nes teko jam jau dvi galvas nukirsti, kurios mėtosi šalia kūnų piešinio periferijoje. Princas kerta galvą klūpinčiam, o šalia jo dar laukia ketvirtasis. Aukas aprengiu bizantiečių drabužiais, užželdau jiems barzdas, kad labiau būtų panašūs į barbarus. Pasiseka man šis piešinys. Princo kardas labai išraiškingas. Kompozicija sustyguota. Pavadinu ją „Antikristo baime".

Kai kūryba gerai sekasi, negali sustoti. Dabar piešiu tris riterius – su Karolio Didžiojo laikų šarvais. Jie turi skydus, kalavijus, ietis, šalmus, antkrūtinius. Pasiseka man išgauti aprangos medžiagiškumo įspūdį. Jie kaip tikri. O centre nupiešiu auką. Jos galva nuo pečių jau seniausiai atskirta, tačiau kraujas vis dar liejasi kriokliu. Jis aptaško šalia stovintį riterį, beje, visai neseniai grįžusį iš Jeruzalės. Auką nupiešiau nuogą. O šalia jos stovi mažučiukas budelis, kuris traukia iš aukos išeinamosios virvę, kuria pastarasis dar visai neseniai buvo užsiūtas. Virvė susipynusi, todėl budeliui prireikia peilio. Nepraeis nė akimirka ir mazgo neliks nė ženklo. Šią kompoziciją pavadinu „Suluošinimas".

Kūryba sekina. Ji iš žmogaus atima begalę energijos. Nespėjau pastebėti, kaip lietus nustojo lijęs. Įdomu būtų dabar sužinoti, ką gi veikia Marta? Aš pasirašau po piešiniais ir tvirtai apsisprendžiu ją pradžiuginti savo kūriniais. Biustą taip pat dovanosiu. Tiesą sakant, gaila – tenka aukotis. Aš nusišnypščiu į delną ir patrinu rankas – darbas baigtas. Ne, per anksti ilsėtis. Apsisprendžiu brūkštelti keletą žodžių mylimajai. Jie turėtų ją pradžiuginti, nes, ne paslaptis, žodžio galia yra beribė.

Miela Marta,

Išdrįsau tau parašyti. Tau turbūt sunku įsivaizduoti, kokios esu būsenos. Žinoma, kad sunku. Aš – pasninkauju. Aš – badauju.

Tavo

Materialistas Demokritas galvoja, kad natanas sudarytas iš atomų. Nenuostabu, antikos laikais apstu buvo prietarų. Nataną sudaro dvasia. Dvasia, ir nieko daugiau. Tai labai paprasta ir visiems jau seniausiai aišku.

Išsiuntus Martai dovanas ir laišką, man palengvėja. Man gera ir aš vėl su sparnais. Sparnai pakelia mano mintis dar aukščiau, todėl galvoju apie kančią. Ji man

yra įdomi – kaip medikui ir budeliui. Jos slėpiniai mane traukia, vilioja. Kančia yra paslaptinga. Ją suvokti yra sunku, tačiau aš su sparnais...

Dvasinės kančios mane mažiau domina. Natūralu, nes jos yra ne mano kompetencijos sferoje. Aš galvoju apie fizines kančias. Jos taip pat yra amžinos. Jos taip pat yra pakankamai prasmingos ir gilios. Be to, fizinės kančios yra nemažiau paslaptingos už dvasines kančias, kurias dažniausiai patiria individai be psichinės pusiausvyros. Aš esu atpildo teorijos šalininkas. Bausmė ir kančia man yra neatsiejami dalykai. Aš pritariu Aristoteliui, Kantui ir Hėgeliui. Pritariu ir Tomui Akviniečiui, sankcionavusiam mirties bausmę. Tik baudžiant yra įvykdomas teisingumas. Ir per kančią.

– Man skauda, – norėtų pasakyti pudelis, tačiau negali, nes raitosi iš skausmo nuo žiurknuodžių.

– O man, galvoji, neskaudėjo, – sakau jam, – kai Šarlotei krito galva nuo pečių?! Galvoji, kad akmeninis esu?! Man taip pat skaudėjo. Galbūt net dar labiau. Tau atrodo, kad žuvims neskauda, kai plėšiamas kablys iš jų žiaunų? Skauda. Ir kaip skauda. Tik rėkti jos negali. Nebyliams taip pat skauda, kai kapoju jiems plaštakas, kaišioju įkaitintus strypus į ausis. Jiems dar ne taip skauda! Visiems skauda. Visi esame Dievo tvariniai.

– Ar tau skaudėjo? – teiraujuosi bičiulio Džirolamo Savonarolos, kuris, kaip ir aš, yra prisiekęs asketas.

– Man? – pasitikslina jis ir beda nykščiu į krūtinę. – Man neskaudėjo. Man tai neskaudėjo, kai naikinome literatūros ir meno vadinamuosius kūrinius. Man neskaudėjo.

– O po ekskomunikacijos?

– Ir po jos man neskaudėjo. Net tada, kai išklausiau Florencijos sinjorijos nuosprendį ir mane pakorė, taip pat neskaudėjo. Tik juokas ėmė. Pikta buvo. Ypač ant

popiežiaus Aleksandro VI. Bet, kita vertus, jis po šešerių metų taip pat mirė. Rugpjūčio 18 diena tai buvo.

– O kai tavo, Džirolamai, kūną degino? Ar skaudėjo tada?

– Kūną?.. – nutęsia Savonarola, dedikuodamas man savo religinės poezijos posmą. – Kūną... – pakartoja pasirašydamas ant manuskripto. – Neskaudėjo ir kada kūną degino. Nieko nejaučiau. Visai nieko.

– O ar jums skaudėjo? – kreipiuosi į popiežių Steponą VI, pasmaugtą 897 metais.

– Aš nespėjau net aiktelti, – braukdamas nuo kaktos prakaitą atsako jis man.

– O jums? – parodau pirštu į Teodorą II, nužudytą 897 metų gruodžio mėnesį.

– Aš toks laimingas buvau, kad mane išrinko popiežiumi, jog apie kančią galvoti neturėjau laiko.

– O kaip atsitiko jums, Leonai V? – klausiu benediktino, išsilaikiusio popiežiaus soste ištisą mėnesį.

– Man panašiai buvo, – patikina jis mane.

– Janai, o kaip tau atsitiko? – pasinaudojęs proga kalbinu užklydusį Janą Husą.

– Kai vykau į Konstanco susirinkimą, tai atrodė, kad skaudės. Tačiau, kai jie paskelbė mane eretiku ir degino, nieko neskaudėjo.

– Gal laužas buvo gerai neįkurtas?

– Ne, laužas gerai degė, – išsklaido mano abejones Janas Husas. – Ir mediena gerai išdžiovinta buvo. Viskas gerai – aukščiausias lygis. Bet neskaudėjo. Absoliučiai neskaudėjo. Gal šiek tiek perštėjo pažastyse, tačiau dėl visai kitos priežasties.

– O kodėl perštėjo? – nepalieku Jano Huso ramybėje, apžiūrinėjančio paraudusius tarpupirščius.

– Nesvarbu, – nukerta jis ir leidžia suprasti, kad kalba baigta.

Man be galo įdomi kančios teorija ir praktika, todėl stengiuosi išnaudoti progą ir kalbinu Džordaną Bruną, kuris sėdi mano rūsyje ir toliau plėtoja panteistinę metafiziką, traktuodamas visatą kaip begalinį laike ir erdvėje gyvą organizmą, vienijamą pasaulinės sielos ir sudarytą iš monadų – materijos ir dvasios vienybės elementų. Įpusėti jam neleidžiu, nors jis ir spėja monadų hierarchijos viršūnėje įkurdinti aukščiausiąją monadą – Dievą.

– Štai tu, Džordanai Bruno, slapsteisi, buvai dominikonas, tave apkaltino erezija, laikeisi materialistinių pažiūrų, ar tau skaudėjo, kai tave sučiupo ir degino ant laužo?

– Džordanui Brunui neskaudėjo, – nedvejodamas pareiškia jis ir iškelia idėją apie begalinę pasaulių daugybę bei įvairovę.

Aš visai neseniai pastebėjau, kad natanas serga angina: du didžiuliai glandai išaugo jo pažastyse.

Neatleistina! Nepateisinamas mano aplaidumas! Kuluaruose esu girdėjęs, jog dainininkams draudžiama pjauti glandus. Neva balso netenka. Natanui operacija negresia, tačiau gydyti teks.

Džirolamas Savonarola, Steponas VI, Teodoras II, Leonas V, Janas Husas (čekas) ir Džordanas Brunas („Apie monadą, skaičių ir figūrą" autorius) pašventina mane ir ruošiasi eiti dirbti savo darbų.

– Betgi jums turėjo skaudėti! – stabdau juos, tačiau jie nuvelka saugojusio išėjimą pudelio kūną ir išeina neatsisveikinę. Manyje pasisėja abejonių laukas. Nesinori taip manyti, tačiau man atrodo, kad jie, švelniai tariant, melavo.

– Ar melavo jie? – klausiu moralės ir etikos autoriteto Aristotelio, kuris dažnai užsuka pasiskolinti druskos, prieskonių, o kartais net – miltų paplotėliams.

– Visi jie velnių priėdę, – konstatuoja Aristotelis ir

susiberia sau į gerklę gerą druskos saują. – Jiems tik pakalbėti leisk. Žinai, pasakysiu tau, – kai žmogus sotus, ne paslaptis, tada visokiausių nesąmonių prisigalvoja. Aš tokių žmonių vengiu. Pasakysiu tau tiesiai: Platonas taip pat su basliu akyje.

Aš pavargstu galvoti apie kančią ir kančias, todėl šukuoju pudelio kailį. Pudelis snaudžia. Jam gera patirti mano švelnius prisilietimus. Vilna krenta nuo jo kūno. Ne vieną šaliką, megztinį esu iš jos nusimezgęs. Apie kojines net nekalbu. Nors jis manęs nemaitina, tačiau aprengia ir šildo gūdžią žiemą.

Ne, kančia yra sudėtingas dalykas. Vieni apie ją vienaip kalba, kiti – kitaip. Aš norėčiau turėti savo nuomonę, tačiau iki jos dar toli. Daug ką reikia dar susisteminti. Daug ką teks dar pažinti. Gyveni ir mokaisi. Jaučiu, kad vėl laukiu egzekucijos. Pabandysiu nors ką išsiaiškinti. Kančia yra be galo įdomus dalykas! Gaila, kad universitetuose neskaitomas specialus kursas apie kančią. Užsirašyčiau į jį.

Natanui patinka žiema. Jis mėgsta iškišti galvutę ir patirti, kaip ant jos nusileidžia snaigė. Ji tirpsta, o jis ją stebi, negalėdamas atitraukti akių, mėgaudamasis vaizdu, kai ji mutuoja ir virsta vandens lašelyčiu – ašara šventojo akyje. Žiemą visada šiek tiek graudu.

Aš visa savo siela suvokiu, kad nekenčiu šaunamųjų ginklų: patrankų, petardų, arbaletų. Mane traukia tradicija: kilpos, spąstai, kuokos, kalavijai, kirviai ir, žinoma, dviašmeniai peiliai su grioveliais. Šie ginklai yra patikimesni. Gero meistro rankose jie virsta stebuklingais. Palytėti genijų, jie tampa gyvais. Dažnai sunku numatyti, kaip egzekucijos metu pasielgs vienas ar kitas įrankis. Dėl šios savybės jie man primena literatūros personažus, juk autorius, rašantis knygą, negali numatyti visų savo veikėjų veiksmų ar poelgių. Tai yra be galo

įdomu. Kita vertus, viskas įdomu šiame pasaulyje, viską patirti norisi, viską sužinoti. Ir mylėti norisi, žinoma. Ir labai norisi būti mylimam. Galbūt mylimam norisi būti labiausiai. Marta turbūt, perskaičiusi mano laišką, jau myli mane. Stipriai. Labai stipriai ir karštai.

Ir vis dėlto Dievas yra! Pasaulyje yra Dievas ir Teisybė. Aš ne kartą sakiau, jog jos atsainiai atlieka savo pareigas. Aš joms ne kartą priminiau, jog taip elgtis nedera. Aš perspėjau, kad atsisakysiu jų paslaugų. Niekas negelbėjo. Ir štai – Dievas yra!

– Čia tau Inocento VIII bulė *Summis desiderantes*, – pasakė man Meras ir iškrovė rūsyje dvylika skalbėjų kūnų.

Pradžioje aš pagalvojau, jog jos negyvos. Tiesą pasakius, nė neįtariau, jog tai tos, kurios neišskalaudavo mano skalbinių, taupydavo krakmolą, nelygindavo jų.

– Ar jos tau nieko neprimena? – pasiteiravo Meras, o aš tuo metu geriau įsižiūrėjau į veidus ir atpažinau savo skriaudėjas.

Tai buvo jos. Tai buvo tos, kurios pasistengė, jog mano kūnas virstų įvairiausio plauko parazitų prieglobsčiu. Dievas yra!

– Jos yra raganos, – paaiškino man Meras. – Jau įrodyta, kad jos grobia vaikus ir vėliau juos nužudo. Nenuginčijama ir tai, jog moka skraidyti. Jos išsitepa raganų tepalu ir per sekundę gali iš Padujos atsidurti Venecijoje. Tai įrodyta.

Aš jau seniausiai įtariau, kad skalbykloje vyksta kažkokie paslaptingi dalykai. Jie man kėlė susirūpinimą, tačiau vis nerasdavau laiko išsiaiškinti. Ir štai dabar mano spėlionės pasitvirtino – dvylika skalbėjų kūnų guli mano rūsyje. Teisybė triumfuoja, o Teisingumas laukia progos pasireikšti.

– Jos mirusios? – nedrąsiai pasiteirauju Mero, kuris

stovi susijaudinęs, kad jo mieste įvyko toks incidentas. Aš suprantu Merą, nes surasti dvylika raganų mūsų mieste yra išties neeilinis įvykis. Miestui, žinoma, tai garbės nedaro.

– Gyvos, tačiau aš norėčiau, kad jos išnyktų, – išreiškia pageidavimą Meras, išpiltas įniršio raudonio. – Labai norėčiau, – viltingai sako jis man, – kad jos išnyktų. Gerai būtų, kad nė ženklo neliktų.

– Betgi aš pats prašiau Jūsų, Mere, papildomų lėšų rūgšties tirpalo vonioms, – pasinaudojęs proga primenu Merui.

Aš puikiai suprantu, kad šią akimirką pasielgiau nesąžiningai. Merui dabar kiti dalykai rūpi, tačiau man tai puiki proga. Aš jau seniai svajoju įrengti savo rūsyje rūgšties tirpalo baseiną. Protingai eksploatuojant, nereiktų didelių lėšų, o rezultatas būtų akivaizdus. Bausmių sąnaudos galėtų atsipirkti po pusantrų metų. Tai būtų labai progresyvus žingsnis.

– Atsimenu, – sako man Meras. – Pasistenk, – prašo manęs. – Miesto garbė pavojuje.

– Prižadėkite, kad paremsite mano projektą, – remiu Merą prie sienos, nes kitos tokios progos gali ir nepasitaikyti. – Prižadėkite, Mere, kad surasite išteklių baseinui.

Jeigu natano lizdelyje apsigyventų musė, ji pridėtų kiaušinėlių. Natanas myli vaikus.

– Rodyk tą projektą, – nelabai patenkintas sako man Meras.

Projektas visada drauge su manimi, todėl išskleidžiu jį Merui. Demonstruoju. Aiškinu:

– Čia yra baseinas, kurio plotas 6x6 m. Štai čia yra kaustyto metalo plokštės, kurios juosia baseino perimetrą. Baseinas yra lietas iš betono. Grindys gali būti papuoštos mozaika ar keramikinėmis plytelėmis. Baseino tūris yra pripildytas rūgšties. Rūgštis gali būti sieros,

gali būti ir druskos. Visa tai nėra svarbu. O bausmė būtų vykdoma paprastai: pradžioje įleisčiau pasmerktojo rankas į rūgštį (kad priprastų), vėliau kojas, o pabaigoje – likusį kūną.

– Įtikinai, – šypsosi man Meras ir pasirašo projektą. – Galbūt tai progresyvu...

– Be jokios abejonės, – pritariu ir vynioju projektą, kad Meras nepersigalvotų. – Tai mano inžinerinės minties šedevras, – pasididžiuoju, nors ne šlovė, bet darbo rezultatai man rūpi. Šlovės man nereikia, nes esu savo srities fanatikas.

– Raganų mūsų mieste nebus, – tikina mane Meras, nors dabar viskas priklauso tik nuo manęs. Aš vėl esu pasiruošęs pateisinti pasitikėjimą ir, tai taip pat svarbu, lojalumą Mero vykdomai politikai.

– Nebus raganų mūsų mieste, – pakartoju Mero žodžius, suteikdamas jiems dar ryžtingesnę intonaciją. – O kaip dėl?..

– Net neprašyk, – pertraukia mane Meras. – Egzotinėms bausmėms mes neieškosime lėšų. Tai neįmanoma. Tenkinkis tuo, kas po ranka yra.

– Aš ir tenkinuosi, – bandau pasiteisinti Merui, nors nėra čia ko teisintis.

– Štai Tiberijus, – pradeda visada linkęs pamokyti Meras. – Jam nereikėjo papildomų brangių įrankių. Jis neprašinėjo išmaldos: prigirdydavo vynu, užrišdavo „kranus" ir jie mirdavo, praradę progą išleisti skystį. O Kaligula! Jam visai nieko nereikėjo. Net vyno nereikėjo. Perpjaudavo auką pjūklu į dvi dalis, ir baigta. Aš tau pasakysiu: geras budelis gali įvykdyti bausmę ir su šaukštu. Iš praeities reikia mokytis. Iš praeities.

– Aš ir mokausi, – sakau Merui, nes jis gali pasakoti ir pasakoti apie įvairiausias istorines asmenybes. Pertraukiu jį, nes istorija yra jo silpnoji vieta. Jis yra be proto

dėl jos. Myli kaip savo vaiką. Nenormali, pasakysiu, tai meilė. Man nepatinka nenormalios meilės. Su saiku reikia mylėti istoriją.

– Užsibuvau čia pas tave, – žvilgtelėjęs į laikrodį pareiškia Meras.

– Taip retai susėdame, pasikalbame, – bandau sulaikyti jį, tačiau jis eina savais keliais, nes jau vėluoja į posėdį. – Dėl projekto nepamirškite, – primenu jam.

Raganos atsigavo, todėl inkščia. Aš ištraukiu vienai skepetą iš burnos, tačiau ji ima siaubingai rėkti, todėl vėl užkemšu burną. Raganų kūnai šiek tiek pamėlę, tačiau inkvizicija ir be mėlynių moka raganas prakalbinti. Svarbiausia yra išgauti prisipažinimą. Tai paprasta. Paprasti dalykai manęs nedomina, todėl viduje džiaugiuosi, jog neteks man eikvoti jėgų bereikalingiems klausimams. Tai mane visada vargina ir nervina. Aš nesu tardytojas. Yra gerų meistrų, todėl tegu jie ir kvočia raganas, raganius, plėšikus, tėvynės išdavikus.

– Prisižaidėte, – sakau eksskalbėjoms. – Švara – pagrindinis civilizuotos visuomenės požymis. Amerikiečiai plauna kūną kasdien, europiečiai – kartą per savaitę. Prisižaidėte!

Raganos tyli. Jos ir negali kalbėti. Įtariu, kad kai kurioms sulaužyti kaulai. Ne, rentgeno nuotraukose, kurias man maloniai paliko Meras, lūžių nematyti. Jokių lūžių.

Aš velkuosi budeliškus drabužius, nes taip liepia bausmių kodeksas. Pastaruosius pats dabar skalbiuosi, todėl jie švarūs, iškrakmolyti. Man patinka uostyti išskalbtus drabužius, todėl įtraukiu jų gaivą. Net galva apsisuka. Šiuo momentu akivaizdžiai suvokiu, jog pasaulyje viskas sukasi ir viskas nuolat keičiasi. Judėjimas, tą žino kiekvienas pradžiamokslis, yra pagrindinė gyvybės sąlyga. Raganos netrukus nebejudės. Amžiams.

Paskutiniu metu tų raganų nedaug pasitaikydavo... Aš atsiverčiu savo budelio dienoraštį. Jame yra daug medžiagos, kuri ateityje būtinai pravers tyrinėtojams, istorikams ir, be jokios abejonės, humanistams. Su ilgesiu žvelgiu į užrašus, primenančius tą metą, kai tų raganų dar apstu būdavo mūsų kontinente. Gerai, nors gaila, kad iki minimumo yra sumažinta jų populiacija. Štai, pavyzdžiui, Lotaringijoje per keliolika metų man teko sudeginti 900 raganų; Osnabriuke per tris mėnesius (daug darbo buvo) 1588 metais sudeginau 121 raganą; Kveldlenburge 1589 metais per vieną dieną sudeginau 133 personas; Berne tuo pačiu laikotarpiu degindavau vidutiniškai per metus po 30 raganų etc. Tai buvo laikai!.. Prakaitas upe tekėjo. Didelės pastangos buvo mestos, kad tas raganas išnaikintume. Žinoma, kai kur pasitaikydavo ir perlenkimų. Būdavo, atsimenu, miestelio moteris imi ir sudegini. Vos kelios lieka. Verkia vyrai, sako, kad neva be moterų gyventi nebegalės. Nesąmonės! Puikiausiai išsiversdavo. Kita vertus, galima buvo kai kurių ir nedeginti. Tiek to. Ateitim reikia gyventi, o ne praeitim.

– Prisižaidėt, – dar kartą paerzinu nuteistąsias. – Tokiais dalykais negalima žaisti, – pamokau.

Manęs laukia didelis darbas – 12 personų(!). Aš noriu duoti valią fantazijai. Aš noriu joms parodyti, kad ne tik bočiai, bet ir amžininkai moka kankinti. Būsimus kankinimus įsivaizduoju kaip lekciją. Žinoma, neturiu tikslo joms kažką įrodyti, tačiau parodyti, ką sugebu, verta. Jos (raganos) įvertins mano vaizduotę.

Atsiverčiu savo studentiškus užrašus ir ieškau įdomesnių kankinimo būdų. Džiaugiuosi, kad išsaugojau konspektus. Kiti studentai, norėję pasirodyti viską žinančiais, tik klausė ir vylėsi fenomenaliai atsiminti visus profesoriaus diktuojamus kankinimo receptus. Klydo. Dabar turbūt graužia nagus. O aš atsiverčiu kruopš-

čiai rašytus konspektus ir tampu laisvas. Laisvas, t. y. turintis neribotas galimybes pasirinkti. Aš mėgstu rinktis, nors dažniausiai tenka taikytis prie aplinkybių. Tačiau šiandien man pasitaikė neeilinė proga įrodyti, ką aš sugebu. Ir aš įrodysiu! Būtinai įrodysiu!

Natanas šiandien tariasi esąs kapitonas – stovi ant tiltelio, rūko pypkę ir žvelgia į jūros tolius.

Iš pradžių ištrinu spiritu raganų kūnus. Tai nebūtina, tačiau paskutinė budelių pedagoginė literatūra rekomenduoja. Labai teisingai teigia, nes niekada negali žinoti, kur kūnas buvo, su kuo kontaktavo ir t. t. Be to, ištrynus spiritu, suaktyvėja kūno kraujotaka. Mano raganos atsigauna. Jos pramerkia akis ir tikisi, kad aš atkimšiu joms burnas. Be reikalo tikisi. Be reikalo laukia – naivuolės. Aš jokiu būdu negaliu atkimšti joms burnų, nes man žaibiškai tenka atlikti antrąjį paruošiamųjų darbų etapą – trumpam padegu spiritą. Raganų kūnai pasipuošia nerūpestingomis liepsnelėmis. Man atrodo, kad jos kalbasi tarpusavyje, diskutuoja, apkalbinėja viena kitą. Visada į liepsneles žvelgiu su tam tikru grauduliu. Ne veltui yra sakoma, kad liepsnelė ramina. Čia daug liepsnelių – dvylika.

Raganos norėtų šaukti, tačiau joms apdairiai užkimštos burnos. Taip geriau. Kai liepsnelės vos rusena ir kūnuose atsiveria nudegimų žaizdos, aš beriu ant jų druskos, pipirų, pilu acto esencijos kelis lašelius. Šią procedūrą taip pat rekomenduoja naujausia budelių pedagoginė literatūra. Be to, joje teigiama, kad galima naudoti Rytų prieskonius, tačiau šiuo metu aš jų neturiu.

Jaudinuosi prieš kankinimus, todėl nutariu atsipūsti. Atsisėdu ir žvelgiu į apdegusius raganų kūnus. Jos, nors ir raganos, šią akimirką man primena nimfas. Visada nimfos yra labai gražios, todėl nenoromis prisimenu „Amžinąjį pavasarį". Prisimenu ir „Šventąjį pavasarį".

Ilgesingi prisiminimai užplūsta mane. Aš noriu pasidalyti praeitimi, todėl, užpultas dvasinio silpnumo, atkemšu raganoms burnas.

– Tu demonas! – rėkia jos man choru. – Demonas!!!

Neturiu išeities, todėl vėl užkemšu joms burnas. Jos nedėkingos. Visos raganos yra nedėkingos. Skalbėjos, beje, yra tokios pat. Tai – vieno medžio vaisiai.

– Su raganomis nenoriu turėti jokių reikalų, – pasakau joms ir pasodinu po erškėčio krūmą ant jų galvų vietoj nusvilintų plaukų, antakių, blakstienų.

Tik dabar, geriau įsižiūrėjęs, išvystu, kad jos su kanopomis. Baisu! Dvidešimt keturios kanopos. Tai yra anomalija. Niekada dar neteko regėti skalbėjų su kanopomis!

Raganos apsimeta mirusiomis. Tokios apgavystės man ne naujiena, juk nesu pirmokas. Aš adatos smaigaliu patikrinu kiekvienai vyzdžio jautrumą. Vyzdys, kaip dažniausiai atsitinka tokiais atvejais, susitraukia. Sielos gelmėse mane pradžiugina jų vyzdžių jautrumas.

Kankindamas aš visada turiu ir kitų tikslų. Aš siekiu tobulybės. Mane domina žmogaus organizmo galimybės. Man visada įdomu, kaip organizmas pasielgs vienu ar kitu ekstremaliu atveju. Todėl ir užpilu ant kūnų skysto gipso. Gipsas šildo raganų kūnus. Jis yra geras garso ir šilumos izoliatorius. Seku laikrodį, kiek ilgai raganos ištvers be deguonies. Rekordo nepavyksta pasiekti. Gaila.

Kalaviju kapoju gipsą nuo raganų galvų. Sutvirtėjusios masės nuolaužos krenta ant grindų. Tarp šiukšlių kankinti man nepatinka, tačiau tokia jau yra mano darbo specifika. Raganos guli nejudėdamos. Ištraukiu iš jų burnų garso izoliacinius kaiščius. Jos turbūt galvoja, kad artėja finalas. Apsirinka.

– Kuri iš jūsų turi alergiją žiedadulkėms? – klausiu

raganų, žvelgiančių į pasaulį nieko nereiškiančiais žuvų žvilgsniais.

– Mes visos esame alergiškos, – darniu skalbyklos kolektyvo choru atsako jos man.

– Tuo geriau, – apsidžiaugiu ir kišu kiekvienai paeiliui po nosimi pauostyti česnako žiedų. Jos bando sukti galvas, tačiau uosto. Netrukus ištinsta ne tik jų nosys, bet ir ausys, galvos ir kaklai. Apatinės dalies aš nematau, nes ją slepia patvarusis gipsas.

– Jūs būsite pažymėtos, – iškilmingai pareiškiu ir meistriškais judesiais ištatuiruoju liežuviuose po gėdos leliją. Gėdos ženklas burnoje jas prislegia.

Grėsmingai ir baugiai atrodo natano šešėlis. Jo šalinasi net drąsiausi riteriai. Pavakariais jie sėdi namuose, nes bijo. Natano šešėlio verta bijoti.

Mano raganos prislėgtos, todėl netrukus netenka sąmonės. Aš esu gydytojas profesionalas, todėl žinau, kad geriausia gydyti pacientus akupunktūra. Keliasdešimt dūrių į sąnarius jas prikelia naujam gyvenimui. Naujam gyvenimui ir kančioms.

Žiūriu Renesanso humanisto žvilgsniu į raganų galvas ir matau, kad joms kažko trūksta. Nebaigta ši kompozicija. Akivaizdu, kad trūksta. Prisimenu pasakymą, kad didele dalimi kompozicija lemia kūrinio estetinę vertę. Teisingi tai žodžiai. Rafaelis man mėgo juos kartoti. Šį kartą jis buvo absoliučiai teisus. Aš atsitraukiu nuo raganų kūnų, primerkiu vieną akį, žiūriu į savo kūrinį pro iš pirštų surėstą langelį etc. Trūksta. Kaip išganymas mane aplanko įkvėpimas. Aš išvaikau palubėse įsikūrusius šikšnosparnius ir priverčiu juos sėsliai apsigyventi raganų erškėčių lizduose. Pradžioje nenoriai, tačiau ilgainiui jie puola krūmuose daryti vaikus. Orgija mane pralinksmina. Kankinimo kompozicija įgauna dinamikos.

Nesu aš beširdis. Jei norėčiau, galėčiau priversti raganas ryti kirminus, kurie užsiveisė rūsyje. Nesu aš ir sadistas. Man svetimas šis dvasios iškrypimas. Jei turėčiau pasirinkimą, būčiau mazochistas. Jis artimesnis mano sąrangai, nes mąstau aš sutarties kategorijomis, kaip teisingai kažkada apie mane išsireiškė Žilis Deliozas.

Raganos išalko, todėl būtina atstatyti jų jėgas. Tai, beje, yra ypač akcentuojama literatūroje. Aš leidžiu joms pagraužti savo dienoraštį. Jų dantys atšipę, tačiau joms pasiseka palikti dantų žymes. Visos raganos yra parazitės. Jos yra žiurkės, kurios niekada neduos pieno. Aš atveriu jų gipsinius sarkofagus ir dėl viso pikto patampau jų krūtis. Deja, pieno nė kvapo. Esu skaitęs, kad geriausiai raganų jėgas sugrąžina kiaulės išmatos. Labai gaila, tačiau jų neturiu. Galbūt Kepetingas turi, tačiau nelėksiu gi dabar pas jį viską metęs. Išgelbsti mane pudelis, kuris, paprašytas, deda krūvą po krūvos. Visa tai įrodo, jog jį sujaudino ši misterija. Raganos pralinksmėja.

Aš drožiu savo nepakeičiamu peiliu gipsą ir raumenis nuo raganų kaulų. Peilis aštrus. Kartais jis užkabina kaulą. Tada lekia kaulų skiedros ir krenta ant mano sterilaus rūsio grindinio. Nešvara mane siutina, tačiau nėra laiko tvarkytis.

Nors rūsyje netvarka, tačiau pasodinu išlaisvintas raganas ant 12 gaublių. Pasauliai dingsta jų kūnuose. Netrukus skrandžiai ims juos virškinti. Man nėra laiko gedėti, nes darbas dar nebaigtas. Šikšnosparniai netrukus mokins savo vaikus skraidyti...

Dabar, kaip rekomenduoja naujausia lektūra, man reiktų nudirti nuo raganų odą. Kiti budeliai, beje, šį etapą labai mėgsta, nes vėliau neša odą į supirktuvę. Iš jos elitiniai batsiuviai siuva lengvus batukus sosto įpėdiniams. Aš tokiais dalykais neužsiimu. Pajamų man netrūksta, todėl sušeriu raganoms skutimosi peiliukų nuo-

laužų ir įstatau į kiekvienos urvą po tuščiavidurį vamzdį. Kiti budeliai į šį vamzdį įleistų žiurkę, vamzdį užkimštų ir dar pakaitintų jį, kad gyvūnėlis patrauktų ten, kur jo niekas nelaukia, tačiau aš panašiais dalykais nepiktnaudžiauju. Aš tiesiog pro vamzdį pučiu orą. Netrukus raganos papilnėja.

– Tikiuosi, kad jūs nesiruošiate čia gimdyti, – juokauju, nes darbas eina į pabaigą.

Jos nieko man nespėja atsakyti, nes sumetu jas į katilą, kuriame pietums taukuose virė arklio galva. Nuo kaitros ir taukų raganų kūnai katile dar daugiau išsipučia. Nenoriu, kad jie sprogtų, todėl sumažinu liepsną. Raganos drauge su arklio galva nardo taukuose kaip delfinai. Galima būtų pagalvoti, kad jos visą savo gyvenimą praleido jūroje. Po keliolikos minučių audiniai atsiskiria nuo kaulų. Visa ištirpsta. Visa virsta tūriu, matuojamu litrais. Atrodo, kad raganų niekada nebuvo. Šikšnospariai su vaikais sugrįžta į savo namus rūsio palubėse. Erškėčių lapai suteikia viralui nepakartojamą aromatą. Erdvė prisipildo dieviškų kvapų. Aš giliai kvėpuoju.

Niekada dar natanui neteko svečiuotis butelio kaklelyje. Jis norėtų, tačiau aš jam draudžiu. Bijau, kad jam neapsisuktų galva. Aš neketinu daužyti taros.

– Lak, lak, šuneli, – sakau pudeliui, pakišdamas jam katilą su viralu. – Ne kasdien tokių dalykų ragauni.

Pudelis pradžioje uosto. Jis nori man parodyti, kad skystis jo visai netraukia. Jis apsimeta, kad yra inteligentas, tačiau aš iš akių matau, kad nori, siaubingai nori, nors valdosi.

– Palak, palak, – skatinu jį, nors to daryti visai ir nereikia. Jis neištveria.

Nusikamavęs sėdžiu ant kaladės ir stebiu ištikimojo bičiulio puotą. Jis net urzgia iš pasitenkinimo. Jo plau-

kuota barzda visa šlapia. Viralas varva jam iš nasrų. Jis laka, o aš klausausi jo čepsėjimo, kuris dabar man yra geriausias atpildas už atliktą didelį darbą. Tai geriausia muzika. Pats nuostabiausias poilsis. Džiuzepės Verdžio valsiukai, palyginus su tuo, ką aš dabar girdžiu, yra nuobodybių nuobodybė.

Aš pateisinau Mero parodytą pasitikėjimą. Pateisinau, nes esu profesionalas. Tokių nedaug dabar yra.

Nors paukščiai jau rengiasi išskristi į pietus, tačiau iš Martos jokių žinių. Tai mane trikdo. Nedrįstu galvoti, kad jai kažkas galėjo atsitikti. Veju mintį, jog jai nepatiko mano nuoširdus laiškas. Neramu man. Man labai negera. Gal negavo ji mano laiško? Gal paštininkas pasisavino jį? Galbūt Kepetingas jį perėmė, ir jis nepasiekė Martos? Galbūt Aureolė? Visokios mintys man lenda į galvą. Jos išsirausia sau urvus smegenyse, todėl neįmanoma jų iš ten iškrapštyti. Galima būtų eiti į medžioklę, tačiau su pudeliu daug neprimedžiosi. Čia reikia takso. Jį galima būtų leisti į urvą, o vėliau ištraukti už uodegos. Mano pudelis uodegos neturi, todėl beprasmiška medžioti su juo. Gailiuosi, kad neturiu takso. Skaudu, jog nepavyks man sumedžioti įkyrių minčių. Galbūt todėl mane apninka depresija, kuriai būdinga, kaip teigia žinynai, prislėgta psichikos būsena, prasta nuotaika. Be to, mano mąstymas ir judesiai yra gerokai prislopinti. Žodžiu, negeri dalykai su manimi vyksta.

– Laba diena, – sakau sekretorei.

– Laba diena, – atsako ji man, tačiau nepakelia galvos nuo mezginio. Aš, būdamas labai akylus, spėju pastebėti, kad jos pirštų sąnariai išsukinėti. Ją, be jokios abejonės, kamuoja artritas.

– Aš norėčiau užsirašyti, – mandagiai išsakau pageidavimą.

Ji ir toliau mezga, o artritas progresuoja. Galėčiau jai duoti keletą patarimų, tačiau mane žeidžia jos abejingumas, todėl pagalvoju: ir gerai, kad sergi artritu. Ji nežiūri į mane, o aš vis stoviu ir laukiu.

– Labai norėčiau užsirašyti, – pakartoju jai.

– Užsirašyti?! – nepakeldama galvos stebisi ji.

– Taip, labai norėčiau užsirašyti.

Mane tokie dalykai siutina. Aš turėčiau netrukus netekti dvasinės pusiausvyros, tačiau valdausi. Valdytis man yra labai sunku.

– Pas mus nėra eilių, – sako ji man pašaipiai po geros pauzės ir pakyla nuo stalo.

– Tai džiugina, – sakau su ironija, o ji jau laisto vijoklį, besitaikantį apsivyti aplink mano kaklą. Aš peiliu pakertu vijoklio šaknis, ir jis akimirksniu nudžiūsta. Kojos spyriu atidarau duris ir be užsirašymo patenku į patalpą.

Mane pasitinka cigaro smarvė ir skvarbus barzdoto senio žvilgsnis.

– Sėskitės, – sako man barzdyla, tačiau aš paralyžiuotas, nes negaliu atitraukti žvilgsnio nuo auksinės grandinėlės, kabančios ant jo liemenės. Nuo dūmų mano akys ima ašaroti.

Kabinete kabo daugybė nuotraukų, tačiau jos manęs nesudomina. Aš susidomiu miniatiūrine Mikelandželo rankų darbo „Vergo" skulptūra. Mokėjo, bjaurybė, Mykolas Angelas išreikšti kančią ir skausmą. Mokėjo! Nuo „Vergo" kančios man dar srauniau ima tekėti ašaros.

– Verkti nereikia, – guodžia mane barzdyla ir nušluosto ūsų plaukais ašaras nuo mano skruostų. – Verkti nereikia, – dar kartą pakartoja ir aplaižo liežuviu stirksančius nuo ūsų mano ašarų ir kančios varveklius. – Nereikia.

Man lengviau. Barzdyla pučia cigaro ratilus ir skvarbiai stebi mane. Tai trunka ištisą amžinybę. Nors ašaros

man nebeteka, tačiau ima graužti gerklę ir aš užsikosčiu. Barzdyla patranko man kumščiu per nugarą. Tai padeda, nes aš išspjaunu kažkokį bespalvį gumulą. Gumulas nurieda grindimis ir dingsta po spinta. Aš nulydžiu jį akimis...

– Tai mano kartoteka, – rodo barzdyla į spintą. – Aš sukaupiau gausybę informacijos. Štai, pavyzdžiui, kad ir toks atvejis: „Kartą atėjo laiškas iš Vienos su liūdna žinia. Tuojau skambinu žmonai ir pranešu, kad vargšė Vilhelm M. sunkiai serga ir gydytojai jau atsisakę gydyti. Bet žmona, užuot apgailestavusi, kaip tikėjausi, nustemba, kad čia kažkas ne taip: ji negirdėjusi, kad moteris vadintųsi vyrišku vardu. Bandau įrodyti, jog kartais taip pasitaiko, pavyzdžiui, vizitinėse kortelėse žmona užsirašo vyro vardu. Bet pagaliau nelieka nieko kito, kaip dar kartą atidžiai perskaityti laišką..."

– Gal kavos? – pertraukia barzdylą sekretorė, be beldimo įsmukusi į kabinetą.

– „... Iš tiesų ten parašyta", – metęs peleninę į sekretorę tęsia barzdyla, – „vargšas V. M.", o tiksliau – „vargšas dr. V. M." Tokia klaida rodo skausmingą bandymą „perkelti" liūdną žinią nuo vyro žmonai. Ir ne todėl, kad būčiau jo nemėgęs, tačiau vargšo vyro likimas sukėlė susirūpinimą kitu, man artimu žmogumi, kuris, kaip gerai žinojau, sirgo ta pačia liga.

Sekretorė plūsta kraujais, o barzdyla įninka sklaidyti kartoteką. Man paskausta kojų raumenis, todėl atsigulu ant secesinės kušetės. Ji patogi, todėl valdausi, kad neužmigčiau. Užsimerkiu, tačiau nemiegu.

– Kartą aš skaičiau savo straipsnio korektūrą, – užsirūkydamas kitą cigarą pasakoja barzdyla, – todėl ypač atidžiai tikrinau kitų tautybių autorių pavardes, nes jas sunkiausia rinkti, – tęsia jis ir atsisėda šalia manęs ant kušetės. – Ir labai nustebau pamatęs rinkėjo ištaisytą pa-

vardę: buvau parašęs Buckrhard, vietoj Burckhard. Tai buvo įdomaus straipsnio apie vaikų paralyžių dėl gimdymo traumų autoriaus pavardė, todėl galėjau jį vertinti tik teigiamai. Bet Vienoje gyvena rašytojas ta pačia pavarde, kuris nesuprasdamas kritikavo mano „Sapnų aiškinimą". Matyt, rašydamas šią pavardę, piktai galvojau apie rašytoją ir todėl iškreipiau ją.

– Arbatos? – išgirstu įkyrios sekretorės balsą ir dūžtančio į jos kaukolę stiklo garsą.

– Neurozė yra dvidešimtojo amžiaus rykštė, – girdžiu kalbant barzdylą, jaučiu jo ranką, glostančią mano plaukus. Jo ranka mane maloniai šildo.

– Daktare Froidai, – užhipnotizuotas kreipiuosi į psichoanalizės genijų, pasiruošusį man padėti be eilės. – Aš parašiau laišką vienai merginai, tačiau atsakymo negaunu. Gąsdina mane tai.

Daktaras Zigmundas Froidas atsidūsta, nes tokie atvejai jam ne naujiena. Jis vis dar glosto mano plaukus. Jis pasiruošęs man padėti.

– Turiu daug gabių mokinių: Jungą, Fromą etc. Kodėl į juos nesikreipei? – šnabžda Zigmundas Froidas man į ausį, o aš jau totaliai užhipnotizuotas, todėl nedvejodamas teškiu teisybę į akis.

– Karlas Gustavas Jungas, – sakau profesoriui, – man yra svetimas, nes jis nesidomėjo teise, o protestantiška teologija jam kėlė šleikštulį. Be to, savo analitinę psichologiją jis vadina „Vakarų joga" ir „XX amžiaus alchemija".

– Tai tiesa, – sako man Froidas ir neatitraukia rankų nuo mano plaukų, kurie nuo trinties netrukus turėtų užsidegti. – Tai yra tiesa, – liūdnai pakartoja.

– Kodėl man ta Marta nerašo... – išsprūsta netikėtai man. – Kodėl?! – šaukiu profesoriui Zigmundui Froidui, kuris yra vylinga paslaptis, anekdotų personažas ir uždraustas vaisius. – Aš noriu žinoti! – reikalauju.

Man aptemsta akyse, nors aš ir nemiegu. Įtikinamasis Froido balsas man kužda:

– Ar vaikystėje tave tėvai perrenginėdavo mergaitės drabužiais?

– Perrenginėdavo, – prisipažįstu Nobelio premijos laureatui. – Motina man užrišdavo prijuostėlę, o tėvas užmaudavo pėdkelnes ir myluodavo šlaunis.

– Ar norėjai išprievartauti savo motiną? – puola mane profesorius.

– Norėjau, – nė nedvejodamas atsakau. – Ir motiną norėjau išprievartauti, ir tėvą norėjau išprievartauti, ir senelę, ir senelį, net gimines. Traukė mane ir gyvūnai, ir žuvytės, ir augmenija.

– Gerai. Labai gerai, – sako man Zigmundas Froidas. – O ar norėjai nužudyti tėvą?

– Ir nužudyti tėvą norėjau, – sakau jam užhipnotizuotas ir nenorintis pabusti. – Visus norėjau nužudyti.

– Ar stengeisi užmiršti tai, kas nemalonu? – toliau kvočia jis mane.

– Stengiausi, – sakau jam. – Vakar aš norėjau iškirpti apykaklę, tačiau man nepasisekė. Aš sugadinau brangiausios medžiagos skiautę. Tai vakar atsitiko. Dabar aš gerai atsimenu. Tada pakviečiau siuvėją. Aš norėjau ištraukti iš stalčiaus sukarpytą skiautę ir parodyti jai, tačiau neradau. Buvau užpykęs ant savęs. Aš net perverčiau visą stalčių, tačiau veltui. Atsisėdau, galvojau, kodėl ši skiautė dingo. Ilgai galvojau. Man buvo gėda prieš siuvėją, kad nesugebu sukirpti paprasčiausios apykaklės. Tai supratęs, aš nuėjau prie kitos spintos, atidariau ją ir ištraukiau sukirptą apykaklę.

– Ar moteriškais drabužiais buvai persirengęs? – teiraujasi Zigmundas Froidas ir jau nebeglosto mano plaukų.

– Ir moteriškais buvau persirengęs, ir vyriškais, ir

vaikiškais, ir net šuns pavadėlį buvau užsisegęs ant kaklo, – be gėdos nuosėdų prisipažįstu mokslininkui.

– Labai gerai, – sako Zigmundas, tačiau ne man skirti šie jo padrąsinantys žodžiai. – Ar ši siuvėja buvo vyras? – toliau teiraujasi jis, o aš girdžiu, kaip skrebena popierių jo plunksna, kurią jis išrovė iš nuosavo genialumo sparno.

– Tai buvo mūsų miesto Meras, – kaip per išpažintį sakau Froidui. – Prieš kelerius metus jo šeimoje kilo problemos. Žmona jam rodėsi šalta, nors ir turėjo daug puikių savybių. Todėl jis ateidavo pas mane persirengęs siuvėja ir atnešdavo daug knygų.

– Ar jūs drauge skaitydavote jas?

– Ne, mes jas sudėdavome į metalines dėžutes ir laukdavome.

– Ko laukdavote?

– Atostogų.

– Ką darydavote, sulaukę atostogų?

– Nusisamdydavome vežiką ir įsakydavome jam sustoti priešais namus.

– Kieno namus?

– Šaltos žmonos, kuri jau slaugė Mero motiną.

– Ar Mero motina tau patiko?

– Ne, ji norėjo mane matyti rečiau.

– Ar mėgsti perstatinėti baldus?

– Mėgstu.

– Ar identifikavaisi kada nors su lordu Baironu?

– Pirmoje gimnazijos klasėje pirmą kartą turėjau prieš mergaičių klasę deklamuoti eilėraštį. Aš jį gerai išmokau. Labai gerai. Tačiau, vos tik pradėjęs deklamuoti, išgirdau mergaičių juoką. Jis buvo kaip raganų. O mokytojas Kazanova man paaiškino, kad eilėraščio pavadinimą pasakiau visiškai taisyklingai, bet paskui nurodžiau ne tikrąją autoriaus pavardę, o save kaip autorių.

Eilėraščio autorius buvo lordas Baironas. Aš mylėjau jį. Man gėda!

– Tai įžeistų ambicijų kompleksas, – nustato mano diagnozę Zigmundas Froidas ir spragteli pirštais man po nosimi. – Aš gi sakiau, kad nereikia!!! – pabundu iš hipnozės nuo jo šūksnio.

Pramerkęs akis išvystu, kaip sekretorė apsipila pilvą verdančiais taukais, kuluaruose buvau girdėjęs, jog mokslininkas naudoja juos kompresams nuo persekiojančios jį podagros.

– Nebereikia!!! – rėkia Zigmundas Froidas ir suvalgo iš įsiūčio keletą kubietiškų cigarų.

Mano natanas miega vystykluose, todėl jis yra laisvas. Jis nepriklausomas nuo pasaulio kanalizacijos tinklų.

Sekretorė norėtų šaukti iš skausmo, tačiau bijo netekti gerai apmokamos tarnybos, todėl kenčia. Ji kantri kaip šv. Sebastijonas. Mane nustebina jos ištvermė, nors daug kančios pasaulyje teko matyti. Sekretorė, suradusi savyje jėgų, iššliaužia į priimamąjį.

– Tęskime, – sako man psichoanalizės genijus ir švelniai kaukšteli plaktuku per galvą. – Ką atsimeni iš vaikystės? Sakyk! – griežtai įsako ir dar kartą stukteli man per galvą.

– Atsimenu... – lėtai pradedu. – Atsimenu... Atsimenu, kad sėdžiu vaikų žaidimo aikštelėje ant suolo. Atsimenu, kad šalia tarnaitė, kuri moko mane pažinti raides. Atsimenu, kad ji vokiečių tautybės. Aš labai gerai dabar atsimenu, kad negaliu atskirti n nuo m. Negaliu atskirti v nuo w. Aš prašau jos paaiškinti, kaip man atpažinti šias raides. Aš atsimenu, kad jos vardas Marta. Ji man rodo, kad m turi trečią brūkšnelį, tai yra daugiau negu n. Ji man rodo, kad w turi trečią ir ketvirtą brūkšnelį, o tai yra du kartus daugiau negu v.

– Dabar tu supranti, koks skirtumas yra tarp berniu-

kų ir mergaičių? – klausia manęs Zigmundas, seanso metu spėjęs tapti geriausiu mano draugu (po pudelio).

– Taip, – sakau jam. – Skirtumas labai panašus: berniukas turi truputį daugiau negu mergaitė.

Šiauriečių natanai yra mažesni, nes šaltyje visa traukiasi. Pietiečių natanai yra didesni, nes karštyje visa plečiasi. Šis fizikos dėsnis tinka ir neorganiniams junginiams.

– Tęskime, – su mokslininko žingeidumu prataria Froidas ir dar kartą profilaktiškai kaukšteli plaktuku man per kiaušą. – Įdomus atvejis. Tęskime...

– Esu sutapatinęs save su kedru, apgaubtu balta numirėlio marška, – prisipažįstu daktarui. – Man balta skraistė primena lininę maršką, kuria uždengiamas numirėlis. Joje knibžda įvairiausi gyviai, kurie groja liutnėmis, arfomis ir pučia trimitus, kurių garsas kviečia į pasimatymą pas Homerą, atsitiktinai atgavusį regėjimą, kai jis sėdi įpusėjęs „Odisėją", atnešiančią pasauliui daug džiaugsmo ir įkvėpsiančią tribūnus naujiems žygiams, nes bus išrautos piktžolės, triumfuos meilė ir dorybė, o mergaitė-šmėkla kuždės savo sužadėtiniui malonius žodžius, kurių jis nenusipelnė, nes viską lėmė išskaičiavimas, asmeninė nauda ir pavydas, kuriuo jis apsikrėtė per gyvius, kvietusius į pasimatymą, grojusius liutnėmis, arfomis ir trimitais, nes numirėlis buvo uždengtas balta skraiste, primenančia lininę maršką...

– Užteks jau, – pertraukia mane daktaras ir profesorius Zigmundas Froidas. – Užteks.

Aš pabundu iš hipnozės. Mykolo Angelo miniatiūrinis „Vergas" prisidengia ranka savo gėdą ir nurausta. Psichoanalizės pradininkas pakyla nuo kušetės, užsirūko cigarą ir pučia dūmus, žiūrėdamas pro langą.

– Paukščiai ruošiasi skristi į pietus... – svajingai pastebi jis. – Ne visi nuskris – žus daugelis. Kelias ilgas ir

sunkus. Kelionės metu jie primuša kumščio dydžio nuospaudas tarpsparniuose. Tik stipriausieji ištvers.

– Profesoriau, – kreipiuosi į jį, – kodėl Marta man atsakymo nerašo?

– Atsakymo, atsakymo, – nepatenkintas iš vizijų pabunda mokslininkas. – Ar užklijavai pašto ženklą?

Aš sutrinku, nes gerai nepamenu šio fakto. Atrodo, kad užklijavau, tačiau nesu tikras. Galva man plyšta iš skausmo. Aš stengiuosi prisiminti.

Netrukus šv. Kalėdos. O kokios šv. Kalėdos be eglutės ir žaisliukų! Ant natano aš pakabinsiu stiklinę princesę. Ji suksis linksmai aplink savo ašį. Tai bus šv. Kalėdos. Natanas lauks dovanų ir vis tikrins po eglute. Aš jo neapvilsiu. Šv. Kalėdos yra didžiausia metų šventė.

– Užklijavau aš pašto ženklą, – patikinu Zigmundą Froidą. – Dabar gerai pamenu, kad užklijavau. Tiksliai – užklijavau.

– Ir gerai padarei, – sako Zigmundas ir vėl paskęsta savo vizijose. – Štai, pilkoji antis skrenda. Ji visada keliauja į pietus, nes yra keliauninkė.

– Bet kodėl, profesoriau, Marta man nerašo? – kvočiu Froidą, nes jei ne jis, tai kas gi kitas galėtų žinoti atsakymus į visus klausimus. – Kodėl man nerašo ta Marta? – neatstoju nuo jo. – Nebijokite man pasakyti teisybės, aš ištversiu, išlaikysiu – stiprus esu. Pasakykite man teisybę. Pasakykite, kad ir kokia ji skaudi būtų. Maldauju, profesoriau.

– Teisybę... – nutęsia Švedijos Karališkosios akademijos narys. – Teisybę... Štai, pavyzdžiui, gaigalas. Jis visada savotiškai švilpdamas pakelia ir nuleidžia galvą, retkarčiais net užmeta ją ant nugaros. Jis pasistiebia vandenyje, ištiesia į viršų kaklą bei galvą ir suplasnoja sparnais. Stipriai suplasnoja. Tai tylios tuoktuvės. Žinoma, jos pagyvėja dalyvaujant kitiems patinams. Tais

atvejais gaigalai puola vienas kitą, daužo sparnais, žnaibo snapais...

– Daktaras pavargo, – čiumpa mane už pakarpos savo geležinėmis žnyplėmis sekretorė ir išstumia iš kabineto. – Duok pinigus, – reikalauja ji. – Pinigus duok!

Nespėju atsitokėti, o mano uždarbis už paskutinius kankinimus jau sekretorės biuro stalčiuje.

– Kodėl man Marta nerašo?! – beveik verkdamas klausiu sekretorės.

Ji abejinga mano skausmui. Ji nesiruošia net grąžos duoti. Aš bandau prasibrauti pas profesorių, tačiau ji kūnu užremia duris. Ne mano jėgoms įveikti šį mūrą, todėl atsitraukiu. Ji taikosi man smogti, tačiau aš išsisuku nuo smūgio.

– Girdėjai: profesorius pavargo, – grūmodama sako ji man ir kojos spyriu veja šalin. Jo man nepavyksta išvengti.

– Rudagalvė antis, dažniau nei visos kitos nardančios antys, minta augalais. Tačiau jos mityba priklauso nuo vandens baseino pobūdžio, ekologinių sąlygų ir... – išgirstu sau pasakojančio mokslininko balsą.

– Šizofrenikas, – nepagarbiai teškia ji man. – Vaikšto čia, trukdo...

Mintyse aš palinkiu jai būti apkaltintai raganavimu. Nuo šio palinkėjimo man pasidaro geriau.

– Aš nesu toks, kokiu mane laikote, – sakau jai ir išdidžiai einu išėjimo link, nes su tokia yra geriau neprasidėti.

„Jis visada savotiškai švilpdamas pakelia ir nuleidžia galvą, retkarčiais net užmeta ją ant nugaros", – prisimenu profesoriaus Zigmundo Froido žodžius ir mano akyse prašviesėja. Visa tampa aišku. Dabar aš suprantu, kodėl Marta man neatrašė. Aš suvokiu. Kodėl aš anksčiau nesusiprotėjau?! Kvailas buvau. Ir pinigų būčiau sutau-

pęs. Viena gerai: spėjau prieš išeidamas laukiamajame pagadinti orą. Tegu uosto – plėšikai(!). Niekada daugiau į juos nesikreipsiu.

Aš myliu tave, Marta!!!

Garsas apie mano neeilinį balsą pasklido toli už miesto ribų. Kitą kartą tai man teiktų džiaugsmą, tačiau aš liūdžiu, nes dvasinės kančios yra nepakeliamos. Meras meldė mane, kad pamokinčiau jį dainuoti, tačiau aš nesutikau, nes kiti dalykai dabar man rūpi. Man svarbu atgauti dvasinę pusiausvyrą. Aš negaliu gyventi be dvasinės pusiausvyros. Ji, kita vertus, yra normalios egzistencijos pagrindas. Iki normalios egzistencijos paskutiniu metu man toloka.

– Išmokink mane dainuoti, – maldavo Meras ir net bandė man įbrukti kyšį.

– Nesugebėsiu, – prisipažinau. – Apvilsiu, – paaiškinau.

Meras liko nepatenkintas, tačiau man nusispjaut. Pudelis manęs taip pat nesupranta. Niekas manęs nesupranta! Nesupranta ir Andrė Bretonas, nors jam ir derėtų aplankyti mane. Bloga man. Labai bloga.

Vakar kirsdinau Liudviką XVI, tačiau net ir ši didi garbė manęs nepaguodė. Tratėjo būgnai. Visi šaukė klaikiais balsais, tačiau aš nieko negirdėjau ir nemačiau. Neišgirdau net žodžių, kuriuos išlemeno Karalius. Man pasakojo, kad neva jis prisipažino esąs nekaltas, atleido visiems priešams ir kažko dar troško. Nieko neatsimenu. Natūralu, nes myliu, o mano meilė akla ir kurčia. Tai nepakeliama būsena. Vėliau man pasakojo, kad aš iškėliau nuristą Karaliaus galvą ir rodžiau ją miniai. Vėl nieko nepamenu. Absoliučiai nieko! Man sakė, kad minia mojavo skrybėlėmis. Vėl – nieko neatsimenu. Aš nieko neatsimenu!!!

Natanas galvoja, kad tol, kol bus neteisybė šioje žemėje, vieni natanai išnaudos kitus natanus. Tai mane gąsdina.

Dabar man taip liūdna, jog aš einu į Nekaltųjų vaikelių kapines išsikasti draugų, kurie galbūt mane supras ir atjaus. Begalybė draugų ilsisi kapinėse. Begalybę atjautos žodžių jie nespėjo išsakyti būdami gyvi. Aš pasiruošęs juos prikelti. Aš pasiruošęs juos prakalbinti, vildamasis išgirsti kažką gera ir malonaus.

Nekaltųjų vaikelių kapinės... Nekaltųjų vaikelių! Jie išties buvo nekalti. Visi buvo nekalti, tačiau mirė. Manęs tai negraudina, nes esu pripratęs prie mirties, kuri yra mano duona. Nekaltųjų vaikelių kapinės yra beribės. Jos išsibarsčiusios laike ir erdvėje. Jos yra visur. Jos yra manyje, nes man šiandien graudu, o iš Martos – jokių žinių. Aš pats esu nekaltas vaikelis – Dievo karvytė, tupinėjanti nuo vienos aukos prie kitos.

– Kelkis, – sakau Nostradamui, atkasęs iš dumblo jo kūną. – Kelkis, – kartoju. – Kelkis ir nuspėk man ateitį, nes tai nepakeliama!

Nostradamas papuvęs, tačiau visada gyvas. Manęs tai neguodžia, nes jis nenori su manimi kalbėtis. Skaudu man, kad jis toks abejingas. Jis negailestingai išdidus, todėl palieku jį toliau pūti kape, o jo pairusį kūną jau semia gėlas geliantis vanduo...

– Pasikalbėk su manimi, – kreipiuosi į atkastą Viktoro Hugo galvą. – Pasakyk, kodėl man Marta nerašo! – šaukiu išprotėjusiam romantikui. Jis nemato manęs, nes akys jo akiduobėse išpuvo. Dabar čia tik juodos ertmės – nieko nesakančios ir nieko neišreiškiančios.

Aš kasu toliau, tačiau niekas nesiteikia į mane prabilti. Niekas!!! Jie turėtų būti dėkingi man, kad kažkada juos nužudžiau ir išvadavau iš fizinių ir dvasinių kančių, kurias dabar man tenka kęsti. Jie nedėkingi. Jie visi yra nedėkingi, nors tai aš jiems atvėriau kelią į Rojų ir

Nemirtingumą. Šią akimirką aš suabejoju savo paskirties prasme. Tačiau labai trumpai. Vos menkutę akimirką.

– Eik iš čia! – šaukia man prisikėlęs generolas de Golis ir veda mane už parankės iš kapinių. – Netrukus kraštas bus okupuotas, todėl tau geriau likti namuose, – komanduoja jis man.

Aš nieko nebijau: okupacijų, kataklizmų ir marazmų, tačiau paklūstu generolui, kuris nepasmerks Peteno myriop, mat visada liks jo studentas Karo akademijoje. Mes einame drauge link rūsio. Aš padedu galvą po giljotina rūsyje ir pravirkstu.

Kodėl man nerašo Marta?!...

Natanas žvelgia į moterį su naujagimiu ir nenoromis pagalvoja, jog vos prieš nepilnus metus jai teko ištvirkauti. Gėda!!!

Pudelis šaiposi iš manęs, o aš verkiu. Ašaros man nedaro gėdos. Ašaros niekada nedaro gėdos! Net kiečiausieji verkdavo, kai mirtis pasiglemždavo diktatorius. Aš negedžiu Karaliaus, tačiau man graudu. Man būtina išsiverkti, todėl ašaros liejasi ir netrukus jos apsems mano rūsį. Nebijau paskęsti. Nieko nebijau, nes be Martos jausmo man nėra vietos šiame pasaulyje. Aš net pagalvoju, kad pasaulis yra per siauras. Išties jis per siauras man! Tai skaudus atradimas, todėl aš dabar tiesiog riaumoju iš liūdesio ir nuoskaudos: „Aaaa!!! Aaaa!!! Ūūū!!! Ūūū!!!..."

Nekviestas ateina Hamletas ir ima abejoti. Prie jo prisijungia ankstyvasis Alberas Kamiu ir taip pat abejoja. Abejoja ir apaštalai. Aš lieku tvirtas. Veju juos šalin, nes man ir taip liūdna... Nepatinka man nekviesti depresyvūs svečiai. Nemėgstu aš jų. Man būtina atgauti dvasios ramybę.

– Kad jūsų čia daugiau nė kojos nebūtų! – rėkiu aš jiems ir užsiundau pudelį, kuris jau seniai laukė progos

įrodyti savo tvirtas pažiūras. – Dinkite iš čia!!! – spiegiu iš paskutiniųjų, o Markas Aurelijus, išgąsdintas šio riksmo, nušoka nuo arklio ir bėga slėptis į termas pas Adrijaną, dėjusį į jį dideles viltis. Jie išnyksta. Man jų netrūksta, nes noriu likti vienas su savo meile analfabetei Martai.

Stivenas Kingas ant miesto užleidžia rūką, todėl dabar baisu ne tik mano pudeliui, bet ir man. Rūkas paslepia pastatus, daiktus ir mintis. Labai baisu, tačiau aš žinau priešnuodį – operetę. Ji niekada neišduoda. Ji linksmina ir gaivina dvasią. Operetė yra optimistė. Ji sanitarė, neleidžianti liūdėti. Todėl aš puolu į operetę ir atsiduodu Leharui, Štrausui ir Imrei Kalmanui, kurį naciai norėjo išbraukti ir ištrinti iš muzikos žemėlapio. Operetė grąžina man jėgas. Operetė džiugina!

Verdis, Pučinis ir Vagneris stebi mane nepatenkinti, tačiau man nusispjaut. Jie pyksta, kad šią akimirką paniekinau jų kūrybos vaisius. Man reikia operetės. Tik jos vienos, nes čia vyksta tos istorijos, kurių personažas aš norėčiau būti.

– Laba diena, Šikšnosparni, – sakau atskridusiai kaukėtai damai. – Man reikia paguodos, – prašau jos.

– Tai mūsų pareiga, – sako ji man ir nuskrenda, suplasnojusi sparnais, atsivesti draugų.

Man gera, kad šią liūdesio akimirką nebūsiu vienas. Tik operetės personažai gali mane atjausti. Jie jautrūs. Jie draugiški. Jie labai mieli, nes ir juos kankina aistros. Meilės, žinoma.

Atsigaunu. Čigonų baronas mane priima į taborą. Monmartro žibuoklė papuošia mano galvą gėlėmis. Cirko princesė suteikia man markizo titulą, todėl aš jau aristokratas. Bajederė džiugina mane nepakartojamo grožio šokiu. Paukščių pardavėjas priverčia savo globoti-

nius man suokti. Visi man draugiški. Visi jie supranta, kokias kančias man tenka kęsti. Natūralu, nes ir jie kadaise kentėjo. Taip, kad ir ką man porintų Imanuelis Kantas, tačiau geriausias vaistas nuo liūdesio yra operetė. Esu pasiruošęs, progai pasitaikius, nubausti tuos, kurie norėtų uždrausti operetę. Aš pasiryžęs nukankinti tuos, kurie juokiasi iš šio žanro ir kiekviename žingsnyje kartoja, jog tai totalinė nesąmonė. Ne nesąmonė tai. Atvirkščiai!

– Kas tuokė mus?.. – migdo mane Safi. – Sakyk, sakyk...

– Tai du baltasparniai gandrai, – atitaria jai Barinkajus, grįžęs iš svečių šalių ir pasiryžęs apginti Tėvynės garbę.

Aš toks jautrus, tad vėl susigraudinu. Net pavydu, žvelgiant į jų tyrą meilę. Taip pavydu, kad net plėšraus žvėries balsu norisi kaukti. Aš, beje, ir kaukiu. Prie manęs prisijungia pudelis, kuris kaukia šiek tiek silpniau, tačiau aš jam neturiu priekaištų. Jis kitaip nemoka, nes nėra žmogus. O aš – žmogus. Ši tiesa nenauja, tačiau, kai suvoki visą šios tiesos prasmių spektrą, apninka begalinis išdidumas.

– Gal taurę šampano? – siūlo man paslaugus Fredis, kuris iki šiol išsaugojo meilę peteliškei, ištekėjusiai už turtingo aristokrato.

– Niekada neatsisakau, – sakau jam, o mano rankose jau taurė šampano, pirkto Šampanėje.

– Kai liūdna, – pasakoja man savo istoriją pražilęs Fredis, – aš einu į ištaigų restoraną ir užsisakau špinatų pudingo su šampanu. Valgau pudingą, geriu šampaną ir žvelgiu į pastatytą priešais mane katino nuotrauką. Pudingas varva man iš burnos, šampanas liejasi ant drabužių ir aš verkiu. Tą akimirką visų restorano lankytojų simpatijos yra mano pusėje. Jie mane užjaučia. Jie su-

pranta, kad aš išsaugojau meilę peteliškei, kuri pasirinko turtuolį, o ne mane – vargšą.

– Aš tave suprantu, Fredi, – sakau ir paplekšnoju jam per skruostą, nes taip įprasta. – Absoliučiai tave suprantu.

– Toks tas gyvenimas, – sako man Fredis ir šiuo sakiniu jam pavyksta išreikšti ir atskleisti visą žmonijos būties esmę.

Tai operetė. Tai operetė – mano draugė, mano sesuo, mano bičiulė. Su ja taip miela atsigulti vakare į lovą, apsikabinti, kalbėtis, kalbėtis, kalbėtis ir užmigti.

Stiveno Kingo rūkas išsisklaido. Jis nieko nepešė. Jam nepavyko manęs įbauginti. Mums, operetės mylėtojams, nebaisūs jokie Stiveno Kingo rūkai, ūkai ir telekinezės.

Natanas yra žvėris, todėl labai bijo ugnies. Žvakės liepsnelė jo nenuramina. Jei galėtų, jis ją užpūstų.

– Jūs mums labai patinkate, – sako man Šikšnosparnis. – Tačiau, būkite toks mielas, nevalgykite daugiau mėsos, – prašo ji manęs.

– Aš nevalgau mėsos, – teisinuosi jai. – Be to, aš pasninkauju. Aš net badauju.

– Atsargiai reikia, – moko ji mane.

– Kodėl?! Kodėl atsargiai?!

– Jus, mūsų mielas miesto budeli, gali užpulti fantomai.

– Aš nebijau fantomų, – sakau jai. – Aš pats esu fantomas.

– Nepervertinkite savo jėgų. Tai pavojinga, – tęsia ji, nors jai jau seniai metas į sceną. – Žmogaus smegenys yra didelis slėpinys. Jose gali užgimti neįtikėtini dalykai. Vėliau jų neįmanoma kontroliuoti.

– Aš kontroliuoju, – teisinuosi jai. – Štai, pavyzdžiui, jakobinai manęs prašė, kad nukirsdinčiau Mariją Antuanetę, tačiau aš radau jėgų savyje ir atsisakiau šio pasiūlymo. Tai įrodo mano tvirtybę.

Šikšnosparnis valandėlę paskraido grimo kambaryje, tačiau netrukus nutupia ant veidrodžio, sukryžiuoja ant krūtinės letenas, suglaudžia sparnus ir deklamuoja:

– Aš valgau tik natūralų maistą.

Negyvenamoje saloje natanas gyventi nenorėtų. Nors patinka Taičio gražuolės, tačiau jo siela linksta kontinento link. Australiją, beje, jis priskiria negyvenamų salų grupei. Ne išimtis ir Tasmanija, Grenlandija ir Naujoji Zelandija. Natanas yra išrankus. To niekas ir neneigia.

– Jūs kalbate apie mumijo? – klausiu Šikšnosparnio, tačiau ji išskrenda į sceną.

– Kartą gyveno labai labai graži karalaitė! – šaukia įbėgusi Cirko princesė.

– Ne vieną man teko kirsdinti, – netaktiškai pertraukiu ją, tačiau jai nė motais.

– Jaunikiai, kurie atvykdavo pas ją pirštis, žūdavo baisia mirtimi, – tęsia ji dusdama, nes operetė atima labai daug jėgų. – Jie uždusdavo princesės rūmų salėje! – kaukia ji.

– Ten buvo įrengta dujų kamera? – bandau pasiteirauti, tačiau ji negirdi manęs, o nuo jos aristokratiško apdaro į mane padvelkia gaiva.

– Ji taip gadindavo orą, – pasakoja man toliau Cirko princesė, – kad net dujokaukės, respiratoriai ir deguonies balionai jų neišgelbėdavo. Ji taip ir mirė netekėjusi. O garsas apie jos grožį amžiams liko gyvas. Rūmuose, po jos mirties, dar ilgai buvo šilta. Tais laikais tai buvo labai progresyvu, o karalystė niekada nepatyrė gamtinių dujų stygiaus. Dabar toje vietoje stovi šiluminė elektrinė, tačiau niekas nesusimąsto kodėl. Man skaudu, kad šiuolaikiniai fizikai ją visai pamiršo.

Cirko princesė suplasnoja vualiu ir išnyksta. Ji dingsta, tačiau operetė amžina. Jie niekada nemirs. Niekada. O aš jau nebeverkiu. Jie mane paguodė. Jie mane užjau-

tė. Jie yra labai geri žmonės. Tokių dabar labai retai pavyksta sutikti.

Galbūt tai šventvagiška, tačiau natanas nekenčia mišių. Jų metu iš jo reikalaujama klauptis, sėstis, stotis. Niekas jo taip nenuvargina kaip stovėjimas. Galbūt todėl jis priskiria šį veiksmą prie pačių beprasmiškiausių pasaulyje.

– Aš tave užmušiu! – šaukia ir bėga artyn Kepetingas, kai pasibaigia visos operetės ir aš ramiai dūlinu namų link.

Kepetingo įniršis man nesuprantamas, tačiau jo rankose – kirvis. Tai mane mobilizuoja, mat aš žinau, ko iš kirvio galima tikėtis. Ne visada jis yra bičiulis.

– Užmušiu tave! – rėkia jis man ir mosuoja įrankiu.

Nors naktis, tačiau aš spėju pastebėti, kad prastas tas jo kirvis. Būtų paprašęs, būčiau parūpinęs geresnį. Deja, dabar nėra laiko apie tai galvoti.

– Jei tu mane dabar paliesi, – labai ramiai sakau Kepetingui, – daugiau gyvenime niekada negausi tepaliuko ir mirsi nuo egzemos baisiai kentėdamas. Niekas tavęs neišgelbės.

Šis sakinys mažumėlę nuramina Kepetingą, tačiau jis vis dar piktas. Man nepatinka pikti žmonės. Aš nemėgstu agresijos. Galbūt todėl, kad pats esu labai ramus. Aš esu vienas ramiausių žmonių šiame pasaulyje!

Kepetingas mosuoja man kirviu panosėje, taikosi kaukštelti, tačiau aš turiu labai gerą reakciją. Aš pasilenkiu, ir kirvis sulenda į nekaltą sieną.

– Negausi tepaliuko, – kartoju jam. – Tepaliuko negausi, tada žinosi.

Kepetingas smūgiui iššvaistė visas jėgas, todėl dabar nebegali išplėšti kirvio iš sienos. Tai jį dar labiau įsiutina. Jis meta šį užsiėmimą, nes susiranda kitą – taikosi man skaudžiai įspirti. Man vėl pavyksta pademonstruoti, kad mano reakcija yra labai gera.

– Tu vilioji mano žmoną! – šaukia jis man. – Tu nori ją suvilioti!!! Aš užmušiu tave!

– Aureolę? – teiraujuosi jo ramiai, o mano balsas toks įtaigus, kad, išgirdę jį, islamistai išsižadėtų Mahometo.

– Tu rašai jai laiškus su nepadoriais pasiūlymais! Tu kvieti ją į tarpuvartę! Tu iškrypęs!

– Man nereikia Aureolės, – sakau aš jam. – Aureolė yra man kaip motina. Ji mane maitina, rengia, guodžia. Aš niekada nedrįsčiau vilioti savo motinos, – aiškinu jam.

– O laiškas?!

– Tai nesusipratimas. Tai skaudus nesusipratimas. Be to, aš net rašyti nemoku. Skaityti paskaitau, tačiau rašyti nemoku. Tai fatališkas nesusipratimas.

Kepetingas vis dar piktas, tačiau man pavyko jame pasėti abejonės grūdą. Aš negalvojau, kad jis toks pavydus. Tiesą pasakius, Aureolė man patinka, tačiau Kepetingas – mano bičiulis, todėl aš niekada nedrįsčiau peržengti padorumo ribos. Marta, žinoma, kas kita.

– Pasitepk tepaliuku, – sakau Kepetingui ir įbruku jam į delną vaistą.

Tepaliukas jį nuramina. Egzema gęsta. Rožė vysta. Dabar su juo galima būtų pasikalbėti ir viską išsiaiškinti. Deja.

– Tai jie! Tai jie! – šaukia Edvardo Munko „Šauksmo" gatvės gyventojai, o aš išvystu artėjant Rembranto *Naktinį patrulį*. Nors tai gėdinga, tačiau reikia sprukti, nes nenoriu pridaryti nemalonumų Merui. Man būtų gėda, jei mane sulaikytų. Jis, žinoma, mane ištrauktų, tačiau...

Mes sprunkame su Kepetingu į skirtingas puses. Spėju pastebėti, kad bėgu greičiau už jį. Natūralu, aš gi jaunesnis. Tamsa mane priglaudžia ir apsaugo. Gerai, pagalvoju, kad Meras taupo energiją ir palieka miestą naktį merdėti tamsoje.

– Matai, kaip tame gyvenime atsitinka, – sakau pudeliui ir šluostau balta nosinaite jam užpakalį, nes jis, vargšelis, iš baimės apsidergė.

Esu sukaupęs daug patirties. Visada ateina toks metas, kai norisi ja pasidalyti, perduoti žinias jaunimui, kuris, kad ir kaip skaudu būtų, yra mūsų ateitis. Aš dideles viltis sieju su jaunimu. Geras ateina jaunimas, smalsus. Jaunimas trokšta žinių. Jaunimas nori mokytis. Natūralu. Todėl aš bandau susisteminti padrikas mintis ir laisvą minutę galvoju apie tai, ką aš geriausiai šiame pasaulyje išmanau. Aš galvoju apie bausmes...

Nusidėjėlį galima bausti įvairiai. Čia atsiveria neribotos galimybės. Aš visada pabrėžiu, jog geram budeliui yra būtina fantazija. Geras budelis yra kaip menininkas. Be to, jis turi išmanyti chemiją, fiziką, biologiją ir t. t. Šiuolaikiniam budeliui tai būtina. Kita vertus, atsiranda tokių, kurie įsikibę laikosi pasenusių metodų. Su jais mums nepakeliui. Mes, budeliai, privalome tobulėti, žengti koja kojon su naujausiais mokslo ir technikos atradimais. Atrodo, kad visiems tai turėtų būti aišku. Deja! Tačiau nereikia kreipti dėmesio į konservatorius, retrogradus ir oportunistus. Visada reikia žiūrėti pirmyn. Tik pirmyn!

Meras manęs dažnai klausia, iš kur aš semiuosi optimizmo. Kvailas klausimas. Kaip nesisemsi optimizmo, jei kiekviena diena šiame pasaulyje atneša vis kažką nauja, kas įdomu, netikėta. Didelis džiaugsmas yra gyventi žemėje ir turėti sąmonę. Neįkainojama tai dovana. Aš dažnai pagalvoju, kad esu laimingas, apdovanotas šiomis vertybėmis.

Vasarą, kai žydi gėlės, natanas siurbia jų aromatą. Kartais net apsvaigsta nuo jo. Po to jam norisi miego.

Lazda yra labai senas bausmės įrankis. Įvairių jų yra. Žmogų galima mušti medine lazda. Ja galima smogti per galvą, krūtinę, pečius, nugarą. Azijoje yra labai populiari bambuko lazda. Azijiečiai ja muša per padus. Kartą man teko taip mušti auką. Atrodo, kad skaudėjo. Be to, prie lazdų grupės aš priskiriu įvairius metalinius strypus. Kai kurie budeliai šiuos metalinius strypus išskiria į atskirą grupę. Žinoma, toks požiūris taip pat teisingas. Metaliniu strypu geriausia mušti per strėnas. Šaunu, jei metalinis strypas yra trikampės formos. Tada jis dar ir kerta, o metalinio strypo padarytos žaizdos ilgai negyja. Kita vertus, nereikia stengtis, kad jis būtų sterilus.

Daugelis mano kolegų labai mėgsta įvairiausius rimbus. Kiekvienas save gerbiantis budelis yra sumeistravęs sau po rimbą, kurį panaudoja iškilmingiausiomis progomis. Aš taip pat tokį turiu. Prie manojo odos diržų yra pritaisyti švininiai svareliai, kurie, plakant auką, nudiria jam odą. Tai, be jokios abejonės, suteikia papildomo skausmo.

Aš visada pabrėžiu, kad geras budelis yra laiko valdovas. Ką turiu galvoje tai sakydamas? Ogi tai, jog baudžiant pasmerktąjį galiu reguliuoti jo gyvenimo trukmę. Prastas budelis yra tas, kurio auka miršta nesulaukusi egzekucijos pabaigos. Tokius budelius aš vadinu amatininkais. Budelių mokykloje, lankydamas plakimo fakultatyvą, išmokau valdyti laiką. Dabar rimbu galiu nuplakti taip, kad auka mirtų po dienos, po dviejų ar po savaitės. Visada leidžiu jai dar pagyventi. Šį mano meistrišką triuką ne kartą yra įvertinęs Meras. Tai labai patogu, o ir atsakomybės našta sumažėja.

Plakti galima įvairiai. Kai kurie budeliai linksta prie šlapios virvės su mazgais. Yra ir toks būdas. Juo man neteko naudotis, tačiau žinau, jog jis (būdas) yra įtaigus. Ilgiau plakant mazgai atveria žaizdas nugaroje, o

tai, be jokios abejonės, įrodo, kad ši priemonė yra veiksminga. Tačiau niekada nereikia pamiršti, kad virvė turi būti šiurkšti. Galima, žinoma, plakti ir rykštėmis. Jos turi būti elastingos, tačiau šis įrankis dažniausiai taikomas vaikams, o vaikų aš niekada nemušu – ranka nekyla.

Niekada nevalia pamiršti, jog plakimo sėkmė labai priklauso ir nuo lentos, ant kurios yra paguldoma auka. Neišvengiamai joje turi būti įtaisytas apendiksas, kurį auka privalo apžioti, nes kitaip iš skausmo gali nusikąsti liežuvį. Visada reikia gerai patikrinti diržus, kuriais yra pririšamas pasmerktasis prie lentos. Budeliui yra didžiausia gėda, jei diržai neišlaiko ir auka išlaisvina kojų ar ranką. Ne vienas budelis, ištiktas šios nesėkmės, vėliau nusižudė.

Plakimas yra viena nekalčiausių bausmių. Jį aš priskiriu prie neutralių bausmių grupės. Visiems yra gerai žinoma, kad nuplakus pagerėja kraujo apytaka, virškinimas. Be to, labai svarbu, kad plakama auka išsaugotų šviesią sąmonę. O tai, kaip minėjau anksčiau, priklauso nuo budelio meistriškumo. Ne paslaptis, kad patyręs budelis gali plakti taip, kad auka nepatirtų skausmo. Žinoma, panašūs atvejai labai reti, tačiau jų būta bausmių istorijoje. Tai garbės budeliams nedaro. Aš manau, jog tai – profanacija. Su tokiais reiškiniais reikia kovoti. O juos išaiškinus, būtina atimti iš budelio licenciją. Už tokį prasižengimą derėtų jį gerai nuplakti. Tiek to, palikime tai kiekvieno budelio sąžinei.

Visada su virpuliu žvelgiu į egzekucijos aikštes. Įvairiose man teko būti. Labiausiai patinka klasicistinės – griežtai išplanuotos, išbalansuotos. Jos dvelkia didybe, pabrėžia įvykio svarbą ir visada įpareigoja tobulai atlikti pareigą. Gražu, kai aikštės centre iškyla gėdos stulpas, prie kurio kamuojasi pririšta auka. Tai nepakarto-

jamas vaizdas. Dažnai jį regėdamas, aš susigraudinu. Man negėda ašarų, nes tai yra dieviška: griežta stačiakampė aikštė ir jos centre stulpas su pasmerktuoju, kuriam bus lemta mirti iš bado. Nedaug pasaulyje yra tokių gražių dalykų. Nedaug.

Šiandien natanas susipažino su unguriu. Ungurys jam nepatiko, mat didžiavosi savo fiziniais duomenimis. Natanas nemėgsta savimylių.

Be plakimo, yra taikomos ir kitos bausmės. Pavyzdžiui, galima nupjauti liežuvį. Kai kurie budeliai jį rauna žnyplėmis. Aš pabandžiau porą kartų, tačiau man nepatiko. Aš pjaunu visada. Auka net nespėja aiktelti. Tais kartais mano pudeliui būna šventė. Jis mėgsta liežuvius. Ypač eretikų. Esu sumeistravęs ne vieną įtaisą, kurie traiško kaulus, išsuka sąnarius. Mano techninės minties šedevras – speciali kėdė, prie kurios diržais pririšama auka. Pastarieji stabdo kraujotaką. Be to, kolekcijoje turiu sostą. Jis yra padengtas aštriais spygliais, kurie ilgainiui sulenda į prikaustytos prie kėdės aukos kūną. Aukai, žinoma, labai skauda. Esu dar sugalvojęs tokį įtaisą, kurį pavadinau „Astronomu". Jis labai paprastas, kaip paprasta tai, kas yra tobula. Tai yra metalinis strypas, kurį laiko odinis diržas, užsegtas ant aukos kaklo. Metalinis strypas, įremtas į aukos krūtinę, kitu galu prilaiko iškeltą smakrą ir neleidžia jam nusmukti. Auka, užvertusi galvą, žiūri į dangų. Ilgainiui jai tai pabosta, tačiau strypas neleidžia žvalgytis po kojomis. Įtariu, kad aukai ima tirpti kūnas – nuo galvos.

Turiu aš dar vieną metalinę konstrukciją. Ji uždedama ant suriestos aukos. Ši konstrukcija neleidžia išsitiesti. Taip ir guli vargšelis suriestas – savaitę, dvi, keturias... O ką jam daugiau daryti? Aš, tikriausiai, jei papulčiau į šios konstrukcijos glėbį, ištverčiau vos pusvalandį. Ne, dešimt minučių. Kartą pabandžiau pabūti prisira-

kinęs prie patrankos sviedinio. Oi, kaip pavargau! Vos valandą ir dešimt minučių ištvėriau. *Le poulet* šis įtaisas vadinasi. Klastingas.

Šiuolaikiniame pasaulyje yra begalė techninių naujovių. Tačiau nevalia pamiršti ir tradicinių mirties bausmių. Aš esu už pažangą, tačiau ne kartą esu kartojęs, kad nauja, tai yra pamiršta sena. Pavyzdžiui, gyvo sudeginimas ant laužo yra labai efektyvus mirties bausmės būdas. Tiesa, jis reikalauja nemažai finansinių sąnaudų. Turiu galvoje medieną. Galima atiduoti auką sutrypti jaučiams. Tai yra šiek tiek pigiau.

Dabar nedaug kas susimąsto, kad senas ir patikimas mirties būdas nukryžiavimas yra perimtas iš žiauriųjų finikiečių. Tai jų išradimas, kuriuo susidomėjo kartaginiečiai ir romėnai. Pastarieji, tai visiems žinoma, buvo ne tik graikų geri mokiniai. Kai kurie, beje, kultivavo nukryžiavimą žemyn galva, tačiau, manau, tai jau – perlenkimas. Niekados nereikia persistengti. Persistengti ir įsijausti.

Rusijoje buvo vienas caras, kuris labai mėgo humoristines bausmes. Pavyzdžiui, jis įsakydavo auką apsiūti lokio kailiu ir vėliau ją užpjudydavo šunimis. Kažkokį neklaužadą jis pakorė ant vieno skersinio su avimi. Vienuolius pririšo prie statinių su paraku ir susprogdino. Neva tegu lekia tiesiai pas angelus. Turėjo šis žmogus vaizduotę, nestandartiškai mąstė.

Vis kartoju ir kartosiu, kad budelis be vaizduotės – ne budelis! Aš nesuprantu tokių bausmių, kai auka nustumiama nuo uolos ar apmėtoma akmenimis. Tai primityvu. Tada jau geriau išvirti katile. Beje, galima virti vandenyje, galima ir aliejuje. Suprantama, tai priklauso nuo išteklių, tačiau aš linkstu prie aliejaus. Aliejuje išverda geriau. Tuo esu ne kartą įsitikinęs.

Nemažai yra tokių budelių, kurie per visą savo kar-

jerą taiko vos vieną ar dvi bausmes. Vienas mano kolega buvo taip pripratęs prie kuolo, jog apie kitus būdus nė galvot nenorėjo. Žinoma, sodinimas ant kuolo yra patikimas būdas. Ilgainiui jis (kuolas) išlenda pro aukos krūtinę ar mentis. Man dar neteko nė karto patirti, kad kuolas užstrigtų ir nerastų kelio į dienos šviesą. Kai kurie mėgsta auką už korpuso pakabinti ant kablio. Galima, žinoma, ir tokį būdą taikyti. Jūreiviai, pavyzdžiui, prasikaltusį virvėmis nuleidžia už borto ir pakabina taip, kad pastarasis kojomis liestų vandenį. Į rankas jam duoda kuoką ir peilį. Jei jam per parą pavyksta apsiginti nuo smalsių ryklių, tuomet lieka gyventi. Jei ne – lai kaltina save. Kai kurie budeliai mėgsta užšaldyti neklaužadas: apipila vandeniu šaltyje, o vėliau grožisi ledo skulptūra. (Esu matęs nuotraukas.)

Labai populiarus yra ketvirčiavimas. Pradžioje kertamos rankos, kojos ir tik pabaigoje – galva. Nevalia pamiršti, kad kūną galima kirsti ir pusiau. Tačiau, norint taikyti šį mirties būdą, budeliui būtina būti fiziškai tvirtam. Kai kurie mėgsta ratą: auka pririšama ant rato, o budelis smogia laužtuvu per rankas, kojas, korpusą. Tuomet kaulai lūžta keliose vietose. O finale – perlaužiamas stuburas. Niekam dar nepavyko likti gyvam po šios egzekucijos.

Anksčiau, kai aš pažvelgiu į praeitį, mėgta plėšyti kūnus. Auką už kojų pririšdavo prie dviejų sulenktų ir surištų medžių, o vėliau perkirsdavo virvę. Tai greita ir nelabai skausminga mirtis. Beje, kartais rišdavo ir prie arklių, kuriuos pabaidydavo, o jie, nelabai suprasdami, kas čia vyksta, pasinešdavo į skirtingas puses. Patikdavo budeliams pilti aukai į gerklę išlydytą metalą. Tačiau iš pradžių visada aukoms būdavo išduriamos akys, nes baimės akys didelės, o kai nieko nematai, atrodo, kad nieko ir nevyksta.

Bausmių metodika nestovi vietoje. Kartojuosi, tačiau verta ir pakartoti, kad mes, budeliai, turime žengti koja kojon su progresu. Progreso negalima ignoruoti. Aš puikiai atsimenu tą 1891 metų dieną, kada genialusis Tomas Alva Edisonas pradžiugino mus, budelius, savo išradimu – pirmąja elektros kėde. Dabar, kai praėjo nemažai laiko, ši kėdė man kelia šypseną, tačiau su kokiu virpuliu, kokiu nekantrumu stebėjome pirmąją egzekuciją! Visi jaudinomės. Tomas taip pat jaudinosi. Atsimenu, kaip teisinosi jis prieš mus, sakė, kad ilgainiui sukurs galingesnę. Taip ir atsitiko. Dieve, ta pirmoji elektros kėdė – vos 300 voltų – neišlaikė. Įjungus srovę, auka palinko į priekį, kraujas jam plūstelėjo iš burnos, apsišlapino, vargšelis, apsidergė. O mes stovėjome ir plojome. Kilo ovacijos. Edisonas buvo laimingas. Po to mes ilgokai nagrinėjome šią elektros kėdę, aiškinomės įtampos poveikį aukai. Pasirodo, kad elektros srovė paralyžiuoja kvėpavimą, sustabdo širdies darbą ir tada auka miršta. Paprasta. Staigi mirtis, ir tiek.

Žinoma, naudojant elektros kėdę, pasitaiko ir nesėkmių. Niekas nuo jų nėra apsaugotas. Pavyzdžiui, 1947 metais septyniolikmetis Vilis Frencis liko gyvas. Kažkas ten tai kėdei buvo atsitikę. Be to, ne kartą nuosprendžio vykdymas užsitęsdavo iki dvidešimties minučių. Visko pasitaiko. Tai natūralu. Elektros kėdė, be jokios abejonės, čia mažiausiai kalta. Aš, tiesą pasakius, nesinaudoju jos paslaugomis, tačiau man gera žinoti, kad ji yra. Ir ne aš vienas taip manau. Galbūt todėl niekada nevysta gėlės ant Tomo Alvos Edisono kapo.

Nors natanas neturi žiogo kojų, tačiau šokinėti moka. Tai instinktas. Tai prigimtis, kurios niekas iš jo neatims.

Aš didžiuojuosi, kad esu žmogus. Man patinka juo būti. Aš esu laimingas, galėdamas priklausyti šiai išskirtinei rūšiai. Aš nebijau prisipažinti, kad esu humanistas

plačiąja šio žodžio prasme. Bebrai, koalos ir kiti gali man tik pavydėti. Jie vargšai. Jie nelaimingi. Natūralu, nes neturi vaizduotės. O mes, žmonės, ją turime. Ir tegu pavydi jie visi mums. Tegu pavydi ir kaukia iš skausmo, kad yra riboti. Dieve, kokia saldybių saldybė būti žmogumi. Vargšės tos voveraitės, lakštingalos ir zuikučiai. Niekada jų ankštose smegeninėse neužgims didingas dujų kameros projektas. Niekada!

Dujų kamera... Pasmerktasis pririšamas prie kėdės hermetiškoje patalpoje. Ant krūtinės jam pritvirtinamas stetoskopas, kad liudininkai būtų visų įvykių sūkuryje. Į kamerą leidžiamos ciano dujos. Auka dar bando kvėpuoti, tačiau netrukus apsinuodija ir miršta uždususi. Kartais pasmerktasis bando sulaikyti kvėpavimą. Būna ir taip. Vis tiek netrukus miršta uždususi. Vis tiek netrukus miršta. Visi miršta dujų kamerose. Tai labai patikima ir efektyvu. Svarbu, kad patalpa būtų hermetiška. Aš pats mielai rūsyje įsirengčiau dujų kamerą, tačiau bijau dujų nutekėjimo. Man pakaktų nedidelės dujų kameros. Tokios mažytės mažytės. Tai mano svajonė.

Mes, budeliai ir žmonės, stengiamės palengvinti kančias. Mes plušame iš paskutiniųjų. Daug nervų, energijos šiems dalykams išeikvojame. Nesu aš mirtinos injekcijos šalininkas, tačiau mano, budelio profesionalo, savimeilę glosto faktas, kad mirtina injekcija egzistuoja bausmių sąraše. Tai didelis žingsnis pirmyn. Žinoma, nereikia stačia galva pulti į mirtinos injekcijos glėbį ir atsisakyti giljotinos, kartuvių – mirties įrankių, išlaikiusių ne vieną istorijos testą. Nereikia aklai atmesti praeities. Ne kartą dėl panašių poelgių buvo pasigailėta. Ir skaudžiai pasigailėta: graužti nagai, plėšti plaukai nuo galvos, kandžiotos rankos ir šokti šv. Vito šokiai. Visko būta. Tačiau todėl neleistina nekreipti

dėmesio į mirtiną injekciją. Sokratas išgėrė nuodų ir liko labai patenkintas. Todėl, manau, nepyksta ir tie, kuriems tenka garbė susipažinti su mirtinos injekcijos svaiguliu. Tai labai paprasta: barbituratas su paralyžiuojančiu cheminiu preparatu.

Aš sklaidau savo studentiškus užrašus ir prisimenu, kad nuo natrio teopentolo auka netenka sąmonės; nuo bromido – atsipalaiduoja raumenys ir ištinka diafragmos paralyžius; nuo chlorokalio – sustoja širdis, ir auka miršta. Paprasta. Aišku. Manau, kad jokių klausimų neturėtų kilti.

Ne visos epochos ir architektūriniai stiliai patinka natanui, tačiau gotika jis žavisi aklai. Aš suprantu jį, mat ji orientuota į dangų, į nepasiekiamybę. Natanas laiko ją savo dvasine seserimi. Jis myli ją nesuinteresuota broliška meile. Mylėti jam niekas nedraudžia.

Mes, budeliai ir žmonės, privalome išguiti šėtoną iš šios žemės. Mes turime nenuilstant dirbti ir naikinti jo tarnus. Mūsų pareiga yra juos surasti, sučiupti ir nubausti. Nieko nevertas tas žmogus, kuris gyvenimo saulėlydyje negali pasigirti, kad nubaudė ne mažiau kaip dešimt šėtono pakalikų.

– Štai valstybės išdaviko galva, – esu sakęs ne kartą ir dabar galiu tuo didžiuotis. – Štai galva to, kuris nepakluso visuotinei valiai!

Mane apninka begalinis pasididžiavimas savimi, kai pagalvoju, kad man suteikta garbė bausti. Aš noriu, jaunime, kad kiekvienas savyje išugdytų šį pareigos jausmą. Aš noriu, kad visi būtų baudėjai. Aš geidžiu, kad visi būtų budeliai. Aš noriu ir drąsiai sakau, nes visi mes esame žmonės. Tai mūsų paskirtis kosmose. Mes esame apsigimę budeliai, todėl nebijokime prisipažinti, duokime valią vaizduotei ir pasireikškime – bauskime, bauskime, bauskime!

Mano pudeliui šiandien yra didelė šventė – aš jį kerpu. Netrukus jo kojytės bus panašios į degtukus, o korpusas primins žiurkių apgraužtą skilandį. Jam didelė šventė. Jį aplanko ji vos kartą metuose. Todėl jis ramus. Mano pudelis užsimerkęs iš džiaugsmo, o žirklės tik kerpa, tik kerpa jo plaukus, kurie krenta ant žemės ir padengia grindinį neapsakomo jaukumo kilimu. Žinoma, aš galėčiau jam nupešti vilną, tačiau šį kartą pasirenku kitą kelią. Pudelis inkščia. Neįtikins jis manęs, kad jam skauda. Jam niekada neskauda. O aš niekada jam nesuteiksiu skausmo, nes jis yra mano draugas. Aš vertinu draugus ir draugystę.

Staiga rūsio durys prasiveria ir aš išvystu Merą. Nereikia būti labai nuovokiam, kad suprastum, jog Merą šiandien slegia rūpesčių našta. Meras prislėgtas. Aš jam nesiūlau atsisėsti, nes jis sėda ir be mano kvietimo.

– Žmona mano yra neištikima, – pareiškia jis ir užsikelia koją ant kojos. – Įtariu, kad ištvirkauja, – dėsto jis man toliau.

Aš jau seniausiai numaniau, kad Mero šeimoje nėra taip gerai, kaip atrodo jo rinkėjams. Natūralu, jo žmona yra gražuolė, o Meras turi begalę reikalų.

– Jūsų tokie gražūs vaikučiai, – sakau Merui, tačiau šis mano sakinys jam nesuteikia paguodos.

– Gražūs vaikučiai... – su grauduliu balse pakartoja Meras. – Labai gražūs vaikučiai. Vyresnysis išmoko mėtyti kirvį. Iš šimto žingsnių pataiko į taikinį.

– Iš šimto žingsnių?! – išreiškiu nuostabą. – Iš šimto žingsnių?!

– Taip, iš šimto, – patikina mane Meras. – Jaunesniajam kartą galvą net perskėlė, nestipriai.

– Nuostabūs jūsų, Mere, vaikučiai, – dar kartą pasidžiaugiu. – Labai nuostabūs. Aš tokių niekada neturėsiu.

– Niekis, – sako man Meras. – Žmona man neištikima.

– Ar ne su Kepetingu ji ištvirkauja? – teiraujuosi jo, nors žinau, kad Kepetingui niekada neužtektų drąsos vilioti Mero sutuoktinę.

– Taip, su juo. Pasekiau vieną kartą. Su juo ji duodasi.

Mano pudelis jau apkirptas, todėl skanauja savo vilnos kilimą. Aš nedraudžiu, nes pudelio organizmui visada stinga šilumos. Vilną jis ryja inkšdamas. Skani jam ji. Nebūtų Mero, aš taip pat paskanaučiau. Sriubos iš vilnos išsivirčiau. Ant duonos ją tepčiau... Ne laiku užklydo pas mane Meras. Ne laiku. Ką dabar padarysi. Jam, žinoma, sunku. Niekam nebūtų malonu, jei jo žmona ištvirkautų su Kepetingu. Su juo mes turime savų sąskaitų, tačiau aš jam nepavydžiu. Oi, kaip aš nepavydžiu viliokliui Kepetingui! Kita vertus, kai pagalvoji, – ko tam Kepetingui trūksta – gražuolė žmonelė Aureolė, princesė Marta. Nieko jam šiame gyvenime netrūksta. Absoliučiai nieko! O susideda, žaltys, su Mero žmona! Susideda, nenaudėlis!

– Ar tikrai tai Kepetingas? – teiraujuosi, nes noriu būti tikras. – Ar neapsirikote, Mere?

– Neapsirikau, – labai liūdnai sako jis man ir nukelia koją nuo kojos.

– Gal išgerti ko turi? – maldaujamai klausia jis manęs.

– Aš turiu išgerti, – sakau Merui, – tačiau, esu tuo įsitikinęs, gerti reikia tik tada, kai linksma. O jums, Mere, šiandien liūdna, todėl nepatariu.

– Tai nors sriubos duotum.

Aš įpilu Merui arklio galvos sriubos, kuri jam patinka nuo tų laikų, kai mes drauge mokėmės mokykloje, o mūsų suolai buvo vienas šalia kito.

– Gera sriuba, – sako man Meras, ir man malonu, nes visada miela išgirsti gerą Mero žodį.

– Jei tu būtum matęs, – srėbdamas arklio galvos nuo-

virą pasakoja man Meras, – ką ji išdarinėja su tuo Kepetingu! Širdis tau būtų krauju pasruvusi. Nebūtum išlaikęs.

Man atrodo, kad aš būčiau išlaikęs, nes taip pat myliu. Galbūt net myliu tūkstanteriopai stipriau nei Meras, tačiau susilaikau ir tik linkteliu galvą. Kita vertus, Meras taip pat žmogus. Jis taip pat turi širdį, jausmus, kojas, korpusą, rankas ir t. t.

– Ir ką gi ji ten išdarinėjo? – klausiu, nors man ne taip ir įdomu. Tiesa, man labai įdomu, tačiau ne taip įdomu, kaip gali kitiems pasirodyti.

– Liežuvis neapsiverčia, – sako man Meras, tačiau iš jo akių matau, kad nori, labai nori jis man papasakoti.

– Apverskite, – sakau, – liežuvį, Mere. Apverskite, ir jums palengvės. Išsilieti būtina. Reikia pasipasakoti.

– Tokia gėda man buvo prieš Robespjerą, prieš Dantoną, prieš Maratą. Tą vakarą mes drauge sekėme mano žmoną. Laukėme prie namų. Ji išlipo iš ekipažo su Kepetingu ir jis, jis, jis – jis ją bučiavo!

– Siaubas! – pasibaisiu. – Siaubas!!!

Iš siaubo mano pudelis net cypteli. Jis negali pakęsti, kai ỹra šeimos. Jis puritonas.

– Jį reikia nubausti, – sufleruoju Merui. – Jį reikia skaudžiai nubausti ir pamokyti, kad panašūs dalykai daugiau niekada nepasikartotų.

– Aš esu tos pačios nuomonės, – pritaria man Meras.

– Pogromas. Jis nusipelnė pogromo, – siūlau Merui. – Tik pogromas.

– Mus blogai supras visuomenė, – nepritaria mano minčiai. – Prasidės riaušės. Visi išeis į gatves. Robespjeras gali nukentėti. Aš nenoriu riaušių.

Aš akimirką galvoju, nes labai noriu padėti Merui. O ir sąskaitų su Kepetingu turiu. Jis, nors ir yra mano draugas, tačiau santuokos tvirtumas šiame pasaulyje yra

svarbiau už draugystę. Be to, man gaila Aureolės, kuri yra man kaip motina.

Natanas norėtų virsti smičiumi. Tada jis slankiotų kontraboso, violončelės, blogiausiu atveju, smuiko stygomis.

– Jį galima apkaltinti, – metu originalų pasiūlymą Merui. – Jį galima apkaltinti, – pakartoju, nes man pasirodo, kad jis neišgirdo.

Mero skruostu nurieda ašara. Jis ją praryja. Ašara Merą atgaivina. Niekas kitas taip gerai nenumalšina troškulio kaip ašaros.

– Aš jį labai noriu nubausti, – pritaria man Meras.

– Štai, – sakau Merui, – visų galimų bausmių katalogas. Išsirinkite tą, kuri jums pasirodys tinkamiausia.

Meras sklaido katalogą, kuriame yra žiauriausios iš žiauriausių bausmės. Kartais jo veidu perbėga piktdžiugiška šypsena. Aš didžiuojuosi, kad Merui patinka mano sugalvotos bausmės. Labai didžiuojuosi.

– O lia lia! – sušunka Meras. – O lia lia! Tai bent! – žavisi jis ir toliau sklaido katalogą. – Nieko sau! – stebisi. – O lia lia!

Aš netrukdau Merui. Nenoriu jam trukdyti, nes tokiais atvejais yra geriau pabūti su savimi, su savo mintimis. Meras turi nuspręsti. Galbūt tai pats svarbiausias sprendimas šiame gyvenime, todėl geriau netrukdyti jam. Nereikia Merui trukdyti. Niekada negalima Merui trukdyti.

Pudeliui aš atiduodu išlakti Mero nebaigtą arklio galvos nuovirą. Pudelis laižo dubenį. Netrukus jo barzda pasipuošia taukų varvekliais. Jie man primena šv. Kalėdas, sniegą, roges, elnius ir, žinoma, Kalėdų Senelį, kuris visada ateina su dovanomis. Visi mes laukiame dovanų. Visi mes norime, kad mus įvertintų.

– Čia tai bent! – toliau žavisi mano išmone Meras. – Nieko sau! Tai bent!

Aš sėdžiu ant miniatiūrinio ešafoto kamputyje ir šypsausi. Man labai linksma. Ne, pykčio aš Kepetingui nejaučiu. Aš tik noriu, kad teisybė triumfuotų, aš noriu, kad visi neklaužados būtų nubausti. Tai nedideli norai. Tai paprasti, aiškūs ir logiški norai. Jie natūralūs. Beje, visi mano norai yra natūralūs.

– Ar išsirinkote, Mere? – atitraukiu jį nuo katalogo, nes kitaip jis čia sėdės valandų valandas.

– Turiu minčių, tačiau man sunku išsirinkti, – sako jis man ir vėl įninka studijuoti bausmių sąrašą.

Jaučiuosi šiek tiek vienišas, todėl žaidžiu su giljotina: pakišu delną, paleidžiu peilį ir spėju delną atitraukti. Mano labai gera reakcija. Dar nė karto peiliui nepavyko nukirsti man pirštų. Čia būtinas staigumas, o aš esu staigus. Staigus ir ūmus. Giljotina pyksta, niršta, nesuspėja palytėti mano rankos. Aš ją mėgstu erzinti. Ji vis pyksta, tačiau jai patinka būti erzinamai. Ji to tik ir telaukia. Ji žaidžia, o šis žaidimas jai suteikia begalę džiaugsmo. Man, beje, taip pat.

– O lia lia! O lia lia! – vis šūkauja iš nuostabos Meras. – Neįtikėtina! Neįtikėtina! Fantastiška!

Mano siela patepta medumi. Giljotina atsibodo, todėl pereinu prie kartuvių. Užsineriu ant kaklo virvę, nuspiriu kėdę ir taip kabu. Gera... Oi, kaip gera!.. Kaip gera kabėti! Kaip švelnu! Atrodo, kad visas kūnas atsigauna. Jis lengvas. Jis skrenda. Jis plasnoja. Virvė atsileidžia, o aš vėl kartoju ir kartoju šį žaidimą. Taip, pagalvoju, jei tektų pasirinkti mirtį, tai tik kartuvėse. Tik jose. Tik kartuvėse! Laimingi tie, kurie jose mirė. Net pavydu, kokie laimingi.

– Aš parūpinsiu tau habilitaciją, – sako man Meras, trumpam atsitraukęs nuo katalogo. – Tu būsi habilituotas bausmių daktaras.

– Manęs nedomina moksliniai laipsniai, – sakau jam,

nors širdies gilumoje norėčiau gauti šį vardą, kurį auksu išrašyčiau savo vizitinėje kortelėje.

– Aš parūpinsiu tau habilitaciją, – pakartoja Meras ir vėl pasineria studijuoti mano ilgų metų triūso vaisius.

Kartuvės mane ilgainiui nuvargina, todėl aš išsineriu iš kilpos. Pudelis laižo mano kojų pirštus. Aš leidžiu jam nukramtyti nagus. Nagai svyla tarp jo dantų ir paskleidžia smilkalus primenantį aromatą. Meras užsikosti.

Natanui patinka kartoti, kad prigerti galima ir vandens stiklinėje. Jis, žinoma, neklysta.

– Sugalvojau, – pareiškia Meras kosėdamas ir grąžina man katalogą. – Aš sugalvojau. Tai jam bus gera pamoka.

– Jūs, Mere, – sakau jam, – išduokite paslaptį. Ką sugalvojote? Aš turiu žinoti – kirvį galąsti, virvę vyti ar giljotiną ruošti. Man reikia žinoti.

– Nereikia nieko ruošti, – sako man Meras ir suokalbiškai merkia tai kairę, tai dešinę akį. – Nieko ruošti nereikia. Aš ištesėsiu pažadą.

Meras patrina rankas, nors mano būste nešalta. Aš mėgstu šilumą, todėl rūsyje visada yra jauku. Ypač tarp prietaisų, nors neišmanėliams jie ir kelia šiurpą.

– Aš sugalvojau, sugalvojau, sugalvojau, – išdainuoja Meras negudrų žodį. – Sugalvojau, sugalvojau, – toliau dainuoja ir padaro kelis nepadorius judesius, kurie neturi nieko bendra su afrikiečių šokiais.

– Džiaugiuosi, kad galėjau jums pagelbėti, – nė negalvodamas įsiteikti jam sakau. – Aš toks laimingas, kad galėjau jums pasiūlyti bausmę. Toks laimingas... Toks laimingas...

– Habilitacijos nusipelnei. Jei pasiseks, jei taryba sutiks, galbūt akademiku tave padarysim. Nori būti akademiku?

Aš nesitikėjau tokio įvertinimo, todėl dabar stoviu

be amo. Padėkos žodžiai man stringa gerklėje. Norėčiau pabučiuoti Merui ranką, tačiau mano kūnas sukaustytas. Aš negaliu pajudėti. Akademikas! Aš – akademikas! Neįtikėtina. Akademikas! O, kad būtų išgirdę šiuos žodžius mano gimdytojai. Kad jie girdėtų! Akademikas... Habilituotas bausmių daktaras ir dar akademikas! Pašoktų tada jie man ten visi Akademijoje. Oi, kaip aš juos ten pašokdinčiau! Niekada negalvojau, kad aš taip noriu būti akademiku. Niekada. Dabar tik šia viltimi gyvensiu. Duok Die, kad ta taryba neprieštarautų. Duok Die! Aš melsiuosi vakarais, rožinį kalbėsiu. Viską darysiu, kad tik akademiku tapčiau.

– Ar tai realu? – perklausiu Mero. – Ar tai įmanoma? Aš esu tik magistras.

– Viskas įmanoma, – sako man Meras. – Padarysime tave akademiku. O tada, žiūrėk, ir į tarybą pakviesime – konsultantu. Mums reikia tokių žmonių. Mums trūksta idėjų.

– Aš turiu daug idėjų. Man labai patinka idėjos, – tikinu Merą, nors jo tikinti nereikia, nes jis mane giliai gerbia. – Aš pateisinsiu pasitikėjimą. Pateisinsiu.

– Gerai gerai, – sako man Meras. – Kai tik nubausi Kepetingą, iškart akademiku tapsi. Nuspręsta.

– Mere, – sakau jam, – aš veržiuosi į bausmę. Aš į ją veržiuosi taip, kaip veržiasi žirgas į finišą. Aš gi negaliu gyventi be bausmių! Negaliu be jų!

– Nurimk nurimk, – šaldo mano entuziazmą Meras. – Nusiramink, nes privalai būti racionalus. Tu negali daryti klaidų. Tu turi būti ramus ir šaltas, nes tokia bus bausmė Kepetingui.

– Aš nubausiu tą palaidūną Kepetingą. Nubausiu pačiu negailestingiausiu būdu. Nubausiu taip, kaip dar niekam jo neteko nubausti. Aš pasiruošęs jį bausti ir bausti.

Iš tos laimės, kad netrukus tapsiu akademiku, net

nepastebėjau, kad pudelis nukramtė man visus nagus. Dabar ant mano kojų pirštų atsivėrė žaizdos. Tačiau man neskauda. Visai neskauda, nes tokia saldi perspektyva manęs laukia, tokia viliojanti, tokia geidžiama. Aš jau matau save su akademiko tunika. Aš aukštas, gražus, pasitikintis savimi įžengiu į tarybos posėdį... Visi pakyla nuo krėslų, ploja man, spaudžia rankas. Aš – akademikas! Panašiai kaip akademikas Sacharovas. Ne, geriau!

– Dabar pasaugosi mano vaikučius, – sako man Meras.

– Aš juos myliu, – sakau jam. – Aš juos galėčiau ne tik saugoti, bet ir įvaikinti.

– Įvaikinti nereikia. Pasaugosi.

Meras ištraukia iš užančio dvi laikas ir įteikia man. Šuniukai mieli, glaustosi.

– Tai Belka ir Strelka, – sako man Meras ir paglosto vaikučių kailiukus. – Jie pabus pas tave. Jie bus geri.

– Ar neužpyks akademikas Koroliovas? – klausiu Mero, nes pirmasis turi taip pat šiokias tokias teises į šunyčius.

– Koroliovas jų atsisakė. Jos ką tik iš kosmoso. Išsižadėjo...

– Belka, Strelka, – sakau šunyčiams ir glostau juos. – Belka, Strelka... Kokie mieli padarėliai.

– Aš atėmiau juos iš motinos, iš tos ištvirkėlės, – niršta Meras. – Jie neturi teisės gyventi su palaidūne.

– Žinoma, kad neturi, – pritariu merui, o Belka ir Strelka jau miega ant mano kelių ir pučia šilumą.

– Iki pasimatymo, Belka ir Strelka, – pasako Meras ir eina. – Aš netrukus grįšiu. Būk pasiruošęs.

Aš prisiekiu, kad būsiu pasiruošęs atkeršyti Kepetingui. Norėčiau palydėti Merą iki durų, tačiau bijau pažadinti šunyčius, kurie privargo tame kosmose. Koroliovas jas išnaudojo! Aš nebūsiu panašus į jį. Aš būsiu visai kitoks akademikas!

Natanas užsigeidė dabar savo nuotraukos. Kalbino Man Rėjų, tačiau pastarasis buvo labai užsiėmęs. Vėliau natanas pamiršo šį norą, o fotografas Man Rėjus mirė Amerikoje.

– Belka, Strelka, – glostau kalytes, kurios tokios panašios į Mero žmoną, tokios pat gražios, tokios pat gilios akys, tokios pat tobulos figūros. – Belka, Strelka, – kasau jų paausius. – Belka, Strelka, – bučiuoju snukučius. – Belka, Strelka, – pučiu joms į nosytes.

Mano pudelis pavydus. Jis netveria savo kailyje, todėl skalija. Aš nenoriu, kad kalytės pabustų, todėl sudraudžiu pudelį, tačiau jam tai nė motais. Jis siaubingai pavydus!

– Tai Mero vaikučiai, – aiškinu situaciją pudeliui. – Jis prisakė man juos saugoti ir globoti. Aš privalau pateisinti man parodytą pasitikėjimą.

Jis negirdi mano pasiaiškinimų. Jis nenori jų išgirsti. Jis užšoka man ant kelių ir pažadina kosmonautes. Kosmonautės nepiktos, tačiau jos bevelytų miegoti, o ne bendrauti su įkyriu pudeliu, kuris nieko neišmano apie žvaigždes, neturi jokio supratimo apie astronomiją ir niekada nepateks į kosminį laivą, kuris jį skraidintų aplink žemę ar kur nors kitur.

– Baik, – sakau jam. – Ar tu nesiliausi! – rėkiu, o mano balsas nuskamba labai jau moteriškai. Kaip Tereškovos, pagalvoju. Kaip Valentinos.

Mano pudelis nepakenčiamas – jis baudžiasi ištvirkauti su astronautėmis. Pastarosios ginasi, tačiau netrukus pudeliui pavyksta įveikti gynybą. Aš bandau užkirsti kelią orgijai, tačiau man nesiseka. Rūsys virsta viešnamiu, ir man tai nėra malonu. Belka lekuoja. Strelka inkščia. Pudelis skalija. Neatrodo, kad jie nelaimingi. Man gėda, todėl aš užsidengiu rankomis akis. Man siaubingai gėda, kad šią akimirką esu toks silpnas. Gamta, pagalvoju, yra stipresnė už mane. Aš nenugalėsiu gamtos.

– Nepadoru tai, – sakau eilinį kartą palaidūnams, tačiau jiems nė motais. – Negražu taip. Labai negražu.

– Duris atidaryk! – išgirstu balsą už durų. – Duris!

Aš pripuolu prie durų, atveriu jas ir išvystu suplukusį Sen Žiustą. Jis gaudo orą, kaip gaudo jį ištraukti iš vandens karpiai ir amūrai, kurie yra laukiniai karpiai (ne, laukiniai karpiai yra sezamai).

– Padėk man! – įsako Sen Žiustas ir rodo į gulintį po jo kojomis maišą, kuriame kažkas juda.

Mes velkame su Sen Žiustu sunkų maišą, o kosmonautės su mano pudeliu tęsia savo juodą darbą. Sen Žiustas įspiria pudeliui, tačiau pastarasis tik iššiepia dantis. Iššiepia dantis ir Belka su Strelka. Maišas sunkus. Belka su Strelka taikosi man įkąsti. Pudelis apmyža Sen Žiusto koją. Sen Žiustas pagraso jam revoliuciniu tribunolu, tačiau pudeliui nusispjaut. Maiše kažkas nerimastingai juda.

– Mero instrukcijos yra maiše, – sako man Sen Žiustas, kai užkeliame maišą ant ešafoto.

– Ar Meras nieko daugiau man neliepė perduoti? – klausiu revoliucionieriaus genijaus.

– Visos Mero instrukcijos yra maiše, – labai jau nedraugiškai pakartoja Sen Žiustas ir bando nosinaite nuvalyti pudelio šlapimą, kuris jau spėjo įsigerti į audinį.

– Aš pateisinsiu Mero pasitikėjimą, – sakau išeinančiam Sen Žiustui, kuris vėluoja į posėdį. – Aš jį pateisinsiu. Pateisinsiu.

Pudelis, Belka ir Strelka, išvarginti audringos meilės, užsnaudžia po kartuvių kilpa. Aš taip pat noriu miego. Aš pamiegosiu ir imsiuosi darbo. Meras bus patenkintas.

Natanas nekenčia garso stiprinimo aparatūros ir mikrofonų, nes yra įsitikinęs, kad nėra nieko gražiau už natūralų balso skambesį.

Norėjau pudeliui užmauti Venecijos odos kapšelį, tačiau nespėjau. Dabar jau vėlu. Net nežinau, kaip teks pasiaiškinti Merui, kada jo vaikučiai atsives šuniukų. Galbūt Meras apsidžiaugs? Netikiu. Netikiu, tačiau guodžiu save šia viltimi.

Belka ir Strelka laukia motinystės. Jos laimingos, tačiau mano pečius slegia rūpesčiai, nes maiše kažkas juda. Atrodo, kad, nualintas dienos įvykių, išmiegojau savaitę. Turbūt tai, letargas. Mano bičiulis Gogolis jį taip pat mėgo. Belkai su Strelka jau prasidėjo sąrėmiai. Aš esu medikas studentas, todėl uždedu ant jų išsipūtusių pilvų šilto vandens pūsles. Jos labai gerai malšina skausmą. Šį metodą kartais pritaikau aukoms, kurios baudžiasi nusibaigti, nesulaukusios egzekucijos pabaigos. Geras tai metodas. Kiti vartoja ledus, tačiau aš linkstu prie šiltų pūslių. Svarbu, kad vanduo būtų verdantis. Tinka ir išlydyti taukai, tačiau šiuo metu jų neturiu kaip tyčia namuose. Belka su Strelka rimsta, o mano pudelis apsimeta, jog čia niekuo dėtas. Visi vyrai panašūs. Jie tik ir taikosi suvilioti damas, nuplėšti nekaltybę, o vėliau sprunka kaip pabaidyti kiškiai į miško gilumą. Aš nesiruošiu už pudelį mokėti Merui alimentų. Tegu pats sprendžia šią problemą. Aš jį perspėjau. Aš jam sakiau, kad susilauks nemalonumų. Jis turėjo visas galimybes mane išgirsti. Kurčias, žaltys. Kurčias, nors protingas. Iš kitos pusės pažiūrėjus, jis elgiasi instinktyviai, todėl visada yra teisus. Vienas vargas man su juo, nors jis ir mano draugas. Vargas yra su tais draugais.

Maiše juda gyvas sutvėrimas, tačiau aš vis tolinu akimirką, kai teks jį išlaisvinti iš šio kalėjimo. Jam turbūt baisu lindėti maiše. Niekis. Pakentės. Jei žinotų, kokie džiaugsmai jo laukia rūsyje, bevelytų visą likusį gyvenimą ten išbūti. Aš taip pat pasirinkčiau šį sprendimą.

Juda. Juda tas gyvuonis maiše. Mane jo gyvenimiš-

koji energija mažumėlę siutina, todėl spiriu į maišą. Keista, tačiau neišgirstu jokio garso, jokios aimanos, jokio pagalbos šauksmo. Kantrus, pagalvoju. Profilaktikos dėlei spiriu dar kartą. Vėl tyla. Kantrus. Pagalvoju, kad nemažai priviso šiame pasaulyje kantrių sutvėrimų. Jie gali viską iškęsti. Mums, budeliams, tai smūgis žemiau juostos. Mes tokių nemėgstame. Mes nemėgstame ne tik kantrių suvėrimų, bet ir visokio plauko svetimautojų. Ne veltui knygoje yra parašyta, kad svetimavimas yra didelė nuodėmė. O nuodėmių reikia vengti, nes jos taip ir taikosi apdergti sielą, supurvinti dvasią ir įklampinti blogyje. Su blogiu mums niekada nebuvo pakeliui. Aš, pavyzdžiui, negaliu bendrauti su tais, kurie sąmoningai yra pasirinkę blogį. Tokių aš vengiu. Niekada su jais nesišneku. Gatvėje stengiuosi jų nepastebėti. Kai jie mane užkalbina, apsimetu, kad esu kurčias ir aklas. Man nepatinka blogi žmonės. Labai jau nemėgstu jų. Ir daug kas jų nemėgsta. Kiti, tiesą pasakius, juos toleruoja. Tačiau aš niekada. Aš nenoriu ir žinoti, kad tokių dar esama.

Belka su Strelka inkščia. Aš primenu pudeliui, jog jis turėtų pasirūpinti savo draugėmis, tačiau jam nė motais. Ne nauja. Absoliučiai ne nauja. Nors Belkai ir Strelkai skauda, tačiau jos paslaugios. Jos padeda man atrišti maišą. Tiesa, nemokšiškai, tačiau stengiasi. Aš įvertinu šią paslaugą, todėl paplekšnoju joms per pilvus. Patiriu, kad pilvuose jau tūno susiformavę vaisiai. Jie taip pat inkščia.

– Pasitraukite, mergaitės, – sakau Mero vaikams. – Pasitraukite ir palikite tą virvę ramybėje.

Deja, vėlu. Mazgas atrištas. Aš net nespėju atsitokėti, kaip iš maišo iššoka mažytis elfas. Akimirksniu nustatau, kad jis yra kurdas. Elfas užsiropščia ant maišo.

– Čia dabar kas?! – sakau jam.

– Aš esu pasiuntinys, – sako jis man ir bando savo

mažyčiais pelekais nuraminti spurdančią maiše gyvybę. – Aš esu Mero pasiuntinys.

– Tai ką, Meras nepasitiki manimi? – klausiu jo, nors iš anksto žinau, jog šis klausimas peržengia elfo kompetencijos ribas.

– Nesu įpareigotas, – sako jis man ir pasikviečia pogulio ant maišo Belką su Stelka, kurios jį apuosto ir akimirksniu pajunta jam begalinę simpatiją. Kalytės užsnūsta.

– Sen Žiustas sakė, kad maiše bus instrukcijos, – piktokai sakau kurdui elfui. – Jis sakė, kad viskas čia bus parašyta. Jis patikino mane.

Elfas suserga didybės manija, tačiau po kurio laiko teikiasi man atsakyti:

– Aš esu pasiuntinys, nes visko toje kelionėje galėjo atsitikti.

– Tačiau neatsitiko, – pertraukiu jį.

– Aš įpareigotas stebėti, – sako jis man. – Be to, Meras man prisakė prižiūrėti vaikus, kai vyks egzekucija.

– Logiška, – pritariu daugiau Merui nei jam, nors mano savimeilę žeidžia faktas, kad Meras drįso pagalvoti, jog aš nesusitvarkysiu su auka ir vaikučiais.

– Instrukcijos yra maiše, – pakartoja elfas man žinomą faktą.

– Aš žinau, – sakau jam. – Laikas nelaukia.

– Neskubėk, – stabdo jis mane ir peleku neleidžia pasmalsauti rankai maiše. – Nereikia skubėti.

– Niekur aš neskubu, – sakau jam ir jis jau mane gerokai erzina, nes man niekada nepatiko liudininkai.

– Tai ir neskubėk.

– O kas tu toks būsi, – sakau jam, – kad aiškintum – skubėti man ar delsti?

– Aš? – klausimu į klausimą atsako jis man. – Aš?! Aš?!

– Tu, – sakau jam.

– Visų pirma, – užlenkia vieną peleką jis, – aš esu pasiuntinys. Antra, – užlenkia antrą peleką, – aš esu elfas. – Trečia, – užlenkia trečią peleką, – aš esu musulmonas.

– Tai bent naujiena! – ironiškai pastebiu, o viduje labai noriu, kad mano pudelis jį užgraužtų.

– Aš, bliat', nesiskundžiu, kad man sunku, – pareiškia jis. Man nuo jo keiksmo net šiurpas per nugarą perbėga, prakaitas išpila, sąnariai sustingsta, galva apsisuka, kepenys apsiverčia.

– Šiuose namuose nebus vietos keiksmams! – perspėju jį ir pagrūmoju pirštu, o jis atsikrenkščia ir apspjauna man pirštą. Man nieko daugiau nelieka, kaip jį nulaižyti.

– Aš, bliat', niekada neaimanuoju, – bando tęsti jis, tačiau aš užsikemšu ausis, nes nesiruošiu savo namuose klausytis visokiausių bjaurasčių. Visiškai nesiruošiu, nors jis ir tariasi esąs Mero pasiuntinys.

Elfas pelekais surakina mano rankas ir atkemša ausis. Neįtikėtina, kad tiek daug jėgos jis turi! Tiesiog neįtikėtina! Aš atsiduriu psichologiniame nokdaune, todėl nieko negaliu padaryti. Mano pudelis taip pat. Jis net užkaukia, matydamas, kaip tyčiojamasi iš jo šeimininko ir draugo. Bandau vėl užsikimšti ausis, tačiau kurdas elfas taip sušeria man peleku per veidą, kad man nieko kito nelieka, kaip paklusti ir klausytis jo šlykščių išvedžiojimų. Gerą, pagalvoju, Meras man atsiuntė dovanėlę, gerą. Prisimenu visus kerštо triukus ir nusprendžiu paklusti šiam atėjūnui, kad vėliau, sulaukęs progos, galėčiau jam atkeršyti ir taip jį nubausti už familiarumą. Tą akimirką aš prisiekiu jam atkeršyti. Prisiekiu šventos Martos vardu. Mano kerštas šventas. Mano kerštas bus negailestingas. Taip pagalvoju tą akimirką, kai jis užneria ant mano rankų ant-

rankius, kurie siaubingai spaudžia riešus. Tvirti mano antrankiai, padarau išvadą.

– Aš niekada nesiskundžiu, nors man ir sunku, – kankina jis mane, o mano ausys raudonos raudonos. – Aš niekada neaimanuoju. Aš – senas tiurkas seldžiukas, apvilktas baltais berankoviais marškinėliais, papuoštas peteliške ir juodomis kelnėmis, kurios man yra gerokai siaurokos. Be to, aš mūviu ankštus batus. Supranti? – aš linkteliu galvą. – Aš nesiskundžiu ir nesiguodžiu, nors man netrukus – septyniasdešimt, o mano ūgis tesiekia vos trisdešimt centimetrų.

Dabar aš jį jau puikiai suprantu. Suprantu geriau nei pats save, todėl šaukiu jam:

– Mustafa, Mustafa, mano dvasinis broli! Mustafa, mes taip ilgai ieškojome vienas kito! Mes radome vienas kitą! Dabar niekas mūsų daugiau neišskirs! Niekas!

Elfas užšoka ant peties ir priglaudžia savo skruostą man prie skruosto. Man beprotiškai gera. Man taip gera, kad net geriau ir būti negali.

– Tai mums reikėjo pyktis, – graudindamasis sako jis man. – Tai ar mums reikėjo pyktis?..

– Taip, – sakau jam, – Meras žino, ką daro. Meras niekada nepadarys blogai. Niekada. Meras yra išmintingas.

– Aš tau padėsiu, – sako man elfas. – Aš tau pagelbėsiu. Meras prisakė tave globoti. Aš tau padėsiu.

Niekas nežino, kad natanas yra toks aštrus, kad, jei norėtų, juo galima būtų raikyti duonos kepalą peršviečiamomis riekėmis.

– Eikš pas mane, – sakau broliui elfui. – Eikš! Mūsų niekas daugiau neišskirs. Niekas.

– Aš tau padėsiu, padėsiu, padėsiu... – kartoja jis ir spraudžiasi man į burną.

Iš pradžių sulenda jo pelekai. Vėliau patiriu, kad bur-

noje turiu ir jo galvą. Jis slidus, todėl jį labai nesunku ryti. Elfo galva krenta man į gerklę, nesukeldama jokio nemalonaus jausmo. Ją vejasi kūnas, kuris nenori atsilikti. Kūnas lėtai slenka į mano vidų. Aš turtėju...

– Neskubėk taip, – bandau pasakyti, tačiau mano burna pilna dvasinio brolio kūno. – Neskubėk. Suspėsime. Dabar visas laikas priklausys mums ir tai bus mūsų bendras laikas, – norėčiau jam pasakyti, tačiau jis ir be žodžių supranta mano mintis.

Aš jo nekramtau. Žvelgiu paskutinį kartą į besislepiančias mano burnoje jo kojas – ant vienos užmautas žiedas. Spėju perskaityti, kad žieduotas jis buvo Rytuose. Elfas išnyksta. Jis manyje. Dabar mūsų išties niekas daugiau nebeišskirs. Niekas!

– Atrišk paskutinius mazgus, – komanduoja jis man, kai smegenyse susisuka jaukų lizdą. – Mazgus atrišk ir išlaisvink gyvybę iš maišo.

– Viską padarysiu. Viską padarysiu, – sakau jam ir linkstu prie maišo, ant kurio vis dar snaudžia Belka su Strelka.

Kai natanas guli ant žolės, jis labai bijo, kad jam neįkąstų uodas ar koks kitas vabzdys.

Aš atrišu maišą ir išvystu galvą. Neturiu laiko gilintis į bruožus. Man ir neįdomūs jie. Visiškai neįdomūs.

– Atkimšk burną ir perskaityk instrukciją, – padeda man dvasinis brolis, nes mažumėlę jaudinuosi.

Skaitau instrukciją, kurioje yra tik vienas žodis: „Ragana". Atpažįstu tvirtą Mero braižą. Tai jo parašytas žodis – nuosprendis. Neturiu laiko gilintis, nes Meras visada yra teisus.

– Išvilk kūną iš maišo, – sako man Mustafa, valgantis kairį smegenų pusrutulį, tačiau man neskauda. – Išvilk kūną ir nukapok kanopas.

Aš ištraukiu raganos kūną iš maišo ir meistriškais

judesiais atskiriu kanopas nuo galūnių. Pudelis ir Belka su Strelka pripuola palakti kraujo ir persiryja. Jiems per daug kraujo. Vaikučiai nepratę prie panašių vaizdų, todėl netrukus sprunka nuo raganos kūno ir pasislepia žiurkių urvuose. Ten jiems geriau. Mano pudelis, užgrūdintas gyvenimo, ramiai sėdi po kartuvėmis ir stebi vyksmą. Jis niekada nepraleidžia progos pasigrožėti egzekucija.

– Pasaulyje yra apstu šėtono nusikaltimų, – kuždа man iš smegenų elfas Mustafa. – Jau seniausiai įrodyta, kad šėtonas gyvena šalia žmonių. Niekas nepaneigs, kad raganos ryja jaučius ir kitus gyvūnus, kurių kraujuje yra ne tik geležies, bet ir aukso, sidabro, platinos, vario ir kitų spalvotųjų metalų. Nė vienas žmogus nedrįs prieštarauti faktui, kad raganos žudo mažus vaikus. Todėl visi tėvai turi akylai stebėti ir neleisti, kad įtartini personažai bučiuotų jų vaikus. Tai pirmoji tėvų pareiga.

– Taip, tai labai svarbu, – pritariu elfui, nuo kurio kuždesio mano sielą lyg kas būtų apšvietęs.

Ragana guli ant ešafoto ir nejuda. Man šlykštu į ją žiūrėti. Aš nemėgstu raganų. Aš jų nekenčiu!

– Priversk ją prisipažinti, – sako man Mustafa. – Priversk ją viską papasakoti, – sako jis man ir atsikanda dar gerą kąsnį smegenų. – Ji turi prisipažinti.

– Sakyk tiesą, – sakau jai, nežiūrėdamas į veidą. – Viską klok! Viską! Klok!

Be kanopų ji nesijaučia tokia tvirta. Be kanopų ji nevisavertė ragana. Be kanopų ji be valios. Ji molis, kurį galima minkyti kaip tik nori. Kad būtų sukalbamesnė, aš nukapoju ir galūnių liekanas.

– Aš pabudau naktį, – verkdama iš skausmo pradeda ji. – Pabudau gilią naktį, kai šikšnosparniai barbeno į namų langus, o danguje atsivėrė skylė, iš kurios tryško dar juodesnė tamsa. Aš pabudau. Pabudau ir išvy-

dau, kad motina, nusivilkusi marškinius, tepa kūną kažkokiu tepalu. Aš mačiau, kad jis buvo glitus. Motina išsitepė juo. Ir tada ji atsisėdo ant šluotkočio ir išskrido pro langą paskui šikšnosparnius į tą tamsų tunelį, atsivėrusį danguje. Man buvo įdomu. Man buvo taip įdomu, kad aš taip pat išsitepiau kūną šiuo tepalu, kuris susigėrė į mano odą ir pavertė ją spindinčia sidabrine. Ir tada aš atsidūriau patalpoje, kurioje mano motina ruošėsi nužudyti kūdikį. Aš išvydau ją, pasiruošusią kūdikiui perkąsti gerklę. Man buvo baisu, tačiau aš sukaupiau savyje drąsą ir ištariau Jėzaus ir Marijos vardą. Ir tada ji išnyko, o aš pasijutau nuoga. Aš atsitokėjau tik ryte savo namuose. Aš nekalta! Aš nekalta, kad mano motina – ragana. Nekalta! Nekalta! Nekalta!!!

– Neprarask budrumo, – sako man elfas. – Netikėk jos žodžiais. Tai šėtono pinklės. Šėtonas nori tave apgauti.

Aš esu baudęs ne vieną raganą, todėl panašūs išsisukinėjimai man ne naujiena. Esu patyręs. Esu labai patyręs, todėl nesugraudins ji manęs. Nesugraudins ir neįrodys, kad yra nekalta. Meras ir aš niekada neklystame. Niekada! Niekada mes neklystame!

– Spjauk jai į veidą, – sako man Mustafa. – Spjauk į veidą!

Aš pasilenkiu prie raganos. Pasilenkiu... Pasilenkiu... Pasilenkiu ir, o Dieve, išvystu man pažįstamus bruožus. Ne! Negali būti! To būti negali!

– Marta?! – sakau raganai. – Marta!?

– Tai ragana, – kužda man elfas tiurkas seldžiukas Mustafa. – Tai pati tikriausia ragana, kurios motina ragana, kurios tėvas šėtonas. Tai ragana! – rėkia man jis į ausį, spėjęs sužiaumoti paskutinius pusrutulio trupinius.

– Marta! – kartoju jai. – Marta!!!

Ji nebegirdi manęs, nes neteko daug kraujo. Aš nenoriu, kad ji nukraujuotų.

– Marta! – plekšnoju jai per skruostus, tačiau ji nerodo jokių gyvybės ženklų. – Marta! – daužau jos galvą į ešafotą. – Marta!!!

– Ji jau ne Marta. Ji – raganos kūnas, – aiškina man elfas, nuosekliai vykdantis Mero instrukcijas. – Tai raganos kūnas, kurį reikia sunaikinti, nes tik taip galima atkeršyti Kepetingui, kuris mieste yra vyriausias raganius. Spjauk jai į veidą! Spjauk!

Aš negaliu nepaklusti. Aš esu profesionalas. Aš esu geriausias šios epochos budelis. Man svetimas silpnumas. Aš esu budelis! Aš esu...

– Spjauk! Spjauk! – rėkia man Mustafa ir aš jaučiu, kaip drimba iš jo burnos mano smegenys. – Spjauk!!!

Ir aš spjaunu. Atsikrenkščiu ir spjaunu Martai į veidą. Skreplys krenta ir užtykšta ant užmerkto voko. Ji atsimerkia. Ji gyva!

– Čia kažkas vyksta? – klausia Marta apsiblaususiu žvilgsniu.

Aš neturiu jai ką pasakyti. Nieko neturiu, ką pasakyti. Nieko!

Niekada nesinaudoju tarnybine padėtimi, tačiau, manau, pasaulis neapsivers, jei aš nueisiu pas Merą į rotušę. Jis turėtų mane suprasti. Jis supras. Jis visada supras, nes yra mano mokslo draugas, kuriam niekada neatsisakydavau išspręsti neįveikiamų trigonometrijos uždavinių. Jis taip ir nesuprato, kas per daiktas yra ta trigonometrija. Aš, beje, taip pat. Tačiau, kai dabar prisimenu vaikystę, norėjau, oi, kaip norėjau būti geometras! Žinoma, dabar man, prisiminus šį norą, darosi gerokai linksma, tačiau šiandien nėra vietos linksmybėms, nes tenka spręsti svarbias egzistencines problemas.

– Aš pas Merą, – sakau galingam Mero adjutantui, kurį jis parsivežė iš Krymo ir čia įkurdino.

– Ar užsirašęs? – klausia jis manęs su katastrofišku akcentu. Nuo jo akcento man pasidaro bloga, tačiau aš susikaupiu ir nuryju šleikštulį.

– Neužsirašęs, – atsakau jam, tačiau nė nebandau smukti pro duris, nes adjutantas yra žymus atletas: žiemą jis maudosi eketėje, o vasarą gali kumščiu kalti vinis į sieną.

– Reikia užsirašyti, – sako jis man ir pakiša popiergalį.

Aš galėčiau jam paaiškinti, kad tai neordinarinis atvejis, tačiau tyliu, nes tokiems adjutantams geriau nieko nepasakoti. Užsirašau. Beje, nieko nėra lengviau, kaip užsirašyti. Aš turėjau begalę galimybių užsirašyti į jakobinų klubus, įvairius ratelius, tačiau nesusigundžiau lengvu gyvenimu. Ir kitiems, beje, patariu taip pasielgti.

Adjutantas akylai mane stebi. Ir teisingai daro. Visiškai teisingai. Nenauja, kad į rotušę užklysta įvairiausio plauko perėjūnai, maldautojai ar net – psichiškai nesveiki. Ne kartą Meras man pasakojo apie juos. Baisu! Siaubas! Aš esu tos nuomonės, kad psichiškai sergantys, netekę dvasinės pusiausvyros ir panašiai, turi būti izoliuoti nuo visuomenės. Jiems nėra vietos tarp normalių žmonių. Jie turi gyventi tarp tokių pat kaip ir jie. Ir čia nėra jokios blogybės. Aš nematau čia nuodėmės. Štai kad ir visai neseniai – pernai ar užpernai... Neatsimenu. Žodžiu, neseniai. Važiuoju aš, o priešais sėdintis tipas plėšo nuotrauką. Suplėšo ją, suvalgo, o vėliau nusiauna batus ir išmeta juos pro langą. Ir juokiasi dar. Jam, matai, labai juokinga. Jam juokinga, o man – liūdna. Aš bevelyčiau šalia tokių personažų nevažiuoti. Beje, važiuoti ir nereikia. Geriau yra vaikščioti pėsčiomis. Ir sveikiau daug kartų.

– Ar dokumentą, įrodantį jūsų tapatybę, turite? – klausia manęs Mero adjutantas.

– Budelio teisės tiks?

– Tiks, – sako jis man ir įninka studijuoti Niurnberge išduotą popierių.

Jei būtų jis labai priekabus, tai lieptų pateikti kitą, mat budelio teisėse mano nuotrauka yra keliolikos metų senumo. Ne, atrodo, kad jis ne pedantas. Man patinka tokie žmonės. Aš nemėgstu tokių, kurie, pasitaikius progai, ieško priekabių. Man jie nemalonūs.

– Pakelkite rankas, – įsako man adjutantas su dar katastrofiškesniu akcentu ir aš jas pakeliu.

Jis ieško ginklų, bombų, minų ir kitų nesąmonių. Aš pagalvoju, kad naivios yra instrukcijos, kurių jis turi laikytis. Jei aš tik norėčiau, tai plikomis rankomis galėčiau užsmaugti Merą. Pikta visada galima padaryti pačiomis primityviausiomis priemonėmis. Aš, tiesą pasakius, nesiruošiu Merui nieko pikta daryti. Niekada negalėčiau Merui pikta padaryti. Niekada! Adjutanto rankos slankioja mano kūnu, ir man tai nėra labai malonu. Vyro prisilietimas prie mano kūno yra atgrasus. Tačiau tokia tvarka. Jis čiupinėja mano pasmakrę, pažastis, torsą. Jis dirba patikimiau nei rentgeno aparatas, tačiau aš bevelyčiau būti peršviestas pastarojo.

– Kiaušinius pakelkite, – įsako jis man ir rodo ženklais, ką aš turiu padaryti. Aš paklūstu.

– O ką aš galėčiau slėpti po kiaušiniais? – teiraujuosi, kai po jais jis nieko neranda.

– Kaip ką – auksą, – paaiškina, nors aš nieko taip ir nesuprantu. Kam man tas auksas? Kam jis reikalingas?!

– Galite eiti, – rodo į vartus, už kurių sėdi Meras.

Šiandien uždėjau ant natano laikrodį. Dieve, kaip jis apsidžiaugė šia menka dovana!

Labai gerai žinau, kad, įeinant pro įstaigos vartus, reikia būtinai pasibelsti. Todėl ir beldžiu. Galbūt per stipriai, tačiau tokia jau tvarka, tokia tradicija. Aš beldžiu

daug kartų, nes reikia sulaukti pakvietimo užeiti. Kažkodėl niekas man neatsako. Beldžiu. Adjutantas taip pat stebisi šia tyla, todėl pripuola prie vartų, atveria juos ir įstumia mane pas Merą.

Posėdis. Prie ilgo Mero stalo sėdi dvylika apaštalų. Jie valgo duoną ir geria vyną. Graudus šis posėdis. Įspūdis toks, kad paskutinis. Ir apaštalai kažkokie liūdni. Vienas laiko saujoje sugniaužęs pinigus. Aš jį iš karto pastebėjau. Jis man nemalonus. Kiti malonesni, tačiau labai jau liūdni. Lyg šermenys čia vyktų.

– Jozefai! – pašoka nuo stalo Meras ir pribėgęs čiumpa mane į glėbį. – Jozefai, šimtas metų! Jozefai!!!

– Aš ne Jozefas, – sakau Merui. – Aš ne Jozefas.

– Jozefai! – negirdi manęs Meras. – Jozefai, bičiuli!

– Ne Jozefas aš, – kuždu Merui į ausį. – Aš ne Jozefas. Aš budelis.

– Jozefai, kaip gerai, kad tu užsukai į mūsų Paskutinę vakarienę! Kaip gerai! Kaip malonu, kad pagerbei!

Man nepatinka vardas Jozefas, kuris yra visiškai ne mano. Man nė vienas vardas nepatinka, todėl ir neturiu jokio. Mane nervina šis spektaklis, nes atėjau čia su labai rimtais reikalais. Apaštalai stebi mus nieko nesuprantančiais žvilgsniais. Tas, kuris laiko pinigus saujoje, nudelbia akis.

– Sėskis, Jozefai! – sodina mane Meras prie stalo. – Vaikinai, įpilkite jam vyno. Gerk, Jozefai! – ragina jis mane. – Kaip ten Judėjoje? Pasakok. Viską pasakok! Vaikinai, Jozefas yra mano senas draugas, – pristato Meras mane apaštalams. – Su juo mes ėjome per ugnį, pragare lankėmės, kėlėmės iš mirusiųjų, ėjome teisti...

Atrandu, kad Mero vynas jau spėjo virsti krauju, tačiau iš padorumo skanauju. Užsikandu duona, kuri jau seniausiai yra kūnas. Pastovėjęs, beje. Tačiau aš negaliu paniekinti Mero svetingumo, juolab kad apaštalų žvilgsniai nukreipti į mane.

– Kaip ten Judėjoje? – neatstoja nuo manęs Meras. – Kaip ten?

Aš esu kartą ten buvęs, tačiau kilau visai iš kitų vietų, todėl neturiu ką pasakoti.

– Kalbėk kalbėk, – kužda man elfas Mustafa. – Kalbėk! – įsako griežtai.

– Judėjoje viskas po senovei, – negudriai pradedu pasakojimą. – Judėjoje ramu. Imperatorius įkurdino keletą legionų, todėl riaušės baigėsi. Tiesa, separatizmas dar gyvas, nes labai jau gilios jo šaknys. Tačiau Imperatorius padarė tvarką, todėl Judėjoje dabar yra ramu. Kartais, žinoma, naktimis pašaudo. Tačiau tai tik pavieniai šūviai. Taika neužtruks. Ji ne už kalnų. O kalnai Judėjoje vis tokie pat gražūs.

– Paguodei mane, – sako man Meras ir nori pravirkti.

Apaštalai žiūri į mane pastatę ausis. Jiems taip pat įdomios paskutinės naujienos.

– Dar papasakok apie Judėją, – įsakmiai reikalauja smaguriaujantis antrąjį pusrutulį tiurkas seldžiukas Mustafa. – Dar papasakok!

Aš gurkšteliu kraujo ir tęsiu:

– Judėjoje labai malonus klimatas. Jis šiltas, švelnus. Po sukilimo visi keliai pilni nukryžiuotų. Ant jų kūnų tupia musės ir deda kiaušinius. Paskutiniu metu Judėjoje priviso labai jau daug musių. Jas gaudo žvirbliai, kurių taip pat priviso. Žvirblius medžioja sakalai ir ereliai. Pastariesiems dabar yra pats geriausias metas. Su sakalais medžioja patricijai, o patricijus medžioja Imperatorius. Žodžiu, linksma.

– Neįtikėtina! – sako Meras.

Apaštalai kraipo galvas ir stebisi. Atrodo, kad jie labai seniai negirdėjo žinių iš Judėjos. Visiems įdomios naujienos iš šio krašto.

– O kaip Jordano upė? – teiraujasi vienas apaštalas.

– Vis dar teka, – atsakau.

– O kaip sekasi Jonui Krikštytojui? – klausia manęs kitas apaštalas.

– Krikštija, – pasakoju ir užgeriu krauju, nes gerokai gerklė nuo tų kalbų išdžiūvo. Ji, pagalvoju, kaip Aralo jūra.

– O Magdalena? – neatstoja nuo manęs apaštalai.

– Nebeištvirkauja.

– O Ona?

– Laukiasi.

– O angelas Gabrielius?

– Skraido, – sakau ir bandau Merui ženklais parodyti, kad turiu su juo rimtai pasikalbėti. Meras supranta mane, tačiau nieko padaryti negali, nes tai Paskutinė vakarienė, o ji visada ilgiau užsitęsia.

– O kaip dykumoje? – domaujasi dar vienas apaštalas, kurį pradžioje įtariau esant kurčnebylį?

– Šėtonas ten gyvena, – paaiškinu.

– Ir vis dar gundo? – įsiterpia Meras į šią kryžminę ugnį.

– Gundo, – patikinu. – Ir dar kaip gundo.

– Niekas nesikeičia, – sako Meras ir parodo, kad visi mes sutartinai išgertume kraujo. Geriame. Nieko kita nelieka.

Aš ištuštinu taurę pirmas. Antras ją ištuština Meras. Trečias Judas, ketvirtas Petras, penktas Matas ir t. t.

– Skelbiu, – kreipiasi į susirinkusius apaštalus Meras ir pakyla nuo sosto, – Paskutinės vakarienės pabaigą.

– Už tai ir išgerkim! – ne laiku ir ne vietoje sušunka Judas.

Įsivyrauja nejauki tyla.

– Tai mes jau eisim, – sako apaštalai ir pakyla nuo stalo.

– Eikite eikite, – sako Meras. – Gerąją Naujieną skelbkite, – prisako jiems atsisveikindamas.

– Ir skelbsime, – choru atitaria jam apaštalai. – Ir skelbsime, – girdėti jų giesmė, kai jie jau leidžiasi rotušės laiptais. – Ir mes skelbsime Gerąją Naujieną, – liejasi girtų vyrų daina gatvėje.

Mes liekame dviese su Meru. Meras giliai atsidūsta. Jis sėdi savo soste užsimerkęs. Atrodo, kad jis labai pavargo. Jis išsekęs, todėl man jo labai gaila. Meras dabar vertas pačios giliausios užuojautos.

– Kas čia tokie buvo? – klausiu persitempusio Mero.

– Psichai, – atsako man Meras. – Ligonių delegacija. Vakarieniauti buvo pas mane užsukę.

– Betgi Mere, – sakau jam, – dabar tik rytas, darbo pradžia!

– Apaštalai gyvena kitoje laiko dimensijoje, – paaiškina man Meras, kuriam reliatyvumo teorija niekada nebuvo svetima.

Mes sėdime su Meru jo kabinete ir tylime. Aš leidžiu jam pailsėti. Aš suvokiu, jog dabar ne laikas lįsti su savo problemomis. Meras baudžiasi snausti. Aš nenoriu miego, todėl gurkšteliu vyno, o iš kūno trupinių meistrauju rutuliuką, kurį paleidžiu ridentis stalu. Rutuliukas rieda pasišokinėdamas ir pataiko Merui į akį. Vos neišmuša jos. Meras pabunda.

Jeigu ant natano uždėtum suknelę, įvyktų metamorfozė – jis virstų balerina. Klasikine, žinoma.

– Užsnūdęs buvau, – pasirąžydamas ir trindamas akis sako Meras. – Taip gerai pamiegojau. Taip gerai. Kažką sapnavau... Neatsimenu... Atrodo, kad kažką sapnavau...

– Žinoma, kad sapnavote, Mere, – sakau jam visai nenorėdamas įsiteikti. – Gražų sapną turbūt sapnavote.

– Visas gyvenimas yra vienas didelis sapnas, – giliamintiškai pareiškia Meras, o aš pasigailiu, kad nespėjau šios jo pastabos užsirašyti.

– Su reikalu aš pas jus, Mere, – kreipiuosi į jį, kai jis pasisotina mano rankų darbo rutuliuku. – Su svarbiu reikalu.

– Klok, – sako jis man.

Aš labai jaudinuosi, todėl nežinau, nuo ko pradėti. Mane išpila prakaitas, o kojose atsiveria žaizdos. Turbūt tai stigmos, pagalvoju. Dvylika stigmų – spėju suskaičiuoti. Tai per tuos apaštalus, padarau išvadą.

– Aš dėl tos raganos, – pradedu mikčiodamas.

– Kokios? – perklausia mane Meras, nes, suprantama, visų nusikaltėlių ir prasižengėlių jis negali prisiminti. Tai fiziškai neįmanoma.

– Dėl tos, paskutinės, – bandau priminti jam.

– Paskutinės... Paskutinės... – stengiasi iš paskutiniųjų. – Paskutinės...

– Kepetingo ir Aureolės dukters, – sukaupęs visą dvasios tvirtybę išpyškinu. – Dėl Martos.

– Koks tu kvailas, koks tu kvailas, – sako man elfas Mustafa, ir nuo jo skaudžių žodžių man įtrūksta ausies būgnelis.

Meras įsmeigia į mane įdėmų žvilgsnį. Man pasidaro labai nejauku, tačiau jau vėlu trauktis. Meras laukia paaiškinimų, o aš nudelbiu akis ir sakau:

– Man, Mere, atrodo, kad ji ne ragana. Kai nukapojau kanopas...

– Kokia nesąmonė! – įsiplieskia jis. – Kaip tau galėjo šauti tokia mintis! Tu ką?!

– Man taip pasirodė, – veblenu. – Man taip pasirodė...

– O šiknoj tavo niekas nepasirodė! – šaukia ant manęs Meras, ir aš jau gailiuosi, kad atimu iš jo brangų laiką.

Dabar aš jam turėčiau paaiškinti, kad Marta man nėra svetima. Privalėčiau papasakoti, kaip padėjau jai ateiti į šį pasaulį, kaip krikštijau ją, kaip ją auginau, globojau.

Turėčiau visa tai pasakyti, tačiau Mero įniršis toks tikras, toks gilus, kad aš nedrįstu net užsiminti apie šias peripetijas.

– Ne ragana?! – šaukia jis ant manęs. – Tu ką, akademiku jau nebenori būti?! Habilitacijos tau nereikia?! Pasitikėjimo nori netekti?! Budelio vieta ir pareigos tau nepatinka?!

Akademiku aš būti noriu. Habilitacija man būtina kaip niekam kitam. Mero pasitikėjimas man yra brangus. O budelio pareigos šventos. Meras teisus. Jis eilinį kartą neklysta. Aš labai gailiuosi, kad jį supykdžiau. Nežmoniškai gailiuosi.

– Tu kvailas, kvailas, kvailas, – kartoja man į trūkusį būgnelį seldžiukas, marinuojantis mano smegenų liekanas. – Tu kvailas, kvailas, kvailas...

Aš užsikemšu ausis, nes nenoriu girdėti šios tiesos. Tai tiesa, todėl man skaudu kaip niekada. Man taip skaudu, kad aš net nežinau, kaip pavyksta ištverti šį skausmą.

– Tai tu, kaip suprantu, – piktai prabyla į mane Meras, – atsisakai atkeršyti Kepetingui. Tu nori sulaužyti priesaiką. Tu nori mane išduoti. Tau turbūt patinka ragai ant mano galvos? Patinka?!

– Nepatinka, – sakau Merui. – Nepatinka man ragai ant jūsų, Mere, galvos.

– Kur tu juos matai?! – vėl šaukia ant manęs Meras.

Mane ištinka stabas. Aš prisimenu, kad nesu pasiskiepijęs. Dabar vėlu gailėtis, kad nėjau drauge su visais Niurnberge skiepytis. Vėlu.

– Kas čia dabar su tavim? – klausia išsigandęs Meras, kai atgulu horizontalioje pozicijoje ir nejudu. – Kas čia dabar?! – rėkia, tačiau jau ne taip piktai.

– Tai stabas, – paaiškinu jam. – Nuo šoko.

– Tik to man ir trūko! Nė nebandyk čia mirti! Nė nesvajok!

– Aš nemirsiu, – teisinuosi prieš Merą. – Nebijokite. Aš nemirsiu. Mane tik stabas ištiko. Tai tik stabas.

– Štai, – sako man Meras ir pakiša kažką po nosimi, – žiūrėk!

Mero pornografinių kortų kolekcija grąžina man jėgas. Palaipsniui raumenys tampa vėl elastingi. Aš pajudinu kojį. Aš galiu pakelti ranką. Man pavyksta pasukti galvą. Aš įsigudrinu net apsilaižyti. Pornografinės kortos išgydo stabą. Jos ir mirusį prikeltų.

– Nesmaguriauk! – įsako man Meras. – Kelkis!

Aš atsikeliu, tačiau lieku stovėti prieš Merą įsitempęs. Taip aš noriu jam išreikšti pagarbą, kurią jaučiu. Jis, atrodo, įvertina mano ištikimybę. Jis visai nepyksta ant manęs. Visai nepyksta. Išties aš buvau kvailas, kad bandžiau išspręsti neišsprendžiamą Romantizmo epochos problemą: meilė ar pareiga. Be jokios abejonės, kad pareiga. Kokia čia gali būti meilė raganai! Koks čia gali būti jausmas krikštadukrai! Tai kraujomaiša. Tai iškrypimas! Lotyniškai šis reiškinys vadinamas *incestum*. Su tokiais reiškiniais man niekada nebuvo pakeliui. Niekada! Aš nenoriu susitepti šia nuodėme!

– Aš turiu jums gerų žinių, Mere...

– Aš taip pat, – sako jis man.

– Jūs, Mere, senelis, – pranešu jam gerą naujieną. – Belka su Strelka šiuo metu turėtų jau vesti palikuonis. Gražūs bus jūsų anūkai.

Meras iš laimės net delnais suploja. Aš prisėlinu ir paspaudžiu jam ranką. Bandau lyžtelti, tačiau jis ją atitraukia.

– Aš – senelis! – šaukia iš džiaugsmo Meras. – Aš – senelis!!! Dieve, kaip tas laikas lekia greitai, – nostalgiškai priduria. – Kaip jis nenumaldomai lekia... Aš – laimingas senelis!

– Belka su Strelka buvo labai geros. O kanopas aš,

negalvokite, nukapojau. Tą pačią akimirką, kai tik gavau jūsų instrukcijas.

– Tai ko tu man galvą kvaršini? – tėviškai sako man Meras ir apkabina per pečius, nes didelė laimė yra sulaukti anūkų.

– Į parodą galėsite juos vesti. Medalių daug gausite, – sakau naujai iškeptam seneliui, kurio plaukai nuo šios žinios spėjo akimirksniu pražilti ir nuslinkti.

Taiklieji šauliai Vilius Telis ar Robinas Hudas galėtų pabandyti strėle pataikyti į natano nasrus. Tai būtų didelis jų taiklumo išbandymas.

Merui ištrykšta džiaugsmo ašara. Aš taip pat norėčiau paverkti, tačiau labai jau knieti man sužinoti, kokią žinią turi man Meras. Labai knieti sužinoti.

– Jūs sakėte, kad ir man turite gerų žinių, – taktiškai teiraujuosi jo.

– Turiu. Stengiuosi dėl tavęs.

– Tai kokios tos žinios? – nenoromis man pavyksta koketuojant ištarti šiuos žodžius.

– Pamatysi. Pamatysi, kai tik sugrįši į rūsį. Siurprizas.

– Tai aš lekiu, – sakau Merui, nes degu nekantrumu.

– Lėk lėk, – skatina jis mane. – Ir raganos nepamiršk pribaigti. Tai bus pamoka Kepetingui.

– O kaip su anūkais? – klausiu jo.

– Tegu dar paauga...

Mieste yra taip prastai sutvarkyta socialinė apsauga, kad nėra žodžių, galinčių apibūdinti šią netvarką. Socialinis skyrius vėl nepaskyrė natanui pašalpos. O mano augintinio poreikiai tai auga!

Jei gyvenime būna laimingų dienų, tai šiandien – laimingiausia. Meras yra žodžio vergas – ką pažadėjo, tą ištesėjo. Aš net negaliu patikėti, kad mano rūsyje – rūgšties baseinas! Rūgšties baseinas!!! Rūgšties baseinas, apie kurį svajojau visą savo sąmoningą gyvenimą. Tai tokia

laimė, tokia laimė... Garas kyla nuo rūgšties paviršiaus, kaustyto metalo aptvaras aprasojęs, nėra kuo kvėpuoti... Tai toks džiaugsmas, toks siurprizas, jog aš neberandu žodžių, galinčių išreikšti ir atspindėti mano būseną. Rūgšties tirpalo baseinas! Rūgšties tirpalo baseinas!!!

Aš įmetu į baseiną kelias raganos kanopas, ir jos akimirksniu ištirpsta. Jų kaip nebūta. Atrodo, kad niekada pasaulyje nebuvo nei raganų, nei kanopų, kuriomis jos puošėsi prieš šėtoną, nes nėra tokios raganos, kuri nenorėtų patikti šėtonui. Visos jos koketuoja su šėtonu. Visos!

Mero išmonė mane stebina. Jis rado vietą rūsyje šiam baseinui. Ne veltui jo butas yra taip gerai išplanuotas. Jis turi įgimtą architekto talentą – įspraudė baseiną po grindimis. Tiesa, man miegoti rūsyje bus drėgna, tačiau tai niekis, kai palygini su ta laime, kurią suteiks man tirpalas. Rūgšties baseinas! Netiesa, kad neverta svajoti. Svajoti reikia. Svajonė visada yra orientuota į ateitį. O ją galima modeliuoti. Kaip gerai, kad aš svajojau įsigyti šį baseiną! Ne, savo jėgomis nebūčiau įstengęs. Nebūčiau. Man kyla įtarimas, kad Meras apkarpė socialines miesto reikmes, kad tik galėtų man ištesėti pažadą. Rūgšties baseinas! Dabar visi galės jo man pavydėti. Pavydės net didžiausi despotai, diktatoriai, autokratai ir kiti. Jie sprogs iš pavydo, sužinoję, ką aš turiu. Sprogs. Aš jau iš anksto žinau, kad šio baseino niekam neskolinsiu. Niekas neturės teisės juo naudotis. Net Merui neleisiu. O jei maldaus, paaiškinsiu, jog šis baseinas yra kaip pypkė, kurios nė vienam svetimam nevalia skanauti, kad ir kaip magėtų. Niekas jo negaus. Jis mano! Tik mano vieno!

Aš taip myliu savo baseiną, kad, jei būtų atsiradusi tokia galimybė, susituokčiau su juo, įvaikinčiau jį. Jis yra man brangiausias įrengimas visoje technikos istorijoje. Jis gyvas! Jis gyvesnis už tuos, kurie tik tariasi esą gyvi!

– Sveikas, baseine, – sakau jam ir padarau grakštų reveransą.

– Labas, – atsako jis man ir pamoja rūgšties bangelėmis.

– Kaip gyveni, baseine? – klausiu jo.

– Gerai gyvenu, – atsako jis man.

– Ar netrūksta tau nieko? – vėl klausiu.

– Rūgšties koncentrato įpilk, – primena.

Aš atidarau Mero atneštą statinę. Noriu įkišti ranką, kad koncentratas susimaišytų, tačiau paskutiniu momentu persigalvoju. Todėl pasilenkiu. Aitrus kvapas smogia man į galvą ir aš net atsisėdu nuo šio smūgio. Gera koncentracija, pagalvoju. Aš supilu statinę koncentrato į baseiną. Baseinas godus. Jis bevelytų dar ir dar rūgšties, tačiau aš nenoriu jo nuo pirmų dienų lepinti, nes vėliau sunku bus su juo susikalbėti. Koncentratas susimaišo su silpnesniu tirpalu. Jis susilieja su pagrindine mase. Man miela žiūrėti, koks baseinas laimingas šią minutę. Aš taip pat laimingas.

– Ar tau gerai, baseine? – klausiu jo, kai jis jau nori išsilieti per kraštus. – Ar gerai tau, baseine?

– Man labai gerai, – atsako jis man.

– Ar netroškina tavęs? – sakau, bandydamas apčiuopti jo pulsą.

– Netroškina. Valgyti noriu.

– Palauk, – sakau jam, – netrukus gausi valgyti. Aš nelaikysiu tavęs alkano. Prisiekiu. Prisiekiu Lurdu ir Bernadeta. Visais prisiekiu. Prisiekiu islamistu Mustafa ir jo suvalgytu mano pusrutuliu!

– Priesaika priimta, – sako man baseinas.

Aš stebiu, kaip veržiasi purslai jame. Aš grožiuosi. Man akyse temsta nuo kylančių rūgšties garų. Aš paskutiniame dangaus aukšte. Pačiame paskutiniame, į kurį dar nė vienam nepavyko įkopti. Baseinas demonstruo-

ja save. Jis, jei tik panorėtų, galėtų padaryti puikiausią modelio karjerą, nes moka, oi, kaip moka save parodyti! Plazdena jo bangelės. Jis visas virpa, taip nori valgyti. Jis tiesiog trata. Jis rąžosi. Jis žiovauja. Aš spėju pažvelgti į jo nasrus ir giliai suvokiu, kad niekam nepavyks išsigelbėti, niekam!

– Aš nevalgiau nuo pat gimimo, – guodžiasi jis man.

– Pakentėk, – sakau jam. – Kančia puošia baseinus. Kančia juos paverčia tyresniais, švaresniais. Jei nori būti geras baseinas, tai kentėk. Kentėk!

– Aš pakentėsiu, – sako jis man. – Tačiau neilgai.

Man kyla begalinis noras pasidžiaugti šiuo kūriniu, todėl pasišaukiu Belką su Strelka, kurios atlekia su kabančiais ant spenių šunyčiais. Mero vaikučiai ir anūkai priblokšti. Jie siurbia savo nosytėmis nepakartojamą rūgšties aromatą. Jie įtraukia jį giliai į plaučius, kurie lieka dėkingi už šią inhaliaciją, nes iškart sudega.

– Ateik čia! – šaukiu savo pudelį, kurį įtariu apsikrėtus pavydu. – Ateik čia, pažiūrėk, ką mes turime!

Pudelis nenoromis prišliaužia prie baseino krašto. Lyžteli rūgšties. Apsilaižo. Dar kartą lyžteli. Vėl apsilaižo.

– Neišlak tu man jo, – sudraudžiu pudelį. – Nedrįsk jo išlakti! Gerai, – sakau, – šunyčiai, gero po truputį, – ir paveju juos žiurkių urvo link. Jie, pabrukę uodegas, pasitraukia.

Baseinas nori jiems pamoti atsisveikinimui, todėl sukunkuliuoja. Užverda. Keli rūgšties lašai aptaško man veidą. Niekis. Man nė motais, kad audiniuose atsivėrė skylės. Jos suteikia mano išvaizdai dar daugiau paslaptingumo. Šaunuolis tas mano rūgšties tirpalo baseinas! Tikras šaunuolis!

Natanas mėgsta pasivaikščiojimus po neturtingųjų kvartalus. Skurdas jam nėra atgrasus. Jis jo nebijo.

– Man atrodo, kad aš esu šikšnosparnis, – prabyla į mane baseinas.

– Eik jau, eik, – sakau jam. – Gal dar pasakysi, kad voveraitė?!

– Ne. Aš esu šikšnosparnis, – vis labiau virdamas sako jis man.

– Neišsigalvok, – sakau baseinui, nes nenoriu, kad jis susirgtų *fix* idėja. Man nepatinka *fix* idėjos. Aš nepritariu joms.

– Kai baigiau paskutinį didelį darbą, – pradeda jis savo nesąmones, – tamsoje pasirodė ženklas: krito meteoritas, iš kurio išlindo didžiulė plaukuota ranka, ant kurios buvo parašyta, kad mane lydės sėkmė ir aš gyvensiu šiame mieste, tačiau naktimis man bus lemta virsti šikšnosparniu.

– Šikšnosparnio man nereikia, – sakau jam piktokai. – Man reikia baseino, o tu toks ir esi. Tu – baseinas. Ir nėra čia ko ginčytis. Neišsigalvok. Šikšnosparniai būna tik operetėse.

Baseinas nepritaria man, todėl užverda iki maksimumo. Mano veidas pasipuošia dar keliomis skylėmis. Mano drabužiai ištirpsta, todėl stoviu dabar priešais jį nuogas. Mano nuogumas baseinui suteikia šiokį tokį pranašumą, todėl jis tęsia:

– Taip ir atsitiko. Aš naktimis virstu šikšnosparniu. O tu būsi – voveraitė.

– Aš nebūsiu voveraitė, – sakau jam. – Aš esu budelis ir voveraite būti nesiruošiu.

– Būsi tu voveraitė, – sukužda man į ausį elfas Mustafa ir padaužo kelis kartus peleku į vidinę mano kiaušo sieną.

Mane nupurto.

– Erdvė mane slegia, – toliau pasakoja savo nesąmones baseinas. – Todėl naktimis aš gyvenu pašto dėžutė-

je. O tu gyvensi – narvelyje. Kartais aš išlįsiu paskraidyti. Aš labai greitai moku skraidyti. Tu niekada manęs nepavysi. Niekada! Niekada, nes tu turi širdies ydą....

Aš norėčiau pasakyti baseinui, kad mes visi turime širdies ydų, tačiau rūgšties garai ištirpdė man liežuvį, todėl tenka patylėti. Man dabar rūpi užsiauginti kitą, todėl klusniai stoviu, apsimetęs, kad įdomios man baseino nesąmonės.

– Man sunku rašyti, – tęsia jis, – nes mano sparnai nepritaikyti laikyti plunksnakotį. Aš niekada nerašysiu. Voveraitė rašys. Ji bus mano sekretorė. O dabar – aš noriu valgyti, – pareiškia jis pabaigai. – Ėsti noriu!

Supykdo mane tokios baseino kalbos. Labai supykdo. Aš net neįtariau, kad baseinai gali būti apsėsti beprotiškų idėjų. Kita vertus, kiekviena tobulybė turi ydą. Ir ne tik širdies. Tačiau aš esu šią akimirką labai piktas ant baseino. Aš jį pamokysiu. Aš jam išmušiu iš galvos visas *fix* idėjas. Šikšnosparnis, matai, jis yra! O aš – voveraitė! Kas per paikystės! Net koktu klausytis. Šikšnosparnis!!! Aš nemėgstu šikšnosparnių. Ir ypač tų, kurie iš tiesų yra baseinai, tačiau vaizduoja nežinia ką ir apsimeta šikšnosparniais. Dabar aš gailiuosi, kad daviau jam paskanauti raganos kanopų. Be reikalo aš jį taip išlepinau. Būtų buvęs alkanas, kitaip kalbėtų. Ne veltui yra sakoma, kad visos fantazijos užgimsta tik tada, kai individas yra sotus. Tai šventa tiesa. Iš sotumo ir menas atsirado. Viskas iš to sotumo. Ir gerbūvio poreikis... Šikšnosparnis, girdi, jis!!! Būtų mano valia, kaip trenkčiau jam delnu per paviršių, žinotų. Būtų mano valia...

– Neišeik! – šaukia jis man, kai uždengiu ant jo metalinį dangtį. – Neišeik! – rėkia jis, prispaustas keliomis geležies tonomis. Nepalik manęs vieno!!! Aš dar ne šikšnosparnis!

Tegu nurimsta, pagalvoju. Pabus vienas, nusiramins.

O toks pasirodė pradžioje simpatiškas. Toks malonus, toks mielas, draugiškas, iškalbingas, apsiskaitęs. Niekada negalima pasikliauti pirmuoju įspūdžiu. Niekada. Jis taip dažnai apgauna, kad net nejauku. Klaidingas būna pirmasis įspūdis. Tačiau aš tam baseinui aplaužysiu ragus. Negaus valgyti, išgaruos visos manijos. Aš čia šeimininkas! Aš budelis šiame rūsyje! Aš miesto budelis! Aš baudėjas, nuo kurio vardo dreba galingiausi! Voveraitė, girdi, aš esu jam! Kur tai matyta! Įžeidė jis mane. Taip skaudžiai įžeidė, kad žodžių nėra. Dar būtų gegute pravardžiavęs, nežinau, ką padaryčiau. Išleisčiau turbūt. Be jokio gailesčio išleisčiau. Į kanalizaciją.

Danas Boras sugalvojo daugybę postulatų. Deja, jis pamiršo dar vieną: jeigu parą nataną mirkytum vodkoje, jis apgirstų.

Man taip norisi išlieti susikaupusį pyktį, taip norisi...

– Ateikit čia! – šaukiu Mero palikuonis, lindinčius žiurkių urvuose. – Ateikit čia! Abėcėlės mokysimės, – vilioju.

Mero vaikai ir vaikaičiai tūno išsigandę. Aš matau jų snukučius, tačiau, kai pabandau ranka užgriebti ir ištraukti iš urvų, jie išsprūsta ir pasislepia. Tai mane nervina.

– Jūs ką, skaityti nenorite išmokti?! – rėkiu jiems, tačiau jie dar giliau slepiasi. – Na ir likite beraščiai, – priduriu ir parimstu liūdnas šalia giljotinos.

Šildymo sezonas dar neprasidėjo, todėl netrukus man pasidaro gerokai šalta. Aš atsitokėju, kad esu nuogas. Neatleisiu baseinui! Kol gyvas būsiu, neatleisiu, kad jis sudegino mano kasdienius drabužius.

Aš tirtu iš šalčio. Mane krečia drugys. Mane ištinka peteliškė. Aš esu nepatenkintas. Nieko kita nelieka, todėl esu priverstas vilktis išeiginius – budelio drabužius. Jie taip pat patogūs. Jie taip pat šildo. Jie skaisčiai raudoni, nes aptaškyti krauju.

– Pareigą pamiršai, – barbena man į kiaušo sieną

Mustafa. – Pamiršai pareigą, – kartoja grauždamas kiaušo kaulą, kuriame dar yra šiek tiek smegenų.

– Nepamiršau, – sakau jam. – Nieko nepamiršau.

Aš stoviu rūsyje rodydamas savo grožį: budelio kaukė dengia mano veidą, budelio apsiaustas saugo mane nuo šalčio, budelio pirštinės laukia susitikimo su auka.

– Kelkis, – įsakau lindinčiai maiše raganai. – Kelkis! – spiriu kaustytu batu jai į kepenis.

– Aš ketvirčiuota, – bando pasiteisinti ji man, tačiau šiandien aš jokių pasiteisinimų nepriimu. – Kelkis, – pakartoju paskutinį kartą, ir ji paklūsta.

Ragana stovi priešais mane nusižeminusi. Ji supranta, su kuo reikalą turi. Visos raganos bijo budelių.

– Štai, – sakau jai, – yra kaiščiai, kuriuos sukalsiu tau į krūtinę. O čia yra baslys, kuris taip pat bus įkaltas ir pervers tavo nuodėmingą širdį.

– Aš sutinku, – sako man ketvirčiuota ragana. – Su viskuo sutinku.

– Nesulauksi, – sakau jai. – Iš pradžių aš tave marinsiu badu, alinsiu troškuliu, tu kankinsiesi drėgname rūsyje, kur tave grauš žiurkės ir kandžios vabzdžiai. Baslys į širdį tau sapnuosis kaip išganymas. Pakaruoklio virvė tau taps geidžiamiausia nuotaka. Giljotinos peilis tau virs išsvajotu sužadėtiniu.

– Aš sutinku, – kartoja ji man, o man tai nebepatinka.

– Tavo vardas? – klausiu jos griežtai.

– Marta, – sako ji man.

– Tavo vardas?! – šūkteliu ir smogiu kelis kartus lazda per žaizdas.

– Ragana!!! – prisipažįsta ji iš skausmo. – Ragana!!! – bando mane įtikinti.

– Tavo tėvas?! – kvočiu pakėlęs lazdą. – Tavo tėvas?!

– Šėtonas mano tėvas, – nė nedvejodama atskleidžia paslaptį, tačiau aš vis tiek dar kartą sušeriu jai per kūną.

– Tavo motina?! – nepalieku jos ramybėje.

– Mano motina yra šėtono sutuoktinė.

Aš esu nepatenkintas, kad kvota taip sėkmingai slenka. Žinoma, tai didelis mano meistriškumo įrodymas, tačiau man nereikia lengvų pergalių. Niekada lengva pergalė nesuteiks tiek džiaugsmo, kiek gali suteikti sunki. Šią tiesą įsisavinau dar studijuodamas.

– Tu privalai jai atverti kančios paslaptį, – sufleruoja man Mustafa, kramsnodamas kaulų smegenų traškučius.

– Aš pats žinau, ką man daryti, – pertraukiu seldžiuką elfą. – Neaiškink! Aš pats žinau. Aš pats! Pats! Aš esu budelis. Aš!!!

Jeigu natanas būtų padengtas kailiu, labai svarbu, kad plaukai gultų reikiama kryptimi. Kitu atveju atsitiktų taip, kaip su tom šiauriečių slidėm ar rogėm.

Raganos kūnas svyra ir taikosi nukristi ant žemės. Aš jį prilaikau, kad stovėtų. Nestovi. Jis be pusiausvyros ir jos niekada neatgaus. Todėl užneriu ant kaklo metalinį žiedą, kurio galą pritvirtinu prie sienos. Dabar ji stovi ramiai.

Nuo to baseino garų mano nosiaryklėje kažkas susikaupė. Aš nusišnypščiu į delną ir nuvalau ranką balta nosine. Labai apsidžiaugiu, kad galiu lengviau kvėpuoti. Kvotos metu lygus ir ramus kvėpavimas budeliui yra būtinas.

– Po kokiu ženklu esi gimusi? – tęsiu raganos tardymą.

– Po kiaunės, – atsako ji man.

– Ar sukelia tau juoda spalva prabangos jausmą? – neleidžiu jai atsikvėpti. – Ar esi kada pažaliavusi? Ar esi kada pamėlusi?

– Aš mylėjau, – sako ji man, – todėl buvau žalia. Aš ištikima buvau, todėl pamėlau, – prisipažįsta ji man.

– Ką reiškia žydras rūbas? – klausiu jos griežtai ir vėl užsimoju strypu.

– Svetimaujančią moterį.

– Ką reiškia žydras apdaras?! – rėkiu jai, neleisdamas atsikvėpti.

– Apgautą vyrą, – atsako ji man. – Apgautą vyrą, – kartoja. – Apgautą vyrą, apgautą vyrą, apgautą vyrą...

Kad užsičiauptų, aš strypu sulaužau kelis šonkaulius. Šonkauliai lūžta ir baudžiasi išlįsti pro jos kūną. Mane šis vaizdas prajuokina, nes jie užstringa pusiaukelėje. Labai juokingai užstringa. To dar nėra buvę.

– Tu turi susikaupti. Tu turi susikaupti, – kartoja man elfas. – Tu turi susikaupti, susikaupti, susikaupti...

– Tylėk! – sušunku jam. – Aš pats žinau, ką man daryti! Tylėk!

– Tu turi susikaupti, turi susikaupti, turi susikaupti, turi susikaupti, susikaupti, susikaupti...

– Ar žinai, – sakau raganai, – kad Nyčė, van Gogas, Rembo ir Vitmenas mirė tais pačiais metais?! Ar žinai, kas tais metais gimė?!

Ragana stovi prikaustyta prie sienos užmerktomis akimis. Ji neišgirsta mano teiginio-klausimo. Ji jau kurčia. Ji jau akla. Tačiau ne laikas susitaikyti su šia fizine negalia, nes visos raganos yra labai ištvermingos. Dažnai jos apsimeta mirusios, bet manęs tokiais būdais neapgausi. Ji gali būti šimtą kartų mirusi, tačiau aš nepatikėsiu. Niekada nepatikėsiu, kad raganos miršta! Niekada!

– Pabusk. Pabusk! – sakau jai žadindamas liepsna. – Pabusk! – patariu šildydamas krūtinę įkaitinta geležimi. – Pabusk!

– Labai gerai. Labai gerai, – toleruoja mano veiksmus elfas.

– Tylėk! – sakau jam. – Tylėk!!!

Ant apanglėjusio kūno aš dedu ledus. Ledas labai gerai gaivina. Ledas nuostabiai malšina skausmą. Le-

das priverčia organizmą vėl funkcionuoti. Ledas budelių vertybių sistemoje yra gyvybės simbolis.

Mėlsta, mėlsta raganos kūnas. Anglis tirpsta. Anglis traukiasi. Anglis nyksta...

Kokios šv. Kalėdos be eglutės ir žaisliukų! Ant natano kabo spalvota stiklinė princesė. Ji sukasi aplink savo ašį. Tai šv. Kalėdos – didžiausia metų šventė.

– Tu prisipažįsti, kad esi ragana, – kuždu jai į ausį. – Tu prisipažįsti, kad raganavai. Tu prisipažįsti, kad šėtonas yra tavo tėvas. Tu prisipažįsti, kad tavo motina yra šėtono žmona. Tu prisipažįsti...

– Aš prisipažįstu, – sako ji man sunkiai tardama žodžius. – Aš... prisipažįstu...

– Dabar ją gali pribaigti, – kalba man Mustafa. – Pribaik ją! Pribaik!!!

Aš stoviu priešais mirsiančią raganą. Aš stoviu priešais ją, baudžiamą. Aš stoviu... Stoviu... Ir nejučiomis išvystu raganos veide Martos šypseną. Tai artėjančios mirties šypsena. Tai šypsena, pranašaujanti pabaigą. Tai šypsena, skelbianti, jog po akimirkos nieko nebeliks. Aš patiriu, kaip jos spindulys smogia man į smegenų centrą. Aš patiriu, kaip elfas susigūžia. Aš patiriu kažką keista. Patiriu neįprastą jausmą...

– Marta, – sakau jai, – pažaiskime žaidimą „Siūlo valgymas": priešininkai iš abiejų galų valgys siūlą ir stengsis kuo greičiau pasiekti viduryje pirištą saldainį.

– Sutinku, – sako ji man ir atsimerkia.

Mes valgome siūlą, kurio viduryje yra pirištas saldainis. Jis beprotiškai saldus. Jis tirpsta mūsų burnose. Jis tirpsta...

Nevalia pamiršti draugų. O aš juos pamiršau. Neatleistina! Draugai yra neatsiejama kiekvieno dalis, todėl aš traukiu pas draugus, kurių senokai neteko matyti.

– Aš pas markizą, – sakau prieglaudos sanitarei.

– Jis prie upės, – paaiškina ji man.

Aš einu parku upės link, kur tikiuosi sutikti bičiulį de Sadą, jau gerą dešimtmetį besiglaudžiantį psichinių ligonių prieglaudoje. Pamatau jį iš tolo. Stebiu. Markizas sėdi ant upės kranto su gražuolių rožių puokšte. Jis laiko jas prispaudęs prie krūtinės. Atrodo, kad verkia. Rožės raudonos, kaip ir kraujas, kurį jam teko regėti revoliucijos metu. Markizas sėdi su jomis ir kažką murma po nosimi. Aš nesuprantu šio murmesio. Jis nerišlus. Staiga markizas pašoka. Trenkia gėlių puokštę į purvą. Jis spardo, trypia rožes. Iš rožių beveik nieko nelieka – vieni skutai. Tada markizas pasilenkia ir renka juos. Kruopščiai renka. Kiekvieną šapelį, kiekvieną lapelį. Dabar jis vėl turi savo rankose gėles, o tiksliau, tai, kas iš jų liko. Markizas atsisėda ant kranto ir ima mėtyti gėlių liekanas į upę. Gėles pasigauna upės tėkmė. Nepraeis ir metai, kai jos išplauks vandenyne. Markizas verkia. Jam beprotiškai graudu. Jam gaila būto grožio. Aš suprantu jį. Labai gerai suprantu, nes, turėdamas galimybę, taip pat sėdėčiau ant upės kranto.

Nieko nesakydamas prisėdu šalia jo ant kranto. Taip sėdime ir tylime, stebėdami tekančią upę, kurios pavadinimas man liks amžina paslaptimi. Markizas nesiteikia pažvelgti į mano pusę. Aš taip pat, nes žinau, kad tokiomis akimirkomis tyla yra iškalbingesnė už pašnekesius ir žodžius, kuriuos moka žmonija. Mes tylime. Mes tylime ir aš patiriu, kad gera ne tik man, bet ir markizui. Mums abiems šią akimirką labai gera! Taip gera, kad net geriau būti negali!

– Sidharta vėluoja, – neiškentęs įtampos prabylu į de Sadą.

– Jis perspėjo, kad užtruks Kalkutoje, – nežiūrėdamas į mane atsako markizas.

Vėl tylime. Ir vėl mums labai gera. Paukščiai skrenda į pietus. Jie visada išskrenda šiuo metų laiku, nors aš nežinau, koks dabar yra metų laikas. Jei paukščiai skrenda, tai jiems jau metas. Aš stebiu išsižiojęs paukščius. Pagalvoju, kad jie yra labai ištvermingi. Ir niekada neišprotėja. Man dar neteko regėti išprotėjusio paukščio. Pasiutusią katę mačiau. Pasiutusias žiurkes taipogi. Tačiau dar niekada neteko matyti išprotėjusio paukščio. Juolab šizofreniko. Kažkuris paukštis tiksliai nusitaikė ir smogė savo išmatomis man tiesiai į burną. Keista, pagalvoju. Tai jau ne pirmas kartas, kai paukščiams pavyksta mane apdergti. Aš negaliu pasakyti, kad man malonu, tačiau sukaupiu savyje jėgas ir prisiverčiu nuryti šią aukštybių dovaną. Ji nuteka mano stemple. Tą akimirką aš pagalvoju, kad taip pat esu paukštis – grifas, sanitaras, erelis, sakalas, balandis. Vėl tylu. Paukščiai jau ten, kur šilta.

– Bretonas parašė „Antižiustiną", – sakau de Sadui, žiūrėdamas į vandenį.

Markizas giliai atsidūsta, tačiau tyli. Jis išsilaisvinęs. Jo nebedomina visuomenės gyvenimas. Jis jau nebekelia sau tikslo pertvarkyti pasaulį. Kiekvienas žmogus pavargsta, pagalvoju. Markizas de Sadas ne geležinis. Jis toks pat trapus kaip ir aš. Kaip ir mes visi. Jis taip pat kažkada mylėjo. Markizas de Sadas taip pat žmogus!

– Markize, – sakau jam, – šiais metais gimė Ksaveras Fornerė. Jis gros smuiku grabe, o po to rašys savo pagrindinę knygą, kuri vadinsis „Be pavadinimo".

De Sadas nė nesumirksi.

– Markize, – vėl prabylu į jį, tačiau nežiūriu jo pusėn, – šiais metais taip pat gimė Petrus Borelis, kuris bus romantikas ir vilkolakis.

De Sadas nieko neatsako.

– Markize, – jau garsiai sakau jam, – 1857 metais

gims Žanas-Pjeras Brisetas, kuris bus geležinkelietis ir parašys daug knygų, kuriose bandys įrodyti, kad žmogus kilo iš varlės. Jo pagrindinė knyga vadinsis „Dievo mokslas" ir joje bus daugybė schemų, diagramų ir kitokių brėžinių. Visi jie bus romantikai. Mums trūksta romantikos.

– Jie bus visi užmiršti, – teikiasi prabilti markizas. – Jie visi bus užmiršti. Užmiršti ir nereikalingi.

– Netiesa, – sakau jam ir pažvelgiu markizo pusėn. – Nesutinku su jumis, markize. Juos iškas iš kapų siurrealistas Bretonas ir patalpins į „Juodojo humoro antologiją".

– Niekam jos nereikia, – pertraukia mane de Sadas ir įninka rauti žolę, kuri šiais metais vešlesnė nei pernai, nes šalnų nebuvo.

Pro mus upe praplaukia garlaivis. Aš pamoju ranka pagyvenusioms moteriškėms. Jos man taip pat moja. Taip pabendraujame minutę.

– Pagyvenusios moteriškės yra patys nedraugiškiausi sutvėrimai šiame pasaulyje, – padaro išvadą de Sadas.

– Aš nematau čia nieko blogo, – sakau jam.

– Tik išlipusios į krantą jos įsikibs pirmam pasitaikiusiam į gerklę ir bandys išsiurbti iš nelaimėlio paskutinį kraują.

– Gailiuosi, – sakau markizui, – kad pamojau joms.

Garlaivio su senutėmis jau seniai nematyti. Teliko bangelės, kurios skalauja upės krantą ir taikosi apsemti mums kojas.

– Pageidautume, kad neištryptumėte žolės ir nekurtumėte čia laužų, – prabyla į mus nežinia iš kur išnirusi pagyvenusių personų pora. – Tai privati teritorija.

– Oi, ne, – atsako jiems de Sadas. – Mes tik pasėdėsime ir eisime toliau. Nieko pikto nedarysime jūsų žemei. Mes gerbiame šią žemę.

– Kad visas jaunimas toks būtų, – viltingai pasako moteriškė ir įsikibusi į palydovo parankę nueina pakrante.

– Kaimynai. Iš gretimos palatos, – pristato porą de Sadas.

Man kilo mintis paauksuoti nataną. Aš noriu, kad jis spindėtų kaip šventyklos kupolas.

Upė teka toliau. Markizas įninka į ją mėtyti akmenėlius. Akmenėliai atsitrenkia porą kartų į vandens paviršių ir nuskęsta. Aš pagalvoju, kad mums taip pat lemta kažkur nuskęsti. Visi nuskęsime. Visi. Markizą apninka azartas. Dabar jis su įniršiu svaido akmenėlius į upę. Pyksta. Jis negali susitaikyti, kad akmenėliai skęsta, o jis nemirtingas.

– Savonarolą sudegino... – pranešu naujieną de Sadui.

– Taip, – sako markizas, – jau kitą dieną po mišių į Šv. Morkaus vienuolyną atėjo senutė. Ji buvo susikūprinusi, o baltas kaip drobulė veidas bylojo apie kančias, kurias jai teko iškęsti. Ji norėjo susitikti su prioru. Prioras ją priėmė sode. Jis buvo pasenęs per kelias dienas. Senutė drebėjo, tačiau susikaupė ir tarė: „Sūnau mano, aš atėjau atsisveikinti su tavimi. Aš senstu ir bijau mirti. Aš norėčiau dar kartą pamatyti vietoves, kuriose prabėgo mano jaunystė. Palaimink mane, sūnau".

– Taip... – sakau de Sadui. – Ir Džordaną Bruną jie sudegino...

– „Aš negaliu ir nenoriu atsižadėti. Man nėra ko išsižadėti", pasakė jis, ir tai nulėmė jo likimą, – primena man de Sadas ir sviedžia akmenėlį, kuris šešis kartus pašokinėja atsitrenkęs į vandenį.

– Ir Mariją Stiuart jie nužudė...

– O škotai ir prancūzai nė piršto nepajudino, kad ją išgelbėtų.

– Aš pats kirsdinau Karolį I, – prisipažįstu de Sadui.

– Jo niekas išklausyti nenorėjo... O ant jo antkapio tebuvo parašyta: „Karalius Karolis. 1649 metai".

– O Sen Žiustas tada pasakė, – pasakoju de Sadui, – „Atsižvelgiant į tai, kad Liudvikas XVI buvo liaudies laisvės ir laimės priešas, aš balsuoju už mirties bausmę".

– Aš žinau, – sako de Sadas ir toliau svaido akmenėlius į upę. – Žinau aš tai... Sen Žiustas visada buvo lakoniškas. Lakoniškas genijus. Vienu metu man jis labai patiko. Dideles viltis su juo siejau.

Aš nesutikčiau, jei natanas įsigeistų apsigyventi kriauklėje. Kaip tada jį iš ten iškrapštyčiau? Jis tūnotų kiaute ir nieko nenorėtų matyti šiame pasaulyje.

– Kai grįši, – atsisukęs į mane sako de Sadas, – padėk gėlių ant Viktoro Hugo kapo. Man jis simpatiškas. Piešiniai jo labai gražūs.

– Prižadu, – sakau markizui ir pridedu ranką prie krūtinės.

Staiga pasigirsta varpo dūžiai. Varpas gaudžia ir atrodo, tarytum jis šauktų į Paskutinį Teismą. Jo garsas toks sodrus, toks iškalbingas. Su jokiu kitu jo negalima būtų supainioti. Markizas suklūsta. Sustingsta. Jis klausosi varpo dūžių.

– Pietūs, – po pauzės sako jis man.

Aš norėčiau atsisveikinti ir nebevarginti markizo praeitimi, dabartimi ir ateitimi. Todėl pakylu pirmas.

– Neskubėk, – stveria už rankos mane de Sadas. – Niekada niekur neskubėk. Visada turėk galvoje, kad prieš tave – amžinybė. Tai reikiamai nuteiks. Amžinybė labai gerai nuteikia.

– Nedrįstu piktnaudžiauti jūsų laiku, – sakau jam, o markizas taip stipriai suspaudžia mano ranką, jog, regis, kaulas luš, triokštels ir iš jo teliks miltai, iš kurių vėliau bus galima kepti paplotėlius.

– Pietausi su manimi. Aš kviečiu, – sako man marki-

zas, paleidžia ranką, o aš nedrįstu atsisakyti. – Pas mus skaniai gamina. Kai tik Rosinį atvežė pas mus, jis iškart įvedė virtuvėje tvarką.

Aš sėdžiu de Sadui iš kairės prie didžiulio pietų stalo. Nuo gėrybių jis lūžta. Šalia manęs: šv. Pranciškus, Niutonas, Hendriksas, Liudvikas van Bethovenas, Pablas Pikasas, Albertas Enšteinas, Marselis Diušanas, Čarlzas Darvinas, Tomas Džefersonas, Mahatma Gandis, Henris Mileris, Benjaminas Franklinas, Vasilijus Kandinskis, Zigmundas Froidas, Karlas Marksas, Anais Nin, Nobelis, Martinas Liuteris Kingas, Mykolas Angelas, Kristupas Kolumbas, Karlas Jungas, Otonas II, Jėzus Kristus, Žana Arkietė, Džordžas Vašingtonas, Tomas Alva Edisonas, Mao, Kopernikas, Džordanas Brunas, Johanas Sebastianas Bachas, Leonardas da Vinčis, Sokratas, Mendelsonas, Maikas Taisonas, Galilėjus, Julijus Cezaris ir Alenas Ginsbergas. Priešais mane: Voltas Disnėjus, Elvis Preslis, Fidelis Kastro, Jurijus Gagarinas, Levas Trockis, Varholas, Nelsonas Mandela, Aristotelis, Mozė, Maiklas Džeksonas, Maratas, Kurtas Vonegutas, Markas Tvenas, Magelanas, Kastaneda, Sen Žiustas, Leninas, Karolis Didysis, Aleksandras Diuma, Miteranas, Solženicynas, Spartakas, Drakula, Edgaras Po, Lui Aragonas, Hėgelis, Marselis Prustas, Jozefas Boisas, Adomas Mickevičius, Frankenšteinas, Andrė Bretonas...

– Silkė iš Bornholmo, – pristato patiekalą Rosinis, kuriam patarnauja Džiuzepė Verdis, papuoštas balta prijuoste, kurios kampe išsiuvinėtas besišypsantis zuikutis. – Antilų salų romas, – įpila man alkoholio Petenas. – Sardinos iš Sardinijos, – įverčia į lėkštę Napoleonas, ginkluotas miniatiūriniu durklu.

– Valgyk, valgyk, – ragina mane de Sadas, demonstratyviai atsisakęs persižegnoti. – Maistas čia ge-

ras. Tai išrinktųjų maistas, – tęsia jis kramtydamas varlės šlaunį, kuria paslaugiai su juo pasidalijo sėdintis šalia manęs šv. Pranciškus, mintantis vien augaliniu maistu ir paukštiena.

– Ačiū, aš jau sotus, – sakau kompozitoriams, kurie taikosi įmesti man į lėkštę kažkokių driežų.

– Tu negali atsisakyti, – perspėja mane de Sadas. – Jie įsižeis.

Aš valgau. Jie ryja. Taukai teka per jų burnas. Jie laižosi. Jie seilėjasi. Jie gadina orą ir čia pat vemia. Aš taip pat apsivemiu. Ir man akyse aptemsta...

Labai dažnai paliegę elgetų kūnai po drabužiais slepia milžiniškų gabaritų natanus. Atsitinka ir taip, kad šio pasaulio valdovai nešioja mikroskopinio dydžio draugus. Galbūt todėl karalienės būna jiems neištikimos. Tarnus šiuo atveju galima priskirti paliegėliams.

– Atsibusk, – žadina plekšnodamas per pakaušį de Sadas. – Netrukus mes vaidinsime pjesę.

– Kaip ji vadinasi? – teiraujuosi trindamas akis.

– „120 Sodomos dienų".

– Markize, – klausiu jo staiga pabudęs ir išvijęs paskutinius miego likučius iš galvos, – ar tai bus realistinis pastatymas?

– Pats realistiškiausias. Turiu tau vaidmenį.

Aš be galo noriu vaidinti, tačiau nujaučiu, kuo kvepia šis de Sado pastatymas. Šią akimirką mažiausiai noriu, kad man šiktų į gerklę. Nepatinka man toks de Sado realizmas. Aš nepritariu tokiai traktuotei. Man patinka simbolių teatras. Simbolių, alegorijų ir t. t.

– Leopoldas Zacheras fon Mazochas tave nuplaks, – supažindina su siužetu de Sadas. – Jis pasiruošęs.

– Markize, – sakau, – manęs rūsyje laukia aukos. Aš užsukau tik trumpam. Aš nebuvau perspėtas, kad bus vaidinama jūsų pjesė. Jei būčiau žinojęs, būčiau pasi-

ruošęs. Skubu aš, – teisinuosi jam. – Labai skubu, nes turiu atlikti dar keletą Mero pavestų man pareigų. Pareigos nelaukia. Jos niekada nelaukia, nes yra nekantrios.

De Sadas nuliūsta, aš suvokiu šio liūdesio priežastį, nes jis norėjo prieš mane pasirodyti. Jis nėra garbėtroška, tačiau jam būtų buvę malonu man parodyti savo spektaklį ir įtraukti mane į vaidinimą. „120 Sodomos dienų"!

– Tai aš eisiu... – sakau jam ir bandau išsėlinti iš prieglaudos – Eisiu aš jau...

– Pasigailėsi, – sako man de Sadas, tačiau nestabdo, ir tai mane pradžiugina.

Aš žinau, kad pasigailėsiu, tačiau nenoriu, nenoriu(!) dalyvauti spektaklyje. Jie visi labai geri aktoriai, tačiau ne teatras man dabar rūpi. Mažiausiai šią akimirką man rūpi Melpomenė. Aš ištversiu be jos. Ištversiu!

– Mazochui stigs tavęs, – pasako de Sadas ir pravirksta. – Man taip pat tavęs stigs, – verkdamas apsikabina jis mane. – Tu mano geriausias draugas, talentingiausias mokinys. Kokias viltis aš su tavimi siejau! Aš gi tave ruošiau vaidmeniui...

– Negaliu. Negaliu, – guodžiu raudantį de Sadą. – Negaliu. Kitą dieną galėčiau, tačiau šiandien esu labai užsiėmęs. Jei būtumėt perspėjęs. Jei būtumėt nors užsiminęs, kad vakare ruošiate spektaklį. Jei būtumėt...

– Ar aplankysi mane kada nors? Ar prisiminsi mane? Ar neužmirši manęs? – maldauja raudodamas jis.

– Aš niekada jūsų neužmiršiu. Visada atsiminsiu. Aplankysiu, mokytojau, – sakau jam ir bandau išsivaduoti iš jo glėbio. – Aš gi jau nebegaliu gyventi be jūsų. Jūs mane išugdėte. Jūs mane suformavote. Jūs mane išvedėte į tiesos kelią.

Markizas paleidžia mane. Aš šiek tiek greičiau išeinu iš prieglaudos, negu įėjau. Man gera patirti, kad ga-

liu iš jos išeiti, o jie ne. Man gera žinoti, kad čia visada juos rasiu. Man gaila mano mokytojo ir jo aktorių, kurie netrukus vaidins „120 Sodomos dienų". Man beprotiškai gaila, tačiau aš nieko negaliu padaryti, aš nieko negaliu pakeisti!

De Sadas – mokytojas ir draugas pamoja man. Prieglaudos vartai užsitrenkia, ir aš jau kitoje dimensijoje.

Paukščiai parskrenda iš pietų. Šilta jiems ten buvo. Bandau juos suskaičiuoti, ar visi sugrįžta. Ne visi. Kai kurie taip ir liko ten. Geru gyvenimu susiviliojo.

Esu regėjęs vieną nataną, ant kurio galvutės buvo ištatuiruota mažytė muselė. Ji buvo tobula ir teikė natanui beribės žaismės. Natano šeimininkas liko pamalonintas mano dėmesiu. Įtariu, kad jį slegia vienatvė. Jo veido niekas neatsimena ir ilgainiui jis gali tapti geru žvalgu.

– Be reikalo tu paniekinai de Sado svetingumą, – priekaištauja atkutęs Mustafa. – Jis vien gero tau norėjo.

– Tai mano gyvenimas, – sakau jam ir užkemšu gerklę plūstelėjusia į galvą kraujo banga. – Tai mano gyvenimas! – aplieju jį karšto kraujo srove. – Tai mano gyvenimas!!!

Niekada nieko ilgai neatidėlioju, todėl stoviu prie Viktoro Hugo kapo, kuriame jo nėra. Gėlės papuošia plokštę. Aš įvykdžiau pažadą. Įvykdžiau! Viktoras Hugo turbūt pradžiugo. Jis vienišas šiame kape.

– Tau nepatinka mano kūriniai, – užkalbina mane balsas iš kapo. – Tau nepatinka mano kūriniai! Tau nepatinka mano kūriniai!

Aš krūpteliu. Išvystu stovintį senį, kuris piktai žvelgia į mane. Jis kažką man primena, tačiau aš neprisimenu, kur ir kokiomis aplinkybėmis esu jį paskutinį kartą sutikęs.

– Kokius, tamsta, kūrinius turite galvoje? – klausiu jo mandagiai. – Neturėjau garbės...

– Tau nepatinka mano kūriniai! – šaukia ant manęs senis. – Tu mieliau renkiesi tą beprotį!

– Neturiu garbės... – labai mandagiai sakau ir einu atatupstas, nes senis baudžiasi mane priremti prie antkapinio Viktorui Hugo paminklo.

– Kūriniai tau mano nepatinka! – šaukia užsimodamas ranka.

Mano žvilgsnis sustoja ties ranka. Ji gležna. Ji ne vyriška. Ji liauna, graži ir grakšti. Ji man kažką primena. Primena... Taip, aš jau nebebijau jos. Visiškai nebebijau!

– Tai ką, – sakau, – gerbiamoji Žorž Sand, pati atsivijai mane nuo prieglaudos, kad man primintum šią tiesą? Taip, man nepatinka tavo kūriniai. Nepatinka! Ir aš nebijau prisipažinti. Nebijau, nes jie man nepatinka. Ir niekam jie nepatinka! Flobero patinka, o tavo nepatinka. Ir nereikia čia rėkti!

Persirengėlės ranka nusvyra. Niekas taip gerai neatvėsina jausmų, kaip tiesa į akis. Niekada nereikia bijoti pasakyti tiesos. Niekada! Aš patenkintas, kad man atsirado proga pasakyti, ką aš apie ją galvoju. Labai esu patenkintas. Todėl aš šypsausi tiesiai jai į akis prie Viktoro Hugo kapo ir nebijau jos.

– Niekas manęs neskaito... – graudinasi ji. – Niekas neskaito...

– Geriau eik į „120 Sodomos dienų", – sakau jai, – ten tavo vieta.

– Ir eisiu, – sako ji man. – Ir grįšiu.

– Ir eik. Ir grįžk, – patariu ir, nors man jos visai negaila, tačiau kažkoks gumulas užstringa gerklėje. Ji miela, tačiau aš nekaltas, kad ji man nepatinka. Aš negaliu įsakyti savo širdžiai. Širdžiai neįsakysi. Transvestitų aš niekada nemėgau. Ypač moterų.

– Perduok markizui, kad gėles aš padėjau, – sakau jai. – Jis apsidžiaugs ir, jei tu jam patiksi ir tau pavyks

jam įsiteikti, galbūt jis apvers tavo smegenis ir išmokins kitaip žiūrėti į pasaulį. Tada ir pasikalbėsime. Kai moterimi būsi.

Aš matau, kaip tekina lekia prieglaudos link Žorž Sand. Galbūt ji dar suspės į antrą veiksmą. Galbūt... Nelaiminga ji, pagalvoju. Kažko nori, vis jai kažko trūksta, kažko ieško. Ne, budeliams gailestis nėra būdingas. Aš – budelis. Aš – budelis! Aš budelis, todėl man nusispjaut, kad Žorž Sand patinka mažumai. Manęs nejaudina jos kančios.

Įdomu būtų išvysti, kaip atrodytų mano gyvenimas, jei būčiau pasirinkęs zakristijono pareigas. Siūlė man jas. Įkalbinėjo. Dabar sėdėčiau kokioje nors provincijos bažnyčios zakristijoje, žvakių knatus karpyčiau, procesijose dalyvaučiau, bažnytinę vėliavą neščiau, aukas rinkčiau etc. Ramus ir be rūpesčių būtų mano gyvenimas: žmonelė valstietė, vaikučių kvartetas, šunelis prie būdos, kaloringas maistas, pilvukas. Gal ir be reikalo kažkada atsisakiau zakristijono vietos. Klebonas įkalbinėjo. Sakė, kad, jei tik panorėsiu, į seminariją mane įtaisys. O tada, žiūrėk, pradžioje vikaru, vėliau klebonu, prelatu, vyskupu, o gal net – kardinolu būčiau tapęs. O nuo jo – vienas žingsnis ir iki popiežiaus. Visai kitaip, popiežiumi būdamas, gyvenčiau. Visai kitaip. Sėdėčiau soste Šv. Petro bazilikoje, dovanas iš vaikučių priiminėčiau, laiminčiau visus. Niekam išimčių nedaryčiau. Kitaip sakant, būčiau šv. Petro įpėdinis. Turtus kaupčiau, Evangeliją skelbčiau. Paskelbčiau Evangelijos Kryžiaus žygį į Rytus. Žinoma, daug keliaučiau. Su šventais žmonėmis bendraučiau. Daug šventųjų paskui mane sektų. Visiems geras būčiau. Mėgčiau išpažinčių klausytis. Kardinolai man nesėdėtų rankų sudėję – dirbtų. Vienuolynus atgaivinčiau. Su įvairiausio plauko sektomis kovo-

čiau. Sudeginčiau šiek tiek sektantų. Indulgencijas atgaivinčiau. Inkviziciją prikelčiau. Tardymo meną puoselėčiau. Kartais net pats nepasididžiuočiau patardyti. Daug lėšų skirčiau kovai su raganomis ir erezija. Eretikus deginčiau. Mokslininkams išmuščiau bet kokį norą sapalioti. Ptolemėjaus heliocentrinę sistemą atgaivinčiau. Kiščiausi į pasaulietinius reikalus. Nepaklusniems valdovams įvairiausių bausmių sugalvočiau: karčiau, kankinčiau, kirsdinčiau etc. Gal ir galėjau pasirinkti zakristijono pareigas... Daugiau būčiau padaręs šioje žemėje. Žinoma, dar ne vėlu. Niekada nėra vėlu. Deja, nebeturiu jau potraukio mokslui. Nes, kiek man žinoma, norint popiežiumi tapti, disertaciją reikia rašyti. O dabar aš ir be disertacijos netrukus tapsiu habilituotu daktaru, galbūt net – akademiku. Kita vertus, galima būtų buvę ir tą disertaciją parašyti.

Jei aš būčiau popiežius, jokiu būdu nepanaikinčiau celibato. O prasikaltusius šventikus – kastruočiau. Giedotų jie man šventas giesmes bažnyčiose eunuchų chore. Dideli chorai būtų. Jau dabar įsivaizduoju – tūkstantiniai. Kaip jie ten ir tilptų toje mano Šv. Petro bazilikoje? Net nežinau. Išplėsti tektų. Nieko, Berninį pasamdyčiau. Jis, nelaimėlis, jau keli šimtmečiai kaip be darbo. Blaškosi – ir to griebiasi, ir kito, neranda, kur pritaikyti gabumus. Išplėstų jis man šventyklą. Ją jau seniai reikia plėsti.

Natanas galvoja, kad yra stipriausias. Aš jam nesakau, kad esu matęs ir stipresnių už jį. Ši žinia jį prislėgtų. Galbūt jis net palūžtų.

Kalviną, Liuterį prikalbinčiau pavaduotojais mano dirbti. Mahometą asistentu padaryčiau. Buda būtų mano adjutantas. Krišnai pavesčiau saugoti iždą. Jis, kiek man yra žinoma, sąžiningas. Poseidonas tvarkytų Vatikano vandentiekį ir kanalizaciją. O Venerai nukirpčiau

plaukus ir uždaryčiau į vienuolyną. Su samarietėmis ji gyventų. Janui Husui taip pat užsiėmimą surasčiau – lotynų kalbos jis mane mokytų. Ignacijus Lojola vadovautų mano šveicarų kariuomenei. Ilgainiui šveicarus išguičiau iš sostinės. Juos pakeisčiau ramiaisiais belgais. Daug darbo turėčiau. Tačiau leisčiau pasireikšti ir kitiems. Ypač jaunimui. Turiu galvoje nepilnamečius šventuosius. Jie, vargšeliai, taip ir liko už didžiųjų darbų borto. Visiems veiklos atrasčiau. Kai turi idėjų, tai tik spėk suktis. Tik spėk.

– Tai neaplankai mūsų, – pažadina mane su Komunijos trupiniais ant lūpų Kepetingas. – Pamiršai savo geradarius, – priekaištauja jis ir užspringsta rydamas kūną.

Aš padaužau jam kelis kartus per nugarą. Kūnas atšoka ir iškrenta iš burnos ant grindų. Aš paslaugiai pakeliu jį, pabučiuoju ir vėl įbruku Kepetingui į nasrus. Šį kartą jis be spyriojimųsi leidžiasi nuryjamas.

– Susikaupti atėjau, – sakau Kepetingui. – Bažnyčios skliautai mane ramina. Įvairių įdomių minčių kyla. Patinka man čia pasėdėti, pamedituoti.

– Kada paskutinį kartą išpažinties buvai? – klausia senatvėje įpuolęs į religijos liūną Kepetingas.

– Aš laisvamanis, – paaiškinu jam. – Beveik kaip Volteras.

– O aš buvau išpažinties, – prisipažįsta jis man. – Viską išklojau. Viską. O Volteras, beje, tikėjo. Nedaug, bet tikėjo.

– Reikia kartais palengvinti dvasią. Įvairių nuosėdų, dulkių, drumzlių ten per ilgus metus prisikaupia. Aš taip pat eičiau išpažinties, bet nuodėmių neturiu.

– Taip jau ir neturi, – pertraukia mane Kepetingas, laikydamas prispaustą ranką prie krūtinės.

– Kad neturiu, – sakau jam. – Vaikystėje šlapindavausi į lovą. Tačiau ar tai nuodėmė? Keletą kartų teko

nusišlapinti į kriauklę. Bet tai nėra nuodėmė! Buvau kartą pridergęs į kelnes...

– Tai tu beveik šventasis, – ironiškai pastebi Kepetingas.

– Taip, – sakau jam, – aš esu modernus šventasis.

– O aš turiu nuodėmių, – sako jis man. – Ir taip galvoju, ir kitaip galvoju, ką esu ne taip padaręs, kaip esu nederamai pasielgęs. Atrodo, kad viskas teisinga, tačiau, kai įsigilini, nuodėmių nuodėmėmis nužymėtas gyvenimas. Baisu! Baisu net veidrodyje save regėti.

Mes sėdime bažnyčioje su Kepetingu po skliautais. Šilta. Jauku. Niekur nesinori eiti. Davatkos, išsirikiavusios prie klausyklos, pasiryžusios pakankinti pasakojimais bejausmę ausį. Klapčiukas pakiša man po nosimi padėklą ir aš, silpnumo pagautas, įmetu smulkų pinigėlį. Pastarajam nepatinka jo naujieji šeimininkai, todėl jis, pašokinėjęs ant padėklo, nurieda altoriaus link. Klapčiukas jį vejasi. Pinigėlis greitesnis. Klapčiukas jo nepaveja. O pinigėlis įsmunka po karstu altoriuje ir užmiega. Letargo miegu. Čia, pagalvoju, jis išmiegos iki kito barbarų antpuolio.

– Reiktų ir tau bažnyčią lankyti, – neva draugiškai, tačiau iš tikrųjų įkyriai kreipiasi į mane Kepetingas. – Mes čia subūrėme nedidelį chorelį – grigališkąjį choralą giedame šventadieniais. Ateitum. Patiktų tau.

– Žinai, – sakau, – bičiuli, aš prisigiedu iki valiai: kolokviumai, seminarai, įskaitos, egzaminai... Kartais net kalbėti negaliu.

– O aš čia paguodą radau, – sako jis man.

Aš apsidairau ir išvystu, kad sėdžiu kažkokiuose rūmuose, o aplinkui mane žmonės, daugiausia jauni. Jaunimas man patinka. Aš mėgstu jį. Tačiau pastarasis kažkoks spuoguotas, kažkoks negražus, nepilnavertis. Ir kompleksuotas, žinoma.

– Betgi tu, – sakau pamaldžiajam Kepetingui, – sektantas!

– Tai jūs – šėtono išperos! – sako jis man.

– Iš tokio paties girdžiu, – atsakau jam.

– Tu velnio tarnas, – pareiškia Kepetingas.

– Pasižiūrėk geriau: ant tavo galvos – ragai, o vietoj tavo pėdų – kanopos, – patariu jam ir tai jį sugluminą nes kurį laiką jis čiupinėjasi.

Man nepatinka sektantai. Aš esu laisvamanis budelis, tačiau sektantų aš netoleruoju. Jau geriau tradicinė religija nei sekta, į kurią mane dabar nori įtraukti apdujęs nuo maldų Kepetingas. Aš geriau įsižiūriu į erdvę, kurioje esu. Skliautai išnyksta, altorius prasmenga, klausyklos subyra, vargonai ištirpsta, o kunigai persirengia ir dabar stovi juodais švarkais, sniego baltumo marškiniais ir kaklaraiščiais. Jie šypsosi. Man gerai pažįstamos šios šypsenos, nes panašiai ir aš šypsausi prieš egzekuciją. Man nieko kita nelieka, kaip tik taip pat šypsotis. Taip ir šypsomės mes vieni kitiems. Aš sėdžiu, jie – stovi. Pakyla ir Kepetingas, iškeitęs renesansinius drabužius į banko klerko uniformą.

– Tu velnias! – rėkia jis man ir rodo pirštu. Man tai nepatinka, nes esu budelis, galėjęs tapti popiežiumi, o ne velnias. Tai įžeidimas. Tai baisus įžeidimas, nes, kita vertus, aš savo rankomis tuos velnius ir raganas medžioju. Aš, nebijau šio žodžio, esu šėtono medžioklis.

– Ragus nusipjauk, – sakau jam neprarasdamas savitvardos. – Ir kanopas nusikirsk. Uodegą pasitrumpink. Žiūrėk, jau žemę liečia. Kailiu visas apaugai.

Kepetingo tolimi protėviai buvo vokiečių kilmės, todėl jis yra labai patiklus. Jis dar kartą nori įsitikinti, ar viskas gerai su jo uodega, kanopomis ir ragais. Jis vėl čiupinėjasi. Man atrodo, jog jam malonu. Šią akimirką aš jo nekenčiu, tačiau, kad ir esu laisvamanis, manyje

teka gili katalikiška tradicija, todėl noriu jam padėti. Aš jam noriu padėti išsilaisvinti iš sektos žabangų. Tai kilnu, pagalvoju. Nieko nėra kilniau, kaip grąžinti paklydusią avį atgal į bandą.

– Gal šeimoje tavo negerai? – klausiu ramiu balsu. – Gal rūpesčiai dideli tave slegia?

– Velnias, velnias, velnias, – kartoja man Kepetingas. – Velnias, velnias, velnias...

Budelių mokykloje mus mokė psichologijos. Aš įsiminiau taisyklę, jog niekada nereikia prieštarauti, jei nori pasiekti savo tikslą. Todėl bandau pritaikyti šią taisyklę Kepetingui.

– Taip, – sakau jam ir duriu pirštu sau į krūtinę, – aš esu velnias. Esu velnias, – pakartoju.

– Tu velnias, – ne taip tvirtai sako man Kepetingas ir nudelbia akis. – Tu velnias, – patvirtina sukdamas galvą į šoną, nes neišlaiko mano skvarbaus žvilgsnio.

– O tu, Kepetingai, esi angelas. Štai, žiūrėk, kokie gražūs tavo sparnai. Kokios nuostabios plunksnos. Koks blizgantis tavo trimitas, kuriuo tu kviesi į Rojų. Koks skaistus tavo veidas, neaptemdytas nuodėmės! Koks tu gražus ir nepakartojamas, virtęs angelu!

Dabar Kepetingas tikrina savo sparnų grožį. Jis net bando pūsti trimitą. Jis stengiasi suplasnoti sparnais. Jis labai sau patinka.

Natanas pabandė išrausti duobę. Labai jau negili ji buvo. Jam pasidarė gėda, kad žemės darbai nėra jo stichija.

Sektos klerkai klausosi mūsų pašnekesio, tačiau nesikiša į jį. Jiems labai magėtų, tačiau ir jie neištveria – tikrina savųjų sparnų grožį. Atranda jį esant tobulą.

– Tu meluoji, – netikėdamas mano žodžiais pareiškia Kepetingas. – Tu meluoji. Aš ne angelas...

– Angelas angelas, – sakau jam. – Pats tikriausias an-

gelas, kuris atskrido į Žemę, kad galėtų sėti gėrį. Mums stinga jo.

– Gėris išgelbės pasaulį, – įsiterpia Fiodoras Dostojevskis ir pasileidžia tekinas į Baden Badeną.

– Man yra didelė garbė pažinti angelą, – patetiškai sakau Kepetingui. – Dar didesnė garbė būtų, jei jis apsilankytų mano namuose, į kuriuos aš ir kviečiu angelą Kepetingą – mano bičiulį, su kuriuo esame praleidę ne vieną malonų vakarą, kai jis dar nebuvo angelas.

– Aš pas velnią neisiu, – baikščiai pareiškia jis.

– Angelai yra drąsūs ir jie nieko nebijo, – charakterizuoju pagrindines angelų savybes Kepetingui. – Jiems yra vieni niekai išvaryti iš velnio velnią.

– Aš neužsiimu egzorcizmu, – prisipažįsta Kepetingas.

– Išmokysiu tave, – sakau jam ir rodau ženklais, kad būtų visai neblogai, jei mes dabar patrauktume rūsio link.

– Nebent trumpam...

– Žinoma, – sakau jam, – mes ilgai neužsibūsime. Juolab kad angelai neturi daug laiko.

– Galima, – klausia jis manęs, – aš skrisiu?

– Kitaip angelai ir nemoka judėti, – paaiškinu seną tiesą mutantui Kepetingui, kuris išskleidžia sparnus ir jau ruošiasi kilti.

Klerkai taip pat norėtų apsilankyti mano rūsyje, tačiau aš jų nekviečiu, o jie mandagūs. Jie labai mandagūs – šie vyrukai, nešiojantys ne prastesnius sparnus nei Kepetingas. Jie taip ir lieka stovėti virtę angelais. Išeinant aš dar išvystu, kaip jie vienas kitam kedena plunksnas, šukuoja jas, glosto.

Jei nosis teka ir tinsta nuo žiedligės, tai natanas taip pat galėtų čiaudėti, šnypšti, snargliuotis gegužį, kai gamta jau beveik atbudusi ir sprogsta grožiu.

– Aš pirmą kartą esu pas tave svečiuose, – neatsistebėdamas interjeru sako Kepetingas.

– Vis progos nerasdavome, – atsakau jam ir nepastebimai pakišu maišą su Martos liekanomis po ešafotu.

– Įdomiai gyveni, – sako jis, kai spėju paslėpti jo dukrą saugioje vietelėje. – Beveik kaip muziejus.

– Čia ir yra muziejus, – patikinu jį. – Po mano mirties viskas atiteks valstybės saugyklai.

Angelas Kepetingas žvalgosi po rūsį su susižavėjimo kupina išraiška. Jam nepavyksta nuslėpti nuostabos. Beje, jis to ir nebando daryti. Aš leidžiu jam apsiprasti naujoje aplinkoje, nė kruopelyte neprimenančioje šaltų sektos šventyklos sienų.

– O kas čia per daiktas? – klausia jis manęs.

– Tai... – sakau jam ir stveriu jo sparną, – giljotinos, – paleidžiu peilį, – peilis.

Kepetingo sparnas krenta į pintinę. Kraują sugeria drožlės. Kepetingas be žado, todėl čiumpu jo antrą sparną ir akimirksniu nukertu jį kirviu, kuris atsitiktinai pakliuvo man po ranka.

– Skauda, – sako man Kepetingas.

– Žinoma, kad skauda, – sakau jam. – Todėl ir darau, kad skaudėtų. Kai skauda – reiškia, kad gyveni.

– Betgi man skauda, – nepatenkintas pareiškia sektantas.

Man jo religiniai išvedžiojimai niekada nepatiko, todėl užkemšu jam gerklę sparnų plunksnomis, kurias labai greitai man pavyksta nupešti. Kepetingas nejuda, nes be sparnų angelai nemoka judėti. Jis guli prie ešafoto kaip rąstas. Dabar jis nė iš tolo nepanašus į angelą. Man net keista, jog vos prieš akimirką jis toks buvo.

– Mero žmoną bandei suvilioti, – sakau jam bandydamas prideginti žaizdas, kad nekraujuotų. – Aureolei neištikimas buvai, – rėžiu jam teisybę į akis ir nuplėšiu šašus nuo užsitraukusių žaizdų. – Negeras buvai... Sektose paguodos ieškojai.

Kepetingas man nieko negali atsakyti. Jis kažką burba. Aš negaliu atspėti, iš skausmo tai, ar pasakyti kažką man nori. Man įdomi ši dilema, todėl ištraukiu plunksnas jam iš gerklės.

– Aaaa!!! – rėkia Kepetingas. – Aaaa!!!

– Jei nori kalbėti, tai kalbėk, – sakau jam, – o jei nori rėkti, tai vėl būsi užkimštas.

– Aaaa!!! – staugia jis, o man nuo jo skausmo lyg Dievulis per kūną pereitų. – Aaa!!! – nesiliauja jis.

– Kalbėk! – įsakau jam griežtai.

– Marta... – veblena jis, – Marta... Duktė mano... Marta išėjo rujoti. Jau metai, kaip negrįžta. Rujoja...

– Tai todėl tu tapai sektantas, – sakau jam. – Todėl puolei į religijos pelkę? Todėl tu suviliojai Mero žmoną?!

– Aaa!!! – rėkia jis iš skausmo. – Aaa!!!

Tai mane įsiutina. Netekęs savitvardos, aš visada pilu aukai į gerklę išlydytą švinį. Taip ir pasielgiu šį kartą. Švinas teka nedėkingojo Kepetingo kūnu. Jis teka ir stingsta. Jau niekada jis negalės kalbėti. Jau niekada jam neteks giedoti chore. Jau niekada jis man nepriekaištaus (absoliučiai nepagrįstai!), kad aš sukuosi šalia Aureolės. Nebus to! Ir tegu teka tas švinas jo kūnu! Tegu teka ir numarina jį!

– Čia tau ne komunijos paplotėlis, – sakau jam pildamas paskutinius lašus. – Čia tau ne kalėdaitis prie šeimos stalo! – supilu paskutinį.

Kepetingas guli ramiai. Aš pagalvoju, kad, jei būtų dabar jis su sparnais, vis tiek nepaskristų. Labai jau sunkus metalas yra tas švinas. Jis yra vienas iš sunkesnių. Už varį, pavyzdžiui, sunkesnis. Sunkesnis ir už aliuminį. Už sidabrą sunkesnis. Dėl aukso nežinau, todėl nieko netvirtinsiu.

Natanas plaukiojo vonioje drauge su karpiu ir panoro jį pabučiuoti. Karpis paspruko. Natūralu, žuvys neturi jausmų. Jos yra bejausmės.

Viena bėda dabar man su tuo angelo Kepetingo kūnu. Išmesti gaila, nes švinas yra brangus. O Meras iki metų pabaigos naujo man neparūpins. Viena bėda su tais angelais. Viena bėda! Aš surandu išganingą išeitį, nes visada yra išeitis iš keblios situacijos. Visada ji yra. Tereikia tik geriau pasukti galvą ir išeitis atsiranda. Ir konspektuose ši mintis yra pas mane parašyta. Todėl aš ir įbruku angelo Kepetingo kūną į mikrobangų krosnelę. Tegu išsilydo, tegu ištirpsta.

Mano mikrobangų krosnelė labai kaitri, todėl ilgai laukti netenka. Aš vėl supilu verdantį šviną į statinę, o angelo Kepetingo – nė ženklo. Niekas, žvelgdamas į šviną, neįtartų, jog vos prieš pusvalandį čia būta sektanto-angelo, norėjusio išrauti iš manęs laisvamanybės šaknis, viliojusio svetimas žmonas ir turbūt negailestingai mušusio dukterį. Vargšė, pagalvoju, Marta, kokioje baisioje šeimoje jai teko gimti, užaugti. Siaubas!

– Ateikit čia! – šaukiu Belką, Strelką, pudelį ir Mero anūkus. – Čia dar yra pelenų. Stiprinkitės, vaikučiai, – sakau jiems ir pakišu verdančio švino statinę, kurioje jie gali sau rasti ne vieną maistingą medžiagą. Tuo metu Jurijus Gagarinas pakyla į kosmosą...

Natanas peršalo gerklę, todėl parūpinau jam vaistų. Jis vartos juos tris kartus per dieną po penkiolika lašų. Provizorė patikino mane, kad jie stiprūs ir peršalimas netrukus praeis.

– Baisus tas tavo tėvas buvo, – sakau ištrauktoms iš maišo Martos liekanoms. – Žiaurus, pavydus, religingas nesaikingai. Tikras despotas – Kaligula, Neronas, Adolfas Hitleris.

– Jis, jis, jis... – bando man kažką pasakyti Martos galva.

– Nesijaudink, – sakau jai ir pirštais praplėšiu jos akių vokus: vyzdžiai reaguoja į šviesą, – aš tave surinksiu ir tu būsi kaip nauja. Mes pradėsime kitą gyvenimą. Mū-

sų nepersekios šmėklos ir religiniai fanatikai. Niekas mūsų nepersekios. Vaikučiai, – sudraudžiu šuniukus, – neišlakite man viso švino, – perspėju juos pakėlęs balsą ir uždengiu statinę sunkiu dangčiu.

Gerai, pagalvoju, kad nepriklausau jokioms sektoms. Labai gerai.

– Aš tau atnešiau pundelį knygų, – sako man nusenęs Kazanova. – Markizas rekomendavo tau jas, todėl aš ir čia, – dėsto buvęs lovelasas, tačiau jau dairosi į Martos liekanas.

– Paties aš nekviečiau, – sakau jam, nors man maga sužinoti, kas parašyta knygose, kurias man siūlo bičiulis de Sadas.

– Be to, markizas tau siunčia spektaklį, kurį primygtinai prašė pažiūrėti.

– Aš neturiu laiko, – sakau jam, nes manęs laukia šventos budelio pareigos, o ir Martos kūną aš pasižadėjau surinkti.

Kazanova neklauso manęs, todėl jau traukia iš sterblės personažus. Juos aš esu kažkada regėjęs, todėl nenustembu, kai jie užšoka ant ešafoto ir manieringai man nusilenkia. Aš taip pat nusilenkiu.

– Tai Kardinolas Treneris – dvylikos metų berniukas, vėliau – šventasis, – pristato Kazanova pirmąjį. – Angelas Sargas – pavargęs Rojaus padangių veteranas; Jėzaus Nuotaka – tyrumo įsikūnijimas, švaros entuziastė; Palaimintasis Gaublys – gimnastas, nebylys, epileptikas ir nerealizavęs savęs gramatikas. O čia – Spartakas – sukilusių vergų vadas, gladiatorius ir žiaurumo etalonas.

– Man labai malonu, – sakau aktoriams, kuriuos paslaugiai man atsiuntė mano mokytojas.

Aš atsisėdu po kartuvėmis. Kazanova prisėda ant ešafoto laipto. Prisimenu, kad Mero vaikaičiams spek-

taklis nepakenktų, todėl juos pašaukiu, priminęs, kad paskubėtų, nes vaidinimas netrukus prasidės. Jie atlekia drauge su pudeliu lekuodami ir susirango po mano kojomis. Kazanova pritemdo šviesą. Spektaklis prasideda... Spektaklis tęsiasi. Spektaklis užsitęsia... Baigiasi!

Barbarai stovi prie Romos vartų!..

Šviesa.

Aš ploju ir rėkiu „bravo!". Man pritaria šuneliai, kuriems ilgainiui paskausta letenėlės. Aktoriai lenkiasi. Aš jų nepaleidžiu nuo ešafoto. Aš jų nenoriu paleisti, nes, ką ir besakyti, jie puikiai atskleidė markizo de Sado norėtą išsakyti mintį „Barbarai stovi prie Romos vartų". Jie puikiai interpretavo. Jie dar geriau vaidino. Aš noriu pakilti ir eiti pasveikinti juos su šia sėkme, tačiau, o Dieve(!), pamatau pasibaisėtiną vaizdą: Kazanova ištvirkauja su Martos liekanomis!

– Palaidūne!!! – rėkiu jam ir siekiu nuvilkti jį nuo Martos torso. – Iškrypėli!!! – šaukiu, tačiau nieko padaryti negaliu, nes jų kūnai susirakino. – Aš skųsiuosi!

Mero vaikai ir vaikaičiai drauge su mano pudeliu ateina man į pagalbą. Deja, meilės žaidimuose Kazanova turi daugiau patirties, todėl mums nepavyksta jo atplėšti. Jis kažkaip išsisuka ir toliau tęsia savo juodą darbą. Mane ima pykinti, tačiau aš tvardausi. Net nežinau, ko griebtis. Man pasidaro silpna. Šaukiu į pagalbą Angelą Sargą, Jėzaus Nuotaką, Spartaką, Kardinolą Treneri, Palaimintąjį Gaublį, tačiau jie vis dar lankstosi ant ešafoto. Mane tai galutinai įsiutina.

Kai natanas pramoko stotis, jis pasijuto alkanas ir besotis, todėl kiekviena proga taikydavosi išpešti kviečių saujelę.

Netenku kantrybės, todėl puolu prie Kazanovos atneštų knygų ir plėšau, plėšau, plėšau jas... Aš myliu knygas, tačiau šiuo metu man jos virsta blogio simboliu. Aš nekenčiu jų! Nekenčiu tų knygų, kurias lytėjo nedėkin-

gojo Kazanovos pirštai! Nekenčiu viršelių, kuriuos jis glostė savo nedoromis rankomis! Siaubingai nekenčiu! Šunyčiai urzgia, pagauti ir persisunkę manuoju įniršiu. Aš draskau lapus, spjaudau, glamžau, kandžioju dantimis, trypiu kojomis...

– Neliesk jų! – baubia Kazanova, kai dega pirmieji rankraščių lapai. – Neliesk jų! Ką aš pasakysiu markizui?!

Vėlu. Jau niekas jų neužgesins. Niekas. Aš deginu knygas ir tariuosi esąs Prometėjas, dovanojantis žmonijai ugnį, šviesą, šilumą ir kitas gėrybes. Išsilaisvinęs iš Martos, Kazanova bando jas gesinti. Jam nesiseka. Kažkada jis mokėjo įžiebti aistros ugnį, tačiau taip niekada ir neišmoko jos užgesinti. Kazanova – prastas gaisrininkas.

– Ką aš pasakysiu markizui?! Ką aš pasakysiu markizui?! – kartoja jis ir žiaukčioja nuo dūmų, kuriais virsta knygose išlietos mintys. – Mane atleis iš bibliotekininko pareigų!

– Tau taip ir reikia, – sakau jam ir papilu kelis litrus žibalo ant knygų, nes noriu, kad iš jų nieko(!) neliktų. – Tau taip ir reikia, – teškiu jam be gailesčio ir šią akimirką labiausiai noriu, kad jis būtų galutinai sužlugdytas.

– Knygos, knygos... – inkščia Kazanova. – Tokios geros knygos...

– Knygos – tai blogis, – sakau jam išversdamas akių obuolius. – Tai blogis, kurio neturi likti šioje žemėje. Blogis. Blogis. Blogis, – springdamas kartoju.

Aktoriai jau nebesilanksto ant ešafoto. Jie dairosi, kur jiems čia geriau sprukus, į kurią pusę. Dūmai graužia gerkles ir akis.

– Perduok de Sadui linkėjimus ir padėkok už spektaklį, – sakau spirdamas Kazanovai į užpakalį ir mesdamas jį už pakarpos pro rūsio duris kartu su Spartaku ir kitais šventaisiais. – Labai padėkok!

Aš gaivinu Martos liekanas, neištvėrusias tokio pažeminimo. Bijau, kad nebūtų išprotėjusi. Gerai, pagalvoju, kad ji rankų neturi, tai nieko pikto sau pasidaryti negalės. Šunyčiai laižo jos skruostus, Belka gaivina vandeniu. Strelka deda ant kaktos kamparo kompresus, kad pastarasis ištrauktų tą bjaurastį, kurią išliejo joje Kazanova. Pudelis šokiruotas, todėl sėdi ir dreba. Mero anūkai dar maži, todėl nieko nesupranta. Knygos baigia degti. Dūmai sklaidosi. Kazanovos atnešta biblioteka prasmenga į nebūtį.

– Čia visi mieste kalba, kad pats išrinkai save popiežiumi, – ne be sarkazmo sako man Meras. – Pamačiau dūmus, tai nusprendžiau aplankyti patį, pasveikinti, – šaiposi jis iš manęs ir padeda padėklą su nukirsta Jono Krikštytojo galva.

Nuo patirtų išgyvenimų mane tąso nervinis tikas. Kūną apninka traukuliai, todėl nieko negaliu atsakyti Merui. Jis padalija it kokoso riešutą į dvi dalis Jono Krikštytojo galvą ir duoda vieną pusę man, kad pasistiprinčiau šventojo smegenimis ir atgaučiau jėgas. Šventojo smegenys mane sugrąžina į pasaulį. Drebulys dar krečia, tačiau jis netrukus praeis.

– Kaip matau, – sako Meras, – neblogai laiką leidi... popiežiau.

– Visokie rūpesčiai mane užpuolė, – teisinuosi jam.

– Girdėjau, Kryžiaus žygį pradėjai. Tikintieji skundėsi, – šaiposi jis toliau iš manęs.

– Nepradėjau aš jokio žygio, – sakau jam.

– Nurimk. Aš juokauju, – plekšnoja per skruostą.

– Aš, Mere, atrodo, pervargau.

– Pervargai, – pakartoja jis mano žodžius. – Pervargai. Štai Robespjeras, jis, žmogus, pervargo. Net nusižudyti norėjo. Jam buvo dėl ko persitempti. O tu? Tu gi tvirtas kaip jautis. Kada paskutinį kartą viešai kirsdinai?

– Nepamenu jau, – sakau Merui, ir tai yra gryna tiesa, nes, tenka pripažinti, senokai miesto aikštėje nelaikiau kirvio rankoje. – Senokai.

– O mes tau – habilitaciją davėme. Akademiku paskyrėme. Avansu. Dabar galvoju, galbūt per anksti...

Aš net strykteliu iš laimės į dangų. Aš – habilituotas bausmių daktaras ir akademikas! Aš – akademikas! Habilituotas bausmių daktaras! Aš!!!

– Ne per anksti, – tirtėdamas iš laimės sakau Merui. – Ne anksti. Visiškai ne anksti.

– O aš galvoju, kad ankstokai... – erzina mane Meras. – Galima dar atšaukti. Tai nesunku.

– Nereikia atšaukti, – pertraukiu jo šventvagiškus žodžius. – Tik atšaukti nereikia, – maldauju ir be jokio nusižeminimo atsiklaupiu ant kelių.

– Aš taip pat nesu linkęs pradėti apkaltos proceso, tačiau faktai...

– Kokie faktai? – neleidžiu jam pabaigti. – Nėra jokių faktų.

– Kaip nėra! – stebisi jis. – O kas čia? – rodo pirštu į Martos liekanas. – Kas čia per gražuolė guli?

– Aš pasitaisysiu, – sakau Merui. – Aš paskutiniu metu labai laiko neturėjau – ligonį prieglaudoje lankiau. Galbūt paskutinį kartą su juo mačiausi. Jis senas, labai sunkiai serga.

– Visada galima surasti laiko, – lediniu balsu kalba Meras. – Noro reikia. Ir pareigą prisiminti privalu. Žinai, – tęsia jis toliau, – galbūt mes ir atšauksime tą potvarkį...

– Neatšaukite, – prašau jo ir nenoromis ore nupaišau kryžiaus ženklą. – Aš viską padarysiu. Viską.

Meras išsitraukia iš bato aulo auksinį šaukštelį ir lėtai, pasigardžiuodamas skanauja Jono Krikštytojo smegenis. Smegenys tirpsta jo burnoje. Kelis kartus Meras

sučepsi. Aš apsilaižau ir gailiuosi, kad taip greitai sužiaumojau lauktuves. Net skonio normaliai nepajutau. Martos liekanos tuo metu užknarkia.

– Matai, bičiuli, – sako man Meras, – aš tavęs neskubinčiau. Deja, rinkimai netrukus. Aš privalau pateikti ataskaitą. Man reikia nudžiuginti rinkėjus, kad su raganomis mieste baigta. Aš esu savo rinkiminių pažadų įkaitas. Tu supranti mane?

– Labai gerai suprantu, – patikinu Merą.

– Aš turiu jiems pasakyti, kad paskutinę sunaikinome vos prieš dieną. Nemeluosiu gi aš jiems. Be to, aš niekada nemeluoju. Tai būtų nedora. Tu gi nori, kad mane perrinktų kitai kadencijai?

Aš išrėkiu Merui, kad labai labai noriu, kad jį perrinktų kitai kadencijai. Aš tai sakau nė nedvejodamas, nes kas aš toks be Mero – niekas, tuščia vieta. O su juo – budelis, habilituotas daktaras, akademikas. Aš beprotiškai noriu, kad jis liktų savo poste. Beprotiškai.

– Jau nėra raganų mūsų mieste, – sakau Merui. – Taip ir pasakykite savo rinkėjams. Nėra raganų.

– Aš vis dar pasitikiu tavimi, – sako man Meras ir sukrauna ant padėklo Belką, Strelką ir anūkus. – Eime, – sako jis švelniai, – vaikučiai. Čia netrukus trykštels kraujo fontanėlis. Gali ištepti. Jūsų kailiukai tada sunkiai atsiplaus. O už Kepetingą – giriu. Giriu už Kepetingą, – ištaria jis ir išeina nerti į rinkiminių batalijų sūkurį.

Mano pudelis užkaukia iš vienatvės.

– Skubėk, – pataria man atgijęs Mustafa, kuriam taip pat kliuvo Jono Krikštytojo smegenų.

Aš nesiruošiu delsti.

Šiandien nukrito Tunguskos meteoritas; Kolumbas atrado Ameriką; išsiveržė Vezuvijus; Verdene buvo pa-

naudotos dujos; prasidėjo kultūrinė revoliucija Kinijoje; amerikiečiai numetė atominę bombą; nacionalistai paskandino Senoje marokietį; mirė Zigmundas Froidas; užtemo Mėnulis; nuskendo „Titanikas"; žuvo astronautų ekspedicija; nusižudė Hemingvėjus; žlugo apartheidas; Bethovenas apkurto; sukilo Liono audėjai; Drakula atvyko į Londoną; Oskaras Vaildas sėdo už grotų; kanibalai suvalgė Kuką; teatre buvo nušautas Linkolnas; Habsburgų dinastija išsigimė; Nilas patvino; Eufratas atslūgo; Hanibalas pralaimėjo mūšį; Erodas iššudė vaikelius; Mozė vedė tautą per dykumą; sudegė „Globuso" teatras; sukilo kaliniai Brazilijoje; Servantesas baigė rašyti „Don Kichotą"; Kvazimodui išaugo kupra; gimė Siamo dvyniai; Karolis Didysis sukūrė imperiją; sąjungininkai išsilaipino Normandijoje; prasidėjo šaltasis karas; Meksikoje buvo nužudytas Levas Trockis; gimė Džordžas Vašingtonas; siurrealistai tapo komunistais; Miuncheno sąmokslas; studentų revoliucija; sausra; potvynis...

– Man gaila, tačiau aš priverstas... – sakau Martos liekanoms ir atskiriu pjūklu galvą nuo kūno.

Mergaitei neskaudėjo. Ji beveik nieko nepajuto, nes buvo tinkamai paruošta bausmei. Išties jai neskaudėjo. Visa tai yra mano meistriškumo įrodymas. Aš – habilituotas meistras, tesintis savo pažadus. Patikėkite manimi – mergaitei neskaudėjo(!).

– Štai, matai, kaip kartais atsitinka, – sakau pudeliui, uostinėjančiam jau negyvas kūno dalis. – Kaip keistai tas kartais gyvenimas pasisuka... – kalbu jam apžiūrinėdamas nukirstą galvą.

Aš įsisegu Martos galvą į atlapą ir einu į miesto šventę. Mano nuotaika pakili, bet šiek tiek ir liūdna. Nežinau kodėl, tačiau lyg kažko stigtų. Atrodo, ko daugiau norėti – akademikas, habilituotas daktaras, visada pa-

teisinantis pasitikėjimą budelis, jautrus, draugiškas, mielas, išsilavinęs... Atrodo, ko daugiau norėti šiandien, tačiau man liūdna.

Miesto aikštėje susirinkusi minia. Ji sveikina Merą, didžiule balsų persvara išrinktą kitai kadencijai. Meras laimingas. Jis mojuoja miniai nuo Rotušės laiptų. Šypsosi. Jam šiandien – svarbi diena. Ši akimirka – jo triumfo laikas. Jis laimėjo. Dar kartą.

Aš stoviu minioje su įsegta Martos galva ir geidžiu, kad Meras mane pastebėtų. Labai noriu, kad jis mane pamatytų su ta galva. Aš noriu išvaikyti paskutines abejones. Noriu, kad jis ir toliau manimi tikėtų. Noriu, kad neatšauktų potvarkio dėl mano habilitacijos. Noriu... Noriu... Noriu...

Minia banguoja kaip jūra. Minia myli Merą. Šią akimirką aš pagalvoju, kad ir mane ji myli, nes esu Mero patikėtinis, jo dalis, jo slaptų lūkesčių architektas ir darbų vykdytojas. Aš noriu, kad ir man tektų maža minios meilės dalis. Aš tikiu, kad Meras pasidalytų ja su manimi. Tikiu!

Aš išsisegu Martos galvą iš atlapo ir iškeliu aukštai virš minios, kad Meras ją pamatytų. Jis linksi ir dėkoja miniai. Deja, vėl manęs nepamato. Tada aš imu šokinėti su Martos galva rankose. Iššoku aukštai. Iššoku virš minios ir vienu metu man pasirodo, kad man pavyks atsiplėšti nuo šios jūros ir aš pakilsiu į dangų.

– Aš dėkoju visiems, kurie manimi patikėjo, – prabyla Meras į minią. – Pradžioje noriu padėkoti visiems miesto gyventojams. Noriu padėkoti savo šeimai, be kurios nuolatinio rūpesčio ir pagalbos nebūčiau galėjęs atsidėti vien darbui ir miesto reikalams. Ačiū! Ačiū jums visiems, kurie čia susirinko manęs pagerbti ir pasveikinti!

Aš vis dar šokinėju su Martos galva. Minia, kuriai patiko šis mano sumanymas, ima taip pat strykčioti. Aš

prarandu bet kokią viltį, kad Meras mane išvys. Man skaudu, kad jis manęs nepastebi. Aš taip pat noriu jį pasveikinti – asmeniškai.

Ir man pasiseka! Mero žvilgsnis užkliūva už Martos galvos. Jis atkreipė į mane dėmesį! Jis pamatė! Jis pastebėjo!!!

– Ir dar, – sako Meras, rankos mostu nutildęs minią, – šalia jūsų yra žmogus, be kurio mūsų miestas nebūtų toks švarus, kaip kad yra. Šis žmogus labai kuklus. Jo darbas yra nepastebimas. Šis žmogus vengia viešumos, todėl paplokime jam ir padėkokime. Padėkokime šiam žmogui!

Suvokiu, jog šie Mero žodžiai yra skirti man. Man vienam. Minia ploja ir dėkoja. Man! Man dėkoja! Aš dėkingas miniai. Aš dėkingas Merui, kad surado progą mane paminėti ir taip gražiai pagerbė. Todėl laikau iškėlęs atpjautą pjūklu Martos galvą ir šaukiu drauge su minia „Valio!" Mano nuotaika pasitaiso. Liūdesio nelieka nė kvapo. Aš nežinau, kodėl prieš akimirką man buvo liūdna. Nežinau... Keistos kartais būna tos žmogaus nuotaikos. Jos nenuspėjamos. Jos paslaptingos. Kaip būtis, pagalvoju, kuri yra amžinas slėpinys, kurio niekada mes nepažinsime iki galo. Taip, nuotaikos yra panašios į būtį – paslaptingumu. Meras diriguoja miniai. Ji jam paklusni. Ji stebi kiekvieną Mero rankos mostą. Ji kaip orkestras. O Meras – Karajanas. Jis diriguoja miniai, kuri užgieda mūsų miesto himną. Himnas dar labiau pakelia mūsų nuotaiką. Himnai visada pakelia nuotaiką. Aš apsiverkiu. Apsiverkia ir Martos galva. Mes verkiame kartu su ja, nes šiandien yra didelė šventė. Šiandien yra nuostabi šventė. Man ši šventė – dviguba. Pirma, Meras išrinktas naujai kadencijai. Antra, aš nugalėjau save ir atskyriau galvą nuo kūno. Šiandien aš jaučiuosi dvasiškai sustiprėjęs. Aš labai laimingas, kad įveikiau silpnu-

mą. Silpnumas negali būti budelio palydovas. „Su silpnumu nė vienam budeliui ne pakeliui", prisimenu citatą iš konspektų.

– Ir mūsų mieste niekas daugiau nemedžios raganų! – paskelbia Meras miniai. – Tai mano dovana jums! – šaukia jis jai.

Minią apima ekstazė. Žmonės bučiuoja vienas kitą. Aš taip pat bučiuoju – Martos galvą. Minia virsta vienu besimylinčiu kūnu. Minia myli save. Ją tąso meilės traukuliai. Ji tirta iš malonumo. Ji konvulsiškai trūkčioja – susitraukia, išsiplečia. Ji juda pagal meilės diktuojamą ritmą. Ji negali pabaigti, nes tokia saldi, tokia miela ši būsena.

– Viens, du – trys! Viens, du – trys! – komanduoja Meras. – Viens, du – trys! Viens, du – trys! – diriguoja jis minios kūnui.

Minios kūnas dirba pagal Mero užduotą taktą: du trumpi ir vienas gilus, du trumpi ir vienas gilus, du trumpi ir vienas gilus, du trumpi ir vienas gilus... Tai subtilios meilės ritmas. Meras parinko taktą, kuris labiausiai patinka partneriui. Aš taip pat judu pagal šį ritmą. Aš taip pat esu minios dalis. Miniai reikia meilės. Ji jos visada ilgisi, todėl ir suteikia ją sau.

– Giliau! Giliau!!! – rėkia Meras nuo tribūnos. – Giliau! Dar! Dar! Giliau! Dar! Dar!!! Giliau!!! – kaukia jis. – Dar giliau!!!

Minia stengiasi iš paskutiniųjų, tačiau jai vis nepavyksta pabaigti. Būtina pabaigti. Būtina patirti tuštumos jausmą. Būtina išsilieti, nes kitaip apniks nepasitenkinimas. Minia bando. Ji dirba. Ją išpila prakaitas. Ji lekuoja. Širdys daužosi vienu ritmu: viens, du – trys, viens, du – trys, viens, du – trys...

– O dabar! – sukomanduoja Meras ir minia paklusniai apžioja save. – Viens, du – trys, viens, du – trys!!!

Ir staiga buvęs kompaktiškas darinys subliūkšta, išsilieja. Visa teka ir pasiskleidžia po miestą. Gatvės patvinsta. Kažkas bando išsigelbėti valtelėmis, kiti plaukia jachtomis, turtingesni – motorlaiviais, keltais, laivais. Aš spėju užšokti ant merijos laiptų. Tačiau ir juos jau semia skystis – baltas, glitus, aromatingas, kurio kvapo su niekuo nesupainiosi.

– Ateik čia, – kviečia mane Meras ir aš kopiu laiptais link tribūnos. – Susipažink, – sako jis man.

Aš ištiesiu ranką ir išvystu stovinčią priešais mane Aureolę. Ji šypsosi.

– Tai mano naujoji žmona, – pristato man ją Meras, o aš pastebiu, kad ant jos krūtinės buvusios Mero palydovės galvos segė.

– Man labai malonu, – sakau Aureolei, neišsiduodamas, kad jau seniai ją pažįstu.

– Man taip pat, – sako ji, kutendama smiliumi man delną. – Daug apie jus girdėjau.

– Ar iš gerosios pusės? – teiraujuosi.

– Iš pačios geriausios, – atsako ji man, trykštanti jaunyste ir patenkintu geismu.

– Aš jums turiu mažytę dovaną, – sakau jai. – Suvenyrą.

– Mėgstu dovanas, – atsako ji man ir aš įsegu į jos krūtį Martos galvą.

– Kokia graži segė! – džiaugiasi ji ir pirštais kedena Martos plaukus, priminsiančius jai mūsų seną pažįstį. – Apie tokią segę aš visada svajojau, – negali atsidžiaugti ir palytėja lūpomis Martos kaktą. – Kokia graži ji...

– Nedaug pasaulyje yra gražių dalykų, – giliamintiškai pareiškia Meras, – tačiau ši segė man taip pat patinka. Turbūt ji labai brangi?

– Aš dovanoju jums ją šios šventės proga, – sakau ir pataisau segę ant Aureolės krūties, kad Martos galva

būtų šiek tiek pakreipta į kairę, nes taip ji subtiliau atrodo. – Taip, – sakau, – ji yra labai brangi.

– Aš ją prisisegsiu iškilmingiausiomis progomis, – pažada man Aureolė.

Norėčiau Mero pasiteirauti apie vaikučius, tačiau nutariu, kad neverta, nes Aureolei tai gali nepatikti. Niekam nepatinka svetimi vaikai ir anūkai. Nors aš noriu tikėti, kad Belkai su Strelka ji bus gera pamotė. Aureolė vis dar šypsosi ir negali atsidžiaugti mano dovana. Išties segė ant jos krūties tiesiog spindi. Ji laužo spindulius, nes Marta yra ir buvo pats nuostabiausias briliantas. Įdomu, pagalvoju, kelių karatų ji yra? Tūkstančio? Pusantro tūkstančio? Milijono?..

– Ko gi mes čia stovime šioje tribūnoje? – klausia Meras. – Merijoje banketas. Kviečiu.

Šiandien man kažkodėl nesinori eiti į banketą. Kitą kartą eičiau, tačiau šiandien nenoriu. Man visada taip atsitinka. Kai noriu eiti – niekas niekur nekviečia. Kada nenoriu – pasiūlymai taip ir liejasi lyg iš gausybės rago.

– Tai jūsų šventė, Mere, – sakau, – todėl leiskite atsisveikinti.

– Jūs mus paliekate? – nustemba Aureolė, kurios segės ant krūtų pamerkia viena kitai akį.

– Deja, – sakau. – Atsitvarkyti namuose dar reikia...

Meras supratingai pažvelgia į mane. Jis žino, jog namuose palikau kelis kraujo klanelius, kuriuos būtina susemti iki sukrešėjimo.

– Nepalikite mūsų, – vikontės intonacija prašo manęs Aureolė. – Bus vaišės, po to bus šokiai. Grieš Londono kamerinis orkestras. Žadėjo atvykti net Fiodoras Šaliapinas.

– Deja, deja, – sakau ir lenkiuosi. – Jums šventė, o man – rutina.

– Aš iškviesiu tau merijos motorinę valtį, – sako Meras. – Ji tave pristatys. Kam tau plaukti.

Mero draugiškumas ir paslaugumas mane dar kartą sugraudina. Jis toks draugiškas, toks mielas, toks kolegiškas...

– Neatsisakysiu, – sakau jam ir bučiuoju Aureolei ranką. – Be to, moku plaukti tik šuniuku.

– Tai aš kviečiu valtį, – nusprendžia Meras ir išeina duoti nurodymų.

– Jūs tokia graži, tokia atjaunėjusi, – sakau Aureolei, kai Meras dingsta Rotušėje.

– Daug laiko prabėgo, – sako ji man. – Ar atsimeni, kai studentas buvai, užeidavai pas mus, kačių nuovirą srėbdavai, su Kepetingu šachmatais žaisdavai?

– Atsimenu, – sakau jai. – Kaip neatsiminsi! Geri laikai buvo...

– Suvyriškėjai. Subrendai. Tikras kavalierius, – sako ji man.

– Taip, – pritariu ir neturiu ką daugiau pridurti.

– O mano, pats matai, likimas kaip pasisuko. Meras nėra mano svajonių princas, tačiau su juo gyventi galima. Jis geras, paslaugus, rengia gražiai mane. Jei dabar mirtų jo motina, visas turtas mums atitektų. Jei jis mirtų, aš jį paveldėčiau...

– Visko tame gyvenime gali atsitikti, – sakau jai. – Visko. Atsitinka tokių dalykų, apie kuriuos net svajoti nedrįsdavai. Kaip knygose. Kaip riterių romanuose.

– Taip, taip, – pritaria ji man. – Nenuspėjamas tas gyvenimas.

– Jau laukia, – praneša atbėgęs Meras.

– Laimės jums, – palinkiu seniems ir naujiems bičiuliams.

– Ačiū už sagę! – sušunka man Aureolė, kai aš sėdu į motorinę merijos valtį. – Už viską ačiū! – išgirstu mielą mano ausiai padėką.

Valtis plukdo mane naujai atsiradusiais miesto kanalais. Aš žiūriu į Rotušę, kurioje jau švenčia rinkimų pergalę Meras, griežia orkestras, sukasi poros, dainuoja bosų karalius, liejasi taurūs gėrimai. Temsta. Įsižiebia šviesos, apšviečiančios merijos rūmus. Dangų papuošia saliutai. Sproginėja petardos. Visi linksminasi. Visi laimingi.

– Tu visas šlapias, – sakau permirkusiam pudeliui, kai grįžtu į apsemtą savo rūsį. – Tu gi šlapias visas, – nepiktai kartoju ir bandau jį iššluostyti kruvinais Martos apdarais, kurių kelias skiautes pasilikau atminčiai.

Pudelis dreba. Jo neįmanoma sušildyti. Jis glaudžiasi prie manęs, tačiau visą meilės šilumą aš palikau merijos aikštėje. Aš negaliu padėti, o jis vis dreba ir dreba. Man jo gaila, kad jis toks vienas, šlapias ir drebantis. Aš noriu jį matyti sausą ir trykštantį džiaugsmu. Aš vis trinu jį ir trinu Martos drabužių skiautėmis, tačiau tai nepadeda. Jis, vargšelis, bėdulis, tirta. Aš nenoriu, kad jo drebulys persiduotų man. Man to nereikia. Apsemtame rūsyje pro mane praplaukia Martos torsas...

Pudelis kapstosi. Jis bando plaukti, tačiau labai jau nemokšiškai iriasi letenėlėmis. Net graudu. Tačiau jis klauso manęs. Jis visada manęs klauso. Jis klauso manęs taip, kaip aš klausau Mero. Jis ištikimas.

– Šok! Šok! – įsakau jam, pravėręs mikrobangų krosnelės dureles. – Čia šok!

Jis įšoka į krosnelę. Aš užveriu jos dureles. Pro langelį pasižiūriu į tirtantį pudelį ir įjungiu srovę. Srovė teka...

– Netrukus tu išdžiūsi ir sušilsi, – sakau jam, kai jis bando letenėlėmis skrebenti krosnelės stiklines dureles. – Tuoj, tuoj sušilsi, – pažadu jam. – Sušilsi, mažiukas...

Mano natanas kėlėsi iš mirusiųjų trečiąją dieną, tačiau neprisikėlė. Kai atvėrė jo kapą, jis gulėjo savo vietoje ir atrodė lyg miegotų. Miegas jo buvo amžinas.

Aš atsisėdu ant neapsemto meilės lava ešafoto ir skaičiuoju: vienas, du, trys, keturi, penki, šeši, septyni, aštuoni, devyni, dešimt, vienuolika, dvylika, trylika, keturiolika, penkiolika, šešiolika, septyniolika, aštuoniolika, devyniolika, dvidešimt, dvidešimt vienas, dvidešimt du... Mano galvoje sukasi gausybė arabiškų skaičių. Jie veja vienas kitą. Nė vienas nenori būti paskutinis. Aš negaliu jų sustabdyti. Jie nori įveikti mane. ...Šimtas devyniasdešimt penki, šimtas devyniasdešimt šeši, šimtas devyniasdešimt septyni... Penkiolika tūkstančių keturi šimtai trisdešimt du, penkiolika tūkstančių keturi šimtai trisdešimt trys, penkiolika tūkstančių keturi šimtai trisdešimt keturi...

– Traukime į mišką, – kviečia mane atskridęs šikšnosparnis. – Ten pilna įvairiausių gėrybių.

Aš akimirką dvejoju. ...Trys šimtai aštuoniasdešimt penki tūkstančiai du šimtai penkiolika, trys šimtai aštuoniasdešimt penki tūkstančiai du šimtai šešiolika, trys šimtai aštuoniasdešimt penki tūkstančiai du šimtai septyniolika... Laikas būtų išjungti krosnelę...

– Eime į mišką, – kviečia šikšnosparnis. – Miškas mus priglaus.

– Ar galiu pasiimti riešutą? – klausiu jo, sėdinčio man ant peties ir laižančio ausį.

– Miške tau nieko netrūks, – atsako man šikšnosparnis, tačiau aš jau laikau apglėbęs viena ranka Martos torsą, o kita stumiu rūgšties baseino dangtį.

– Mes alkani, – skundžiasi man baseinas-šikšnosparnis. – Neleisk mums prigerti. Neleisk!

Aš regiu, kaip meilės lava, apsėmusi mano rūsį, teka į baseiną. Aš regiu...

– Neleisk mums prigerti! – šaukia baseinas.

– Ateik į mišką! – kviečia šikšnosparnis. – Voveraite!..

– Aš labai alkanas! – baubia baseinas. – Aš alkanas!

...Aštuoni šimtai keturiolika tūkstančių penki šimtai septyni, aštuoni šimtai keturiolika tūkstančių penki šimtai aštuoni, aštuoni šimtai keturiolika tūkstančių penki šimtai devyni, aštuoni šimtai keturiolika tūkstančių penki šimtai dešimt, aštuoni šimtai keturiolika tūkstančių penki šimtai vienuolika...

Dieve, kaip gera būti voveraite! Tik strykt, ir aš jau miške. Miške gera. Miške jauku. Miške šilta. Voveraičių namai – giria.

– Būk pasveikinta, voveraite, – sako man Peliukas Mikis. – Seniai laukėme tavęs, – spaudžia ranką Buratinas. – Užsibuvai ten, – nepiktai pastebi Katinas Vosylius, su kuriuo pasidaliju riešutu.

– Tavęs jau nebėra, – mirdamas sukužda voveraitei Mustafa ir ištirpsta rūgšties tirpale.

Baseinas nusiriaugėja. Rytoj ryte jis vėl pabus alkanas. Puota merijoje dar nesibaigė... Aukos laukia budelių. Visi jų laukia. Laukti yra labai miela. Baseinas tą žino, todėl jis ištvers iki ryto. Rytas išauš gražus.

SMEGENŲ PADAŽAS 1997–1998

Pusryčiaujant prie jūsų stalo ir valgant liepos pabaigoje figas, jūs paaiškinkite man, kodėl išalkęs Dievas paprašė tokių pat figų kovo pradžioje, nors dar buvo neatėjęs šių gėrybių metas.

Markizas de Sade'as.
„Naujoji Žiustina“

Šepetuku nuvalyti geldeles ir praplauti tekančiu iš čiaupo vandeniu. Sumesti į verdantį vandenį, kad jos nugaištų. Virti dešimt minučių, kol atsivers geldelės. Po to peilio galu atidaryti geldeles ir ištraukti sraiges. Minkštą užpakalinę dalį atskirti peiliu ir išplėšti žarnas. Taip išvalytas sraiges apibarstyti druska ir ištrinti ja, kad atsiskirtų gleivės. Vėliau praplauti keletą kartų vadenyje su actu.

P. S. Svastika, kablinis kryžius, kryžius iš keturių vienodo ilgumo šakų, kurių galai prailginti stačiu kampu arba lanko forma, šitaip susidaro sukinio įspūdis; svastika dar vadinamas *crux gammata*, nes susideda iš keturių gr. raidžių gama – Γ (dažniausiai apverstų). Populiarus simbolis Azijoje ir Europoje, rečiau Afrikoje ir Vid. Amerikoje. Dažniausiai aiškinamas kaip saulės ratas, kaip besikryžiuojantys žaibai arba (Šiaurės šalyse) kaip Toro svastikos kūjis; dažnai buvo laikoma laimės ir sveikatos simboliu; budizme simbolizuoja „rojaus raktus“, viduramžių romaniniame mene dažnai turi apotropinę reikšmę.

Pirmas, antras, trečias, penktas, šeštas, aštuntas, dvyliktas, ketvirtas kanalas – išsigandusi diktorė.

– Jei jūs esate silpnų nervų, jei šiuo metu šalia jūsų sėdi mažamečiai vaikai – išjunkite televizorių, nes...

Skvarbių akių baltmarškinis kazachas, balta patalpa ir minia, pasiruošusi stebėti pasirodymą. Peilis, klyksmas. Kraujas užtykšta ant baltų marškinių. Kraujas aptaško sienas. Avinas papjautas – pasirodyta, paroda atidaryta.

– Nelieskite jo! Nelieskite! – kovoja su policininkais asistentė.

Baltmarškinis-raudonmarškinis geria rieškutėmis kraują, trykštantį iš paaukoto avino gerklės. Tautos sergėtojų armija nebeišgelbės gyvulio. Atidaryta. Dar kartą atidaryta ir pasirodyta. Užsieniečiams.

– Avino aukojimas – pagarbos svečiams ženklas Rytuose, – aiškina prieš kamerą atsigėręs kraujo. – Tai menas, tai toks žaidimas, toks ritualas, niekas neturi teisės sužlugdyti ar pertraukti kūrinio tapsmo. Nebandykite atrodyti geresni, nei esate. Nebandykite.

– Barbarai! Kaip žiauru! Barbarai! – rėkia minia, tačiau gyvulys jau paaukotas, o buvusias baltas sienas puošia nemeluojanti kraujo tapyba. Policininkai susijaudinę, jie bejėgiai prieš meną. – Barbarai, – šaukia jie, kai avino jau nebetąso priešmirtinės konvulsijos. – Visi menininkai barbarai! Visi barbarai.

Avinėlis paaukotas. Agnus Dei paaukotas. Amen!

Suveriamas altorius... Van Eiko altorius, Memlingo altorius, Anonimo altorius, genijaus altorius, vidutinybės altorius etc. Kai atsiveria durelės, pasklinda šviesa, atskleidžianti glūdinčio turinio grožį. Viskas čia tobula, nėra nė menkiausios klaidelės. Visi čia ir savo vietoje – šventieji ir nusidėjėliai, palaimintieji ir dievybės, nekal-

tieji ir atgailaujantys, išganyti ir prakeiktieji, aiškiaregiai ir aklieji. Jie visi čia. Jie čia: užšaldyta kiauliena ir jautiena, aviena ir šerniena, briediena ir nutrijos, vištiena ir žąsiena, kalakutas ir lašiša, karpis ir veršiukas, sparnas ir kumpis, kulšis ir šonkauliai, antrekotas ir galva, šoninė ir kepenys, inkstai ir širdis, šnervės ir blakstienos, ausys ir kanopos, sąnariai ir lašiniai, žarnos, kaklai, uodegos, krūtinėlės... Jie čia!

– Mėsos ar bulvių svaras turi daugiau kalorijų? – klausia daktaras Gebelsas pietaudamas Berlyne reichskanceliarijoje.

– Išties? Išties labai įdomi problema...

– Mes žinome, kad Senosios Romos kareiviai daugiausia vartojo vaisius ir košes, o mėsai jautė pasišlykštėjimą. Tai byloja faktai, kada, iškilus maisto problemoms, jiems tekdavo valgyti mėsą. Iš pasiekusių mus jų atvaizdų mes galime spręsti, kad jie turėjo sveikus dantis, todėl galima suabejoti išvada, kad sveiki dantys būna tik vartojančiųjų mėsą. Beje, praėjo amžiai, tačiau niekas nepasikeitė; lankantis Italijoje matai, jog italai daugiausia vartoja vaisius, todėl pas juos lygiai tokie pat gražūs dantys.

– Aš absoliučiai su jumis sutinku, Fiureri.

– Kita vertus, mes galime matyti, kokį pasišlykštėjimą jaučia vaikai mėsai, kada tėvai juos verčia ją valgyti. Be to, vartojančių augalinį maistą negrų genčių vaikai yra ypač gerai išsivystę, lyginant juos su tų genčių vaikais, kurių motinos anksčiau liaujasi juos maitinti motinos pienu. Šuniui niekada neprilygti jėga arkliui, kuris vartoja augalinį maistą.

– Bet, Fiureri...

– Aš dar nebaigiau. ...Liūtas, kuris ėda vien mėsą, be nuovargio gali bėgti vos 2–3 kilometrus, o štai kupranugaris, kuris yra žolėdis, iškiš liežuvį tik po 6–7 dienų.

– Tada mes galime teigti, kad bulvių svaras turi daugiau kalorijų nei mėsos?

– Bet kuriuo atveju bulvės yra maistingesnės.

– O kaip jūs, Fiureri, vertinate grybus?

– Ministre, grybai – neįkainojama gamtos dovana. Jie yra labai maistingi. Štai, pavyzdžiui, baravykai, raudonikiai, lepšiai, jie yra naudingesni ir sveikesni organizmui nei morkos ar kopūstai. O, ne paslaptis, džiovinti, du kartus kaloringesni už kiaušinius. Sultinys iš džiovintų grybų yra žymiai maistingesnis ir, be jokios abejonės, aromatingesnis nei mėsos.

– Aš, mano Fiureri, esu girdėjęs, kad grybuose yra daugiau baltymų nei vaisiuose.

– Jozefai, jie yra ir riebesni. Jei kalbėsime apie grybus tai juose labai daug fosforo, kalio, kalcio, vario, cinko, jodo, kitų elementų. Jie turi tiek pat mineralinių medžiagų kaip ir vaisiai, o fosforo turi tiek, kiek ir žuvis. Grybuose yra A, B_1, B_2, D, PP ir C vitaminų.

– O ką jūs, mano Fiureri, rekomenduotumėte – grybus ar vaisius?

– Turėk galvoje, Jozefai, kad, vartojant vaisius, galima išgydyti daugelį ligų – bulvės lupena, pavyzdžiui.

– Jūs, mano Fiureri, kalbate apie odos ligas?

– Ir ne tik apie jas.

– O koks jūsų požiūris į česnaką?

– Česnaką?..

Rankų, kojų pirštų galai stingsta, tačiau tai įprasta būsena. Ji nieko nekeičia, nieko nelemia, nes Ferdinandas ištisą valandą guli ant briedžio kailio. Jis nežiūri į lubas, jis nesižvalgo aplinkui, juolab kad jam visa žinoma, kas yra viršuje, aplinkui ar po juo. Jis tiesiog guli. Guli ir patiria, kaip kailio plaukai braunasi pro jo odos poras. Šiurkštu, tačiau malonu, kutena, niežti, erzina.

Ferdinandas atsigulė, nes nutarė geriau įsiklausyti į balsus, kurie jau kurį laiką jį erzina. Jis girdi padrikus žodžius, sakinius, dialogus ir diskusijas. Daugeliui girdimų minčių jis nepritaria, su kitomis sutinka besąlygiškai, tačiau jam pritrūksta drąsos įsiterpti į pokalbį. Ferdinandas nenori pasirodyti neišmanėlis, nes taip įtikinamai balsai diskutuoja, taip kovingai gina savo nuomonę, jog jis bijo, kad nebus išklausytas, dar baisiau – pertrauktas, nutildytas, išjuoktas. Todėl jis guli ir klauso, o briedžio kailio plaukai it adatos sminga į jo kūną. Štai jis ką tik prasižiojo, tačiau norėtas paskelbti žodis mirė – Ferdinandas prarijo oro gurkšnį. Jis guli ant briedžio kailio išskėtęs rankas ir nejuda. Jis – mumija, jis gyvas ir miręs. Jis girdi, tačiau nieko pasakyti negali. Tai jį siutina. Ferdinandas pyksta ant savęs, kad yra toks bevalis, tačiau ir vėl žino, jog, sukaupus valią ir pasiryžus prabilti, jam vėl pritrūks drąsos. Išties, kur slypi jo baimės priežastis? Ko jam bijoti. Jis guli savo namuose ant briedžio kailio, jis yra sveikas, jis yra sąlygiškai jaunas, jis yra išsilavinęs, jis yra skaitęs knygų, jis moka mokesčius, jis turi tarnybą, be to, jis – Ferdinandas! Ferdinandas myli save, Ferdinandas savimi rūpinasi, Ferdinandas neleis savęs nuskriausti... Jis pakelia nukryžiuotą ranką ir rodo smiliumi į lubas – beprasmis veiksmas, kurį netrukus pasiveja kitas – aistringas bučinys į šąlančio delno centrą. Ferdinandą vėl pasiekia balsai...

Šypsosi niekšai, šypsosi šventieji, šypsosi vaikai, šypsosi dievai, šypsosi žvėrys. Ferdinandas eina ir šypsosi. Neįvardijama jo šypsena, ji be pavadinimo. Ferdinando veide nesimato nei palaimos, nei ekstazės, nei skausmo, iškreipiančio veidą. Ferdinando veide – gryna šypsena – metašypsena, kuria puošinas jis įveikia kilometrus. Atrodo, kad aplinkui nieko nėra. Turbūt tai teisy-

bė, nes nei žmonės, su kuriais jis prasilenkia, nei šunys, kurie nuo jo sprunka, nei paukščiai, kurie jį aplenkia – neegzistuoja. Ferdinandas eina tiesus, jo neslegia rūpesčių našta. Niekas jo neišdrįstų pavadinti slampinėjančiu, niekas nepasakytų, kad šis žmogus eina vedinas tikslo. Ferdinandas vis taip pat šypsosi ir eina, eina, eina... Aš taip pat nežinau, kur link jis eina – vienodu ritmu, nei greitindamas, nei lėtindamas žingsnį. Jis neišsiskiria minioje, jis jos dalis, tačiau šypsnys jo veide išduoda, kad šis žmogus yra visai kitur, šalia, čia pat, bet kitur. Ferdinandas eina į priekį. Vis pirmyn ir pirmyn. Jis nesuka nei į kairę, nei į dešinę, tik tiesiai, tik tiesiai. Jis kerta skverus, sankryžas, lipa per suolus, griauna vaikų pastatytas smėlio pilis, užmina elgetos kepurę ir eina, eina. Ferdinando akių vyzdžiai dideli, jie nenatūraliai išsiplėtę, tačiau niekas nepasakys, kad šis žmogus yra beprotiško žvilgsnio savininkas. Ferdinandas žengia pirmyn. Jis negirdi jam skirtų replikų ir priekaištų, jis nesustoja ir neatsigręžia, kai sutiktieji spjauna jam ant lietpalčio nugaros, skvernų, atlapų. Jis nesivalo veido, kai kažkas iš viršaus jam apdergia skruostą. Atrodo, kad jis nieko nejaučia. Atrodo, kad tai bejausmis padaras, tačiau visa tai netiesa – Ferdinandas šypsosi. Jei šią akimirką jį mato Buda, nesišypso pastarasis turbūt. Ferdinandas lygiai ir ramiai kvėpuoja, ilgas ėjimas jo nevargina, jis stiprus ir ištvermingas. Ferdinandas eina, nes kitaip jis negali. Tik pirmyn. Tik į priekį ir nė žingsnio į šalį. Jis nieko negirdi.

Ne, jokiu būdu, ne, tai ne aimana, tai ne pagalbos šauksmas. Ne! Tai tik Ferdinando plaučiai. Tai du plaučiai, kurie karkia, dūsta, inkščia. Tai jie kelia sumaištį. Tai jie, bjaurybės, išduoda. Jie nebegali, jie netveria, nes ne jų jėgoms Ferdinando maratonas. Taip, Ferdinandas bėga. Atrodo, kad visas jo kūnas švininis. Jis lenkiasi

prie žemės, tačiau vis juda ir juda į priekį – greičiau, greičiau, dar greičiau! Ferdinando akys dar labiau išsprogsta, šypsena virsta grimasa, o jis vis dar bėga. Ferdinandas negali sustoti. Jis bėga, vejamas balsų ir komandų, kurioms nepaklusus – mirs. Negalima sustoti, negalima nejudėti, negalima sustoti, bėgti, bėgti, bėgti pirmyn ir vis greičiau, dar greičiau ir dar greičiau. Iškankintas ir nualintas kūnas – valios vergas, nesibaigiančios dinamikos įkaitas. Kūnas Ferdinandui nebepriklauso ir jis jį kankina – veja, kankina ir bėga. Raumenų traukuliai – peilio ašmenys į šlaunį. Kad tik nesustojus, kad tik nesustojus, nes reikia bėgti, bėgti. Kur? Tai neturi reikšmės. Kodėl? Tai neturi prasmės. Ferdinandas – žvėris, jį veja bevardė baimė, jis instinkto įrankis. Sutinę sąnariai ir plyštanti širdis, kuri vis nesprogsta ir nenušluoja nuo žemės paviršiaus milijonais apgyvendinto miesto. Deguonies trūkumas, antsvoris, kviečiantis nusibaigti artimiausioje pakampėje. Ne, taip negalima. Reikia judėti, privaloma bėgti, nes nėra kitos išeities. Reikia bėgti ir nieko negalvoti, nieko nemąstyti, nieko nežinoti, nieko netrokšti, nieko nemylėti. Būtina užslopinti, nužudyti įkyrų balsą: žvelgdamas iš dabarties, kai jau viską žinau, įžiūriu daugybę ženklų ženklelių, kurių tuomet visiškai nemačiau; medicinos seserys greit apibendrina, nes jos greit susidaro savo nuomonę ir pagal ją elgiasi... Ne, negirdėti! Nieko neklausyti ir tik bėgti, bėgti pirmyn, kai jau nebėra kur bėgti, kai jau tikslas pasiektas. Nieko negirdėti. Bėgti. Bėgti, Ferdinandai...

– Fantomas!
– Ką jūs sakote?
– Sakau... Fantomas.
– Ką tai reiškia?
– Nieko... ir viską!

– Ir vis dėlto, kas tai?

– Nieko... bet ir *kažkas*.

– Galų gale, ką tas *kažkas* daro?

– Jis kelia baimę!!!

...

– Rene, išjunk tą dėžę! – sklinda iš kito kambario kimus balsas, kai Rene sėdi prikaustytas prie vaizdo ekrane. – Išjunk, aš jau nebegaliu daugiau! – šaukia suirzusiu balsu. – Išjunk!

– Dar kelios minutės. Vos kelios...

– Rene, aš išprotėsiu! Rene, namuose ligonis!

Rene užhipnotizuotas. Jis – piramidė, Babilono sodas, Kinijos siena, Alpės, Himalajai. Rene nejuda, nes po kelių minučių tikisi išvysti atomazgą, kurios jau laukia kelias valandas. Jis negali dabar išduoti savo įsitikinimų. Jis nepajudės iš vietos, nes tai, į ką jis šią akimirką įsistebeilijęs, yra pasaulio ir visatos centras. Čia vyksta ir vyks reikšmingiausi įvykiai, prieš kuriuos mirštančiojo aimana – kačiuko murkimas. Ne, Rene nepajudės, nes jį domina šiame gyvenime vos keli dalykai – baimė ir kolekcionavimas.

– Karlai, nurimk. Eik pasivaikščioti, – kužda Rene sau po nosimi. – Pakvėpuok grynu oru, pravėdink smegenis. Aš turiu pabaigti pradėtą darbą.

– Tie nuolatiniai balsai, šūksniai, aimanos, staugimas... – inkščia Karlas, nes jam sunku susikaupti. Jis nori apmąstyti perskaitytą pastraipą: „Dabar matau ir dar anksčiau regėjau daugybę blogesnių dalykų ir net tokių šlykščių, kad apie juos kalbėti nesinori, o apie vieną kitą netgi tylėti būtų per maža".

– Jau... Dabar jis turi jį nužudyti! – džiaugiasi balsu Rene ir pasimuisto fotelyje.

– Jis nebus paskutinis, – atitaria Karlas ir užverčia knygą.

Karlo rankos ant Rene pečių. Taip jaukiau, taip drąsiau, nes netrukus pakibs kirvis virš galvos.

– Žiūrėdami, kaip jie žudo, mes taip pat nužudome aukas, – kužda Karlas Rene į ausį. Šiluma perbėga visu jo kūnu – iki pėdų pirštų galiukų, kuriems tereikia mažos kibirkštėlės ir jie užsidegs. Šilta, jauku ir gera, nors už lango žvarbus lapkritis.

– Netrukdyk.

– Tu, Rene, kasdien nužudai dešimt dvidešimt žmonių, o vėliau ramiai užmiegi. Nejau tu nieko nesapnuoji? – šnabžda Karlas į ausį ir papučia oro srovelę, kuri yra bevaisė, nes neįkvepia gyvybės.

– Aš galvoju, kad šis yra žudikas, – sako Rene ir beda pirštu į ekraną.

– Kodėl tu jaukiai sėdi ir nieko nedarai, kad išgelbėtum pasmerktąjį, – geidulingai kalba Karlas ir krimsteli Rene ausies spenelį. Karlo kojų raumenys trūkteli.

– Jis susimokęs su ta blondine.

– Rene, visos blondinės yra žudikės, nejau tu nenori joms užkirsti kelio? Kodėl tu joms pataikauji? Tu esi drąsus ir stiprus, tu raumeningas atletas, o sėdi ir sensti žiūrėdamas kitų niekšiškus darbus. Tu geresnio vertas.

– Karlai, liko vos kelios minutės, – prašo Rene ir nustumia Karlo rankas nuo savo pečių.

– Pasyvus žudikas.

– Įsitikinęs, kad esi geresnis?

– Aš kalbu apie kriminalą, o ne etiketą.

– Netrukdyk, Karlai...

Rene apsilaižo, nes ekrane liudininkai prisiekia, kad durys į miegamąjį, kuriame įvyko žmogžudystė, buvo užrakintos iš vidaus, kai ten atbėgo žmonės, tad žudikas galėjo patekti tik pro atvirą langą, kuris, keista, buvo taip pat užvertas iš vidaus. Žodžiu, dabar viskas dar labiau komplikuojasi.

– Karlai, atnešk man ko nors užkąsti, – nepasukdamas galvos prašo Rene. – Aš toks alkanas, toks alkanas...

– Mano jaunasis žudikas išalko, – konstatuoja Karlas purendamas Rene plaukus. – Mano maniakas mirs, jei gailestingoji jam neparūpins maisto. Mano Rene badauja, jo pilvas išpampo, jis turbūt jau serga rachitu ir kitomis trečiojo pasaulio ligomis, mano...

– Aš noriu valgyti... Žiūrėk, jis slepia įkaltį!

– Gerai, o po to eisime pasivaikščioti.

– Kas čia? – klausia Rene, kai ant jo krūtinės priešais ekraną garuoja dubuo.

– O, tai niekis. Tai labai paprasta. Aš nupjoviau galvą, nuvaliau žvynus ir nulupau odą. Po to išėmiau kaulus, mėsą supjausčiau gabalais. Galvą, odą ir kaulus užpyliau vandeniu ir kartu su svogūnais, žalumynais, juodaisiais pipirais ir laurų lapais viriau apie pusvalandį. Perkošiau ir sudėjau į sultinį žuvį. Viriau ant mažos ugnies, kol žuvis suminkštėjo. Kas po to?.. Ak taip, keptuvėje ištirpdžiau margariną, įbėriau miltų, įpyliau truputį sultinio. Gautą masę supyliau į sultinį, įmečiau pomidorų, česnakų, pagardinau grietinėle su druska ir pipirais. Į sultinį sudėjau išvirtą žuvį ir dar kartą užviriau. O vėliau nukėliau nuo ugnies ir palaikiau uždengtu dangčiu penkias minutes. Valgyk, valgyk su pyragu...

– Tu stebukladaris, Karlai... Jis dar du nužudė...

– Valgyk, atauš.

– Į česnaką aš žiūriu teigiamai, Jozefai, – sako Fiureris ir pasitaiso plaukų sruogą. – Žinoma, juo negalima piktnaudžiauti, nes tai yra gana klastingas žemės vaisius. Vaikystėje, kai dar gyvenau gimtajame Lence, trindavau česnako skiltele savo dantų smegenis, mat gydytojai įtarė parodontozę. Po to man grauždavo burnos ertmę, tačiau po kelių mėnesių įtarta liga buvo nugalėta. Aš išsigydžiau

česnaku, – konstatuoja Adolfas ir iššiepia dantis, apnuogindamas savo sveikas ir tvirtas dantenas.

Pietaujantys prie stalo pasilenkia, linksta arčiau Fiurerio, kad galėtų pamatyti jo dantenas. Fiureris sėdi išsišiepęs. Jis išties yra nugalėtojas.

– Tačiau, mano bendražygiai, aš noriu paliesti kitą temą, – sako Fiureris, ir jo partijos bičiuliai sugrįžta į pradinę sėdėjimo prie stalo padėtį. – Štai, aš visai neseniai perskaičiau pas didįjį Nyčę nuostabias eilutes, kurias taikliomis būtų pavadinti maža, nes jos genialios.

– Ar mes galime jas išgirsti, mano Fiureri, – nekantrauja daktaras Gebelsas ir išsitraukia bloknotą, kad nė viena vado mintis ar citata neišnyktų amžinybėje.

Fiureris ranka rodo, kad propagandos ministro pastangos įamžinti ką tik cituosiamus žodžius yra nereikalingos. Reichskanceliarijoje – mirtina tyla. Naciai laukia užgniaužę kvapą nemirtingos citatos.

– Nereikia! Nereikia!!! – šaukia Fiureris. – Nereikia manęs versti stabu! Aš esu toks pat žmogus, kaip ir visi likusieji, galbūt tik neklystantis. Nereikia, Jozefai, – primena jis dar kartą Gebelsui, kuris jau slepia kišenėje bloknotą ir parkerį, primenantį, kad yra iš „Pelikanų" giminės.

Naciai laukia citatos. Jie nekantrauja, jie pasiryžę mintinai iškalti tekstą, kurį netrukus išgirs. O Fiureris delsia. Jis atsistoja, jis pakyla, jis užsimerkia, jis įtemptai mąsto. O pietaujantys, kurie dabar valios jėga ir įtaiga slopina pilvo gurgesius, laukia. Jie laukia... Amžinybe virsta pauzė, tačiau tokia ji saldi, tokia didi ir niekada nebūsianti pamiršta.

– Taip, – lėtai pradeda Fiureris, – aš žinau Šelingą, aš žinau Šopenhauerį, man nesvetimas Kantas ir Hėgelis, nors Fojerbachui niekada nepritariau ir nepritarsiu. Vis dėlto jie buvo ir yra didys mąstytojai. Jie tokie pat didys

kaip ir Martinas Heidegeris, kuriam mes davėme universitetą. Tačiau vis dėlto, tačiau antras „vis dėlto", kuris mane verčia šią akimirką teigti, kad nė vienas jų nepasiekė tų aukštumų, nepriartėjo prie tos tiesos, kurią palytėjęs buvo mūsų visų mylimas Frydrichas Nyčė. Tai jis, o ne Heidegeris, ne Hartmanas, ne Fichtė, ne Burkhardas, ne Lesingas ir ne Leibnicas, o tuo labiau ir ne Kleistas ar koks nors Zybelis, tai Frydrichas Nyčė tarė: „Kvailystė virtuvėje (aš primygtinai reikalauju įsiklausyti į šiuos žodžius!): moteris kaip virėja (!); baisus begalviškumas rūpinantis šeimos ir jos galvos maitinimu! (Įsiklausykite, ką toliau sako Frydrichas Nyčė!) „Moteris nesupranta, ką r e i š k i a valgis, ir nori būti virėja! Jei moteris mąstytų, tai, tūkstančius metų būdama virėja, ji jau būtų atradusi svarbiausius fiziologinius faktus ir išmokusi gydymo meno! Dėl blogų virėjų, – Fiureris pakelia ranką ir ieško, į ką galima būtų parodyti. Deja, reichskanceliarijoje – vieni vyrai ir vilkšuniai, kurie taip pat suklusę ir sėdi šalia oratoriaus pakėlę ausis. – Dėl blogų virėjų, – Fiureris nuleidžia ranką, – dėl visiškos proto stokos virtuvėje žmogaus vystymasis buvo labiausiai stabdomas. Jam padaryta didžiausia žala, – Fiureris padaro pauzę ir įkvėpia oro – jo plaučiai dideli. – Ir šiandien padėtis neką geresnė", – teigia mūsų visų mylimas filosofas, – baigia Fiureris ir atsisėda prie stalo, paremia galvą ranka ir susimąsto.

Pietaujantys, nutaisę mąslias minas neva galvoja.

– Tačiau, – bando kažką pasakyti daktaras Gebelsas, bet akimirksniu nutyla, supratęs, kad Fiureris medituoja, todėl nevalia propagandos ministrui jo trukdyti.

– Tokiu būdu mes galime atsekti tiesioginį ryšį tarp moters ir vegetarizmo, – nedrąsiai prabyla reichsministras Frikas, kuris Trečiojo reicho kuluaruose buvo laikomas didžiausiu šimtmečio mėsėdžiu.

– Ne! – sušunka susinervinęs Jozefas Gebelsas. – Fiureris turėjo galvoj, cituodamas nemirtingąjį Nyčę, visai ką kita! Jis kalbėjo apie racionalią mitybą, apie tą mitybą, kuri nekelia pavojaus žmogaus sveikatai. Mūsų Fiureris kalbėjo apie sveiką maistą, kurį vartojant galima išlaisvinti slypinčias energetines galias! Mūsų Fiureris kalbėjo apie naudą, kurią galima gauti valgant rūgstančius produktus! Mūsų Fiureris labai įžvalgiai pastebėjo, kad taip išties, jei žmonija daugiau būtų rūpinusis mityba, būtent sveika mityba, mes šiuo metu būtume jau kitoje išsivystymo pakopoje – socialinėje, ekonominėje, nebijokime to žodžio, – politinėje! Tai turėjo galvoje Fiureris! Aš Fiurerio žodžiuose neįžvelgiau jokio ryšio tarp sveiko maisto ir moters! Jokio!

– Aš absoliučiai sutinku su propagandos ministru, – sako profesorius Hisleris, kurį visą pietų metą neramino metafizinės Rytų transporto problemos.

Tyla vėl apgaubia pietaujančius. Nė vienas neliečia nei peilio, nei šakutės – suka žvilgsnį nuo lėkštės, kurioje jau seniai nebegaruoja maistingas patiekalas. Fiureris įsipila mineralinio vandens į taurę, gurkšteli, nuryja ir taria:

– Štai propagandos ministras kalbėjo apie daržoves... Jei žmogus nori jas valgyti, jam būtina prisiminti, kad jos maistingos tik žalios ir jokiu būdu ne virtos. Uodas ėda žalią lapą, uodą – varlė, varlę – gandras, todėl, norint racionaliai maitintis, reikia valgyti tik grynus – žalius produktus. Be to, mūsų mokslas apie vitaminus įrodė, kad verdant daržovės netenka vitaminų, žūsta patys vertingiausi elementai. Tai liečia ne tik cheminius elementus, bet ir bakterijas, be kurių neįsivaizduojamos maistingos daržovės.

Propagandos ministras taip pat įsipila mineralinio vandens, juo paseka profesorius Hisleris, reichsministras

Frikas, o Fiureris, sugrįžęs iš apmąstymų Atlantidos, toliau svarsto:

– Kita vertus, Frydricho Nyčės žodžiai, kuriais jis teigia, kad „ir šiandien padėtis neką geresnė", nėra absoliučiai tikslūs. Šioje vietoje aš turiu didelį priekaištą filosofui. Pažiūrėkime, mūsų mažyliai šiuo metu yra žymiai sveikesni, nei kaizerinės Vokietijos laikais. Natūralu, nes didesnė dalis mūsų moterų suprato, kad ne virintas pienas, o natūralios šaknys ar kiti produktai laiduoja gerą vaikučių sveikatą. Tad mūsų moterys pasiekė šiokią tokią pažangą.

– Už Vokietijos moteris! – pakilęs nuo stalo kelia tostą reichsministras Frikas.

– Už Trečiojo reicho moteris! – pritaria tostui propagandos ministras Jozefas Gebelsas ir taip pat atsistoja.

– Už moteris! – neatsilieka profesorius Hisleris.

– Heil Hitler! – pasveikina pietaujančius ką tik grįžęs iš medžioklės reichsmaršalas Hermanas Geringas.

Fiureris nepatikliai nužvelgia prisiekusį medžiotoją, kuris įneša į reichskanceliariją gaivų miško, ežero ir gyvūnijos aromatą. Visa reichskanceliarija persismelkia Geringo gaiva. Jozefas Gebelsas giliai įkvepia. Fiureris atmestinai pakelia dešinę ranką, o kaire rodo išpampusiam reichsmaršalui, kad sėstųsi prie stalo. Hermanas Geringas nori atrodyti žvalus, vikrus ir elegantiškas. Profesorius Hisleris įžvelgia Fiurerio veide skepsį ir susierzinimą.

– Hermanai, tu vėluoji, – prabyla į reichsmaršalą Fiureris. – Tu vėluoji, – pakartoja jis ir atkanda salotos lapą.

– Rene, atidaryk, į duris kažkas beldžiasi, – vėl rėkia Karlas iš virtuvės, kai Rene be tikslo junginėja kanalus.

Nieko įdomaus, nieko įdomaus, kalba mintyse su savimi Rene. Taip, visai nieko... Nieko, nors aš mačiau „Pa-

liekant Las Vegasą", „Mirusiųjų poetų draugiją", „Šindlerio sąrašą", „Ketverias vestuves ir vienas laidotuves", „Misterio Holando opusą", „Šaltakrauję žmogžudystę", „Diletantą", „Paskutinį šokį", „Edvardas: rankos-žirklės", „Šerifo žvaigždę", „Biznio malonumą", „Dykumos mėnulį", „Turkišką malonumą", „Užmuštą nekaltybę", „Drakulą", „Veidą su randu", „Žydrąją lagūną", „Fenomeną", „Gražuolę vagilę", „Vyriškus įpročius", „Vaiduoklių tamsą", „Jeigu ateis rytojus – I", „Meriją", „Nusikaltimo aistrą", „Sąžiningą žaidimą", „Niekada nekalbu su nepažįstamu", „Bėgiojimą prieš miegą", „Kraują ir vyną", „Negyvą policininką", „Niekšą", „Gėles gimtadienio proga", „Maksimalų pagreitėjimą", „Du kartus nemirštama", „Kraštutines priemones", „Šėtonišką istoriją", „Vaiduoklišką taverną", „Atsibudimą", „Slaugę", „Dieną baisu", „Arti į širdį", „Teisę tylėti", „Moterį teisme", „Vaiką laive", „Pavasarinį sambūrį", „Nusikaltimą dėl aistros", „Namų areštą", „Genozaurą", „Susirėmimą", „Sugrįžimo nėra", „Žvėries prigimtį", „Paskutinį žodį", „Kaligulą", „Purpurinę raidę", „Pavojingą ledi", „Ten, kur paslėpta paslaptis", „Verdiktą", „Pasigailėjimo nebus", „Bulvarinį skaitalą", „Persekiojimą", „Dvikovą", „Marsą", „Pabučiavimą prieš naktį", „Nutarimą likviduoti", „Balto žmogaus likimą", „Meilės muziejų", „Grandininę reakciją", „Mirtinus patarimus", „Faraoną", „Šokius su vilkais", „Pasiryžusį viskam", „Misisipės vaiduoklius", „Frenkio paskutines dienas", „Mirtiną medžiotoją", „Pistoletus ir nuostabius lūpų dažus", „Greitį – I", „Greitį – II", „Mirties gatvę", „Pasigailėjimą", „Klaidingus pėdsakus", „Užkampių teisingumą", „Liftą", „Stipriausiuosius", „Laidą po įtampa", „Elnių medžiotoją", „Kritimą į bedugnę", „Juodąją magiją", „Žinomas meilės istorijas", „Dvigubą komandą", „Sektą", Išvyko žvejoti", „Apsėstą širdį",

„Ledinuką", „Liesėjantį", „Dzeusą" ir „Roksaną", „Šlykščius šokius", „Naminę dainą", „Kaimynystę", „Brangioji, aš sugalvojau save", „Gyvus suvalgytus", „Kanibalų pragarą", „Tylų melą", „Už ribų", „Pristatyti pagal adresą", „Maveriką", „Gyvųjų numirėlių naktį", „Numirusius ir palaidotus", „Bermudų trikampį", „Nuimti periskopą", „Rusišką nindzę", „Vištos periodo parką", „Jungą", „Policininkų žemę", „Kalinių lėktuvą", „7 galvas viename krepšy", „Amerikos svajonę", „Absoliučią valdžią", „Šizofreniją", „Moterį raudonais rūbais", „Mirties sutvėrėją", „Pasiutusį šunį", „Operaciją „Trilapis", „Piktybinius vandenis", „Konspiracijos teoriją", „Kūno dalis", „Šalin veidą", „Vyrus juodais drabužiais", „Įstatymą ir prievartą", „Ryklio naktį", „Kylančią saulę", „Panelės Smilos sniego jausmą", „Anglą ligonį", „Žudikus", „Nakties aistrą", „Sūnus", „Švarų kraują", „Slaptą agentą", „Pasigailėjimo nebus", „Teismo klaidą", „Tikrą istoriją", „Žuvelę Vandą", „Mafiją", „Beprotybę – I, II", „Operaciją", „Spygliuotą vielą", „Paštininką", „Išperą"...

– Rene, beldžia! – šaukia Karlas. – Rene! – desperatiškai klykia ir prikelia Rene iš miego. – Atidaryk!

– Ką atidaryti? – klausia apdujęs Rene ir pamiršęs ką tik sapnuotą sapną. – Ką atidaryti? – rėkia nieko nesuprasdamas ir neapsimetinėdamas, kad ką tik buvo nugrimzdęs į neapibrėžiamai mielą liūną.

– Duris. Duris atidaryk!

Rene stovi prie durų. Į jį ištiesti delnai. Jis nemato veidų, jis žiūri į delnus, kuriuose daug rudų rutuliukų. Jis dar nepabudęs. Jis skaičiuoja rutuliukus: vienas, du, trys, penki, penkiolika, šešiolika, dvidešimt keturi...

– Hare Krišna, – pertraukia jį. – Hare Krišna.

Rene pakelia akis ir mato spalvotus plikius. Jis mato daug nuskustų galvų tarpduryje. Jis mato plikus vy-

rus ir moteris, vaikus ir senius, kurie tiesia į jį delnus – daug daug delnų. Plikos galvos reflektuoja. Jos gličios. Jos šlapios. Kaip ir prakaituoti delnai, kuriuose – rudi rutuliukai.

– Hare Krišna, – sako jam svečiai, kuriems Rene užtvėrė kelią į būstą. – Hare Krišna, vaišinkitės, – čiulba jie jam ir suberia į burną tirpstančius rankų prakaite rutuliukus.

– Amen, – pilna burna bando išlementi Rene ir užtrenkia duris. – Amen, – kartoja jis, kai išspjauti rudi rutuliukai išsislapsto koridoriaus pakampėse. – Amen, – sako Rene ir nusispjauna, nes jį ima pykinti.

– Kas ten? – klausia Karlas.

Rene stovi koridoriuje ir ryja seiles. Jis springsta savo seilėmis, tačiau ryja, nes kitos išeities nėra – jam bloga, jį pykina, todėl vėl ir vėl ryja, ryja...

– Ko jie norėjo? – nepalieka Rene ramybėje Karlas.

Rene ryja. Jis susikaupia.

– Dalijo išmaldą, – šaukia jis giliai kvėpuodamas.

– Mums nereikia jokios išmaldos! – piktinasi Karlas plaudamas riebaluotas rankas. – Mes patys esame išmalda, kurią dalijame kiekvieną akimirką vienas kitam! – postringauja jis ir pyksta, nes jam rodosi, kad žuvies riebalai įsigėrė į jo poodinį sluoksnį.

Rene vis dar giliai kvėpuoja ir prisimena sapnuotą sapną. Jis aklavietėje: jis negali jo paeiliui atkurti – sapnuotų žodžių mozaika netiksli. Jis vėl dėlioja žodžius, grupuoja juos, tačiau ne taip, ne taip viskas buvo(!).

– Karlai, – šaukia jis pervargęs nuo įtampos, – kur mes gyvename?

– Namuose, visada namuose.

– Kur!?

– Namuose, tik namuose!

Rene atsiremia į sieną. Šaltis persmelkia jo nugarą.

Jis užsimerkia ir bijo pajudėti. Jis netiki Karlu, kuris dažniausiai meluoja, žaidžia ir meluoja, meluoja ir žaidžia, nes taip paprasčiau.

– Kokia mūsų tautybė?! – klausia nejudėdamas.

– Mes mėgaujamės, todėl esame gurmanai!

– Gurmanai... – nutęsia Rene.

– Taip, taip, tokia mūsų tautybė, bičiuli, – sako jam Karlas, kurio rankos jau švarios, nusausintos. Jis stovi šalia Rene.

– Neglostyk man veido, – sako svyrančiam Karlui Rene, – tavo rankos dvokia pašluoste.

– Aš prie lovos pamerkiau saulėgrąžas, – teisinasi Karlas, – kad šviesiau būtų.

– Rudenį?.. Saulėgrąžos?..

– Man nieko tau negaila. Aš viską dėl tavęs...

Karlas uosto savo rankas. Karlas nieko neužuodžia. Jis rodo Rene delnus, kurie švarūs, sausi ir bekvapiai.

– Karlai, aš noriu tave išvesti pasivaikščioti. Aš noriu tave vedžiotis už pavadėlio, aš noriu tau uždėti antkaklį, aš noriu tave laikyti pririštą prie grandinės.

– Man nieko tau negaila, Rene, – sako Karlas, – aš pats nukaldinsiu sau grandinę, kuria tu laikysi mane šalia savęs. Tik turėk mane. Tik turėk.

– Karlai, sakyk, kas tave baugina? – klausia klūpančio Rene. – Kodėl tu negali man atsiverti? Kodėl tu blaškaisi, kodėl nepasitiki manimi?

– Aš nežinau. Aš nežinau, – kaltai kartoja Karlas. – Aš nežinau, – šypsosi, – ką pasirinkti: mišrainę su makaronais ar manų sriubą. O gal – Romos šnicelį iš sūrio? Voveraites grietinėje? Karpio kotletus? Bretonišką antrekotą? Rostbifą su pudingu? O gal – inki-pinki? Galbūt tu nori inki-pinki – šaltos virtos jautienos, morkų, šiek tiek miltų, prieskonių, pipirų, acto, druskos? Kaip tu žiūri į inki-pinki šį vakarą?

– Karlai, jei mes kariautume vienas su kitu, būtume germanai?

– Gurgerai.

Rene siutina Karlas. Jis norėtų jam trenkti per veidą. Jis norėtų jį suspardyti, kankinti, tyčiotis iš jo, jo jausmų, minčių, kalbos. Jis norėtų jį išniekinti ir palikti. Kad nustiptų, nusprogtų.

– Pabučiuok mane, – sako Rene Karlui. – Bučiuok ir nieko daugiau nesakyk, nekalbėk. Tylėk!

Rene atsimerkia, mato užmerktas Karlo akis, Karlas atsimerkia – Rene miega jo glėbyje.

– Vadink mane paprastai, – kalba Karlas miegančiam Rene, – vadink mane kaip mama – Gestapo...

– Mums reikia aukos, Karlai, – šnabžda bundantis Rene. – Lai virta jautiena su leistinukais, raudonasis pupelių sultinys, salierų salotos, keilkieni, koldūnai ar konsome „Garibaldis" būna tik priemonės. Tik priemonės. Priemonės, kurios mums padės susigrąžinti savastį, nes kitaip mes nužudysime vienas kitą. Mes turime išbristi. Mes jau esame aklavietėje, Karlai.

– Gerai, tada vakarienei: 400 g veršienos, 500 g kiaulienos, 500 g baltagūžių kopūstų, didelė galvutė svogūno, 2 ankštiniai saldieji pipirai, 200 g pievagrybių, skiltelė česnako, šaukštelis maltų raudonųjų pipirų, litras mėsos sultinio, 2 stiklinės ryžių, druskos, juodųjų pipirų, 2 šaukštai margarino.

– Paskutinį kartą, Karlai. Paskutinį.

– Aš rasiu tau jį, Rene. Rasiu, – prisiekia Karlas. – Aš tau pažadu. Aš rasiu, ko tu ieškai, ko trokšti, apie ką svajoji.

Atsibodo, atsibodo, atsibodo, atsibodo, kartoja Karlas mintyse lupdamas svogūną. Jis man jau atsibodo. Jam nereikia mano meilės, mano širdies, mano švelnumo. Jam nieko iš manęs nereikia. Jis nebenori manęs. Jo

niekas nestebina, jis nejaučia gyvenimo džiaugsmo, jis tariasi viską patyręs. Gerai, gerai, labai gerai. Karlas, plaudamas mėsą, suprunkščia. Jis švilpauja. Atgaja, sako, maistas – gyvybės šaltinis, energijos bankas. Labai gerai, mano mielas Rene. Nuostabu. Mėsa troškinasi.

Hermanas Geringas norėtų atrodyti gracingas. Deja, deja, jis pavargo medžioklėje ir jo kojos linksta. Reichsmaršalas vos laikosi, tačiau jis – lakūnas, jis – karo didvyris, jis – partijos numylėtinis, todėl sėda prie stalo sukandęs dantis. Jis pasistengs neužmigti.

– Tu vėluoji, – primena Hermanui Fiureris.

– Mano Fiureri, esu kaltas, – prabyla Geringas, – tačiau leiskite pasiteisinti...

Propagandos ir švietimo ministras smalsiai nužvelgia reichsmaršalą; jis mėgsta regzti intrigas.

– Štai mes čia kalbėjomės, – pertraukia Fiureris Geringą, – apie įdomius dalykus, o Jozefas iškėlė daug aktualių klausimų. Man būtų įdomi ir tavo nuomonė.

– Aš pasiruošęs pasamprotauti, mano Fiureri, – raportuoja Prūsijos prezidentas. – Aš pasirengęs iškelti taip pat ne vieną aktualų ir įdomų klausimą.

– Mes įdėmiai klausomės tavęs, mano Hermanai.

Hermanas Geringas įkvepia ir pradeda:

– Mano Fiureri, mano partijos draugai, bičiuliai, aš nekalbėsiu apie stafilokokus, streptokokus, diplokokus, tetrakokus, sarcinas, mikrokokus, nenagrinėsiu vibrionų, spiralių, spirochetų, aš paliksiu nuošalėje pikornavirusus, reovirusus, togavirusus, ortomiksovirusus, paramikrovirusus, rabdovirusus, retrovirusus, arenavirusus, koronavirusus, buniavirusus, taip pat parvovirusus, papovavirusus, adenovirusus, herpesvirusus...

– Nedaugžodžiauk, Hermanai, – tildo reichsmaršalą partijos draugai.

Hermano Geringo pastaba neišmuša iš pusiausvyros, jis nekreipia dėmesio į švietimo ir propagandos ministro demonstruojamą abejingumą. Reichsmaršalas tęsia:

– Herpesvirusus, iridovirusus, raupų virusus. Aš nekalbėsiu apie jų dauginimąsi, neužsiminsiu apie aplinkos įtaką jiems, nes ne tai šiuo metu yra svarbiausia. Mano Fiureri, aš paliksiu nuošalėje fermentus, kurie skatina kvėpavimą ir mitybą. Aš nieko nekalbėsiu apie tindalizaciją, apie paveldimumą ir kintamumą, apie vandens trūkumą. Mano Fiureri, mano partijos draugai, bendražygiai, aš nenoriu čia, šioje reichskanceliarijos valgykloje, nagrinėti komensalizmo ir simbiozės, metabiozės ir parazitizmo, fagų ir antagonizmo, taip pat lizocizmo ir fitoncidų, – ne laikas ir ne vieta. Tačiau, mano draugai, aš drįsiu empiriškai panagrinėti piemiją, septicemiją, toksemiją ir septikopiemiją, virusiemiją ir reinfekciją, recidyvus ir bakteriemiją.

– Hermanai, – tėviškai priekaištauja Fiureris, – Hermanai...

– Mano Fiureri, 1926 metais aš sumedžiojau stumbrą, kurio kūno temperatūra buvo 41,5°C!

– Neįtikėtina! – sušunka nacionalsocialistai.

– Negali būti! – stebisi Fiureris. – Tęsk, mano reichsmaršale.

– Kai žvėris gulėjo nušautas, aš pamačiau, kad vidiniame snukio gleivinės paviršiuje, ant liežuvio, nosies veidrodėlio, tešmens odos, spenių ir tarpunagėse buvo pūslės. Jos buvo pripildytos balzgano skysčio. Kai kur jos jau buvo trūkusios, o tose vietose susidariusios erozijos ir opos. Tais pat metais aš sumedžiojau elnią... Jo akys buvo įdubusios, užpakalinė dalis užteršta fekalijomis, oda neblizgėjo, ji buvo lyg pridžiūvusi prie kūno. O kai sumedžiojau briedį, kuris stovėjo ramioje vietelėje nuleidęs galvą ir atsirėmęs į medį, išvydau,

kad jo krūtinė, kaklas, gerklos patinę. Kai jį išdarinėjome, širdies raumenys buvo minkšti, organų mazgai tamsiai raudoni, o riebaliniai audiniai permirkę gelsvai raudonu infiltratu. Be to, buvo daugybė smulkių kraujosruvų. Kitą dieną aš sumedžiojau lapę, kuri ėjo svyruodama ir nereagavo į tykantį pavojų. Jos akių gleivinė buvo paraudusi, iš nosies tekėjo išskyros, kurių dvokas buvo išsisklaidęs ir užnuodijęs visą mišką. Ši lapė viduriavo, o ant jos odos buvo žaizdos, plaukai matiniai, trapūs, jie jai slinko. Aš ją nukoviau dviem šūviais. O kai skrodžiau, išvydau siaubingą vaizdą: poodyje buvo pripildytos kraujo kraujagyslės, gelsvi pakraujavę infiltrantai, poodiniai limfmazgiai buvo padidėję, širdies raumuo buvo minkštas, dryblus, su kraujosruvomis, kepenys taip pat neką mažesnės. Aš regėjau gelsvai pilkus židinius, sukalkėjimus, be to, blužnis buvo didelė. Tačiau aš nenuleidau tą dieną rankų – persekiojau girioje vilką. O kai jis jau gulėjo po mano kojomis, tai paaiškėjo, kad jo kepenyse ir inkstuose buvo gausybė apmirusių audinių židinių. Aš nenurimau, nes buvo pats medžioklės įkarštis, o rago garsas kvietė mane persekioti vienišą šerną, kurio kosulys gąsdino ne vieną paukštelį. Aš ilgai sekiau. Sekiau, kol jis pavargo ir prigulė pavėsyje. Jis buvo nusilpęs, kad galėjau visai arti prie jo prieiti. Taip, jo plaučiai buvo pažeisti, iš nosies tekėjo išskyros. Šerno akys buvo įdubusios, ir vienu metu pasirodė, kad šis žvėris man nori kažką pasakyti. Tačiau aš negalėjau delsti, nors jo kaulų sąnariai ir buvo išsišovę, o oda sausa ir neelastinga. Aš iššoviau. Pataikiau tiesiai į smilkinį. Žvėris atsiduso, lyg dėkodamas man, ir išleido paskutinį kvapą. Dievo tvarinys. Dievo tvarinys, kurį išskrodus pamačiau raumens audinyje, plaučiuose, plėvėje tuberkuliozinių židinėlių! Vis dėlto aš buvau kupinas

jėgų. Aš buvau stiprus, o ragas mane vis kvietė ir kvietė pirmyn. Ir aš ėjau pirmyn. Ėjau giria, diena buvo graži ir tą dieną man kaip niekada norėjosi gyventi, tverti. Aš palenkiau galvą, nes mano dėmesį patraukė neįprastos formos elementas. Taip, tai buvo kraujingos stirnos išmatos. Jos vedė mane žvėries link. Aš sekiau jomis it pėdsekys, it Karlo Majaus herojus, kuriuos mes taip mylime ir jais žavimės. Aš ėjau kraujingų stirnos išmatų taku. Aš norėjau tos stirnos. Man jos reikėjo. Ir netrukus aš pamačiau neramų žvėrį. Jis dairėsi, blaškėsi, lyg norėjo į save pažvelgti. Tai buvo mano susekta stirna. Tai buvo ji. Ji buvo atsilikusi nuo savo bandos, ji nepasotinamai gėrė vandenį iš šaltinio. Ji vis gėrė ir gėrė, o aš mačiau, kaip iš jos natūralių angų vis tekėjo ir tekėjo tamsios kraujingos išskyros. O kraujas buvo tamsus, jis buvo beveik juodas, nekrešantis. Aš mačiau ant šio žvėries kaklo karbunkulus su kraujosruvomis. Aš mačiau daug daug kraujosruvų. Ši stirna mane pakerėjo, ji mane užbūrė, aš negalėjau pajudėti, negalėjau atitraukti nuo jos savo žvilgsnio. Aš net neatsimenu, kada užtaisiau ginklą, kada iššoviau. Aš tik atsitokėjau, kai mano žvilgsnis susitiko su tamsiai raudonos spalvos jungiamaisiais audiniais ir raumenimis. Aš mačiau kraujosruvomis padengtą pleurą, raudonas dėmes širdies paviršiuje. Stirnos širdis buvo tarsi apipilta krauju. Inkstai ir kepenys buvo pilni kraujo. Kraujosruvos buvo ir inkstų žievėje, išorinėje ir vidinėje šlapimo pūslės dalyje. Aš negalėjau žiūrėti. Aš nupjoviau stirnai ausį ir užsikišau ją užantin. Kai ėjau šalin nuo šio žvėries, jutau, kad jo kūnas pučiasi. Pučiasi ir nestingsta. Bet medžioklės ragas vėl mane šaukė. Aš negalėjau, neturėjau teisės sustoti. Briedžio patelė šlubavo... Ji ėjo lėtai ir nekreipė į mane dėmesio. Kai ji sustojo, nuleido galvą. Ji drebėjo. Aš nemačiau jos akių,

tačiau jose jau kurį laiką gyveno baimės jausmas. Aš buvau tvirtas. Tą akimirką aš buvau pasiryžęs ir jau norėjau nuspausti gaiduką... Bet briedžio patelė spruko į tankius brūzgynus. Tiek ją ir temačiau. Aš susijaudinau, susinervinau, begalinis įniršis mane apniko. Man būtina buvo kažką nušauti. Aš vos tvardžiausi, kad šautuvo vamzdis neatsidurtų mano gerklėje. Ir kaip tik tuo metu išvydau grėsmingai į mane bėgantį mangutą. Jis bėgo link manęs ir staugė. Jis lojo užkimusiu balsu ir nenumaldomai artėjo prie manęs. Iš jo burnos buvo išlindęs liežuvis, jis seilėjosi ir jo akys buvo atviros. Niekada dar nebuvau matęs tokių akių. Niekada. Aš supratau, kad šaukti per vėlu. Aš buvau vos žingsnis nuo mirties. O jis artėjo. Jis jau buvo pasiruošęs mirtinam šuoliui, o aš stovėjau beginklis ir pažeidžiamas. Ir tada, kai jis puolė mane, mano rankose atsidūrė dviašmenis peilis – mangutas užšoko ant jo ir buvo mirtinai sužeistas. Aš išsigelbėjau, o manguto kraujas tryško sraunia srove ant mano kelnių, batų. Aš ištraukiau iš jo kūno peilį ir išvydau gilią mirtiną žaizdą, pro kurią matėsi mano užpuoliko skrandis, kuriame – vaiko žaislas – medinis „Folksvagenas". Aš stovėjau prie manguto kūno, o saulė dar nebuvo pasiekusi zenito. Aš pažiūrėjau į saulę, galva man svaigo. Užsimerkiau. Aš taip norėjau stovėti ištisą amžinybę, mano galvoje tuo metu buvo begimstą genialiausi pasaulio pertvarkos planai, tačiau skausmas – siaubingas skausmas pervėrė mano pavargusį nuo medžioklės kūną. Aš buvau virtęs atvira žaizda, aš kentėjau, tačiau man buvo nežinoma šio skausmo priežastis. Ir tada aš atsimerkiau. Apsižvalgiau, tačiau nieko aplinkui nebuvo. Tik skausmas, tik jis mane alino. Ir tada, kai jis jau tapo nepakeliamas, neištveriamas, aš išvydau įsmigusius ežio dyglius į mano kairę blauzdą. Taip,

tai buvo ežys, kurio akys buvo pusiau primerktos, jis muistėsi, lyg norėdamas giliau ir giliau susmeigti į mano kūną savo spyglius. Šis ežys sunkiai kvėpavo, ir vienu metu man pasirodė, kad mes kvėpuojame vienu ritmu, kad mūsų širdys vienodai plaka. Ežys stenėjo, o kai išlaisvinau jį, jis krito ant žemės ir ėmė voliotis ant nugaros. Tai buvo baisus šokis, kurį pakeitė agonija – ežys gulėjo ant šono užsimerkęs, ištiesęs kaklą. Tokioje pozoje jis ir nustipo. Jis nustipo, bet medžioklės ragas vėl mane šaukė. Aš nuvaliau žole kruvinus peilio ašmenis, įstačiau ginklą į makštį ir patraukiau tolyn į girią. Muflonas slėpėsi miško tankmėje. Jis stovėjo nuleidęs galvą ir stenėjo. Aš mačiau, kad jis viduriuoja kraujingomis dvokiančiomis išmatomis, kuriose galima buvo pastebėti žarnų gleivinės gabaliukų. Jis buvo sulysęs, vos laikėsi ant kojų, aš galėjau suskaičiuoti jo šonkaulius, kurie buvo išsišovę iš po sausos, raukšlėtos ir neelastingos odos. Ir tada šis muflonas...

– Užteks, Hermanai, – ramina įsijautusį reichsmaršalą Fiureris. – Užteks.

– Bet aš nebaigiau pasakoti, mano Fiureri, – įsižeidžia Hermanas Geringas. – Aš vos tik pradėjau. Tai šis muflonas...

– Reichsmaršale! – pakelia balsą Fiureris. – Reichsmaršale!

Trečiojo reicho vidaus reikalų ministras Vilhelmas Frikas valgo su didžiausiu apetitu. Jis nė minutės negali išgyventi be kąsnio burnoje; jo nervų sistema stabili. Partijos draugai tai žino, jie toleruoja Moravijos ir Bohemijos protektoriaus apetitą. Jozefas Gebelsas įsistebeilija į vieną tašką. Jis susimąstęs. Jis labai daug galvoja.

– Jozefai! Jozefai! – žadina propagandos ir švietimo ministrą iš meditacijos Fiureris. – Ką tu manai apie žvėrieną?

Jozefas Gebelsas susižvalgo su reichsmaršalu, pamankština veido raumenis ir taria:

– Aš, kaip jūs kažkada, mano Fiureri, sakėte, myliu gyvulius. Aš jiems jaučiu simpatiją.

– Be jokios abejonės, – įsiterpia Fiureris ir pasikviečia vilkšunį. – Pavyzdžiui, šuo – seniausias naminis gyvūnas. Jau 30 000 metų jis gyvena šalia žmogaus. O kaip jie skiriasi vienas nuo kito! Žinoma, yra kvailų šunų, tačiau yra tokių protingų, kad net baisu!

– Aš pritariu Fiureriui, – sako Hermanas Geringas, – ir noriu papildyti, kad yra tokių pat protingų žvėrių. Kaip, beje, yra ir kvailų.

– O bitės... – tęsia pašnekesį profesorius Hisleris.

– Bet aš nebaigiau apie medžiotą mufloną, – drąsiai pertraukia profesorių reichsmaršalas. – Tai štai, jo virškinamajame trakte galima buvo pastebėti juostuotų kraujosruvų.

– Hermanai! – užrinka Fiureris ir atsistoja nuo stalo. – Reichsministre! Reichsministre Frikai!

Vidaus reikalų ministras vos nepaspringsta, tačiau didelėmis valios pastangomis nuryja. Jis jau nebenori valgyti. Jis sotus. Reichskanceliarijos valgykloje tyla.

– Frikai! – šaukia Fiureris. – Kodėl generolas Žiro pabėgo iš mūsų nelaisvės?!

Galbūt jis ir buvo taikus. Galbūt jis gimė šalia brolių, kurie lipo vienas ant kito ir taikėsi pasismaginti. Turbūt jis toks ir buvo – nei geresnis, nei blogesnis. Jis buvo pasmerktas ir jam neteko laimė stovėti prakartėlėje ir klausytis naujagimio verksmo. Jis jau niekada neįkvėps kolonų kapitelių kūrėjo. Jis nebus naktimi. Jis nebus šventas ir mylimas. Jis niekada nebus aukojamas ir nesimbolizuos taikos ir geraširdiškos stiprybės.

Simpatiškiausia jo vieta – kumpis. Jį galima virti, gali-

ma kepti, tačiau geriausia – marinuoti, nes mėsa kietoka. Žinoma, atpjautus plokščius gabalus galima išmušti, tačiau kepant jie susitraukia. O tada nežinai – jauno ar seno jo būta. Kieta mėsa netirps burnoje. Todėl geriausia kumpį marinuoti. Actas, svogūnai, česnakai, pipirai, lauro lapai. Gabalai turi išbūti ne mažiau kaip parą marinate. Taip, kartais pritrūksta laiko, todėl galima marinatą užvirti ir juo apipilti supjaustytus gabalus. Mėsa akimirksniu pakeičia spalvą, ji papilkėja. O papilkėjusią jau galima valgyti, užsikandant marinato priedais. Jautiena klastinga. Marinuotus gabalus verta pamušti. Tada aromatingas skystis persismelkia, tada jis niekur nedingsta. Jautieną verta ilgėliau pakepti. Nebaisu, kad išgaruoja sultys ir marinatas; jo būtina įpilti į keptuvę dar – niekada nepakenks. Kiti mėgsta troškinti keptuvėje, uždengus ją dangčiu. Tačiau yra ir tokių, kuriems labiausiai patinka žalias kumpis. Jie atsikanda ir kramto. Žalia mėsa niekada netirpsta burnoje, tačiau skonis – specifinis. Tik išrinktieji jį gali suvokti ir įvertinti. Žalias jaučio kumpis – be prieskonių, be marinato, be duonos, be nieko ir su viskuo, nes jis *pakankamas*. Jis toks yra. Jis nei skanus, nei bjaurus, nei šleikštus, nei prėskas. Jis yra toks. Jis – jaučio kumpis, kurį mėsininkas paslaugiai supjausto pirkėjui pageidaujant, pasveria, įdeda į maišelį ir prideda prie jo kainą. Kainą to, kuris galbūt buvo taikus, kurio protėviai tarnavo visuomenės simboliais. Jis geras ir žalias.

Kiaulė tvarte prispaudžia paršiukus savo kūnu. Ryte jie būna šalti ir sustingę. Kartais ji pati juos ir suėda. Niekas nesistebi, nes ji jau tokia. Galbūt tik trumpą akimirką būna keista, kai ji jau nusvilinta guli ant lentų, kai jos kūne padarytas pjūvis. Taip, tada atsivėrusi ir atverta vidinė kūno sandara priverčia stabtelti – labai jau ji panaši į žmogaus. Et, niekis, visa niekis, nes šis gyvulys jau niekada nebus vaisingas. Ačiū Dievui!

Kiaulienos gabalai. Daug daug kiaulienos, kuria nesusigundys rabinai. Daug daug kiaulienos, kurią išspjaus pranašas Mahometas. Daug daug kiaulienos, kuri kris iš dangaus ir sulygins Meką su žeme. Tik kiaulės ir kiauliena Jeruzalėje. Riebi kiauliena. Kiauliena ir kriuksėjimas – paskutinė išpažintis.

Kiaulieną patartina nuplauti tekančiu vandeniu. Tada ją plaunančios rankos virsta gličios. Kiauliena minkšta. Ją vieni niekai pjaustyti aštresniu peiliu. Iš jos galima paruošti begalę patiekalų smalžiams. Karbonadas visada turi būti su kaulu. Karbonadas yra kiaulės gulbės giesmė. Gerai išmuštas karbonadas, pamirkytas plaktame kiaušinyje, pavoliotas džiūvėsėliuose ar miltuose ir kepamas aliejuje ar kiaulės taukuose... Kepa mėsa, kepa kiauliena. Verda kiaulės gabalas atvirame puode. Verda, traukiasi ir verkia – viralo paviršiuje putos. Pilkos, ne raudonos, ne kraujo putos, kurias reikia nugriebti kas penkiolika dvidešimt minučių. Išvirtas kiaulės gabalas, atšaldytas ant palangės – su majonezu, su krienais, su raugintais kopūstais. Virta kiaulės koja. Kiaulės kojos viralas, virtas dvylika valandų ir patiektas ryte, kad apsaugotų skrandį nuo alkoholio, kurio šiandien bus daug geriama, nes sekmadienis. Į kiaulienos viralą įmesta morka, kelios bulvės – pasaka, ne sriuba! Kiaulė – universalus fantazijos instrumentas. Kiauliena – nukąstas liežuvis. Duokit gi išbadėjusiam musulmonų piligrimui karbonadą!

Žvilgsniai. Daug daug žvilgsnių. Visi tik žiūri. Nieko daugiau. Žiūri, ir tiek. Skrodžiama be pirštinių. Skrodžiama švariomis rankomis, tyrais žvilgsniais, susikaupus, nes tokia etika. Ferdinandas patiria, kaip atsiveria jo krūtinė. Tik vienas taiklus ir tiesus pjūvis. Tik vieno pjūvio tereikia, kad būtų apnuoginta krūtinės ląsta. Ji

žiūrinčiųjų rankose. Ne, neskauda. Neskauda, o susispietę aplinkui traukia it fokusininkai iš kūno širdį, kepenis, inkstus. Jokių pojūčių, jokių minčių, jokių prisiminimų ir sentimentų. Ferdinandas laukia. Taip, pjūvis per stuburą. Antras, lygiagretus pjūvis. Žvilgsniai-pirštai bėgioja stuburo kamienu. Jie bėga, vejasi vienas kitą ir skaičiuoja. Slankstelių yra tiek, kiek reikia. Viskas gerai. Ferdinandas nusiramina. Jis ramus. Jis nesujuda, jis nemirkteli, kai daromos įpjovos ties kiekvienu slanksteliu. Daug įpjovų. Jausmas toks, lyg uodai kandžiotų. Tai ištveriama. Tai išgyvenama. Palengvėja, labai palengvėja, kai raunamas stuburas, kai jis – botagas, rykštė, liniuotė – jų rankose. Žadina, kai stuburu pliaukšteli ties pakaušiu, kur bus padarytas kitas pjūvis. Čia, šioje vietoje. Tik čia, tik čia įpjovus galima tikėtis, kad skalpas lengvai atsiskirs nuo kaukolės. Taip, gerai, kad peilis aštrus. Jis nugremžia paskutinius skalpo likučius, kurie lyja ant žemės, kuriais sninga šiandien, šiame parke, kuriame susirinko širdininkai-skrodikai-bėgiotojai. Ferdinandas negirdi jų alsavimo. Jis jų nemato, nors netrukus pasigirsta duslūs plaktuko smūgiai į kaltą. Kalama į kaukolės siūles. Kaukolė pralaimi tvirtumo dvikovą. Kokoso riešuto kevalas jų rankose. Turbūt jis virs pelenine, ant kurios dugno visada ilsėsis keli vandens lašai; cigaretės akimirksniu užges. Miklūs pirštai naršo smegenis. Dvi dalys – pirma, antra. Dabar teliko nulupti smegenų žievę...

– Jis toks jaunas... – jaudinasi bėgikas ir valosi savo purvinas rankas į žolę.

– Aš jo niekad anksčiau nesu mačiusi, – verkšlena auklė, atsivedanti kas dieną čia kvėpuoti grynu oru vaikučių porą.

– Jis bėgo šalia manęs, o po to griuvo, – pasakoja entuziastas ir skėsteli rankomis.

– Jis turbūt klaidingai pasirinko krūvį, – teigia sveikatos žynys ir skaičiuoja savo pulsą.

– Baisu, kad mes jam niekuo negalime padėti, – kaltina save vienuolė ir mušasi į krūtinę.

– Na, jis būtų dar pagyvenęs porą mėnesių, gal porą metų, – konstatuoja stomatologas, kuris čia atėjo atsisveikinti su jaunyste.

– Man atrodo, kad jį esu kažkur matęs, – abejoja šuninninkas ir sudraudžia savo augintinį, kai jis jau apšlapino nebylio lietpalčio skverną.

– Duokit... Duokit, – sunkiai prabyla Ferdinandas ir tiesia į apspitusius rankas. – Duokit... – lemena jis ir bando keltis. – Duokit man, – reikalauja užbūręs juos, – duokit man motinos pieno sūrio, varškės, grietinės. Aš noriu jogurto! – šaukia jis, kai aplinkiniai atatupsti traukiasi nuo jo. – Aš noriu skilandžio ir dešros, lašinių, šoninės! – baubia Ferdinandas. – Aš noriu valgyti! – spiegia jis bėgantiems įkandin. – Aš alkanas! Alkanas! – persekioja riksmu. – Alkanas! – grūmoja ir keliasi.

Samariečiai dingsta. Samariečiai išsislapsto. Jų turbūt niekada nebuvo ir nebus. Ferdinandas čiulpia iš tarpudančių maisto likučius: silkę, vištienos sparną, kopūstą, jaučio inkstą, krevetę. Jis tuojau bus sotus. Netrukus jam grįš jėgos, ir jis vėl galės eiti pirmyn. Tik pirmyn ir pirmyn.

– Alkanas! – dar kartą sušunka. – Aš vis dar alkanas, – sako sau, tačiau jau eina. Eina pirmyn vis tvirčiau ir tvirčiau. Jis eina ir nesvyruoja. Ferdinandas stabilus. Dabar tik iš inercijos, tik iš įpročio jis kartoja, kad nori, labai nori valgyti. Melagis. Jis nieko nenori. Jis sotus, persirijęs ir apsunkęs. Jis galėtų vėl bėgti. Jis galėtų vikriai judėti, spurdėti, blaškytis, tačiau tingi. – Alkanas, – kartoja. – Alkanas, – atsitrenkia į kažką.

– Am am, – loja Rene, – am am am, – skalija, kai Karlas atitraukia nuo jo burnos pasmeigtą ant šakutės mėsos gabalėlį su garnyru. – Am rrr rrrrr, – urzgia koketuodamas Rene ir pagaliau sulaukia pažadėto kąsnio.

Staltiesė. Įrankiai. Serviruotė. Vienas malonumas sėdėti prie tokio stalo. Nepakartojamas jausmas mėgautis pagamintomis Karlo subtilybėmis. Rene tai vertina. Jis vertina Karlo nesavanaudiškumą ir sugebėjimą įsiteikti, prisigretinti, pamaloninti. Nepakartojami pietūs.

– O dabar pabandyk šį, – sako Karlas ir įsiūlo Rene marinuotą grybuką. – Tik nesakyk, kad tai netobula. Nebandyk nieko sakyti prieš.

– Karlai, tai nepakartojama, – alpsta iš pasitenkinimo Rene ir sučepsi. – Tai rojus žemėje.

– Taip taip, tai rojus žemėje, – sutinka Karlas. – O tu valgyk, valgyk ir nesidairyk, nes atvėsęs jis virs visai kitoks. Jis nebus tas, kas yra šią akimirką. Tai bus žuvęs maistas, subliūškusi fantazija. Todėl valgyk. Valgyk ir džiaukis šiomis žemės gėrybėmis, kurias mums davė Aukščiausiasis. Maistas turi deginti tau gomurį, tu privalai, jį valgydamas, patirti, kad tai yra gyvybės šaltinis, kuris lemia, kad tu šią akimirką esi, kuris laiduoja, kad ir kitą dar būsi.

Rene kemša. Jis turbūt netrukus sprogs, tačiau susilaikyti negali, nes kuo daugiau jis valgo, tuo labiau jam norisi. Virš Karlo galvos kabo Sneiderso paveikslo reprodukcija. Rene suka nuo jo žvilgsnį. Jį domina stalo turinys. Serviruotas stalas laimi Rene sąmonės dvikovą su Sneidersu. Sneidersas turi slėptis, nes Karlas šiuose namuose, šiomis aplinkybėmis valdovas ir magas. Rene bando laikytis oriai, tačiau garsai jo viduriuose turi savo programą. Karlas nekreipia dėmesio. Karlas labai atlaidus. Jis kaip mama. Jis rūpinasi Rene, jo svoriu, jo apetitu, jo sveikata.

– Aš jau, – sako Rene ir atsiremia į kėdės atlošą.

– Net negalvok, – piktinasi Karlas. – Aš stengiuosi. Aš sudėjau visą širdį. Aš išstovėjau pusdienį.

Laikrodis muša šešias. Išties Karlas išbuvo virtuvėje pusdienį. Išties. Ar neprailgo jam laikas? Ar nepavargo jis?

– O kodėl tu ne? – klausia Rene ir nenoriai vėl linksta prie lėkštės, kurioje garuoja eilinis garnyras ir kiaulienos-jautienos sumuštinis.

– Mano berniuk, – pamokomai pradeda Karlas, – aš prisiuostau, prisiragauju. Aš atiduodu savo šilumą, savo širdį, todėl valgyk mane tu, nes aš nesu kanibalas. Aš noriu atsipūsti, pailsėti. Man didžiausia dovana, didžiausias įvertinimas, kad tau skanu, kad tau patinka, kad tu nesispjaudai ir nepeiki mano kūrinių, kuriuose aš esu visas – nuogas prieš tave kaip tas Kristus, atvėręs savo skaudamą širdį. Tik valgyk, mano berniuk, tik stiprinkis, tik tvirtėk, nes tavęs laukia ilga kelionė.

– Kokia kelionė? – kramtydamas klausia Rene. – Karlai, aš niekur nesiruošiu keliauti.

– Visi mes keliaujame. Visi mes anksčiau ar vėliau kažkur einame, išeiname, keliaujame, nukeliaujame. Todėl valgyk. Valgyk, stiprinkis.

– Aš nebegaliu.

– Valgyk, nes jau netrukus septinta valanda, – skatina Karlas ir kiša ranka į Rene burną grybų garnyrą. – Valgyk! Na, na...

– Am. Am. Rrrr. Rrrrr, – vėl urzgia Rene, kuriam jau sunku sėdėti ant kėdės. – Am, – praryja nekramtydamas. – Miau, – atsiriaugėja.

– Matai, mano berniuk, – kalba šypsodamasis Karlas, – tau nieko dabar netrūksta, tu esi patenkintas, tu esi laimingas, tu nekvaršini savo ir kitų galvų dėl pa-

saulio pertvarkos, tu nieko nenori išgyventi. Tai gerai. Visa tai yra labai gerai. Aš džiaugiuosi už tave.

Pasaulis sukasi Rene galvoje. Kai Rene užsimerkia, jis sukasi dar didesniu greičiu. Pasaulis nesuvaldomas. Rene valia bejėgė, todėl jis sėdi prie stalo atmerktomis akimis. Rene – prišertas sfinksas, kuris neišgąsdins ir nenuvys plėšikų nuo šventyklos. Rene – dekoracija, dekoratyvus elementas, kurio sąmonėje aplinka įgauna vis amorfiškesnę formą. Nieko nelieka. Laikas ištirpsta. Tik laikrodžio periodiški dūžiai beldžiasi į kiaušą, tačiau tai niekis, nes viskas beprotišku greičiu sukasi, sukasi, sukasi...

– Boletus impolitus, boletus edulis, boletus aurantiacus, – vardija Karlas sėdėdamas fotelyje ir beprasmiškai žvelgdamas į lubas, kai Rene, virtęs laikrodžio švytuokle, supasi pirmyn atgal prie stalo. – Boletus scaber, boletus luteus, boletus granulatus, boletus veriagatus, boletus subtomentosus, – tęsia Karlas keldamas balsą, – gyroporus castaneus, gyraporus cyanescens, lactarius deliciosus, cantharellus cibarius, hydnum repandum, lactarius resimus, lactarius volemus, russula vesca, russula claroflava, russula fragilis...

– Karlai, Karlai, – lemena Rene, kuris jau nebegali kalbėti. – Karlai...

Karlas nežiūri į Rene. Jis šypsosi ir tęsia pamokslaujančio kunigo balsu:

– Russula virescens, russula decolarans, lepiota procera, marasmius scorodonius, sparasis crispalycoperdon perlatum, calvatia caelata, clytocybe gigantea, amanita spissa, agaricus edulis...

– Karlai, – kažką nori pasakyti Rene, – Karlai, man...

Karlas nesugundomas, jo mina reikšminga.

– Niekada negalima daryti radikalių klaidų, – pradeda jis patetiškai ir nutyla. – Negalima daryti klaidų, –

tęsia po pauzės. – Negalima. Kita vertus, tai, ką man nori pasakyti, niekis. Dar ne laikas.

Laikas skaičiuoja valandas, kurių nebeskaičiuoja Rene. Laikrodis muša devintą.

– Karlai, aš noriu gerti, – prašo Rene.

– Dar ne laikas. Ne laikas, mano berniuk, – stabdo Rene Karlas.

Rene galėtų pajudėti, jis galėtų pasikelti, tačiau nėra tikslo. Jis vis sėdi prie stalo ir linguoja. Vienodai – nei didindamas, nei mažindamas kūno-švytuoklės amplitudės. Rene ir taip gerai. Jis gali kalbėti, jis moka paprašyti, jis galėtų eiti, jis galėtų stovėti, jis galėtų galvoti, jis galėtų dainuoti, jis galėtų dar valgyti. Ne.

– Ne, ne, ne, – kartoja linguodamas Rene. – Ne, ne, ne...

– Nieko baisaus, – kreipiasi į Rene pakilęs Karlas. – Jei tai būtų amanita muscaria, amanita virosa, amanita pantherina ar gyromitra esculenta, tuomet tai būtų įvykę septintą valandą. O dabar – dabar jau dešimta. Jei tai būtų mano išvardytos amanitos, tai būtų: pilvo skausmai, pykinimas, vėmimas, prakaitavimas. Ne, mano bičiuli, aš nenoriu jokių haliucinacijų, aš nenoriu beprotybės ir ekscesų, kurie galėtų sudarkyti čia tvyrančią tvarką ir ramybę. Tad nusiramink. Jei dabar būtų devinta valanda, kurios negalima įsivaizduoti be paxillus involutus, be loctarius torminosus, tai lydėtų tave, mano jaunasis drauge, pykinimas ir viduriavimas. Tačiau to nebus. Nebus ir dešimtos dvyliktos valandos palydovų – marchella esculenta ir boletus satanas. Todėl tavęs iki dvyliktos nepersekios pilvo skausmai, pykinimas, vėmimas ir neištveriamos spazmos galvoje. Aš pasirūpinau tuo. Aš viską apgalvojau, nes, mano jaunasis drauge, labai myliu tave ir trokštu viso, kas geriausia, kaip andai rašiau tau kalėdiniame sveikinime. Todėl ne-

kartok, kad tu nori gerti, nes dar ne laikas. Tu negali norėti gerti. Tik po vidurnakčio, tik po vidurnakčio, mano mielasis bičiuli.

Karlas nepatapšnoja tėviškai Rene per petį. Jis nueina lango link. Žvelgia į sutemusį miestą. Vos keli langai šviečia. Vos keli žmonės gyvena. Kiti – tylomis miršta. Karlas pučia cigaretės dūmus į stiklą, jie atsitrenkia ir – nebemoka sugrįžti atgal.

– Man labai skauda, – aimanuoja susirietęs Rene. – Karlai, man labai labai skauda...

Niekis niekis, kartoja mintyse Karlas; nesugrįžtantys dūmai jį ramina – pastoralinė nuotaika. Niekis niekis, dar ne laikas, kalba sau Karlas. Išties dar tik vos pirma...

– Man skauda, aš neištversiu! – šaukia Rene.

– Nusiramink, mūsų namuose ligonis! – pyksta pažadintas iš pastoralės Karlas. – Jau nedaug beliko...

Karlas veda sunkiai einantį Rene už pavadėlio. Parko gyventojai miega, kiti, praradę viltį suvilioti ar būti suviliotais, jau seniai kitose vietose – nei geresnėse, nei blogesnėse.

– Eikš čia, – prisitraukia Karlas Rene, – gerai. Taip, taip ir turi būti, tave pila šaltas prakaitas, – sako Karlas valydamas Rene kaktą. – Čia nusituštink. Čia.

Rene viduriuoja. Jį kankina pilvo skausmai. Jis be perstojo viduriuoja ir vemia, kai Karlas jo kantriai laukia. Karlui atsibosta ir jis atsega Rene pavadėlį, tegu palaksto. Bet Rene niekur nebėga. Jis paklusniai seka paskui Karlą vis ilgiau ir ilgiau užtrukdamas. Galvos skausmas nepakeliamas. Rene nori gerti. Jis laka iš balos. Jo galūnės šaltos ir jis dreba, tirta iš šalčio.

– Ateik čia, – sušvilpia Karlas, ir Rene vos judėdamas ateina. – Viskas gerai, – sako jis, – pulsas silpnas, aš vos jį apčiuopiu. Labai gerai, netrukus jis bus dar silpnesnis.

– Karlai, – graudžiai žvelgia prigludęs prie kojos Rene. – Karlai... – kartoja glaustydamasis.

– Viskas teisingai: kūno temperatūra – 35°C, – konstatuoja Karlas. – Būk pasiruošęs kelionei.

Rene inkščia. Jis nebenori niekur judėti, jam nebereikia gryno oro, į kurį jį išviliojo Karlas. Rene atsiguls. Jis atsiguls čia, šioje vietoje, kuri dar šilta. Taip, čia Rene atsiguls. Tik čia.

– Mano mielas Rene, – kreipiasi į gulintįjį Karlas, – negalima gyvenime daryti radikalių klaidų, negalima gyventi iliuzijoje. Aš noriu, kad tu, išsaugojęs sąmonę prieš kelionę, žinotum, kad amanita phalloides reali. Tai jos visi bijo, mano mielasis drauge, jos. Ir niekada daugiau, niekada(!) nedaryk klaidų. Atmink, kad kiekvienas sutiktas, kiekvienas besibeldžiantis į tavo namus, kiekvienas globojantis ar mylintis yra didžiausias tavo priešas. Ar tau labai skauda?

– Labai, – pro sukąstus dantis iškošia Rene. – Labai man skauda, – sako jis, kai pilvą raižo buki ir aštrūs dūriai.

– Taip ir turi būti, mano mielas, – užjaučia Karlas. – Visada taip turi būti suvartojus amanitą phalbides.

– Aš nebegaliu, – staugia Rene, – nebegaliu!

Karlas pasilenkia prie draugo, nusega nuo jo kaklo antkaklį, pakelia užverstą galvą ir šnabžda:

– Rene, vizijos visada virsta realybe. Aš žinau, kad tu to norėjai. Tegu tai būna mano dovana tau. Patikėk, čia nieko gero nėra, nieko, kas galėtų tave sudominti ir laikyti. Tu esi labai laimingas, ir širdies gilumoje aš tau pavydžiu. Pavydžiu kaip mažas vaikas. Pavydžiu tau nuotakos, su kuria tu netrukus susituoksi. Išties, bičiuli, aš tau labai pavydžiu.

Rene stingsta. Jis nebejaučia kojų, rankų, jis neteko kaklo ir galvos, jo torsas marmurinis, jis gyvas ir miręs.

– Tu palieki mane, – graudinasi Karlas. – Tu palieki mane sotus. Tu palieki mane vieną, ir todėl man labai liūdna šią akimirką. Dabar aš galvoju apie namus, į kuriuos teks grįžti... Aš galvoju apie tavo tuščią lėkštę, apie tavo stalo įrankius, kurių niekada daugiau nelytės tavo lūpos, kuriais niekada nebežais tavo šmaikštus liežuvis. Aš galvoju dabar apie ateitį ir, patikėk, nėra joje tau vietos, nes suradau tau geresnę, tikroviškesnę, palaimingesnę. Aš labai tave myliu, – sako Karlas ir bučiuoja atšalusį Rene veidą. – Labai tave myliu, – apiberia bučinių lavina. – Labai...

Karlo rankos švarios, jos nesuteptos. Karlo širdis tyra, ji kupina meilės. Karlo mintys šviesios, jos skirtos ateičiai. Niekas nesukliudys Karlui trokšti gėrio, jokios priežastys, nes priežasčių nėra. Nėra priežasties, privertusios pasielgti vienaip ar kitaip. Priežastys neegzistuoja. Jos yra išgalvotos. Jos sugalvotos tam, kad vėliau galima būtų pasiteisinti. Nėra dėl ko teisintis. Yra taip, kaip yra. Niekas nelemia veiksmo, niekas nelemia poelgio, niekas nelemia erdvės ir laiko. Pasakytas žodis nėra priežastis. Atmintis nėra priežastis. Dabartis nėra priežastis. Smalsumas? Ar smalsumas yra priežastis? Ar noras nužudyti, o vėliau gailėtis ir atgailauti yra priežastis? Žudyti nėra tikslas, gailėtis taip pat. Karlo neslegia mintys, nes jų taip pat nėra. Yra tik vienas vienintelis noras – pavalgyti. Valgyti daug, kiekvieną akimirką, kiekvieną dieną, visą gyvenimą – galbūt tai yra vienintelė priežastis ir tikslas, varomoji jėga, sukūrusi dabartį-situaciją, kurios centre stovi Karlas. Jis stovi ir žaidžia pavadėliu, prie kurio ką tik buvo pririštas Rene, į kurį jis buvo įkinkytas, iš kurio nelaisvės jis buvo neseniai paleistas. Karlas suka pavadėlį savo rankose – svastika virsta ratu – saulė sukasi. Ji

sukasi vis greičiau ir greičiau. Ji sukasi beprotiškai, kai Karlas talžo Rene kūną odiniu rimbu. Taip tau, taip tau, kartoja jis po kiekvieno kirčio, o jo siela lengvėja, netenka svorio. Jos beveik nėra. Išties jos nėra! Nėra, kaip nėra paskatų, privertusių ar nulėmusių šį Karlo veiksmą, iš kurio nelaisvės jis negali dabar ištrūkti. Taip tau, taip, kartoja ir kartoja Karlas, kuris įsivaizduoja, kad plaka save, nes Rene kūnas bejausmis. Jis niekada daugiau nepatirs kančios, skausmo. Čia tau, čia tau, širsta Karlas ir negali sustoti, nors jo ranka jau nutirpusi – badoma adatų. Karlo protas aptemsta, jis miglose, o veiksmas vis giliau ir giliau jį pasiglemžia. Vėl nėra priežasties, kuri galėtų sustabdyti Karlą. Nėra motyvo. Nieko nėra.

– Už ką! – suklykia į smūgį atsitrenkęs balsas. – Už ką mane taip?

Karlas krūpteli. Jis mato priešais save siluetą. Balsas išvaiko rūką. Konkretybė susigrąžina prarastus kontūrus. Priešais Karlą stovi žmogus. Gyvas, tikras žmogus! Dar vienas instrumentas, kurio paskirties niekas nežino. Dar vienas įrankis.

– Tu... – prabyla Karlas.

– Aš nenusipelniau, – sako baikštus balsas.

– Aš atsiprašau. Nenorėjau, – teisinasi Karlas. – Šuo, mano šuo, – rodo į gulintį Rene. – Mano šuo išdavė mane, jis nustipo, o aš negaliu jo prikelti.

Ferdinandas pasilenkia, žiūri į susirietusį Rene. Jis mato jo veide grimasą, išduodančią, kad mirtis kenčiančiam nesuteikė palengvėjimo, neišlaisvino iš skausmo.

– Betgi tai žmogus, – negali patikėti Ferdinandas.

– Tai mano šuo, tai mano ištikimasis šuo, kurį šerdavau penkis kartus per parą, – ramiai sako Karlas. – Tai šuo, kuris apsirijo ir nustipo. Tai šuo, kuris mane išdavė, nors šėriau jį geriausiu maistu. Pačiu geriausiu.

– Kaip jūs taip galite, – priekaištauja Ferdinandas, – juk tai žmogus, pats tikriausias žmogus: rankos, kojos, torsas, plaukai, akys, ausys...

– Klystate, tai šuo, tai prijaukintas gyvulys, – pertraukia Ferdinandą Karlas. – Tai gyvulys, naminis gyvulys, kuriuo rūpinausi daug metų, kuriam suteikiau pastogę, kurį mokiau, kurį globojau.

– Jūs nesveikas. Tai žmogus, – nepatikliai sako Ferdinandas.

– Neištikimas sutvėrimas, – pyksta Karlas ir dar kartą pliaukšteli pavadėliu Rene. – Bjaurybė! Šlykštus padaras.

– Nedrįskite jo mušti, – čiumpa Karlui už rankos Ferdinandas. – Nedrįskite, – bando atimti iš jo pavadėlį. Jie grumiasi.

– Šuo, šuo, šuo! – šaukia Karlas. – Šuo, prakeiktas, nustipęs šuo!

– Žvėris. Žvėris, – murma Ferdinandas.

– Šuo, šuo, šuo, – kartoja Karlas.

Jie kovoja. Jie grumiasi šalia Rene. Jie mušasi šalia negyvo Rene. Dėl Rene visa tai. Bet ne Rene priežastis. Susikibę jie krenta ant žemės – rudens lapų kilimas minkštas. Jie voliojasi jame. Jų jėgos silpsta, nors jie dar nori vienas kitą įveikti. Jie jau nebeturi jėgų, tačiau kovoja. Kodėl? Dėl ko? Juk Rene jau seniai negyvas, juk Rene jau niekas nebeprikels. Susiviję imtynininkų kūnai, netikslūs boksininkų smūgiai, netaiklūs spyriai, gilūs atodūsiai, trykštančios seilės. Gumulas. Kamuolys. Masė. Atomas. Nedalomas vienetas. Branduolinė reakcija.

– Mylėk mane, – sako paslėgtas Ferdinandas užlaužta už nugaros ranka.

Atsargus bučinys. Tyla. Pauzė. Karlas dejuoja. Ferdinandas dejuoja.

– Man skauda! Paleisk! – suklykia Ferdinandas, kai Karlas dar stipriau užsuka jo ranką. – Paleisk...

Karlas bučiuoja ir vis stipriau suka Ferdinando ranką. Jam mieli abu veiksmai. Jis negalėtų pasakyti, kuris iš jų jam yra malonesnis. Jis dvejotų, jei dabar tektų vieno iš jų atsisakyti. Jis nori būti stiprus ir mylintis. Jis yra akmeninis ir trapus. Jis myli ir kenčia – drauge su Ferdinandu.

– Aš nežinau tavo vardo, – sako Ferdinandas, kai jie guli nusilpę ir išsekę šalia vienas kito ant lapų kilimo.

– Tai neturi reikšmės, – kalba Karlas žiūrėdamas į dangų, kurio erdvę uždengė nakties tamsa. – Vardai niekada neturi reikšmės.

– Tai kas tada turi?

– Ar tau svarbus *tavo* vardas? – nejudėdamas klausia Karlas. – Ar svarbus *tau* jis?

– Turbūt kad ne, – sako Ferdinandas. – Aš nežinau, kas man svarbu. Išties nežinau.

– Tu dar nori sužinoti mano vardą?

– Aš nebežinau...

– Aš tau jį galiu pasakyti, tačiau, ar geriau tau bus, jei jį galėsi ištarti, kartoti.

– Išties...

– Susikaupk. Susikaupk šią akimirką ir pasakyk man, – prašo Karlas, – pasakyk, kas šią akimirką tau yra svarbiausia, ko tu nori labiausiai dabar. Ir tai bus mano vardas.

– Aš noriu valgyti.

– Tu esi alkanas.

– Taip, aš esu alkis. Aš esu absoliutus alkis, – pavadina save Ferdinandas.

– Aš esu sotumas. Aš esu... Aš esu: salieras, bulvės, pupelės, kiaušinis, pomidoras, actas, majonezas. Aš esu du maži triušiai, trys kiaušiniai, šešiasdešimt gramų mil-

tų, trisdešimt gramų sviesto, šimtas dvidešimt penki gramai alyvų aliejaus, viena citrina. Aš esu tas, kuris atpjaus apatines triušių dalis kartu su kojomis, kuris išims kaulus, kuris mėsą supjaustys nedideliais gabalais, kuris pasūdys, apibarstys pipirais, tas, kuris triušio mėsą apvolios miltuose ir išplaktuose kiaušiniuose, tas, kuris keptuvėje įkaitins aliejų ir sviestą, kuris sudės ten triušieną ir kartkartėm ją apvers, kad vienodai apkeptų, tas, kuris iškepusią mėsą išims iš keptuvės, leis nutekėti riebalams ir padės šaltai, tas, kuris patieks su majonezu ir griežinėliais supjaustyta citrina.

– Aš seksiu paskui tave, – sako Ferdinandas. – Aš seksiu paskui tave visur.

– Taip, tu antroji mano pusė, – konstatuoja Karlas segdamas Ferdinandui antkaklį. – Eime, – sako timpteldamas pavadėlį ir sušvilpdamas. – Eime namo.

Ferdinandas paklusniai seka. Antkaklis jį tvirtai laiko, todėl jis neturi galimybės atsigręžti ir žvilgtelti į gulintį Rene. Kita vertus, jis jam nė motais, Ferdinandas nori valgyti, jis alkanas.

Mūsų didysis Fiureris turi priekaištų. Žinoma, kad jis, nenuorama, visada turi priekaištų...
Mes, partijos veteranai ir nauji nariai, nesistebime, tačiau Fiureris pastebėjo, kad Diuseldorfe, Štutgarte, Miunchene, Berlyne svastika sukasi ne į tą pusę. Tai buvo didelis aplaidumas. Tai buvo didelė gėda, kurios neišplaus nei viena koncentracijos stovykla, nei vienas pogromas, joks holokaustas. Tai, mūsų veteranų ir aktyvistų, neapsižiūrėjimo klaida. Todėl mes plakamės rykštėmis ir atgailaujame. Mes prisiekėme partijai. Dieve, kaip kilniai mes jai prisiekėme ir pažadėjome tarnauti didžiam tikslui. O dabar... O dabar svastika sukasi į priešingą pusę!

Tą dieną mūsų mielas ir didysis Fiureris prabudo anksti. Jis visada keliasi anksti, tačiau tą rytą jis prabudo ypač anksti: saulė dar nebuvo patekėjusi, mėnulis dar nebuvo nusileidęs. Mūsų vadas prabudo! Mūsų vadas norėjo krimstelti daigintų (!) kviečių, kurie visada yra šalia jo. Fiureris mėgsta kviečius. Kviečiai yra Fiurerio palydovai, nes, pasak ekspertų, jie kviečia jaunystę, jie prišaukia potenciją, jie stimuliuoja smegenų veiklą. Tad Fiureris prabudo ir norėjo daigintų kviečių, kurie visada kanceliarijoje yra padėti šiltai, kad daigintųsi. Tačiau tą rytą kviečiai nebuvo sudygę. O mūsų Fiureris, mūsų mielas ir atlapaširdis Fiureris, kuris taip mėgsta kačiukus ir vilkšunius, rimtai susijaudino. Jis taip susijaudino, kad krito ant žemės ir ėmė kramtyti persišką kilimą. Jis jį kramtė iš įniršio. Jis jį kramtė iš desperacijos. Jis jį kramtė iš totalinės nevilties. Jis raičiojosi žeme ir kramtė ne neteisingą Europos žemėlapį, bet banalų kilimą. Mums, partijos veteranams, buvo šiek tiek gėda, tačiau Hermanas Geringas, kuris dar buvo ir Fiurerio įpėdinis, drįso pastebėti, kad mūsų Fiureris pakeitė vegetarišką racioną ir įniko į kilimus. Mus, partijos veteranus ir aktyvistus, šis įpėdinio pastebėjimas įžeidė. Vis dėlto mūsų Fiureris po šio įvykio radikaliai pasikeitė – suvyriškėjo, subrendo. Todėl mes jį dar stipriau pamilome, nes tai buvo mūsų Fiureris. Mūsų Fiureris buvo vienas – Adolfas Hitleris, kuris šeriasi, kuris gali daugintis daigintais kviečiais ir tiki astrologija. Mes, nacionalsocialistų partijos veteranai ir aktyvistai, taip pat balsuojame už vegetarinį maistą, be kurio mūsų Fiureris neįsivaizduoja Reicho ateities. Tik sveikas ir maistingas maistas gali prikelti iš užmaršties didžiąją Imperiją – Karolio Didžiojo imperiją ir nykstančią Europos kultūrą. Mes tikime ir sekame

mūsų Fiurerio teorija, todėl rekomenduojame maitintis tik vegetariniais produktais, kuriuose yra visos žmogui būtinos maistingos medžiagos. Mes, partijos veteranai, kurie aktyviai dalyvavome Miuncheno alaus puče, kurie kūrėme valstybės pamatus, balsuojame už Fiurerio maistą!

Mes esame su tavimi, mūsų Fiureri! Mes mirsime, bet mėsos nevalgysime! Mes žūsime, bet prie kiaulienos neprisiliesime! Mes išvengsime jautienos ir vištienos, avienos ir nutrijų!

Teisingi, Fiureri, tavo priekaištai nacijai. Mes esame kalti, kalti, kalti... Kas kaltas, kad, nepatekėjus saulei, nenusileidus mėnuliui, neišdygo kviečių daigai?! Himleri, tai tavo tiesioginė pareiga, tu, tik tu privalai išaiškinti šią provokaciją, šį sabotažą, kurį organizavo svetimų valstybių slaptosios tarnybos! Kur buvo tavo, Himleri, SS legionai, kai mūsų mielas ir vienintelis Fiureris buvo priverstas krimsti persiško kilimo kampą?! Mes, partijos veteranai, turime daug priekaištų SS ir SD, kurios, mūsų požiūriu, yra per daug liberalios ir, nebijokime to žodžio, neveiksmingos organizacijos. Kita vertus, realiai suvokdami situaciją, neužbėkime įvykiams už akių. Mes, partijos veteranai ir aktyvistai, norime tikėti ir tikime, kad sveikas ir maistingas maistas išstums pūvančią mėsą, kurią, mes žinome kas, įvežė į mūsų Reichą!

Heil Hitler!

P. S. Heinrichai Himleri, nepamiršk savo pareigos!

Veteranai

– Fiureri, jums slapta radiograma, – pertraukia Adolfą jo numylėtinis Heidrichas – atletas, fechtuotojas, jūrininkas. – Labai slapta, – priduria ir pūsteli fašistinę oro srovę į ausį Fiureriui.

Gerai, kad nemato Eva, pagalvoja Fiureris.

– Hermanai, tu nebaigei savo pasakojimo, – sako Fiureris perskaitęs radiogramos tekstą ir dar tvirčiau pasiryžęs užkariauti Europą ir pasaulį.

– Aš nenoriu būti nuobodus, mano Fiureri, – koketuoja storulis lakūnas.

– Hermanai, tu niekada nebuvai nuobodus, – pertraukia jį istorinė asmenybė Himleris.

– Išties, – pritaria ministras Frikas, kuris jau seniai įtaria, kad reichsmaršalo žvaigždė leidžiasi. – Pasakok, maršale, – skatina jis. – Man taip patinka tavo medžioklės istorijos, – įsijaučia jis.

– Aš galiu, – sako Geringas. – Aš galiu? – nekantrauja.

– Aš žinau vieną labai gerą receptą, – neištveria Frikas. – Tereikia krienus nuplauti ir maždaug pusvalandį pamirkyti šaltame vandenyje. Po to reikia pritarkuoti tris šaukštus krienų. Valgomuosius. Mano žmona šią košę sukrečia į dubenį, įdeda cukraus, supila acto, prideda garstyčių. Žinoma, druskos, pipirų. Prieš pateikiant į stalą, ji visa tai gerai išmaišo. Taip, be jokios abejonės, palaikiusi šaltai. Tai yra nuostabu! Tai yra Trečiasis reichas!

– Betgi tai angliškas šūdas, – pertraukia Heidrichas, kuriam liko gyventi ne daugiau kaip metai. – Tai absoliutus angliškas šūdas!

– Tai ar aš galiu pasakoti apie savo medžioklės nuotykius? – inkščia Geringas.

– Tu labai šiandien puošnus, – sako jam Fiureris.

Tuomet labai suintensyvėja gestapo veikla Reiche ir už jo ribų. Konstanco gestapas sučiumpa Johaną Georgą Elzerį, trisdešimt šešerių metų supernagingą laikrodininką ir stalių, kuris gerai žinomas savo simpatijomis komunistams, kuris neseniai paleistas iš Dachau. Gaila.

– Mes klausomės tavęs, Hermanai, – sako Fiureris. – Pasakok apie tą medžioklę...

– Gal alaus?.. – postringauja Geringas.

– Tik pasakok, tik pasakok, – skatina jį Himleris.

– Kalbėk, – siūlo Frikas.

– Aš noriu išgirsti tęsinį, – motyvuoja savo norą eventualus Hitlerio įpėdinis Heidrichas.

– Man labai įdomu, – kalba propagandistas Gebelsas, kuriam visada įdomu klausytis įdomaus pasakojimo.

– O kur Aichmanas? – pasigenda bendražygio Fiureris.

– Jis Aušvice, – paaiškina Himleris ir Heidrichas unisonu.

– Aušvice... – nutęsia Adolfas Hitleris.

– Aušvicas, kas tai yra Aušvicas?..

– Dieve... – nutęsia šveicaras. – ...Aušvicas... Mūsų jaunystės svajonių miestas Aušvicas... Tai gimnazija ir pirmieji prisipažinimai meilėje, tai netikėta erekcija, štai kas yra Aušvicas. Aušvicas...

– Tiek to, – pertraukia piktai Adolfas Hitleris, kuriam visada buvo svetimi seilėti sentimentai. – Užteks apie tą Aušvicą!

Tyloje kvėpuoja Geringas. Jozefas Gebelsas nuobodžiauja – stalo peiliu trumpina maitvanagio nagus. Heidrichas svajoja apie Zlatą Prahą. Himleris užsimerkia ir nuklysta į agronominius prisiminimus, kai jis dar buvo jaunasis promičiurininkas.

– Aš nieko nenoriu žinoti apie Aušvicą! – baubia Fiureris. – Nenoriu! – rėkia ir užsikemša ausis. – Nenoriu! Aš nieko nenoriu žinoti! Kur Aichmanas? Kur tas šelmis Aichmanas?!

– Jis Aušvice, mano Fiureri, – kaltai teisinasi pamiršęs Prahą Heidrichas.

– Nenoriu nieko žinoti apie Aušvicą, – spiegia Fiureris ir tampa nebepakenčiamas.

– Mano Fiureri, – kreipiasi pakilęs nuo stalo Hermanas Geringas, – ar aš dar turiu teisę tęsti pasakojimą apie medžioklę?

– Bet kur Aichmanas? – nerimsta Fiureris. – Kur mano bendravardis Aichmanas?

– Fiureri, – guodžia Heinrichas Himleris, – Adolfas šiuo metu yra labai užimtas, jis beveik neturi laisvo laiko, todėl, ištaikęs minutėlę, nulėkė į Aušvicą. Jis išties yra labai užsiėmęs.

– Gerai, gerai, – sutinka Fiureris. – Aš žinau, kad jis labai daug dirba, – dėbteli į Geringą, kuris nuleidžia akis, mat uolumu tarnyboje paskutiniu metu negali per daug pasigirti. – Kita vertus, išties jis labai daug dirba – gali persitempti, gali neišlaikyti krūvio, gali nepakelti jį užgriuvusios naštos, gali suklupti, gali nebepakilti... O kam tada jis bus reikalingas? Kam?! Mes privalome saugoti tokius žmones. Mes privalome jiems teikti visokeriopą pagalbą, paskatinti, jei reikia, paguosti, jei tai būtina ir neišvengiama. ... Aš labai myliu nenuilstantį Aichmaną. Labai...

– ...O užsikrėtęs elnias, – šnabžda Geringas Frikui į ausį, – nugaišta per 5–15 dienų. Tada visi elniai būna nejudrūs, pasišiaušę, silpni ant užpakalinių kojų. Be to, viduriuoja, vaikšto su pageltusia gleivine. Tokiais momentais juos ypač lengva nušauti.

– Geringai! – sušunka Fiureris. – Tu ne vienas kanceliarijoje!

– Hermanai, mums taip pat įdomu, – įsiterpia inteligentiškasis Himleris, kuriam visada miela regzti intrigas.

– Tai aš ir sakau, – kalba Hermanas Geringas, – kad gyvūnai menksta, nevalingai šlapinasi. Lėtine liga sergantys gali išgyventi iki trijų mėnesių.

– Net iki trijų mėnesių! – nustemba balsu Heidrichas.

– Taip taip – iki trijų, – įsijaučia Geringas. – O atrajotojams vystosi nosies, lūpų veidrodėlio nekrozė. Štai, pavyzdžiui, ant šernų odos aptinkama nekrozinių židinių. Patelės, turiu galvoje šernes, dažnai išsimeta, veda

negyvus arba, kitaip tariant, mumifikuotus vaisius. Jei išskrostum lavoną, tai po oda galima pastebėti geltą ir net infiltrantus.

– Pakaks. Pakaks, reichsmaršale! – sudraudžia Fiureris. – Nereikia tų baisybių!

– Tai ne baisybės, tai gyvenimas, – bando prieštarauti Geringas.

– Aš nesutinku!

Heinrichas Himleris atsistoja, lyg norėdamas tęsti pradėtą mintį, tačiau netrukus persigalvoja ir atsisėda. Jis nugrimzta į melancholiją ir niekas nežino, apie ką reichsfiureris šiuo metu galvoja, kokius planus audžia, apie kokią intrigėlę mąsto. Jo galva pasvyra į kairę... Jo galva pasvyra į dešinę... Heinricho Himlerio galva it švytuoklė.

– Reichsfiureri, jums negera? – išsigąsta Frikas, pamiršęs maistą ir gaiviuosius gėrimus.

– Nieko tokio, ministre, šiek tiek spaudimas pakilo.

– Taip taip, visi mes, išskyrus Geringą, baisybių priešininkai, – įkanda reichsmaršalui Heidrichas.

– O ar jūs žinote apie kiškių cisticerkozę? – neišsigąsta Geringas, nes jam nusispjaut ant šio mažamečio išpuolių. Jam nusispjaut ant jų, jis jį šią akimirką nori suniekinti, todėl, nepabijojęs Fiurerio įniršio, tęsia. – Tai, mano mielas sportininke, invazinė kiškių ir triušių liga, kurią sukelia kaspinuočio lervų parazitavimas audiniuose.

– Hermanai! Hermanai! – bando sustabdyti bendražygį Fiureris, tačiau tai balsas tyruose, mat Hermanas tariasi esąs prieš Dmitrovą teisme.

– Pilvo ertmėje, ant serozinių plėvių, – aiškina Geringas, – išsivysto žirnio ar net vynuogės dydžio, panašios į Graikijos vynuogių kekę Cysticercus pisiformis pūslės, – karščiuojasi reichsmaršalas ir nosinaite nusi-

valo prakaitą nuo kaktos. – Jūs, gerbiamas Heidriche, net nežinote, jog tai yra cestodo Taenia pisiformis lervinė stadija. Jūs to nežinote, tačiau paklauskite kiekvieno medžiotojo, ir jis jums tai patvirtins. Beje, kiškiai ir triušiai yra tarpiniai šeimininkai, o pagrindiniai – šunys, – Geringas dėbteli į gulintį šalia Fiurerio vilkšunį, – vilkai, lapės, mangutai, kiaunės, šeškai, katės. O Cysticercus pisiformis pūslės yra ovalios, šešių dvylikos mm ilgio ir keturių šešių mm pločio. Ne paslaptis, kad jų viduje yra gemalinė galvutė, turinti grakščius kabliukus. Jūs net nežinote, Heidriche, kad kaspinuotis Taenia pisiformis parazituoja mėsėdžių plonosiose žarnose...

– Užteks! – trenkia Fiureris kumščiu į stalą. – Užteks! Mes nesiruošiame čia klausytis jūsų veterinarijos žinių, reichsmaršale! Užteks!

– Mano Fiureri, – maldauja Geringas, – aš noriu tęsti.

– Leiskit jam tęsti, – pritaria Frikas.

– Aš nieko prieš pasiklausyti apie žvėris, jų gyvenimą, įpročius, – sutinka Heinrichas Himleris, palikęs vieną mūšio lauke Heidrichą.

– Gerai jau, gerai, – sutinka visada nuolaidus Fiureris ir laukia pasakojimo tęsinio, mat Hermaną Geringą vėl išpylė prakaitas, kurį jis bando nusausinti šlapia nosine.

– Tai štai, – neva sausas tęsia, – šis dviejų metrų ilgio kaspinuotis turi uždaro tipo gimdą ir, kaip čia išsireiškus, „ginkluotą" – cha! cha! – galvutę. Beje, priekinė narelių dalis siauresnė už užpakalinę. O į aplinką nareliai patenka su kiaušinėliais, kuriuos ir praryja kiškiai bei triušiai...

– Dieve, Dieve, – murma po nosimi Fiureris, – kokią bjaurastį tas mano įpėdinis valgo...

– Onkosferų lervos, daugelis jas labai gerai žino, nes kasdien su jomis susiduria, išsilaisvinusios iš narelio ir

kiaušinėlio apvalkalėlių virškinamajame trakte, prasiskverbia į žarnyno gleivinę ir su krauju patenka į kepenis, žarnų pasaitus ir, patekusios į pilvo ertmę, prisitvirtina prie serozinių plėvių, kur auga ir vystosi iki, galime nesunkiai numanyti, invazinės stadijos. Tiesa, mėsėdis užsikrečia suėdęs vidaus organus, užkrėstus cisticerkais. Tada mano minėtas kaspinuotis užauga per 35–70 dienų. Galiu dar pridurti, kad nuo šios ligos kiškiai ir triušiai negydomi, o mėsėdžiai dehelmintizuojami. Taip pat dehelmintizuojami 3–4 kartus per metus ir visi Reicho medžiokliniai šunys, nes taip reikalauja sanitarijos taisyklės.

– Visa, kas daroma iš meilės, visada vyksta anapus gėrio ir blogio, – netikėtai prabyla tylenis Firkas. Visi į jį sužiūra. Mėsėdis Frikas nudelbia akis. – Nyčė, – išveblena tyliai. – Tai didysis Frydrichas Nyčė pasakė, o aš pakartojau. Aš tik pakartojau.

– Gerai, Hermanai, – nutraukia nejaukią tylą Heidrichas, – tu mane įtikinai, aš buvau neteisus. Atleisk, klydau. Visi mes klystam. Tačiau gal tu galėtum man pasakyti, ką galima iš jo paruošti, turiu galvoje, sveiką.

– Galima ruošti ir iš užsikrėtusio, – paaiškina Hermanas.

Fiureris nežymiai žiaugteli. Jis žiaugteli dar kartą. Suvirškintos salotos sukyla jo gerklėje. Fiureris sulaiko kvėpavimą, tačiau jam nepavyksta išvengti trečio žiaugtelėjimo, kuris stipriausias iš visų, iki tol jį aplankiusių. Fiureris suneria rankas ant pilvo, akies kraštelių stebi partijos draugus ir nekvėpuoja. Ketvirtas žiaugtelėjimas; pilna burna virškintų salotų. Fiureris susikaupia, labai susikaupia ir nuryja burnos turinį. Penktas žiaugtelėjimas, tačiau tai vieni niekai, jis silpnas ir nieko pikta sveikatai nežadantis. Fiureris dar kartą įveikė save, nugalėjo. Fiurerio rankos vis dar ant pil-

vo, tačiau jo nuotaika kita. Jis iškęs aviacijos maršalo pasakojimą. Iškęs. Jis – Fiureris. Maloniai gurgia jo pilvas. Jis, pilvas, antrą kartą įsisavina ir suteikia galimybę rūgti sveikam maistui.

– Mano mama darydavo taip, – pasakoja Hermanas, – kai grįždavau iš medžioklės su kiškiu, ji jau būdavo nuplovusi ryžius, išvirusi juos pasūdytame vandenyje. Tada aš jai padėdavau nupilti vandenį ir nuvarvinti ryžius. Kol aš lupdavau kiškiui kailį, jį išdarinėdavau, švariai plaudavau, mama puode pašildydavo apie 30 g aliejaus ir apkepindavo smulkiai supjaustytus svogūnus. Tada ji ten sukrėsdavo ryžius, pridėdavo citrinos, įberdavo pipirų, raudonųjų pipirų ir net, jei prireikdavo, dar druskos, be kurios neįsivaizduojamas nė vienas kiškio patiekalas. O tada visą turinį mes drauge sudėdavome į kiškį, kurį aš ir užsiūdavau, o po to dar pavoliodavau kukurūzų miltuose. Taip paruoštą pašaudavome į krosnį ir kepdavome apie pusvalandį. Tiekiant į stalą, išimdavau siūlus.

– Mano mamytė darydavo kitaip, – įsiterpia Frikas.

– O kaip ji jį ruošdavo? – nustebęs klausia Heidrichas, kuris ką tik išsidavė, jog nieko neišmano apie kiškius, triušius, zuikius ir t. t.

– Mano mamytė jį kepdavo ant alaus butelio.

– Nusišnekat, – susinervina Geringas. – Kaip galima kiškį kepti ant alaus butelio?!

– Visai paprastai, – teisinasi Frikas. – Žinoma, išdaryti jį reikia, įtrinti įvairiausiais prieskoniais, o vėliau užsiūti kūną. Bet užsiūti taip, kad išeinamojoje liktų skylė. Tada pro ją įkišti alaus butelį su vandeniu ir pastatyti jį krosnyje. Po valandos galima valgyti.

– Nesąmonė, – negali patikėti Geringas. – Kam tas vanduo alaus butelyje? Kam? Kuriam galui?

– Kad nesprogtų. Visada taip reikia daryti, kai kepi

triušį ant butelio. Jei nėra vandens, butelis įkaista ir sprogsta – stiklas. Vėliau labai sunku iš triušio išrankioti stiklo šukes. Jei, pavyzdžiui, taip kepsi, tai vėliau galima bus pamatyti, jog butelyje vos pusė vandens tūrio belikę – išgaruoja. Vanduo garuoja ir susigeria į triušio poodinį sluoksnį. Dėl to jis būna dar sultingesnis.

– Mes kalbamės apie kiškius, – kraipo piktai galvą Geringas.

– Kiškis, triušis, koks skirtumas. Takoskyra tarp jų tokia siaura, tokia nedidelė. Štai, jei sutiktumėte, reichsmaršale, aš jums duočiau triušienos ir kiškienos palyginimui. Esu beveik tikras, kad neatskirtumėte.

– Triušiena yra sausesnė, – pareiškia nieko neišmanąs apie kiškius Heidrichas.

– Ji sausesnė, tačiau ne visose vietose. Pavyzdžiui, ties krūtinės ląsta, – nervina toliau savo išmanymu apie kiškieną Geringą Frikas, – ji yra labai sausa. O uodegikaulio link – mažiau sausa būna. O pas kiškius – atvirkščiai. Nors labai sunku atskirti. Kartais visa būna taip supainiota.

– O mano tėvas, kai tarnavo privačiu Bavarijos princo Heinricho mokytoju, – įsiterpia į diskusiją Heinrichas Himleris, – iš vienos bavarietės išmoko štai tokį kiškio gaminimo receptą: iš vakaro reikia pamerkti baltąsias pupeles ir turkiškus žirnius. Kiškį ir jo uodegą supjaustyti gabaliukais. Uodegą – labai smulkiai. Svogūnus ir pamidorus nulupti ir labai stambiai supjaustyti. Ne taip stambiai, bet stambiai. Puode pašildyti aliejų ir apkepinti jame svogūnus, o vėliau – sultinguosius pomidorus. Tada sudėti kiškio mėsą ir uodegą, gabaliukais supjaustytą moliūgą, smulkintus česnakus, šakelę, ne palmės, o petražolių, čiobrelių, lauro lapų, galima kvapniųjų pipirų. Pasūdyti, įberti nedidelį žiupsnį raudonųjų ir juodųjų pipirų, šafranų. Tada su-

pilti šildytą vandenį ir 12 valandų mirkytus žirnius bei pupeles. O tada jau virti – maždaug dvi valandas ant nelabai didelės ugnies. Pasūdytame vandenyje atskirai išvirti supjaustytus makaronus, nuvarvinti ir, pora minučių prieš tiekiant į stalą, sukrėsti juos į puodą su verdančiu viralu. Būtina tiekti tik labai karštą. Princas labai mėgo šį patiekalą. Beje, vietoj makaronų galima dėti ir vermišelių, spageti, o vietoj moliūgo – abrikosų ir ankštinių pipirų.

– Fenomenalu! – sušunka Hermanas Geringas.

– Neįtikėtina! – ploja Himleriui Frikas.

– Aš įsakysiu tai pagaminti savo virėjui! – planuoja ateitį Heidrichas.

– Tai žmogaus atmintis... – stebisi reichsmaršalas. – Tokia atmintis, tokia atmintis!

Adolfas Hitleris giliai įkvepia ir bando nekvėpuoti. Jo plaučiai dideli, jis nekvėpuoja minutę, dvi, tris, keturias, penkias... Fiureris iškvepia. Jo akyse spindi šviesa. Jis vėl nugalėjo, todėl pergalės proga nori tarti porą žodžių savo bendražygiams, kurie skanauja desertą.

– Šaunuolis, labai gerai, – sako Karlas ir atsega Ferdinandui antkaklį. – Sveikinu, tu jau namie, – antkaklis krenta ant žemės.

– Namie, namie, namie... – kartoja Ferdinandas. – Kaip gera grįžti į namus, kaip gera, – džiaugiasi. – Čia niekas nepasikeitė – tos pačios sienos, visur grindys, langai.

– Nešauk taip, – pertraukia Karlas, – ji turbūt užsnūdo. Ji taip sunkiai užmiega. Ji beveik niemiega. Tu namie...

– Alkanas.

– Aš paruošiau tau kambarį. Aš tikėjau, kad sulauksiu tavęs. Aš žinojau, kad sugrįši. Aš buvau įsitikinęs, Ferdinandai – toks dabar bus tavo vardas, taip tave vadinsiu, taip šauksiu, taip kreipsiuosi.

Karlo rankų pirštai – sprinteriai. Jie bėga per Ferdinando kaktą, nosį, pasmakrę, krūtinę. Jie įveikia distanciją vienu atokvėpiu. Jie nepavargsta, grįžta atgal ir toliau žvalgo nežinomą Ferdinando kūno kelią.

– Štai čia, čia tavo kilimėlis, ant kurio gulėdamas mane saugosi. Čia bus tavo vieta, – rodo Karlas skudurą, ant kurio piršto mostu įsako gultis naujajam draugui.

– Bet aš labai alkanas, – skundžiasi Ferdinandas.

– Aš užgrosiu tavo fleita, ir tu pamirši nuovargį, alkį. Mūsų sielų muzika užniūniuos tave, o ryte tu prabusi sotus. Tau nieko netrūks čia, – kalba Karlas lenkdamas Ferdinandą. – Gulkis, atsipalaiduok ir pamiršk, kas buvo vakar, šiandien, prieš metus, negalvok, kas tavęs laukia. Nieko negalvok ir įsiklausyk į fleitos sonatą, kuri išvaikys tave apnikusius vargus. Girdi? Girdi muziką? – klausia Karlas pūsdamas vėjelį į instrumento skylutę.

– Kur aš? Kur? – trūkčioja Ferdinando kūnas.

– Tu koncertų salėje. Tu koncentracijos kambaryje, kurį skirta aplankyti tik išrinktiesiems. Tu esi pateptas, Ferdinandai. Jau girdi, girdi muziką?

– Su kokiais drabužiais šarvojami transvestitai, ekshibicionistai?..

– Pamiršk, pamiršk... – liūliuoja Karlas. – Šiąnakt tau neturi rūpėti kasdienybė.

– Aš nieko nematau.

– Tau ir nedera nieko matyti. Tik užsimerkus, tik tamsoje klausoma muzika, kurią dabar drauge kuriame. Aš užpūsiu paskutinę žvakę, ir tavęs daugiau nebekamuos realybė, – migdo Ferdinandą Karlas ir stipriau pūsteli instrumento galvutės link. Kambaryje pasklinda garsai – švelnūs, migdantys, subtilūs, kerintys. Ferdinandas jau pakeliui. Garsų bangos jį pasičiumpa ir nebepaleidžia. Jis jų kalinys, įkalintas iki gyvos galvos, be teisės pa-

teikti apeliaciją. Alkis nyksta, jo šaknys tirpsta, jo spygliai bunka, jo žiedai vysta, lapai – krenta. Jis traukiasi, neatlaikęs kūnų muzikos slėgio.

– ...Jis ėsdavo tik kiaulių širdis, – kalba Ferdinandas per miegus. – Fredis alkanas. Fredis nori valgyti. Jis smegenyse deda kiaušinius, peri juos, o vėliau išveda pro ausį, – nerimsta. – Flamingas, troškinti gandrai, kraujas piene...

– Viskas gerai. Tu jau namuose, – ramina ranka Karlas miegantį. – Tu saugus. Viskas baigėsi, viskas praeityje. Tu čia. Tau gera, – glosto Ferdinando krūtinę. – Ramu, – bučiuoja ūsus. – Miegok, nesapnuok nieko, – sako kildamas ir traukdamas greta stovinčios savo lovos link. – Viskas gerai, – kalba įsisupdamas į antklodę ir užmiega laikydamas savo fleitą kumštyje.

– Bésame, bésame mucho, – vos girdisi iš kitos patalpos atsklindantys žodžiai, – como si fuera esta noche la última vez... – dusliai skamba melodija. – Bésame, bésame mucho, – dainuoja senė, kurios miegantys negali girdėti. – Bésame, bésame, bésame, – gailiai maldauja tuštumos, kurioje ilsisi du intelektai.

– Kelkis. Jau laikas, – žadina Karlas gulintįjį. – Jau seniai išaušo, o tu vis dar vartaisi, – draugiškai priekaištauja.

Ferdinandas guli susisukęs į kamuolį. Jam šalta, jis dreba, jis tirta, jį krečia drugys. Jis bijo atmerkti akis ir nieko nepamena. Ferdinandas nepamena vakardienos, šiandienos, praeities, jis nieko nenutuokia apie rytdieną. Jis nebežino, kas jis yra, kuo buvo, kuo bus. Jis guli ant skuduro ir tirta. Girdi balsą – kažkur girdėtą, tačiau tokį nepažįstamą ir svetimą – aižų, spiegiantį. Jis bando galvoti, tačiau jam nesiseka. Jis stengiasi prisišaukti praeitį, tačiau beprasmės šios pastangos. Ferdinandas įtempia raumenis, sukaupia bundančias jėgas ir atsimerkia.

– Aš tau atnešiau, – sako Karlas laikydamas padėklą, kuriame šūsnis margų lapų. – Aš tuoj tave nuprausiu, – rodo iškėlęs Gerardo Terborcho „Moterį, plaunančią rankas". – Pažvelk, kaip tykiai ir ramiai sėdi šunelis šalia tavo kojų, kai tu palinkęs lauki. Vanduo tuoj tekės ant tavo delnų, o aš laikysiu ąsotį, iš kurio vanduo kris į sidabrinį dubenį. Ir riešus, riešus patrink, nes čia kaupiasi nemažai nešvarumų. Labai gerai, jauti, kaip vanduo po sunkios nakties tave gaivina, jis grąžina sapne iššvaistytas jėgas, žadina tave ir kelia. Nesižvalgyk aplinkui. Žiūrėk tik į vandens srovę, kuri pirma tave sveikina naujos dienos proga. Stovėk ramiai ir nejudėk, laikyk tvirtai delnus, kad nė vienas vandens lašas nenuvarvėtų pro šalį. Nejudėk. Stovėk ir tik trink rankas – nešvariausią žmogaus kūno dalį. Trink jas, prausk, nes tik švarios tavo rankos galės liesti tai, kas laukia. Tik tyras ir nepriekaištingai švarus galėsi lytėti. Prausk, prausk rankas, kurios iki šiol lietė vien purvą. Dieve, kokios srutos, kokia bjaurastis tave palieka, apleidžia. Ar galėjai įsivaizduoti, koks buvai nešvarus! Koks buvai purvinas!

– Aš labai noriu valgyti. Aš noriu ėsti, – sako Ferdinandas neatitraukdamas akių nuo reprodukcijos.

– Tu dar nepasiruošęs. Ne laikas, – atsako Karlas ir rodo Konrado Vitzo „Šv. Bartolomėjų". – Nusimesk savo drapanas, apsinuogink. Išsilaisvink iš savo varganų drabužių. Stok nuogas priešais mane ir aš apausiu tave lengvomis šlepetėmis, įsupsiu į šilkinį audinį, ant pečių užmesiu baltą apsiaustą, kurio kraštai bus nusagstyti smaragdais ir rubinais. Tau bus šilta ir gera, tu stovėsi priešais mane, vienoje rankoje laikydamas durklą, o kitoje – Šventąjį Raštą. Taip aprengtą aš nuvesiu tave pas Levį, kurio svetingumą įamžino Veronezė. Tu sėdėsi prie stalo tarp apaštalų, o tavo žvilgsnis bus nukreiptas į Me-

siją, kuris šnekučiuosis su Petru ir Judu. Tu būsi tarp jų švarus ir aprengtas, ir nieko tau daugiau netrūks. Tu nieko nenorėsi, nes jūs šėlsite ir juoksitės, kalbėsitės ir pyksitės, mylėsite ir nekęsite. Ir visa tai vyks pas Levį. Ir tu ten būsi. Ir tu ten esi, todėl žvelk į Veronezės „Svečius Levio namuose". Sėdėk ten ir nieko nereikalauk, nes vien tau teko laimė pabūti tarp išrinktųjų. Atmink tai. Atmink, ką kartojau tau vakar, ką sakiau, nors tu nenorėjai išgirsti.

– Man silpna, – guodžiasi Ferdinandas. – Man labai silpna, nebegaliu daugiau stovėti. Aš alkanas, aš jau mirštu...

– Ne, tu niekada nemirsi, nes aš tave vedu į kitą vietą, – moja ranka Karlas ir ištraukia kitą atvaizdą. – Matai, kokia žmonių grūstis. Matai? Jie visi lėbauja, nors jau seniai po vidurnakčio. Tiesą pasakius, jau rytas. Jie linksminasi iki ryto ir dar yra kupini jėgų ir ryžto tęsti gyvenimo šventę. Nusimesk apsiaustą, nes čia šilta. Kvėpuok atsargiai, nes čia prirūkyta. Elkis drąsiai ir nieko nesivaržyk, nes čia tokie pat kaip ir tu. Visi čia lygūs ir panašūs, visi to paties siekia ir trokšta. Visiems čia vienodai gera ir jauku. Matai tą moterį... Matai? Mes galime prieiti prie jos, tai Foli Berže. Drąsiau, nesikuklink. Niekas čia tavęs neįžeis, niekas nepaniekins, nes esi su manimi. Mes esame neatsiejama šios pasilinksminimo vietos dalis. Be mūsų čia – tuštuma. Eime greičiau! Manau, kad šampanas tave atgaivins. O gal tu nori likerio? Sakyk, ko pageidauji?

– Valgyti. Valgyti, valgyti, – kartoja Ferdinandas.

– Mano mielas, šioje vietoje jie susirenka gerti, o ne valgyti. Tai baras, naktinis baras, kuris veikia ištisą parą. Patrauk ranką nuo apelsinų! Patrauk, nes jie vaškiniai. Tai tik imitacija, nors visa kita tikra. Tikros geltona ir raudona rožės, pamerktos taurėje. Nesimato absen-

to... Žinoma, jo čia ir negali būti, nes tai Eduardo Manė „«Folies Bergere» baras". Gali ją pakalbinti, tačiau nedrįsk jos liesti, nes tai draudžiama. Padovanok jai ką nors. Padovanok Šventąjį Raštą, padovanok ginklą, kurį vis spaudi delne. Padovanok, ir eime iš čia, nes neverta vienoje vietoje užsibūti. Eime, eime iš čia, Ferdinandai.

– Nebeturiu jėgų. Aš pavargau.

– Dar tik rytas. Tu esi kupinas tau nežinomų jėgų, todėl sutelk jas ir eime. Eime, aš tau parodysiu kitas vietas, kurios tau turėtų patikti.

– Nupirk man. Nupirk, – maldauja Ferdinandas.

– Aš neturiu pinigų, tačiau gali rinktis. Rinkis elnieną ar stirnieną. Tik pažvelk, koks riebus fazanas. Čia yra visko. Dieve, koks didelis pasirinkimas! Neįtikėtina! O gal nori kalakuto? Gerbiamasis, nuvykite tą šunį, kuris kelia baimę mano jaunajam bičiuliui! Nuvykite!

– Aš noriu, – verkia stovėdamas Ferdinandas, kai žiūri į Snaiderso „Žvėrienos ir paukštienos prekystalį". – Aš noriu, noriu, noriu...

– Ne, ne, – pertraukia Karlas, – mes eisime į greta esantį turgų. Patikėk, jame taip pat nieko netrūksta. Tai labai geras turgus, ir pigus, nors pinigai nieko nelemia. Aš noriu tave pasotinti. Noriu pamaitinti, kad sustiprėtum. Frau, arklys ėda jūsų Briuselio kopūstus... Nieko. Nieko tokio, paslauga nieko nekainuoja, žodis nieko nekainuoja. O kur kasti šie burokai? Ak taip... Ne, mano bičiulis jų nemėgsta. Ką dar galėtumėte mums pasiūlyti. Avokado?.. Ne, cukinija ne... Česnako skiltelė mums nepadės. Aš norėčiau kažko pikantiško. Snaiderso „Daržovių prekystalis" (!) ir neturite pupelių!!! Ar tai Snaidersas?! Koks čia gali būti Snaidersas, jei nėra jokių ankštinių! Ak taip, atsiprašau, aš nepastebėjau.

– Man sukasi galva. Aš svaigstu...

– Laikykis, Ferdinandai! Laikykis! Mes netrukus iš

šios sumaišties išsinešdinsime. Paragauk alyvuogių. Kokių nori? Žalios tau nepatinka... Tai labai sveika. Alyvuogės yra labai maistingos, beveik kaip riešutai. Be to, jos reguliuoja virškinimą, pravalo inkstus, žodžiu, dirba teigiamą darbą. Bet ne, neužtrukime čia, eime toliau. Eime pas van Gogo „Saulėgrąžas". Taip, žinoma, Ferdinandai, jos dar tik žydi. Tačiau aš noriu tave pasveikinti su šia saulėgrąžų puokšte. Aš įteikiu ją tau šį rytą, kad tavo nuotaika būtų gera, kad tu visada šypsotumeisi, kad neprisimintum patirtų nemalonumų. Žvelk, kokia graži ši puokštė. Tik pagalvok, kiek šios saulėgrąžos sugėrė saulės spindulių, kiek čia ištirpo šilumos ir gerumo, kurį genialiai perteikė mūsų visų mylimas nenuorama Vincentas. Aš sveikinu tave, Ferdinandai... Sveikinu, ir spjauk iš burnos tą alyvuogės kauliuką, kuriuo be perstojo žaidžia tavo liežuvis.

– Aš alkanas, mano burna tuščia, aš neatsimenu, kada joje kažką turėjau, – isteriškai aiškina Ferdinandas.

– Neišsigalvok ir nemeluok tam, kuris tave ištraukė iš liūno ir priglaudė, o dabar vedžioja po slapčiausias gurmanų vieteles. Negalima taip, Ferdinandai. Aš nesu toks naivus, kad laukčiau iš tavęs aklo dėkingumo, tačiau pagarbos... Aš noriu elementarios pagarbos iš tavęs, nes be pagarbos neįsivaizduojami žmonių santykiai. Todėl spjauk ant žemės tą kauliuką ir eime pas Polio Sezano „Natiurmortą", kuriame visada viskas paprasta. Čia galėsi pasimėgauti obuoliais, kurie gali užderėti tik Ekse. Tik šiame pietų mieste yra tokie sultingi, tokie saldūs, tokie mėsingi obuoliai. Ar užuodi jų aromatą? Įkvėpk giliau. Siurbk jų aromato sultis. Siurbk giliai į plaučius. Skanauk Polio obuolius, kuriuos jis tau padėjo ant stalo. Negalvok apie riebų maistą, tenkinkis vaisiais, tai sveika – obuoliai išvalo organizmą. Obuoliai – pirmasis vaistas, greitoji pagalba pasiligojusiems

inkstams, negaluojančioms kepenims, skrandžiui, dvylikapirštei etc. Obuoliai niekada neapvilia. Be to, tai vitaminų kasykla, kurie tokie būtini tavo jaunam ir bręstančiam organizmui. Skanauk, ragauk, kramtyk ir čiulpk vienišiaus Polio obuolius, kuriuos jis paliko ateinančioms kartoms. Nesikuklink, imk nuo stalo viską, nieko nepalik, nes tau vienam jie skirti.

– Rėmuo, rėmuo, – skundžiasi Ferdinandas ir maigo pirštais gerklę.

– Patrauk rankas ir neišsigalvok nesąmonių, – grūda Karlas į Ferdinando gerklę obuolius. – O dabar, aš įtariu, kad nesi abejingas ankstyvajai Vincento kūrybai, bulvės nuo „Bulvių valgytojų" stalo. Krakmolingos, didelės bulvės, kokios užauga tik Olandijoje. Geros, tiesa? Ryk jas nekramtęs. Ryk su lupenomis, nes jose taip pat gausybė vitaminų, kurių nerasi kitose daržovėse. Atmink, kad tai didžiojo Vincento rankų bulvės, kuriomis galima pamaitinti visą žmoniją. Nepakartojamos bulvės! Nuostabios! Žavios! Jos kaip jaunystė, kurios aš niekada nesusigrąžinsiu. Pašokinėk, pašokinėk ant vienos, ant kitos kojos, taip tau daugiau tilps. Privalai prisivalgyti visai dienai, nes daugiau nieko negausi. O ir laiko aš neturiu specialiai tau gaminti. Valgyk valgyk, nes vėliau gailėsiesi, čiulpsi pirštą, grauši baldus, o valgyti negausi, nes tiek daug pasaulyje yra įdomybių. Pasaulis kupinas ir sklidinas netikėtumų, nuotykių, kurie taip ir šaukia, kviečia, vadina, todėl valgyk, kad galėtum į juos nerti drauge su manimi, kuris šią akimirką tave maitina genijų patiekalais. Patikėk, niekur skaniau negausi, niekas tavęs taip paslaugiai neaptarnaus. Tik čia, tik mano globoje tau lemta numarinti alkį. Nekramtyk! Nedrįsk kramtyti Vincento bulvių! Jos turi likti tokios, kokias jis sukūrė. Aš draudžiu tau tobulinti patiekalus! Draudžiu!

Tu nieko neišmanai! – pyksta Karlas šerdamas reprodukcijų skiautėmis nebesusivokiantį Ferdinandą. – O kad taip jaunystėje būčiau paskanavęs postimpresionistų daržovių, vaisių, Renesanso meistrų mėsos, baroko vyno, antikos alyvuogių!

Ferdinandas springsta ir gargia. Popierius iš jo gerklės lipa lauk, tačiau Karlas vėl viską surenka į savo kumštį, grūda atgal į burną ir verčia ryti, ryti, ryti... Paukštiena, žvėriena, obuoliai, vynuogės, morkos, bulvės etc. virsta nenusakomos spalvos vėmalais, kuriems lemta dar kartą slėptis Ferdinando kūne. XVI amžiaus elniena ir XIX amžiaus persikai, viduramžių kiškiai ir rokoko sraigės, jakobinų diktatūros laikotarpio česnakai ir postmodernizmo agurkai, visi persipina, susilieja į vieną nedalomą masę, kuria springsta išrinktasis. Tai kultūros restoranas, kuriame padavėjais dirba genijai, šveicoriais – talentingieji meistrai, valytojais – neįvertinti, tačiau įsiprašę į meno istorijos paribius.

– Tu mane nori nužudyti, – kaltina Ferdinandas žvelgdamas į pakibusią virš jo galvos patriarchalinio Rusijos kaimo duonos riekę, kurią užfiksavo peredvižnikai.

– Aš nieko nenoriu nužudyti. Aš nieko nesu nužudęs, – aiškina Karlas ir sukemša duonos kriaukšlę, kuri išsaugojo savo skonio savybes.

– Kuo aš tau nusikaltau? Kodėl tu mane kankini? – rauda Ferdinandas žiaumodamas Nyderlandų citriną, kurios rūgštis iškreipia jo veidą.

– Tu kaltas, kaltas, kaltas...

Pusryčiai nesibaigia. Prisikėlę iš kapų autoriai piktdžiugiškai stebi Ferdinando kančią. Jie kursto Karlą, ragina, kad dar ir dar jis šertų įnamį, papuošusį jo butą. Autoriai reikalauja, kad vieno, o ne kito, įamžintas, sukurtas, perteiktas įvaizdis lįstų į pusryčiaujančiojo burną. Jie stumdosi vienas su kitu, keiksnoja, įžeidinėja, nes

nori ir toliau išlikti amžini. Jie lenktyniauja vienas su kitu, kerta lažybų, kurio patiekalų bus suvalgyta daugiau, kurio maistas bus suvirškintas lengviau, kurio bus išspjautas, kurio – išvemtas.

– Nužudyk, nužudyk mane, – prašo Ferdinandas, nes jis nebepakelia kančios.

– Ne, tu kentėsi, bet gyvensi, – kalba jam metrdotelis Karlas, rikiuojantis, skirstantis padavėjus-genijus.

– Aš nebenoriu čia gyventi, – klykia žiaukčiodamas Ferdinandas. – Nebenoriu! Nebenoriu! Nebenoriu!..

– O dabar – desertas, – kiša Karlas persišką Delakrua kilimą. – Desertui visada vietos yra, desertui visada vietos atsiras, deserto niekada nebūna per daug... Skanauk desertą iš mylimo rankų. Patirk jo saldėsį, pats virsk saldėsiu, Ferdinandai... Reikia mokėti džiaugtis maistu. Išmok. Kentėk. Kentėk, nes tik kanča, vien ji atveria dar neregėtų horizontų žavesį. Pasisotink pusryčiais, valgyk, nes pietų gali nesulaukti. Lak kultūros istoriją, kurią dabar pilu į tavo nedraugišką gerklę. Ne ne ne ne ne, nereikia trūkčioti, neverta ožiuotis, nes žinios ir patirtis dar niekam nevirto našta. Stiprinkis, tau dar prireiks jėgų... Valgyk ir mes eisime nesibaigiančiu kultūros istorijos keliu, nes laukia literatūra, filosofija, chemija ir medicina, fizika ir astrologija, biologija ir sportas, genetika ir kvantų teorija. Dieve, kiek dar dalykų yra prieš mus! Dieve, kiek daug mes dar neparagavome! Dieve, koks beribis šis stalas, kaip jis puikiai serviruotas, koks jis masinantis, koks iškilmingas ir prašmatnus, – laižosi Karlas ir kemša Ferdinandui van Eiko suveriamą altorių, kuris stringa gerklėje, tačiau ilgainiui sulenda, nes vien šios krypties yra jo kelias, nulemtas žmogaus prigimties.

– Prievarta, prievarta, prievarta...

– Ką sakai? Ką man norėjai pasakyti? – klausia Kar-

las negirdėdamas Ferdinando žodžių, mat visą pusryčių laiką klausosi savų. – Tu norėjai man kažką pasakyti? Atleisk, neišgirdau. Ak, taip, kur aš sustojau? ...Stalas prašmatnus – puikūs indai, nepakartojami įrankiai, staltiesė-drobulė, į kurią vėliau ar anksčiau būsime įvynioti. Ką ir bekalbėti! Apie tokią lemtį galima buvo tik svajoti. Ar kas galėjo patikėti, žįsdamas motinos pieną, kad bus pakviestas į panašią puotą?! Ar įsivaizdavai, ar svajojai, Ferdinandai, kad sėdėsi už šio stalo? Ar galvojai, kad vos pražiojus burną... Nieko tu negalvojai, nieko neįsivaizdavai! Dėkok tėveliui Karlui. Dėkok man, kuris tave surado. Dėkok gailestingajam samariečiui, kuris gydo tavo žaizdas-spragas. Ne, man nereikia dėkingumo. Didžiausias dėkingumas man – tu sotus. Tu papusryčiavai? Gal dar ko nors norėtum? Tik tark žodį, ir jis virs kūnu-patiekalu. Nesivaržyk. Tyli?.. Paragauk dar figų iš to medžio, kurio lapai pridengė Adomo ir Ievos gėdą. Paragauk Biblijos figų.

Ferdinandas krenta be sąmonės. Jo galva pokšteli į išvaškuotą parketą, rankos juokingai užsilenkia, kojos išsiskėčia. Jis guli vėl be gyvybės ženklų, tačiau šį kartą jau sotus.

– Koks silpnas berniukas, – kalba jam Karlas ir neskubėdamas ima daryti širdies masažą. – Viens-du-trys, viens-du-trys, – skaičiuoja gelbėtojas, – viens-du-trys, – priglunda prie Ferdinando lūpų ir iš visų plaučių pučia orą. – Viens-du-trys, viens-du-trys, – skaičiuoja ir bučiuoja, skaičiuoja ir bučiuoja. – Silpnas, visai dar silpnas...

– Karlai, Karlai, – pasiekia balsas gelbstinčio persirijėlį ausis. – Karlai, man trūksta oro! – šaukia iš labirintų gilumos senė.

– Viens-du-trys, viens-du-trys, – skaičiuoja Karlas. – Viens-du-trys, – atsimerkia Ferdinandas ir regi virš savęs lubose ištapytą daržovių, vaisių ir mėsos rojų. –

Viens-du-trys, – kumščiuoja vis stipriau Ferdinando krūtinę Karlas.

– Karlai! Karlai! Kur tu?! – nerimsta nematoma senė. – Karlaiii!..

– Tu reikalingas jai, – sako atgavęs sąmonę Ferdinandas. – Eik pas ją.

– Ne ne, tavo širdis gali sustoti. Viens-du-trys, viens-du-trys, – nesiliauja Karlas. – Negalima tiek daug valgyti. Ar nežinai, kad persirijimas yra mirtina nuodėmė? Negalima tiek daug ėsti.

– Aš kaltas, kaltas, kaltas, – prisipažįsta Ferdinandas. – Daugiau tai nepasikartos. Atleisk. Atleisk man. Atleisk, nevyk iš namų. Leisk man pas tave pasilikti. Aš prisiekiu tau paklusti, pažadu vykdyti tavo norus, aš būsiu geras. Aš noriu čia likti, nevyk manęs iš čia. Nevyk, maldauju. Aš niekada daugiau taip nedarysiu. Nevyk, man nėra kur eiti, aš neturiu pas ką eiti, pasilik mane šalia savęs. Aš niekada, niekada daugiau...

– Kelkis, kelkis, – ragina Karlas. – Diena jau išaušo. Jau vidudienis, o tu egzistuoji šiame karštyje sotus. Kelkis, Ferdinandai, mūsų laukia daug darbų. Bet mes juos nudirbsim.

– Karlai! – vėl suklykia senė. – Karlai!

– Eime pas mirštančiąją, – sako Karlas ir stumteli Ferdinandą.

– Mano mielieji draugai, bendražygiai, kolegos, – kreipiasi pakilęs nuo užstalės Fiureris, kurio skruostai vis ryškiau dega. Atrodo, kad jie netrukus užsiliepsnos. – Aš nekalbėsiu apie tai, ko neišmanau. Aš nekalbėsiu apie medžioklę, nieko nesakysiu apie žvejybą, agronomiją, – tęsia Adolfas, o klausantieji jo giliai įkvepia, nes žino, kad reikia nusiteikti netrumpam išbandymui. – Mano patirtis šiose srityse yra niekinė. Tarp

mūsų yra ne vienas, kuris ir giliau, ir plačiau išmano astronomiją, kalnakasybą ar net burtus, – trumpam nutyla. – Tad palikime visa tai nuošalėje. Palikime ir pakalbėkime apie tai, kas jau seniai man neduoda ramybės – meną. Dabar, sėdėdamas reichskanceliarijoje, aš galvoju apie apšvietimą. Aš galvoju apie Senojo Egipto, Graikijos, Romos imperijos laikų apšvietimą. Aš galvoju apie Švietimo laikotarpio apšvietimą, aš mąstau apie Romantizmo epochos apšvietimą, klasicizmo, secesijos, kurios apstu yra mano gimtojoje Austrijoje. Aš galvoju apie apšvietimą ir regiu deglus, žvakes, žibalines lempas ir balanas, kurių šviesoje būdavo kuriami nemirtingieji muzikos, literatūros ar dailės šedevrai. Regėdamas šios šviesos šaltinius aš įsivaizduoju kūrėją, matau kūrinio suvokėją, žvelgiantį į paveikslus, klausantį muzikos ar tyloje, vienatvėje skaitantį hebrajų tekstus. Aš galvoju apie tuos kūrinius, kurie yra padaryti, nesakysiu – pagaminti, žvakių šviesoje – paslaptingoje, prikvietusioje vaiduokliškų šešėlių, ištirpdžiusioje realybės kontūrus. Aš dabar, mano draugai, kalbu apie šią šviesą, kurią palikome, kurią išdavėme, nuo kurios negrįžtamai nutolome, nes nenorėjome galvoti, ką prarandame su šia netektimi. Aš konstatuoju, kad mes neatleistinai puolėme į techninės revoliucijos glėbį ir išbarstėme savo paskutinius dvasingumo resursus. Martinas šią mūsų būseną yra įvardijęs kaip kritimą. Jis taikliai pastebi, kad „nuopuolis nulemia būtį-pasaulyje ne tik egzistencialiai". Tas pats mano minėtas Martinas Heidegeris, kuris šiuo metu turbūt sėkmingai darbuojasi filosofijos baruose Freiburge, teigia, kad iš to kyląs „sambrūzdis kartu atveria judrų ir netvarų nuobloškio pobūdį, kuris užvaldo čia-būties savijautą". Ir jis yra teisus. Tad aš, turėdamas galvoje anksčiau išsakytas savo mintis, kalbu dabar apie švie-

są ir tamsą, kaip žvakės ir lempos nuožmios kovos išraišką. Grįždamas į praeitį, aš regiu šalia žvakės vyno taurę, stebėdamas dabartį, aš matau šalia lempos degtinės butelį. Tačiau čia įvyksta paradoksas – šviečianti lempa vis tiek neišryškina taip realybės kontūrų, kad juos galima būtų suvokti kaip akivaizdžią ir apvalytą nuo paslapčių ir fantomų esamybę, – nutyla Fiureris ir susimąsto. – Nakties karalystė... – tęsia po akimirkos. – Štai, Karavadžas – tamsos kunigaikštis, šviesos riteris, jo kūriniai puikiai iliustruoja mano išsakytas mintis. Kažkada profesorius Heileris, kuris dirbo tik prie žibalinės lempos, man prasitarė, kad tokia šviesa jį stimuliuoja, ir paaiškino: niekada nežinai, kas išnirs iš už širmos – Šventoji Dvasia, o gal, jei pasiseks, Jėzus. Žinoma, jo žodžių nereikia tiesmukai suvokti, tačiau tapydamas aš visada juos turėjau galvoje. Paslaptis. Netikėtumas. Nuotykis. Visus šiuos veiksnius lemia šviesa. Ir tamsa, be jokios abejonės. Aš noriu, kad mūsų Vokietijos meno istorikai kada nors įsigilintų į vaiduoklių faktorių, kuris, žinoma, buvo akivaizdus Lukui Kranachui, kurio šedevrais mes žavimės Leipcigo dailės muziejuje. Bet, mano partijos draugai, bendražygiai ir kolegos, palikime šviesos ir tamsos problemas šios kalbos paraštėse. Aš noriu dabar tarti porą žodžių apie tenorus. Visi mes žinome, kad šiuo metu mūsų krašte teliko tik du talentingi dramatiniai tenorai. Tai yra katastrofa! Šios nelaimės priežasčių aš ieškau provincijoje. Dirbdami provincijos teatruose jauni dainininkai persitempia, nes vadovybė juos verčia kurti vaidmenį po vaidmens, o tai dažniausiai yra fiziškai neįmanoma. Aš ne kartą esu kalbėjęs su teatrų vadovais, kad su jaunaisiais talentais jie elgtųsi atsargiau, tačiau kol kas teigiamų poslinkių nepastebėjau. Tai tiek apie tenorus. Kita vertus, neką geresnė padėtis ir šiuolaiki-

niame Vokietijos mene. Reikia konstatuoti, kad iki Mencelio, Kaulbacho, Švindo lygio nepakilo nė vienas. O iš talentingesnių skulptorių galima paminėti tik Arno Brekerį Berlyne ir Toraką Miunchene. Blogai. Be to, tai liečia ir šokio meną. Mes neturime tokių talentingų šokėjų, kokius turi Amerika. Tai akivaizdus faktas, kuris mums garbės nedaro. Tereikia prisiminti talentingąją Miriam Verne, kuri scenoje ne vienam iš mūsų suteikė tikrą estetinį pasitenkinimą. Gaila, kad amerikiečiai jai neišdavė tada vizos iš Amerikos. Labai gaila. O ką kalbėti apie mūsų šokėjų atlyginimus! Jie yra katastrofiškai maži. Nebūtų taip skaudu, jei konferansjė, kurie laido kvailas, dažniausiai, replikas, neuždirbtų dešimteriopai, o kartais ir šimteriopai daugiau. Aš niekada neužmiršiu berlyniečių seserų Hiopfner sušokto Vienos valso, kuriuo man teko laimė pasigrožėti reichskanceliarijoje. Ir dar šiek tiek apie teatrus. Prieš šimtą metų Miunchene buvo Sostinės, Nacionalinis ir Liaudies teatrai. 50 000 gyventojų teko 3 500 žiūrovų vietų. O dabar 900 000 gyventojų tėra 5 000 vietų! Neką geriau ir kituose miestuose. Berlyne, mūsų sostinėje, kur gyvena 4 milijonai gyventojų, tėra vos trys operos teatrai! Drezdene, kur gyvena 600 000 gyventojų – vienas operos teatras! O ką kalbėti apie koncertines sales! Tame pačiame Leipcige, kur gyvena 600 000 gyventojų, – vos viena. Ką čia daugiau ir bepridursi. Tačiau ne vien apie negeroves aš noriu šiandien čia jums kalbėti. Jų visada buvo ir bus, o menas, kaip sakė išminčius, amžinas. Aš noriu pakartoti mano didžiai gerbiamo Heidegerio iškeltus klausimus, kurie mane, kaip žmogų, atėjusį į politiką iš meno, labai jaudina. „Ar dailieji menai vėl turi pašaukti poetiniam išslaptinimui? Ar išslaptinimas turi juos užangažuoti pirmapradiškiau, kad jie šitaip autentiškiau puoselėtų gelbstinčiojo pra-

do augimą, kad iš naujo pažadintų žvilgsnį į realizuojantį pradą ir sustiprintų pasitikėjimą šiuo pradu?" Kaip jums atrodo? Man atrodo, kad Martinas teisus, kai jis sako, „kad visur įsitvirtina technikos siautulys, kol pagaliau vieną gražią dieną visiems techniškiems esiniams viešpataujanti technikos esmė įsiviešpataus tiesos vyksme". O be to, kuo problemiškiau mes apmąstysime technikos esmę, juo paslaptingesnė mums bus meno esmė. Aš manau, kad tai yra labai svarbu. Svarbu žvelgiant į dekadentinių formų laviną, kuri per pastaruosius dešimtmečius mus užplūdo. Šio dvasinio, visuomeninio, net socialinio kataklizmo kontekste mums būtina išsiaiškinti meno esmės dalykus, nes tik tai padarius bus galima eiti pirmyn. Aš, žinoma, esu sąvokos „progresas mene" priešininkas, tačiau niekada nebuvau linkęs pasaulį dalyti į balta ir juoda, gera ar bloga. Todėl man neatrodo, kad sąvoka „progresas mene" yra tokia tuščia ir beprasmė, kaip nori ją parodyti kai kurie meno teoretikai ir kritikai, kurių pavardžių dabar man nesinori minėti. Apie juos taikliai yra pasakęs Frydrichas: „Aš laisvę myliu ir virš žemės orą gaivų; verčiau gulėsiu jaučio kailį pasitiesęs, negu naudosiuos jų garbės vardais ir mokslo laipsniais". Tad apie progresą galima įvairiai galvoti... Džotas atrado perspektyvą, činkvečento meistrai ją ištobulino tapyboje; Donatelo sukurtam žirgui reikėjo ketvirto atramos taško plokštumoje, baroko meistrams tai buvo juokingai lengvai sprendžiama problema etc. Pavyzdžių galime rasti begalybę, tačiau ar lems šios iliustracijos kūrinių vertę? Sakydamas „vertę" aš turiu galvoje ne techninius triukus, kuriuos taip mėgo Vermeras, bet kūrinių dvasinę energiją, tą šviesą, kurią jie spinduliuoja ir priverčia mus pamąstyti, kad pasaulis nėra vien diena ir naktis, gimimas ir mirimas, o kažkas ne-

apčiuopiamai daugiau – nenuspėjama aistra ir pavydas, atjauta ir Prisikėlimo stebuklas, neiššifruojami įrašai ir tiesos troškimas, valios triumfas ir pykčio gėlės, išdavystė ir kastracijos baimė, viltis ir pergalės džiaugsmas. Man, atėjusiam iš meno pasaulio, tai ypač suprantama. Galbūt dar Heidrichui, kurio tėvelis, mano giliu įsitikinimu, buvo labai patriotiškas ir talentingas kompozitorius, gaila – neįvertintas. Tiesa, Reinhardai?

– Tikrai taip, mano Fiureri, – sumuša kulnais atsistojęs Heidrichas.

– Gaila, kad man neteko jo pažinoti, – kalba toliau Fiureris, – tačiau „Tristano ir Izoldos" partitūrą teko vartyti. Labai įdomus kūrinys. Žinoma, mes žinome, kas inspiravo šį kūrinį. Kita vertus, be reikalo yra nutylima ir Reinhardo senelio veikla. Juk jis, o ne kas kitas, įkūrė Drezdeno operą, apie kurią aš ką tik užsiminiau. Tiesa, joje šiuo metu aš regiu tam tikrą nuosmukį, tačiau, mano įsitikinimu, Drezdeno opera dar atsigaus. Mes privalome išnaudoti mūsų tautos kūrybinį potencialą. Tiesą sakau, Reinhardai?

– Tikrai taip, mano Fiureri, – vėl sumuša kulnais Reinhardas, kuris taip ir nespėjo atsisėsti.

– O ar pamuzikuoji, mano berniuk? – teiraujasi Adolfas.

– Labai retai, – raportuoja Heidrichas.

– Be reikalo. Muzika yra vienas nuostabiausių dalykų šioje žemėje. Aš visai neseniai lankiausi „Lohengrino" premjeroje. Nepakartojamas įspūdis! Fantastika! Klausydamas Richardo Vagnerio aš pagalvojau, kad šio didžio kompozitoriaus kūrinius tegali atlikti vien vokiečiai. Jie turi tai, ką aš vadinu vidine klausa, be kurios neįmanoma interpretuoti giliamintiškojo Vagnerio. Italai panašiai muzikai yra per skysti. Taip, jie gali traukti savo neapolietiškas dainas, didžiuotis Milano opera, tačiau niekada nepakils iki Richardo aukš-

tumų. Aš, turiu prisipažinti, gailiuosi, kad vaikystėje tėvai manęs neprivertė groti pianinu, nenuorama buvau. Ir nelabai paklusnus. Dabar, žinoma, gailiuosi, nors turėjau visas sąlygas. Tačiau visko gyvenime neišbandysi, neišmoksi. Gali geriausiu atveju tik pačiupinėti. Aš, kai iš laiko perspektyvos žvelgiu į savo kūrybinį kelią, matau, kad daugiau laiko galėjau skirti aliejinei tapybai, skulptūrai, grafikai. Pastaroji mane ypač traukė. Esu padaręs keletą ofortų, tačiau kur dabar jie, negalėčiau pasakyti. Buvau sumanęs nedidelę litografiją, tačiau vėl tas nelemtas laiko stygius. Gaila... Nieko nepadarysi. Dabar mums svarbiausia laimėti karą, tiesa, Hermanai?

– Mes jį laimėsim, – be abejonės krislo teigia Geringas.

– O jei nelaimėsim, – erzina Fiureris.

– Laimėsim laimėsim, – laikosi savo nuomonės Geringas ir nusivalo savo prakaituotus delnus į kelnių klešnę.

– Laimėsim... – nutęsia Fiureris. – Laimėsim... Bet ne apie tai kalbėtis čia susirinkom. Dabar aš galvoju apie darbą. Apie tą darbą, kurį mums skirta padaryti nuo pradžios iki galo. Mąstau apie tą darbą, kurį atsakomybės našta užkorė man ant pečių. Apie tą, kurį pradėsiu, kurį pabaigsiu, nes dar jaunystėje viską darydavau pats, niekieno pagalbos man nereikėjo, o ir neprašiau. Dar būdamas niekam nežinomu dailininku, drobę pats pirkdavau parduotuvėse, pats ėjau į stalių dirbtuves – pjoviau, suleidinėjau porėmius. Ant jų vėliau tempdavau drobę. Gruntuodavau, žinoma, pats. Ir tik po to, kai gruntas išdžiūdavo, kai išlygindavau kiekvieną nelygumą, imdavausi tapyti. Tačiau ir vėl, dažai, kuriuos tepdavau ant drobės, būdavo mano rankų darbo. Grįžtant prie porėmių, galiu pasakyti, kad niekada nesivaikiau įmantrybių. Man nereikėjo porėmių su įmontuotomis spyruoklėmis, kurias taip mėgo

kai kurie betalenčiai. Be to, niekada nepripažinau saržo ir ripso, likau ištikimas drobei. Visi jūs puikiai žinote apie dažus, kuriais žmonija naudojosi jau senovėje. Bet ar jūs žinote apie pigmentus? Jozefai, ką tu žinai apie pigmentus?

– Nedaug, – susijaudina Gebelsas ir puola kažką žymėtis savo bloknote.

– Pigmentai, mano bičiuliai, tai tvirtos medžiagos, kurios turi tam tikras spalvas. Pigmentai, tai medžiagos, kurios netirpsta nei vandenyje, nei spirite, nei aliejuose. Pigmentai turi pastovias fizines ir optines savybes. Jei skirstytume pigmentus, tai pirmą grupę sudarytų moliai, antrąją – mineralai, trečiąją – oksidai, sulfidai ir metalų druskos, o ketvirtąją – stambiamolekuliniai junginiai. Pavyzdžiui, švino balti pigmentai, tai pagrindas kitiems tonams gauti. Jie, jei kam nors įdomu, naudojami nuo Senojo Egipto laikų. Tiesa, reikia pripažinti, kosmetikoje. O štai cinko baltieji, kurių formulę ZnO visi pamena dar iš mokyklos suolo, paplito tik XIX amžiuje, nors jau seniausiai buvo žinomi. Be to, yra ir titano baltieji – TiO_2. Įdomu tai, kad titanas atrastas 1790 metais. Todėl šį faktą žino visi restauratoriai, XVIII amžiaus kūriniuose tokių dažų negali būti. Aš esu išbandęs šiuos dažus ir galiu pasakyti, kad dengia paviršių jie gerai, tačiau labai reaguoja į saulės spindulius. Dėl šios priežasties pora mano darbų labai nukentėjo. Įdomu tai, kad viduramžiais baltus dažus gamino iš kiaušinio lukštų. Tad dabar, kai žvelgiame į tokius kūrinius, nevalingai galime pagalvoti apie tuos paukščiukus, kuriems nebuvo lemta išsiristi. Todėl menas ne tik gydo sielą, bet ir žudo. O jei kalbėčiau apie geltonus dažus, tai primінčiau, kad nuo seniausių laikų geltonos buvo ochros. Visi mes puikiai žinome, kad garsieji Altamiros piešiniai yra tapyti och-

romis. Brangiausia ir vertingiausia, ne paslaptis, yra Afrikos ochra. Apie ją užsimena Plinijus savo traktate. Galiu dar pasakyti, kad ochros savybės priklauso nuo geležies junginių joje. Yra riebios ochros, t. y. tokios, kuriose yra daug molio. Yra liesos ochros. Tačiau aš labiausiai mėgdavau Neapolio geltoną. Negaliu pasakyti kodėl, tačiau ją mėgo ir XIV–XVIII amžiaus italų tapytojai. Ji yra patvari, nebijo šviesos, atspari atmosferos šarmams, tačiau bejėgė prieš sieros garus. Jei Neapolio geltona yra nešvari – tamsėja. Be to, nuodinga. Jeigu kalbėtume apie *lepis lazūri*, tai aš ją gamindavau taip: atrinkdavau mėlynus akmenėlius, kurių man prisiųsdavo iš Italijos ir juos sutrindavau varinėje piestoje, kurią gimtadienio proga padovanojo man sesuo. Tada pagamindavau pastą: 3 dalys mastiko dervos, 6 dalys pušies dervos, 3 dalys vaško, 12 dalių natūralaus lazurito. Dervą ir vašką ištirpindavau ir sumaišydavau su ištrintais milteliais. Po to palikdavau 15–20 dienų. Per tą laiką iš vynuogių stiebų pelenų pasigamindavau šarmą. Šarme, aš čia nieko naujo nepasakysiu, mirkydavau pastą, kad vanduo nusidažytų mėlynai. Vėliau vandenį nupildavau, išgarindavau ir taip pasidarydavau savo rankomis man reikiamą pigmentą. Aš nenoriu pasakyti, kad tik *lepis lazūri* naudojau. Jokiu būdu! Patiko man ir kalnų mėlis, ir Paryžiaus mėlyna, ir dirbtinis ultramarinas, kuris atsirado tik 1828 metais. Kartais panaudodavau ir kobaltą, be kurio nė vienas gabesnis dailininkas negalėjo išsiversti. Kalbant apie rudus dažus, tai mano aistra, mano meilė – Kaselio ruda. Natūralios umbros niekada nemėgau, beje, kaip ir sepijos, nors rudą Marsą kartais panaudodavau. Dabar net juokinga prisiminti, panaudodavau... O kitą dieną užtepdavau Kaselio ruda. Galbūt ir be reikalo. Dabar, kai žvelgiu iš laiko perspektyvos, matau,

kad buvau neteisus, klydau. Tačiau niekas, kaip aš mėgstu kartoti, neapsaugotas nuo klaidų. Neapsaugotas?..

– Neapsaugotas, – pritaria choru klausytojai.

– Galima buvo naudoti ir rudą laką iš juodalksnio, tačiau tai jau kita tema, kurios šiandien nenorėčiau liesti. Tiesą pasakius... Ne, neliesiu. Galiu pasakyti dar tai, kad ir žuvų klijus pats išsivirdavau. Galbūt todėl nesu prisiekęs žvejas. Man laisvalaikį maloniau leisti muziejuose, teatruose, paskaityti kokią įdomią knygą, klausytis muzikos. Deja, vis mažiau ir mažiau lieka laiko savišvietai. Gaila. Kita vertus, kai pagalvoji, darbas, darbas, darbas... juodas darbas.

– Jūs per daug dirbate, – bando įsiteikti Fiureriui Hermanas Geringas. – Kaip gera kartais atsipalaiduoti, ištrūkti į gamtą, pakeisti aplinką...

Fiureris piktokai dėbteli į reichsmaršalą, tačiau susitvardo ir nieko nesako savo buvusiam numylėtiniui. Po akimirkos jis pagalvoja, kad kiekvieną neapskaičiuojamą dalyką žmogus gali ir privalo pažinti. Jis supranta, kad dera saugoti jo tiesą, kūrybiškai klausti ir kurti formas, kurios gimsta iš autentiško apmąstymo galios. Fiureris bando apmąstyti jo mylimą Kaselio rudą, tačiau jam nepavyksta jos mintyse akivaizdžiai apčiuopti, kad vėliau galėtų ją suskaidyti dalimis ir vėl surinkti. Jis sutelkia visą savo intelektą, jis beveik dreba, jis tariasi virtęs Kaselio ruda, jis bando išnykti. Deja, kai atsimerkia, suvokia, kad pastangos buvo bergždžios, – koks buvo, toks liko – paprastas Fiureris, įsimylėjęs į Kaselio rudą. Suvokus šią tiesą jam pasidaro graudu, jį apninka silpnumas. Fiureris ima abejoti savo galia ir pašaukimu. Jis jaučiasi niekingas, trapus, pažeidžiamas ir ribotas. Dabar jis labiausiai norėtų pasidalyti su bičiuliais šiuo atradimu, tačiau jam pritrūksta drąsos. Jis bijo. Jį gąsdina dabartis, akimirka, todėl Fiureris sušunka:

– Trumpas yra mūsų gyvenimo laikas.
Matome savo metų skaičių ir jį suskaičiuojam,
Tačiau tautų metai –
Ar juos regėjo mirtinga akis?

– Neregėjo, – vos girdimai komentuoja Himleris.

– Amžinas grožis, amžina tiesa, amžinas gėrio troškimas, – lenkia pirštus Fiureris, – nenumaldomas poreikis pasidalyti su kitais, amžinoji ugnis, deginanti mus nuo gimimo. Visa tai mumyse. Visa tai yra mūsų ir mes privalome atsiskleisti, kad dalytumėmės šiluma vienas su kitu, kad taptume dar tvirtesni ir... nemirtingi. Aš galvoju apie amžinybę, apie laiką ir erdvę, aš galvoju apie šviesą, kurią per kūrybą skleidžia žmogus. Aš grįžtu prie savo paveikslų, keramikos, akvarelių ir klausiu savęs: Adolfai, ar kūriniai, kurie tave džiugina, nes tu juos sukūrei, yra apaštalai? O galbūt demonai? Nerandu atsakymo, todėl baugina mane šis klausimas. Jis man yra fundamentalus. Aš reikalauju iš savęs atsakymo, tačiau susiduriu su tyla, kurią galiu pavadinti tuštuma. Aš stoviu šioje tuštumoje nuogas ir nei Fichtė, nei Hėgelis, nei Kantas man negali padėti. Aš drebu iš šalčio ir ieškau drabužio, kuris galėtų mane apgaubti it švelnios motinos rankos. Tačiau vien tuštuma, tuštuma... Ir iš šios neapčiuopiamos beprasmės gelmės atsklinda Sofoklio žodžiai iš „Edipo Kolone":

Pakaks raudų ir ašarų! Dera nutilti.
Išties jo žodis išliks per amžius.

– Heil Hitler! – sušunka Heidrichas.

– Heil Hitler! – šaukia Gebelsas ir Geringas, Frikas ir Himleris iškeltomis rankomis.

– Heil, – tyliai atsako abejojantis Fiureris.

– Mano mielas Karlai, – sako Ferdinandas, – aš mielai. Aš visada mielai klausausi ir klausiausi giesmių prie

mirusiosios. Aš net pats giedodavau. Aš stovėdavau prie karsto it giminaitis ir įsižiūrėdavau į mirusiojo veido bruožus, kurie man primindavo manuosius. Taip, Karlai, žmogau, kuris atsivedei mane į mano namus, kuris davei pastogę, kuris mane sušildei, aš gerai pažinojau Žaką Kusto, Henry I, Henry II, Henry III, Henry IV, Henry V, Henry VI, Henry VII, Henry VIII. Mano geri bičiuliai buvo prancūzai Henry I, Henry II, Henry III, Henry IV, kuris mirė 1610 metais. Aš regėjau jų šlovę ir nuopuolį. Aš stovėjau prie jų lopšio ir karsto. Aš buvau jų patikėtinis. Aš buvau vienas iš jų.

Karlas ima Ferdinandą už rankos ir tempia į kitą patalpą, iš kurios vis girdisi senės šauksmas. Karlas primygtinai reikalauja sekti paskui jį, tačiau Ferdinandas, pamaitintasis svečias, nori kažką pasakyti:

– Noriu, kad žinotum, jog Kerenskis ir Stafordas Kripsas, Jorko hercogas Frederikas Augustas ir Mainco deputatas Konvente Adomas Liuksas, Hesė ir Aristotelis, Bušė ir Bakuninas buvo man geriausi bičiuliai. Aš dalyvavau Sokrato savižudybės ceremonijoje. Aš pats pakūriau Žanai Arkietei laužą. Aš, o ne kitas, nukirsdino Anglijos karalienę. Tai aš priverčiau žūti princesę Dianą ir palikau karūnai du našlaičius.

– Karlai... – vis šaukia senė. – Karlai!..

– Netrukus, – žada garsiai Karlas ir stipriau timpteli Ferdinandą už rankos. – Netrukus, – stumia link nežinomos patalpos. – Eime pas mirštančiąją, jai reikia paskutinio patepimo, – vilioja Ferdinandą, kuris jau nebenori girtis savo pažintimis. – Ji laukia, nes netrukus turi mirti. Tiesą pasakius, ji jau seniai mirusi...

– Tu man meluoji.

– Ferdinandai, aš visada kalbu tik tiesą. Galiu pakartoti: ji jau mirusi. Aš atsakau už savo žodžius. Aš esu jų vergas. Aš...

– Karlai! Karlai! – šaukia įkyrus balsas. – Karlai, ateik pas mane.

– Meluoji...

– Atsipalaiduok, ir eime pas tą, kuriai reikia mūsų globos, – vėl stumdosi Karlas. – Taip ji šauks visą dieną.

– Bet aš esu nusikaltęs, aš nešvarus, – kalba Ferdinandas, – toks aš neturiu teisės eiti pas mirštančiąją. Aš lankiau visus mirusiuosius, tačiau būdavau tam reikalui tinkamai pasirengęs. O dabar – aš neturiu net aliejaus, kuriuo būtina patepti kaktą.

– Niekis. Tai neturi jokios reikšmės, – neatstoja Karlas. – Niekas šiandien neturi reikšmės. Ir visa vienodai reikšminga. Nors... ir tai neturi reikšmės. Eime...

– Paleisk! Paleisk mane, – šaukia Ferdinandas, kai antkaklis vis stipriau veržia jo kaklą. – Paleisk, aš dūstu, – vos gaudo kvapą ir bando įsitverti durų staktos.

Karlas nepermaldaujamas. Karlo galvoje sukasi tik viena mintis: aš privalau jį įveikti, aš privalau jam primesti savo valią, aš turiu sunaikinti jame užsispyrimą, aš pasmerktas jį nugalėti, aš priversiu jį atsistoti prie mirštančiosios. Jis vis stipriau veržia kilpą ant Ferdinando kaklo. Metalinio antkaklio spygliai braunasi pro odą. Netrukus jie sulįs. Pavadėlis įsitempia, jis kažkada plyš.

– Karlai! Karlai! – šaukia senė. – Karlai, kur tu?!

– Mes ateinam! Mes jau čia! – šaukia Karlas beveik įveikęs Ferdinando pasipriešinimą. – Aš ir jis jau ateinam!

– Karlai, greičiau! – rėkia balsas.

– Mes jau čia, – sako Karlas stovėdamas prie susmukusio Ferdinando kūno. – Mes jau čia, – kartoja atsegdamas antkaklį. – Čia, – tikrina pulsą kakle. – Čia čia, – kartoja prie vos vos kvėpuojančio.

Balsas nutyla. Tyla uzurpuoja garsus. Niekas nieko negirdi. Niekas nieko nesako. Karlas skuta žvynus nuo

poliarinės menkės, kurios neparagavo nei Grenlandijos banginiai, nei paukščiai, nei eskimai. Menkė slidi, žvynai krenta į dubenį. Netrukus ji bus švari, išvalyta ir išvaduota iš savo vidurių, kurių nesuės šunys. Karlas nuplauna žuvį po vandens srove, kloja ją ant medinės lentos ir preciziškai it mikrochirurgas daro įpjovas jos korpuse. Iš vienos, iš kitos pusės – po šešias. Poliarinė menkė pasipuošia žaizdomis. Į jas krenta rupi druska, kuria Karlas įtrina įpjovas. Poliarinė menkė nieko nejaučia. Ji čirška. Aliejus įkaitęs, todėl Karlas trumpai pakepa-apskrudina tai vieną, tai kitą žuvies pusę. Menkė pakeičia spalvą. Dabar ji – Kaselio ruda. Tokios spalvos ji bus pašauta į orkaitę. Ji laistoma tuo pačiu aliejumi – į įpjovas. Kepant žaizdos dar labiau atsiveria, matosi menkės šonkauliai, pro kuriuos sunkiasi verdantis vynuogių aliejus. Poliarinė menkė kepa pusvalandį. Karlas kas kelias minutes ją laisto. Jis drėkina poliarinę menkę. Laisvu nuo šio veiksmo metu kepa aliejuje razinas ir graikinius riešutus. Razinos išsipučia, riešutai gali pajuosti, tačiau Karlas spėja nukelti keptuvę. Laikas, jau laikas. Iš orkaitės Karlas ištraukia skardą, kurioje negyvesnė už negyvą menkė – iškepusi, sultinga, aromatinga. Ji krenta ant padėklo. Razinos ir riešutai ją apkloja. Patiekalas garuoja, jis gali prikelti ir mirusįjį.

Gulintis Ferdinandas suka galvą. Garai kutena jo nosį. Ferdinandas raukosi, tačiau jis neturi kur trauktis. Poliarinė menkė ant padėklo jį persekioja. Kvapas draudžia jam likti be sąmonės. Ferdinandas priverstas atsimerkti... Jis mato garuojančią žuvį, didžiulę poliarinę menkę, kurios nebuvo nė karto sapnavęs. Menkė kyla į viršų, o kartu su ja kyla ir Ferdinando galva. Ferdinandas žiopčioja. Jis nori kažką pasakyti, tačiau negali, nes ne visą dar atgavo sąmonę.

– Labas rytas, – girdi Ferdinandas Karlo balsą. – Sveikinu tave su gimimo diena.

– Ačiū, – dėkoja atsistojęs Ferdinandas.

– Ji regėjo ruonius ir vėplius, ji plaukė šalia baltųjų lokių, ją persekiojo banginiai ir paukščiai, ji kentė šaltį, ji išgyveno ne vieną katastrofą, tačiau išliko, kad pasveikintų tave, – kalba Karlas ir įteikia Ferdinandui dubenį su iškepta poliarine menke. – Ji tau, turėk ją ir įvertink jos auką.

– Man? – klausia Ferdinandas imdamas vis dar garuojantį patiekalą, kurio aromatą jis vis giliau traukia į plaučius, lyg norėdamas žuvį palikti bekvapę.

– Tik tau, tik tau vienam ji buvo skirta, – aiškina Karlas ir nusišypso.

– O kur mirštančioji? Kur ji?

– Ji tavo rankose, – rodo į žuvį Karlas.

– Ne.

– Ji čia, ji tavo glėbyje.

– Tu meluoji, – pyksta Ferdinandas. – Meluoji!

– Aš niekada nemeluoju.

– Aš netikiu.

– Tikėk. Tikėk, nes tai paskutinis dalykas, kuriuo gali pasikliauti, kuris tavęs niekada neišduos, kuris tavęs niekada nepaliks.

– Kur mirštančioji? – neatstoja Ferdinandas. – Aš girdėjau jos balsą. Aš ėjau jos link! Kur ji?

– Aš tau paaiškinau. Tai mano dovana tau.

– Žuvys nekviečia, jos nežino mūsų vardų, – kalba Ferdinandas žiūrėdamas į patiekalą.

– Paskanauk.

– Tu ją nužudei.

– Netemdyk šventės, negadink pakilios nuotaikos. Skanauk dovaną, – rodo Karlas į poliarinę menkę.

– Aš negaliu, – teisinasi Ferdinandas ir nori grąžinti

dubenį, tačiau Karlas atitraukia rankas. Dubuo krenta ant žemės, dūžta stiklas, žuvis išyra, aliejus aptaško besikalbančiųjų kojas.

– Tu mane nudeginai! – šaukia Karlas trindamas aliejumi nusvilintas vietas.

– Man taip pat skauda, – teisinasi Ferdinandas.

– Karlai! Karlai, ateik pas mane! – vėl girdisi pažįstamas balsas. – Ateik pas mane! – šaukia jis kažkur visai netoliese. – Karlai! Karlai!

– Melavai man.

– Aš niekada nemeluoju.

– Tu man melavai! – sustaugia Ferdinandas ir puola Karlą. – Melagis! – rėkia ir įsikimba rankomis į jo kaklą. – Melagis!

– Karlai! Karlai! – vis šaukia balsas.

– Paleisk, paleisk mane, – prašo Karlas, kuris nė nebando grumtis su Ferdinandu. – Paleisk, tu viską vėliau suprasi. Prašau tavęs.

– Melagis, – neatlyžta Ferdinandas. – Melagis, – vis stipriau smaugia Karlą, tačiau paslysta ant aliejaus, praranda pusiausvyrą ir, paleidęs Karlo kaklą, krenta ant žemės, nespėjęs į ką nors įsitverti.

– Atsargiau, – spėja perspėti Karlas, tačiau kūnas vėl po jo kojomis. Ferdinandas guli aliejuje ir nesikelia. Šalia jo riebaluoto skruosto – poliarinės menkės galva, pražiodyta ir norinti kažką pasakyti, delne – iškeptas pelekas, kuris visada maloniai trakšteli tarp dantų. – Tu susižeidei, – kelia Karlas Ferdinandą. – Ar nieko tau neatsitiko?

– Man lūžo stuburas, – aimanuoja Ferdinandas.

– Ne, ne, negali būti, – netiki Karlas ir pastato kritusįjį ant kojų. – Matai, tu gali stovėti, – sako jam prilaikydamas rankomis. – Tu gali kalbėti, tu gali vaikščioti, tu gali mąstyti, tu gali svajoti, tu gali valgyti, tu

gali žiūrėti, skaityti, tau nelūžo stuburas. Nieko tau neatsitiko. Nieko. Nusiramink, – guodžia Ferdinandą. – Žvilgtelk į ekraną, ir jis tave prikels naujam gyvenimui, – rodo Karlas televizorių. – Žiūrėk, žiūrėk, – skatina ir įjungia.

Pilkumą pakeičia žydra. Duslus spragtelėjimas. Dar vienas. Kitas. Trečias, ir priešais Ferdinando akis atsiveria neįtikėtinų spalvų ir formų gausybė. Ji užvaldo, įtraukia, prikausto ir paralyžiuoja jo valią. Ferdinandas pamiršta, kad ką tik jis buvo sulaužytu stuburu, kad negalėjo gulėti, stovėti, eiti. Ferdinandas nebeprisimena patirto skausmo, šlykščios menkės kaimynystės. Jo netrikdo riebalai ant skruosto, kurie vis dar varva per jo smakrą. Ekranas priverčia pasaulį suktis į priešingą pusę. Ekrano stebuklas sustabdo judėjimą, pakeičia visus atrastus ir dar neatrastus dėsnius. Ekranas ramina, hipnotizuoja. Jis veikia kaip stipriausi nuskausminamieji vaistai. Jų nereikia leisti į veną, jie ateina tiesiai – į smegenis, kurios godžiai juos siurbia ir vis dar nepasisotina. Ekranas – deguonies kaukė, kurios saldėsiai pasisėja Ferdinando intelekte. Iš ekrano sklinda šiluma, kuri žadina ir migdo, skatina ir ramina. Garsai atveria naujus akustikos horizontus. Ferdinandas užuodžia net kvapą, kurį skleidžia bombarduojančios ekrano stiklą šviesos dalelės. Mirga, šviesėja, pritemsta – nuobodulys traukiasi, į menkiausią klausimą atsakoma, į kukliausią šūksnį reaguojama, į subtiliausią užuominą replikuojama. Tuščią patalpą apgyvendina veikėjai – skirtingi, prieštaringi, neigiantys, papildantys vienas kitą. Čia tarpsta tokie ir tie, kurių realybėje niekada nesutiksi, nes tai, kas vyksta Ferdinando akyse, didžiausias stebuklas, nepakartojama šventė – Kalėdos, Velykos, Ramadanas, Pasaulio sutvėrimas ir Paskutinis Teismas. Ferdinandas nebejaut-

rus skausmui, jis įsigilinęs į erdvę, kuri skiria jį nuo ekrano. Visa kita susitraukia, išblėsta ir išnyksta. Nereikšmingi daiktai virsta beprasmiai, jų kontūrus sugeria ir sugraužia sklindanti iš stiklinės plokštumos šviesos energija, kurios jėga pranoksta pasaulio vandenilines, atomines ir kitas, likusias, bombas. Ferdinandas užsimerkia, nes taip jam gera, taip sotu. Jo vaizduotės ekrane plaukia stauridės, kalmarai, silkės ir sardinės, plekšnės, kuojos, karšiai, skumbrės, krabai, jūros kopūstai, krevetės, sazanai ir ešeriai, obuoliai, riešutai, razinos, vynuogės, medus, kiaušiniai, mėlynės, avietės, braškės, serbentai, šaltalankiai, kriaušės, spanguolės, melionai, arbūzai, cukinijos, bruknės, slyvos, vyšnios, persikai, bulvės, agurkai, pomidorai... Visa tai susijungia į vieną masę, kurią vis stipriau ir stipriau suka verpetas, lyg norintis įtraukti Ferdinando esybę. Nenusakomos spalvos, nenuspėjamo skonio košė nori paskandinti jį. Obuolys susijungia su plekšne, melionas priglaudžia bulvę, krabas praryja avietę, sardinė bučiuoja šaltalankį, medus santykiauja su kopūstu; Ferdinandas regi orgiją, jis trokšta joje dalyvauti, jis nori ją režisuoti, jis geidžia šių veikėjų, kurie be sąžinės graužaties atsiduoda vienas kitam. Jie svetimauja, išduoda, meluoja ir tai yra nuostabu, nes saldžiausia yra nuodėmė, į kurios glėbį dabar kviečiamas Ferdinandas. Jis eina prie ekrano, liečia jį ranka, glosto, bučiuoja, laižo. Ferdinandas prisiglaudžia prie jo ir susilieja. Jis perkelia ekrano orgiją į savo pilvą, kurio plotas lyti ekrano plokštumą. Jis vis stipriau ir stipriau glaudžiasi, kad giliau, kad stipriau jie jį paimtų. Dabar jis jau nieko nebemato, vien jaučia, kad visi persikėlė į jį. Jis yra ekranas, jo kūnas – bordelis. Jis suteneriauja, mintimis nurodinėja, kas su kuo privalo eiti, kuris kurią turi palikti, kas kam šią akimirką yra skirtas. Jie stau-

gia iš pasitenkinimo, chaosą keičia Ferdinando įdiegta harmonija. Jo valia kuria dar netikėtesnius derinius, niekada nenaudotas pozas, neregėtas malonumų priemones ir galimybes: arbūzas prievartauja bruknę, silkė pelėku kutena braškės ūsą, pomidoras ištykšta ant krabo, persikas įgrūda savo kaulą į raziną, jūros kopūstas po lapu priglaudžia sazaną, bulvę karšio žvynu skuta riešutas etc. Jų energija beribė, jų sveikata geležinė, jų ištvermė neišmatuojama. Vieną malonumą keičia kitas, išdavystę – prisipažinimas, prisipažinimą – žudymo malonumas, žudymą – prisikėlimas. Ferdinandą išpila prakaitas, jis giliai šnopuoja, jo širdis muša vis dažniau, vis neritmiškiau, tačiau jis neranda savyje jėgų atsitraukti nuo ekrano. Atvirkščiai, jis nori įlįsti į jį. Jis pasilenkia, glaudžia savo galvą. Jis geidžia, kad orgija vyktų kiekvienoje jo kūno ląstelėje, kiekvienoje odos poroje, plaukuose, naguose, šlapime, išmatose. Jis siurbia į save burna iš ekrano visus veikėjus, kurie suteikia iki tol nepatirtą malonumą. Nė vieno nenori palikti, nieko neketina išduoti, visus juos privalo turėti savyje. Ferdinando pirštų galiukuose – besimylintis su aguročiu česnakas, vyzdžiuose – ridikai su petražolės kuokštu, kulnuose – pūgžliai, pasipuošę aviečių stiebais. Jie vis artimesni vienas kitam, vis mielesni, jau nebeskiriantys, kas yra kas. Sklinda gaivališki garsai – triokštelėjimai, pokštelėjimai, sprogimai, aimanos, dejonės. Ferdinandas prasižioja, įkvepia, sulaiko orą ir išleidžia gilų atodūsį – viskas, nebeturi jėgų, jis jau „baigtas".

– Ich bin vertig, – sako savo partneriams ir susmunka prie ekrano.

Spalvų spektrą nugali pilkuma, formas – dvimatė plokštuma, ant kurios krenta orgijos sukeltos dar pilkesnės dulkės. Ekranas virsta geležine siena, kurioje nėra

nė vieno plyšio, pro kurį galima būtų pažvelgti į ką tik išgyventą praeitį. Viskas baigiasi staiga. Tik begalinis lengvumas Ferdinando kūne. Tik saldi šypsena jo lūpose. Tik palaimingai primerktos akys, atpalaiduoti raumenys ir suglebęs kūnas. Viskas.

– Aš noriu tau kažką parodyti, – sako Karlas, kai Ferdinandas sėdi, bejėgiškai įsistebeilijęs į vieną tašką.

– Nieko nenoriu matyti, – atsako nepasukdamas galvos, nes jaučia, kad jo matomas taškas – vienintelis realus ryšys, kuris jį sieja su aplinka.

– Tai siurprizas, – neatstoja Karlas ir iškelia rankose kažkokį audeklu apdengtą daiktą.

– Nenoriu, – kartoja, tačiau tą akimirką taškas išnyksta ir dingsta drauge su ta realybe, kurioje jis taip gerai jautėsi, kurioje jis geidė pasilikti, kurios jis nenorėjo prarasti. Ferdinandas bando susikaupti, jis nori vėl panirti į palaimingą būseną, tačiau taškas išnyko, ir nebegali atkurti jo kontūrų.

– Tik pažvelk, – šypsosi linksmas Karlas ir nusmaukia nuo daikto audeklą.

– Paimk mane, Ferdinandai, – pasigirsta pažįstamas senės balsas. – Paimk mane, Ferdinandai.

Ferdinandas pakelia akis ir regi Karlo rankose narvą, kuriame ant skersinio supasi papūga. Ji kartoja vardą ir supasi – lengvabūdė.

– Tai dar viena mano dovana, – aiškina Karlas ir rodo į margaspalvį paukštį. – Išsaugojau, – sprigtuoja pirštu į metalinio narvo virbą.

Paukštis krūpteli, pasipurto, suplazdena sparnais, tačiau, niekur ir neišskridęs, suglaudžia juos ir toliau kartoja: „Paimk mane, Ferdinandai, paimk mane, Ferdinandai..."

– Užčiaupk ją, – reikalauja Ferdinandas.

– Betgi tai mano dovana tau, tai mano sielos šauks-

mas, – šaiposi Karlas. – Aš noriu, kad tu ją paimtum, noriu, kad įvykdytum paukštelio prašymą. Tik pažvelk, kokia ji trapi, kokia pažeidžiama, kokia jautri, – trenkia delnu per narvą. Nuo smūgio paukštis ima blaškytis narve. – Ji nenori likti mano rankose, todėl maldauja, kad ją priglaustum. Nebūk toks užsispyręs.

– Man nereikia paukščio.

– Bet jai tavęs reikia. Ji nebegali be tavęs gyventi. Susipažink, Ferdinandai, – Nona. Ji mirs be tavęs. Suprask, kad tai tavo sužadėtinė, tu neturi teisės jos atstumti. Jūs privalote susituokti.

– Nesąmonė!

– Ji ne mažiau nesąmoninga nei tavo partneriai. Beje, kur jie? – demonstratyviai dairosi aplinkui Karlas.

– Paimk mane, – kartoja senės balsu papūga Nona. – Paimk mane, Ferdinandai, – karkia Karlo rankose.

– Dovanos negalima nepriimti, – aiškina Karlas ir vėl smūgiuoja Nonos narvą. – Ji bus tavo ištikimoji tarnaitė.

– Tu nesveikas.

– Galbūt, – neprieštarauja Karlas, atidaro narvo dureles ir ištraukia papūgą, kuri nurimsta jo rankose. – Tikėtina, – sako glostydamas ją. – Visko gali būti, – kalba kutendamas jai posparnius. – Kokia ji graži, kokia išmintinga, kokia nekalta, kokia viliojanti, kokia spalvinga, kokia...

– Nereikia! – puola Ferdinandas prie Karlo.

– Vėlu. Ji nesulaukė tavęs, – konstatuoja Karlas, vienoje rankoje laikydamas papūgą, kitoje – jos nusuktą galvą. – O taip laukė, – ciniškai graudena spausdamas konvulsiškai spurdantį kūną. – Pažvelk į jos veidą, – iškelia kraujuotą galvą, – snapą, kurio taip ir nepalytėjo tavo lūpos, kuris neištarė žodžių prie altoriaus, kad sutinka iki mirties likti drauge su tavimi. Tu beširdis. Tu suvedžiojai ir palikai nekaltą mergaitę. O dabar ji negy-

va. Negyva – įsiklausyk į šį žodį. Nejau nesuvirpa tavo siela, nejau tavo sąžinė akla? Kodėl tu toks žiaurus, Ferdinandai? Pasakyk man. Netylėk, – reikalauja Karlas pešdamas Nonos plunksnas.

– Beprotis. Beprotis, beprotis, – kartoja Ferdinandas.

– Ne, mano mergaite, ne, mano dukrele, aš neleisiu jam tavęs palaidoti, – kalbasi su Nonos galva delne, kuriame atsiranda vis daugiau ir daugiau nupeštų raudonų plunksnų. – Jis buvo nevertas tavęs. Aš norėjau perspėti tave, kad nesusidėtum su juo, aš norėjau tave apsaugoti, bet tavo jausmas buvo stipresnis už mano gerus norus. Ne, aš tavęs jam neduosiu, – verkia rydamas apipešiotą papūgą. – Neduosiu, – žiaumoja aplipusia plunksnomis ir pūkais kruvina burna. – Niekada neduosiu.

Ferdinandas žiaukteli kartą, kitą, trečią...

Niekas dabar negali tiksliai atsakyti, ar tai buvo sąmoningas padegimas. Gal atsitiktinumas, nelaimingas atsitikimas, vaikų pokštai... Tikėtina – trumpas sujungimas, netvarkinga elektros laidų instaliacija. Buvo iškelta hipotezė, jog laidus galėjo pragraužti išbadėjusios žiurkės. Tačiau iš kur atsirado Reiche žiurkės? Į šį klausimą bandė atsakyti parazitologai, bet Gestapas nutraukė tyrimų finansavimą. Tačiau vienas parazitologas profesorius slapta tęsė tyrimus. Jis jau buvo arti tiesos, bet jį kažkas iš kolegų įskundė. Akivaizdu, kad Štuthofe jis neturėjo galimybių užsiimti moksline veikla. Tyrimų rezultatai kažkur dingo. Niekam jų neprireikė. Nei Himleris, nei Heidrichas, o juo labiau admirolas Kanaris jais nesidomėjo. Vėliau ir Parazitologijos tyrimų valdyba buvo reorganizuota. Įsikūrė nedidelis Parazitologijos institutas, tačiau ženklesnių mokslinių atradimų jame nebuvo užfiksuota. Ilgainiui iš instituto teliko kukli laboratorija, kuri šiaip taip vertėsi, vegetavo. Niekam ji

nerūpėjo, o ministerijos kuluaruose pasigirsdavo dvejonių dėl jos prasmingumo. Kai kurie funkcionieriai laikėsi nuomonės, kad laboratoriją tikslinga uždaryti. Laboratorijoje dirbę mokslininkai laukė akimirkos, kai jiems bus pasakyta, kad jų paslaugų daugiau niekam nereikia. Tai buvo baimės akimirkos. Mokslininkai bandė kažką keisti, reorganizavo laboratorijos vidinę struktūrą, keitė specializaciją, net – dirbo viršvalandžius, tačiau teigiamų poslinkių tai nedavė – laboratorija buvo pasmerkta. Galbūt todėl labiausiai nekenčiama persona šioje mokslinėje įstaigoje buvo komunistas Dmitrovas, nes jis, mokslininkų įsitikinimu, pastūmėjo Parazitologijos valdybą link nuosmukio. Laboratorijoje buvo net juokaujama; jei kas nors ilgiau užsisėdėdavo darbe prie mikroskopų, tai kitą rytą kolegoms sakydavo, kad Georgas jį užlaikęs. Desperatiški ir nelinksmi tai buvo juokai, tačiau bendradarbiai juokdavosi, nes kas daugiau jiems buvo daryti. Kiekviena diena laboratorijoje buvo paženklinta laukimu. Buvo kreiptasi į įtakingus pažįstamus, gimines, tačiau visa buvo tik pažadai. Niekas nenorėjo teptis rankų dėl kažkokios parazitų laboratorijos, užstoti ją, įrodinėti, jog be jos sugrius Reichas. Mokslininkai tai suprato, todėl, neprisipažindami vienas kitam, jau ieškojo kitų tarnybų, kas sargavo, kas bendradarbiavo su Gestapu, kiti spekuliavo maisto produktais, žodžiu, pagal išgales. Ir kai atrodė, kad šiandien žlugs laboratorija, įvyko stebuklas, kaip pasakoj. Kaip tikroj pasakoj – prasivėrė laboratorijos durys ir įėjo Heinrichas Himleris. Taip taip, Heinrichas Himleris! Mokslininkai pakilo pasisveikinti, tačiau reichsfiureris rankos mostu grąžino juos į darbo vietas.

Heinrichas Himleris buvo konkretus ir nelinkęs daugžodžiauti. Jis pasakė:

– Aš noriu čia patikrinti kai kuriuos savo mokslinių tyrimų duomenis.

– Prašom, reichsfiureri, – choru jam atsakė mokslininkai.

– Duomenys apie prieskoninius augalus yra čia, – pasakė Himleris ir parodė vienoje rankoje laikomą popierių šūsnį. – O duomenys apie prieskoninių augalų kenkėjus yra štai čia, – parodė kitoje rankoje stambesnę šūsnį.

– Mes pasiruošę, – patikino mokslininkai. – Padėsim, kuo galėsim.

– Aš dirbsiu vakarais.

– Kada tik panorėsit.

– Dirbsiu naktimis, ir jūs man talkinsite, nes tai labai svarbu.

– Mes suprantame.

– Ir tai yra paslaptis.

– Mes jos niekam neišduosim, reichsfiureri, – prisiekė mokslininkai.

Nuo tos dienos laboratorijos likimas buvo nuspręstas. Ji suklestėjo. Niekas jau nebekalbėjo apie eventualų jos uždarymą. Kai kurie laboratorijos mokslininkai taip išpuiko, jog atsisakė bendradarbiauti su Gestapu. Ir ką jūs manot? Nieko jiems neatsitiko. Iš Štuthofo sugrįžo profesorius, kurio Heinrichas Himleris asmeniškai atsiprašė už patirtą skriaudą. Profesorius jam atleido ir visokeriopai talkino agronomijos moksle. Tiesa, mokslininkai neką išmanė apie prieskoninius augalus, tačiau sparčiai vijosi šioje srityje įgudusį reichsfiurerį – skaitė specialią literatūrą, konsultavosi su Žemės ūkio ministerijos ekspertais, lankė seminarus. Vyko vakarais aštrios diskusijos. Jos buvo tokios ugningos, kad įsijautę mokslininkai pertraukdavo ne tik vienas kitą, bet ir patį reichsfiurerį, kuris visada atlaidžiai žvelgė į mokslo vyrų

ir moterų karštakošiškumą. Reichsfiureris tada nutildavo, nulenkdavo galvą, vėliau ją pakeldavo, ir mokslininkai išvysdavo tokią geranorišką bičiulio šypseną, jog jautresni net susigraudindavo. Ne kartą reichsfiureris prisipažino, jog tik čia, tik šioje laboratorijoje jis atsigauna po sunkių dienos darbų, pailsi, nes didžiausias jam poilsis – mėgstamas mokslininko darbas. Prieskoninių augalų ir kenkėjų tyrimai sparčiai ėjo pirmyn. Visa reichsfiurerio mokslininkų komanda buvo kaip vienas kumštis. Visi sirgo dėl bendro reikalo. Reichsfiureris buvo jo siela. Nekantriai laukdavo kolegos akimirkos vakarais, kai prasiverdavo laboratorijos durys ir įžengdavo Himleris. Tai buvo viena šeima, kurią išardyti tegalėjo pasaulio pabaiga. Rechsfiureris mylėjo mokslininkus, o mokslininkai mylėjo reichsfiurerį. Šioje bendruomenėje nebuvo pykčio ir pavydo, o mokslines ambicijas nustelbė tiesos troškimas. Georgo Dmitrovo vardas buvo pamirštas. Apie padegimą ir galimas gaisro priežastis niekas daugiau nebekalbėjo, nes svarbiausia buvo – prieskoniniai augalai, vėliau – javų selekcija, nauji augalai, apie kuriuos reichsfiureris prie arbatos puodelio galėdavo valandų valandas pasakoti, nes išties daug apie tai išmanė. Tik laboratorijos mokslininkai žinojo Heinricho Himlerio paslaptį, tik jie buvo jo slaptosios aistros patikėtiniai.

Sėdėdamas kanceliarijoje Heinrichas Himleris prisimena įspūdingesnius epizodus iš savo mokslinės veiklos laboratorijoje. Jis prisimena, koks suvargęs, išsekęs grįžo iš Štuthofo profesorius, kuriam reichsfiureris iš karto pajuto simpatiją. Tą dieną, kai jis sutiko profesorių, Heinrichas nieko nepasakė, tik galvą linktelėjo. O kitą dieną ant profesoriaus darbo stalo gulėjo gausybė A, B, C, D, E ir kitų vitaminų. Nestigo ir hematogeno, tad profesorius netrukus susigrąžino jėgas ir galėjo toliau darbuotis. Visi laboratorijos mokslininkai žinojo ge-

radario vardą, tačiau reichsfiureriui liaupsių nereikėjo, jį domino pažinimas, mokslas. Dabar reichsfiureris grįžta prie tų epizodų, kai atrodė, jog tiesa niekada nebus pažinta. Jis prisimena tas nerimo akimirkas, laukimą. Visko buvo, visko pasitaikė. Buvo nevaisingų tyrimų, buvo klaidingų išvadų, tačiau moksle niekas nuo jų nėra apsaugotas. Šią tiesą Himleris dažnai kartodavo savo laboratorijos kolegoms. Reichsfiureris niekada nepamirš savo gimtadienio – spalio 7 dienos, kai pravėręs vakare laboratorijos duris jis išvydo ant šventinio stalo makaronų ir rabarbarų apkepą. Tai buvo didžiausia dovana, kokią jis gyvenime buvo gavęs, mat rabarbarų rūšį slapta nuo jo išvedė kolegos, pavadinę ją reichsfiurerio pavarde. Tą dieną Heinrichas suprato, kad amžinybė šalia, ji buvo ranka pasiekiama ir net paragaujama. Reichsfiureris mėgavosi apkepu, ir begalinis gerumas, nenusakomas sielos lengvumas jį aplankė. Jis kramtė savo pavardės rabarbarą ir galvoje jo gimdavo dar didesni planai – ne tik rabarbarai, bet ir cikorija, gvazdikai, flioksai, braškės... Ne, spalio 7 dienos reichsfiureris niekada nepamirš. Bendradarbiai jį sveikino, linkėjo sėkmės ir ištvermės, laimės, meilės. Visa tai buvo nuoširdu, sklido iš širdies. Nuoširdumą reichsfiureris giliai vertino. Tik šioje laboratorijoje jis jį patyrė. Taip, SS struktūrose Heinrichas taip pat turėjo draugų, tačiau tai buvo visai kitokia bičiulystė. Kažko trūko, kažko buvo per daug. Reichsfiureris negali tiksliai apibrėžti, kas RSHA vidinėje struktūroje yra ne taip. Atrodo, gerai dirba tarnybos, skyriai, puikiai veikia policija ir žvalgyba, šauniai darbuojasi slaptoji politinė policija – viskas gerai, tačiau... Reichsfiureris prisimena epizodą, kai, atėjęs ryte į tarnybą geros nuotaikos, mat vakare jam pavyko eksperimentas su javo varpa, norėjo džiaugsmu pasidalyti su Heidrichu. Heinrichas

nestigo savo vietoje, papasakojo linksmą anekdotą, deja, Heidrichas tik rūgščiai šyptelėjo ir neįvertino reichsfiurerio sąmojo. Skaudu tą dieną buvo Himleriui. Nuotaika subjuro, pasirašė porą prieštaraujančių žmogiškumui potvarkių, tačiau vakare... Vakare laboratorijoje vėl visa grįžo į senas-geras vėžes – agronominiai tyrimai tęsėsi. Laboratorijoje visi jį švelniai vadino Mūsiškio pravarde. Heinrichas nepyko, neprieštaravo, kai mokslininkai jį taip šaukdavo – atsiliepdavo ir vis šypsodavosi savo nepakartojama himleriška šypsena. Heinrichą labai mėgo mokslininkų vaikai, kurie neduodavo ramybės tėvams ir vis klausinėdavo: ar ateis šį vakarą, ar aplankys mus Mūsiškis? Reichsfiureris neprieštaraudavo, kad vaikai leidžia vakarus laboratorijoje. Jis, suprasdamas, kaip sunku būti atskirtiems nuo šeimos, skatino dažniau atsivesti vaikučius į laboratoriją. Tiesą pasakius, vaikai šiek tiek trukdydavo, jie lakstydavo šalia mėgintuvėlių, krykštaudavo, kartais neleisdavo susikaupti, tačiau niekada reichsfiureris jiems nėra piktesnio žodžio pasakęs. Jis nieko nedraudavo, lepino juos dėmesiu, malonindavo smulkmenomis ir dovanėlėmis. O vaikai jam atsilygindavo meile ir prieraišumu. Kartą, kai reichsfiureriui būtina buvo sugrįžti į SS, nes atsirado skubaus darbo, laborantės mergytė pripuolė prie jo, prisiglaudė, apsikabino ir tyliai tarė: Nepaleisiu. Reichsfiureris padvejojo minutėlę ir negrįžo tą naktį į SS. Vėliau prisipažino: vaiko nenorėjo traumuoti; pasisodino mergaitę ant kelių, supo supo, kol ji užmigo jo glėbyje. O kai pabudo po kelių valandų, reichsfiureris tėviškai pažvelgė į ją ir pasakė: Aš čia, nereikia nieko bijoti.

– Tiesa, – pažadina iš apmąstymų reichsfiurerį Hitleris, – kai aš kalbėjau apie meną, nemačiau Heinricho akyse ugnelės. Kas tau buvo atsitikę, Heinrichai? Tavo

būsena man kelia rūpestį. Aš nenoriu būti blogas pranašas, bet...

– Mano Fiureri, – ypač žvaliai prabyla Himleris, – aš peržengiau atradimo slenkstį.

– Slenkstį?!

– Taip, mano Fiureri.

– Bet kaip galima peržengti slenkstį, – stebisi Geringas ir pasimuisto iš nepasitenkinimo.

– Aš nieko nesu girdėjęs apie atradimų slenksčius, – šaiposi Heidrichas. – Esu girdėjęs apie durų slenksčius, upių slenksčius. Beje, per durų slenkstį buvo nešamos nuotakos – tai toks ritualas. Apie tai esu girdėjęs, tačiau atradimo(!).

– Manau, kad gali būti atradimo slenksčiai, – samprotauja Jozefas Gebelsas. – Aš kartais, kai man tenka įtemptai galvoti, nustoju galvojęs, kad pailsėčiau ir įvertinčiau padarytas išvadas ar suformuluotas prielaidas. Manau, kad šias susimąstymo akimirkas galima būtų pavadinti slenksčiais. Galbūt todėl Heinricho pavartota sąvoka manęs nestebina ir neglumina. Aš sutinku ir neprieštarauju, kad ir toliau terminas „atradimo slenkstis" būtų vartojamas mūsų bendrinėje kalboje.

– Tad kur tas slenkstis, reichsfiureri? – domaujasi Fiureris. – Mano mylimas Frydrichas apie tuos slenksčių mynėjus ir perėjūnus kažkada yra pasakęs: „Mačiau, kaip jie nuodus atsargiai ruošia; ir visad pirštines iš stiklo ant rankų užsimauna". Ar nebūsi ir tu į tą kompaniją įsivėlęs?

– Jokiu būdu! – patikina Heinrichas Himleris Fiurerį. – Aš nesu tas slenksčių mynėjas, kuriems mes bylas keliame, kuriuos vėliau perspėjame, kad nemintų slenksčių.

– Apie kokius slenksčius mes čia kalbamės? – nieko nesupranta Frikas.

– Jūsų, vidaus reikalų ministre, niekas neklausia, –

pertraukia griežtai Fiureris ir piktai dėbteli į Friką, kuris toliau jau nebenori gvildenti slenksčių klausimo. – Tad koks tas slenkstis? Koks tas tavo, Heinrichai, atradimo slenkstis, kurį tu taip sėkmingai peržengei, įveikei, o dabar sėdi šalia mūsų? – skatina pasidalyti ir pasipasakoti Fiureris.

– Aš galiu viską paaiškinti, – raportuoja Himleris.

– Paaiškink, ir greitai, nes netrukus čia turi susirinkti Generalinis štabas... saldofonai, – paniekinamai mesteli.

– Tai truks kelias minutes.

– Himlerio aš galiu klausytis valandų valandas, – veidmainiauja Jozefas Gebelsas.

– Paaiškinti?.. – nedrįsta reichsfiureris.

– Paaiškink, – suteikia palaiminimą Fiureris ir rankos mostu užčiaupia beatsiveriančią Hermano Geringo burną.

– Taip, aš peržengiau atradimo slenkstį, – grįžta į pradžią Himleris.

– Girdėjom, – replikuoja Heidrichas, kurį Fiureris tėviškai nuramina.

– Galiu dar pakartoti, – tęsia neišmuštas iš vėžių Himleris, – aš peržengiau atradimo slenkstį. Noriu, mano Fiureri, jus patikinti, kad mano akyse vis dar rusena ugnelė, kad man nieko neatsitiko, todėl nebūtina manimi be reikalo rūpintis – niekas man negresia: pavojai, negandos, ligos; šeimoje viskas gerai. Aš sveikas, darbingas, nusiteikęs toliau kovoti ir dirbti, kovoti ir dirbti. Tačiau noriu šia proga pasidžiaugti kai kuriais, nenoriu būti nekuklus, todėl klaidingai nesupraskite, laimėjimais. Kita vertus, su kuo daugiau pasidžiaugsi, kam pasipasakosi, jei ne partijos ir kovos draugams, su kuriais mes petys petin jau daugel metų dirbam giliai prasmingus darbus, sprendžiam, atrodytų, neišsprendžiamus uždavinius, keliam aukštesnius už aukščiausius reika-

lavimus. Su draugais aš noriu dabar pasikalbėti. Iš draugų noriu išgirsti pastabų, jei jiems pasirodytų, kad mano mintys ir išvados suka iš autostrados, kurių iniciatorius buvo mūsų Fiureris, į vieškelius, nemelioruotus, dirvonuojančius ir nesukultūrintus laukus. Vieniems šie mano palyginimai gali pasirodyti ne laiku ir ne vietoje, tačiau aš sąmoningai pasirinkau autostrados ir dirvonuojančių laukų įvaizdį, nes pastariesiems skirta mano kalba, kurią jau seniai ketinau pasakyti. Šiandien išaušo ta diena, kada aš galiu atvirai pažvelgti į mano nueitą kelią. Patikėkit, ne viskas man taip lengvai klostėsi, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Viena noriu pasakyti, kad aš daug dirbau. Nepasigirsiu, jei pasakysiu, kad didžiausias paskutiniųjų mano veiklos metų tikslas buvo javų selekcija. Javams buvo skirtos mano bemiegės naktys. Ir tai suprantama: duona mus maitina, šventa duona, kuri kas rytą laukia mūsų ant pusryčių stalo. Ne man vienam turbūt duona primena mamą, močiutę. Kaip dabar prisimenu motinos rankas, minkančias tešlą laisvalaikiu, tėvo – raikančias iškeptą duoną. Duona iš tėvų rankų – neapsakomas skanėstas, kurio gardesį atsinešiau iš vaikystės, studijų metų, kai buvau dar nieko neišmanantis agronomijos studenčiokas.

– Betgi tavo tėvai buvo buržujai, – pertraukia nepiktai daugiavaikis Gebelsas.

– Palikime mano tėvus ramybėje, – draugiškai tęsia Heinrichas Himleris. – Pakalbėkime apie selekciją, skiepus. Aš noriu paliesti tai, kas dažniausiai lieka už duonos, javų ribų. Noriu pakalbėti apie žemę. Aš noriu šioje kalboje atskleisti jos betarpišką ryšį su duona. Kaip retai mes kalbame apie žemę! Kaip retai mes ant jos stovime! Kaip retai mes atsigulame ant jos! Nekalbėsiu šiandien apie dirvožemio užterštumą, dirvodarą, kurią

apima jaurėjimas, pelkėjimas ir velenėjimas. Čia ir šiandien aš nieko nesakysiu apie svarbų veiksnį – dirvožemio amžių, kuris būna absoliutusis ir santykinis. Nenoriu jūsų varginti dirvožemio apsaugos problemomis ir erozija, kuri mūsų šalyje būna antropogeninė, geologinė, irigacinė, griovinė, natūralioji, nuoplovinė, pagreitintoji, plokštuminė, srovinė, vandeninė ir vėjinė. Aš taip pat neužsiminsiu apie elementarųjį dirvodaros procesą: dekalcifikaciją, desilikaciją, dezegregaciją, dumblėjimą, durpėjimą, feratilizaciją, feritizaciją, glėjėjimą, kuris gali būti ir gruntinis, įdruskėjimą, ilimerizaciją, išdruskėjimą, išdumblėjimą, išplovimą, ištisinį glėjėjimą (jis, beje, ne toks retas, kaip atrodo neįsigilinus į faktus), koalinizaciją, karbonizaciją, kolmatažą, molėjimą, paviršinį glėjėjimą (pastarasis reiškinys vis rečiau sutinkamas), pseudojaurėjimą, puvimą, rudžemėjimą ir Dievo rykštę – sufoziją. Jums turbūt nebus įdomios ir fazės, kurias išgyvena dirvožemis: dujinę, kietąją, mineralinę, organinę, skystąją; taip pat ir dirvožemio struktūros: grumstiškoji, kubiškoji, makro, mikro, patvarioji, plokšteliškoji, prizmiškoji, riešutiškoji, stulpiškoji, trupiniškoji. Tačiau aš jausiuosi prasikaltęs, jei šioje kalboje nepaminėsiu genetinių dirvožemio horizontų, kuriuos ištyriau ir pavadinau: diagnostiniu, akumuliaciniu, durpiniu, durpiškuoju, eliuviniu, geležinguoju, gipsinguoju, glėjiniu, glėjiškuoju, liuviniu, metamorfiniu, oršteininiu, pseudoglėjiniu, puveninguoju, vandeninguoju, velėniniu, netekusiu karbonatų, išdumblėjusiu, karbonatinguoju ir karbonatingu, kurį kiti dar vadina der Restkalkhorizon. Visi jūs puikiai žinote apie dirvožemio azotingumą, todėl apie jį čia neužsiminsiu. Nieko nekalbėsiu apie dirvožemio boringumą, buferiškumą, cinkingumą, fosforingumą, humusingumą, kalingumą, jodingumą, karbonatingumą, kobaltingumą,

koliodingumą, magningumą, manganingumą, molibdeningumą, rūgštingumą, sieringumą, sorbciją, varingumą ir panašiai. Aš noriu, kad patirtumėt, kokia nesuvokiama ir paslaptinga yra žemė, ant kurios stovime, kuri mus maitina, kuri, kad ir kaip žiūrėsi, mus išaugino. Šiandien aš nenusiteikęs kalbėti apie hidromorfinį dirvožemį, kurį gan ilgai tyrinėjau, nors specializavausi reliktiniame ir sąnašiniame. Tiesa, įdomus man buvo ir glėjinis, nors jam skyriau mažiau laiko...

– Heinrichai, grįžk prie temos, – primena Fiureris.

– Aš nespėju stenografuoti, – išdrįsta pasiskųsti kampe sėdintis pelytė-rotenfiureris, kurio šventa pareiga išsaugoti kiekvieną Reiche pasakytą žodį. (Beje, pastaba vėliau bus įvertinta ne tik jo, jo šeimos, bet ir pažįstamų, kaimynų gyvybėmis.)

– Išties, Heinrichai, – pasiskundžia Heidrichas, – galėtum lėčiau kalbėti.

– O kur tas slenkstis? – pasigenda nenuovokus Hermanas Geringas.

– Aš norėjau papasakoti apie deliuvinį dirvožemį, tačiau matau, kad niekam neįdomu, – įsižeidžia reichsfiureris. – Norėjau pakalbėti apie glėjinį deliuvinį, glėjiškąjį deliuvinį, kuriame išaugintus kviečius galima išgelbėti stebuklingu tirpalu. Bet niekam neįdomu!

– Mums labai įdomu, – ramina reichsfiurerį Fiureris. – Kam neįdomu? – retoriškai paklausia ir nesulaukia atsakymo.

– Pasakok apie tą tirpalą, nes netrukus rinksis Generalinis štabas, – žiūri į laikrodį Jozefas Gebelsas, kuriam taip pat knieti pasakyti trumputę kalbą.

– Matau, kad laikas mus vejasi, todėl būsiu lakoniškas ir konkretus, nes daugžodžiauti nemoku, – sako Himleris ir nieko nelaukęs tęsia toliau: – 10 proc. natriopentachlorfenoliato tirpalas, – pasako ir giliaprasmiš-

kai nutyla. – Norint paruošti 10 litrų 10 proc. koncentracijos natriopentachlorfenoliato... Ar įdomu?

– Man įdomu, – patikina Fiureris.

– Atsveriamas 1 kg natriopentachlorfenoliato ir ištirpinamas 40° C 10 litrų vandens. Gerai išmaišius, po 5 valandų tirpalas išvaduojamas nuo nuosėdų ir purškiamas ant norimo antiseptikuoti paviršiaus įvairaus tipo purkštuvais. (Javai – kaip nauji!) Tiesa, darbas atliekamas griežtai prisilaikant saugumo taisyklių, dirbant su nuodingomis cheminėmis medžiagomis.

– Šaunuolis, – pagiria Fiureris. – Aš valgysiu tavo javus.

– Kas čia taip smirdi? – stebisi Karlas, norėdamas išuostyti kiekvieną daiktą, kiekvieną pakampę. Jis naršo, kaišioja visur savo nosį, tačiau vis neranda šaltinio, iš kurio sklinda smarvė, kurios smogas vis tirščiau skleidžiasi patalpoje.

Papūgos galva ir kūnas krenta ant žemės. Karlui nebesvarbi Ferdinando nuotaka, kurią jis išdavė ir paniekino. Raudona ir kraujuota Karlo nosis nerimsta. Ji lenda į tamsiausius plyšius, siauriausias ertmes, tačiau, atrodo, smarvės paslaptis neįmenama. O Ferdinandas sukaustytas it Komandoro statula. Jis nejuda, tačiau jo akių vyzdžiai plečiasi, plečiasi...

– Iš kur ta smarvė? – klausia Karlas palinkdamas prie Ferdinando užpakalio. – Iš kur? – sustingsta ir nejuda. – Tau reikia į gryną orą, – po akimirkos pareiškia ir stumia Ferdinandą durų link. – Grynas oras tave atgaivins.

– Aš ne... – bando priešintis suakmenėjęs Ferdinandas.

– Negalima sėdėti tarp keturių sienų, kai šalia siaučia gyvenimas. Nevalia žudyti jaunystės, kai tavo bend-

raamžiai linksminasi. Mes išeisime į gatvę, tu pakelsi galvą į dangų, ir nemalonių išgyvenimų prisiminimai paliks tave, – vis stumia Ferdinandą Karlas.

Ferdinando sąnariai nesilanksto. Jis slysteli išvaškuotu parketu išėjimo link ir bijo pajudėti. Ferdinandas bijo kvėpuoti, jis nesimarksto, o jo vyzdžiai vis dar plečiasi ir naikina akių mėlį. Šalta. Vidinis drebulys verčia kūną trūkčioti, tačiau Ferdinandas, pasitelkęs valią, nedreba. Oda jo pašiurpusi, panagės pamėlusios. Galima pamanyti, kad akių mėlynė persikėlė į jas. Panagių mėlynė vis ryškesnė, vis gilesnė. Ferdinandas mato savo rankų pirštų mėlyną ir nori užsimerkti, tokia ji aktyvi, tokia stipri. Jis valdosi, bet į tašką įbestas žvilgsnis išduoda, kad sąmoninga valia jau seniai jį paliko.

Jis nebekovoja, atsiduria mieste, kuris yra svetimesnis už ką tik paliktas keturias sienas. Gatvės, kuriomis vedamas Ferdinandas, jam nepažįstamos. Pavadinimai, kurie keičia vienas kitą, jam nieko nesako. Už namų fasadų slepiasi nepažįstamieji, su kuriais Ferdinandas niekada nesusitiks, niekada jų nepažins, nes jų jam nėra. Jie neegzistuoja, todėl yra niekad negimę. Gatvės siautulys lieka už Ferdinando sąmonės ribų. Jis vėl nieko nejaučia. Karlo ranka ant jo peties neslegia. Jos taip pat lyg nėra. Vėl nieko nėra. Vienas žingsnis, trečias, penktas, begalybė žingsnių, kurie niekur neveda, nes nėra jokio tikslo, į kurį galima būtų eiti.

– Pasakyk man ką nors gražaus, – prašo stabtelėjęs Karlas.

– Tu išprotėjęs, – sako toliau eidamas pirmyn ir neatsisukdamas Ferdinandas.

– Nejau aš vertas tik šių žodžių...

– Tu išprotėjęs, – girdėti tolstančio Ferdinando balsas.

Karlas vejasi. Jis vėl susilygina su Ferdinandu ir įsikimba jam į parankę. Iš pravažiuojančio automobilio per

garsiakalbį kviečia į pramogas. Liūdnos tai pramogos – senos dainos. Jų negirdi pora.

– Ar tavęs nestebina – kalba eidamas Karlas, – kad, kaip taisyklė, linksmuolės, vėjavaikės, net, pasakysiu, ištvirkusios merginos, vos pagimdžiusios palikuonį, virsta kudakuojančiomis perekšlėmis?

– Išprotėjęs.

– Man šlykštus jų rūpestis, – tęsia Karlas, – kuriuo jos apgaubia savo atžalas. Galbūt tai mane ir atgraso nuo moterų? – retoriškai klausia ir neišgirdęs atsakymo kalba toliau, nežiūrėdamas Ferdinandui į veidą. – Mane dažnai persekioja kraujo piene vaizdas. Įdomu, ką tai turėtų reikšti? Turbūt nieko. Kaip tu manai? – bando prakalbinti Ferdinandą. – Anksčiau aš domėjausi religija, nes ji padeda numirti, tačiau ilgainiui nutolau nuo jos. Susirgau klaustrofobija, tačiau uždara buto erdvė ją išgydė...

– Klaustrofobijos negali išgydyti uždara erdvė, – pertraukia Ferdinandas nepasukdamas galvos. Jis nemato, kad Karlas nežymiai šypteli.

– Nesakyk taip. Aš mėnesiais sėdėdavau savo bute niekur iš jo neišeidamas. Būdamas vienoje vietoje, apsuptas keturių sienų, kuriose buvo užtamsinti langai, aš kovojau su šia liga ir nugalėjau ją. Aš paverčiau ją savasties dalimi. Galbūt todėl dabar išeiti man į atvirą erdvę yra kančia. Dėl tavęs aukojuosi...

– Klaustrofobiją gali išgydyti televizoriaus ekranas.

– Jis gali išgydyti intelektualinę klaustrofobiją. Su tuo aš sutinku. Tačiau medicininės – ne. Žinai, kas mane dar išgydė? Ne, tiksliau, padėjo pagyti? Žinai?

– Nežinau, – nervingai atrėžia Ferdinandas.

– Pabandyk atspėti.

– Aš nežinau! – šaukia Ferdinandas. – Man neįdomu. Man absoliučiai neįdomu, ką man kalbi. Aš nieko nenoriu iš tavęs išgirsti, tu nieko naujo man nepasakysi.

– Klysti, – paspiria po koja pakliuvusią tuščią alaus skardinę, kurią čia pat pervažiuoja automobilis.

– Tu man nebeįdomus. Aš žinojau kiekvieną tavo žingsnį, galėjau atspėti žodžius, kuriuos man kalbėsi po akimirkos, veiksmus, kuriais kėsinsiesi į mane. Tai aš tave valdžiau, o ne tu. Tu esi ir buvai mano įrankis.

– Bet tu eini pilnomis kelnėmis.

– Aš noriu, kad tau būtų kuo šlykščiau, kuo bjauriau.

– Netiesa, – nesutinka Karlas. – Kita vertus, nesvarbu. Aš tau noriu papasakoti, kaip išgijau. Tai štai, kai erdvė susitraukdavo mano sąmonėje į tašką, kai atrodė, kad smegenys netrukus sprogs, aš įsivaizduodavau paveikslų nugarinių pusių parodą. Matydavau tik porėmius ir pilką drobę. Aš nirdavau į šias plokštumas ir bandydavau išvysti kitą pusę. Ir, stebuklas, toje kitoje pusėje atsiverdavo trimatė erdvė. Aš įžengdavau į ją ir joje pasilikdavau. Niekas čia manęs neslėgdavo. Aš galėjau lengvai kvėpuoti! Taip aš eidavau nuo vieno paveikslo prie kito. Kiekviename patirdavau vis kažką nauja. Tai neįvardijamos būsenos, neįmenamos mįslės. Tačiau man buvo gera. Tai buvo svarbiausia.

– Išprotėjęs.

– Tu kalbi apie save, nes beprotybė tave traukia. Ar ne iš mano rankų ėdei šedevrus? Ar neprašei, kad tau ant krūtinės ištatuiruočiau labiausiai patikusių patiekalų receptus?! Ar ne ant tavo peties kaligrafiškai išvedžiota: kiaulės širdis ir plaučiai, 40 g sviesto, 60 g miltų, 500 g jautienos sultinio...

– Nutilk! Nereikia.

– Kodėl?! Ar ne tu praeiviams šaukdavai: Heil Hitler! – mirusiam, Heil Hitler! – miegančiam, Heil Hitler! – prisikeliančiam, Heil Hitler! – springstančiam...

– Užteks! Tai tavo liguista vaizduotė. Mano lūpos

niekada nebūtų ištarusios panašių žodžių. Mano intelektas bijo šių nesąmonių. Tai prasimanymas!

– O dujų kameros taip pat prasimanymas?! O nukapoti pirštai, išrauti dantys, suknežintos buožėmis kaukolės, nupjautos krūtys ir lytiniai organai taip pat prasimanymas?! O žodžiai: aš ginu savo įsitikinimus, savo idėjas, gyvenimo prasmę ir turinį! Visa tai taip pat prasimanymas?!

– Aš niekada taip nesakiau, – su abejonės gaida bando išsiginti Ferdinandas. – Negalėjau taip sakyti.

– Tai kas tada taip sakė? Tavo kalboje nebuvo šių žodžių derinių? Nejau tu niekada nesumušei kulnais ir nestovėjai iškėlęs kairės rankos?

– Tai buvo kiti. Aš nebuvau dar gimęs.

– O kas buvo gimęs? Gal tas, kuris sėdi kavinėje, o gal tas, kuris bando pereiti gatvę, o gal tas, kuris prašo išmaldos? Tai tu išprotėjęs. Tai tu *perversas*, kuris nenori nieko atsiminti ir tariasi esąs tyresnis už nekaltybę.

– Kodėl tu mane kaltini nebūtais dalykais? – piktinasi Ferdinandas. Aš nieko apie tai nežinau ir žinoti nenoriu.

– Esi šalia manęs, todėl aš tave kaltinsiu toleravus inkviziciją ir genocidą. Tu atsakingas už nenuleistą tualete vandenį ir pridergtas kelnes, neišplautus indus ir dulkes, kurios visur sėda ir sukelia astmos priepuolį. Tai tu esi kaltas, kad aš priverstas dabar kalbėti panašius dalykus. Tik tu, niekas daugiau!

Suspiegia pavėlavę automobilio stabdžiai. Duslus smūgis. Durelių trinktelėjimas ir vairuotojas susiima rankomis galvą. Kūnas po ratais. Įvykis it magnetas traukia smalsuolius.

– Jis iššoko netikėtai, – teisinasi išpiltas prakaito vairuotojas. – Aš savo akimis mačiau, galiu paliudyti, kad jis norėjo nusižudyti, – springdamas aiškina bevardis

liudininkas. – Jis ėjo su kažkokiu žmogumi susikibę už parankių, – įsiterpia dama. – Jis dar gyvas, – konstatuoja tikrinęs pulsą. – Dieve, kaip jis dvokia! – atšoka nuo Ferdinando. – Kur tas žmogus, kuris jį pastūmė? Aš mačiau! – rėkia dar vienas. – Jis nuėjo į tą pusę, – kažkas rodo kryptį. – Iškvieskite gi kas nors greitąją pagalbą!

– Už viską turi būti atlyginta, – kalbasi su savimi lėtai gatve einantis Karlas. – Ne, tai ne kerštas ir ne bausmė – atpildas, kurio dar niekam nepavyko išvengti. Paprastas atpildas, kurio gali sulaukti šiandien, kurio galėjai išvengti vakar, kuris tave gali pasitikti rytoj, – mąsto balsu vis toldamas nuo įvykio vietos. – Galbūt aš norėčiau kažką pakeisti, deja... Aš esu tik jo instrumentas – be valios, tiksliai jį įgyvendinantis.

Karlą pasiveja ir pralenkia spalvinga ir kaukianti. Geltonos fone rėkia: „Ambulance". Ją vejasi policija. Karlas grįžta į namus alkanas. Jis jau žino, ką šiandien pasigamins – tai bus paukštienos troškinys. Jis alpsta, kaip nori šio troškinio, todėl spartina žingsnį, bėga, kad tik greičiau atsidurtų išsvajotoje virtuvėje.

Čia balta, sterilu ir viskas aišku. Čia nėra jokių žmogiškų paslapčių. Ir vilties – ištrūkti gyvam. Tik mirusiam. Tik kojomis į priekį. Oras persunktas desperacija. Oras svaigina ir susuka galvą. Sienos svyra ir baudžiasi užgriūti ant einančio koridoriais. Tvyranti geltona intensyvėja, spaudžia smegenis ir nebepaleidžia iš savo gniaužtų. Peizažai, natiurmortai, kabantys ant sienų, ištirpsta pažeisti minties – greičiau, kuo greičiau iš čia sprukti ir niekada daugiau nesugrįžti. Aimanos, dejonės, šūksniai, sklindantys iš už durų, verčia užsikimšti ausis, nieko negirdėti, nieko nematyti, nieko nejausti.

Šviesos spindulys, šaunantis pro langą, degina baltą gulinčiojo veidą. Užmerktos akys ir sausos lūpos, ku-

rias galima tik suvilgyti. Pririšta prie lovos rėmo ranka ir adata venoje, pro kurią laša skaidrus geltonas skystis.

– Tik labai trumpam, nes jis dar silpnas, o gyvybei vis dar gresia pavojus, – perspėja atverdama duris seselė įeinantį.

– Aš suprantu, – patikina užsimetęs ant pečių baltą chalatą.

– Nevarginkite jo, – pasako seselė ir užveria paskui save duris, palikusi lankytoją su ligoniu.

Ferdinandas lyg miręs. Jis kvėpuoja plaučių paviršiumi. Jis neturi jėgų. Jis guli paslikas, įvyniotas į tvarsčius, todėl kaip du vandens lašai panašus į mumiją. Pro jo sukepusias lūpas sunkiasi kraujas, akys užtinusios, todėl jis, kad ir galėtų, nesugebės jų atmerkti. Nežinia, ar jis girdi. Nežinia, ar jis jaučia. Ferdinandas – horizontali plokštuma, ant kurios neišsilies sklidinas alaus bokalas. Ferdinandas – tai paslėptos akys ir išdžiūvusios lūpos, nieko daugiau. Ritmiškai laša skystis iš lašelinės: tak, tak, tak...

– Aukščiau galvą, nereikia nusiminti, – kalba Karlas bejausmiui ir pamerkia gėlių puokštę į šalia jo galvos pastatytą stiklainį. – Viskas bus gerai, – tikina ir pasilenkęs uosto.

Iš Ferdinando burnos dvokia. Iškvėptas oras atgraso Karlą, todėl jis, atsisakęs bučinio į lūpas, atsitraukia nuo gulinčiojo veido. Karlas sėdi ant kėdės šalia Ferdinando ir tyli. Jis nežiūri į jį. Jis žiūri pro langą į šviesos pluoštą. Automobiliai kyla į kalną, leidžiasi, lenkia vienas kitą, kažkur skuba. Šviesos spindulys krenta ant Ferdinando lūpos ir dar stipriau ją nusvilina.

– Matai, kaip kartais atsitinka, – pradeda Karlas vis žiūrėdamas pro langą. – Nenuspėjamas tas žmogaus likimas. Štai, atrodo, prabudai ryte sveikas, o vakare... Nenuspėjamas tas gyvenimas. Tačiau aš tikiu, kad tu

nugalėsi. Tu juk stiprus, tavo valia geležinė, nors ir laisva. Žinoma, bičiuli, tu pakilsi. Tu nepasiduosi ir nekapituliuosi, kaip kapituliavo Pauliuso armija, kurios tragedija ir nulėmė karo baigtį. Įsitikinęs, kad tu laimėsi šį mūšį.

Karlas pakyla, sudrėkina vatą ir vilgo Ferdinando lūpas. Ferdinandas bando apsilaižyti, tačiau šis veiksmas ne jo jėgoms – įvykio metu jis nusikirto dantimis liežuvio galiuką. Karlas motiniškai žvelgia į ištroškusį, iš gretimos palatos atsklinda aimanos, girdėti skubūs žingsniai, durų trinktelėjimas, tačiau niekas nepasuka galvų ir nesusidomi, kas vyksta už sienos – savų rūpesčių per akis.

– Nori gerti... Negalima. Turi kentėti, – kalba Karlas Ferdinando mumijai.

– Jūs man galėsite padėti? – klausia staiga atsiradusi sanitarė.

– Žinoma, – patvirtina Karlas.

– Jo negalima judinti, tačiau...

Sanitarė nutraukia antklodę nuo Ferdinando. Neatrišusi rankos, paverčia bejausmį kūną ant šono.

– Prilaikykite jį, – paaiškina Karlui ir pakiša švarią paklodę.

Apdergta jau jos rankose. Kūnas žlegteli ant baltos. Antklodė jį vėl apkloja.

– Jis turbūt negalės vaikščioti, – samprotauja su nešvaria paklode rankose.

– Ir nereikia.

– Toks jaunas...

– Pasens.

– Jūs jo brolis? – teiraujasi Karlo.

– Vyras.

– Aš matau, kad vyras.

Sanitarė su nepasitikėjimu žvelgia į Karlą, kuris vėl

atsisėda ant kėdės, žiūri pro langą, skaičiuoja kylančias ir nusileidžiančias nuo kalno mašinas.

– Jūs turbūt labai artimas jam esate? – kvočia Karlą.

– Pats artimiausias.

– O ar kitų giminių jis turi?

– Aš nežinau. Nesvarbu.

– Jis nevedęs. Ant jo rankos nebuvo vestuvinio žiedo.

– Jis nešiojo sužadėtuvių antkaklį.

Sanitarės akys blyksteli. Ji nesupranta sėdinčio šalia Ferdinando. Ji norėtų daugiau sužinoti apie antkaklį, tačiau nedrįsta, nes prisibijo Karlo, kuris išsitraukia, nepasukdamas galvos į ją, cigaretę, prisidega ir išpučia dūmų stulpą lango link.

– Čia negalima rūkyti, – nori sudrausti, tačiau jos balsui trūksta ryžtingumo.

– Aš žinau, – sutinka Karlas abejingai.

– Užgesinkite.

– Jam labai patinka dūmų kvapas.

– Negalima.

– Jis visada prašydavo, kad rūkyčiau.

– Čia ligoninė... – bando paaiškinti, kai jau dešimtas dūmų stulpas sudūžta atsitrenkęs į neįveikiamą stiklą. – Jam tai gali pakenkti, – rodo galva į Ferdinandą, nors Karlas net nežvilgteli jos pusėn. – Aš pakviesiu gydytoją.

– Kvieskite.

Sanitarė dingsta išnešdama paskui save pradvisusią išmatomis paklodę, kuri dar nespėjo persisunkti dūmų kvapu. Rūkas leidžiasi palatoje. Puoselėto sterilumo lyg nebūta.

– Tu išalkai, – kreipiasi Karlas į Ferdinandą. – Per kelias dienas tu taip sublogai, kad vos pažinau tave. Negerai. Labai negerai... Niekas taip gerai neatstato ligonio jėgų kaip paukštienos buljonas. Karlas tavęs nepa-

miršo. Karlas neleis badauti Ferdinandui, – pakyla nuo kėdės ir ima į rankas stiklainį su pamerktomis jame gėlėmis. – Aš išviriau tau buljono...

Karlas iškelia rankose stiklainį su pilkai drumzlinu skysčiu. Jis ištraukia gėlių puokštę ir pakiša ją Ferdinandui po antklode. Stiklainyje nardo nenusakomos kilmės šiukšlės. Karlas teliūškuoja ir priverčia jas kilti, leistis, suktis ratu, spirale. Šiukšlės šėlsta. Jos atgyja, pokštauja viena su kita, stumdosi, gaudo, vejasi. Karlas žiūri į šį akvariumą ir jam beprotiškai linksma. Jis užgesina skystyje cigaretę – pelenai nespėja nusėsti dugne...

– Aš tave pamaitinsiu. Puikiai žinau, koks prastas yra ligoninės maistas, – kalba Karlas ir supila stiklainio turinį į lašelinės buteliuką. – Tu kaipmat atsistosi ir neprisiminsi sirgęs, – žiūri, kaip buljonas susimaišo su vaistais.

Į Ferdinando veną teka buljonas. Ligonis nejuda. Buljonas skiedžia kraują. Buljonas gaivina. Karlas išdažo vata stiklainio sieneles ir vilgo Ferdinando lūpas. Nuo paukščio riebalų jos ima blizgėti.

– Jauti, kaip tau dabar gerai, – kalbina Ferdinandą. – Aš pažadėjau, kad tu su ja susituoksi ir tu susituokei. Ar saldus išvirtos Nonos bučinys? Aš jus laiminu, mano vaikai, – vis vilgo vata lūpas. – Laiminu ir liepiu gyventi meilėje ir santarvėje, globoti ir rūpintis vienas kitu. Mylėk Noną, Ferdinandai! Aš žinau, kad atiduodu ją į patikimas rankas, tačiau visada atmink, kad nevalia jos skriausti. Tik pažvelk, kokia liauna, kokia pažeidžiama ji. Ką tik tu susituokei su savo sužadėtine, kurios ištirpęs kūnas teka tavo krauju ir atiduoda savo jėgas tau – išrinktajam ir vieninteliam, išsvajotam ir išmelstam. Nonos kūnas virs tavajame riebalų ląstele, liks ir gyvens tol, kol tu gyvensi. Ji jau apsigyveno tavyje, ir aš tikiu, kad čia jai bus jauku, kad čia ji patirs

tavo švelnumą ir aklą meilę, kurios ji, patikėk, yra verta. Aš dar kartą laiminu jus, mano vaikai, – leidžia skysčiui ne varvėti, o tekėti į veną Karlas, atlaisvinęs žarnelės čiauptuką.

– Jis, – rodo atidariusi duris sanitarė į Karlą.

– Labai malonu, – atsistoja Karlas ir eina pasisveikinti su įėjusiu į palatą gydytoju.

– Kaip jūs čia patekote? – klausia baltas chalatas.

– Aš tik trumpam.

– Kas jūs toks?

– Aš jau išeinu, – eina pro duris Karlas.

– Palaukite...

– Oi ne, aš visai neturiu laiko.

– Jis sakė, kad yra ligonio vyras, – skundžia sanitarė.

– Taip taip, aš jį išslaugysiu, jam nieko pas mane nestigs. Jis turės pačias geriausias sąlygas. Aš jau nupirkau vežimėlį, kuriame sėdėdamas jis lenktyniaus su kitais, o jei daugiau treniruosis, galbūt ir olimpiadoje dalyvaus, – kalbasi su savimi eidamas ligoninės koridoriais Karlas. – Taip, aš jį išslaugysiu. Aš mačiau, kad jo skruostai raudoni – širdis veikia gerai. Svarbiausia gi – širdis. Be to, jis vedęs, žmona Nona taip pat padės...

Koridoriais bėga gydytojai. Baltų chalatų chaosas. Ferdinando palatos durys neužsidaro. Viskas vyksta labai greitai. Karlo nuotaika pakili, jis ištekino Noną. Pavasaris.

Heinrichas Himleris – akimirkos nugalėtojas. Jis nori tęsti, tačiau mato, kaip nekantriai Fiureris žvilgčioja į laikrodį.

– Kur Generalinio štabo karininkai? – nekantrauja Fiureris.

– Jie pažadėjo atvykti laiku, – gina saldofonus Geringas.

– Atleiskite man, – kyla nuo stalo Jozefas Gebelsas, – tačiau, jei dar turime šiek tiek laisvo laiko, aš taip pat norėčiau tarti keletą žodžių man rūpimais klausimais...

Fiureris vėl žvelgia į savo laikrodį.

– Aš manau, kad tu turi, Jozefai, porą minučių, – susitaiko su neišvengiama prakalba Fiureris.

– Tai aš nedelsiu...

– Nedelsk.

– Taip, aš nesu Demostenas. Aš nesu toks iškalbingas kaip mūsų Fiureris, nemoku rasti tokių gražių palyginimų kaip mano bičiulis Heinrichas Himleris, su kuriuo mus sieja ne vien tarnybiniai ryšiai. Aš nežinau tiek metaforų ir mano kalba nėra tokia turtinga kaip Heidricho, užaugusio giliai inteligentiškoje ir kultūringoje šeimoje. Aš nemoku išryškinti kalboje minties taip, kaip ją atskleidžia Frikas. Mano balsas nėra toks stiprus ir įtaigus kaip visų mūsų gerbiamo Hermano Geringo. Aš nemoku tiek daug tarptautinių žodžių, kiek jų moka čia nesantis tarp mūsų Martinas Bormanas, kuris dabar turbūt nenuilsdamas pluša mūsų Reicho labui. Aš nemoku tiek daug sentencijų, kiek jų moka Aichmanas, kurio visai neseniai pasigedo Fiureris. Žodžiu, esu nedidelis žmogelis, kuris šiaip ir nebūtų drįsęs prabilti tokioje garbingoje draugijoje, kurią drąsiai ir be išlygų galima pavadinti nacijos žiedu ar Barbarosos smegenimis. Tad aš, kuklus Jozefas Gebelsas, vis dėlto drįstu prašnekti ir gaišinti brangų Fiurerio ir jūsų, mano mieli bendražygiai, neįkainojamą laiką. Kodėl? Kodėl? – drįstu savęs paklausti. Kodėl?! Aš girdžiu atsakymą, ir atsakymas yra vienas: mane įkvėpė Fiureris. Tai Fiureris atvėrė ilgai brendusį pūlinį mano neramioje sieloje. Tai Fiureris savo giliai išmintinga kalba padarė pjūvį ir leido pūliams išsiveržti. Tai Fiureris pavers šiuos pūlius žodžiais, kuriuos

netrukus išgirs jūsų smalsios ausys, mano partijos draugai ir bendražygiai. Aš dėkoju, Fiureri, jums, – lenkiasi Jozefas Gebelsas Hitlerio pusėn, – kad ilgai brandintos pūlingos mintys galės atsiskleisti. Aš negalėjau ilgiau gyventi tyloje. Negalėjau. Turbūt taip, kaip netapydamas negali gyventi dailininkas, aš negaliu tylėti. Aš negaliu apsiprasti su tyla. Aš negaliu gyventi joje, nes visi užgniaužti žodžiai turi teisę būti pasakyti. Aš tarsiu žodžius, ir mano siela apsivalys. Ir ji jau nebebus kaip anglis. Tai bus jau kita mano siela. Mano siela... Mano... Fiureris labai gražiai kalbėjo apie šviesą. Savo bloknote aš pasižymėjau visas jo mintis. Rašydamas jas aš keliavau drauge su Fiureriu painia jo gyvenimo tėkme. Ir buvau įkvėptas! Aš įkvėpiau gaivų Fiurerio žodžių srautą giliai į plaučius. Ir man pasidarė be galo lengva kvėpuoti. Išties šiandien aš jau visai kitaip žvelgiu į gyvenimą, visai kitaip jį vertinu. Suvokęs šį dalyką, aš ieškau kitų priežasčių, nulėmusių tokį mano pasirinkimą. Kokios jos? Kur slypi šios priežastys? Kodėl tik šiandien, pilką ir blankią dieną, aš apie jas galvoju ir kalbu? Ir grįžtu prie tikėjimo. Prie Tikėjimo, kurį būtina rašyti didžiąja raide. Šią akimirką aš prisimenu Jėzaus žodžius, kuriuos jis pasakė regėdamas artėjančios nelaimės ženklus: „Žiūrėkite, kad nebūtumėte suklaidinti, nes daugelis ateis, prisidengę mano vardu, ir sakys: „Tai aš!" ir: „Atėjo metas!" Aš prisiminiau šiandien šiuos giliai išmintingus Jėzaus žodžius, nes noriu kalbėti apie tikėjimą, kurį kiekvienas mūsų nešioja giliai širdyje, kurį saugo, nes tai, kaip ir Fiureris, yra brangiausias mums dalykas. Tai ne žmona, broliai, vaikai ar seserys, tai ne giminė ir ne draugai, kurie taip mėgsta mus išduoti, kai mes mažiausiai to tikimės. Tai tikėjimas. Įsiklausykite: TIKĖJIMAS! Ar girdite? Ar girdit? TI-KĖ-JI-MAS! Kaip maloniai kute-

na ausį šis žodis! Aš visada gyvenau su tikėjimu. Be jo gyvenimas – ašarų pakalnė. Šiandien aš drįstu prisipažinti, kad kiekvieną rytą kartodavau: Viešpatie, tiek sunkių pareigų manęs šiandien laukia! Tiek akių į mane žiūrės! Tiek pagundų patirsiu! Stiprink mane šiandien, galingasis! Padėk man atlikti visas pareigas! Padėk man, kad nei žodžiu, nei darbu nieko nepapiktinčiau ir kad pats nugalėčiau visas pagundas! Ateik man šiandien į pagalbą, kad viską tobulai atlikčiau! Tokiais žodžiais aš pasitikdavau kylančią saulę. Su šiais žodžiais aš daugelį metų sulaukdavau aušros. Ir tai buvo mano paslaptis. Aš nesigėdiju. Man nerausta ausys ir skruostai, kaip neparaudo bičiuliui Heinrichui, prisipažinusiam meilę žemei. Mes esame jauni, tvirti ir stiprūs, todėl ašaros mus tik puošia. Taip, nesu be nuodėmės. Būdavo, išeini ryte į tarnybą, vėjas gatvėje išguja ką tik ištartą priesaiką. Visko pasitaikydavo. Atmintis – ne geležinė. Tačiau, kita vertus, nėra nieko stipriau už atmintį. Ji stipresnė už ugnį, vandenį, kuris pratašo marmurą ir granitą, kuriais išpuošti mūsų pastatai. Atmintis... Aš niekada nepamiršiu pirmosios komunijos... Buvau vos penkerių, neramiai miegojau tą įsimintiną naktį. Ryte pakilau pirmas, mane krėtė drebulys. Su panašiu drebuliu mūsų kareiviai turbūt eina į ataką, šturmuoja gausesnes priešų pajėgas. Aš vaikščiojau pirmyn atgal ir neramiai laukiau. Galvojau apie Dievą. Kaip dabar atsimenu, mane egzaminavęs vikaras paklausė, ar matau aš jį. Atsakiau: nematau. Tai buvo teologinė klaida. Bet aš tikėjau! Tada aš tikėjau su būdingu penkiamečiui atsidavimu. Aš pats buvau virtęs Tikėjimu! Senelė tą rytą prastai jautėsi – skaudėjo širdį. Ji apsivilko išeigine suknele, kurios spalvos taip pat niekad nepamiršiu: ji buvo giliai mėlyna. Su šia suknele po daugel metų ji buvo palaidota. Senelis mane ramino. Aš skaičiavau minutes, kurios skyrė

mane nuo bendruomenės, į kurią netrukus turėjau įsilieti. Mes ėjome trise gatve, ir man buvo šiek tiek gėda. Aš gėdijausi baltų pėdkelnių, trumpų kelnaičių ir lakuotų batukų, kuriuos seneliai man nupirko specialiai šiai progai. Aš gėdijausi, kad einu įsikibęs senelei į parankę. Aš gėdijausi senelio raminančio žvilgsnio. Aš ėjau pirmosios komunijos ir man buvo baisu. Aš nerimavau, kad senelei nepasidarytų blogiau. Bet labiausiai aš bijojau išpažinties! Aš buvau be nuodėmių! Aš klausiau senelių apie jas, tačiau tuo metu nebuvau nei vogęs, nei svetimoteriavęs, nei keiksnojęs, nei išpažįstantis kitus dievus. Aš neturėjau ką pasakyti, todėl baiminausi, kad negausiu išrišimo, o tai jau mane pasmerktų amžinoms kančioms. Kai mes trise įžengėme į bažnyčią, aš buvau šlapias. Į mane kėsinosi barokinės apaštalų ir bažnyčios tėvų skulptūros, mane pasitiko niekinantys šventųjų žvilgsniai. Aš nedrįsau pažvelgti į Jėzaus atvaizdą, kuriame jis man rodė savo žaizdas. Jei manęs nebūtų laikiusios senelių rankos, būčiau apsisukęs ir pabėgęs, taip bijojau, toks nevykėlis jaučiausi. Šventieji ir Jėzus manęs nenuramino ir nepaguodė. Mane švelnumu apgaubė seneliai, kurie jautė ir suprato penkiamečio jaudulį. Aš neatstojau ir vis klausiau senelės, ką man reiks sakyti, kai atsidursiu prie klausyklos. Senelis tylėjo, senelė taip pat. Pirmą kartą atsiklaupęs aš persižegnojau, išgirdau kunigo balsą ir... pamelavau. Aš melavau, kad melavau, aš melavau, kad vogiau, aš staiga prigalvojau tiek daug nuodėmių, kad man pasidarė dar baisiau. Tačiau – mano nuodėmės buvo atleistos! Aš buvau išganytas. Ir tada man palengvėjo. Man pasidarė taip lengva, kad pirmoji komunija rodėsi vieni niekai. Aš jau buvau pasiruošęs tapti religinės bendruomenės nariu – su atleistomis ir nepadarytomis nuodėmėmis. Paveldėta nuodėmė... Gaila, bet šiandien vis daugiau žmonių ne-

mano esą nuodėmingi. Tačiau ar kada nors mes išsilaisvinsime iš skausmo ir kančių? Bet aš nukrypau. Kai įvykdžiau man paskirtą atgailą, virtau besvoriu. Panašiai turbūt jautėsi iki nuodėmės Adomas ir Ieva. Aš nebeturėjau kūno, baimė mane buvo seniausiai palikusi. Jaučiau tik šaltį, drebėjau drėgnoje bažnyčioje. Aš laukiau mišių pabaigos, kad Jėzaus kūnas pas mane ateitų. Aš nekantravau, skaičiavau laikrodžio dūžius, sekiau vos slenkančią jo rodyklę. Nežinau, kur tuo metu buvau nuklydęs, tačiau pajutau švelnų stuktelėjimą į pašonę – senelė mane ragino klauptis. Dabar aš neprisimenu, kaip mano rankoje atsidūrė žvakė, kurią uždegė senelis. Aš klūpėjau su degančia žvake rankoje, su komunija po liežuviu, tačiau niekaip negalėjau ištarti „Amen". Aš girdėjau sufleruojant senelę, kuri taip pat klūpėjo šalia manęs, tačiau mano burna buvo užrakinta. O kunigas stovėjo, žiūrėjo iš aukšto į mane ir laukė. O tada aš apalpau, nieko daugiau neprisimenu. Vėliau tą dieną namuose buvo suruošti iškilmingi pusryčiai. Aš sėdėjau su seneliu už stalo, nes senelė negalavo. Puikiai atsimenu, ką valgiau, tačiau man buvo neskanu. Aš bandžiau prisiminti Jėzaus kūno skonį, deja, pastangos buvo bergždžios. Pirmosios komunijos žvakė degė ant stalo...

– Nesigraudink, Jozefai, – ramina Heinrichas Himleris ir apglėbia bičiulį per pečius.

– Visi turi panašių išgyvenimų, – prieina pakilęs nuo stalo Hermanas Geringas ir tiesia savo ranką Gebelsui.

– Ne apie tai, ne apie tai aš norėjau kalbėti!.. – nervinasi propagandos ministras, tačiau ašara ant jo skruosto jį išduoda. – Aš norėjau kalbėti apie tikėjimą, apie Šėtono įkalbinėjimus, apie pranašus ir išpirką, apie nuodėmės sąvoką ir nuodėmingus polinkius, apie proto įstatymus ir...

– Nesiteisink, Jozefai, – pertraukia Gebelsą Fiureris. – Aš puikiai tave supratau. Giliai sujaudino mane tavo prisipažinimas. Tik nenusakomos tvirtybės žmogus gali panašiai prabilti į kitus. Tik geležinio charakterio Jozefas Gebelsas gali taip gražiai papasakoti apie savo senelius, vaikystę, pirmuosius religinius išgyvenimus. Tu tiki, Jozefai, todėl ir mes tavimi tikime!

– Mes tavimi tikime! – saliutuoja Heidrichas ir Frikas, Geringas ir Himleris.

– Ir aš jumis tikiu, bičiuliai, – šluosto ašarą Jozefas. – Tikiu kaip Petras, paklausęs Jėzaus: „Štai mes viską palikome ir sekame paskui tave. Kas mums bus už tai?" Ir tada Jėzus jiems atsakė: „Iš tiesų sakau jums: pasaulio atgimime, kai Žmogaus Sūnus sėdės savo šlovės soste, jūs, mano sekėjai, irgi sėdėsite dvylikoje sostų, teisdami dvylika Izraelio giminių. Ir kiekvienas, kas paliko namus, brolius, seseris, tėvą, motiną, vaikus, dirvas dėl manęs, gaus šimteriopai ir paveldės amžinąjį gyvenimą. Tačiau daugel pirmų bus paskutiniai, ir daugel paskutinių – pirmi".

– Mes jau paveldėjome amžinąjį gyvenimą. Kol bus žmonija, tol bus tariami mūsų vardai, – įsiterpia Frikas.

– Ar mes dar turime šiek tiek laiko? – mandagiai teiraujasi Fiurerio reichsfiureris Himleris.

– Nedaug, bet turime, – patikina Fiureris.

– Aš norėčiau dar kažką pasakyti, – nedrįsta Jozefas Gebelsas.

– Neprieštarauju, – sutinka Fiureris ir rankos mostu pasodina į savo vietas nacius.

– Neseniai mane, ilgai dirbusį ministerijoje, aplankė keista vizija: man ant galvos išaugo vienas mažas ragas ir pasidarė didelis pietų kryptimi, rytų kryptimi ir tvirtovės kryptimi.

– Įdomu, tęsk, – skatina Gebelsą Fiureris.

– Jis iškilo iki dangaus galybei, numetė kai ką iš galybės ir iš žvaigždžių ir sumindžiojo juos.

– Ragas? – teiraujasi nelabai ką suprasdamas Hermanas Geringas, tačiau niekas jo klausimo neišgirsta.

– Net iki galybės kunigaikščiui jis pakilo, – išverčia akis Jozefas, – atėmė iš jo nuolatinę auką ir išardė jo šventovės vietą. O buvo gi jam duota jėgos prieš nuolatinę auką dėl nuodėmių! Nes tiesa bus parblokšta ant žemės, ir, ką jis darys, jam seksis!

– Taip, ką darys, jam seksis, – nutęsia Heinrichas Himleris.

– Adomas užtraukė žmonijai nuodėmę ir mirtį, – pareiškia po pauzės Geringas, nelabai išmanantis religinius dalykus.

– Palaukite šiek tiek už durų, – stabdo Hitleris besiveržiančius į patalpą Generalinio štabo karininkus, kurie tyliai pasišalina. – Įdomi, Jozefai, vizija. Aš neseniai taip pat sapnavau. Atrodo, sapnas kaip sapnas – rūko dūmai iš kaminų, katės kniaukė, šernė žindė elniuką... Aš norėjau jį atplėšti nuo netikros motinos, tačiau, kai ištiesiau į jį rankas, jis prabilo į mane šiais žodžiais: „Fiureri, jūs matysite Jeruzalę, supamą kariuomenės, žinokite, jog prisiartino jos niokojimas. Tuomet, kas bus Judėjoje, tebėga į kalnus, kas mieste – teišeina iš jo, kas apylinkėse – tenegrįžta". Aš suklusau ir paklausiau elniuko, ką jis turi galvoje sakydamas „apylinkės", tačiau jis, dėbtelėjęs į mane paniekinamu žvilgsniu ir sulaukęs šernės pritarimo, tęsė: „Tai bus bausmės dienos, Fiureri, kad išsipildytų Raštai. Vargas nėščioms ir žindančioms tomis dienomis!" Tada aš suklusau, nes prasminga man pasirodė elniuko kalba. Jis nubėgo rūkstančio kamino pusėn, o šernė, meiliai besiglaustanti man prie kojų, tarė: „Baisi nelemtis užklups kraštą ir rūstybė šią tautą. Žodis kris nuo ka-

lavijo ašmenų ir bus išvaryti nelaisvėn į įvairius kraštus, o Jeruzalę mindžios pagonys, kol baigsis pagonių laikai". Tada, aš nesuprantu kodėl, pasilenkiau prie šernės spenių ir, it tas nubėgęs elniukas, puoliau čiulpti šernės pieną. Pienas varvėjo per mano lūpas, o aš vis negalėjau numalšinti troškulio. Aš gėriau vis godžiau ir godžiau, kandžiojau dantimis šernės spenius, čiulpiau, laižiau juos, kad tik daugiau, tik daugiau išsiurbčiau iš jos pieno. O pienas buvo ricinos aliejaus, sumaišyto su benzinu, skonio. Tačiau jis buvo man gyvybės šaltinis. Aš vis dar norėjau jo, tačiau nebeturėjau jėgų, todėl pakėliau galvą ir toje vietoje, kur buvo šernės snukis, išvydau pražiodytomis žiaunomis lašišą. Jos akys buvo traiškanotos ir ji markstėsi. Aš nustebęs žiūrėjau į ją, ir ji man tarė: „Kai pasibaigs tūkstantis metų, šėtonas bus išleistas iš savo kalėjimo ir išeis suvedžioti tautų, gyvenančių visuose žemės kampuose, Gogo ir Magogo, ir surinkti jų kovai". Lašišos žodžiai mane pritrenkė. Aš žiūrėjau į jos traiškanotas akis ir negalėjau patikėti. Nuo šios pranašystės šiurpas perbėgo mano kūnu ir aš...

– Ar jau galima, Fiureri, – nedrąsiai pravėręs duris teiraujasi generalinio štabo maršalas.

– Negalima! Negalima! – įsiterpia Geringas. – Fiureris aiškiai pasakė, kad dar ne metas! Negalima! Negalima!!!

– Kur aš sustojau? – klausia Fiureris partiečių.

– „... šiurpas perbėgo mano kūnu ir aš..." – primena Jozefas Gebelsas, kuris, nepraleidęs nė žodžio, užrašė bloknote pasakotą Fiurerio sapną.

– Ak, taip... – sako Fiureris ir užsimerkia. – ... Šiurpas perbėgo mano kūnu ir aš... Ir aš... Ir aš pamačiau, kad tai jau ne juodu šerno kailiu apsigaubusi lašiša, o kiaunė su banginio pelekais, kurie taikosi man sušerti per veidą. Aš bandžiau išvengti smūgių, tačiau netu-

rėjau jėgų apsiginti. Vienas, antras smūgis – man susisuko galva ir aš nukritau, puoliau ant žemės. Nežinau, kiek išgulėjau, tačiau kai pramerkiau akis, išvydau dykumų laivą – kupranugarį, ant kurio sėdėjo Dučė. Jis laikė rankoje degančią žvakę, kurios niekaip negalėjo užpūsti Mistralis. Kitoje jis turėjo savo šeimos nuotrauką. Aš pažinau joje Dučės tėvą Aleksandrą ir motiną Rozą, čia buvo žmona Rachelė, sūnūs Vitorio ir Bruno, brolis Arnaldas, žentas Galeazo Čiano, duktė Eda. Jie žiūrėjo į mane iš fotografijos, o Dučė demoniškai juokėsi man į akis. Aš sušukau Dučei, kad jis liautųsi, tačiau mano balsą pasigavo dykumos vėjas. Benitas vis juokėsi. Jis jau springo nuo savo juoko, kupranugaris tapo neramus. Aš norėjau prabusti, aš norėjau pabėgti iš šio košmaro, tačiau nuovargis buvo stipresnis. Sukaupiau jėgas ir tyliai, siaučiant audrai, ištariau: Paukščiai neles tavo lavono. Kupranugaris krūptelėjo, atsistojo ant užpakalinių kojų, pasipurtė ir numetė Dučę. Jis krito šalia manęs. Taip mes gulėjome dykumoje, kurioje siautė smėlio audra. O tada viskas nurimo. Aš galėjau įsiklausyti į tylą, kurioje aiškiai išgirdau: „Karalių Karalius ir Viešpačių Viešpats, Fiureri!" Po šių žodžių išvydau procesiją, bažnytines vėliavas, kuriose buvo išsiuvinėtas mano atvaizdas. Aš regėjau brangakmenių ašaras savo išsiuvinėtuose portretuose, kurie spindėjo ryškiau už žvaigždes ir saulę. Aš žvelgiau į save ir nejučiom ištariau: Tai aš regėjau naują dangų ir naują žemę, tai aš regėjau tai, kas išnyko ir ko nebeliko. Kartojau šiuos žodžius it maldą ir kaltinau save, kad mano skurdžioje vaizduotėje negimsta simbolis, kuriuo galima būtų išreikšti jų prasmę. Man skaudėjo krūtinę ir širdį, mano kūnas virto viena didele žaizda, tačiau aš vis kartojau žodžius ir negalėjau išvysti simbolio. Mane kankino dvasinė ir fizinė bejėgystė. Aš nu-

sižeminau. Aš neturėjau kur akių dėti, todėl nuleidau jas. Aš norėjau žiūrėti į žemę, iš kurios esu atėjęs, į kurią pasitrauksiu, tačiau... Tačiau aš pamačiau savo krūtinę. Žiūrėjau į ją ir tik po amžinybę trukusios akimirkos išvydau savo išsigelbėjimo uostą – mūsų partijos ženklelį! Jis saugojo simbolį! Jis buvo čia! Jis buvo visą laiką kartu su manimi, niekada neišdavęs, niekada neišduosiantis. O tada aš supratau, žvelgdamas į ženklelį, kad mano žodžiai turi prasmę! Aš norėjau rėkti ir skelbti dykumoje šią gerąją naujieną. Aš troškau, kad kiekviena dykumos smiltelė išgirstų ir suvoktų šią džiugią žinią. Aš suradau simbolį! Aš atgavau tai, kas man priklausė! Mirštantis Dučė ištiesė man ranką ir aš pajutau paskutinį, bet tvirtą bičiulio rankos spustelėjimą. Jo ranka laikė manąją ir nenorėjo paleisti. Mes gulėjome dykumoje tvirtai susikibę, lyg būtume amžiams sutuokti ir niekada neišsiskirsiantys. O procesija su bažnytinėmis vėliavomis vis ėjo ir ėjo... Jų buvo nesuskaičiuojama galybė. Visi jie traukė link gėlo vandens telkinių miražo. Aš bandžiau keltis, nes vidinis balsas man liepė juos vesti dykuma. Aš jiems privalėjau vadovauti. Tai buvo mano lemtis! Jie buvo kurti. Jie buvo akli. Jie buvo pasmerkti pražūčiai, nes ten, kur jie traukė, buvo netikras miražas. Tik aš žinojau kelią. Vienišas ir bejėgis aš raudojau prie Dučės lavono. Aš jaučiausi paliktas, tačiau ženklelis man sufleravo, kad dar ne viskas prarasta. Jis buvo optimistas. Simbolis sukosi, o po kiekvieno rato į mano kūną ir sielą sugrįždavo vis daugiau ir daugiau jėgų. ...Kai prabudau, jaučiausi ypač žvaliai, gerai pailsėjęs, kupinas ryžto ir genialių sumanymų. Aš ilgai sėdėjau ant lovos krašto ir negalėjau suvokti – sapnas tai buvo ar vizija...

– Vizija, – patvirtina Jozefas Gebelsas.

– Sapnas, – prieštarauja pagonis Hermanas Geringas.

– Mes negalime tiksliai apibrėžti ribų, – samprotauja inteligentiškasis Heinrichas Himleris. – Riba tarp sapno ir realybės, vizijos ir šizofrenijos kartais būna labai neryški. O kartais – jos išvis nebūna.

– Fiureris sveikas, – metaliniu balsu konstatuoja sportininkas Heidrichas.

– Niekas neprieštarauja, – įsiterpia neturintis vaizduotės vidaus reikalų ministras Frikas.

– O kitą kartą... – melancholiškai pradeda Fiureris, – kitą kartą, kai sėdėjau Vilkduobėje, aš paėmiau į rankas rašiklį ir, nieko nesuprasdamas, parašiau popieriuje: „Pažvelkite, koks didis tasai, kuriam patriarchas Abraomas atidavė dešimtinę nuo karo grobio!"

– Tai pranašo žodžiai! – susižavėjimo kupinu balsu sušunka Jozefas Gebelsas. – Pranašas! Fiureris yra pranašas! – šaukia Jozefas ir sveikina Adolfą pakelta ranka.

– Generalinis štabas nerimauja, – praneša Fiurerio sekretorius.

– Tegu įeina, – nepatenkintas nusileidžia Fiureris.

– Aš siūlau, bičiuliai, kol Fiureris dirbs, užsukti pas mane į propagandos ministeriją; skaudu būtų nutraukti istorinį pokalbį.

Juodi angelai gyvena šviesoje. Tamsoje gyvena balti demonai. Ir vieni, ir kiti medžioja savo aukas. Kas nepaslepia savo gerų darbų, žūsta. Kas rodo savo blogus darbus, miršta.

– Tu greitai atsistosi ant kojų, – kalba Karlas vesdamas pro ligoninės vartus Ferdinandą. Balta gydyklos gulbė lieka už nugarų. – Patikėk, kad visa, kas vyksta aplinkui, yra niekai, nes svarbiausia – moraliniai eksperimentai. Aš žinau, kad mes nieko nauja neatrasime, tačiau mums svarbiausia ieškoti. Ar tu gali kaltinti vaikinus kalinius, pamilusius vienas kitą koncentracijos sto-

vykloje? Ar tu gali teisti transseksualą, ieškantį šilumos vaikystės draugo glėbyje? Nejaugi tau leista smerkti šokėją, ištekėjusį už savo psichoterapeuto?.. Tu tyli, tu negali kalbėti...

Patirta nelaimė tolsta nuo Ferdinando. Jis nieko nekaltina, nieko neteisia, nes pats yra kalčiausias iš kalčiausių. Jis kaltas, nes gimė, kaltas, nes ropojo, nes išmoko vaikščioti, kaltas, nes ištarė „mama", kaltas, nes išmoko civilizacinių gudrybių, kurias įdiegė pažįstami ir svetimi mirtininkai. Jis prasikaltęs, todėl eina nuleista galva ir nesistebi, kad Karlas jį pasitiko, o dabar nežinia, kur vedasi. Jis vėl eina kaip ir likusieji, nuo kurių panorėjus galima nuplėšti teisuolių kaukes. Jis eina į priekį. Vėl į priekį. Jam vis sunkiau ir sunkiau žengti žingsnį. Menkiausias judesys, kukliausia mintis degina jo prarastų jėgų trupinius. Ir jis sustoja. Stovi, nes nebegali judėti. Ferdinandas pakelia galvą ir apanka, nes mato dangaus fone auksinį pusmėnulį, kuris šviečia ryškiau už saulę, kuris yra šventesnis už kryžių. Pusmėnulis nustelbia pasaulį, sunaikina daiktiškumą ir kasdienybę, nes skelbia atsivėrimą ir susitelkimą, amžinos gyvybės pergalę prieš mirtį. Jis saugo mažytę žvaigždę, kurios spindulys sminga į Ferdinando akies vyzdį. Ferdinandas mato baltą mečetę, pražiodytus vartų nasrus, kurie traukia jo kūną ir sielą. Jis nujaučia, kad peržengus juos paliks visas jam priskirtas kaltes. Jis išsilaisvins iš jų ir atgims, klūpėdamas po saugosiančiu mečetės kupolu. Visa, kas jį dabar slegia, liks praeityje, kurios daugiau niekada neprisimins, nes kartos: „Vardan visagalio ir gailestingojo Dievo! Dieve mūsų! žvelk gailestinga akim, atleisk mūsų kaltes, apsaugok nuo pragaro ugnies ir vesk į Rojų, nes esi kupinas gėrio, tobulumo ir gailestingumo. Išklausyk Akindie maldą ir neatimk pranašo Mahometo. Garbė Dievui – pasaulio valdovui!"

– Tu esi svajotojas, – sako Karlas Ferdinandui, kai jiems ant stalelio pastato dvi mėtų arbatos stiklinaites.

Šalia mečetės esančioje arbatinėje sausakimša. Vieni mėgaujasi rytų saldėsiais, kiti emocionaliai diskutuoja nesuprantamomis kalbomis, treti žvalgosi ir nieko nemato.

– Aš čia labai mėgstu užeiti, – pasakoja Karlas pildamas Ferdinandui pro zondą į gerklę arbatą, nes jis niekada daugiau jau nebegalės kramtyti, ryti ir mėgautis žemės gėrybių skonių įvairove. Geltona mėtų arbata tykiai įteka į Ferdinando kūną. – Nedegina? – it rūpestinga slaugė teiraujasi Karlas, tačiau, nesulaukęs pritarimo ar paneigimo, šliūkšteli dar šlakelį. Žalių mėtų lapai prisiglaudžia prie stiklinės sienelių. – Ak taip, – tęsia Karlas ir gurkšteli iš savo stiklinės, – aš čia visada labai gerai pailsiu, atsipalaiduoju, o arbata mane atgaivina. Manęs niekas taip neatgaivina, – nei kava, nei kakava, nei Ceilono ar indiška arbata, tik mėtų. Tačiau jos negalima padauginti, širdžiai kenkia. Karštą dieną tai geriausias gėrimas numalšinti troškulį, ir būtinai su daug daug cukraus. Žinoma, tu dabar nieko nejauti, tačiau į gerklę aš įpyliau beveik sirupą, tokia ji saldi. Kartą, atsimenu, pabandžiau išsivirti namuose, tačiau rezultatas buvo niekingas. Jie atveža šias mėtas iš Tuniso, galbūt iš Alžyro, tačiau greičiausiai iš Tuniso. Jos yra visai kitokios, nei tos, kurios pas mus auga. Mėtos yra kaip ir vynuogės, joms reikia specialaus klimato, saulės, vėjo, pagaliau žemės, iš kurios jų krūmai išauga.

Ferdinandas nesiklauso Karlo. Nuo mėtų arbatos jį išpila šaltas prakaitas, kuris, stebuklas, gaivina, grąžina jėgas ir leidžia įsiklausyti į atsklindančius iš mečetės žodžius. Ferdinandas girdi. Jo ausį glosto ne muzika, o gaudesys kavinėje, bet žodžiai, švelnūs žodžiai: „La ilaha illa-llah, mukammad rasuku-llah..." Jis užsimerkia ir pasineria į saldų it ta mėtų arbata svaigulį. Jis vis gi-

liau ir giliau klimpsta, girdimų žodžių sirupas skandina jį ir užvaldo.

– Aš ir mano draugas išalkome, – pareiškia Karlas europietizuotam padavėjui, kurio nei pradžiugina, nei nuvilia ši naujiena.

– Aš galiu pasiūlyti nuostabų *Tabboulé*.

– Ne, šiandien aš nieko nenorėčiau valgyti iš kviečių, – susiraukia Karlas. – Norėčiau ko nors nesunkaus ir pikantiško.

– Tada *Ghoraybé*.

– Taip, jūsų paruošti smėliniai pyragėliai visada yra nuostabūs. Neškite, – arogantiškai įsako padavėjui, kuris netrukus dingsta virtuvėje. – Aš labai juos mėgstu. Tu privalai paragauti, – porina Ferdinandui, kuris jo nesiklauso. – Jie plaka lydytą sviestą tol, kol jis pasidaro baltas. Tada suberia cukraus pudrą ir minko rankomis, kol ji ištirpsta. Vėliau įberia miltų ir vėl minko. Šią smėlinę tešlą labai sunku paruošti, reikia daug įgūdžių ir meilės. Ji labai blogai minkosi, kartais būna per minkšta, tada, žinoma, reikia įberti miltų. Aš kartą esu bandęs, tačiau man nepavyko. Bet, noriu tikėti, kad šiandien *Ghoraybé* jiems pasiseks. Jie rankomis padarys nedidelius apskritus pyragėlius ir ant kiekvieno uždės po du ar tris gliaudytus migdolus, o vėliau pusvalandį keps ant sviestu išteptos skardos orkaitėje. Bus nepakartojama! Mes gersime vandenį ir valgysime šią popietę smėlinius pyragėlius, kurių jau negaliu sulaukti, taip noriu...

Ferdinandas jau seniausiai persikėlęs už sienos – jis mečetėje. Jis klūpi šalia savo brolių ir kartoja: „Būk pasveikintas ir palaimintas, Dievo numylėtini Mahometai, būk pasveikintas ir palaimintas, Jėzau, įkvėptas Dievo, būk pasveikintas ir palaimintas, Moze, Dievo favorite, būk pasveikintas ir palaimintas, Saliamone, Dievo patikėtini, būk pasveikintas ir palaimintas,

Nojau, išgelbėtas Dievo gailestingumo, būk pasveikintas ir palaimintas, Adomai, tyras Dievo rankų kūriny". Ferdinandas kartoja maldą pranašams, ir po kiekvieno ištarto žodžio nuo jo sielos nukrenta vis didesnis, vis bjauresnis purvo sluoksnis. Jis nesuvokia šio stebuklo, tačiau žodžiai, kuriuos jis taria, skamba nuoširdžiai. Ferdinandas nemeluoja. Jis nori tikėti ir tiki. Jis nežino, kodėl tiki, tačiau vieta, į kurią persikėlė, nenorom jį veikia ir priverčia taip elgtis. Jis pasiruošęs kartoti maldą iki begalybės, nes nori būti išgirstas. Jis bijo sustoti, nes jam atrodo, kad tik kita, ta, kurią jis sukalbės po akimirkos, malda bus išklausyta ir pasieks Dievo ausį. Ryto malda keičia dienos maldą, dienos maldą keičia vakaro, visa persipina, susipainioja, nes Ferdinandas neofitas. Jo niekas nekaltina, jam niekas nepriekaištauja, nes jis, išsilaisvinęs iš kaltės, tiki tariamais žodžiais: „Dieve, šviesk savo gerumo liepsna Mahometui, o mus apgaubk Jo vėliava ir leisk atitolinti dvasios ir kūno ligas. Galingiausias visų pasaulių valdove, priimk mūsų maldas ir sveikinimus Pranašui Mahometui".

– Jūsų *Ghoraybé*, – deda ant stalo du pyragaičius padavėjas.

– Mano laukti pyragėliai... – ima į ranką bandelę Karlas. – Oi, koks simpatiškas, koks nepakartojamas, koks stebuklingas pyragėlis, – kalba apžiūrinėdamas jį.

– Skanaus, – palinki padavėjas ir dingsta.

– Tu būsi mano didžiausias priešas, jei neparagausi, – sako Karlas Ferdinandui, pripila vandens į stiklinę ir beria į ją *Ghoraybé* trupinius.

Sausi smėlio pyragėlio trupiniai neskęsta. Jie plūduriuoja vandens paviršiuje. Karlas plėšo bandelę, darko ją ir skandina stiklinėje. Jis maišo šaukšteliu skystį, kuris netrukus tampa drumzlinas. Bandelės trupiniai nenorom brinksta, irsta, skaidosi.

– Ne, taip nieko nebus, – kalbasi su savimi Karlas ir gurkšteli iš stiklinės. Jis skalauja tirpalu gerklę, košia dantimis, vėl skalauja, išspjauna į stiklinę, žiūri iškėlęs prieš šviesą, vėl susipila į burną. Tai kartoja daugybę kartų, kol pyragėlio trupiniai galutinai ištirpsta vandenyje.

– Labai skanūs smėlio pyragėliai, – kartoja Karlas ir pila stiklinėje esantį skystį į styrančią iš Ferdinando gerklės žarnelę. – Tu jų niekur kitur neparagautum, nes tai yra pats tikriausias Rytų stebuklas, – patetiškai skelbia nejudančiam Ferdinandui. – Tu gi bejėgis... Nereikia nusiminti, nes niekada nebūna taip blogai, kaip atrodo. Aš pasirūpinsiu tavimi. Neišduosiu, nes esi artimiausias mano draugas... ir piršlys, ir uošvis, ir sūnus, kuris mokosi iš tavęs, seka tėvo pėdomis. Be to, aš žinau, kaip sunku gyvanašliams. Patikėk, bičiuli, nemeluoju. Apetitas ateina bevalgant, o sotumas – pavalgius... – varvina paskutinius lašus Ferdinandui į gerklę. – Gal dar?..

Ferdinandas tyli, bet pasąmonė skelbia iš Rytų atklydusius į jo protą žodžius: „Pirma, greitai ateis Dievo pagalba ir pergalė! Antra, kai išvysite besiskverbiančius pulkus prie Islamo! Trečia, garbinkit Dievo vardą, prašykit Jo atleisti kaltes, tada patirsite Jo užuojautą ir gailestingumą!"

– Tu springsti? Tau nepatinka *Ghoraybé*? – klausia Karlas. – Ne, ne, nieko neatsitiko, mes patys susitvarkysime, – veja šalin pripuolusius padėti žmones, kurie išgirdo iš Ferdinando gerklės žvėries klyksmą – pagalbos šauksmą. – Išties nieko neatsitiko.

Auksinis pusmėnulis akina akluosius, žvaigždės spindulio dūris prikelia mirusiuosius, ir Ferdinandas skelbia: „Prisiekiu prie figos ir alyvos medžio. Prie Sinajaus kalno. Šventoje Mekos vietoje. Sukūriau nuos-

tabios formos žmogų. Vėliau numesiu jį ant žemiausio kopėčių skersinio..." Niekas jo negirdi, niekas jo nesupranta.

– Užsibuvome. Vėlu jau, – kyla nuo stalo Karlas, nepalietęs savo smėlio pyragėlio. – Aš tau padėsiu, – laiko Ferdinando ranką.

– Aš tau turiu gerą ir blogą naujieną, – skelbia Karlas. – Pirma, tu negali savimi pasirūpinti (tai buvo gera naujiena). Antra, aš nuo šiol rūpinsiuosi tavimi iki mirties (tai buvo tau bloga naujiena). Sugrįžimo proga... – rodo į kambario centre pastatytus ispaniškus batus, – sveikinu tave ir dovanoju, mano mielas bičiuli. Būk laimingas, sugrįžęs į namus, – stato Ferdinando koją į įrenginį.

Ferdinandas kenčia skausmą ir prisimena Abd ar-Rahmaną I, bandžiusį suvienyti berberus, arabus, ispanus. Jis regi Abd ar-Rahmaną III ir al-Hakamą II. Jis prisimena Muhammadą ibn Abd Allahą ibn Masarrą, perleidusį per hermetinės Rytų minties filtrą neoplatonizmą ir gnosticizmą. Jis kalbasi su Abu Muhammadu Ali ibn Ahmadu ibn Hazma, parašiusiu „Religijų ir sektų knygą" – platoniku. Jis kenčia drauge su Abu Bakr Muhammadu ibn Badždža, Salomonu ben Jehuda albo Salomonu ibn Gabirolu, apibūdinusiu žmogų kaip mikrokosmosą, Bachja ibn Pakuda, Abu Bakr Muhammadu Ibn Tufajlu, Abu al-Valid Muhammadu Ibn Ahmadu Ibn Rušdžiu, Abu Bakr Muhammadu Ibn Ali Muhjiu ad-Din Ibn Arabiu... Jis drauge su savo bičiuliais – geriausiais draugais, kuriems spindi pusmėnulis, žvaigždės, kuriems pavaldžios kosmoso jėgos, nes jie žino, kas yra tikrasis valdovas.

– Keistas dalykas, – kalba lyg Ferdinandui, lyg sau Karlas, – aš visai neseniai sužinojau, kad Abisinijos vilkų sueitis trunka ne ilgiau dešimties minučių. Kodėl ne penkias? Kodėl ne dvidešimt devynias? Kodėl ne

trumpiau ir ne ilgiau, o dešimt minučių?! Mane stulbina gamtos dėsniai. Aš jais nepasitikiu, aš jų netoleruoju, nes jie stabilūs. Jie nekinta. Taip, galbūt šiek tiek kinta, tačiau ne taip, kaip aš norėčiau. Galbūt aš šiandien norėčiau, kad Abisinijos vilkų sueitis truktų kelias paras, o rytoj – vos sekundę. Kodėl jie dulkinasi tik dešimt minučių? O ką jau bekalbėti apie Abisinijos vilkų socialinį pasiskirstymą! Jei stiprieji patinai nusprendė, kad būsi žemiausiame sluoksnyje, taip ir bus. Patelės taip pat. Jei kažkuo nepatikai, išvys tave iš gaujos, pasmerks vienatvei ir klajonėms po stepę. Įsivaizduok, – audrinasi ir rausta Karlas, – jei vyriausioji gaujos patelė atsiveda vilkiukus, priverčia kitas juos maitinti! Pastarųjų vilkiukai dvesia iš bado, nes jiems nelieka pieno, viską iščiulpia vyriausios patelės atsivesti. Tai žiauri neteisybė! Kuo kalti tie vilkiukai! O Abisinijos vilkų telikę vos penki šimtai. Aš tą patį tau galiu pasakyti apie Tasmanijos tigrą, kurį paskutinį kartą matė amžiaus pradžioje! Baisu! Ši rūšis turbūt taip pat neką ilgiau santykiaudavo. O kiti užsisako krokodilo odos automobilius ir puikuojasi prieš mažiau pasiturinčius! Oi, kur eina šis pasaulis?! Kur jis nueis! Kas jį veda?! Bet nebijok, tu namuose, čia tavęs niekas neskriaus, tavo rūšis neišmirs, pasirūpinsiu. Kartais man atrodo, kad mes esame paskutiniai rūšies sergėtojai, nes kaip galima paaiškinti faktą, kad Rytuose prekijai, apsikarstę auksais, prisivėrę auskarų į ausis, prekiauja pašvinkusia žuvimi! Taip, nafta, perversijos, anomalijos etc. Tačiau tai kažkada privalo baigtis. Kažkas visa tai turi sustabdyti! Jie sako, kad pasistūmėjo į priekį, bet pažiūrėkim tiesai į akis, – lipa ant kėdės Karlas, – žingsnis toks niekingas: anksčiau defekuodavo atsitūpę, dabar – sėdėdami! Ir niekas man neįteigs, kad pirmasis būdas yra mažiau patogus už antrąjį. O kas

atsitiko su mano nuomininku! Tu jo nepažinojai, bet jis mylėdavosi su Barbe! Aš kartą pasekiau ir demaskavau! Teko nubausti. Galbūt per žiauriai nubaudžiau, tačiau turi gi būti kažkokios padorumo ribos. Kita vertus, mes kiekviename žingsnyje teigiame, kad esame civilizuoti. O kokia gali būti civilizacija, jei jie kiekviename žingsnyje man nori įbrukti kritusio galvijo šoninę. Ar tai civilizacija?! Pasakyk man, – gestikuliuoja Karlas, vis braukdamas krentančią ant jo kaktos plaukų sruogą. – O kas veisiasi šiukšlių konteineriuose! Tu kokį kartą žvilgtelk, tada pamatysi! Ir visa tai daro tokie dvikojai ir dvirankiai kaip tu, kurie negali išstenėti žmogiško garso. Siaubingi dalykai! Baisūs! Aš nepropaguoju miego ant juodos patalynės ir palikinėti baltas dėmes, tačiau kažką reikia daryti! Būtina veikti! Anksčiau buvau įsitikinęs, kad būtina kiekvienam kirsti po ranką, vėliau – koją ir iš šių produktų nors kartą gyvenime pagaminti gardžius pietus! Bet jie patykojo prie vartų ir viską atėmė! Viską! Jie nieko nepaliko, nors ir moterys maldavo, vaikai verkė, o seniai buvo mano pusėje ir pritarė. Išsigimimas. Absoliuti vertybių devalvacija! Jie jau seniai to siekė. Tik pagalvok, – staugia Karlas, – paaugliai specialiai liesina savo lytis, kad galėtų masturbuoti į alaus butelius! Kur toliau?! Apie medieną aš nekalbu, ji jau seniai virto pagrindine medžiaga perversijoms: pagaliai, lentos, vėzdai, malkos, šluotkočiai, beisbolo lazdos etc. Ir visi tyli. Niekas nenori burnos pražioti ir pasakyti: stop! Virėjos įsistato vibratorius, kaip jos vadina – pagalbininkus, ir taip ruošia maistą, už kurį mes vėliau klojame didžiulius pinigus! Aš, kai dar buvau sveikesnis, kartą nuėjau, pakėliau joms žiurstus ir pasibaisėjau! Nebuvo jokio atgarsio. O užsienietis atvažiavo į salą ir iškart prie šuniuko! Jis net neparaudo, kai pasakiau, kad iš pradžių su šu-

niukais, o vėliau ir su vaikais, kuriuos visada galima prisivilioti saldainiais ar meduoliais. Stovėjo ir šypsojosi, beje, panašiai kaip ir tu, nors nesi užsienietis. Kiti, žinoma, įkuria nenormalius muziejus, kuriuose gali pamatyti už stiklinių vitrinų vašku apipiltus kaulus ir batus, rankines iš žmogaus odos! Viskas kaip toj pasakoj: „Sėsk, Joniuk, ant ližės..." O jie dar aiškina, kad veiksmo maža, kad nėra linijų, charakterių! Pažiūrėkite į diktatorių biustus iš tešlos, kuriuos kepėjų meilė pavertė tortais ir pyragais! Pažiūrėkite, susipažinkite, o tik tada bandykite kalbėti, porinti apie kalę, kuri laukėsi, bet nustipo, apie jos sūnų patiną, kurį pakorė, nes pjovė silpnesnius už save, apie apšašusią ir purviną katę, kuri nebepagauna pelių laukuose, nes jai dvidešimt šešeri pavasarį stuktels. Todėl nereikia man kalbėti apie šūdes, kurios netenka užmuštos visų savo aerodinaminių savybių! Nereikia daugiau apie tas muses! Užteks apie tuos Rosinio pyragėlius, kuriuose labai norint galima rasti dešimt procentų žmogienos. Mes nesame tokie naivūs!!! – šaukia Karlas. – Mes ne tokie!!! – vos atgaudamas kvapą klykia. – Mes eisime naktį su deglais, o mūsų šviečiančių kūnų kolona it pleištas įsiskverbs į jūsų nejautrias ir atbukusias sielas, kuriose nebeliko nieko žmogiška! Mes eisime su deglais! – staugia atsistojęs ant kėdės ir kretantis iš įniršio. – Mums niekas nepriekaištaus, kad šlapinamės į kriauklę! Mums niekas nesakys pastabų, kad nenuleidžiame vandens! Mes esam paskutinė viltis! Mes – būsima civilizacija! Mes – jos pamatai!

– Kiek tu kartų teistas? – staiga prabyla Ferdinandas.

– Begalybę!!! – transe šaukia Karlas. – Begalybę!!! – kartoja.

– Ir kas pasikeitė?..

– Jūs visi visada neteisūs! Aš jau seniai sudeginau

visas klausyklas! Jūs verčiau dažniau užsukite į rūsį, kur laikomi vaisiai! – be nuovokos rėkia įsijautęs Karlas, kuriam jau seniai nebereikia klausytojų. – Čia juos pūdo baltasis, skystasis, pelėjūninis puvinys! Įsiklausykite! Klausykite: visi puviniai plinta pro pažeistas odelės vietas, kai liečiasi su sergančiais! Su sergančiais!!! Pradėjusius pūti reikia išrinkti! Reikia išpjaustyti jų ligotas vietas, o sveikas suvartoti! Jūs vartojate ligotus vaisius! Jūs pūnate, todėl maitinatės puviniais! Jūs...

Ferdinandas negirdi. Jis, ispaniškų batų kalinys, murma: „Galiu sunaikinti viską, ką tau suteikiau... Galiu sunaikinti viską, ką tau suteikiau... Galiu sunaikinti viską, ką tau suteikiau... Kai skaitai Koraną, prašyk Viešpačio, kad apsaugotų tave nuo prakeikto šėtono žabangų... Kai skaitai Koraną, prašyk Viešpačio, kad apsaugotų tave nuo prakeikto šėtono žabangų... Kai skaitai Koraną, prašyk Viešpačio, kad apsaugotų tave nuo prakeikto šėtono žabangų... Tautos, daviau jums teisingą tikėjimą, tačiau dauguma juo šlykštisi! Tautos, daviau jums teisingą tikėjimą, tačiau dauguma juo šlykštisi! Tautos, daviau jums teisingą tikėjimą, tačiau dauguma juo šlykštisi!.. Galiu sunaikinti viską, ką tau suteikiau... Galiu sunaikinti viską, ką tau suteikiau..."

– Jūs esate visi pašvinkę! – riaumoja žvėris Karlas, svaigstantis nuo savo rėkimo. – Jūs dvokiate! Jūs esate maras! Jūs... – užsikerta. – Jūs... – nutyla. – ...Jūs, – apsidairo ir nieko šalia savęs neišvysta. – Ferdinandai! Ferdinandai! – ieško akimis ligoto kalinio. – Ferdinandai! – desperatiškai šaukia.

– Aš čia, – stovi už Karlo nugaros Ferdinandas, išsilaisvinęs iš ispaniškų batų.

– Kur tu buvai?

– Aš visada su tavimi. Aš tave gi globoju, – padeda nulipti nuo kėdės Karlui.

– Ak, taip, taip, – nieko nesupranta Karlas. – Man silpna... Aš toks šiandien pavargęs...

– Nieko, – guodžia šypsodamasis Ferdinandas, – mes žiemą paukšteliams lesinti pastatysime lesyklėles. Tu padarysi gėralinę – lėkštelę. Arba sukursi kuklų meno kūrinį, kurio įdubimas nebus gilesnis nei keturi centimetrai. Mes ją pastatysime ant žemės, atskris paukšteliai, o plėšrūnai negalės prie jų prisėlinti, nes visa tai bus pagaminta su meile. Ir skris pas mus giesmininkai, ir jauku jiems bus, ir netykos jų nelaimės.

– Taip... atskris paukšteliai... – lemena Karlas. – Atskris žiemą. Daug jų žiemą atskris...

– Visi atskris, – padeda Ferdinandas Karlui prigulti. – Daug jų atlėks žiemą... – guldo jį ir apkloja švinine antklode. – Ilsėkis, ilsėkis, bičiuli, – taiso akmeninę pagalvę. – Atskris paukšteliai... Atskris giesmininkai...

– Dieve, šviesk savo gerumo liepsna Mahometui, o mus apgaubk jo vėliava ir leisk atitolinti dvasios ir kūno ligas, – meldžiasi sveikstantis Ferdinandas Rytų pusėn, kai Karlą įveikia miegas.

...Aš siūliau pulti iš pietų pusės... Jokiu būdu, pagrindines pajėgas būtina sutelkti šiaurėje, o pietuose vos kelias divizijas, kurios turėtų tik imituoti puolimą... Mano armijos divizijos nesukomplektuotos, pulkai praradę trečdalį gyvosios jėgos... Neturi reikšmės. ...Mes paskelbsime totalinę mobilizaciją... Paaugliai žūsta frontuose minėdami Fiurerio vardą... Jie išsilaipino Normandijoje... Žvalgyba patikėjo dezinformacija... Agentai pranešė tikslią invazijos vietą... Kanario tarnyba turėjo visus duomenis... Man pranešė, kad bus bombarduojamas Drezdenas... Iliuzija, čia gyvena vieni civiliai... Pauliusas reikalauja įsakymo atsitraukti... Jis kovos iki paskutinio kareivio... Intendantinės tar-

nybos aplaidžiai dirba... Atšaukime kareiviams atostogas... Jie nusipelnė poilsio... Mūsų sąjungininkai Afrikoje traukiasi... Imperatoriaus kamikadzės naikina amerikiečių flotilę... Buvo užsukusi Eva Braun, tačiau aš perdaviau Jūsų žodžius, kad lukteltų... Bulgarijos caras nepatikimas... Pasiųskite Otą Skorcenį ir jis įvykdys užduotį... Aš siūlau sklandytuvus... Mes nebegauname iš Rumunijos naftos... Kiek mes galime sukomplektuoti *Einsatzgruppen?*.. Ukrainos kviečiai... Kodėl Bohemijos ir Moravijos prezidentu pasirinkome Emilį Hačą?! ...Mes ketiname palaidoti Heidrichą Berlyne valstybės lėšomis... Kelintą valandą bus išnešamas karstas? ...Aš mačiau ant savo darbo stalo Jano Kubio nukirstą galvą... Tegu nelieka Lidicės... Ką pasaulis prarastų, jei mes taip pat pasielgtumėme su Paryžiumi? ...Abejoju... Generole Otai fon Štulpnageli, rekomenduoju jums išeiti į atsargą... Pagal SS reichsfiurerio įsakymą žydai turi būti įtraukti į evakuacijos akciją... Astrologai spėja, kad šiais metais bus labai šalta žiema... Mūsų mokslininkai sukūrė atsparų šalčiams tepalą... Meserščmitas dirba dieną naktį, tačiau mes nesulaukiame rezultatų... Aš siūliau *Nacht und Nebel* principą... Prieš porą metų išleidau aplinkraštį, kuriame teigiu, kad veiksmingai ir ilgam įbauginti galima tik įvedus aukščiausią bausmę... Ar Karlas Albrechtas jau Paryžiuje? ...Ką kalba mūsų priešų radijo stotys? ...Raganosių patelė poruojasi su stipriausiu apylinkių patinu... Kiek karių mes apdovanojome Geležiniais kryžiais? ...Galiu pasidžiaugti, kad protezų pramonė atsigavo... Ar jau išrastas penicilinas? ...Maršale, gurkštelkite konjako... Aš pamenu dieną, kai atsistatydino Blombergas... Išties Erika buvo labai viliojanti... Eva Braun vis dar laukia Jūsų... Įsakymas yra įsakymas... Kiek mes turime diversinių grupių?.. Jie išgaudė visus

šunis ir katinus... Mes pasiųsime dvi teroristines grupes į Angliją... Denicas per mažai dėmesio skiria kariniam jūrų laivynui... Jis turi stiprią valią ir sugeba įtraukti į darbą žmones... Nei gamta, nei dievai, nei žmonės negali jam pasipriešinti... Bendros instrukcijos jau seniai paruoštos... Kai balandžio devintą mes okupavome Norvegiją ir Daniją... Kreipkitės į Šachtą, ir jis išskirs reikiamą sumą... Albertas Špejeris suplanavo labai įdomių dalykų... Aš miegu tik po valandą... Mėlyna spalva pažymėti mūsų daliniai, raudona jų... Puolimą planuojame pradėti penktą valandą ryte... Įsakykite, kad kareiviai nedalytų šokolado... Jie sukūrė tanką, kurio šarvų nepramuša mūsų granatsvaidžiai... Aš buvau Miunchene, todėl nesutinku su man pareikštais kaltinimais... Prancūzija jau seniai panaikino kūno bausmes kariuomenėje... Siūlau įsteigti dar kelias šunų dresavimo mokyklas... Žvalgyba pranešė, kad Šelenbergas rūko amerikietiškas cigaretes... Įsitikinęs, kad žiema nėra pats palankiausias laikas pulti... Statutas skelbia, kad karys teikia skundą tiesioginiam savo viršininkui... Vyresni nei dvidešimt penkerių metų lakūnai turi persėsti į bombonešius... Turiu garbės pranešti, kad Dučė išlaisvintas... Bausmės batalionai kovos priešakinėse linijose... Lėjaus „Darbo fronto" vyrams trūksta ginkluotės... Šį tiltą mes susprogdinsime ir taip atkirsime juos nuo mūsų... Rizikingas manevras... Moterys prinėrė daug šiltų pirštinių Rytų fronto kariams... Hermanas Hesė slapstosi Šveicarijoje... Paruoškite dar vieną bunkerį Rytų Prūsijoje... Zoologijos sodo žvėrims trūksta maisto... Berlynas naktį švies kaip ir taikos metais... Kariai skundžiasi, kad rudenį sudrėksta degtukai, todėl jie negali parūkyti... Pagrindinis smūgis bus nukreiptas čia... Mano rezervinės divizijos įsitrauks į mūšį tik kritiniu atveju... Ar reichsfiureris negalėtų per-

mesti keletą SS divizijų į Rytų frontą? ...Čia pažymėta aukštuma, kurią mes apsupsime, o vėliau sulyginsime su žeme... Kaip stumiasi slaptojo ginklo reikalai? ...Atidarykite langus, nes čia labai karšta... Galbūt galima būtų pakartoti dujų ataką... Motorizuotą pėstininkų brigadą mes dislokavome Vengrijoje... Italai prašo pagalbos Graikijoje... Romelis turi didelį autoritetą... Rumunais negalima pasitikėti... Čia trūksta parašo po rezoliucija... Mes naikinsime silpnus, kad atsirastų vietos stipriems... Ernsto Riomo laikais... Lijone labai gerai tvarkosi tūlas Klausas Barbjė... Remiantis Abvero informacija... Gražios buvo Olimpinės žaidynės Berlyne... Pasiųskite laivus į Juodąją jūrą ir Ladogos ežerą... Mes jau pastatėme 12 šiuolaikinių torpedinių katerių, kreiserius „Kiolną", „Karlsruhę" ir „Kionigsbergą"... O kur „Vokietijos" klasės laivai? ...Kaukaze niekas neaugins medvilnės... Gali atsitikti taip, kad po šimto metų mes kariausime su Italija ir Šiaurės Afrika... Eva Braun vis dar laukia... Pašerkite šunis... Mes jau sukūrėme motorą, kurį galima įstatyti į lauko virtuves, sanitarinius automobilius ir pabūklų vilkikus... Mane gąsdina jo galingumas... Aš įtariu, kad Šachas yra masonas... Kaip miela, kad Dučė Jums padovanojo „Disko metiką"... Jiems yra tik vienas kelias pasitraukti, tačiau čia lauks mūsų pasala – 10 rinktinių divizijų... Šiuolaikiniame kare tankai lemia pergalę... Štai gauleiterių ataskaitos... Jis yra žudymo mašina, kuri niekada nesuges ir nepaves... Mes pakelsime šliuzus ir paskandinsime vandenyje visą miestą... Dvi savaites jau bombarduojam jų aerouostus, kurie... Tik po 18 mėnesių patelė atsiveda palikuonį, kurį globoja 2–4 metus, iki atsiveda kitą... Jų aviacinio kuro rezervai dega...

– Fiureri, – kreipiasi susijaudinęs adjutantas, – ji nerimauja ir reikalauja, kad su ja susitiktumėte.

– Čia susirinkęs Generalinis štabas. Mes planuojame karo veiksmus, – nepatenkintas aiškina Fiureris. – Perduokite jai, kad palauktų.

– Aš jau sakiau, – kaltai prisipažįsta adjutantas. – Ji nenori klausyti ir veržiasi pro duris.

– Ak, tos moterys, – operetiškai šūkteli Fiureris. – Įleisk.

– Fiureri, mes nebaigėme planuoti karo veiksmų! – sujuda nepatenkintos generaliteto gretos. – Aš dar nepateikiau operatyvinės informacijos, – skundžiasi generolas. – Aš norėjau išgirsti jūsų nuomonę apie būsimą puolimą, – griebiasi už širdies Keitelis. – Prie Stalingrado mus gali ištikti katastrofa, – raportuoja vermachto karininkai.

– Įleisk ją, – pakartoja nemėgstantis kartoti Fiureris.

Po akimirkos it furija įsiveržia dėmėmis išmuštu veidu Eva Braun.

– Mieloji, aš prašiau tavęs netrukdyti, – apsikabina meilužę Fiureris. – Kiek kartų tau sakiau, kad, kai mes dirbame, palauktum.

– Adolfai, bet tai labai svarbu, – susijaudinusi kalba Eva.

– Nėra šiuo metu svarbesnių dalykų už karą, – gesina jos jaudulio liepsnas Fiureris. – Mes kalbame apie koncentracijos stovyklas okupuotose žemėse, mes planuojame atlikti žmonių selekciją Prancūzijoje, mes ketiname paversti dykvietėmis Rytus, mes norime apsaugoti Vakarų civilizaciją, mes žadame įvežti į šalį pigią darbo jėgą, – teisinasi Fiureris.

– Bet tai labai svarbu. Tai neatidėliotina, – nerimsta Eva Braun, pasipuošusi kukliu, bet skoningu pilkšvai melsvu medvilniniu kostiumėliu.

Fiureris nepaleidžia Evos iš savo jefreitoriško glėbio. Jis glaudžia veidą prie plaukų ir uosto juos giliai, nes jų

kvapas jam primena šieną ir pavasarį, atgimimą, kurį jis numatė Europai. Eva nori išsivaduoti iš mylimojo glėbio, tačiau jos jausmas stipresnis, todėl ji paklūsta Fiureriui ir leidžiasi ilgai ilgai uostoma. O Fiureris jau svaigsta, nes karšta šioje patalpoje, nes vasara, nes liepos mėnuo. Jis gaivinasi Evos Braun plaukų aromatu ir pamiršta maršalus, generolus, gauleiterius, reichsfiurerius, obergrupenfiurerius, oberstgrupenfiurerius, šturmanmanus, jefreitorius ir šarfiurerius, admirolus ir antvarterius, oberleitenantus ir brigadenfiurerius. Jie ištirpsta ir erdvėje telieka jis ir Eva bei jos nepakartojama plaukų gaivuma. Fiureris vis siurbia ir siurbia į save šį kvapą, kuris sunaikina kareivišką smarvę, kurią jam tenka kęsti.

– Aš norėjau būti architektas, – kuždа jis Evai ir dar giliau įkvepia. – Aš būčiau projektavęs gražiausius miestus. Aš pristatyčiau šalyje daug gražuolių miestų, kurie skleistų kultūrą, kurie būtų žmonijos civilizacijos židiniai.

– Žinau, Adolfai, – pritaria jam Eva. – Aš visada tikėjau ir iki mirties tikėsiu tavimi.

Generalinio štabo elitas pasijunta nejaukiai. Vieni nudelbia akis, kiti žvelgia pro langą – į siaučiančią gyvybę – gamtą. Augmenija šią vasarą lyg nori paneigti, kad vyksta karas, kad žmonės miršta. Ji iškerojusi ir gausi. Net kanceliarijos vijoklis, taip kruopščiai prižiūrimas hauptšturmfiurerio sodininko, taikosi įsiskverbti į neliečiamą patalpą, kurioje planuojama pasaulio ateitis. Kariūnių elitas lūkuriuoja...

– Aš tave myliu, Adolfai, – sako Eva ir dar stipriau prisiglaudžia prie Fiurerio.

– Aš tave myliu, Eva, – šnabžda Fiureris ir bučiuoja mylimąją į lūpas.

Bučinys užburia įsimylėjėlius. Jie drauge, jie vienas

kūnas, viena siela, kurios neišskirs nei priešų ginklai, nei generaliteto nebyli panieka ir abejonė Fiurerio genijumi.

– Myliu, myliu, myliu... – netyla žodžiai.

– Aš tave myliu, – kartoja Fiureris. – Myliu, labai myliu... Negaliu be tavęs...

Eva klausosi šių žodžių it Vagnerio operų, it Bethoveno simfonijų, it Bacho miniatiūrų vargonams. Jos klausa pagauna Adolfo balso stygų subtiliausius niuansus, jautriausias intonacijas. Ji jaučia, kaip vibruoja jo gerklės liežuvėlis, ji mato, kaip Fiurerio stygos susiglaudžia ir pagimdo trokštamą išgirsti garsą – žodžių derinį, kurį sapnuodavo ne vieną naktį vienatvėje.

– Aš tau nebeįdomi.

– Neišsigalvok, Eva, – ramina ją Fiureris ir vėl bučiuoja. Visa Fiurerio aistra, kuria ginkluotas jis klojo ir kloja Reicho pamatus, susitelkia bučinyje. – Tu klysti, – sako jis jai ir vis dar nepaleidžia.

– Dieną ir naktį aš vis viena ir viena, man stinga tavo šilumos, tavo rankų prisilietimo, tavo žodžių, tavo minčių. Aš negaliu be tavęs. Aš vis galvoju ir galvoju apie tave ir vystu vienatvėje, mano mielas, – guodžiasi Eva ir padovanoja Adolfui šlapią bučinį į vieną, į kitą akį.

– Aš daug dirbu. Aš nepriklausau sau. Aš nepriklausau tau, – giliai kvėpuodamas kalba Evai Fiureris. – Aš negaliu kitaip, – įkvepia plaukų kvapą, kurio jis nepamirš iki pat mirties. – Tu privalai suprasti.

– Aš suprantu, bet man taip ilgu, taip ilgu be tavęs, Adolfai, – verkia Eva, pamiršusi, kad ne vienudu jie šioje kanceliarijos salėje.

– Bet ką norėjai man pranešti? – klausia Fiureris. – Ką tu man norėjai pasakyti, brangioji, – spaudžia Evos delnus Fiureris.

– Tai labai svarbu, mano Fiureri: aš tave myliu! Aš

myliu tave! Aš myliu tave taip, kaip niekas tavęs negalėtų pamilti!

Tik Evos ir Adolfo balsai skamba kanceliarijoje. Tik šių dviejų žmonių balsai girdėti šalyje, tik jų balsai pasaulyje. Daugiau nieko. Vakuumas, tuštuma, beprasmybė, kurioje nėra nei laiko, nei erdvės, nei tų matavimų, kurių net nežino žmonija.

– Aš tave taip myliu, Fiureri. Aš tave...

– Mano meile, mano brangioji, mano vienintele, mano išverkta, mano išprašyta, mano išmelsta, nebūna nė akimirkos, nė minutės, kad nebūčiau be tavęs. Kasdien, vos ištaikau laisvesnę sekundę, aš bučiuoju tavo plaukus, kuriuos saugau prie širdies. Aš juos bučiuoju kabinete, koridoriuje, iškilmių salėje ar partijos suvažiavime, nes tik tu man pati brangiausia. Kai aš pavargęs, kai aš krentu iš nuovargio ir ketinu užsnūsti keliolika minučių, aš išsitraukiu tavo plaukų sruogą, kurią kloju ant skruosto, ir tik tada užmiegu. Išties, Eva, aš negaliu be tavęs...

– Ir aš, ir aš, ir aš! – šaukia Eva Braun ir rodo Fiureriui medalioną. – Ir aš!

– Kas tai? – susidomėjęs klausia Adolfas. – Tu nešioji mano portretą ant savo kilnios krūtinės?

– Ne, ne! – ginasi Eva. – Aš niekad negalėčiau saugoti ant krūtinės svetimų rankos portreto, nors tai būtų ir mano mielojo atvaizdas. Aš negalėčiau nešioti dieną ir naktį fotografijos mylimojo, nes tai technikos produktas. Ne, niekada! – teisinasi Eva, kai Fiureris rankomis spusteli jos pečius.

– Tai kas čia yra? Kas, mano brangioji, aš nekantrauju sužinoti, – bando nutraukti Evai medalioną.

– Ne! Nereikia! – ginasi Eva. – Neliesk jo! – žaismingai kovoja su nekantriu Fiureriu.

– Kas jame slepiasi? – atitraukia rankas Adolfas. –

Pasakyk geruoju, mano meile, nes aš sudegsiu iš smalsumo.

– Tik pažvelk, – Eva atidaro medalioną.

– Kas čia? – nieko nesupranta Fiureris.

– Čia?

– Taip, čia, – pykteli Trečiojo reicho Fiureris.

– Nejau tu nematai? – skausmo kupina išraiška rodo vaizdą medalione. – Nejau tau tai nieko neprimena? Nejau tavo širdelė nesukirbena? Nejau nenutekės ašarėlė nuo skruosto? Nejau, Adolfai?..

– Kas čia? – nekantraudamas vėl klausia Fiureris, žvelgdamas į nieko jam nereiškiantį ir nebylojantį vaizdelį.

– Betgi tai, Adolfai, betgi tai... tavo pirmoji akverelė! – egzaltuotai pareiškia Eva. – Tai tavo, mano mielas, pirmasis savarankiškas darbas. Tai tavo pirmasis kūrinys. Tai tavo šaknys! Tai tavo kelio pradžia, kuriame vėliau mums buvo lemta susitikti!

Fiureris atidžiai apžiūrinėja medaliono vaizdelį. Jis pakreipia jį prieš šviesą, kad geriau matytų, vėliau įstumia į šešėlį, kad ryškiau atsivertų kūrinio subtilybės. Fiureris prisimerkęs. Generalinio štabo karininkams dabar jis primena nagingą stalių, kuris devynis kartus matuoja, o tik dešimtą pjauna.

– Tai ne mano darbas, – po ilgos pauzės paskelbia kūriniui verdiktą Fiureris.

– Betgi, Adolfai, – susijaudina Eva, – čia ir tavo parašas, ir data, ir stilius, ir spalvos, kupinos vidinės jėgos linijos!

– Ne, tai ne mano darbas, – nesutinka Fiureris.

– Parašas! – baksnoja pirštu Eva į signatūrą. – Parašas!

– Jį galima padirbti.

– Adolfai, tai tavo(!) kūrinys!

– Ne, ne mano, – nedaugžodžiauja ir jau nuobodžiauja Fiureris.

– Tu gi pats jį man dovanojai!

– Aš nepamenu.

– Kaip tu gali neprisiminti tos įsimintinos dienos?! Kodėl?! – verkia Eva Braun. – Kai tu sugrįžai iš autostrados tiesimo iškilmių, kai buvai purvinas ir pavargęs, aš uždėjau rankas tau ant pečių ir maigiau, maigiau, maigiau tau nugarą...

– Nieko nepamenu.

– Tu atsidusai. Tau jau buvo lengviau, nuovargis atsitraukė, dienos rūpesčiai išblėso. Tada tu pakilai, atrakinai seifą ir ištraukei jį – pirmąjį kūrinį! Tu sakei, kad tai brangiausia, ką turi ir ką gali man duoti.

– Taip nebuvo, – teisinasi Fiureris.

– Tu toks atlaidus, todėl toks, nepataisomas, užuomarša, – koketuoja Eva ir suka medaliono grandinėlę aplink savo smilių. – Tu man jį padovanojai, šį kūrinį, šią akvarelę...

– Tai pastelė, – pataiso Evą dailininkas Adolfas.

– Tu man padovanojai pastelę ir dar pasakei, kad tik akvarelė...

– Pastelė, – pertraukia Evą dailės medžiagų žinovas.

– ... Tik akv... pastelė, nes ji tokia švelni, kaip moteris, gali papuošti mylimosios krūtinę. Ar pameni?

Fiureris tyli. Jis negali prisiminti įsimintinos dienos. Dieve, kiek daug jų buvo Fiurerio gyvenime! Kiekviena diena buvo svarbi, kiekviena valanda – įvykis, kiekviena minutė – žūtbūtinė kova, kiekviena sekundė – pergalė. Tačiau pastelė, kurią išvydo Evos medalione, sugrąžina Fiurerį į jaunystę. Jis prisimena save badaujantį, su piešinių aplanku užantyje, jis regi savo darbo priemones – teptukus, trintukus, pieštukus, kuriuos tik jis mokėjo preciziškai ir aštriai padrožti. Jis mato savo pirmuosius nedrąsius bandymus – kovą su baltu popieriaus lapu. Tada jaunasis Adolfas ilgai sėdėdavo prie

balto lapo ir nedrįsdavo pradėti, baugus jis jam buvo. Kietu pieštuku jis švelniai prisiliesdavo prie pigaus popieriaus, palikdavo tašką ir staigiai atitraukdavo ranką su pieštuku. Vėliau vėl besdavo pieštuko smaigalį į tą pačią vietą ir lėtai, lėtai, labai lėtai brėždavo tyrą, vos matomą liniją. Jis neišleisdavo jos iš akių, nes jam rodėsi, kad ji gyva, kad gali pabėgti. Patyrusio seklio žvilgsniu jis eidavo paskui ją ir pirmasis išvysdavo, kaip linija, kuri buvo jo tarnaitė, kuria namus ir žmones, bažnyčias ir paukščius, žvėris ir dulkiantį lietų. Ir tada jaunajam dailininkui būdavo taip gera, kad jis atsisegdavo marškinius, nusiaudavo batus ir valandų valandas braidydavo basas po drėgnas pievas. Tada jaunasis dailininkas pamiršdavo viską pasaulyje. Jam neberūpėjo šlovė, neberūpėjo tonų ir pustonių santykiai, o formos ir turinio vienovė atrodė prišaukiama vienu pirštų spragtelėjimu. Jis būdavo laisvas ir gailėjo tik vieno dalyko – kad jis ne paukštis, kuris šią akimirką skrenda į priekį ir visa jam nė motais. Šie pirmieji sąlyčiai su menu niekada neišdilo iš Fiurerio atminties. Kai būdavo sunku, kai būdavo nepakeliama, Fiureris prisimindavo meną ir akimirksniu atgaudavo dvasines jėgas, kurių, tiesą pasakius, jam ir taip nestigo.

– Ar pameni? – neatstoja Eva.

– Taip, pamenu pamenu... – melancholiškai nutęsia Fiureris ir paima iš Evos rankų medalioną. – Aš atsimenu šį darbą, atsimenu dieną, kai jį sukūriau, atsimenu net oro kvapą, kurį uosčiau. Aš viską atsimenu...

– Ak taip, Adolfai, aš tau nepasakiau svarbiausios naujienos!

– Kokios? – klausia vis dar neprabudęs Fiureris.

– Mane kviečia filmuotis!

– Sveikinu...

– Į Holivudą!!!

– ...Ką?! – šaukia intrigantas, chuliganas, fašistas, nacis, niekšas, budelis, žmogžudys Fiureris. – Ką?!

– Adolfai, aš žinojau, kad tu susijaudinsi, tačiau tai tokia proga, tokia proga...

– Į Holivudą!!! – staugia Fiureris – niekada neklystantis ir geležinis.

– Aš taip pat noriu save realizuoti, – teisinasi Eva, tačiau jos niekas nesiklauso, nes į kanceliariją įsiveržia Geringas ir Heidrichas, Frikas ir Himleris, Bormanas ir Himleris su Gebelsu, kurie šaukia: „Sąmokslas! Sąmokslas! Sąmokslas!.."

Nepataisomų nacių šūksnius nustelbia bombos sprogimas, kuris kontūzija Generalinį štabą ir partines viršūnes. Pro dūmų rūką nieko nesimato. Sumaištis. Išties sąmokslas. 1944 metų liepos 20 dienos sąmokslas...

– Kur Fiureris?! Kur Fiureris?! – girdėti baimės ir baisios nuojautos kupini žodžiai. – Kur mūsų Fiureris?! – desperatiškai chaose blaškosi tie, kurie niekada neišduoda, vykdo pareigą, lieka iki mirties ištikimi. – Kur mūsų Fiureris, Štaufenbergai?! Tu stovėjai arčiausiai jo?! Kur Fiureris?!

– Aš čia... – pasigirsta sužeistojo balsas. – Čia... po stalu...

Kitoje erdvėje, tačiau tame pačiame pasaulyje, tą pačią 1944 metų dieną Ernstas Gofenbergas atranda tašką, kurį pavadina „G", savo garbei.

Teherane turbūt niekada nebuvo sniego. Teherane turbūt visada šilta. Teherane jauku ir gera, nes tai Irano sostinė, į kurią nukreiptas Ferdinando žvilgsnis. Ferdinandas galvoja apie Iraną. Jis niekada ten nebuvo, jis niekada nepiešė šio krašto kontūrų savo mintyse, tačiau neapsakomai artimas ir savas jam rodosi Iranas. Jis jau nebegali be šios šalies gyventi, nors pažįsta ją vien iš

nuogirdų ir užrašo: „We Are Ready To Kill Rushdy". Plakatą su šiais žodžiais laiko rankose maža mergaitė, įsisupusi į juodą audeklą išminčiaus portreto fone. Ferdinandas veja šalin šį vaizdą ir persikelia ten, kur skaidriame mėlyname vandenyje nardo žuvys, kur krabas lėtai slenka smėlio sausuma, kur medžio pavėsyje ilsisi nuo sosto nuverstas šachas. Ferdinandas mato prie olos prikaltą netikėlį, į kurio gyvybę kėsinasi dvi gyvatės, jis mato karius su brangakmeniais inkrustuotais skydais, vėliavas, kalavijus ir priešą, iš kurio peiliu perpjautos gerklės trykšta kraujo fontanas. Ferdinandas stebi žūtbūtinį mūšį, kai kariai prasiveržia pro miestą saugojusius vartus. Jis seka paskui raitelį, jojantį nužudyti valdovą, kurio jau nebegina apsauga, nes kovos baigtis nulemta. Jis dalyvauja dviejų riterių susirėmime, kurie, palikę savo žirgus, kovoja skurdžios augmenijos fone nežinia kur skrendant paukščiams virš jų galvų, kurių viena netrukus kris. Ferdinandas sutinka valstietį, kasantį savo žemę ir bevardį žmogų, bandantį pagirdyti mirštantį nuo troškulio savo brolį. Jis girdi gyvulių baubimą, kurie netrukus bus paskersti, nes ryt išauš šventės diena. Jis ryja žvilgsniu upėje besimaudančių moterų kūnus – baltus ir nepažeistus saulės spindulių. Jis eina šalin, nes išgirsta šventus Korano žodžius, kuriuos taria žilabarzdis mula. Ferdinandas klausosi jų; kiekviena raidė, kiekvienas žodis krenta į jo sielą it sėkla, iš kurios vėliau išdygs nenugalimas tikėjimo medis. Jis alpsta iš pasitenkinimo, taip stipriai šie žodžiai jį žeidžia ir akimirksniu išgydo. Ferdinandas gurkšteli arbatos, nes jo gerklė sausa ir deganti it tas smėlis, kuriuo jis žengia į priekį, regėdamas sodą, o jo centre save – sėdintį ir apsuptą rytietiško grožio, kurio jis visada ieškojo, instinktyviai geidė ir kurį rado šventame tekste. Ferdinandas atgauna jėgas ir vėl leidžiasi į kelionę, nes jis

nori pažinti, o pažinęs – suprasti. Ferdinandas ne maldininkas, jis – ieškotojas, kuris kartoja maldą, nes nori patekti, įsiskverbti ten, kur jam visada buvo užginta tradicijos įeiti. Jis nori būti savas tarp tų žmonių, kuriuos sutinka savo kelyje. Jis nori išpažinti tą pačią tiesą, tas pačias vertybes kaip ir jie, tie, su kuriais visada prasilenkdavo, kurių nenoromis vengdavo, nes niekada fiziškai jam neteko su jais susitikti ir nors trumpam pabūti drauge. Ferdinandas įeina pro saugančius ramybę vartus ir patenka į miestus, jis regi šventyklas ir būstus, už kurių aklinų sienų gyvena tie, į kuriuos jis nori būti panašus, nes tokia jo lemtis šio amžiaus agonijoje, kurios jis negali sutramdyti. Ferdinandas kupinas pačių geriausių ketinimų, tačiau sutiktieji nepastebi jo. Jis pilnas geriausių troškimų. Jis nori. Jis labai nori. Jis nori pasakyti, kad galėtų paruošti mėtų arbatą! Taip, jis ją paruoštų iš mėtų lapų ir arbatžolių. Jis nori įsiteikti, todėl paimtų ne sidabruotus, o sidabrinius arbatinukus. Jis užvirintų vandenį ir išplikytų juos verdančiu. Jis išpiltų verdantį vandenį ir neapsiplikytų sau rankų. Jis įbertų arbatžoles ir vėl užpiltų jas verdančiu vandeniu. Ferdinandas būtų kantrus, jis sukiotų arbatinuką ir lauktų, kad arbata, kurią jis ruoštų jums, užsiplikytų. Jis išpiltų iš arbatinuko vandenį, subertų cukrų ir įpiltų vėl vandens. Jis paruoštų antrąją arbatą, į kurią įbertų arbatos, cukraus, saują mėtos lapų ir stiebų, užpiltų verdantį vandenį ir lauktų, kol lapai iškils į paviršių. Ir tada įpiltų iš dviejų arbatinukų jums į stiklinę. Ir bėgtų iš kiekvieno vienodas tūris arbatos. Ir tai būtų menas, kuris jus įtikintų, kad atklydėlis Ferdinandas yra savas. Atsivertų Teherano šventyklų vartai, griūtų būstus saugoję mūrai, kaitra liautųsi.

Saulė šviečia tiesiai į akis. Ji akina ir aptemdo protą, kurio nėra čia, kurio nėra Europoje, nes tai visai ki-

ta kultūra, kurios mes išsižadame. Mes išsižadame etruskų ir Graikijos, Romos imperijos kultūros ir Bizantijos, gotikos ir Renesanso, nes visa tai, ką jie skyrė neva mums, yra svetima. Mes žiūrime į Saulę, kuri pateka Rytuose ir atsiklaupiame ant kelių prieš ją, nes tik mums ji pateka. Mes žiūrime į tekančią Saulę ir kalbame maldą, kurią išgirs Visagalis. Mums nieko nereikia, nes esame laisvi ir nepriklausomi, mes – pasaulio viešpačiai, kuriems priklauso kultūros ateitis, kurioje nebus vietos žmogui, nes tai sutvėrimas, kurio nepakartos žmogaus ranka. Mes kalbame apie tai tyliai, tačiau netrukus mūsų žodžiai peraugs į riksmą, kuris užgoš žiniasklaidą. Visi netrukus kartos tik mūsų cenzūruotus žodžius, nes juose telkiasi tiesa, kurią mes absorbavome ir pritaikėme. Taip, Saulė šviečia tiesiai į akis, ir mes regime tiesą, kurios taip ilgai ieškojome, kai buvome persai. Mes esame teisūs ir teisūs liksime, nes mes tikime. Mes tikime, kad Mahometas yra Mesijas, mes tikime, kad Koranas yra tiesos šaltinis. Mes tikime, nes tai yra absoliuti tiesa, kurią norime įskiepyti netikinčiai Europai, kurioje nebegalime toliau likti. Mes nebegalime likti toje Europoje, kur telkiasi netiesa ir veidmainystė. Mes nekenčiame veidmainystės, mat tikime, o mūsų tikėjimas sterilizuoja ir dezinfekuoja pūvančias kontinento, kuriame esame, žaizdas. Mes vis žiūrime ir žiūrime į tekančią Saulę, mes klaupiamės, nes norime regėti Meką, kurioje snaudžia mūsų viltys gyventi teisingiau ir geriau. Galbūt mes esame naivūs. Galbūt mes esame neteisūs, kad ieškome išsigelbėjimo Rytuose – Teherane. Bet tik Teherane mes tariamės, kad surasime laisvę ir tiesą. Mes tokie esame, ir niekas negali mums priekaištauti, kad mūsų pasirinkimas klaidingas. Tai pats teisingiausias pasirinkimas, kurio ieškojome drauge kelis dešimtmečius. Ir tai

didžiulė palaima, kad drauge atradome Teheraną ir Revoliuciją. Tai yra satisfakcija, kurios labirintais klaidžiojo kažkada aklieji. Ir mes jau esame visai šalia. Mes jau esame netoli Teherano vartų. Mes beldžiamės į juos ir tikime, kad jie bus atverti. Mes tikime, kad mūsų beldimas bus išgirstas, nors esame atklydę iš kitos dimensijos. Taip, gėda prisipažinti, tačiau taip yra. Taip, mes esame kiti. Deja. Išgirskit mus, Teherano vartų saugotojai! Supraskit mus ir atleiskit! Mūsų sielos tyros, mūsų širdys karštos, mes klystame, tačiau norime likti suprasti, todėl beldžiamės į vartus. Mes norime, kad mus išgirstumėte! Įsiklausykite į mūsų graudžią maldą ir padėkite mums! Atsiųskite piligrimus, atsiųskite tikėjimą, kuriuo ginkluoti galėtume aplankyti Tėvynę, kurią neatleistinai pamiršome. Mes norime sugrįžti! Mes labai norime sugrįšti, todėl atleiskite mums mūsų nuodėmes, kuriose mes mirštame, nes nerandame kito kelio. Mes pasmerkti nežiniai, todėl tegu apšviečia mus šventojo Korano tiesa. Mes šaukiamės jūsų pagalbos! Padėkit išsigelbėti!

Saulė šviečia į akis. Saulės šviesa mus akina. Tamsoje mes imame regėti šviesos šaltinį, prie kurio einame. Mes einame ir nenorime išklysti iš pasirinkto kelio, nes tik jis yra teisingas. Mes einame į Teheraną. Visos mūsų viltys, visos mūsų svajonės telkiasi Teherane, kurio neįsivaizduojame, nes jis taip toli. Jis yra nepasiekiamybė. Teheranas yra svajonė. Teheranas yra tikslas – neišvengiamas.

Akys regi vien Teherano miesto kontūrus. Akys nieko daugiau nesugeba, nes vien į šią pusę yra nukreiptas žvilgsnis. Mes žiūrime į vieną pusę. Mes niekur nesiblaškome, nes taip ilgai ieškojome tikslo, kurį atradome perskaitę šventąjį Koraną. Mes skaitome tekstą ir regime miestą, kurio negalime įsivaizduoti, nes tai

šventenybė, kurioje saugoma pasaulio tiesa. Mes ilgimės jos, mes jos trokštame, nors taip ilgai mums įrodinėjo, kad pasaulio centras yra kažkur kitur. Bet mes netikėjome. Tyla buvo mūsų sąjungininkas. Joje užgimė mintis, kad Teheranas – mūsų sostinė, kurios turbūt niekada neaplankysime. Mes ilgimės metropolijos, kurioje telkiasi viltys ir svajonės, kad yra teisingesnis ir gražesnis pasaulis. Pakvieskit, kvieskit, galvoja Ferdinandas, išmokęs paruošti mėtų arbatą. Pakvieskit! – šaukia jis mintyse ir neišgirsta pasiūlymo. Pakvieskit mus į Teheraną! Pakvieskit, kad susigrąžintume prarastą tapatybę.

Mėnulio pjautuvas prisiglaudžia prie Ferdinando kaklo. Jis šaltas ir jaukus. Po menkiausios minties blyksnio, po kiekvienos raidės, po kiekvieno ištarto žodžio gyja Ferdinando žaizdos, kurios buvo neva neišgydomos. Pusmėnulis it gyvybės šaltinis, it šventasis nektaras naikina randų žymes. Patirtos nelaimės, skausmo žymių nelieka, o Ferdinandas stovi naujas, švarus, nes jis – neofitas, kuris tiki amžinuoju gyvenimu, kuris bus nemirtingas, nes atrado tiesą. Pusmėnulio pjautuvas, suteikęs pagalbą kenčiančiam, atsitraukia. Jis vėl danguje, jis netrukus leisis į kelionę pilnaties link, kurios metu užkauks žvėrys, o jautresni neras vietos ir kėsinsis į palaimingai miegančių sapnus. „Mahometo žodžiai mane sugundė, Korano tekstas įkvėpė, prikaustė ir amžinybei įkalino", – galvoja Ferdinandas, tačiau ši mintis jo neišgąsdina. Atvirkščiai, ji suteikia papildomų jėgų dar tvirčiau tikėti. Tikėti pranašu Mahometu, tikėti šventais Korano tekstais, kuriais prabyla Visagalis... Ferdinandas nori galvoti apie naują gyvenimą, kuris jo laukia įveikus painų minčių kelią. Jis neįsivaizduoja savęs. Jis nemato savęs šioje aplinkoje, kur greta jo aimanuoja silpstantis Karlas. Ferdinandas sutelkia gausias jėgas,

kurias jam dovanojo naujas tikėjimas, ir bando panirti į ateities vizijas. Deja, jokių minčių. Jokių perspektyvų, jokio naujo gyvenimo, nes tai, kas jį supa šiuo metu, visa yra netikra. Prieš Ferdinando akis netikras langas, netikras vaizdas pro jį, netikra palangė, netikros gėlės vazonėliuose, netikra palmė, netikros grindys, netikras pagrindas, netikra šviesa, netikri kvapai, netikri garsai, erdvė netikra, laikas netikras. Ferdinandui pasidaro baisu nuo šios tiesos. Jis liečia daiktus, tačiau nieko nejaučia. Nieko nėra! Ir visa tai, kas buvo, ką teko patirti praeityje, buvo netikra. Tai buvo melas, apgaulė. Laiko nebuvo, nebuvo žmonių, nebuvo aplinkos, nes nebuvo tikėjimo. Ferdinandas pasiruošęs apsigyventi kapuose, nes šią akimirką jis jau nieko nebebijo. Jis išsilaisvino iš baimės jausmo, nes tik netikėjimas jį kursto. „Sugrįžkite! Atsiverskite!" – šaukia mintyse Ferdinandas. Jis glosto gulintį Karlą. Jis mato jo bežadį žvilgsnį, kedena jo plaukus ir galvoja: kas anksčiau atsirado – virvė ar pakaruoklis?.. Jo burnoje mėtų skonis, daug daug mėtų lapų.

– Ar aš ilgai miegojau? – atmerkęs akis klausia Karlas ir vėl užsimerkia, nes mėnulio šviesa jį apakina.

– Tu pramiegojai visą gyvenimą, – glostydamas Karlo plaukus atsako Ferdinandas. – Tu miegojai vakar, miegojai šiandien, prieš metus, miegojai gimęs. Tu ir dabar miegi, miegi kaip tas, kuris neprisikels. Tu niekada nebūsi Rene.

– Aš pabudęs. Aš matau, aš regiu, aš girdžiu, – kalba neatsimerkdamas Karlas, nes mėnulio šviesa jį žeidžia it durklas.

– Tu klysti, mano vaike.

– Man silpna. Man labai silpna, – aimanuoja gęstantis Karlas.

– Aš tvirtas, todėl nebijok nieko, – ramina Ferdinan-

das ir nepaleidžia iš savo rankų Karlo plaukų. – Atsimerk, – ragina. – Atsimerk!

– Aš negaliu.

– Atsimerk. Atsimerk, – primygtinai reikalauja Ferdinandas.

– Negaliu, – vos prakalba Karlas.

– Atsimerk ir žvilgtelk į Rytus. Žvelk į tą pusę, kur stovi šventasis miestas. Regėk maldininkus, kurie jį lanko. Atsimerk ir keliauk į Rytus, mano berniuk.

– Man silpna...

– Tu iškankinai save. Tu save nualinai ir pasmerkei. Man gaila tavęs. Man labai tavęs, Karlai, gaila, – kalba aklam Ferdinandas.

– Aš nieko negirdžiu...

– Taip, – pritaria Ferdinandas. – Tu esi kiauliena. Tavo kūno sandara panaši į žmogaus, tačiau tu esi kiaulienos gabalas. Žiūrėk į Rytus, žiūrėk ten, kur tavo kūną sules maitvanagiai, nes žmonėms jis nereikalingas.

– Nejaučiu... Nieko nejaučiu... – vos lemena Karlas.

– Man gaila tavęs. Atsimerk. Atsimerk, prašau...

– Aš einu... – sušnabžda Karlas. – Einu... – atsimerkia.

– Miegok. Miegok ramiai, – užmerkia akis Karlui Ferdinandas. – Labai ramiai miegok, bičiuli, – kartoja pildamas grybų sriubos likučius į kriauklę. – Miegok, – šnabžda sugrįžęs prie Karlo. – Gerų tau sapnų, mano drauge, – kuždа priguldamas šalia jo. – Miegok, – kartoja ir užsimerkia. – Saldžių sapnų, – nutyla, ir jo veidą iškreipia grimasa. – Saldžių... – užstringa žodis gerklėje.

Mahometas patyrė pirmąjį Alacho apsireiškimą! Mahometas susitiko su Alachu! Ramadanas baigėsi! Mahometas sutiko Alachą, tačiau ramadanas baigėsi!

Viso pasaulio musulmonai Mekoje. Viso pasaulio musulmonai Mino slėnyje, kur skerdžiamas aukos gyvulys Ibrahimo atminimui. Visame pasaulyje skerdžia-

mi gyvuliai. Visame pasaulyje skurdžiai pasisotina skerdiena. Visas pasaulis sotus, nes tai *Id al adha*. Visi sotūs, visi laimingi. Visi!

– Mes linkime jums daug daug sveikatos, – lankstosi baltachalačiai.

– Aš jums visiems atleidžiu...

– Sveikatos, tvirtybės...

– Ačiū.

– Išgerkite vištienos sultinio, jis labai gerai atstato jėgas, kurios būtinos ne tik jums, bet ir mums. Nors kelis šaukštus...

– Ar aš ilgai išbuvau be sąmonės?

– Vos vieną akimirką, – atsako choras.

– Atleidžiu. Visiems atleidžiu. Kaip klostosi mūsų reikalai Rytuose?

– Mes nugalėsim, Fiureri! Mes nugalėsim!

– Išeikite! Išeikite! Reikalauju, kad išeitumėte, – šaukia įsiveržęs į palatą gydytojas. – Ligoniui reikia poilsio. Išeikite, Martinai Bormanai, išeikite, Himleri, išeikite, Geringai, išeikite, – veja gydytojas nacius iš palatos.

– Kokį nuostabų sapną sapnavau! Kokį nuostabų! – džiaugiasi sužeistas Fiureris ir vėl užsnūsta. Jo veide – palaimintojo šypsena. Jis kažką sapnuoja. Kažką labai gražaus ir gero. Jis sapnuoja prisikėlusį Rene.

EKSKURSIJA: CASA MATTA 1998

Tiesą pasakius, aš galvoju,
kad baigsiu daug prasčiau nei
pradėjau. O pradėjau gi aš
visai neblogai...

Louis-Férdinand Céline

– ...Bet aš, pavyzdžiui, išnagrinėjusi ne vieną dokumentą, nemanau, kad viskas yra iš piršto laužta. Daug kas rodo, ir tai patvirtina kai kurie faktai, kad ne vieną ir nebūtinai aukšto rango vyrą ji padarė laimingą. Būdinga dar tai, jog vėliau nei ji, nei oficialūs sluoksniai neneigė paskalų, kurias skleidė net valstybės pareigūnai. Ji, turėdama tam tikrą valdžią, nerengė procesų, turinčių įrodyti šmeižtus, o drauge ir ją apvalyti. Aš manau, kad ji tylėdama šlykštėjosi tais išpuoliais. Vis dėlto man atrodo, kad labiausiai tikėtina yra prielaida, jog ji tylėjo baimindamasi, kad procesas gali patvirtinti kaltinimus. Be to, aš noriu priminti, kad ji, išauklėta kitoniškų pažiūrų ir žmonių tarpusavio santykių atmosferoje, ko gero, net nemanė, kad dėl tų dalykų turėtų aiškintis. Todėl laikė juos natūraliais išgyvenimais. Susidomėjimą keliantys užrašai iš XVI amžiaus apibūdina ją kaip laisvą moterį, pažįstančią meilės glamones ir kerus, perpratusią įvairias lovos paslaptis, įgudusią „ištvirkauti įvairiausiais būdais". Beje, šiuos sugebėjimus vėliau pabrėžė nuncijaus sekretorius...

– (?)

* * *

– Tyliau. Ar tu gali nežvanginti tais savo pentinais, – pasigirsta susierzinęs balsas.

Tamsu. Nieko nematyti. Vis dėlto nematomi skliautai slegia ir taikosi prispausti bešešėles figūras.

– Jie pamanys, kad dabar pakylėjimas, – teisinasi kitas balsas, lydimas džiaugsmingo žvangesio, kuris, atrodo, skamba vis garsiau ir garsiau, it ketindamas pramušti neaukštuose skliautuose skylę.

– O jei ir išgirs, nieko nesupras. Jie nieko nesupras, nes šiuo metu turi karštai melstis.

– Mes turime būti atsargūs.

– Tavo pentinai taip pat žvanga.

– Aš nieko negirdžiu.

– Aš nieko nematau.

– Atsargiau...

Figūros intuityviai, paslapčiomis braunasi prie tikslo. Dar keli žingsniai...

– Čia. Atrodo, kad čia, – sako atsimušęs į kažką kieta balsas.

– Pašviesk.

Nenoriai įsiplieskusi degtuko liepsnelė trumpam apšviečia vandenyje panirusį sarkofagą.

– Tu galvoji, kad tai čia?

– Įsitikinęs.

– Pabandom...

Keturios rankos bando atkelti sarkofago dangtį – beviltiškos pastangos. Dar šiek tiek pastangų... Ne.

– Dar pašviesk, aš pabandysiu laužtuvu.

– Atsargiau!

– Pašviesk, čia pakišiu...

Laužtuvas nenoriai lenda. Jis atsiremia į neįveikiamą sarkofago sieną ir sustoja.

– Kūju kalk.

– Jie gali išgirsti.

– Tegu girdi, pagalvos, kad varpai. Kalk...

Smūgiai pasipila vienas po kito. Kurtinantys smūgiai. Jiems nutilus girdėti, kaip nuo sienų, skliautų slenka atskilusios plytų skeveldros, krintančios į minkštą koplyčios dumblą.

– Jau gerai. Pakaks.

Nekantri ranka lenda į atsivėrusią sarkofage kiaurymę, naršo ten, bandydama kažką užčiuopti.

– Jau turiu, – triumfuoja balsas.

– Ką?

– Atrodo, kad blakstieną... ir kapsulę, – ištaria abu.

– Gerai, duokš ją čia ir sprunkam.
– Atsargiau, ji įstrigo mano panagėje...

* * *

Pirmas kirtis. Antras kirtis. Trečias, ketvirtas, penktas... Botago mirties kilpa švilpia. Švininis svarelis stukteli į betoną, atšoka ir nurimsta. Jis pasiruošęs dar drąsesniam skrydžiui, mat tiki, kad visada nugalės.

Jos, kurios nematau, kurios niekada nemačiau ir neišvysiu, iškeltos rankos surištos. Ji – inkščiantis mėsos gabalas, kurį it švytuoklę išsupa kaulėtos rankos. Jos stuburo linija šoka desperatišką gyvatės šokį. Atrodo, kad ji nori išsilaisvinti, išsinerti iš savos odos, kuri šią akimirką jai suteikia didžiausią skausmą. Tiek to.

Dabar viena jos koja nervingai pakyla, kita rymo suradusi ieškotą atramos tašką. Kirtis. Dar vienas duslus kirtis. Ir vėl ji blaškosi lyg pamišusi vėtrungė. Narsus jos juodo batelio kulnas siekia įsmigti į žemę ir čia suleisti šaknis. Deja, grindinys pernelyg kietas ir šaltas – čia niekas neišaugs.

Judėjimas. Tik judėjimas ir judėjimas. Daug daug judėjimo į visas puses. Šaltos ir skausmingai svetimos rankos prisiliečia prie bejėgio nuogo kūno. Joms atsitraukus lieka mėlynos žymės, kurios niekada nevirs stigmomis. Dar vienas judesys, dar viena viltis nurimti. Dar vienas bandymas sustoti, sustabdyti savo besiplaikstantį kūną. Ir vėl kirtis, ir vėl stuburas išlinksta it beprasmis lankas, iš kurio niekada nebus paleista užnuodyta strėlė. Atrodo, kad tai niekada nesibaigs. Iškeltos rankos nutirpsta, virvės ant riešų nupaišo kraujuojančias apyrankes, akys merkiasi, sąmonė temsta, uždanga leidžiasi...

Vaidinimas prasideda.

Ant jos kūno, kurio nematau, kurio niekada nepaži-

nau, švirkšto adatos smaigalys tatuiruoja bespalvius žodžius. Neištariamas žodis gula ant pašiurpusio kaklo – pirmojo stuburo slankstelio. Antras smigs šiek tiek žemiau, trečias dar...

Ji supasi ir nebesipriešina. Ji leidžia ant savęs rašyti, kas tik man šauna į galvą. Botago nebereikia, švininis svarelis netenka formos, nes geidžiantys išlikti ir taip išsigelbėti žodžiai veja vienas kitą stuburo linija žemyn. Atrodo, kad jie nori kažką pralenkti.

* * *

– Kaip visada?

– Aš norėčiau...

– Supratau. Labai labai gerai jus supratau.

– Galima buvo...

– Viską padarysim. Padarysim taip, kaip jūs pageidaujate. Aš praeitą kartą galbūt šiek tiek persistengiau, tačiau ne iš blogos valios. Kita vertus, man atrodo, jog visai neblogai atrodė, tačiau, žinoma, jums galėjo ir nepatikti. Aš norėjau, kad būtų griežtesnis kontūras.

– Ne, man nereikia griežto kontūro.

– Taip taip, viską supratau. Vieni pageidauja griežtesnio, kiti aptakesnio, o tretiems kontūras nereikalingas.

– Man nereikia kontūro.

– Supratau supratau.

– Aš niekada neprašiau kontūro.

– Darysim be kontūro... Išeik, nesimaišyk čia... Darysim šiandien be kontūro, be kontūro... Skaitėte, jie kažką aptiko?

– Kur aptiko?

– Nejau nieko negirdėjote?

– Ne, negirdėjau.

– Neįtikėtina. Jie rūsiuose aptiko palaikus. Aš skaičiau. Šiandien visas miestas vien apie tai ir kalba.

– Aš nieko nežinau.

– Čia palikti?

– Nuimkite šiek tiek.

– Tiek?

– Taip, labai gerai.

– Eik, pasitrauk. Gerai?..

– Nuostabiai.

– Tai štai, jie ten kasinėjo...

– Kur kasinėjo?

– Ak taip, jūs gi nieko nežinote. Potvynis užliejo rūsius, tai jie puolė kasinėti kriptas. Pradžioje tik valė, o vėliau visai atsitiktinai surado kitą. Kai į ją pateko, pamatė...

– Ką gi jie ten galėjo pamatyti?

– Jie pamatė palaikus. Tiksliau – ne palaikus, o sarkofagus.

– Kokius galima ten buvo rasti sarkofagus, jei jau seniausiai viskas žinoma ir ištyrinėta?!

– Vis tik rado. Rado. Kol kas nieko neskelbia, nes tai gali būti šimtmečio sensacija. Negraužia? Neįpjoviau?

– Ne ne, viskas gerai. Čia, šioje vietoje, mažumėlę patrumpinkite.

– Gerai, su didžiausiu malonumu.

– Tai ką gi jie ten galėjo atrasti?

– Visokių yra spėlionių. Vieni kalba viena, kiti kalba kita. Prieš jus buvęs klientas pasakojo, mat jo tolimas giminaitis ten sargu dirba, kad įtikėtina, jog tai karališkieji palaikai.

– Nesąmonė. Absoliuti nesąmonė.

– Aš taip pat iš pradžių panašiai galvojau, tačiau šios dienos laikraštyje yra nuotrauka.

– Tai gali būti mistifikacija.

– Čia aš išskusiu.

– Atsargiau!

– Atsimenu atsimenu tą jūsų apgamą. Berta, lipk į viršų, kiek tau galima kartoti! Nuotraukoje akivaizdžiai matyti kaukolė ir karūna.

– Aš netikiu. Ne, tai bjauri mistifikacija.

– Sklinda gandai, kad jie rado ir kunigaikščio palaikus, tačiau nenori skandalo, todėl juos paslėpė. Aš nenustebčiau.

– Ai!!!

– Atsiprašau, labai atsiprašau. Mes šioje vietoje patepsime ir prideginsime. Peršti? Taip, peršti, tačiau paperštės ir nustos. ...Tad klientas kalbėjo, jog buvo rastas dar vienas sarkofagas, beje, labai gerai išsilaikęs.

– Tai gandai.

– Ne gandai, o tiesa. Vyriausias konservatorius nustatė, jog tai italo meistro darbas – XVI amžius. Mes puikiai žinome, kas ir kam užsakė šį sarkofagą. Tačiau jam uždraudė ką nors pasakoti šia tema.

– Niekas jam negalėjo uždrausti. Aš jį puikiai pažįstu, jis ne toks žmogus, kad tylėtų ir slėptų tiesą.

– Taip, aš suprantu, tačiau egzistuoja ne tik moksliniai interesai. Aš įsitikinęs, kad jie jį paslėpė. Nuskusime... Klientas pasakojo, kad buvo didžiulis sujudimas, atvyko net iš sostinės. O į rūsius nieko neįleido. Kodėl nieko neįleido?.. Kodėl, pasakykite man, jie dirbo naktimis? Kodėl reikia dirbti naktimis? Aišku, kad kažką slepia. Berta, mergaite, nusileisk ir išgaląsk man skustuvą. Girdi mane, Berta? Dieve, kaip sunku man su ja – naktimis negrįžta. Jie išlindo tik kitos dienos vidudienį ir visi buvo baisiai susijaudinę. Kodėl tada jie buvo tokie įaudrinti? Kodėl, atsakykite man?

– Galbūt jie norėjo patikrinti ankstesnių radinių autentiškumą...

– Nesąmonė! Prisiminkite, kai pas dominikonus stu-

dentai sukūrė iš palaikų motinos ir kūdikio kompoziciją, niekas nepuolė tikrinti. Niekam net į galvą nešovė kviestis ekspertų iš sostinės.

– Tai buvo nereikšmingas įvykis.

– Nesutinku su jumis. Miestas vien apie tai ir kalbėjo: madona su kūdikiu, madona su kūdikiu... Čia palikti?

– Palikite.

– Ne, žinoma, kad jie ten rado ne tik karalienę ir karalių. Ten būta ir kunigaikščio. Dar pagaląsk, jis turi plauką pjauti. Kitas klientas, kurį vakar skutau, girdėjo gandus, jog toje kriptoje buvo gausybė turto. Jo brolis matęs dėžes, kurias jie naktį išvilko iš šventyklos rūsių, o vėliau pakrovė ir išvežė traukiniu į sostinę. Dvidešimt keturios dėžės, – pats suskaičiavęs.

– Klientas?

– Ne, jo brolis. Dabar gerai, dabar aštrus – gali eiti... Tai kas tose dėžėse buvo, iš kur jos, kodėl jas išvežė?.. Ne, čia yra didelė paslaptis. Skusimės?

– Ne, tik apkirpkite.

– Geri jūsų plaukai. Ne kiekvienam kvailiui tokius plaukus. Beje, kai jie atidarė karalienės karstą...

– Tiesą pasakius, mane mažai domina numirėliai.

– Betgi tai ne numirėliai, tai simboliai. Tai mūsų praeities simboliai, be kurių mes prarastumėme šaknis. Mes negalime gyventi be praeities ir tik dabartimi. Tai būtų nenormalu.

– Atsargiai, neįpjaukite!

– Aš susinervinau, nes taip negalima. Taip neleistina ne tik kalbėti, bet ir galvoti.

– Skuskite.

– Kitą kartą aš atsisakyčiau jus aptarnauti, tačiau esate mano senas klientas...

– Skuskite!

– Berta, grįžk į viršų, – giminaitė mano, iš provinci-

jos. Jūs esate karininkas, todėl mane stebina toks požiūris į mūsų praeitį.

– Mano praeitis kita.

– Ir karaliaus karūną rado, ir karalienės... Žandenas palikti?

– Palikite.

– Ūsus gal šiek tiek pasuksime?..

– Galite galus pakirpti.

– Mes taip seniai laukėme šio įvykio, taip seniai... Buvome ir nepilnaverčiai.

– Ne, daugiau nereikia, vos kelis milimetrus.

– Mano dukterėčia Berta, kai sužinojo, visą naktį užmigti negalėjo. O kai užmigo, pasakojo, šventąjį princą susapnavo: atsivėrė karsto dangtis ir jis pakilo auksu siuvinėtais drabužiais, vienoje rankoje laikė leliją, kitoje sidabrinį skeptrą, iš kurio viršūnės žvelgė visa reginti mėlyna akis...

– Jūs nudeginote man lūpą.

– Atleiskite... O kriptose „vienas vanduo, vienas vanduo" buvo... Ta požeminė upė niekada neduos mums ramybės. Aš ir sakau: Apvaizdai turime dėkoti, kad vanduo ir drėgmė palaikų nesunaikino. Kiekgi reikėjo? Viena kita padelsta diena ir visam laikui būtume praeities dalį praradę. Aš manau, kad jie mums turėtų juos parodyti. Fotografijose, žinoma, galima įžiūrėti, tačiau natūroje būtų visai kitaip, visai kitaip... Aš pasiryžęs kelias paras nemiegoti, eilėje laukti, kad tik kunigaikštį, karalių, karalienę pamatyčiau. Nieko nepagailėčiau. Nieko.

– Ko nepagailėtumėte?

– Nieko. Nieko nepagailėčiau, viską galėčiau paaukoti. O kaip jūsų pulko draugai reaguoja? Ką kalba, ką pasakoja? Vis tiek tarpusavyje pasikalbate?

– Aš nieko apie tai nežinau.

– Betgi jūs karininkas!

– Tai neturi nieko bendro.

– Kaipgi! Aš girdėjau, kad kariūnai padėjo likviduoti potvynio padarinius. Jie ten buvo. Jie matė viską. Jie savo rankomis kuopė dumblą iš požemių.

– Nežinau. Aš nieko apie tai nežinau.

– Betgi jūs turite apie tai žinoti!

– Ne, aš tik šiandien grįžau iš sostinės.

– O ką, sostinėje apie įvykį nekalba?

– Galbūt ir kalba. Jūs ir vėl man įpjovėte.

– Tokia čia ir žaizda, net pridеginti nereikia. Berta, Berta, negaliu su ja susitvarkyti, nešk karštą vandenį. Dėsime kompresą?..

– Būtinai.

* * *

Tvirta medinė kėdė. Kojos įaugusios į žemę. Dar šiek tiek svorio, ir grindų medyje įsirėš skylės. Atkaltė išlaiko nugaros slėgį. Pasostė – praradusius prigimtines formas ir subliūškusius mėlynus sėdmenų žandus. Ji sėdi ir nejuda, užmetusi nuogas rankas ant sušilusios atkaltės kraštų, kurie įsiremia į jos išskustas pažastis. Ji atsilošusi, bet tiesi ir pasitikinti savimi, nes tai, kas buvo, kas jos laukia, nebeturi moralinės prasmės. Visa kartojasi. Visa vėl kartojasi...

Ant spengiančios galvos užmaukšlinta juoda odinė kepurė su blizgančiu snapeliu. Ant snapelio galima pamatyti ir savo veidą, nes čia yra likę daug, labai daug portretų. Iš kepurės centro žvelgia plunksnuoti ereliai ir gęstančios žvaigždės, plieninės kaukolės ir greitos svastikos, kenčiantys kryžiai ir radikalūs pusmėnuliai. Jos pavargusių akių nesimato, jas dengia blikuojantis snapelis, kuris meta juodesnį už save šešėlį. Šios grakščios merginos akys turbūt tamsiai rudos, tačiau retai kada akių spalva jiems turi didesnę reikšmę. Svarbu, kad

jos nieko nemato ir nenori matyti. Ant liauno kaklo – spindintis ordinas už drąsą, įsegtas į dvispalvę šilkinę juostą, – turbūt kažkas pajuokavo, turbūt ji žiūri dabar į jį, turbūt jis teikia jai džiaugsmą, turbūt ji grožisi juo... Nors ne, ji siaubingai pavargusi.

Kojos byloja nuovargį, todėl vulgariai išskėstos ir ištiestos į priekį. Jai tas pat. Sutinusios kojos apautos gigantiškais juodais odiniais auliniais batais – turbūt kažkas pajuokavo. Jos kelnės per siauros ir taip pat odinės – turbūt kažkas pasijuokė – užvilko per prievartą. Į jos bejausmę krūtų odą prismaigstyta pulkai įvairiausių nominacijų ordinų – turbūt kažkas pašmaikštavo, turbūt kažkas tokiu būdu padėkojo. Už ką?.. Ji iki pusės begėdiškai nuoga ir sustingusi. Ji – vaškinis torsas su mediniais protezais. Jos kelnių *klynas* pražiodytas – jis nori dar kažką pasakyti, jis nori paaiškinti, jis turbūt kažką kviečia, jis turbūt šaukia, nors niekas jo ir negirdi. Viskas baigta. Jau seniausiai baigta. Ji turbūt ilsisi, galbūt snaudžia. Ji išsunkta – dehidrolizuota. Jai sunku. Ji nieko neprisimena, ji nieko negalvoja. Kai pabando įkvėpti, atrodžiusi tvirta kėdė sugirgžda. Medis neatlaiko įkvėpto į kūną oro svorio. Paausy pasigirsta griežta komanda. Mergina neturi jėgų atsistoti. Ne, ji nesikels.

* * *

Aikštė.

Nežinomas architektas pasistengė, jis pranoko save. Jo sukurta aikštė grakšti, nes stačiakampė. Ji logiška ir labai protingai išplanuota. Viename jos gale stovi medinė pakyla, nuo kurios labai patogu žvelgti į žemiau esančius. Jie niekada neužstoja horizonto – menkystos. Tie, kurie visada apačioje, išnyksta perspektyvoje, susilieja į vieną tašką ir turbūt pasitraukia į geresnį gyvenimą. Tokia jų lemtis tiems, kurie visada ant pakylos, at-

rodo savaime suprantama ir pateisinama, nes aikštėje išrikiuoti absoliutūs nuliai. Šią be galo išmintingai išplanuotą aikštę supa kažkokie beviltiški stendai, kažką bylojantys, kažką teigiantys, kažką įrodinėjantys, nors jų prasmės niekas deramai paaiškinti niekada nei bandė, nei bandys. Be to, palei aikštės perimetrą apstu dar paslaptingesnės paskirties metalinių ažūrinių konstrukcijų, kurias galėjo sumeistrauti ne mėgėjai, o pamišėliai profesionalai – ateiviai iš kosmoso. O žaliai išdažytos ir nelabai grakščios pakylos fone stūkso pastatai – daug daug banalių ir neišraiškingų pastatų, mat jie skirti naktimis ir dienomis ištvirkauti uniformuotoms namisėdoms, todėl, suprantama, jie negali išsiskirti. Pastarieji ir pastarosios (namisėdos), beje, taip pat gali stebėti, kaip aikštė ir jos turinys degraduoja – iš stačiakampio perspektyvoje virsta banaliu trikampiu. Yra iškrypėlių, kurie mėgaujasi šiuo vaizdu, todėl neatitraukia nuo langų akių ir laikinai primiršta savo tradicines iškrypimo formas – groti fortepijonu, pavyzdžiui. Niekas jų dėl to nekaltina, nes tie, kurie ant pakylos, ir tie, kurie žvelgia į trikampį, priklauso tai pačiai grupei, tad neterorizuoja vienas kito tuščiais priekaištais. Nors klimatas priklauso ne nuo antgamtinių jėgų įtakos, tačiau vasarą aikštėje labai karšta, o žiemą šalčiau nei už jos ribų – netoliese esančioje gatvėje, pavyzdžiui. Tad vasarą tiems, kurie stovi ant aikštės grindinio, kojos įkaista batuose ir ilgai verda prakaite, o žiemą – sustingsta į ledą (pėdas vėliau tenka negailestingai amputuoti, mat kitos išeities niekas nepasiūlo). Žodžiu, aikštė, kaip čia poetiškiau pasakius... Skausmo ir vilties alėja (alėja, nes išrikiuoti nuliai dieną meta šešėlius ir skausmingai primena gerokai nugenėtus medžius – nepilnaverčius, kastratus, eunuchus). Aikštė – ašarų ir džiugesio pakrantė.

Aikštė – de Golio aikštė, Konkordo aikštė, Raudonoji aikštė, Aleksandro aikštė, šv. Morkaus aikštė, šv. Petro aikštė, Trafalgaro aikštė, Arkikatedros aikštė, Bevardė aikštė.

Bevardė aikštė. Žinoma, Bevardžio autoriaus Bevardė aikštė, kurioje išrikiuoti keli šimtai bevardžių. Jie nežinia ko laukia, todėl ir žudo nereikalingą laiką, kuris jiems dabar nepriklauso.

* * *

Kelnaitės.

Apačia. Dugnas. Sekluma. Ten, už ribos, apačioje... Rafinuotas apatinis trikotažas – neprieinamas, tačiau it magnetas traukiantis smalsų patino žvilgsnį. Išsvajotos apatinės kelnaitės – medvilninės, šilkinės, juodos, baltos, natūralios, dirbtinės, bespalvės, peršviečiamos... Jos regimos, girdimos, uostomos ir kartais – pasiduodančios, sukalbamos. Nenutrūkstantis pašnekesys su apatiniu trikotažu – dekadentinis pokalbis...

Neūžaugos ir nepažangūs mokiniai, sėdintys pirmuose suoluose, naudoja veidrodėlius ir klastą, kad bendramoksliams prieš išmintingą pamoką galėtų pranešti tos dienos patiekalą – spalvą, kuri (dėl padorumo) yra slepiama po dorovingu sijonu. Verdiktas visada paskelbiamas. Berniukai (nugalėtojai) vienas kitam šypsosi. Mergaitės, kurios nutuokia, apie ką kalbama, rausta. O neva nieko nesuprantanti mokytoja pamėlynuoja ir nori paleisti savo išlavintą gerklę, tačiau neatranda savyje jėgų kvestionuoti garsiai pareikštą išvadą. Ji teisinga, todėl kvaila būtų prieštarauti. Kitą dieną ji išsirinks kitos spalvos. Vėl visa kartosis. Kartosis iki to laiko, kai nerviškai, fiziškai, protiškai išsekusi mokytoja jau nebegalės suteikti daugiau žinių, nei gali duoti. Tada neūžaugos ir pirmojo suolo analfabetai nesigręš nuo

jos ir bandys pamiršti bemiegių naktų spalvas, kurios audrino vaizduotę ir vertė nekantriai laukti kitos dienos ryto, kad atseit atsitiktinai po mokytojos stalu nukristų namų darbų sąsiuvinis...

Vėliau... Pirmą kartą savomis ir gėdingai drebančiomis rankomis numautos kelnaitės, kurias nežinia, kur dėti. ...Paskutinį kartą numautos kelnaitės, kurios tvarkingai sulankstomos ir pakišamos po prieš tai gerai iškedenta pagalve... Šimtai spalvų, gausybė formų, kurios susilieja į vieną – beasmenę ir nepakenčiamai pilką. Anoniminis apatinis trikotažas, standartiniai piešiniai, pasikartojančios rudų, geltonų spalvų dėmės. Suplyšusios, skylėtos kelnaitės... Atsivėrusios skylių žaizdos atveria neslepiamo kūno dalis, kurios, deja, nesužadina geismo. Nėriniai, ornamentai – europietiški, tautiniai, orientalistiniai etc.

Jos kelnaičių taip pat niekas neprisimena. Beje, kokios jos?.. Turbūt buvo labai tamsu, pirštai lytėjo tik faktūrą; ažūro ir piešinių, kaip visada, nesimatė.

* * *

Auliniai batai.

Visi intendantai yra nepataisomi vagys. Dauguma intendantų kankinasi dėl antsvorio. Galbūt todėl juos persekioja įvairios širdies ir kraujagyslių ligos. Intendantai dažniausiai miršta nesulaukę šešiasdešimties. Bet ne apie nusišėrusius intendantus kalba.

Sklinda kalbos, kad jis nušovė įniršio priepuolio metu kelis nekaltus eilinius. Puse lūpų pasakojama, kad jis išprovokavo žvalgybos skyriaus viršininko savižudybę naktinės tarnybos metu. Tiesa, tą kartą pastarasis prieš savižudybę nušovė du karininkus, kurie ramiai, nieko neįtardami, budėjo netoliese esančiame poste. Ryte jis aptiko kraujo klanus, todėl baisiai rėkė, taip įvaryda-

mas nemažai baimės savo pavaldiniams, kurie niekaip nebuvo susiję su įvykusiomis skerdynėmis. Bet ne apie skerdynes ir savižudį kalba.

Jis yra aukštas, lieknas, atletiškas. Jis – keturiasdešimtmetis ponas Kutrovskis, kurio žudikiškai tobulas kelnių kantas dalija plauką į dvi dalis. Jis yra pulkininkas; jis – pulko vadas, kuris anksti keliasi, nes jam rūpi pulko kasdienybė. Jo balsas skardus ir gerai „pastatytas". Jis rėkia už visus garsiausiai, nes tokia jo profesija, kitos jis neturi, apie kitą jis niekada nesvajojo. Jis daug kariavo, todėl taikos metu patiria diskomfortą. Bet ne apie diskomfortą kalba.

Pulkininkas Kutrovskis labai gerai moka žygiuoti. Jis aukščiausiai kelia savo ilgas ir labai raumeningas kojas. Jis žygiuoja kaip dievas. Jis, kai žygiuoja, virsta Viešpačiu. Jis tai žino, todėl stengiasi pranokti save ir, tiesą pasakius, kartais jam tai pavyksta. Bet ne apie paradus kalba.

Intendantas norėjo įsiteikti, todėl parūpino iš sandėlio pačius standžiausius odinius batus pulkininkui. Kutrovskis liko patenkintas, nes jis nuo kadetų korpuso laikų niekina tuos batus, kurie garankščiuojasi ir po savaitės marširavimo tampa panašūs į armoniką. Pulkininkas Kutrovskis nekenčia muzikos. Pulkininkui patinka tyla ir jo paties balsas – svaigiausia muzika – tiesios linijos ir logika, todėl jį galima vadinti klasicistu. Jo auliniai batai – Kutrovskio kolonos. Jos visada su juo. Batų kolonos ir Kutrovskis – neišskiriami Siamo dvyniai. Jis dievina savo batus ir neoklasicizmą. Jie niekada nesmunka ir saugiai saugo išpuoselėtus blauzdų raumenis. Tobulai kiaulės oda aptemptos kulkšnys. Batų aulai visada blizga, jie tyresni už tobuliausią veidrodį, į kurį kartais mėgsta žvilgtelėti brėstančios princesės ar vystantys narcizai. Kutrovskis rytais žiūri į aulus ir mato savo atvaiz-

dą. Visa tai jam teikia begalinį džiaugsmą, mat kiti dvasiniai išgyvenimai jam neprieinami. Todėl drąsiai galima sakyti, kad Kutrovskis – tai batai, o batai – Kutrovskis. Šiandien jis vėl juos apsiavė. Šį rytą jis vėl pažvelgė į savo atvaizdą.

* * *

Saulės negailestinga kaitra kepina mūsų smegenis. Mes stovime su savo kenčiančiomis ir čiurškančiomis smegenimis, kurios netrukus tekės per mūsų pečius, juosmenis. Tai, žinoma, graudu, tačiau mes laikomės, nes mes – profesionalai, mes – mėsa.

– Rikiuotis! – užbaubia mūsų visų numylėtinis – štabo viršininkas pulkininkas Sernikas, kurį mes meiliai vadiname Varškėčiu, nes toks minkštas, toks draugiškas, toks paslaugus jis jaunesniems karininkams. Mes renkamės jį ir tik jį iš gausybės štabo žiurkių, nes pieno produktai visada yra sveiki ir žada ilgą bei prasmingą gyvenimą garnizone, kuriame mes priversti leisti savo laiką. – Lygiuot! Ramiai! – staugia jis neva piktai, tačiau mes žinome, kad jo pyktis apsimestinis, nes pulkininkas Sernikas – reto gerumo žmogus, jis nenuskriaus voveraitės.

Mes stovime. Mes – viena siela, mes – jėga, mes – garantas, nes mes – kavalerijos pulkas. Mūsų žirgai patys eikliausi, mūsų torsai patys kiečiausi, mūsų pulko vyrų erekcija – pati standžiausia. Tiesa, pulkininkas Varškėtis – impotentas, tai žino ne tik mūsų pulkas, bet ir divizija, kurios štabas leidžia laiką sostinėje. Impotencija – ne bėda, nes Varškėtis visada pasirengęs padėti, paguosti. Jis yra mūsų geriausias bičiulis, nors ir impotentas. Tiek to, nesvarbu, jis greitai eis į atsargą. Kita vertus, atsargoje niekam nereikalinga potencija. Atsargoje gera gyventi su impotencija ir joje tarpti. Tai

Varškėčio žodžiai, kuriais jis mėgsta pasisvaidyti planuojant karo veiksmus Rytuose. Su impotencija, pats prisipažino, jis bičiuliaujasi jau antras dešimtmetis, nuo tada, kai davė atkirtį bolševikams. Nuo to atkirčio jam nebestovi. Jis nenusimena, mat padarė, jau būdamas impotentu, neprastą militarinę karjerą. Jis nesididžiuoja ja, tačiau sielos gilumoje turbūt yra laimingas, nes, pasisuktų jo likimas kitaip, šios nusigyvenusios aristokratų šeimos palikuonis bernautų nederlingose žemėse. O dabar – pulkininkas, kavalerijos pulko štabo viršininkas.

Mes laukiame. Mes – išrikiuoti. Mes – nebylių ir stabo ištiktų komanda. Liepų alėja ateina jis – Batai Kutrovskis. Jis eina lėtai. Jis nesižvalgo, jis net nežiūri į sustingusį Varškėtį, kuris netrukus raportuos, kad elitinis kavalerijos pulkas išrikiuotas. Kutrovskis neskuba, jis visada turi laiko, nes visas žmonijos laikas priklauso jam. Jis šią akimirką yra vyriausias laikrodininkas.

Kutrovskis meta cigaretę ant žemės ir gesina ją savo išpuoselėtų batų kulnu. Mes sustingę stebime šį reginį, kuris kartojasi jau daugelį metų.

Šiandien Batai Kutrovskis labai piktas. Pyktį išduoda pulkininko antpečiai, kurie nevalingai vis trūkčioja ir lyg nori atsiplėšti nuo didvyrio pečių, kad paliktų jį ir pakiltų dar aukščiau. Kutrovskis sulėtina žingsnį. Mes giliau įkvepiame. Varškėčio kūno temperatūra krenta ir jis dar standžiau sustingsta. Varškėtis – ledinis. Varškėtis – neskanus.

– Pulkas!!! – baubia mumija Varškėtis. – Ramiai! Ponas pulko vade, kavalerijos pulkas... – raportuoja Varškėtis.

Mes stovime ir bandome nekvėpuoti, nes kvėpuoti būtų savižudybė.

Varškėtis raportuoja plebėjui Kutrovskiui. Tai, žinoma, žemina jo aristokratišką orumą, nes jis yra senos

kunigaikščių giminės palikuonis. Giminės, kurios atstovai dalyvavo Griunvaldo, Tautų ir kituose mūšiuose. Visa tai, be jokios abejonės, praeitis, kurios geriau neprisiminti, nes Varškėtis šlykštisi savo praeitimi, ypač tuo mūšiu, kuris prieš gerą dešimtmetį vyko netoli kunigaikštystės sostinės. Apie jį jis niekada nepasakoja jaunesniesiems karininkams, kurie dažnai užsuka į jo buveinę pasiguosti ar pasigirti erotiniais laimėjimais.

Atrodo, kad kažkas vyksta. Pulkininkas Kutrovskis pertraukia Varškėčio raportą. Batai Kutrovskis gestikuliuoja savo rankomis ir, atrodo, šaukia. Varškėčiui tai ne naujiena, tačiau jis šią akimirką perdėm paklusnus. Varškėtis – pavaldinys.

Tie, kurie iš aukšto stebi popietinę rikiuotę, prisimerkia. Juos akina išrikiuotųjų kokardos – šviesos spinduliai smogia į akių lėliukes. Jie nemato, kad alėja eina adjutantas, dar pernai tarnavęs kalėjimo prižiūrėtoju, vedinas nuskriausta žmogysta. Žmogysta eina pulko vado link. Žmogysta – moteris. Ji stovi šalia Kutrovskio ir Varškėčio. Adjutantas kažką aiškina, – nieko nesigirdi, nes pulką nuo vadų skiria pagarbus atstumas. Ji kalba, griebiasi už širdies, demonstruoja nesuprantamus gestus, lyg ir verkia...

Pulkas išrikiuotas, nors žirgai arklidėse. Visas pulkas čia. Visi čia – kavalerija, kinologų kuopa, ryšininkų grandis. Šis kavalerijos pulkas – zoologijos muziejus, kaip mėgsta juokauti pulkininkas Varškėtis, vis dar svajojantis apie mobilų tankų batalioną. Debatai nesibaigia. Moteris vis dar kažką aiškina Kutrovskiui, apeliuoja į Sernіko gerą valią. Jos siluetas grakštus, tačiau ji stovi nugara į išrikiuotą pulką, todėl veido nematyti. Koks jos veidas?

Jie pajuda pulko link... Šventa Trejybė – Kutrovskis, Sernikas, adjutantas Marekas ir Dievo Motina – nekal-

tai pradėta mergelė. Jie praeina artilerijos kuopą, išminuotojus, žvalgus. Jie artėja prie mūsų, jie artinasi prie manęs...

– Jis, – sako mergina ir beda pirštu į mane. – Tai jis, – rodo mane Kutrovskiui ir Varškėčiui. – Jis! – šaukia ir apsiverkia.

– Po rikiuotės prisistatykite į štabą, – įsako man Kutrovskis.

– Klausau, – klusniai sumušu kulnais, nors nieko nesuprantu.

* * *

Pilkai dažytų durų siena. Aš sustoju ir bandau susikaupti. Aš labai ramus.

– Galima įeiti?

– Įeikite.

Kutrovskis rūškanas. Ant jo darbo stalo atskleistas žemėlapis, kuriame mes dar vakar drauge su Varškėčiu planavome puolamuosius veiksmus rytų kryptimi. Atrodo, kad mums pavyko paspęsti spąstus priešui – vienas kitas manevras, staigus atsitraukimas ir totalinis kavalerijos puolimas link kairiojo priešo flango, kur turėtų būti sutelkta gyvoji jėga – pėstininkai. Aš siūliau panaudoti dujas, tačiau štabo viršininkas nėra neleistinų karybos metodų šalininkas, todėl ši idėja turės palaukti geresnių laikų. Nejau Kutrovskiui nepatiko mūsų planas? Aš stoviu įsitikinęs, kad jame nėra grubių klaidų; strategija – iš vadovėlio, taktika – tobula. Kodėl jis toks piktas?

– Leitenante, – užbaubia žemu balsu Kutrovskis. – Leitenante, jūs pamynėte mūsų pulko garbę, jūs išniekinote vėliavą, kuriai prisiekėte, jūs supurvinote karininko mundurą! – šaukia jis ant manęs.

– Leitenante, mes jumis pasitikėjome, – antrina Kut-

rovskiui Varškėtis, – mes siuntėme jus mokytis į Paryžių, mes siejome su jūsų asmeniu dideles viltis, o jūs...

– Leiskite pasiaiškinti, – bandau įsiterpti.

– Tylėt! – užstaugia Kutrovskis. – Jums niekas nesuteikė žodžio. Jūs paniekinote mūsų šalies karininko garbę!

Kutrovskis pasitraukia tarp savo popierių ir plėšo priešais mano akis įsakymą dėl mano paaukštinimo, kurį žadėjo pasirašyti dar šią savaitę. Man skaudu, tačiau aš vis dar nesuprantu šio įniršio priežasties.

– Kur jūs buvote vakar? – klausia manęs Varškėtis.

Kaip tai?.. Vakar mes drauge su juo iki išnaktų plušome prie plano, kurį štabo viršininkas turėjo pateikti pulko vadui šį rytą. Nejau Varškėtis neprisimena? Kas čia vyksta?

– Ponas pulkininke, nejau neprisimenate, mes vakar iki vidurnakčio planavome karo veiksmus rytų kryptimi. Aš dar siūliau panaudoti cheminį ginklą, kuris galėtų nulemti staigią ir efektingą pergalę, tačiau jūs...

– Tylėt! – pertraukia mane Varškėtis. – Kur jūs buvote pietų pertraukos metu? Atsakykite.

Aš sutelkiu atmintį ir bandau prisiminti. Išties, kur buvau vakar nuo antros iki ketvirtos valandos?.. Kur? ...Užėjau į karininkų klubą, ten užkandau, vėliau šnektelėjau su intendantu dėl savo kuopos karių apatinių drabužių pamainos, surūkiau cigaretę, pasisveikinau su garnizono komendantu, vėliau patraukiau į miesto parką, nes buvo labai karšta, ten sėdėjau ant suolelio, varčiau „Kurjerį", sutikau šeimininkę, pas kurią nuomoju kambarį...

– Buvau...

– Užteks. Viskas aišku, – pertraukia mane nekantrus Kutrovskis. – Mums nereikia jūsų, leitenante, pasiaiškinimų, nes nusikaltimas akivaizdus. Pulkininke, – kreipiasi į Varškėtį, – raportą teks perduoti karinei proku-

ratūrai. O kol kas, leitenante, nušalinu jus, kol vyks bylos tyrimas, nuo užimamų pareigų.

– Tai nesusipratimas, – sakau, – aš net nežinau, kuo esu kaltinamas.

Kutrovskio veidą perkreipia pasišlykštėjimą manimi bylojanti grimasa. Varškėtis šiek tiek nuolaidesnis, tačiau tai, ką šią akimirką jis jaučia man, niekaip negalėčiau pavadinti simpatija. Mano veido išraiška turbūt ypač kvaila, nes vis dar nesuprantu, kuo esu kaltinamas.

– Vargšė mergaitė... – it sentimentalus tėvas nutęsia Varškėtis. – Sugriauti mergaitei gyvenimą... Taip negailestingai, taip žiauriai... Kai pagalvoju, kad tai galėjo būti mano dukrelė...

– Pulkininke, – įsidrąsinęs pertraukiu štabo viršininką, – jūs neturite dukros.

– Tylėt! – stabdo jis mane.

– Demonas avies kailyje. Tikras demonas, – bjaurisi manimi Kutrovskis. – Aš, pulkininke, pamenate, buvau *prieš* jo mokslus Prancūzijos karo akademijoje. Tai jūs, pone pulkininke, įtikinote mane, kad jis gabus, kad vertas stažuotės mūsų sąjungininkų Generaliniame štabe. Beprasmiška. Visa dabar beprasmiška... Tuščiai investuotos lėšos, laikas, neišsipildžiusios viltys etc.

– Aš baigiau Karo akademiją su pagyrimu, – noriu priminti pulko vadui.

– Skandalas. Skandalas!

– Nežinia, kaip į tai reaguos divizijos vadas. O jei sužinos spauda ar Vyriausiasis kariuomenės vadas... Baisu, tokia gėda pulkui. Mūsų pulkui, kuris varžosi dėl teisės vadintis Tadeušo Kosciuškos vardu!

– Tai nesusipratimas, – arogantiškai pareiškiu. – Jūs lemtingai klystate, ponai.

– Ne, leitenante, jūs peržengiate visas leistinas ribas.

– Aš skiriu jums savaitę arešto, – nežinia už ką nuteisia mane pulko vadas Kutrovskis.

– Taip tokiam ir reikia, – pritaria aptemusio proto pulkininkas Varškėtis. – Siaubūnas.

– Suimkite jį, ir į daboklę, – įsako pulko vadas iškviestiems komendanto kuopos kariams.

Aš nesipriešinu. Atiduodu vardinį šaunamąjį ginklą, neseniai gautą už sėkmingai suplanuotą provokacinę operaciją pasienyje, kardą, balną, diržą ir einu į daboklę tikėdamas teisingumu. Labai tikėdamas.

* * *

Ant barokinio stabo, į kurį šventadieniais traukia pulkai pasiruošusių atgailauti, užmaukšlinta kepurė, kurios viršūnę nepatingėta papuošti dekadentiniu kryžiumi. Visa laimė, kad šiandien atseit nepakeliamos Didžiojo kunigaikščio kepurės nesimato – vyksta restauravimo darbai. Piliečiai gyvena be simbolio, kurio, beje, nepasigenda, nes kančia būtų vaikščioti užversta į viršų galva ir be perstojo žiūrėti į dangų – laukti simbolių, ženklų, stebuklų. Miesto konservatorius parodė didelį entuziazmą ir susidomėjimą miesto paveldu, todėl iškilo pastoliai prie šventyklos. Bažnyčia apraizgyta mediena it mumija tvarsčiais. Kasdien vis aukščiau ir aukščiau iškyla nepatvarus statinys. Kai vėjas stipriau papučia, jis linguoja. Reikia turėti labai gerą koordinaciją, kad tvirtai išsilaikytum ant kojų ir nenukristum. Laipiojantys ja nesiskundžia.

Vyksta auksavimo darbai. Iš kur varganoje šalyje atsirado tas auksas, kuris netrukus guls ant metalinio kepurės paviršiaus ir vėliau bandys akinti nuskurusius miestelėnus, kurių jau seniai niekuo neįmanoma nustebinti? Kur jis išplautas – Pietų Afrikoje, Sibire, Indijoje?.. Kas jį išplovė, atkasė, atskyrė? Tiek to, tur-

būt visa tai nesvarbu. Kas svarbu? Svarbu papuošti iš išorės tuščiavidurį simbolį. Auksuotojas pedantiškai puošia karūną, milimetras po milimetro jis artėja prie tikslo – kopia į viršų kryžiaus link, kurio (nors vieną dieną) niekas negali pamatyti (judėjai ir musulmonai triumfuoja). Jis dengia nuvalytą paviršių vis plonesniu ir plonesniu sluoksniu, nes ir jam norisi tų blizgančių miltelių – nors gramo. Jis niekada nematė ir neturėjo tiek daug jam pavesto laikinai valdyti turto. Išties čia, ten, kur taip netoli dangus, kur atsiveria beribės erdvės ir neribotos galimybės (rojuje), niekas nepatikrins, nepastebės kelių dulkelių stygiaus. Auksuotojo godumas auga. Dabar jis teptuko galiuku, vienu plaukeliu paliečia paviršių – labai lengvai, labai švelniai – vos vos. Jo prisilietimas prie paviršiaus – jautriausias iš jautriausių, Dievo atodūsis. Jis giliai šnopuoja, nes dar vienas kitas potėpis, ir visa bus baigta; jis – turtingas. Teliko tiek nedaug... Ne, galima dar ploniau, galima vienu plaukeliu, galima išvis be plaukelio, nes iš apačios nesimato, iš ten niekada gerai nesimato, be to, visai kitaip atrodo – iškreiptas vaizdas. Vienas gramas, du gramai, gal net trys gramai... Auksuotojas skaičiuoja. Jis jau nebedažo karūnos-kepurės, nes tai beprasmiška, tai beprasmiška, tai beprasmiška... Jis kartoja šiuos žodžius ir tariasi visus apgavęs, jis – pats turtingiausias danguje. Tie, apačioje, niekingi, skurdžiai, prasmirdėliai etc. Jis. Tik jis... Nuo panašių atradimų ir minčių auksuotojui apsisuka galva. Ją pagauna nežinia iš kur atklydęs vėjo gūsis. Jis įsuka kūną ir it rąstą ridena oro kilimu – grindinio link. Auksuotojas krenta. Tai pirmas nelaimingas atsitikimas prie kunigaikščio karūnos. Kaltų nėra, juolab kad ir iš auksuotojo kūno nedaug kas telieka – amorfiška masė.

* * *

Paskatinantis žvaliau judėti durtuvo dūris į nugarą, ir durys užsitrenkia. Atskirtas. Izoliuotas. Spragteli raktas spynoje – vieną, du kartus. Tolstantys žingsniai – kaustytų batų koncertas atsisveikinimui. Smūgis pečiu į duris. Ne, jos neišverčiamos. Už ką? Kodėl? Dar vienas bandymas, antras, trečias. Spyris koja, kirtis plaštaka – bergždžios akustinės pastangos. Garsas atsitrenkia į neįveikiamą mūrą ir po akimirkos sugrįžta. Jis taip pat įkalintas.

Vienas.

Akys primerktos, jos netrukus apsipras su tamsa. Akys atmerktos, jos nieko nemato. Ribota erdvė. Žvilgsnis plaukia aplinkos paviršiumi. Pilkumoje besislepiančios plokštumos yra nelygios, grublėtos, aštrios, tačiau jos nesužeidžia žvilgsnio, nestabdo jo slinkties. Žvilgsnis skrodžia be pasipriešinimo, trintis minimali. Jau antrą kartą akys sukasi arenos ratu. Taip, čia nieko nėra, nieko ir negali būti, nes tai belangė kamera – skliautas, kambarys, palata, kaip teigia lotynų kalbos specialistai. Du žingsniai, trys žingsniai – išmatuota erdvė, kurioje galva siekia drėgnas lubas. Pelėsių kvapas ir naikinantis betoną grybas, paliekantis atlikto darbo ženklus – baltas siūles, kurios nesuteikia erdvei jaukumo.

Nugara atsiremia į sieną, smalsūs delnai liečia jos paviršių. Įbetonuotos stiklo šukės be perspėjimo sulenda į rankų poodį. Dilgtelėjimas. Ne, taip stovėti, taip ramstytis negalima; empirika patiria dar vieną pergalę. Vanduo sunkiasi pro lubas, tačiau neatvėsina proto. Mintys sunkios. Atrodo, kad lubų betoninė plokštė pamažu leidžiasi ir netrukus prislėgs kūną visa jėga. Galima pabandyti atsisėsti ant grindinio. Galima būtų atsigulti, išsitiesti ir žiūrėti į varvančius nuo lubų lašus, tačiau telkšantis vandens klanas atbaido nuo šio poelgio. Ką veikti,

ką daryti, apie ką galvoti, ką prisiminti, ką kaltinti, ko nekęsti, ko tikėtis?.. Klausimai be atsakymų, ir kūną persmelkianti drėgmė, vis plačiau pasiskleidžianti ir naikinanti būtos šilumos trupinius. Kelinta dabar valanda? Kiek laiko jau esu čia? Kiek ilgai čia turėsiu būti? Kodėl? Kodėl čia? Kodėl?..

Erdvė traukiasi. Laikas gęsta. Sąmonė silpsta. Keturmatį būties suvokimą keičia trimatis, trimatį – dvimatis, dvimatį... Konvulsinis trūktelėjimas, visa virsta menamu tašku, kurio nebesuvokia svaigstančio proto likučiai ir nemato niekur nebežiūrinčios akys. Kūnas subliūkšta.

– Jis toks tvirtas atrodė, – aidi koridoriais balsas.

– Jo medicininėje kortelėje yra įrašas...

– Mes jo nepastebėjome, jis toks neaiškus.

Kūnas be sąmonės išplukdomas iš kameros į dienos šviesą. Jis nieko nejaučia. Jis – išmirkęs vandenyje sielis.

* * *

– Aš vis dar negaliu atsitokėti...

– Aš taip pat, pone pulkininke.

– Tiesą pasakius, jau seniai jis man nekėlė didelio pasitikėjimo. Jis buvo kažkoks įtartinas, šalinosi kolegų. Tiesa, gerai išmanė strategiją. Šiek tiek stigo taktikos žinių, tačiau mokslas Akademijoje kompensavo šią spragą. Kita vertus, neatrodė toks ūmus.

– Ne, iš Paryžiaus jis grįžo neatpažįstamai pasikeitęs.

– Ką jūs turite galvoje, pulkininke Sernikai?

– Man žinoma, kad Akademijoje jis buvo gan arogantiškas. Aš gaudavau ne vieną privatų signalą.

– Kodėl manęs neinformavote?

– Aš neteikiau jiems per daug didelės reikšmės.

– Aš, pulkininke, kaip pulko vadas, norėčiau konkrečiau sužinoti apie šį karininką. Jūs suprantate, kad tai neeilinis įvykis pulke.

– Pirma žinia, kurią man perdavė telegrafu, buvo faktas, kad pirmąją mokslo dieną mūsų aptariamas karininkas nusigėrė ir nebegalėjo pastovėti ant kojų iškilmingoje rikiuotėje. Jis tapo visų šalių karininkų pajuokos objektu, mat jam pasidarė bloga ir jis apsivėmė. Ir tai įvyko iškilmingoje rikiuotėje, kurioje dalyvavo mūsų sąjungininkų elitas.

– Man atrodo, pulkininke, kad jūs be reikalo sureikšminate šį faktą. Turint galvoje jų amžių, karinę patirtį, pagaliau jo biografijos peripetijas, nematau čia didelės tragedijos. Visi mes buvome kažkada be atsakomybės, ne kartą girti stovėjome rikiuotėje. Pamenu, kai carinėje armijoje...

– Aš suprantu, pulko vade, jūsų toleranciją, tačiau mūsų pulko karininkas apsivėmė kaip tik tuo metu, kai rikiuotę apžiūrinėjo pats Petenas. Jis buvo toks girtas ir tiek prisigėręs, kad nesusilaikė ir apvėmė maršalo mundurą, kuris, visi tai žinome, buvo ne tik Prancūzijos didvyris, herojus ir sąžinė, bet ir ministras. Maršalas pasidomėjo, iš kurios šalies šis karininkas. Jūs galite įsivaizduoti, kokią nuomonę susidarė ministras apie mūsų šalį, pulką, militarinę krašto potenciją.

– Taip, tai skandalas, – abejingai konstatuoja Kutrovskis.

– Tačiau tai ne pabaiga. Kai iš jo burnos išsiveržė, taip sakant, fontanas, šalia stovėjęs karininkas savo delnu bandė jį užkimšti. O mūsų leitenantas...

– Ir ką gi tas mūsų leitenantas, – domisi Kutrovskis užšokdamas ant žirgo.

– Jis atplėšė nuo burnos karininko de Golio ranką ir įsikibo į pastarojo ausį, kurios dalį po neilgai trukusios kovos atskyrė nuo galvos. Kilo skandalas. Iškilminga mokslo metų atidarymo rikiuotė buvo sužlugdyta. Jaunas prancūzų karininkas pasruvo kraujais, nes ten, prie

ausies, jam buvo pažeista kažkokia arterija. Teko kviesti į aikštę medicinos tarnybos kapitoną, tačiau pastarasis tuo metu izoliatoriuje smaginosi su kažkokia kekše. Jį ir aptiko su ta merga pasiųstas pagalbos kareivis. Tačiau jį taip išgąsdino išvystas izoliatoriuje vaizdas, nes jaunuolis buvo iš giliai tikinčios ir dorovingos šeimos, kad pastarasis krito nuomariu, trenkė galvą į spintą, kur buvo sudėti medicininiai instrumentai, pasruvo kraujais, putomis ir dar visokiomis bjaurastimis, apie kurias net nesinori užsiminti. Kekšė ėmė klykti. Ji pagalvojo, kad tai savižudis, kuriam iš burnos jau liejasi priešmirtiniai skysčiai. Pastaroji, kaip vėliau išaiškėjo, niekada nebuvo mačiusi kraujo. Ji taip garsiai klykė, jog jos balsą išgirdo belgų turistai prie bokšto. Tad jie būriu patraukė link Akademijos. Susirinko minia. Kažkas ėmė šaukti, kad prasidėjo karas. Jaunas prancūzų karininkas, paveiktas saulės ir nesulaukęs greitosios kapitono pagalbos, apalpo. O mūsiškis vis vėmė ir vėmė. Ne pirmos jaunystės maršalui pasidarė silpna – širdis ėmė per daug greitai mušti. Jis paprašė adjutanto tabletės, o tai išgirdęs mūsų jaunasis karininkas užbaubė savo girtu balsu, kad geriausias vaistas nuo širdies permušimų yra giesmė ir užstaugė mūsų šalies himną. Tuo metu atsigavęs jaunasis beausis prancūzų karininkas tėškė mūsiškiui antausį ir susilaukė adekvataus veiksmo. Pacifistinių nuotaikų turistai tuo metu bandė prasmukti į Akademijos teritoriją, vyresnieji karininkai bijojo, kad neatlaikys gležni mokyklos vartai. Maršalas dėl silpnos širdies akyse ėmė stingti; išbėgo į aikštę klykianti ir nuoga kekšė, kurią vijosi pusnuogis medicinos tarnybos kapitonas. Žodžiu...

– Nieko, visko pasitaiko, – nesistebi pulkininkas Kutrovskis ir patogiai įsitaiso balne. – Tai ne karas, tai ne Verdeno pragaras.

– Vėliau mūsų leitenantą vos sutramdė. O kai jis išsiblaivė, kai stovėjo priešais mokyklos viršininką ir turėjo pasiaiškinti, pareiškė, kad neva nieko neprisimenąs. Po šio įvykio aš gavau telegrafu pirmąjį signalą iš Paryžiaus.

– Ir nuslėpėte šį faktą nuo manęs, – dar patogiau įsitaisydamas balne nepiktai burbteli pulkininkas Kutrovskis.

– Taip jau atsitiko, – teisinasi štabo viršininkas Varškėtis, kuris visada buvo ir yra palankus jaunesniųjų karininkų nekaltoms išdaigoms. – Aš maniau, kad panašūs incidentai daugiau nepasikartos.

– Apsirikote?

– Kitą kartą jis apkrėtė triperiu tris gailestingąsias seseris iš Invalidų namų, dėl ko teko skelbti karantiną.

– Dėl triperio tai jūs, pulkininke, perlenkiate. Ar neseniai dar pats savo adjutantą siuntėte, prieš tai įsakęs niekam nepasakoti, į miesto vaistinę.

– Atleiskite, pulkininke, bet tai paskalos.

– Ne paskalos. Tokios ir paskalos. Kai jis jau norėjo kirsti garnizono ribą, sustabdžiau jį ir priverčiau pasiaiškinti, kur taip skuba tarnybos metu. Viską man išklojo.

– Tai šmeižtas, pone pulkininke. Tai žiaurus ir negailestingas šmeižtas. Jūsų žiniai, pulkininkas Sernikas jau dešimt metų susilaiko nuo lytinių santykių. Dešimt metų!

– Nežinau, nežinau... – vis dar geros nuotaikos abejoja pulko vadas pulkininkas Kutrovskis, kuris jau seniai pamiršo ką tik nubausto leitenanto pražangą. – Kita vertus, ar didelė čia vertybė štabo viršininkui ir pulkininkui dešimt metų nesantykiauti? Aš galvoju, kad nedidelė. Jokios čia nėra vertybės. Nes, kai filosofiškai pagalvoji, kas tai yra vertybė? Kas? Atsakykite man, pulkininke.

– Aš galvoju, kad vertybė tai yra žmogaus susitarimo su savo sąžine dalykas. Štai aš, pavyzdžiui, susitariau su savo nuodėminga sąžine, kad man vertybė bus susilaikymas. Ir tai yra *man* ir *mano* individuali vertybė.

– Taip, čia jums sunku būtų prieštarauti. Pagal jūsų logiką, jei aš šiandien nutarsiu nesišlapinti, tai...

– Pulko vade, aš į jus kreipiuosi kaip vyresnis amžiumi...

– Suprantu suprantu, – giliai įkvepia labai jau patogiai sėdėdamas balne jaunesnis amžiumi už Varškėtį Kutrovskis. – Tai kaip jums atrodo, kreipiuosi į jus ne kaip į štabo viršininką, kaip į vyresnį amžiumi, daugiau gyvenimiškos patirties sukaupusį, kodėl leitenantas, su kuriuo mes siejome tokias dideles viltis, nesusilaikė ir išbarškino tą mergą? Aš, pavyzdžiui, jo nesuprantu. Aš, kaip žmogus, gal ir suprasčiau, bet kaip karininkas... Nors, kita vertus, nesuprantu ir kaip žmogus – kam prievartauti? Tiek aplinkui... Ogi mūsų leitenantas turi pasisekimą tarp karininkų žmonų. Jam tereiktų... Kodėl jis taip pasielgė? Gi sužlugdė visą savo karjerą. Viskas velniop nuėjo. Kodėl? Paaiškinkite man, pone pulkininke.

– Galbūt tai buvo aistros akimirka... Tačiau aš linkęs galvoti, kad jam nepavyksta realizuoti savęs tarnyboje, jis joje neišsisemia, neišsikrauna, todėl ir suka į šalį. O kas pakelėse? Mergos.

– Pagal statutą mes jį dar turime teisti karininkų garbės teisme.

– Taip, kai tik karinė prokuratūra ištirs visas aplinkybes.

– O gal paieškom, pone pulkininke, išeities; gabus vis dėlto vaikis. Ne, tie mokslai užsienyje nieko gero neduoda. Nieko.

– Pulko vade, atkreipkite dėmesį, nenoriu liūdinti be reikalo, tačiau man dingojas, kad pono kumelė apšlubo.

– Negali būti, – staiga iššoka Kutrovskis iš įsivaizduojamos kumelės – Kaštonės – balno. – Jėzus Marija, Dievo Motina, kokia nelaimė, – palinksta pulkininkas po sėdmenimis. – Vargšė mano Kaštonė... Kaštone, mano Kaštone... Maršalo Kaštonė...

* * *

Popietė visada yra desperatiška. Šimteriopai desperatiškesnė yra sekmadienio popietė, kuri periodiškai aplanko ne metropolijas, o vadinamuosius *kitus* miestus. Reti piliečiai tai suvokia. Jie gyvena lyg su skafandrais, apsaugančiais juos nuo nemalonių minčių. Retai šiuose geografiniuose taškuose gimsta prasmingos mintys, reikšmingi darbai. Dauguma įsivaizduoja gyvenantys savo vietoje, savo laiku, – prasmingai. Jie teigia, kad yra laimingi. Tačiau visa tai yra tik nostalgija paženklinta iliuzija, kurią gimdo išsilavinimo ir intelekto stoka bei katastrofiškai siauras pasaulio suvokimas. Jie nesupranta, kad visa, kas vyksta tomis sekmadienio popietėmis – pasivaikščiojimai, susitikimai, pramogos – tėra blausus normalaus gyvenimo atspindys, parodija, įgaunanti neretai žiaurias grotesko formas. Skausmingai šviečia saulė, beprasmiškai teka upė, be tikslo ir pasitenkinimo įveikiami iki skausmo pažįstami atstumai nuo vieno taško iki kito. Namų fasadai įkyrūs, ypač kai juos apšviečia saulė, kuri nepatingi atskleisti provincijos miesto skurdo. Tad toks ir laisvas laikas, kurį išnaudoti niekas nei moka, nei turi sąlygų. Galbūt todėl provincijos miestų popietės yra paženklintos siaubingu stinguliu, tuštuma ir beprasmybe, iš kurių spąstų niekas net nebando išsivaduoti. Kova su stinguliu yra juokinga ir graudi. Ji pasmerkta nesėkmei.

Jungtinis gaisrininkų ir policininkų pučiamųjų orkestras. Mėgstantys sekmadienio popietėmis pamuzi-

kuoti jau susirinko dulkėtame parke. Jie, pasiskirstę grupelėmis, laukia pradžios, laukia signalo, kad galėtų pūstelti į varinius instrumentus orą ir taip įkvėpti merdinčiam miestui nors šiek tiek gyvybės. Deja, netrukus nuskambėsiantys garsai ir jų sąskambiai nedaug kam suteiks pasitenkinimą. Visi žino, kad orkestras nedarniai muzikuoja. Suprantama, visi mėgėjai. Visi čia mėgėjai, visi čia saviveiklininkai. Ant medinės estrados išstatytos kėdės, atneštos iš netoli esančio apgriuvusio parko sandėlio. Variniai instrumentai išpuoselėti, jie blizga. Jie traukia debilokus miestelėnų žvilgsnius, nes nėra daugiau pramogų šiuo dienos metu. Smalsesni spokso į įvairaus dydžio dūdas, suguldytas it numirėliai ant kėdžių. Užuojautos verti jų žvilgsniai, jie taip pat negyvi. Policininkai ir gaisrininkai nuobodžiauja. Jie bando slėptis nuo vasaros kaitros medžių pavėsyje. Vieni rūko, kiti šlemščia savo iš namų atsineštus sumuštinius – ištirpęs sviestas ant drėgnos duonos ir agurko skiltelė – standartiniai pavakariai. Kažkas gurkšnoja limonadą, kitas nori alaus, nes vakar ilgiau nei visada truko šeštadienis – dar vienas beprasmis lapelis kalendoriuje. Įsidrąsinę vaikai ropščiasi ant estrados, laksto, gainioja vienas kitą. Jų likimas nulemtas, jie užaugs, gyvens ir mirs šiame mieste, kurio niekas plačiame pasaulyje nei girdėjo, nei sužinos apie jį, beje, kaip ir apie potencialius piliečius, kurie krykštauja ir nežinia kodėl džiaugiasi. Begalinį liūdesį kelia vaikų šėlsmas, tačiau nieko nepadarysi, nieko nepakeisi, nes taip nulemta.

Kažkoks vaikas prisiartina prie tūbos, liečia ją. Jis turbūt pirmą kartą taip akivaizdžiai susiduria su nepažįstamu ir todėl paslaptingu daiktu. Jis it laukinį žvėriuką atsargiai glosto instrumentą, braukia delną juo, nepatikliai tikrina. Lyg į gaisrą bėga, užšoka ant estrados ir veja nuo instrumento vaiką ūsuotas storalūpis

gaisrininkas. Vaikas apsiverkia ir apsisiusioja iš baimės. Jis šiandien jau neišgirs koncerto, sekmadienio popietė jam baigta.

Jaučiantis savo vertę jungtinio pučiamųjų orkestro dirigentas kviečia ant estrados muzikantus. Vadovas toks mažas, kad tik išsiskiriantis iš kitų baltas policininko munduras jį leidžia pastebėti. Policininkai ir gaisrininkai, šiandien mutavę ir virtę muzikantais, tingiai lipa ir užima savo vietas. Jie mankština lūpas, seilėja jas, neva kad išgautų tobulesnius garsus. Šiandien jiems įsakyta nustebinti miestiečius nauja programa, kurią pripuolamai repetavo žiemą ir pavasarį. Jie labai ruošėsi, jie labai stengėsi, todėl vėlai sugrįždavo po tarnybos į namus. Kiti, tiesą pasakius, visai negrįždavo, nes kas gi tuose namuose laukia...

Neūžauga iškelia rankas... Tylos akimirka. Visi provincijos melomanai sustingsta. Visi, įskaitant ir nuvarytus nuo estrados vaikus, užgniaužia kvapą. Netrukus pasigirs... Trombonistas praeitą savaitę išsimaudė upėje. Jis joje išbuvo ištisas dvi valandas, todėl peršalo ir dabar, kai toks atsakingas momentas, šnirpščia nosį. Žmona jo nenorėjo leisti į koncertą, nes jis karščiuoja. Vis dėlto jis trenkė kumščiu į stalą ir išėjo pasirodyti, pademonstruoti miniai savo meną. Neūžauga dirigentas priverstas jo laukti ir klausytis šnirpštimo. Jis atlaidžiai, pro sukąstus dantis, šypsosi, nes šnirpštimo solistas – policijos padalinio vadas. Nuo jo daug kas priklauso. Solo partija užsitęsia. Ji labai liūdna.

Leharas, Kalmanas, Milokeris, Štrausas, Zeleris, vėl Leharas, vėl Milokeris ir dar kartą Leharas, Štrausas... Ofenbachas vieną kartą, antrą, trečią... Spengia ausyse. Mažiau mylintys tokią muziką traukia toliau nuo parko, jie pasėdės vėsioje bažnyčioje. Vaikai verkia, o pabaiga dar taip toli, taip toli... Silpsta muzikuojančiųjų

jėgos. Vis rečiau ir rečiau jie pučia pagal parašytas gaidas, vis dažniau ir dažniau dirigentui tenka sustabdyti orkestrą ir pradėti viską iš naujo. Atrodo, kad sekmadienio muzikinė popietė niekada nesibaigs. Atrodo, kad tai tęsis amžinybę. Galima būtų pakilti ir eiti, tačiau kur? Ne, geriau būti čia, geriau dusti tvankynėje ir niekur nejudėti. Judėti ar kažkur traukti būtų savižudybė. Niekas nenori mirti, todėl vieni groja, kiti neva klauso. Vieni ir kiti kankina ir kankinasi. Kurie iš jų didesni kankiniai? Šv. Sebastijono kančios – palaima Venecijoje, kurią nutapęs išreiškė Antonelo da Mesina. Niekas nesuvokia, kad tai kankinių sambūris. Niekam nė motais, kad šv. Sebastijonas džiūgauja, kad į jo kūną laidomos strėlės, o ne policininkų ir gaisrininkų jungtiniai garsai.

Mergina stypčioja nuo vienos kojos ant kitos. Jos akyse – siaubas, kurio ji stengiasi neparodyti. Jos ausyse – garsų šiukšlynas, kurio ji nesugeba iškuopti. Ji, atrodo, nelaimingiausia iš visų. Ji bando valdyti savo veido grimasas, tačiau instinktas stipresnis už žandikaulio raumenis. Ji netrukus apalps – nuo karščio, dulkių, smarvės. Ji svyra. Ji linksta. Ji – neišlaikantys pusiausvyros aukštakulniai juodi suvarstomi batai, pilka suknelė, vos dengianti kelius. Ir nuogos pabąlusios alkūnės.

– Jums negera?..

Akys atsimerkia. Ji mato uniformą. Išlygintą, išpuoselėtą uniformą, kurią jau spėjo padengti pilkos parko dulkės. Viskas lyg pro rūką. Blyškūs silueto kontūrai. Geležinkelietis? Konduktorius? Traukinio mašinistas? O gal – stoties viršininkas? Ne, jis per jaunas. Paštininkas?.. Stoties viršininkui turbūt apie penkiasdešimt. Jis jaunesnis. Kiek jam? Trisdešimt? Trisdešimt trys? Taip, galbūt apie trisdešimt. Nors...

– Prisėskite po medžiu, čia pavėsis, – prilaiko ją už alkūnių šaltos rankos.

Nugara atsiremia į šiltą medžio kamieną. Oda priglunda prie kietos žievės ir pasidabina niekam nematomu abstrakčiu reljefiniu piešiniu. Kojos sutinsta, jas vis veržia standžiai užrišti batai, kurie siaubingai spaudžia.

– Nuaukite man batus, – vos girdimai prašo ji ir persmelkia nepažįstamąjį keistu žvilgsniu.

Jis palinksta. Atsiklaupia ant kelių. Jo uniforminės kelnės išsitepa žolės žalia. Susijaudinęs bando atvarstyti raištelius. Nesiseka, nes jis skuba. Reikia lėčiau, lėčiau, kartoja, tačiau kilpelės virsta mazgais. Jis nieko negali padaryti. Bando dantimis, apseilėja raištelius, dėl to mazgai tik sutvirtėja. Jam nejauku, kad jis toks nevalyvas. Jis nedrįsta jai pažvelgti į akis. Jis bijo pamatyti tą keistą žvilgsnį, kuris prieš akimirką jam smogė it elektros srovė. Jis išsipurvina, jį išpila prakaitas, tačiau raišteliai vis nepasiduoda. Jie nenugalimi, lyg specialiai taip būtų klastingai suraišioti.

Skirstosi publika. Skirstosi gaisrininkai ir policininkai. Visi greičiausiai patrauks namo, nes per tokį karštį būti mieste neįmanoma. Triūbos guldomos į savo sarkofagus, kuriuose kęs vienatvę ir lauks kitų repeticijų, kitų sekmadieninių koncertų – seilėtų bučinių į muštukus. Lauktos ryte pakilios nuotaikos kaip nebūta. Net orkestro vadovas nepatyrė satisfakcijos. Jis liūdnas ir pavargęs – nieko nenustebino. Visus pribaigė karštis ir muzikos entuziastų programa. Ačiū Dievui, kad neatsirado prašančių pakartoti, bisuoti. Ačiū Dievui, kad dar vienas sekmadienis baigiasi! Visa tik į gerą. Parkas tuštėja. Netrukus sargas bandys sušluoti paliktas šiukšles. Netrukus visa baigsis.

* * *

– Išveskite mane iš čia. Išveskite, – prašo ji bergždžiai plušančio prie jos kojų.

– Jus palydėti iki namų? – nedrąsiai klausia.

– Oi, tik ne iki namų, tik ne iki namų, – irzliai ir su neslepiamu pasišlykštėjimu pareiškia.

Jis padeda jai atsistoti. Vėl prisilietimas prie alkūnės. Tačiau šį kartą delnai šilti, prakaituoti. Jos suknelė prilipusi prie nugaros. Nepatenkinta mina ji pasitaiso ją, atplėšia nuo savęs.

– Kur man jus vesti?

– Veskite, kur tik norite, – sako ji ir begėdiškai įsistebeilija į jo akis.

Jis neturi kur trauktis. Jis neturi kur dėti savo akių. Jis sukaupia valią ir taip pat bando į ją žiūrėti. Iškalbingas žvilgsnių pašnekesys, kuriam žodžiai tik trukdytų. Jis nejaukiai jaučiasi, mat griūna jo sekmadieniniai planai. Jis nepratęs prie tokių aplinkybių.

– Aš neprisistačiau, – sako jis nepaleisdamas jos alkūnės.

– Tai prisistatykite.

– Rochas Kovalskis, pašto tarnautojas, – siekia pabučiuoti jos ranką.

– Pašto tarnautojas? – stebisi ji.

– Kodėl jus tai glumina?

– Išties tai neturi jokios reikšmės. Visiškai neturi reikšmės, – sarkastiškai juokiasi demonstruodama jam savo pranašumą. – Eime, – sako ir dalykiškai patraukia pirmyn, išsilaisvindama iš jo drėgnos rankos.

Ji eina taip greitai, jog jis priverstas ją vytis. Jis šiek tiek žemesnis už ją, todėl supranta, kaip komiškai aplinkinių akimis jis atrodo. Gėda. Be reikalo jis norėjo pasirodyti paslaugus. Be reikalo. Gerai, kad parke tuščia, gerai, kad nėra pažįstamų. Gerai, kad nieko čia nėra, – provincialo malda prieš popietės miegą. Gerai, kad niekas nemato, – miesčionio būties formulė. Jis susilygina su ja. Jis nori jos žvilgsnio, o mintyse sklando viena idė-

ja: sėdėčiau dabar namuose... Ką kalbėti? Ko paklausti? Kodėl kalbėti? Kodėl klausinėti? Jis gi jos nepažįsta. Jam jos nereikia. Kur ji eina? Kodėl jis seka paskui ją?

– Jums jau geriau? – sukaupęs drąsą klausia.

– Rūpinatės? – klausimu į klausimą atsako.

– Tokiame karštyje...

– Nereikia, – pertraukia ji. – Tokiame karštyje labai gerai, – užbaigia jo nenorėtą išsakyti mintį.

– Mes galime pasėdėti prie upės...

– Tik ne prie upės, – nelėtindama žingsnio dar kartą sugriauna Rocho netvirtus planus.

Jis nežino, ką pasakyti. Jis beviltiškai tuščias. Jis neranda žodžių, kurie galėtų nors akimirką ją sudominti ir prikaustyti prie jo.

– Aš domiuosi Veimaro Respublikos žlugimo aplinkybėmis, – kalbina jis ją, tačiau ji net nepasuka galvos, nors ir nepertraukia šį kartą. – Visą laisvą laiką skiriu netolimai istorijai. Studijuoju ją. Todėl, kalbant apie šį istorijos laikotarpį, kuris ir mus palietė, visai nenuostabu ir beveik neišvengiama, kad tie, kurie troško prasmingo gyvenimo beprasmėj Veimaro Respublikoj, ieškodami nusiraminimo ar įkvepiančių pavyzdžių, nukreipė žvilgsnius į Vokietijos istoriją. Štai, pavyzdžiui, Tomas Manas, jis tik praėjus metams, kai gavo Nobelio premiją, tapo Veimaro Respublikos šalininku.

– Nuobodu.

– Nenorėčiau su jumis sutikti, – sako Rochas šnopuodamas, nes dabar jam tenka sunkiai kopti brūzgynais kažkur į viršų – medžių šakos braižo jo glotniai nuskustą veidą ir siaubingai erzina. Jis įtaria, kad jį išpylė raudonos dėmės. – Ne paslaptis, kad Bauhauso veikla buvo išradinga ir įvairi; tipografija, baldų ir šviestuvų dizainas, – šnopuodamas vardija, – kilimai, keramika, knygų rišimas, spalvotyra, šokio menas – visa tai buvo

daroma laisvai ir kūrybiškai. Daugybės sukurtų daiktų įtaka pasiekė net mus: mes sėdime ant kėdžių, kurias suprojektavo Marselis Braueris, ir skaitome raides, kurių šriftą nupiešė Herbertas Bayeris. Todėl mes negalime šių faktų ignoruoti, nes tai tiesiogiai liečia ir mūsų šalį.

– Čia, – sako ji ir sustoja.

Paštininkas Rochas išvysta miesto panoramą. Jis niekada čia nesilankė, nors vadina save miesto, kuriame gimė ir gyvena, patriotu – nėra kojos iš jo kėlęs; tolimiausia kelionė, į kurią jis leidosi, buvo gretimas kaimas, mat teko laidoti tolimą giminaitį. Rochas apstulbęs. Jis neturi ką pasakyti, nes čia, ant šios kalvos, kur buvo negailestingai barbarų nukryžiuoti misionieriai vienuoliai, priešais jį staiga išnyra nuoga moteris ant aukštakulnių batų. Akies krašteliu, kai grožėjosi didinga, jam pasirodžiusia, miesto panorama, Rochas dar spėjo pamatyti, kaip nusileido it paukščio plunksna ant žemės lengva jos suknelė, kaip ji žaismingai atgulė ant žolės... O dabar ta moteris, kurią jis sutiko atsitiktinai, netikėtai, susiklosčius aplinkybėms, išsirengė, stovi nuoga, jau gulasi... Jau gulasi ant žolės šalia savo drabužio... Guli šalia jo, po jo kojomis...

– Ko lauki, ko stovi, padaryk, kad man skaudėtų, – sako ji netekusiam amo Rochui, kuris pasijunta toks menkas, toks niekingas atsivėrusios prieš jį miesto didybės fone.

– Aš nežinau net jūsų vardo, panele... – išlemena ir traukiasi.

– Berta. Vadink mane Berta, – sako žemu balsu kildama ir tiesdama rankas Rocho munduro atlapų link nepadoriai nuoga moteris.

Haliucinacija? Taip nebūna. Mano mieste taip negali atsitikti! Ne, taip negali būti, nes taip negali būti! Rochas susijaudinęs, jis traukiasi atatupstas, jis praranda

pusiausvyrą. Jis rieda kalno, ant kurio buvo nukryžiuoti pranciškonai, šlaitu ir balsu kartoja: „Berta, Berta, Berta jos vardas..."

* * *

Pabandysime prisiminti. Pabandysime sutelkti visą skurdžią atmintį, kad galėtume išvardyti ir taip rekonstruoti. Tad... vartai.

Vartai...

... miesto, bažnyčios, kapinių, jūros, pragaro, rojaus, Dantės, Rodeno, skaistyklos, gynybinės sienos, futbolo aikštės, golfo, Brandenburgo, Kremliaus, galų, mūriniai, akmeniniai, plieniniai, cukriniai, dvasiniai, tvirti, neįveikiami, supuvę, svetingi, paslaptingi, siauri, platūs, aukšti, žemi, girgždantys, barokiniai, atviri, užrakinti, gotikiniai, eklektiniai, balti, juodi, spalvoti, surūdiję, griūnantys, neproporcingi...

Prie vartų ištisą dieną klūpi elgeta ir prašo išmaldos. Jis apdairus – po jo keliais paklotas kilimėlis, ant kurio nestatytų savo mėšlinos kojos prisiekęs didmiesčio dekadentas. Tačiau šioje geografinėje platumoje labai drėgna, tad estetika nesvarbi, ji – trečiaeilis personažas, kuriam visatos dramaturgas nepaskyrė pjesėje net kuklios replikos. Visi čia dekadentai, nors to ir nežino. Galbūt nutuokia, tačiau labai miglotai. Elgeta skleidžia galingą ir svaiginančią smarvę, tačiau jis nori įtikinti praeivius, kad už gautą išmaldą pasimels pajuodusiai nuo laiko mergelei, tad išsipildys visi praeinančių naivuolių troškimai. (Šio miesto gyventojų norai niekada neišsipildo.) Čia visi smirdi ir skleidžia desperacijos dvoką, prie kurio buvo pratintasi ne vieną šimtmetį. Ne tik klūpantys prie šių vartų, bet ir kertantys juos, prausiasi tik kartą per savaitę. Beje, ne uoliai. Čia visi purvini, apaugę prietarais, nerealiomis viltimis, ambicijomis, kompleksais.

Elgeta įkyrus. Jis apeliuoja į apsaugotą aukso šarvais moters atvaizdą vartuose. Jis kažką gargaliuoja sau po nosimi, o tai turbūt turi reikšti, kad jis meldžiasi už kitus. Kodėl už kitus? Nejau tai viduramžiai? Jis rodo į neva šventąją ir bando įtikinti, jog stebuklingas paveikslas saugo, globoja. Baisu eiti pro elgetą, tačiau laukiantys nežinomybėje neatidėliotini reikalai nugali baimę. Reikia nekvėpuoti, reikia užsimerkti, nieko nematyti, nieko negirdėti, tada galima prasmukti pro vartus, kuriuose ateityje toks pat kaip elgeta nesveikas popiežius kėsinsis aukoti mišias, nes neva juose saugomas stebuklingas ir todėl šventas „nekaltai pradėtos" paveikslas. Tiesą pasakius, elgeta niekada nematė paveikslo, nes jis nuo gimimo aklas, kurčias, nebylys, neužuodžiantis ir be skonio receptorių. Tačiau tai neturi reikšmės, mat jis intuityviai pasirinko gerą vietą – klūpo prie vienintelių mieste išlikusių vartų, kurių jau seniai niekas nebesaugo, nes tai beprasmiška – kelias į nuodėmę per šventumą laisvas.

– Tikiuosi, kad dar pasimatysime šiame gyvenime, leitenante, – sako budintis karininkas atrakindamas karinio dalinio vartus.

– Taip, žinoma.

Sugirgžda metalas. Kurtinantis trenksmas. Plieninė siena už nugaros. Kažkas peržengė ribą. Kažkas žengė žingsnį.

Elgeta nieko nepastebėjo, nes jis nepagydomai nejautrus.

* * *

Akies regėjimo laukas yra labai ribotas. Jis, tiesą pasakius, yra niekinis, mat negali apčiuopti niuansų, kurie yra ir klesti už jo suvokimo ribos. Bet niuansai mus domina. Ypač niuansai. Mus domina švelnūs prisilieti-

mai, nutylėjimai ir beprasmės pauzės, kurios neva kažką reiškia. Rašančiojo akis mato tik ribotą formatą. Siaurą. Išplėštą. Nesvarbu, koks jis yra – stačiakampis, kvadratinis, ovalinis, netaisyklingos formos; tegu ta problematika domisi pitagoriečiai ir panašūs į juos antikos kultūros adeptai. Mūsų šią akimirką nedomina geometrija, nes mes juokiamės iš apskretėlio Sokrato, kuriam antrą kartą paskelbėm mirties bausmę. Mes nesame antikos meistrai. O tai yra nemenka vertybė. Mes nesimokėme pas Lisipą, Praksitelį ar Aristofaną. Mes žvelgiame į pasaulį pro ribojančią pasaulį prizmę. Tokie mes esame. Tai turbūt didelė laimė. Mes žvelgiame ne pro langą, nes jį atverti būtų savižudybė – labai šalta. Mes žvelgiame pro plyšį tarpduryje ir tariamės, kad tai, ką matome, esame verti to, ką privalome pamatyti. Mes, skaudu prisipažinti, regime vien savo svajonių atšvaitus.

Ranka gula ant sėdmenų. Ranka leidžiasi žemyn. Plaštaka smalsauja po suknele, kyla aukštyn, apčiuopia kelnaičių gumą. Visada smalsūs pirštai palenda po ja – duslus trenksmas, pasiekiantis kiaušidę, kurį išgirsta tik nebylys smalsautojas, nes jis turi *homo sapiens* smegenis. Plaštaka leidžiasi į kelionę... Sėdmenų klampusis latakas, kuriuo slysti sunku, mat stabdo studijuojamosios vasariniai prakaito stabdžiai. Ji taip pat jaudinasi. Tačiau delnas keliauja. Jis siunčia impulsus į apsvaigusias smegenis. Smegenys siunčia signalus į snaudžiančias erogenines zonas, kurios pabunda iš letargo miego. Visos erogeninės zonos mobilizuotos. Jos pasiruošusios ir išsirikiavusios. Jos laukia. Jos pasirengusios totaliniam karui, kurį tikisi laimėti prieš kitas erogenines zonas ir G taškus. Jos pasitiki savo jėgomis. Jos skelbiasi nugalėtojomis.

Putli svetima ranka užgriebia dar svetimesnę. Vienas kitas veiksmas ir puolantis-neva smalsaujantis pri-

verstas atsitraukti. Jis galėtų tęsti savo delno-pirštų kelionę, tačiau sustoja pusiaukelėje. Jis nedrįsta. Kodėl nedrįsta? Raudonai lakuoti nagai laimi nebylią dvikovą.

– Tu ką, Berta?..

– Atstok.

– Aš negaliu tavęs pažinti...

– Pasitrauk nuo manęs.

– Kodėl?

– Nyk iš čia, – sustaugia Berta ir išvaduoja sėdmenis iš prakaituoto plikio įkyrių pirštų.

– Ne, to dar nebuvo...

– Eik tu šikt, – trenkia antausį ir skubiai išeina iš geležinkelio stoties, į kurią netrukus turi atvykti ekspresas iš sostinės.

* * *

– Malonėkite palaukti kelias sekundes...

Pro mano kojas be garso praslenka žilų plaukų kupeta.

– Prašau...

Jis sodina mane į kėdę. Balto audeklo burė pakyla, suplazda, nusileidžia ant pečių ir užveržia kaklą. Kūnas nevalyvai pasimuisto, balto audeklo kilpa atsileidžia. Dabar galima laisviau kvėpuoti.

– Jūs be uniformos? – stebisi jis kuisdamasis prie savo instrumentų, kurių krūvoje ieško man tinkančio.

Aš tyliu ir žiūriu į savo atvaizdą veidrodyje. Nieko įdomaus, nieko naujo.

– Pirmą kartą matau jus su civiliais drabužiais...

Aš įsuktas į drobulę, kurios piramidės viršūnę puošia mano galva.

– Išėjau į atsargą.

– Jūs? – stebisi jis. – Toks jaunas ir jau – į atsargą!

– Taip jau susiklostė aplinkybės.

– Turbūt turėjo kažkas atsitikti...

– Ne, nieko neatsitiko, – neketinu aiškinti ir tęsti šios temos.

– Bet vis tiek turėjo kažkas įvykti, – neatstoja jis nuo manęs.

– Nieko neįvyko. Išėjau į atsargą, ir tiek.

– Aš, tiesą pasakius, taip pat kažkuria prasme esu atsargoje, – porina jis galąsdamas žirkles.

Matau veidrodyje savo veido grimasą, kurios jis nepastebi, mat jo žvilgsnį prikausto mano pakaušis.

– Gerai, kad nebenešiojate kepurės. Per tokį karštį vaikščioti su kepure – savižudybė; plaukus turiu galvoje. Kasdien nešiojant kepurę galima labai lengvai nuplikti, nes oda nekvėpuoja. Jai, kaip ir žmogui, taip pat gaivaus oro reikia. Štai ir ant jūsų galvos matau randą... Nebijokite, tai ne randas, tai jūsų nešiotos kepurės įspausta žymė – netaisyklingas sklastymas. Niekis, mes jį panaikinsime. Ar jau seniai atsargoje?.. Kiek metų jūs tarnavote?.. Taip, per tas nelemtas kepures plaukai praranda tvirtumą. Po kelių kepurės nešiojimo metų jie virsta liauni, lengvai lūžta. Žinoma, ne tik šios, bet ir kitos priežastys skatina plikimą. Aš kerpu daug jaunų vyrų, kurie atrodo kaip seniai, nes nuplikę. O kodėl nuplikę? Štai jūs, aš suprantu, kad jus statutas vertė nešioti uniforminę kepurę. Tačiau kas verčia civilius? Jie karščiausią dieną vaikšto skrybėlėti, todėl anksti ir nuplinka. Aš suprantu rabinus, jiems reikia, tačiau kodėl skrybėles nešioja katalikai, ateistai ir laisvamaniai? Ką, jie nori kuo greičiau nuplikti? Nesuprantu. Taip, dar pora metų, ir jūsų plaukai būtų pradėję slinkti. ...Bet taip giliai įsirėžė tas randas... Plauką pagydyti labai sunku, beveik neįmanoma. Kūną gali išgydyti, net sielą, o plauko – niekaip. Galima, žinoma, bandyti tepti aliejais, dabar muilo įvairaus yra; vokiečiai šioje srityje toli pažengė. Ta-

čiau dažniausiai tai tuščios pastangos. Jūs man kaip jaunas žmogus paaiškinkite, kodėl jie vis dėlto dengia savo galvas? Aš niekada nenešiojau ir nenešiosiu galvos apdangalo. Net šalčiausią žiemą. Kam? Ir pažvelkite – visus plaukus turiu. Aš net juokauju, kad, sulaukęs penkiasdešimties, turiu jų daugiau nei prieš dvidešimt metų. Kartą per mėnesį tenka nuo kaktos kelis ne vietoje išaugusius rauti. Ir pažvelkite – vos keli žili, vienas kitas. Savo gyvenime man teko įvairiausių galvų ir plaukų regėti. Kai kartais įsigilinu, paklausiu savęs – ką aš mačiau savo gyvenime? – vien galvas. Tik jas. Įvairiausius pakaušius, kaklus, ausis, kaktas... Ir viskas. Tik pagalvokite: mano paskirtis šioje žemėje – regėti įvairiausias galvas. Ir kokių tik jų nėra! Įvairiausios. Tai tik iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad mes panašūs esame. Tik iš pirmo žvilgsnio... Visų galvos skirtingos. Vienų kaip kiaušinis, kitų kaktos siauros, trečių smilkiniuose duobės, ketvirtų plokšti kiaušai ir t. t. Kartais slenki žirklėmis, lygini ir, žiūrėk, į duobę galvoje įsmunki. Tą patį galima pasakyti ir apie plaukus. Aš manau, kad iš vieno plauko galima daug ką pasakyti apie žmogų. Plaukas – kosmosas, filosofija. Niekam dar nepavyko įminti plauko mįslės. Jis gi neperšlampa! Kaip nagas. Ar gali nagas peršlapti? Ar gali kanopa peršlapti? Ar gali peršlapti ląstelė? Aš manau, kad jis, geriausiu atveju, gali išmirkti. Tačiau, sutikite su manimi, visa tai ne tas pat. Nesąmonė, kai vartojama sąvoka „šlapi plaukai". Atskiras plaukas negali būti nei drėgnas, nei šlapias. Jis yra tuščiaviduris. Kaip šiaudas. Taip, tarp plaukų susilaiko vanduo, tačiau tai dar nereiškia, kad jie sušlampa. Jei aš galėčiau įminti plauko mįslę, pats turtingiausias žmogus žemėje būčiau. Kita vertus, žmogaus plaukai – degradavęs kailis. Todėl man ir yra įdomu, kaip buvo tais laikais, kai žmonių kūnus dengė kailis, saugojęs juos

nuo šalčio. Ar buvo tada plikų? O jeigu buvo, kodėl buvo, kaip į tuos plikius žiūrėjo kailėti? Kodėl atsirado pirmasis plikis? Kokios priežastys lėmė, kad jis nupliko? O gal nupliko tik atskira grupė, gyvenusi, pavyzdžiui, Afrikoje? O gal Azijoje? Aš esu skaitęs vokiečių žurnale, kad Amerikos indėnams neauga barzdos, kad jų kūnų nedengia plaukai. Kodėl, atsakykite man? Kodėl mes, gyvenantys Europoje, tokie plaukuoti? Kokį ryšį turi plaukuotumas su civilizacija? Jei mes teigsime, kad esame aukštesnėje socialinėje, kultūrinėje ir intelektinėje išsivystymo pakopoje, tai kodėl esame tokie plaukuoti? Paradoksas. Mes turėtume būti pliki ir gyventi totalinio plikumo apsuptyje. Tačiau taip nėra. Kita vertus, man įdomu, ar gyvenančios Šiaurėje primityvios tautelės yra plaukuotos. Įtariu, kad mažiau plaukuotesnės už mus. Aš jau nekalbu apie pigmėjus, kurie plaukuotumu negalėtų pasididžiuoti. Tad plaukas, plaukai, plaukuotumas yra galingas slėpinys, kurio paslaptį saugo istorija. Tačiau ir vėl... Kaip ir kada išdygo pirmasis plaukas? Iš ko jis susidarė? Kokios priežastys nulėmė, kad jis vieną dieną ėmė ir išdygo? Niekas nesidomi šiomis problemomis. Niekam neįdomu. Kodėl, pavyzdžiui, nepanagrinėjus, kuo skiriasi plaukas nosyje nuo plauko kirkšnyje, kokios jų ypatybės, kokios bendrybės? Kodėl plaukas skyla? Man yra tekę susidurti su tokiais plaukais, kurie skildavo ne į tradicines dvi, o į penkias, net aštuonias dalis. Jie atrodydavo kaip puokštės, kaip palmės, kaip kaktusai iš egzotiškų kraštų. Vienu metu aš buvau pasiryžęs surinkti įdomesnių plaukų kolekciją, kurią po mirties ketinau padovanoti mūsų miesto universitetui. O, kokių įdomių egzempliorių turėjau! Pasitaikė net degtuko storio plaukų. Kitus galėjai tampyti kaip gumą, tokie plastiški buvo. Dar vieni buvo su neįprastom šaknim – centimetro ilgio dalys. Apie šaknis būtų atskira

kalba, nes tai jau visai kitas pasaulis. Man yra tekę sutikti geltonų, juodų, raudonų, ultramarininių šaknų. Vienos savo galuose turėdavo bumbuliukus, kitos – dygliukus, trečios skleisdavo aitrų kvapą, ketvirtos būdavo sausos, penktos padengtos vos įžiūrimais pūkeliais, šeštos švytėdavo tamsoje etc. ...Atsimenu, atsimenu tą apgamą... Tad nerasite pasaulyje dviejų vienodų plaukų. O mūsų atbukusi akis mato tik garbanotus, lygius, juodus, baltus. Jūs kokį vakarą išraukite savo plauką ir kruopščiai apžiūrėkite jį. Jums atsivers begalybė. Nereikia net mikroskopo, pakaks įdėmaus žvilgsnio. Aš visada, kai kerpu plaukus, prisimenu, kad turiu reikalą su paslaptimi. Kiekvienas kirpimas – bandymas nors milimetru priartėti prie plauko mįslės vartų. ...Vienas plaukas kerpamas diagonaliai, kitas stačiu kampu... Aš esu girdėjęs, kad yra žmonių, kurie garbina plaukus. Tai kaip tikėjimas. Jie juos garbina it didžiausią šventenybę. Aš juos suprantu. Kiekvieną kartą, kai juos sušluoju ir turiu išmesti į šiukšlių dėžę, man nesmagu, lyg nuodėmę daryčiau. Jaučiuosi taip, lyg būčiau kažką nužudęs, o dabar slepiu nuo teisingumo įkalčius – kūnus, daug, daug kūnų – šimtus, tūkstančius, milijonus... Dieve, kiek žmogžudysčių aš įvykdžiau! Kiek aš palaidojau kūnų, kurie dar galėjo augti, džiaugtis gyvenimu ir teikti džiaugsmą kitiems. Baisu. Baisu ir pagalvoti. Ir šios mintys mane pesekioja kasdien, kiekvieną valandą, minutę. Štai, krenta jūsų plaukai... Krenta, o man taip liūdna, taip liūdna... Berta, vaikeli, nenaudėle...

Aš sustingstu prieš savo atvaizdą. Aš nebematau savo veido, nes veidrodyje atsispindi ji, ta!..

– Ji! Tu! – krūpteliu ir rodau pirštu į veidrodyje pasirodžiusią merginą. – Tai tu! – rėkiu negyvam portretui, kuris prieš pusmetį lemtingai parodė į mane.

– Nejudėkite, aš jums įkirpau, – susierzina kirpėjas-barzdaskutys.

Aš nieko nejaučiu. Aš matau ją! Aš atpažįstu tą moterį! Ji už mano nugaros.

– Palauk! Sustok! – pašoku nuo kėdės, leidžiuosi ją vytis. Išbėgu į gatvę.

* * *

Girgžtelėjimas. Gilus atodūsis – kėdė su palengvėjimu atsipučia. Ji tuščia ir laisva. Pavėluotas girgžtelėjimas, tai pasostės oda susigrąžina savo prarastą formą. Ji išsipūtusi, todėl kaip du vandens lašai panaši į pagalvę, ant kurios taip miela priglausti savo veidą. Kėdės pasostė yra pagalvės antipodas – ant jos glaudžiasi įvairiausi užpakaliai. Jeigu pasostė turėtų sielą, ji greičiausiai dėl tokios lemties labai nerimautų, nemiegotų naktimis, o jei ir miegotų – sapnuotųsi jai košmarai. Lėtai vėsta pasostės oda, prieš pusšimtį metų nudirta nuo kiaulės. Pastarosios mėsa jau seniausiai suvalgyta, suvirškinta ir defekuota, kaulai – mineralai, kurie bandė patręšti nederlingas žemes. O oda tęsia prasmingą būtį. Jau greitai, netrukus ji išsigydys ir liausis karščiavusi; temperatūra nukris ir bus tokia, kokia siaučia šioje patalpoje. Kėdė tuščia. Ji džiaugiasi tuštuma. Tik jos konstrukciniai rėmai – atlantai – be perstojo nori guostis-girgždėti, mat jie priversti laikyti šią akimirką virtusią beprasmę pasostę. Kojos taip pat turi ne vieną priekaištą – pavargsta. Kol trys laiko (plokštuma – antikos geometro past.) – viena ilsisi. Vėliau keičiasi. Taip ir sukasi ratu jų būtis. Tiesa, kėdės kojos apautos. Jos pakaustytos veltinio skiautėmis-bateliais – kad nebraižytų grindų lako, į kurį žiūrint galima pamatyti it gintare ne vieną laike įstrigusį plauką-inkliuzą.

Pasostės nekenčia visi – kojos, rėmai, kandeliabrai,

sparnuoti angelai, ereliai, vynuogių kekės, reljefinės tulpės ir lelijos, liūtų galvos, grifonai, kuriais išpuošta kėdė. Pasostė jaučia didelę nuoskaudą turbūt. Tačiau, ką padarysi, – ji taip supanašėjo su užpakaliu. Ji – užpakalis, užpakalio idėja, gyvenanti nepriklausydama nuo mūsų sąmonės. Ji šąla. Netrukus temperatūra bus kaip lavono – užpakalio-pasostės.

– Sėskitės, – pasigirsta balsas. – Minutėlę, jums per žemai. Aš tuoj atnešiu pagalvėlę...

Kėdės dalys sugriežia dantimis. Kojos išsiskečia. Į trijų atramos taškų plokštumą įtraukiama ketvirtoji kėdės koja, – niekas netinginiaus, visi vienodi, visi dirbs. Pasostė nebegali kvėpuoti. Ji – taip pat auka, kurią kasdien represuoja neva aukštesnės jėgos. Kėdės idėja galinga, tačiau jos dalims stinga vienybės, kad, susitelkus lemiamai kovai, imtų vieną dieną, subyrėtų ir taip išsilaisvintų iš užpakalių priespaudos.

– Dabar patogu? – teiraujasi paslaugusis.

– Taip, – atsako burna.

Kėdei trūksta kantrybė. Iki galutinės pergalės – viena akimirka.

Ji jau čia.

– Aš jums padėsiu atsikelti... Skauda?..

* * *

Daug šimtmečių niekas nebuvo matęs karalienės kūno. Amžininkai, regėję jį nuogą, nepaliko jokių erotinių prisiminimų. Niekas nieko išsamiau nepapasakojo. Sklido kalbos, kad oda buvo švelni, kad veidas gražus. Tyra siela?.. Jokių žinių apie klubus, kojas, krūtis. Jokių užuominų apie liežuvį – darbštų meilės pasiuntinį, kurio raudona it koridos bulių spalva įaudrino naivų karalių.

Karalienės kūnas be blakstienos... Karalienės palaikai, išgriebti iš atsitiktinai atrastos kriptos purvo. Šimt-

mečio karstas. Šimtmečio kaulai. Šimtmečio įvykis. Kantriai laukta svaigioji sensacija. Karūna ant kaukolės, auksinė lentelė ant krūtinės su užrašu, įrodanti, kad tai Ji, – mirusios monarchės pomirtiniai atributai, kuriuos sukūrė nežinomo auksakalio ranka. Mirusi karalienė, lavonas, suiręs kūnas – pagarbą keliantis topmodelis, kurio atvaizdas neva pagarbiai publikuojamas pirmuosiuose laikraščių puslapiuose, nes visi, tiek daug girdėję apie ją, reikalauja pamatyti, išvysti, įvertinti, kad vėliau galėtų išsakyti savo nuomonę rūpestį kėlusiu istorijos klausimu: ar ligonė ji buvo?.. Atrasti griaučiai mobilizuoja pavaldinių palikuonių vaizduotę. Ne vienas slapta įsivaizduoja ir svaiginasi miražais, kad jo protėvis eventualiai galėjo suteikti ir gauti malonių iš jaunos karalienės. Saldžios mintys. Galbūt todėl ji tokia artima ir ne mažiau geidžiama, kaip prieš keturis šimtus metų. Visi į ją žiūri – neatpažįstami bruožai, bedvasio kūno liekanos, išstatytos parodai. Karalienė, išsirenginėjusi prieš išrinktuosius, paverčiama nepataisoma ekshibicioniste. Ji rodo save. Ji demonstruoja tai, kas iš jos liko. Ją verčia tai daryti. Ji, nors ir monarchė, negali priešTarauti, jos nuomonės niekas nepaiso. Nesantys norai paverčiami niekais. Ji, paslaptingai tūnojusi nepasiekiamoje drėgmėje ir taip ilgai saugojusi legendinio kūno grožybes nuo plebėjų akių, priversta atverti savo mirties bjaurastį, kuri paverčiama pasididžiavimo objektu, simboliu, prieš kurį įsakoma atsiklaupti. Netrukus palaikai bus iškilmingai išstatyti nežinomybę truksiančiai parodai – ji bus akivaizdžiai parodyta visiems, norintiems ją išvysti. Karalienė gulės karūnuota ir girdės nesibaigiančias kalbas, kad tai ji kalta dėl galingiausios dinastijos žlugimo. Prieš iškilmes karstas bus užkaltas, tačiau vis tiek smalsuoliai sąmonėje paliks saugoti jos nuogos atvaizdą.

– Tai vis dėlto, kokia buvo mirties priežastis? – klausia klientas.

– Ekspertai nedrįsta nuvilti visuomenės.

Šluotelės šeriai kutena kaukolės skruostikaulius, akiduobes, žandikaulį... Dar keli brauktelėjimai, ir karalienė bus išlaisvinta nuo šimtmečio purvo. Į karstą ji atsiguls ištirta, ištyrinėta, švari, sterili ir papuošta. Bet tai jau bus kitoks grožis.

– Bet nuo ko gi ji mirė?..

* * *

Bespalviu laku padengtas nagas. Panagėje galima įžiūrėti smulkius purvo trupinius. Jei leisies gilyn, jei eisi dar toliau ir į panagę pažvelgsi pro mikroskopą, tada galėsi tapti bakterijų orgijos liudininku, kurio parodymų jau seniai laukia švaros prokurorai. Tačiau niekas nesileidžia į panašias keliones, mat jos labai pavojingos. Galbūt pavojingos ne tiek kelionės, kiek pasekmės, mat niekas negali garantuoti liudininko saugumo. Dėl šios priežasties niekas ir neliudija. Dėl nesutinkančių liudyti nutraukiamos bylos. Dėl bailių teisingumas negali skleistis visu savo grožiu. Ak taip, bespalviu laku padengtas nagas... Piršto oda tamsiai ruda. Ne, tai ne pajūrio aristokratiškas įdegimas, tai proletaro daržininko odos spalva – neatskiriama palydovė. Šioje odoje, atidžiau pažvelgus, matomi smulkūs įbrėžimai-žaizdelės. Kitose vietose galima pamatyti randelius – baltus latakėlius. Žaizdelės užsitraukusios. Kai kurios iki šiol pūliuoja, todėl pro jas kasdien sunkiasi keli mililitrai geltono skysčio. Tiesa, nei žaizdelių, nei skysčio bespalviu laku lakuoto nago suverenas nepastebi. Visa tai jau seniai jam tapo įprastu reiškiniu, kuris neteikia papildomų nepatogumų ar rūpesčių. Tad oda, ta, kuri yra prie nago ir kyla aukštyn, aptraukdama piršto kau-

lus, ir kraujuoja, ir gyja, ir šiek tiek pūliuoja. Bet visa tai niekis. Pirštas turi labai išsivysčiusį sąnarį. Ypač pirmąjį, kuris stirkso it prilipintas svetimkūnis ir primena vienu metu bumbulą, kamuolį ir sultingą kriaušę. Sąnariai yra ne paskutiniai šio piršto akcentai. Į juos galima būtų valandų valandas žiūrėti ir medituoti, nes jie yra paslaptingi – aptraukti oda kauburiai, po kuriais gali slėptis žvėriukas, lobis ar žmogui dar nežinoma gyvybės forma. Odos raukšlės ant sąnarių, kai šie lankstosi, elastingos. Jos išsiplečia, susitraukia, todėl ramiam pirštui suteikia papildomos žaismės. Plaukelių nematyti, tačiau jie yra. Tai jie ir odos poros paverčia piršto faktūrą unikalia ir nesupainiojama su kitomis kūno dalimis. Tiesa, prie lakuoto nago yra dalis apkramtytos negyvos mėsos, jos apstu visame nago perimetre. Šią akimirką jos (negyvos mėsos, bet ne dvėselienos) ypač kaip tyčia nedaug, todėl nesileisime į spekuliacijas ir išmintingai patylėsime šiuo klausimu.

Ir štai ant šio piršto, ant šios įstabios dieviškos formos, užmautas sidabrinis žiedas, kuris, galima spėti, jau seniai įaugęs į poodį. Pirštas ir žiedas – viena nedaloma forma, vienas kūnas, kuris palieka neišdildomą įspūdį pirmą kartą jį išvydusiems. Norint nuimti žiedą su aleksandrito akim, reiktų kirsti pirštą, o gal... net plaštaką, ranką. Tai toks šis kairės rankos smilius ir žiedas – neperskiriami dvasiškai Siamo dvyniai.

– Paleiskit mano ranką, – šaukia mergina. – Man skauda, – inkščia Berta.

* * *

Militaristų siekiama siesta. Kiekvienas ją išnaudoja taip, kaip sugeba. Vieni mėgsta nusnūsti, nes tarnyba šaliai alina, tad atima daug jėgų, kiti, ištvermingesni, skęsta svetimoteriavimo pelkėje, mat mieste yra ne vie-

na prieinama paslauga ir pagunda, treti mankština ir taip jau tvirtus karinguosius raumenis, nes nori būti neįveikiami, dar kiti – gerkles, t. y. balsus, kiti nieko neveikia – žiūri į tuštumą. Bet yra tokių, kuriems siesta niekada nebuvo ir nebus prie širdies.

– Štai čia, šioje vietoje, – energingai rodo ranka pulkininkas Kutrovskis, – pastatysim kariams išvietę – dvidešimt trijų skylių. Tegu turi.

– Pulko vade, – pagarbiai kreipiasi greta einantis pulkininkas Varškėtis, – teks nugriauti arklides. Ogi pats sakėte praeitos planuotės metu, kad ketina jas plėsti.

– Ne, šiuo metu išvietė mūsų pulkui yra svarbesnė, ji – pirmoje vietoje, – dar kartą rodo į aikštelę greta arklidžių.

Pulkininkai niekada tuščiai laiko neleidžia. Vos atsiranda laisvesnė akimirka, jie ją skiria pulko ateičiai.

– Bet ar pakaks dvidešimt trijų skylių mūsų pulkui?.. – abejodamas sustoja pulkininkas Varškėtis. – Turint galvoje, kad mūsų pulke yra du tūkstančiai karių, tokiu būdu viena skylė aptarnautų net 86,956521 karius. Ar ne per didelė vienai skylei apkrova? Arba, kitaip tariant, vienam mūsų pulko kariui tektų tik 0,015 skylės. Jei bandytume aksonometriškai visa tai įsivaizduoti, esu įsitikinęs, kad vaizdas būtų graudus. Todėl drįstu, pulko vade, būdamas pulko štabo viršininkas, siūlyti daugiau skylių.

Pulkininkas Kutrovskis susimąsto. Jis suraukia kaktą, krimsteli lūpą, pasilenkia ir rankomis bando timptelti savo bato aulą. Pasiseka, aulas vėl tiesus ir toks panašus į pabūklo vamzdį, kad gali juos palaikyti to paties tėvo vaikais.

– Kiek šiuo metu mes turime skylių? – po pauzės teiraujasi Kutrovskis.

– Keturiolika, – raportuoja Varškėtis.

– Tokiu atveju...

– Viena skylė aptarnauja 142,85714 kareivius, arba, kitaip kalbant, vienas kareivis naudojasi 0,007 skylės dalimi.

– Katastrofa! – susijaudina Kutrovskis. – Aš net negaliu vizualiai įsivaizduoti. Bet minutėlę, jei mes nenugriausime senos carinės pulko išvietės, tai turėsime pulke 37 skyles. O tai bylos, kad kareiviui teks 0,0185 dalis skylės.

– Kitaip tariant, – pertraukia pulko vadą štabo viršininkas Sernikas, – viena skylė aptarnaus 54,054054054 kareivius.

– Taip... – toliau mąsto Kutrovskis ir vėl palinksta, jau prie kito, bato aulo, – bet mes, pulkininke Sernikai, turime atskirą išvietę štabe.

– Tada iš dviejų tūkstančių pulko karių reikia mus minusuoti...

– Minutėlę. Nereikia taip skubėti, – suklūsta apdairusis Kutrovskis. – Čia būtina įsigilinti į problemą. Štai jūs, pulkininke, norite sakyti, kad skylėmis naudosis 1998 nariai. Bet tai netiesa. Pagal jūsų kuklius apskaičiavimus, jei mes negriaunam carinės išvietės ir pastatom naują, tai kiekvienam, neskaičiuojant mūsų, teks 0,0185185 dalis skylės. Arba, kaip mėgstate sakyti, viena skylė aptarnaus 54 karius ir karininkus. Tačiau šie skaičiavimai absoliučiai netikslūs ir nieko verti.

– Kodėl? – nustemba štabo viršininkas.

– Štai jūs sakote: pulko vadas ir štabo viršininkas naudojasi atskira išviete. Nesąmonė. O kur kadrų skyriaus viršininkas, slaptojo skyriaus karininkas ir du kapralai, kur visas mobilizacijos skyrius – keturi karininkai ir eilinis, kur pulko vado pavaduotojas, tiesa, jis atostogauja, operatyvinis skyrius – trys karininkai?! Kas dar?..

– Garnizono komendantas ir budintis štabe karininkas.

– Štai. Kiek jų jau priskaičiavote?

– Su mumis – 17 personų.

– Matote, kaip galima greitai apsirikti. Tokios klaidos gali būti fatališkos mūsų pulkui.

– Aš sutinku, – kaltai prisipažįsta Varškėtis. – Bet tada situacija, kurią planuojame, nėra tokia beviltiška: skylė aptarnaus 53,594594 karius. Tai nėra taip blogai.

– Žinoma, – pritaria pulko vadas Kutrovskis. – 0,0186585 dalis skylės, tai ne 0,0185185.

– Ir ne 0,007.

– Taip. Be jokios abejonės.

– Tai kaip, pulkininke Kutrovski, paliekam 37 skyles ar griaunam seną išvietę?

– Nėra jokios kalbos.

– Paliekam ir statom, statom ir griaunam, viską griaunam ir nieko nestatom, ar paliekam ir nestatom?

– Oi ne, čia dar reikia gerai pagalvoti, apskaičiuoti. Reikia profesionalo. Štai, mes nepriskaičiavom pulko buhalterio, ogi jis taip pat naudojasi štabo išviete. O kur dar tie, kurie atsitiktinai užklysta, kaip antai ta mergina, kurią vos iškrapštėme prieš pusmetį. Pamenate, pulkininke?

– Kur neprisiminsi! Vargšė mergaitė...

– Jūsų antpetis, pulkininke, kreivai guli, – meta pastabą Kutrovskis išsiblaškiusiam ir išraudusiam nuo protinio darbo štabo viršininkui.

– O aš mačiau Mariją P., buvau jį sutikęs, – dar labiau įrausta Varškėtis.

– Nejau?

– Taip, ėjau sekmadienį pasimelsti ir išpažinties į Vartus, tik priėmiau komuniją ir žiūriu – Maria P. Jis sargauja bažnyčioje, apsileidęs toks, nepasakytum, kad buvo perspektyvus karininkas. Nors ir nedera, tik priėmus Dievą, bandžiau užkalbinti, bet nusisuko nuo manęs –

atseit vis dar pyksta. O ko pykti? Ko pykti? Pats kaltas, pats bėdos su ta mergiote prisidarė.

– Tai Maria P. prie Vartų sargauja? – stebisi pulko vadas Kutrovskis. – Ne, to negali būti – nesvarbu, kad mes jį degradavom, tačiau širdyje jis gi kaip buvo, taip ir liko karininkas. Kur tai matyta, leitenantas Maria P. – bažnyčios sargas. Apsirikote, pulkininke...

– Ne. Galiu prisiekti – Maria P. ...

– Galbūt per griežtai mes tą kartą su juo... Bet kodėl jo niekada ten nemačiau, aš taip pat į Vartus einu melstis, nuo vaikystės ten komuniją priimu. Ir kleboną gerai pažįstu, zakristijonas – tolimas mano žmonos giminaitis. Reiks jį paklausinėti. Marija P. – sargas. Ne, tokio viražo nesitikėjau. Padėti vaikinui gal reiktų – užsisargaus...

– O kur, kita vertus, – samprotauja Varškėtis, – jis galėjo eiti... Po to, ką padarė, kas drįstų jį priglausti. Tik bažnyčia. Tik ji.

– Taip, – sutinka pulko vadas, – bažnyčia visus priglaudžia. Nė vieno dar neatstūmė. Baisiausias nusikaltėlis ten ir gerą žodį išgirsta, ir duonos kriaukšlę gauna.

– Žinoma, – pagyvėja Varškėtis, – blogiausiu atveju – komunija galima maitintis.

– Komunija kaip komunija. O ką, jis ten ir glaudžiasi? Klebonas turbūt sandėliuką kokį išskyrė...

– Ko nežinau, tai nežinau. Sakau tai, ką savo akimis regėjau – sargauja.

– Bet ir spaudžia man tie batai... Žinai, pone pulkininke, – Kutrovskio žvilgsnis nulinksta prie pėdų, – prastai batsiuvys man batus pasiuvo – spaudžia, pėda prakaituoja. Žiūrėk, – neįtikėtinai greitai nusiauna batą, – kokia koja, lyg iš ispaniško bato būčiau ištraukęs. Tarpupiršiai kažkaip keistai pabalę...

Pulko vadas įninka nagrinėti savo pėdas. Varškėtis

taip pat palinksta prie jų. Jis stambus, daug gyvenime išgyvenęs, senas jau, todėl netrukus atsiklaupia, nes taip nepatogu jam stovėti susilenkus. Jis it per mišias susikaupęs žiūri į savo pulko vado pėdas...

– Betgi, pone pulko vade, – lyg elektra trenktas atšlyja nuo Kutrovskio pėdų Varškėtis, – tai grybelis.

– Nejau? – ne juokais išsigąsta Kutrovskis ir jau siekia atgal įvynioti savo pėdas į ne pirmo švarumo autus.

– Palaukit, – sustabdo savo vadą štabo viršininkas pulkininkas Sernikas.

Varškėtis nepasididžiuoja ir vėl atsiklaupia. Jis patraukia šalin trukdančius batus ir neįprastai dvokiančius autus. Jis jau turi savo rankose Kutrovskio pėdą. It stropiausias gydytojas jis apžiūrinėja pulko vado tarpupirščius – išskečia, suglaudžia, vėl išskečia savo mikliomis rankomis paciento kojų pirštus, pakrapšto odą nagu, paseilėja, pakrapšto, patrina, atplėšia gabalėlį keisto audinio, pauosto, apžiūri jį saulės šviesoje, įtrina vėl į odą, stebi pokyčius. Kutrovskis nieko nesako, nes jo akyse – išgąstis. Net tada, kai bolševikai buvo priartėję prie sostinės ir naujai atkurtai valstybei iškilo grėsmė, jis taip nebijojo. O dabar bijo...

– Ne, tai ne grybelis, – konstatuoja Varškėtis. – Išties baltų dėmelių yra (ir ne viena), yra lokalinių paraudimų, kai kuriose vietose oda giliau įtrūkusi – matosi kaulas, kitur nežymiai suskeldėjusi ir padengta mažyčiais žvyneliais, kurie skleidžia nemalonų kvapą. Greta šių židinių aš matau nedideles kraujosruvas, tačiau jos neturi gąsdinti. Ne, pone pulko vade, tai ne grybelis, jums nereikia jaudintis. Tačiau į gydytoją rekomenduočiau kreiptis, mat ilgainiui neprižiūrima pėda gali pradėti pūti.

– Štabo viršininke... – nesitraukia išgąstis nuo Kutrovskio veido. – Pulkininke... – nori, bet negali pasakyti.

– Patikėkit, aš gerai išmanau mikologiją. Mikoplaz-

mos, mikorizė, mikotoksikozė, mikotrofija ar mikoplazmozė – mano laisvalaikio aistra, kuriai visa savo esybe atsiduosiu išėjęs į atsargą.

– Ar tai nepavojinga? – šiaip taip išstena sostinės gynėjas.

– Būkite ramus. Surūkykime po suktinę, – siūlo štabo viršininkas vyniodamas Kutrovskio pėdas į autus. – Parūkykime, vade, – sako grūsdamas pulkininko kojas į batų vamzdyną.

Pulkininkas Varškėtis išsitraukia seną ir kažkada sensacingą „Kurjerio" lapą, tabako. Jis atplėšia popieriaus skiautę – atkastos karalienės atvaizdas skyla pusiau. Į jos karūnuotos kaukolės popieriaus griovį paguldomas tabako žiupsnelis. Karališkuoju raktikauliu slysta pulkininko Varškėčio liežuvis. Raktikaulis sudrėkintas, netrukus jis susijungs su žandikaulio, akiduobių ir kaktos atvaizdais. Visa susisuks ir virs suktine, kurią godžiai trauks pulkininko Kutrovskio plaučiai, mat jis toks nervingas, taip susijaudinęs.

– Pone pulkininke, – įteikia suktinę vadui Varškėtis.

Pulkininkas Kutrovskis užtraukia dūmą. Užsikosti. Jam apsisuka galva. Nežinia kodėl, tačiau jis net nepastebi, kaip atsiklaupia ant kelių. Suktinė iškrenta iš pulko vado rankų.

– Kumelę pulkininkui Kutrovskiui! Kumelę pulko vadui! – šaukia štabo viršininkas Sernikas ir atremia kolegos apsvaigusį kūną į baltomis kalkėmis išdažytą medžio kamieną. – Kur pulko vado adjutantas?!

Kutrovskis rymo prie medžio ir, fizine prasme, lūkuriuoja žirgo, kurį netrukus turi atvesti adjutantas. Pulkininkas atmerkia akis ir mato baltą baltą sniegą – baltus bordiūrus, baltas kareivines, baltą išvietę, baltus medžius, baltą saulę, baltus arklius. Nejau taip greitai atslinko žiema? – pagalvoja.

– Tu kaip pabalnojai?! – sustaugia adjutantui štabo viršininkas. – Tu kaip pabalnojai kumelę pulko vadui! – niršta Varškėtis padėdamas įsodinti Kutrovskį į balną, kuriame pastarasis neišsilaiko – virsta į šoną. – Niekas jau nebemoka taisyklingai, pagal statutą, pabalnoti, – su nuoskauda ir daugiau sau nei adjutantui pasako.

Taip, ateis laikas, galvoja vis svirdamas balne pulkininkas Kutrovskis, kai arklius galutinai išstums geležiniai tankai. Jie galingi, jie galingesni už mūsų žirgus. Jų negali perkirsti per pusę mūsų aštrieji kalavijai. Ir kulkos atšoka. Tankai gali įveikti sudėtingiausias kliūtis. Jie yra neįveikiami. Baisu, kokie jie, kai pagalvoji. Ar įveiks kada nors žirgas tanką?.. Ar išauš tokia diena? Ar užslinks tokia naktis? Ne, to nebus, nes tankas šiuolaikinėje karyboje – sunkusis raitelis. Bjaurybė. Tai kas tada šiuolaikinėje karyboje yra kavaleristas, jei tankas – neįveikiamas geležinis riteris? Mūsų kavalerijos pulkas... Mūsų pavyzdinis pulkas... Mūsų – du tūkstančiai profesionalų, gerai paruoštų, tvirtai sėdinčių balnuose, kuriems teks apie 0,018 skylės... Mūsų pulko strategija ir taktika. Mūsų pulko pratybos kovos lauke... Mūsų pulkas išrikiuotas, ir į ataką, pirmyn... Priešas traukiasi, vienas po kito išvaduojami miestai. Arba – mūsų kavalerijos pulkas gina miestą... Mūsų kavalerijos pulkas apsiaučia priešo sostinę... Mūsų kavalerijos pulkas užima paskutinius priešo fortus... Žirgai – bebaimiai, kavaleristai – narsuoliai. Nuostoliai – minimalūs. Gera... Skaudu. Netrukus ateis laikas, kai pabūklas turės ne vieną vamzdį, o kelis, galbūt – keturis (?!). Netrukus ta diena, kai šautuvas nukonkuruos kardą. O galbūt labai negreitai, bet kažkada ir šautuvą išstums koks nors gudresnis ir naujesnis ginklas – bevamzdis, begarsis, besvoris. Nenoriu sulaukti tos dienos. Nenoriu, – svirdamas tai į vieną, tai į kitą pusę kartoja mintyse pulkininkas Kutrovskis. Dujų ataka – kokia ne-

sąmonė! Kas ją sugalvojo? Kas išmąstė visas tas nesąmones? Noriu sugrįžti į praeitį... Sąjungininkų karo akademija... Tfu. Nieko neišmoko joje Maria P.Tuščiai praleistas laikas. Bažnyčios sargas – „sargybinis". Kavalerija, mano kavalerijos pulkas... Mano raiteliai... Jie įveiks tankus, jie pasipriešins, jei tik iškils tokia būtinybė. Mes dar pažiūrėsim! Kavalerijos pulkas, į ataką!!!

– Pulkas! Lygiuot! Ramiai! Pone pulko vade, kavalerijos pulkas popietiniams užsiėmimams išrikiuotas; pulko štabo viršininkas pulkininkas Sernikas.

– Sveiki, kariai! – pasisveikina iš apmąstymų okeano sugrįžęs pulkininkas Kutrovskis.

– Sveikigyviponepulkininkeeeee..! – nubanguoja darnus pulko karių choro gausmas.

Ne, kol mes esame, mūsų niekas neįveiks, pagalvoja Kutrovskis ir pastato savo kumelę piestu. Kumelė galingai nusižvengia. Balnas šiandien neįprastai ir labai skaudžiai trina pulkininkui kirkšnį.

– Laisvai, – sukomanduoja Kutrovskis, ir balnas jau nebetrina. – Pulkas, laisvai! – pakartoja komandą štabo viršininkas Varškėtis, kuris vis labiau ir labiau nori demobilizuotis iš armijos, kavalerijos...

* * *

Jie tokie juodi, jog, kai ant jų krenta šviesos spindulių pluoštas, atrodo violetiniai ar dar kitokie – nenusakomi. Tamsoje jie dingsta, išnyksta, išsiskaido, jų nesimato, nes susitapatina su tuštumos juoda. Jei nebūtų baltos odos veido, jei nebūtų akių, jei tik būtų tamsus apdaras, ji virstų nematoma – tamsoje, lyg nešiotų stebuklingą kepurę ar kupetą, apsaugančią nuo vizualinių negandų. Jie ją paslėptų. Bet tik tamsoje, naktį, kai nešviečia žvaigždės, kai nesiaučia ligonė pilnatis, kai nieko nėra virš ir šalia. Dieną, šviesoje, ji ir jie žvilga, spindi ir, sutartinai reflektuo-

dami perregimą šviesą, akina. Kūnas. Plaukai. Neįmanoma ilgai į juos žiūrėti – spalva keičia spalvą, atspalvis atspalvį – susisuka galva, pavargsta smegenys nuo tokių neįprastų juodos mutacijų. Juoda klampina, ji it tąsi smala lėtai plečiasi, slenka, sudegina, užnuodija ir paverčia savimi vis naujus ir naujus plokštumų plotus, kurie nepastebimai dingsta stebinčiojo dvimatėje sąmonėje. Taip, jie juodi. Toks gymis: peršviečiama balta ir neįmenama juoda; nieko nepadarysi. Ji turi medines šukas, kuriomis kartą per dieną perbraukia juos – nenoriai, tingiai, dūsaudama. Jai ši juodos raizgalynė ant galvos – kančia. Ji viliasi kažkada išsilaisvinti, tačiau nesiryžta, o ir laiko stinga. Kai braukia šukomis – skauda, mat jos labai tankios, danteliai it adatos. Bet galima pakentėti. Juos reiktų patrumpinti. Juos būtina kastruoti – pakirsti šaknis, nes jie ją nervina – plaukai – susukti į kuodą-lizdą, kuriame bijotų perėti net pats drąsiausias paukštis. Ji juos slepia. Ji juos gniuždo. Ji bando juos nualinti bjauriausiais tirpalais. Jai nereikia karčių, kuriuos ištaršo vėjas, nes betikslis juodos šydas uždengia akis, erzina kutendamas veidą, nuogus pečius, nugarą. Nepatogu ir nepraktiška. Be to, už jų galima sugriebti ir tokiu būdu trenkti įkalintą galvą į sieną. Taip, į sieną, nes visko pasitaiko ar gali pasitaikyti. Jie – provokuojantis bausmės ir kankinimo instrumentas, kurį valdyti nereikia didelės meistrystės. Jais galima supančioti, sukaustyti, pririšti. Jie – lanksti priemonė žiaurybėms, kurių gali tikėtis iš kiekvieno, nes taip jau yra, – tokią išvadą ji seniai padarė. Kai ji juos ištrinka, o tai stengiasi daryti kuo rečiau, ilgai, suėmusi tvirtai į kumščius šlapias sruogas, grįžia, suka, tempia, maigo... Tomis akimirkomis ji tariasi esanti kankintoja ir auka – prausyklos sadomazochistė. Tik tada trumpam atsiriboja nuo įkyriai visa kontroliuojančios sąmonės, plėšia plaukus ir taip patiria buką skausmą.

– Berta, ką tu ten taip ilgai darai? – pasiekia ausis balsas.

– Aš prausiuosi. Ką, nusipraust jau negalima?! – šiepdama iš skausmo dantis, užmerkusi akis iš malonumo sušunka Berta ir dar stipriau trukteli savo plaukų sruogą.

* * *

Keisčiausios sudėtys. Paslaptingi junginiai. Žudantys haliucogenai. Neįvardijamos medžiagos...

Ore sklando begalybė dulkių. Siaučia jų audros, kurioms nurimus, plokštumų paviršius padengia erzinantys civilizuotą žmoniją pilki kilimai. Nuodingos, maistinės, organinės, radioaktyvios etc. dulkės.

Neišuostyta kokaino dulkelė pakilo nuo veidrodėlio, atsisveikindama padarė mirties kilpą ir pasileido tolyn, ten, kur ją nešė nenuspėjami vėjo gūsiai. Ji sklandė amžinybę, kirto vandenynus, klajojo kontinentais, pasiekė atmosferos aukštumas, vėliau krito sukdamasi spirale, pateko į mirtiną siautusio viesulo sūkurį, buvo išmesta į krantą, kėlėsi, klupo, vėl klajojo, neužsibūdama niekur, nerasdama vietos, kurioje galėtų baigti savo betiksles klajones.

Kokaino dulkė. Ji prieš kelias akimirkas savo seserų gūsyje atkako į miestą ir apsiautė jį. Miestas bandė gintis, tačiau kapituliavo. Prie atvertų vartų ji atsiskyrė nuo kitų, atsitiktinai prasmuko į šventyklą, iš kurios ją išvijo skersvėjis, kai ji bandė nusileisti ant šventos moters veido atvaizdo. Pakilęs vėjas ją privertė vis klajoti nežinomo miesto gatvėmis, vėl leistis, vėl kilti, vėl...

Nervingai ranka bando pačiupti kitą ranką. Staigus judesys. Truktelėjimas. Dar vienas. Konvulsija. Priešpriešų dvikova. Agresyvi ranka laimi. Dulkė pakyla nuo aptrinto apdaro ir, įveikusi traukos jėgą, atsiplėšia nuo peties, kurį kažkada puošė nenuspėjamo laipsnio ant-

petis (jį mena mažiau išblukusi medžiagos spalva). Ji sklando laisvai ore, nes rankos mosto sukeltas gūsis jau nutolo. Ji supasi, chaotiškai blaškosi tai į vieną, tai į kitą pusę, akimirksniu pakyla į viršų, staiga krenta, sukasi ratu, daro neįtikėtinas figūras, piešia keisčiausias linijas, galiausiai padaro desperatišką mirties kilpą ir, negalėdama išsilaikyti, sminga vertikale žemyn...

Ant blakstienos nusileidžia kokaino dulkė. Mirksnis. ...Penktas mirksnis. Dulkė ant akies obuolio. Vyzdžio. Įprastas pasaulio formas pakeičia kitos – nematytos. Atklydusi iš niekur kokaino dulkė akies lėliukėje. Staigus dūris. Skausmas. Akis parausta, išverkia ašarą. Dulkė įsikuria vyzdyje, įleidžia šaknis ir braunasi pro audinius vis gilyn, gilyn – tirpsta, skaidosi... Ji įsmuko į regą, apsistojo, niekur daugiau iš čia nesitrauks. Akis mato tamsą. Akis nieko nemato... Pro juodos rūką pamažu ima ryškėti baugūs siluetai – begalinėje erdvėje siaučia, stumdosi, kovoja tarpusavyje nepažįstami augalai ir gyvūnai, nematytų formų, nenuspėjamos paskirties daiktai, beprasmiški rieduliai, cilindriniai, krištoliniai skliautai, įvairiausios kolonos, liepsnos, žvaigždės...

– ...Gelbėkit, paleisk mano plaukus! – vis spiegia Berta.

Nejautri šviesai akis. Apsiblausęs somnambulo žvilgsnis. Palaiminga tamsa, svaigulys... Kitos akies vokas pakyla, vyzdys išsiplečia, tvinkteli, jame – neregėto grožio šventosios iš Vartų portretas.

* * *

Pakarti, pasmaugti, surišti rankas, plaukus, vynioti aplink pirštą, riešą, ausį, koją, pakabinti niekutį, pasikabinti, apsirišti, įverti ir užsiūti gilią žaizdą – organinį audinį, pririšti prie ko nors, tempti paskui save, įsukti ir trenkti į kietą plokštumą, minkštą paviršių, tėkšti etc.

Kas dar...

Nušiuręs bato raištelis. Praradęs spalvą raištelis, kuris, tik paseilinus, sudrėkinus ryte jo galą, pralenda pro jam skirtą išsižiojusių skylių rikiuotę. Suplyšęs ir suraišiotas iš kelių dalių klošaras raištelis, kurio kieti mazgai su dusliu trenksmu-atodūsiu įveikia aštuonis metalinius suvarstomos avalynės žiedus; jis visada nenoriai varsto nunešiotą batą. Nusmurgęs niekšingas raištelis, vis išsilaisvinantis iš savo paties kilpų, vis atsirišantis ir šiuo beatodairišku, beveik patologišku laisvės troškimu keliantis daug nepatogumų apdujusiam nuo regimo vaizdo bato savininkui.

Raištelis velkasi žeme, raištelis sustojus priminamas suvarstytu ir todėl nelaisvu batu. Laisvės išsiilgęs raištelis eliminuoja civilizuoto žinduolio pusiausvyrą, judesių koordinaciją paverčia chaosu. Raištelis – sumaišties ir pasaulio pabaigos pradininkas: kūnas pasvyra į vieną pusę, beviltiškai bando sugrįžti į ankstesnę padėtį; desperatiški rankų mostai (pasąmoninis-atavistinis bandymas prisiminti kažkada turėtus sparnus), liguistai energingi judesiai, atklydę iš priešistorinių laikų ir sukeliantys vis dar koordinuotų praeivių šypseną, ir atseit tvirtas, treniruotas, programuotas kovoti ir nepasiduoti kūnas žlegteli ant grindinio. Pilna sunkių smegenų ir besvorių minčių galva stukteli į bedvasį akmenį – praskeltas pakaušio kaulas, atšokęs nuo kiaušo odos lopinėlis su plaukais (skalpo parodija), lėtai besisunkiančio kraujo klanelis (amorfiška dėmė), nevalyvas bandymas paramstyti kūną ranka, skausmas, aptemimas, iššiepti sukąsti dantys (pitekantropo-*homo erectus* šypsena), giljotinavę liežuvio galiuką, netikėtas veido raumenų virptelėjimas, aplinkybių pasmerktas nesėkmei bandymas ištiesti koją, pakelti į horizontalią padėtį suglebusį torsą, nevalingas rankos judesys, siekiantis iš-

siaiškinti galvos odos-plaukų nuostolius, keistai išsišovęs šonkaulis (prolankas), staigiai kylantis į viršų nuo kūno miesto dulkių stulpas, šlapia *homo sapiens* iš pleistoceno epochos kakta, prakaito kriokliai, gėda, pyktis, neviltis, dar vienas bandymas apgauti evoliuciją – tapti žmogumi – atsistoti ant dviejų kojų...

Dulkėtas nenuorama raištelis, išsikovojęs laisvę, lengvabūdiškai prigula šalia bato. Jis susirango, susisuka, nurimsta ir netenka prasmės.

Tyla, kurioje girdėti tik tolstantis aukštakulnių batelių kaukšėjimas. Jis vis dažnesnis ir dažnesnis – moteris bėga nuo raištelio pargriauto kūno.

* * *

(...)

– O tada jį ir įkalino, nes...

– Jūs pakirpkite čia, šiek tiek žemiau...

– ... tėvas jo jau seniausiai buvo pasmaugtas – klastingai. Kita vertus, jis neturėjo kitos išeities. Dabar mes galime tik įsivaizduoti, kokiomis nežmoniškomis sąlygomis buvo laikomi sulaikytieji – baisu ir pagalvoti. Aš įsitikinęs, kad ten buvo siaubingai drėgna, nes nekūrenama, siautė įvairiausi graužikai, o apie maistą neužsimenama net išsamiausiuose inkunabuluose. Bet vis tiek dar vaikystėje jis turėjo tų polinkių. Įkalinimas, vienatvė, tėvo netektis, nežinomybė – visa tai tik paskatino seniai slėptą geismą. Tik pagalvokit, iš jo atėmė ginklą, šarvus, skydą. Jis neteko visų vyro atributų. Jis buvo sugniuždytas. Jis nebežinojo, kas jis yra. Todėl, manau, jo sąmonė patyrė iki tol neregėtą sukrėtimą, kuris ir išvedė jį iš pusiausvyros.

– Norėčiau pakeisti sklastymo vietą...

– Vaikystėje, nors ir augintas kaip karys, jis visada kentėjo dėl nedidelio ūgio. Iš jo, galime tik įsivaizduoti,

niekšiškai šaipėsi broliai, pusbroliai, giminaičiai. Jo kojytės buvo trumpos, galvytė didelė, petukai siauručiai. Tik mama rasdavo jam paguodos žodžių, skirdavo jam savo švelnumą, glamonėdavo vakarais. Jis buvo labai jautrus, todėl dažnai verkdavo. Jo verksmas buvo isteriškas, kelis kartus krito net nuomariu. Be to, turėkime galvoje, kad visa tai vyko viduramžiais – XIV amžiaus antrojoje pusėje. Taip, kokioje nors Italijoje tai buvo kvatročento epocha, tačiau čia apie ją niekas nebuvo girdėjęs. Na, gerai, galbūt jo senelis, tačiau senelis tuo metu jau buvo žuvęs nuo artilerijos sviedinio. Aš įsitikinęs, kad nei senelis, nei jis net nenutuokė apie antikinę ar kitas kultūras. O ką jau kalbėti apie tai! Tai štai, kai jis kankinosi ten uždarytas, pajuto begalinį norą kažką savyje keisti, išsilaisvinti ir susigrąžinti visą tą laiką slėptą savastį. Jis turėjo laiko apmąstymams. Jis mąstė, nors ir nebuvo išsilavinęs, apie visus už ir prieš. Kita vertus, tuo metu jo nekaustė jokie krikščioniškos kultūros prietarai. Jis buvo pagonis – graikas, romėnas. Tad tada, kai ji įėjo, jis įkalbėjo ją nusirengti. Mergina suglumo, įtarė jį blogais kėslais, tačiau jis įtikino tarnaitę, jog tik tokiu būdu galima jį išlaisvinti ir išvaduoti. Ji pakluso. Ji buvo tokio pat ūgio kaip ir jis, todėl, kai atidavė savo apdarus, pamatė, kad jie jam tinka labiau nei jai. Kalėjimo vienutėje stovėjo nuostabaus grožio mergina; su moteriškais apdarais jis buvo moteriškesnis už merginą. Įėjęs sargybinis neteko amo, sulaužė priesaiką, nes toks gundantis jis buvo, toks magnetizuojantis. Todėl, manau, mes jį drąsiai galime vadinti pirmuoju Rytų Europos transvestitu, pirmuoju kunigaikščiu, kuris lytiškai išsilaisvino ir nusispjovė į visus prietarus. Taip, jis buvo drąsus ir didis. Didysis, kaip praėjusio šimtmečio romantikai jį pavadino.

– Išskuskite smilkinius, gerai?..

* * *

Reikia nusiraminti. Jau galima atsipūsti. Būtina pamiršti, išsivaduoti iš neigiamų emocijų. Svarbu apie nieką negalvoti. Nereikia galvoti. Negalima galvoti. Galvoti – savižudybė. Galvoti – nuodėmė. Galvoti – mirtis. Negalima galvoti. Tik negalvoti, tik nieko neprisiminti, užmiršti veidus, kvapus, nieko neklausyti, nieko negirdėti, nieko...

Įtampa atslūgsta. Jaudulys pasitraukia. Drebulys rimsta, gęsta...

– Berta, vaikeli, ateik čia, – pasigirsta balsas iš apačios.

Ji atsisėda ir nejuda. Svetima ranka ištraukia cigaretę iš rankinės, įdeda ją į burną, kita suranda degtukus... Susvetimėjęs kūnas. Refleksai. Cigaretė rūksta. Gilus įkvėpimas. Atodūsis. Dūmai atsimuša į sieną, rikošetu liečia durų staktą, lėtai leidžiasi link stalo, nuo kurio vėl kyla, skleidžiasi. Rūkas. Dūmų debesys, kuriuos iššviečia pro langą sklindantys saulės spinduliai. Čia vien dulkės ir dūmai – nesibaigiančios jų rokiruotės. Jos akys ašaroja. Ji verkia. Kiekvienoje ašaroje atsispindi interjeras ir sėdinti prie stalo moteris – Vermero eksploatuotas motyvas. Vėl dūmai į plaučius, dar vienas atodūsis ir jį lydintis baltų dūmų stulpas, ištirpsiantis migruojančių dulkių chaose.

– Berta!..

Lygus kvėpavimas, neišduodantis ką tik patirto jaudulio. Dar vienas dūmas, nevalingai paleistas link stalo plokštumos. Dar vienas susidūrimas, dar vienas išprovokuotas konfliktas, dar vienas sprogimas, dar viena atatranka – vizualaus dalyko į materialų daiktą. Pro dūmus Berta mato savo atvaizdą. Jos veidas toks neryškus stalo plokštumoje, toks nekonkretus, toks išplaukęs ir neapčiuopiamas... Tačiau tai ji. Ji pažįsta save. Ji save prisimena. Berta palenkia galvą, pūsteli šiltą cigaretės dūmų srovę. Dabar jos visai nematyti. Dabar jos vėl ne-

bėra, nebėra net jos atvaizdo. Dūmai sklaidosi, ant lakuoto stalo paviršiaus kondensuojasi garai, saugojantys nuo rūkančios žvilgsnio vėl atsirandantį veidą. Tačiau atvaizdo šarvai traukiasi. Berta sustingsta ir liežuvio galiuku ant savo liežuvio atvaizdo brėžia vertikalią liniją, kerta ją horizontalia – veidas pažymimas kryžiumi. Ji atsitraukia, mato save, žiūri – keista... Nieko negalvodama vėl palinksta, priglaudžia drėgnas lūpas, atsargiai bučiuoja, kutena liežuviu šaltą stalo paviršių. Liežuvis slankioja jos pažįstamo veido atvaizdu, siekia nusigauti iki skruosto, akių. Portretas vis bėga nuo jos, šalinasi. Jis toks baikštus. Ji nepasiduoda, braukia pirštu per kaktą, kutena paausius, vėl artinasi prie atvaizdo, nori slidžiu liežuviu palytėti savo akių vokus, smilkinius. Ji vis giliau ir dažniau kvėpuoja, vis daugiau ir daugiau jai reikia deguonies. O atvaizdas slankioja, ji nesuspėja paskui jį, neturi galios jį sustabdyti...

– Berta, ateik čia! – girdisi vyro balsas.

Berta užsimerkia ir nebenori matyti savo atvaizdo, savęs. Nieko nenori matyti. Vis intensyviau, geismingiau kvėpuodama prie kažko artėja... sausu liežuvio galiuku bučiuoja smilkstančios cigaretės žariją.

* * *

Dailininkas atsisėda prie veidrodžio ir fotografuoja save. Spragteli aparatas, blyksteli blykstė. Trumpam dirbtuvę nutvieskia šviesa, kurioje suspindi beprotiškas pozuojančiojo žvilgsnis. Jis jo išsigąsta. Trumpam. Vos akimirką bijo, nes vėl tamsa, vėl nieko nematyti. Antras kadras, žvilgsnis dar beprotiškesnis. Trečias – nepagydomo pamišėlio atvaizdas. Dailininkas patenkintas rezultatu. Jis dar nežino, pasiseks ar ne portretai, tačiau tiki, jog jiems bus lemta likti šedevrų lobyne. Jis tuo net neabejoja, nes jis – profesionalas.

Tarpduryje stovi klientė. Ji nedrąsi, o čia dar ją kiaurai persmelkiantis dailininko žvilgsnis, pas kurį ji atėjo užsisakyti portretą, mat girdėjo, kad nebrangiai jis ima už paslaugas. Dailininkas ją bando įvertinti – apžiūrinėja nuo galvos iki kojų. Taip, jos kojos kreivos ir nelabai gražios. Tačiau jai reikia veido, o ne kojų atvaizdo. Ji nori savo galvos atminčiai, kurią laiko gan patrauklia ir simpatiška.

Negeranoriškai nusiteikęs dailininkas pakiša klientei portretų firmos, kuriai jis vadovauja, taisykles ir priverčia skaityti, skaityti ir skaityti, kad vėliau, griežtai pabrėžia, nekiltų nesusipratimų. Žinoma, nesusipratimų niekam nereikia. Jis dar kartą primena, kad tokios yra taisyklės – išsirinkti norimą tipą, mokėti pinigus, pozuoti ir išeiti su pagamintu, taip jis išsireiškia, kūriniu savais keliais ir niekada daugiau nebesusitikti. Tokia įvykių ir veiksmų seka šioje portretų firmoje, kartoja jis, kuriai turi garbės pats vadovauti. Ji norėtų kažko paprastesnio. Be to, kad būtų panaši – kaip nuotraukoje, tačiau bijo tai pasakyti, nes taip nepatikliai, taip bauginančiai dailininkas į ją žvelgia. Ji varto pavyzdžius, ji linksta prie A, blogiausiu atveju, B tipo, tačiau mato dailininko veide pašaipą. Jai nesmagu, todėl, kad tik greičiau baigtųsi ši nesmagi procedūra, išsirenka pirmą pasitaikiusį, tą, į kurį atsitiktinai beda pirštu.

Pasodinta ant kėdės ji laukia. Dailininkas ant viryklės išvirina švirkštą, įstato į jį adatą, perlaužia ampulę, išsiurbia iš jos skaidrų skystį ir, patrynęs spirituota vata savo apnuogintą ranką, meistriškai susileidžia skystį į veną. „Dirbsime su morfijumi", – konstatuoja jis ir kimba į darbą – žymi popieriuje moters veido kontūrus. Klientė nemato savo veido, ji neatitraukia akių nuo plušančio meistro, nes jis transe, jis – toks paslaptingas, žo-

džiu, tikras menininkas. Dailininkas dirba, vykdo užsakymą. „Jei norite gero kūrinio, aš esu priverstas susileisti dar vieną dozę morfijaus; bet tai brangiau kainuos, be to, dvi cigaretės, arbata ir alaus butelis", – sako jis jai vis giliau svaigdamas, vis labiau prarasdamas ryšį su konkrečiu pasauliu ir nykstančiu jo regoje modeliu. Ji sutinka. Ji su viskuo sutinka, nes nori šedevro. Dailininkas vėl atraitoja rankovę ir vėl susileidžia, šį kartą – dvigubą morfijaus dozę. Jis įsitikinęs, kad pagamins šedevrą, genialų kūrinį, prie kurio signatūros paliks įrašą, bylosiantį apie jo išleistas kūrybines sąnaudas. Šiandien jis dirba su morfijumi. Nuotaika pakili. Nuotaika darbinga.

Pastelė gula ant šleikščiai rausvo popieriaus. Plaukai, dengiantys kaktą, banaliai rudi. Keli štrichai, vienas kitas įtrynimas, ir dažas šimtmečiams apsigyvens ant lygaus paviršiaus – spalva įgaus prasmę. Skruostą brėžia rėkiančiai raudonos dėmės, kurios siaurėja ir staiga nutrūksta ties smakru. Pora geltonos štrichų – beprotiška šviesa pakaklėje ir šaltas mėlynos blyksnis kito skruosto periferijoje. Antakiai suraukti, akiduobių linijos kampuotos – jokių subtilybių, nes reikia skubėti. Įstrižas brūkšnys, dar vienas – siauras akies vokas, po kuriuo įkuriamas elipsės formos rudas vyzdys. Baltas taškelis ant lėliukės. Akies beveik nesimato. Išretėjusios blakstienos. Kreiva nosis, nuo kurios krenta rausvai rudas šešėlis. Dar šiek tiek prigesintos balta raudonos – skruostikaulio užuomina, kuri ketina deformuoti veidą. Viršutinė lūpa siaura, apatinė – atvėpusi, tokia sunki ir mėsinga, jog remiasi į smakro stogą.

– Aš reikalauju, kad nejudėtumėte, – įspėja dailininkas krūptelėjusią klientę, kuriai nutirpo visos kūno dalys.

– Aš pasistengsiu.

– Nekalbėkit! – užrinka genijus.

Su lūpomis nesiseka. Jos vis ne tokios ir ne tokios. Kokios jos, šios vis gašlėjančios akyse lūpos? Dabar gerai – Arlekino šypsena, nutįstanti iki skruostikaulių, vampyro grimasa – pasitenkinimas, patirtas gurkštelėjus žmogaus kraujo. Dar šiek tiek raudonos ant lūpų, nes siaubingai karšta. Dar keli raudonos lašai, kuriuos netrukus vaizduojama nuris ir taip numalšins troškulį, nes išties labai karšta. Kiaulės odos geltonumo šviesa ant nosies ir labiausiai išsikišusio smakro taško. Šviesa traukia žvilgsnį. Kažko vis dar stinga... Raudona antakio linija. Raudonas akies voko kraštelis. Išverkta, ištekėjusi akis – beformė, bespalvė ir skaidri amorfiška masė, įsiterpianti į nervingą fono rudą.

– Man reikia dar morfijaus...

– Jau greitai baigsite?..

– Alaus gurkšnis niekada nepakenks. Teks išgerti degtinės, nes gan įdomiai viskas klostosi...

– Kas klostosi?..

Popieriuje iš kaklo išauga dvi riebios kulkšnys – pamėlusios vištos kojos, kurios atsistoja ant prašmatnios žalios pagalvės. Rudos lankų linijos gula įstrižai, jog lygiagrečios griežtam skruostikauliui. Viršugalvis preciziškai nukirstas, nes jis mažiau įdomus. Ausų nematyti – ji nieko negirdi.

– Jūs žadėjote baigti per valandą...

Paskutiniai baltos niuansai ant išrausvinto veido. Patamsintos akiduobės, kad akivaizdžiau išsišautų menamos akys. Netikėta linijų kruša, kurių keliamas garsas sudirgina ir pašiaušia pozuojančiosios odą. Baltas parašas. Data. Morfijus. Arbata. Dvi taurelės degtinės.

– Ačiū labai, – dėkoja ji nepažindama savęs, tačiau laiminga tokia baigtimi.

* * *

Išprotėjęs Bulhakas vaikšto po miestą su fotoaparatu ir fiksuoja viską paeiliui – praeivius, pastatus, kates, parazitus. Jis – miesto metraštininkas, kuriam ateinančios kartos nepastatys paminklo. Kodėl jis visa tai daro?.. Kodėl fotografuoja apylinkių dvarus? Ką, jis neturi ką veikti – pamišęs provincijos intelektualas?! Ruščicas ramesnis. Beje, jis jau senas, nors jo medinis namas merdėjančiame rajone niekada nebus sugriautas. Ruščicas taip pat linkęs vaizduoti miestą – neįdomiose drobėse, kuriose čiurlena dvokianti Vilnelė, Vilija, įkvėpusios neva ne vieną jautresnės sielos romantiką. Neatsilieka ir Jarockis, Šturmanas. O akademiškasis Kubickis tapo profesoriaus Vladyčkos portretą – žaliame fone apsigaubęs mantija stovi akiniuotas akademinis diedas. Galbūt Vladyčka buvo pastarojo giminaitis?.. Slendzinskis mėgsta nuogalius. Jo negyvi vyro ir moters kūnai vaizduoja atseit mitologinius herojus, – vargšai herojai, kurių nenormaliai didelės pėdos stovi neva ant smėlio ar mėšlo. Jie nelaimingi. Bet Slendzinskis nerimsta – po kelerių metų jis nutapys skarotą bobelę gotikinės architektūros fone, kurios dešinėje galima bus pasimėgauti ir Aušros Vartų motinos blyškia replika. Atsisveikinimui jis sugiedos oratoriją, kurios niekas nesiklausys. Jamontas vis kvies sugrįžti į gamtą. Vieną dieną jis nutapys neva ekspresionistiškai kubistišką peizažą su sakalais, kitą – natūralistiškai naivų peizažą su apšiurusia koplytėle. Jamontas bus toks užsispyręs, jog ateinančioms kartoms paliks net peizažą su dviem raudonais nameliais. Kodėl? Niekas jo neprašė to daryti. O atkaklusis Rouba tapys miesto panoramą – trys kryžiai, daug nuasmenintų bažnyčių ir žaluma, kuri atseit miestą paverčia patrauklia keliautojams. Vieną dieną Rouba prabus ir prisimins klasicizmą. Jis, gyvendamas šalia tre-

čiarūšio baroko, negalės jo pakęsti, todėl patrauks į užmiestį ir plenere pagamins kietą ir sausą romantinį peizažą. Naivusis Hopenas bandys gilintis į save – tapys autoportretą, iš kurio į ateinančias kartas žvelgs jaunuolis su Heidelbergo žmogaus žandikauliu. Kažkoks beviltiškas Kuleša vaizduos stalo porcelianą drobėje ir tikės, jog panašiais vaizdais galima nustebinti miestą ir pasaulį. O visada žengiantis kartu su nūdienos istorija Kviatkovskis susikaups, nugalės save ir sukurs bereikšmį „Prie Barboros Radvilaitės karsto" paveikslą, kuris bus datuotas 1933 metais. Tais pat metais jis, pamiršęs karalienę, nutapys raudonkepurę Ireną, į kurios galvos apdangalą bus įsmeigta tuberkuliozę nešiojančio karvelio plunksna. Atrodo, kad moteris nuo šios ligos ir mirs... Horydas bus radikalesnis. Jis nupieš miesto reklaminį stulpą, ant kurio bus užrašai „CANDIDA" ir „RAJ". Karniejus – vietinis erotomanas, jis tol laižys moterį, kol pastaroji virs absoliučiai negeidžiamu vašku. Jos aktas niekam nesukels geismo. Be šių pasmerktųjų bus dar Niesiolovskis, Riomeris, Narenbskis, Cukermanas, Čurylo, Dremo, Poplavskis etc. Tik vienas kitame mieste vartodamas narkotikus kurs portretus. Tik kitame mieste...

* * *

Gūdžioje prieblandoje visada drėgna ir nejauku. Čia niekada nebūna nei dienos, nei vakaro. Niekas negalėtų pasakyti, kas čia yra, nors viena išvada teigia, jog čia glaudžiasi visi menai. Tad galima tik įsivaizduoti, kaip prieš tris šimtus metų šioje nykioje vietoje, kurioje atseit visa sutelkta, turėjo jaustis tamsuoliai, užklydę ieškoti geresnio gyvenimo iš gretimų kaimų ar apylinkių. Jiems turbūt viskas darė įspūdį, ne vienam apsisuko galvelė – nuo plytų gausos (šioje geografinėje platumoje

toleruojama sveika žmogaus organizmui mediena), amžinos piliorių erekcijos, drėkstančių sienų, geismingų stiukų, nevykusių teplionių, nesuprantamos lotynų kalbos. Nors, kita vertus, ir prieš tris, ir prieš šešis šimtus metų būta ir prigimtinių cinikų, ir nihilistų, ir sadistų, ir net, baisu ištarti, svetimaujančių pederastų, kuriems nedaug kas galėjo kelti šiame pasaulyje nuostabą. Tad tikėtina, jog čia lankėsi ne vienas, kuriam taip ir nepavyko išgyventi gilesnio estetinio, religinio jausmo, suvesti sąskaitų su sąžine, prisipažinti klydus ar įvarvinus kelis lašus nuodų į artimo taurę. Visokių čia būta, visokie čia lankėsi, stumdėsi, malėsi...

Juodnagis-skeltanagis nemokša kankina mazochistus vargonus. Jų erotiniam gaudesiui-aimanai bando pritarti giedanti seksualiai nuskriaustų senelių kuopa, kurią kažkas įtikino, jog tai, kas čia dabar vyksta, yra šventa, kilnu, dvasinga. Nebevaisingas choras vilioja begeisme giesme sėdintį viršuje ir tikisi mainais gauti įvairių privilegijų, vieną kitą dovanėlę-padėką. Beklausis bosas impotentas, kuriam patikėta kitų vardu skambiai išaukštinti ir taip užmigdyti aukščiau esančio budrumą, neritmiškai glorifikuoja savo mėgėjišku instrumentu-balsu, todėl sunku atspėti, ko jis taip įkyriai drįs paprašyti. Muzikalusis juodanagis bando įveikti neįveikiamą pasažą – pirštai kliūna, stringa. Vėliau jis susinervina ir meta šį užsiėmimą, mat jam geriau sekasi kojomis kalbinti absoliutą. Čia jis yra pasiekęs tam tikros meistrystės – trina vieną savo šlaunį į kitą ir tokiu būdu patiria ne tik akustinį pasitenkinimą. Choras vis dar prašo malonių, pasiskelbia eilinį kartą esąs nuodėmingas, maldauja atleisti, prisiekia ateityje pasitaisyti ir nekartoti panašių klaidų. Užakęs moteriškas sopranas atsiskiria nuo giedotojų bendruomenės ir individualiai bando išplėtoti mintį apie dangiškas vertybes, angelus, cheru-

binus ir nekalto prasidėjimo paslaptį. Po ilgų išvedžiojimų ir kelių gaidžių sopranas konstatuoja, jog tai neįmenama mįslė. Niekas nepriešTarauja, todėl vėliau prisijungia prie šios išvados ir sutartinai ją pakartoja kelis kartus. Finalas neįtikina pritrynusio pūsles ant šlaunų. Jis reikalauja, kad paskutinė išvada nuskambėtų iškilmingiau, todėl savo apsileidusio intelekto jėga priverčia kartoti ir kartoti seniai dogmatizuotą tiesą.

– Man įsakyta vidurnaktį užrakinti bažnyčią...

– Netrukus, – užpyksta vargonininkas ir įsako dar kartą pradėti iš naujo. Šį kartą nuo „aaan-geee-lųųų gauuu-syyy-bėėė su-si-rin-ko" vietos.

* * *

– Mus pasiekė pikti gandai, kad abejojate reinkarnacija, atgimimu ir Švč. Mergelės Marijos Nekaltuoju prasidėjimu, – priekaištauja man zakristijonas, kuris jau seniai rezga prieš mane įvairiausias intrigas. – Parapijiečiai skundžiasi, kad procesijų metu garsiai šaipotės iš bažnytinių vėliavų, – tęsia sėdėdamas zakristijoje ir vis giliau bei plačiau suvokdamas savo vertę.

– Tai klastingas melas, – sakau stovėdamas priešais jį. – Aš visada tvirtinau ir tvirtinsiu, kad Marija, kaip būsimoji mūsų visų mylimo Jėzaus motina, neturėjo gimtosios nuodėmės. Visos moterys ją turėjo, visi su ja gimėme, o Marija, kurią karštai myliu ir aklai garbinu, nes ji yra žmonijos užtarėja, buvo be nuodėmės. Tai akivaizdu. Tik aklas ir kurčias gali to nepastebėti ar nežinoti.

– Maria P., baikite tą demagogiją, – pertraukia mane nirštantis ir tikintis zakristijonas.

– O kai dėl bažnytinių vėliavų, – neleidžiu jam mane toliau niekinti, – tai mane visada žavėjo ir ateityje žavės jų meninė vertė. Tik įsivaizduokite, gerbiamas zakristijone, kiek triūso, kiek širdies reikėjo įdėti, norint, kad

atsirastų tos vėliavos, kurias turiu garbės saugoti ir prižiūrėti. Jos yra neįkainojamos. Jos yra neliečiamos. Jos yra beveik šventos. Moterys, išsiuvinėjusios šventųjų, bažnyčios tėvų atvaizdus, Mariją, mūsų visada garbinamą Jėzų ir panašiai, yra vertos visokeriopos pagarbos. Mes nemokame vertinti to, ką turime. Vargšės moterys, jos niekur nesimokė meninio siuvinėjimo paslapčių, tačiau tokie įtikinami, tokie realūs jų vaizduojamų vėliavose personažų atvaizdai, jog kartais net ir man, perėjusiam per apkasų drėgmę, ne kartą sužeistam ir žvelgusiam mirčiai į akis, darosi baugu. Man atrodo, kad į mane žiūri realūs personažai, stebuklingu būdu lankantys mus iš Šventojo Rašto. Aš kartais, kai turiu daugiau laisvesnio laiko, kai nereikia rudenį tvarkyti visur prikritusių lapų, kai vasarą palyja lietus ir nebereikia šluoti mus persekiojančių dulkių, kai žiemą sniegas tvarkingai surinktas, žvelgiu į mūsų šventuosius, bendrauju su jais, patarimo klausiu. Patikėkite, gerbiamas zakristijone, tai nepakartojama būsena. Tomis akimirkomis jaučiuosi išskirtas ir pagerbtas. Todėl išsakytus priekaištus drįstu laikyti niekiniais, pats galite įsitikinti, niekas taip gerai mieste neprižiūri bažnytinių vėliavų kaip aš. Aš esu su jomis tiesiog suaugęs, susietas bambagysle, kurios niekas neperkirps, neperpjaus, nepadalys.

– Maria P., – siunta šventyklos ūkvedys – mano tiesioginis viršininkas. – Maria P. ... – neturi daugiau ką pasakyti.

– Be to, – neleidžiu jam atsigauti, – Pijaus IX bulė „Ineffabilis Deus", kurią jis paskelbė 1854 metais, yra mano mylimiausia iš mylimiausių. Tiesa, ne man vienam kyla šiokių tokių klaustukų dėl laiko, turint galvoje, kad Marija pastojo gruodžio 8 dieną, o pagimdė gruodžio 25 dieną. Tačiau, kita vertus, norint pagimdyti Išganytoją, neužtenka jį išnešioti devynis mėnesius.

Tokiam reikalui reikia daugiau laiko, atstumo. Aš esu įsitikinęs, kad ir pusantrų metų nebūtų per mažai. Tačiau čia aš jau spekuliuoju. Pats suprasdamas tokių samprotavimų beprasmybę, dar kartą primenu ir pareiškiu, kad jokių priekaištų neturiu nei Pijaus IX parinktai Prasidėjimo datai, nei Švč. Mergelei, nekaltai pradėjusiai ir padovanojusiai po metų ir poros savaičių Atpirkėją. Be to, noriu gerbiamam ponui zakristijonui priminti, kad mano mylimą bulę paskelbęs Pijus IX buvo Pijaus VII giminaitis, ekskomunikavęs Madzinį, Garibaldį. Tai jam turime būti dėkingi, kad popiežiai niekada neklysta ir neklys. Šį popiežių neklystamumo kelią mes turime laimės ir dabar matyti. Pavyzdžiui, kad ir šiuo metu pontifikaujantis mūsų visų mylimas Pijus XI, kuris apdairiai konkordatu atidavė mūsų miesto arkivyskupiją sostinės arkivyskupijos jurisdikcijai. O kur dar kiti konkordatai – su Italija, kitomis šalimis. Sklinda kalbos, kad ir su Vokietija bus sudarytas. Todėl be reikalo, be reikalo...

– Užteks. Užteks, – stabdo mane zakristijonas, kurio akys nenoromis veržiasi iš joms skirtų orbitų.

– O kodėl mums šiandien, jei jau iškilo tokie klausimai, – sakau atsisėsdamas prieš zakristijoną ant girgždančios kėdės, – nepakalbėti apie Švenčiausiąją Trejybę? Kodėl nepanagrinėti, kaip buvo nušviestas šis slėpinys, kodėl neprisiminti, kaip Bažnyčia formulavo pagrindines tezes Trejybės tema?! Kodėl? Štai yra trys asmenys – Tėvas, Sūnus ir Šventoji dvasia. Jūs paklausite manęs: iš kur tas Tėvas? Atsakysiu: jis neturi kilmės prado. Tada, pone zakristijone, jūs turėsite teisę pasidomėti: iš kur atsiranda Sūnus? O aš paaiškinsiu: Sūnus gimsta iš Tėvo substancijos. Tada jūs turėsite teisę pasmalsauti: o kas ta Dvasia? O aš vėl imsiu ir atsakysiu: Dvasia nėra gimdoma, bet išeina iš Tėvo ir Sūnaus, kaip iš vieno pra-

do. Tad kokią situaciją mes regime? Atsakymas: labai paprastą. Tad Tėvas atsiranda iš niekur ir pagimdo Sūnų, o tada jie jau drauge „iškvėpimo" akte sukuria Dvasią ir visi trys, tokiu būdu atsiradę, džiaugiasi, o tą džiaugsmą, kad jie išties yra, mums dovanoja. Štai jums ir Švenčiausiosios Trejybės paslaptis, kuri neva yra neįmenama.

Zakristijonas manęs nebegirdi, tačiau man maga plėstis iki begalybės, kad ateityje negirdėčiau nė vieno priekaišto, atseit aš abejoju dogmomis. Aš pasiryžęs atremti visus kaltinimus, kontratakuoti ir nokautu laimėti, nes priešininkas dėkingas – nebaigta pradinė mokykla, nuplikęs ir be karinio laipsnio. Visa tai teikia begalinį malonumą.

– Jums gerai žinomame II Vatikano Susirinkime pasakyta: „Šventoji Tradicija ir Šventasis Raštas sudaro vieningą Dievo žodžio šventąjį palikimą, pavestą Bažnyčios apsaugai. Laikydamasi šio palikimo, visa šventoji liaudis (jos garbingu nariu taip pat esate) drauge su savo ganytojais nuolat gyvena apaštalų mokslo, bendravimo, duonos laužymo ir maldų vienybėje..."

– Maria P., – nesėkmingai vis nori mane pertraukti, tačiau zakristijono valios likučiai negali manęs sustabdyti.

– Apaštalas Paulius yra taikliai pasakęs: „Aš kartoju: nelaikykite manęs kvailiu! O jeigu jau laikote, tai pasiklausykite manęs kaip kvailio, kad galėčiau bent truputį pasigirti".

– Maria P., gal galėčiau pasiūlyti cigarą, – bando įsiteikti zakristijonas ir atkiša man apypilnę dėžę, nes turbūt jam jau gerokai spengia ausyse.

Aš nepasididžiuoju. Cigaras mano burnoje. Dantimis nukandu jo galą ir arogantiškai išspjaunu ant žemės. Cigaro galiukas nurieda į zakristijos kampą. Aplaižau paruoštą rūkymui cigarą ir tvirtai jį įsikandu.

– Klebonas užsuks tik vakare, tad galime parūkyti, – pridega man cigarą paslaugus tapęs zakristijonas. Taip, tikėjimas, tikėjimo tiesos, dogmos, paslaptys ir t. t. ne vieno širdį suminkština, ne vieną paverčia geresniu, atlaidesniu etc.

Užtraukiu sodrų dūmą, kurį išpučiu kabančio ant sieno Nukryžiuotojo link. Zakristijonas pučia į pastalę – drovisi. Dabar iš mano burnos lekia tobuli žiedai. Medituoju. Tyliu. Išpučiu didelį ratilą, jį vytis išleidžiu mažesnį. Pastarasis pasiveja ir praskrenda pro tobulą skylę. Leidžiu dar vieną, kitą... Atsibosta, todėl suveriu iš dūmų žiedų grandinę, kuri puslankiu supasi erdvėje ir tokiu būdu papildo medinio Išganytojo kančios įvaizdį. Spjaudausi, nes prie lūpos prikibo tabako lapo dalelė.

– Tai „Sanchos de Sancho Panza", – sakau vis pučiančiam į pastalę zakristijonui, kuris turbūt bando apmąstyti Prasidėjimo paslaptį.

– Išties. Brolis man vis iš Amerikos jų prisiunčia, sunkiai fabrike dirba. Sako, kai pakankamai uždirbsiu, sugrįšiu, pieninę nusipirksiu, – pabunda ir atveria man savo šeimos godas intrigantas, kuris ne tik man, bet ir klebonui bei vikarui bando šiais cigarais įsiteikti. Tai ilgiausias lojalumo ženklas – 23,5 cm. Ilgesnių nebūna.

– Aš, tiesą pasakius, – vis pučiu kančios grandines, – esu „Monterrey" šalininkas. Kiti mėgsta „Montecristo Nr. 2", „Lusitanias de Partagas" ar „Gloria Cubana Goldmedaille Nr. 2".

– O klebonui patinka „Robusto de Cohiba", – išduoda nedogmatizuotą paslaptį zakristijonas.

– Ne, – sakau, – „Robusto de Cohiba" man per trumpi – 12,4 cm – neparūkau. Štai mano mylimi „Monterrey" yra tokie, kokie ir turi būti cigarai – 17,7 cm.

– Vikaras labai gyrė „Tainos de Gloria Cubana"...

– Iš bėdos tokie gali būti, – sakau užleisdamas dū-

mų nimbą kabančiam ant kryžiaus. – Bet tik iš bėdos – 17,5 cm.

– Aš pavargstu, kol surūkau „Sanchos de Sancho Panza".

– Rūkykite „Montecristo Nr. 2" – 15,6 cm.

– Galbūt reiks pabandyti, nors „Gloria Cubana Goldmedaille Nr. 2"...

Taip sėdime barokinėje zakristijoje, pučiame ir šnekučiuojamės...

* * *

Į išpuoštą sakyklos taurę įkopia vienišas pamokslininkas. Jis uždusęs – sunkiai lipo stačiais laiptais, tačiau stengiasi neišsiduoti, kad yra silpnas. Ligotas pamokslininkas labai nori atrodyti žvalus. Jis gigantiškomis valios pastangomis sulaiko kvėpavimą, piktai nužvelgia nesančius atseit skvarbiu – paralyžiuojančiu žvilgsniu, sustingsta, užsimerkia...

– Broliai ir seserys, – kreipiasi jis skardžiu falcetu, kurį šventyklos skliautai stebuklingai išgrynina ir paverčia beveik nežemišku, – aš privalau pasmerkti Milano vyrus, kurie vakarais persirengia moterimis ir teikia oralines paslaugas savo lyties lengvabūdžiams. Be to, yra tokių, kurie slepiasi to miesto krūmuose ir tyko ateisiančių nusišlapinti. Tada stebi juos paslapčia ir taip patiria nesveiką malonumą. Pastaruosius taip pat smerkiu, niekinu ir pranašauju jiems amžinas pragaro kančias. Milanas – Sodoma ir Gomora. Milanas – Gomora ir Sodoma. Tai pati šlykščiausia sodomitų ir gomoritų ištva, kurią būtina nušluoti nuo žemės paviršiaus, nors ji ir priklauso dučės jurisdikcijai. Paulius I laiške korintiečiams sako: „Gerai daro vyras, neliesdamas moters". Man belieka tik pritarti jo žodžiams ir reikalauti, kad į juos įsiklausytumėte. Baisu, kas vyksta, kai atidžiau pa-

žvelgi į mūsų miestą, kurį įkūrė mūsų visų gerbiamas kunigaikštis. Mes gyvename tarp tamsiųjų angelų, mėlynųjų chirurgų, žaliųjų murenų, vėžių maldininkų, palmių vagių, krabų plaukikų, krevečių meškučių, įvairiausių vaiduoklių ir vilioklių, kurie tariasi esą rudaisiais dantistais. Nieko nebeliko iš būtos galybės. Nieko. Ir tai vis Milano įtaka. To Milano, kuriame sodomitai su gomoritais kūrena stabmeldišką ugnį, ant kurios kepa žiurkių uodegas, nes jos geriausiai apsaugo nuo teisingiausiojo tikėjimo. Laukinės peteliškės užpuola teisiųjų lizdus, kuriuose žindomi šventųjų jaunikliai. Visi žūna. Niekas nelieka gyvas. Vėliau jų kaulus galima rasti relikvijoriuose, į kuriuos negali net akies krašteliu dirstelti milaniečiai, nes tokia slegianti, tokia didelė ir neišmatuojama jų nuodėmės našta, kurią drįsiu palyginti su nuopuolio bedugne. Ir tai vyksta mūsų amžiuje. Mūsų, kuriame klesti garvežiai ir telefonai, radijo aparatai, telegrafas, tiltai, paštas. Ir vis tai per kūną. Jis kaltas. Ne veltui yra pasakyta: „Kūnas skirtas ne ištvirkavimui, bet Viešpačiui, o Viešpats – kūnui". Bet tarp mūsų atsiranda tokių, kurie šį posakį interpretuoja kaip legitimaciją sodomijai ir gomorijai – Milano bacilai, užneštai ne per seniausiai į mūsų didingos praeities miestą, kurio herojiška istorija teikia tvirtybę ir jėgą. Bet yra mano žodžiai priešnuodžiai, kurie kris į sergančias sielas ir nugalės bacilos sukeltą negalią, iš kurios nuodingų nasrų...

– Kas ten šūkauja bažnyčioje? – klausiu apdujusio nuo cigaro zakristijono.

– Et, tai buvęs paštininkas, pamišęs prieš pusmetį dėl nelaimingos meilės. Aš, kai ilgiau užsibūnu, leidžiu jam išsisakyti.

– Kaip galėjo atsitikti, kad su juo dar nesusidūriau?.. – klausiu savęs.

* * *

– Aš galvoju, pulkininke, kad tai tik pikti gandai.

– Nieko panašaus.

– Įrodykite man. Pateikite faktus, – nerimsta pulkininkas Kutrovskis.

– Jo sveikata jau seniai kėlė nerimą gydytojams. Tik įsivaizduokit, kiek daug jam teko išgyventi, kiek daug jis gyvenime dirbo, kiek kartų krito nuo kumelės. Senatvėje visada tokie dalykai atsiliepia.

– Dėl kumelės tai jūs perdedate. Aš niekada negirdėjau, kad maršalas būtų nors kartą neišsilaikęs balne. Jis tiesiog suaugęs su balnu, su savo Kaštone, – išpila raudonos dėmės pulko vado veidą. – Tai mūsų priešų provokacijos, todėl noriu jus įspėti, pulkininke Varškėti, kad neskleistumėte pulke panašių prasimanymų, kurie gali gerokai pakenkti mūsų pulko kovinei dvasiai.

– Bet, pulkininke, – prieštarauja Sernikas, – aš neseniai sutikau vieną gydytoją, kuris lankėsi sostinėje. Jis man patvirtino, kad jau niekam nėra paslaptis maršalo būsena.

– Maršalas dar visus mus pragyvens.

– Aš tuo neabejoju, tačiau...

– Ir nekalbėkite, ir netęskite toliau šios temos.

– Betgi mūsų mylimo maršalo sveikata visiems rūpi. Kita vertus, ji, sveikata, priklauso ne tik jam vienam, bet ir tautai, todėl natūralu, kad mes domimės, dalijamės mintimis. Manau, jog čia nėra nieko blogo. Visa tai įrodo mūsų begalinį atsidavimą ir padėką maršalui, jo kariniam ir intelektiniam, politiniam ir visuomeniniam genijui. Niekam ne paslaptis, kad maršalas prieš kelias dienas buvo nualpęs...

– Kokia nesąmonė!

– Tai teisybė.

– Mūsų visų mylimas maršalas negalėjo nualpti.

– Man pasakojo žmogus, kuris savo akimis regėjo,

kaip pasviro maršalas. Jis stovėjo ir pasakojo apie mūšį prie sostinės, kurį jam pavyko įtikinama persvara laimėti ir tokiu būdu nublokšti priešą nuo mūsų valstybės sienos. Jis pasakojo, pasakojo, vėliau nutraukė pasakojimą... Visi galvojo, kad jis apie kažką mąsto, tačiau... susverdėjo... bandė išsilaikyti ant kojų, vis sviro ir staiga – žast ant žemės, galva į grindinį. Ne, kraujo nebuvo.

– Kaip galėjo nebūti kraujo?

– Nebuvo. Nebuvo, nes maršalas ne kartą yra kritęs iš balno...

– Mūsų maršalas niekada nėra kritęs iš balno.

– Tiek to, tai nėra dabar taip svarbu. Tada maršalas nukrito, o vienas karininkas, netoli kurio ir stovėjo man pasakojęs žmogus, apalpusįjį paguldė ant šono, o vieną savo ranką priglaudė prie kūno, kitą pakišo po dubeniu. Tada sulenkė vieną maršalo koją, nes taip jam buvo lengviau netekusįjį sąmonės paversti ant šono.

– O vėliau?..

– Suėmė rankomis apalpusiojo klubą bei petį ir atsargiai pasuko link savęs. O ranką padėjo ant nugaros. Tada palenkė maršalo galvą ir atlaisvino jo kvėpavimo takus. Be to, ranką pakišo po skruostu.

– Ir ką?

– Maršalas atsigavo. Iš pradžių jis atmerkė akis, apsidairė. Karininkai norėjo jam padėti atsistoti, tačiau jis, didvyris, uždraudė rankos mostu liestis prie jo kūno ir, sukaupęs savo valią, pakilo. Jis atsistojo, išsitiesė ir stovėjo priešais susirinkusiuosius dar tvirtesnis, nei buvo prieš apalpstant. Niekas negalėjo patikėti ką tik išvystu vaizdu. Visi buvo tokie susijaudinę, tokie išsigandę...

– Natūralu.

– Taip. Bet maršalas lyg niekur nieko tęsė savo pasakojimą apie žygdarbį kovos lauke, kuris, drįstu teigti, bus nagrinėjamas išsamiausiuose militaristiniuose va-

dovėliuose, iš kurių ne viena karininkų karta semsis strategijos ir taktikos paslapčių.

– Pulkininke Sernikai, jūs mane priblokšėte.

– Aš taip pat, kai išgirdau šią istoriją, likau be amo. Tačiau vėliau, įvertinęs ir prisiminęs maršalo amžių, nurimau. Duok Dieve mums sulaukti tokių gražių metų...

– Nelaidokite dar jo.

– Jokiu būdu. Tokiame amžiuje nualpti – taisyklė, o ne išimtis. Jis dar labai gerai laikosi.

– Taip... Bet jūsų pasakojimas, pulkininke, pasėjo manyje nerimo grūdą. Aš neįsivaizduoju, kaip mes toliau gyventume, jei vieną dieną netektume maršalo. Neįsivaizduoju...

– Nesigraudinkite, pulko vade... Maršalas visada bus gyvas. Aš, prisipažinsiu, kartais pagalvoju, jog, jei jau taip atsitiks, o taip vis tiek kažkada atsitiks, jis išliks dar gyvesnis negu dabar.

– Nekalbėkite taip makabriškai, pulkininke, nereikia.

– O ar girdėjote, pulkininke Kutrovski, paskutinę naujieną?..

– Kokią?

– Visas miestas apie tai tik ir kalba.

– Apie ką?

– Nejau išties nieko nežinote?

– Neerzinkite manęs, pulkininke Varškėti.

– Aš galvojau, kad jūs žinote...

– Nieko nežinau. Nieko.

– Keista. Labai keista. Jau vakar visas pulkas – jaunesnieji karininkai, eiliniai, puskarininkiai apie tai šnibždėjosi.

– Jūs mane provokuojate, štabo viršininke.

– Patikėkite, neturiu tokio poreikio.

– Pasakokit, greičiau tik pasakokit.

– Apie karalienės karstą žinote?..

– Kodėl klausiate?

– Tai ar žinote?

– Be jokios abejonės.

– O apie paskutinius radinius?

– Jie rado ir karūną...

– Nieko panašaus. Karūna čia niekuo dėta. Žinot, ką jie surado?

– Dieve, nekankinkite manęs.

– Tai ar žinot?

– Dievo Motina, žinoma, kad nežinau. Ir nieko negirdėjau apie tai. Ir net nenumanau, kokie gali būti paskutiniai radiniai. Pasakokit, pasakokit, aš liepsnoju smalsumu.

– Jie rado auksinę kapsulę.

– Kokią dar kapsulę?

– Jie rado auksinę kapsulę su karališkuoju herbu. Jie ją rado. Priskiria jie ją italų Renesanso meistrams. Yra iškelta hipotezė, kad karaliaus motina ją specialiai užsakė Milano auksakaliams, mat puošybinė stilistika artima Šiaurės Italijos renesansui. Jie beveik neabejoja, iš kur ši kapsulė atkeliavo.

– Nesukite man galvos, pulkininke Sernikai, su ta Renesanso puošyba.

– Tai labai svarbu. Tai neįkainojama vertybė.

– Kokia dar vertybė?

– Neskubėkite. Tik neskubėkite, nes aš nepasakiau svarbiausio.

– Ir...

– Ir... Ir žinote, ką jie rado toje italų meistrų kolboje?..

– Dieve, pulkininke Varškėti, jūs mane jau nervinate – silpna man...

– Joje – neva nevaisinga karaliaus sėkla, įdėta į sarkofagą auksinėje kapsulėje kaip amžinos karaliaus meilės karalienei simbolis.

– Negali būti!

– Faktas. Mokslinis faktas. Jūs įsivaizduojate, kas dabar bus? Įsivaizduojate?!

– Ką įsivaizduoju?

– Juk dabar viskas keičiasi. Ir viskas keičiasi į gerąją pusę. Pagalvokite, jei mes turime mūsų karaliaus sėklą, tai galime nustatyti priežastis, kodėl dinastija nebuvo pratęsta. Tačiau tai nėra taip svarbu. Svarbiausia, turėdami stebuklingai gerai užkonservuotą spermą – neįkainojamą ląstelę, galime klonuoti vaisingą ir sveiką prarastą, atrodė – negrįžtamai, karalių, kuris, susiklosčius aplinkybėms, galėtų užimti sostą ir taip atkurtų karalystę, kurioje mums būtų suteikta ne viena privilegija.

– Fantastika!

– Apie ką aš ir kalbu. Pulko vade, tik pagalvokit: karalius soste, karaliaus dvaras automatiškai persikelia į mūsų miestą, mes, kaip elitinio pulko kariūnai, saugome sostinę ir karališkuosius rūmus, kuriuos, žinant karaliaus meilę miestui, jis būtinai atstatys ir padarys dar prabangesnius, nei buvo prieš keturis šimtus metų. Jūs, tikiu, tapsite šalies kariuomenės vadu. O aš... man daug nereikia – Karo akademijos rektoriumi.

– Neįtikėtina!

– Įtikėtina. Svarbiausia, kad įtikėtina, nes kolba, pasak liudininkų, buvo sandariai uždaryta, iš jos išsiurbtas oras, tad nepateko į ją jokių mikroorganizmų. Jos turinys – karališkoji sperma, kurią karalius atsisveikinimui kaip laišką įdėjo karalienei, tyra it ašara. Mano pažįstami mokslininkai juokauja, kad iš tokios geros sėklos mes galime klonuoti ne vieną ir ne du karalius – tuziną, šimtą, milijoną. Visa tai byloja, kad valdysiančiai dinastijai negresia išnykimas, dėl ko mes iki šiol taip sielojomės ir jautėme kompleksą prieš Britaniją, Belgiją, Bulgariją, Rumuniją etc. Tai didžiulis įvykis. Tai laimė

šaliai. Šventas stebuklas. Todėl dabar labai svarbu, kad karalių atkurtų patikimi žmonės, nes jau dabar bręsta visokios intrigos. Maršalas apie tai dar nieko nežino, nes gydytojai baiminasi dėl jo sveikatos (aš apibūdinau jau jo būseną). Aš tikiu, kad maršalas pritars šiai idėjai. Ne, aš įsitikinęs!

– O kaip į visa tai pažiūrės prezidentas?

– Niekas jo neklaus – didesnioji mūsų pulko karininkų dalis pasisako už karalystės atkūrimą ir klonavimą. Jei tik prireiks, stos ginti karaliaus. Aš pats, jei tik iškils toks reikalas, pasiruošęs vadovauti teisėtam perversmui.

– Bet jei...

– Kas?

– Aš manau... Jei klonuosime karalių, tai, įtikėtina, jis įsigeis karalienės – neištvers be jos, nes tik jai vienai patikėjo saugoti savo sėklą. O mes gi žinome, su kokiomis bėdomis susidūrė šalis, kai į jos vidaus ir išorės reikalus ėmė kištis jos nenuoramos broliai, kuriuos jau ji savo ruožtu pareikalaus klonuoti. Visa tai, man atrodo, bus komplikuota.

– Nieko panašaus. Man žinoma, kad karalienės ląstelės taip pat yra negyvos, jų neįmanoma atkurti.

– Ir vis tik mane tai gąsdina – jei atgims, neduok Die, karalienė...

– Pulkininke Kutrovski, svarbiausia: atgauti karalių.

– Aš suprantu jūsų, pulkininke Varškėti, entuziazmą. Aš pritariu jam, tačiau...

– Čia negali būti jokių „tačiau"! Mes, jei tik bus tokia būtinybė, galėsime prigaminti begalybę karalių ir eksportuoti juos šalims, norinčioms atkurti monarchiją. Tai aukso kasykla – auksinė kapsulė, rasta karalienės karste. Jos turinio užteks visam pasauliui. Mes klonuosime!

– Taip... O dabar palikite mane, pulkininke Sernikai,

aš turiu susikaupti ir pagalvoti. Aš privalau pagalvoti, kaip mums elgtis šiomis aplinkybėmis. Man reikia ramybės. Aš pagalvosiu... Klonuoti?.. O gal jau jie seniausiai ją ir jį klonavo?..

– Tai galiu eiti? – sumuša kulnais Varškėtis.

– Laisvai. Eikite. ...Stebuklas! Kokia laimė. Neįtikėtina... Bet... gal ir mes jau klonuoti? Aš? Ir visi, visi aplinkui klonuoti – ne tie?.. Stebuklas! – svarsto ir šaukia, svarsto ir šaukia pulkininkas. – Aš – ne tas!

* * *

Dievo Avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, pasigailėk mūsų!

Dievo Avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, pasigailėk mūsų!

Dievo Avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, suteik mums ramybę!

Dievo Avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, duok mirusiems atilsį!

Dievo Avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, duok mirusiems atilsį!

Dievo Avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, duok mirusiems amžinąjį atilsį!

Po trečiojo „Dievo Avinėli" patarnautojai skambindami pakviečia mus prie Dievo stalo. Pasirengusieji priimti komuniją ateina prie grotelių. Visi atsiklaupiame...

Agnus Dei, Dievo Avinėlis, kuris naikina nuodėmes. Dievo Avinėlis, pirmoji klonuota avis, jis išskerdė ligotus ir sveikus patinus, išprievartavo romiąsias aveles, kurias vėliau mirtinai subadė savo ištikimybės ragais, suspardė bliūvančius ėriukus. Tvarte buvo daug nuodėmingo kraujo. Jis buvo virtęs skerdykla. Negyvi gy-

vulių kūnai mėtėsi kur papuolė. Vieni, subjauroti, tysojo ant žemės, kiti, ištėkšti, įvairiomis pozomis glaudėsi prie sienų, treti, vos rusenant gyvybei, tąsėsi priešmirtiniuose traukuliuose. Dievo Avinėlis buvo vis dar piktas. Jis, naikinantis nuodėmes, blaškėsi tarp išskerstų kūnų, pasiryžęs iki galo pabaigti jam patikėtą užduotį – išrauti iš pasaulio susikaupusį blogį. Jo kerštо kupinos ir nieko nematančios akys buvo pasruvusios krauju, karakulis pasišiaušęs – išsitiesinusios garbanos styrojo it ežio spygliai virš jo menko naujagimio kūnelio. Dantys, Dievo Avinėlio dantys, buvo grasinančiai iššiepti. Iššieptais neapykantos dantimis jis prišokdavo prie nužudytos aukos ir spardydavo ją, spardydavo, kol jėgos jį galutinai apleisdavo, kol iš aukos nieko nelikdavo. Tada Dievo Avinėlis dusteldavo akimirką ir eidavo prie kito kūno. Jis norėjo būti įsitikinęs, kad nepaliko nė dalelės blogio žemėje. Jo liauniems pečiams likimo buvo užkrauta nepakeliama našta, tačiau Dievo Avinėlis nevengė sunkumų, nes žinojo savo dangiškąją paskirtį žemėje. Kai jis pribaigė vos gyvus ir dar kartą nužudė nužudytuosius, nurimo, atsipalaidavo. Raudonis nugrimzdo jo akyse, įniršio nebeliko, pasislėpė iššiepti dantys. Tik kanopas baisiai maudė. Kenčiantis iš skausmo ir pavargęs avinėlis stovėjo, apsiblaususiu žvilgsniu žvelgė į sunaikintas nuodėmes ir gėrėjosi savo darbu. Bet kažkas jį vis dar erzino, abejonės kibirkštis ruseno jo nekaltoje esybėje. Tada klonuotas Dievo Avinėlis sukaupė visus jėgų likučius, pasipurtė ir pasiryžo nepalikti net blogio ženklo žemėje – jis rijo savo aukas, ėdė jas, žiaumojo per prievartą, atrajojo, vėmė, vėl rijo... Jam buvo sunku, nepakeliama, tačiau jis, Dievo Avinėlis, idealiai įvykdė jam patikėtą užduotį. O įvykdęs... puolė ėsti save ir pusiaukelėje nustipo. Tai buvo klonuotas Dievo Avinėlis.

* * *

– Sustokite. Palaukite!

– Atstok!

– Minutėlę...

– Man reikia su jumis pasikalbėti, – sakau jai geležinkelio stoties perone, iš kurio ką tik išvyko nežinoma kryptimi garvežys.

– Jūs man trukdote.

– Aš noru jums kažką pasakyti...

– Aš nieko nenoriu žinoti.

– Tai labai svarbu.

– Nesąmonė.

– Kodėl jūs mane ignoruojate?

– Kvailas klausimas.

– Kodėl šalinatės manęs?

– Tu man trukdai dirbti.

– Aš sumokėsiu.

– Taip?..

– Už prastovą.

– Dink iš čia!

– Problemos?.. – teiraujasi nežinia iš kur atsiradęs geležinkelio tarnautojas.

– Ne, ne, jokių problemų, – sakau jam ir noriu, kad jis prasmegtų skradžiai žemę.

– Išties?.. – nepatikliai nužvelgia mane.

– Taip, taip, – patikina Berta, – jokių problemų.

– Parodykite perono bilietus, – neatstoja jis.

– Kokius dar bilietus?!

– Rodykite bilietus arba eikite iš čia, – grasina jis.

Mes paliekame peroną. Aš seku paskui Bertą, susigretinu su ja, imu ją už rankos ir ji, stebuklas, neatstumia manęs. Mes stovime prie geležinkelio stoties fasado. Pro mus slenka negausūs praeiviai – gilus vakaras, besiritantis link vidurnakčio.

– Aš jus jau seniai stebiu, – sakau jai nepaleisdamas rankos.

– Žinau.

– Aš jus visada stebiu.

– Žinau, – sausai kartoja ji, o mano delnas, laikantis jos ranką, vis labiau drėksta.

– Aš jus stebiu dieną ir naktį. Aš jus matau miegančią ir sapnuojančią, pabundančią ryte, besiprausiančią, vaikščiojančią mieste, susitinkančią, dingstančią viešbučių labirintuose. Aš jūsų nepaleidžiu iš savo akiračio.

– Nesąmonė.

– Galbūt. Tačiau aš noriu jus dar giliau pažinti.

– Atstok! – siekia išsilaisvinti iš mano rankos žnyplių. – Atstok nuo manęs, nes aš šauksiuosi pagalbos, – grasina ji man, tačiau aš žinau, kad taip neatsitiks.

– Aš nežinau, kas su manimi atsitiko, tačiau kai regiu jus, kai jūs netoliese ar kaip dabar – greta, man ramiau. Aš noriu jums kalbėti, man reikia jums daug ką pasakyti, tačiau, atleiskite, aš nerandu žodžių, kuriais galėčiau į jus kreiptis. Aš nerandu žodžių, kurie galėtų jus sudominti, kurie jums pasirodytų reikšmingi. Padėkite man, nes man sunku...

– Idiotas, – sako ji, tačiau jos balso intonacijoje aš neišgirstu pykčio, greičiau panieką ir gailestį, o tai jau šis tas.

– Mano vienas giminaitis vaikšto įsitvėręs ir stumdydamas priešais save kėdę...

– Dar vienas beprotis.

– Galbūt. Tačiau aš suprantu jį, nes jis bijo prieiti bedugnę. Jis galvoja, kad tokiu būdu galės išsigelbėti.

– Kvailys, – padovanoja man paniekinamą šypseną.

Aš paleidžiu jos ranką, nes esu įsitikinęs, kad dabar ji nepaliks manęs. Išties ji stovi greta ir net nesiruošia kur nors bėgti nuo manęs. Aš jaudinuosi. Mane išpila pra-

kaitas, kurio smarvė nemaloniai erzina juslę. Aš nieko negaliu padaryti su savo organizmu, todėl kalbu, kalbu...

– Mano tolima giminaitė taip ilgai trynė galvą į kanapą, kad ilgainiui nupliko. O tada vaikščiojo plika ir net nebandė slėpti savo keistos formos kiaušo, nuo kurio aplinkiniai negalėdavo, kai tik jį išvysdavo, atitraukti akių.

– Man neįdomu, – sako ji man, tačiau akys byloja, kad pasirengusi klausyti.

– Be to, aš nekenčiu vaikų, nes jie miršta. Aš nekenčiu ir senių, nes jie kaip vaikai, – kalbu jai, kad tik kalbėčiau.

– Tu nekenti vaikų? – nustemba ji. – Kodėl?

– Jie miršta.

– Visi miršta.

– Ne, – kalbu jai, – tu niekada nemirsi, aš nemirsiu, nes mes – nemirtingi.

– Aš tuoj apsivemsiu...

– Išlaižysiu.

– Tu šlykštus.

– Aš noriu, kad mane geriau pažintum. Aš noriu, kad nesišalintum manęs.

– Kartojiesi.

– Aš galiu tau begalybę kartų kartoti šiuos žodžius, – paimu vėl jos ranką ir stipriai suspaudžiu. Ji net neaikteli.

Iš stoties peronų mus pasiekia garvežių atodūsiai. Atrodo, kad atvyko traukinys iš sostinės. Aš lydžiu akimis atvykėlius, kurie neria į gūdžią miesto tamsą.

– Ar tu buvai kada nors išvykusi iš miesto? – klausiu dar kartą, spusteldamas jos ranką.

– Ne tavo reikalas.

– Atsakyk, man tai svarbu, – sakau jai įbesdamas į jos akis savo durklą-žvilgsnį. – Man tai labai svarbu. Man svarbu viskas, kas susiję su tavimi, – bandau paaiškinti. – Aš noriu viską žinoti. Aš noriu žinoti tavo

blakstienų ilgį, aš noriu skaityti tavo mintis, regėti tavo sapnus...

– Ar nematėte mano mergaitės? – klausia apsiašarojusi moteriškė.

– Kaipgi, ji – čia, – rodau į Bertą.

– Niekšas, – įsižeidžia ir dingsta tamsoje nežinia iš kur išnirusi išsiblaškėlė.

– Tai ar tu buvai kur nors išvykusi? – tęsiu norėtą pamiršti klausimą. – Ar tu buvai sostinėje? Ar tu buvai Karakase? Ar tu lankeisi Bilbao?..

– Palik mane ramybėje, – nepasiduoda Berta.

– Aš noriu, kad man atsakytum.

– O aš nebenoriu su tavim kalbėtis.

– Ir nereikia kalbėtis. Reikia, kad man atsakytum, nes tai labai svarbu.

– Ne. Ne! – sušunka ji man. – Aš niekur nebuvau, niekur nesilankiau, nieko nemačiau! – piktai šaukia ji man, o aš nosies jusle siurbiu jos kvapą, kuris nugali ir sunaikina stoties tvaiką. – Čia aš. Visada čia – rūsyje.

– Tai labai gerai, kad tu niekur nebuvai, nieko nežinai, nieko nepatyrei, – sakau jai. – Tu esi tyra, nesugadinta. Tu esi ideali.

– Tokia ir ideali, – šaiposi ji iš manęs.

– Taip, pati idealiausia, nes aš jau seniai tave stebiu.

– Aš žinau. Tu kartojiesi.

– Suprantu, bet kaip kartais gera kartotis, daryti tas pačias klaidas, tuos pačius poelgius, dėl kurių vėliau reikia gailėtis.

– Aš pavargau.

– Ar tu girdėjai ką nors apie listozaurus?..

– Ką?!

– Tiek to.

– Apie ką tokius?

– Tiek to. Nesvarbu.

– Kas tie listozaurai?..

– Tai tokie gyvūnai, kurie turėjo akis viršugalvyje.

– Kodėl apie tai klausi?

– Aš nežinau... Galbūt todėl, kad 1446 metais mirė Valachijos kunigaikštis Vladas Tepešas – baisusis vampyras Drakula.

– Ką tai turi bendra su listozaurais?

– Nieko. Tiesiog įdomi paralelė.

– Kokia čia dar gali būti paralelė!

– Tai tik žodžiai, kurie skirti išlaikyti tavo dėmesį man.

– Bet man neįdomu.

– Kas tau, Berta, įdomu?.. Kas tau įdomiausia šiame pasaulyje, kuriame man pavyko sutikti tave? Kas? Aš geidžiu žinoti, – beveik deklamuoju žodžius ir vis arčiau ir arčiau kreipiu savąjį veidą josios link.

Berta traukiasi. Ji eina atatupsta. Aš priremiu ją savo kūnu prie sienos. Tik kūnu. Mano rankos nuleistos, tačiau žvilgsnis laiko ją savo mirtinuose gniaužtuose. Ji priremta. Berta nebeturi kur trauktis, todėl bus priversta man atsakyti. Ji turi atsakyti! Ji neturi kitos išeities, nes tamsu, nebėra nė vieno praeivio, kitas traukinys atvyks tik paryčiais. Ji dvejoja. Aš jaučiu, kaip kruta jos lūpų krašteliai, kaip virpa jos kūnas, kurio skleidžiama šiluma palytėja ir mano pamišusį protą. Ji nori tarti, ji taip nori kalbėti... Aš atsitraukiu. Aš sukuriu jai aplink save laisvą erdvę, kad atsakytų ir patenkintų mano nesveiką smalsumą.

– Kalbėk, – sakau jai. – Kalbėk daug ir viską. Nesustok...

– Aš neturiu tau ką pasakyti, – teisinasi Berta.

– Visada yra ką pasakyti. Visada, Berta. Visada yra begalybė žodžių, kuriuos turime vienas kitam ištarti, nes kitaip būti būtų beprasmiška. Patikėk – beprasmiška...

– Iš kur tu atsiradai?!

– Tai tu atsiradai, – bandau priminti jai. – Tai tu mane suradai ir išskyrei iš minios. Tai tu mane išsirinkai ir išrinkai, todėl dabar kalbėk. Kalbėk ir nesustok, nes tavo žodžiai, tavo balsas, tavo tembras mane svaiginančiai gaivina. Tai tu mane verti prabusti, čia būti ir galvoti – apie tave. Aš dėkingas. Aš labai dėkingas tau, kad buvau išrinktas, pastebėtas. Tu man padarei didžiulę paslaugą...

– Kaip ilgai tu dar mane kankinsi?..

– Ar tai kančia?.. Ar žodžiai, kuriuos noriu išgirsti iš tavo lūpų, tau sukels skausmą?.. Aš netikiu. Aš negaliu patikėti!

– Pasitrauk!

– Tai neįmanoma. Taip niekada neatsitiks.

– Praleisk mane, – stumia mane Berta. – Praleisk!

Aš traukiuosi, nes žinau, kad ji nuo manęs niekada nepaspruks, niekur nepasislėps. Aš žinau, kad ji visada bus šalia. Aš žinau, kad ji niekada neišduos. Aš įsitikinęs, kad ten, kur būsiu aš, Berta visada bus greta – manyje ir su manimi. Todėl aš traukiuosi. Aš praleidžiu ją. Aš leidžiu jai eiti, nes nesvarbu, kur ji bus, su kuo ji bus, kada ir kaip. Niekas nesvarbu. Niekas. Aš lydžiu Bertą akimis. Aš matau prieinančią prie jos vyriškos lyties žmogystą. Mano ausis pasiekia tik vos girdimos jų trumpo pokalbio nuotrupos:

– Už vieną kartą? – teiraujasi vyriškis.

Mano Berta linkteli galvą, įsikimba jam į parankę ir staiga išnyksta.

* * *

Aš pakeliu savo ranką, kuri dar saugo Bertos kūno šilumą, liečiu ją kita ir taip glamonėju. Mano pirštai bėgioja dešine, švelniai glosto, kutena delną. Aš neturiu minčių, apie nieką negalvoju, vien svaiginuosi dar ir dar kartą iš naujo patiriamu jausmu ir noriu jį kuo ilgiau išsau-

goti. Mano kairė palieka plaštaką, kyla aukštyn ir sustoja ties alkūne, kur oda ne tokia lygi, ne tokia švelni, tačiau ne mažiau geidžiama. Pirštai žaidžia grublėtu alkūnės odos paviršiumi, apčiuopia vos juntamus nelygumus, siekia įsiskverbti pro kiekvieną porą vis gilyn ir gilyn. Rankos oda pašiurpsta, geidulingai pasišiaušia. Alkūnėje, čia dabar telkiasi Bertos palikto man jausmo centras. Jis nepastovus. Jis grimzta gilyn – link kaulo, link smegenų, kurias taip mėgsta skanauti šunys. Pagaliau jis sprogsta, išsilieja ir patvinsta po visą ranką. Aš palieku alkūnę ir kylu į viršų, kur aptinku įsitempusį bicepsą. Jis trūkčioja, jis tvinksi, vos tik prisiliečia prie jo mano kairės pirštų pagalvėlės. Jis – atviras nervas, perspėjantis, kad kitas žingsnis bus žengtas link slepiamos po marškinėliais krūties. Aš delnu suku ratus aplink savo krūtinę, kuri kyla ir įgauna pusiau sferos formą. Ji, mutantė, tobula – stangri ir kieta lyg Pelaponeso marmuras, iš kurio kalami šedevrai būsimoms kartoms. Delnas palenda po krūtimi, bando kilstelti ją aukštyn; ji – nepajudinama, stabili, nežemiškos jėgos saitais sujungta su torsu. Ji iškilusi virš kūno lyg baugioji Džomolungma – neįkopiama didybė. Ranka ieško kelių į šio kalno viršūnę, kad galėtų iškelti pergalės vėliavą. Ranka nerimsta – vis nuožmiau ieško vienintelės išeities, kuri galėtų atvesti į trokštamą tikslą. Užsispyręs pirštas paliečia spenelį. Pirštas susitinka su juo ir sustingsta. Akimirka. Sekundės dalelė. Spenelis subrinksta. Jis auga ir stumia, auga ir stumia pirštą atgal, tolyn, kuo toliau nuo savęs ir paskutinės bastėjos – kūno – pilvo, klubų, papilvės... Maloni kova, kurioje negali būti nei laimėsiančių, nei nugalėtų. Ranka atsitraukia. Du pirštai priglaudžia spenelį it cigaretę, slankioja juo – pirmyn, atgal, pirmyn... Akys nieko nemato. Ausys nieko negirdi. ...Pirmyn, atgal, pirmyn, atgal... Švelnu. Ramu. Beprotiško pasitenkinimo šypsena veide... Šventojo šypsnys.

– Jums silpna?.. Žmogau, jums negera? – žadina mane balsas.

Aš atsimerkiu. Aš nieko nematau. Aš nieko nesuvokiu. Mano rankos – ant degančios krūtinės po marškiniais.

– Jums kažkas atsitiko?.. – nepalieka manęs įkyrus balsas.

– Kas? – klausiu. – Kas atsitiko?

– Ar jums atsitiko kas? Širdis?.. – jau susierzinęs klausia manęs.

– Man?.. Ne, man nieko neatsitiko. Viskas gerai, – sakau ir atšlyju nuo stoties fasado sienos, į kurią visą laiką rėmiausi.

– Išties?.. – nepalieka ramybėje.

– Gerai... Viskas gerai, – patikinu ir neatsigręždamas neriu į tamsą, ten, kur išnyko mane palikusi Berta.

* * *

– Nelėkite taip, pulkininke!..

– No! Nooo! No! – varo savo kumelę pulkininkas Kutrovskis, kuris šiomis aplinkybėmis atrodo gimęs balne, suaugęs su juo ir neketinantis niekada skirtis. Ką ten balne, ką ten neketinantis!.. Kutrovskis šią akimirką – turkas seldžiukas, mongolas-totorius, saracėnas, indėnas ir etruskas, prieš užkariaujant romėnams, kuris įlekia pašėlusiu greičiu į miestą, įvaręs nemažai baimės elgetaujantiems prie vartų.

– Palaukite manęs! Palaukite, – maldauja Varškėtis, kurio kumelė ne tokia eikli, o ir jis pats... Ką ten pats!.. Varškėtis vos laikosi balne, pentinai jo surūdiję, atšipę, o gyvuliams tokių šeimininkų tik ir tereikia; jie naudojasi aplinkybėmis. – Pulkininke, pulkininke, – vos girdimai stena pulkininkas Varškėtis, kuris niekada nemėgo ir nepamėgs panašių pasijodinėjimų į miestą. Tačiau

jam, nors ir netrukus į atsargą, tenka taikstytis prie nenuoramos Kutrovskio, mat tikisi dar ir ordino, kuris gražiai papuoštų krūtinę.

– No! Nooo! No! – skatina Kutrovskis savo kumelę rimbu.

– Sustokite! Sustokite!.. – verkšlena vis daugiau ir daugiau atsiliekantis Varškėtis – kavalerijos pulko štabo viršininkas. – Man su širdim... – nespėja pasakyti ir išgriūna iš balno – verčiasi aukštyn galva, nusibrozdina skruostą ir juokingai pasitiesia prie bevardžio miestiečio namo durų ant labai kieto grindinio, kuris dar mena būtą miesto šlovę.

Pulkininkas Varškėtis guli. Pirmoji mintis po patirtos traumos ir gėdos: šiandien pat išeiti į atsargą. Antroji jo neaplanko, mat pasigirsta gerai pažįstamas balsas:

– Pulkininke, pulkininke, – kalbina išsigandęs ir vertikalus Kutrovskis. – Pulkininke... Pulkininke...

– Pulkininkas Sernikas, – nori prisistatyti Varškėtis, tačiau jėgos jį apleido, todėl valios pastangų jam neužtenka pakilti, jis – stabiliai horizontalus.

– Jūs labai užsigavote? – klausia tramdydamas ir sutramdydamas savo nerimstančią kumelę pulko vadas.

– Pulkininkas Sernikas niekada neužsigauna, – konstatuoja savo buvusią, esamą ir būsimą būseną pulko štabo viršininkas Varškėtis, kuris horizontalioje būsenoje nelinkęs daugžodžiauti.

Tolumoje, beveik horizonte, matyti, kaip bėga it grakšti gazelė nukentėjusiojo link baltaskvernis bažnyčios zakristijonas. Jis savo akimis matė tragediją, todėl baisiai susijaudino, o susijaudinęs nieko geresnio nesugalvojo, kaip greitai rieškutėmis pasemti švęsto vandens ir pabandyti atgaivinti juo šį išvaizdų karininką, kuriam jis jaučia gilią pagarbą, nes ir pats jaunystėje svajojo toks būti.

– Atrodo, kad man lūžo stuburas, – su vilties gaidele

balse samprotauja vis dar nesikeliantis ir neprisikeliantis Varškėtis.

– Stuburai karininkams nelūžta, – drąsina Kutrovskis neužtikrintai.

– Lūžta, pulkininke Kutrovski, lūžta... – nesėkmingai vis bando pakilti pulkininkas Varškėtis.

It gerasis angelas, teikęsis nusileisti iš dangaus, staiga išnyra uždusęs samarietis zakristijonas. Jis puola lieti iš rieškučių švęstą vandenį ant Varškėčio nubrozdinto skruosto.

– Kokia čia bjaurastis! – piktinasi Varškėtis, deja, per vėlai – švęstas vanduo jau varva per jo pasmakrę, tačiau atsivėrusios žaizdos neužtraukia – nepakankamai buvo pašventintas.

– Tai jums turėtų padėti, – teisinasi zakristijonas, kuris žmonijai nori vien gero.

– Niekas man jau nebepadės, – pateikia katastrofišką mintį pulkininkas Varškėtis.

– Padės, – tiki gydančia religijos jėga zakristijonas. – Bedieviams padeda, padės ir karininkams.

– Pajodinėjom, – sarkastiškai konstatuoja Kutrovskis, kurio veido išraiška byloja, kad jis nepatenkintas šia diena.

– Aš pabandysiu atsikelti...

Paslaugusis samarietis zakristijonas bando padėti puolusiam štabo viršininkui, tačiau pastarasis atstumia ir paniekina norimas įsiūlyti paslaugas. Pulkininkas Varškėtis keliasi... Jis pakelia galvą, pakelia ranką, pakelia torsą ir, stebuklas, prisikelia.

– Jis gyvas! Gyvas! Jis prisikėlė! – šaukia nesavu balsu zakristijonas, o jo akys veržiasi iš orbitų. – Jį prikėlė iš mirusiųjų švęstas vanduo! Stebuklas! Stebuklas! – karkia jis nepatikliems smalsuoliams ir negausiems praeiviams. – Švęstas vanduo prikėlė karininką! Švęstas van-

duo prikels ir karalių, ir karalaitį, ir karalienę! – sprinteriškai bėgdamas neša zakristijonas gerąją naujieną į bažnyčią, kurios vartai ir praryja jo smulkų bei neatletišką kūną.

– Ko jis taip šaukia? – piktinasi Kutrovskis laikydamas už pavadžių savo ir Varškėčio kumeles. – Beprotis kažkoks...

– Beprotis, – pritaria vėl vertikalus kavalerijos pulko štabo viršininkas pulkininkas Sernikas-Varškėtis.

– Tikras beprotis, – sutinka su išsakyta mintimi pulkininkas Kutrovskis. – Kai pasvarstau, kas tie zakristijonai, tai pasidaro akivaizdu, jog tai nerealizavę savęs kunigai. O kai galvoju toliau... Tad jei tie zakristijonai būtų tapę kunigais, tai visi kunigai, kurių mes klausiame sunkią valandą patarimo, guodžiamės, išpažįstame jiems savo nuodėmes, dalijamės džiaugsmais, būtų kaip zakristijonai. Tai baisu. Baisu, kai pagalvoji, kas būtų, jei aplink būtų tik įšventinti į kunigus zakristijonai. Kažkoks košmaras. Apokalipsė.

– Tikra Apokalipsė, kurią regėjo šv. Jonas, – sutinka su pulko vado išsakytomis mintimis vertikalus it įtempta kontraboso styga Varškėtis.

– Oi, su tais zakristijonais reikia atsargiau... – perspėja save ir Varškėtį Kutrovskis, sudrausminęs nerimstančias kumeles.

– Taip, taip...

– Taip.

– Pulkininke Kutrovski, leiskite man vėl įsėsti į balną, – prašo viršininko Varškėtis ir atiduoda pagarbą.

– Uždrausta, – atiduoda pavaldiniui pagarbą pulkininkas Kutrovskis.

– Leiskite...

– Mes eisime pėsčiomis per miestą, mes vesimės savo kumeles, mūsų pentinuoti žygio batai kaukšės praeitį menančiu grindiniu ir visi mums pavydės, kad mes esa-

me kavaleristai. Pulkininke Varškėti, mums pavydės artileristai, pėstininkai, karinės oro pajėgos ir negausūs tankistai, nes mes eisime miestu iškeltomis galvomis ir akinsime savo kokardomis moteris, kurios svajos nors sekundę pabūti šalia mūsų. Mes eisime. Eisime. Todėl aš jums, kaip jūsų viršininkas, uždraudžiu sėsti į balną, juolab kad nevaldote paralyžiuotos kairės rankos ir kojos.

– Aš valdau...

– Tylėt! Sekt paskui mane!

Dviejų karininkų kolona pajuda. Išdidžiai. Iškilmingai. Šventiškai.

– Nuostabi.

– Nepakartojama.

– Žavi.

– Gracinga.

– Stebuklinga.

– Žinote, pulkininke, – sustojęs prie drabužių parduotuvės vitrinos porina Varškėtis, – panašią man teko visai neseniai sutikti. Lankiausi. Nepakartojamos akimirkos. Stebuklas. Tikras stebuklas. Išėjau kaip naujai gimęs. Kaip kūdikis – tyras, švarus, skaistus. Ir užmokesčio neėmė.

– O man, pulkininke, ji taip pat matyta. Tos pačios linijos, talija, skruostai. Net duobutė smakre – matote? Matyta, kažkur matyta mergaitė...

– Ji taip pat ją turi.

– Taip – sutinku. Betgi ši – medinė – manekenas.

– Medinė... O tokia panaši. Tokia... Ją visas miestas žino. Kirpėjo dukterėčia... Tiesą pasakius, visai ne dukterėčia. Aš jų tarpusavio santykių nežinau, tačiau tik šitaip jis ją pristato. Provincijos gėlelė. Užkampio perlas. Kaimo žiedelis.

– Taip, pulkininke, gražiausi, skaisčiausi žiedai susprogsta provincijoje.

– O koks tyrumas, koks patiklumas, koks naivumas... Miestuose tokių dalykų jau nesutiksi. Miestuose jos visai kitokios. Joms niekas neįdomu, jų niekuo nesudominsi. Miestuose jos – bejausmės, šaltos it lytis ledo.

– Visiškai sutinku su jūsų nuomone.

– Kartą aš norėjau papasakoti apie naujas taktines gudrybes, kurias persirašiau iš Marios P. konspektų, tai, įsivaizduokite, buvau pertrauktas, mat miesto „princesei" visa tai pasirodė neįdomu.

– Kur rieda šis pasaulis?..

– Baisu...

– Sakykite, pulkininke, o ar mums neišgėrus šiandien po taurelę?

– Po taurelę?..

– Nuotaikai pakelti, sveikatai pataisyti...

– Pataisyti...

– Veskite šalin nuo mano parduotuvės tuos savo apsišikusius arklius! – užstaugia nežinia iš kur vitrinoje atsiradęs siaubūnas. Pulkininkai krūpteli. Karininkų kūnais perbėga lengvi virpuliukai – kaip prieš kovą. Varškėtį ištinka švelnus ir lengvas dešinės akies tikas.

– Mes – karininkai! – bando išdidžiai prisistatyti Kutrovskis.

– Išvalykite šūdus ir nykite iš čia! – rėkia barzdotas siaubūnas už aprėdytos pagal paskutinę Paryžiaus madą manekenės pečių. – Tai privati nuosavybė! – rodo iškabą, kurioje išpieštas „Basanowicz" užrašas.

– Neįtikėtinas chamizmas, – siekia ginklo pulkininkas Varškėtis, tačiau neranda, mat neapdairiai, prieš išjodamas į miestą, paliko savo biuro stalčiuje. Beje, tuščia apkaba.

– Tu lavonas, – gąsdina taip pat beginklis kavalerijos pulko vadas Kutrovskis, kuris šiaip jau yra šaltų ginklų šalininkas.

– Prišika čia visokie... – nerimsta barzdyla. – Man už šūdų kuopimą niekas nemoka! – vis dar baubia paslaptingasis drąsuolis iš vitrinos.

– Gerai, gerai, išvalysim, – semia žirgų fekalijas riešku tėmis Varškėtis.

– O jūs girdėjote, pulkininke, jis kalbėjo su akcentu...

– Man pasivaideno, kad panašų akcentą girdėjau mūšyje, kurį mes kažkada gėdingai pralaimėjome, kai trumpam buvau papuolęs į negailsetingų ir žiaurių priešų nelaisvę, – sako jau bebaigiantis tvarkyti žirgų išmatas Varškėtis, kuris, ne paslaptis, mėgsta švarą mieste.

Karininkai su savo eikliosiomis draugėmis traukiasi. Jie vis dar išdidžiai žygiuoja miestu. Jie vis dar pasitiki savo jėgomis, kurios kažkada vis tiek išseks.

– Nereikia kreipti dėmesio į bepročius, – sako Kutrovskis, kuris iš pagarbos Varškėčio patirčiai ir amžiui nešoka ant kumelės, nors ir nepatenkintas bei piktas, eina pėsčias. (Dieve, kavaleristas...)

– Taip, – sutinka Varškėtis, – mūsų mieste bepročių apstu; jie taip ir taikosi paniekinti karininkus, kurie iškovojo jiems ramybę.

– Kai karininkų ir jų kumelių figūros dingsta siauroje nykūnėje gatvelėje, siaubūnas barzdyla grakščiu rankos judesiu nuima skrybėlaitę nuo manekenės. Jis laiko ją, apžiūrinėja prieš gęstančią saulę, o jo fizionomiją palyti tokia pasitenkinimo šypsena, kad jos pavydėtų net nemirtingoji Mona Liza. Siaubūnas – parduotuvės savininkas Basanovičius šypsosi. Jis laiko skrybėlaitę rankoje, o laisvąja sega suknelės sagas: viršutinę, kitą, žemesnę... Visa tai trunka ilgai, todėl stebinčiam gali pasirodyti, jog smulkusis verslininkas gan dažnai tai daro. Beje, taip ir yra. Jis šypsosi, tačiau jo šypseną dengia ūsai ir barzda, todėl niekas jos nemato. Kai suknelės sagos jau atsegtos, savininkas aristokratišku rankos judesiu

numeta ją nuo medinės manekenės – drabužiai nerūpestingai susmunka. Jie guli vitrinoje. Jau tamsu. Jau labai vėlu, todėl gatvėje – nei vieno praeivio, nei vieno pašalinio. Savininkas tai žino. Jo lūpos priglunda prie manekenės kaklo. Jos įsisiurbia į jį ir nori palikti meilės pėdsaką. Deja, medžiui svetimi meilės jausmai, todėl jis priglaudžia ir saugo tik fizinius pėdsakus – atžymas peiliu. Savininko smogikai-dantys – atšipę, nes jis jau senis. Jo barzda su lūpomis slenka žemyn. Jis bučiuoja pečius, jis glosto ranka krūtinę; kita paleidžia laikytą skrybėlaitę, kurios kaspinas, krisdamas žemėn, nesančiam liudininkui primena pašautą aitvarą. Senis nerimsta. Jis vis giliau ir giliau šnopuoja, siekia ranka manekenės šlaunies, kurią jam norisi maigyti ir maigyti... Jo jėgos senka, tačiau lūpos įsisiurbia į išdrožtą krūtinę. Barzdyla siurbia nesamą pieną. Jis tariasi esąs vaikas, o ji – motina-meilužė, kurios paslaugomis jis naudojasi tik du kartus per savaitę, mat neturi daugiau ištvermės. Kai jėgos jį galutinai apleidžia, jis išsitraukia iš užančio stetoskopą – įsikiša į ausis, prideda prie širdies ir klauso, klauso, klauso...

– Aš gydytojas, – sako jis išrengtai manekenei, – todėl aš pagydysiu tave, nes nėra kitos išeities. Taip... – klausosi vakuumo, – taip... Nieko tokio. Nereikia baimintis, nes net sunkiausios ligos išgydomos. Tu pasveiksi. Pasveiksi... – rankomis maigo bejausmę krūtinę, – pasveiksi, – bučiuoja pilvą ir laižosi iš pasitenkinimo. – Pasveiksi ir atgysi, mano karaliene, nes aš turiu tai, ko neturi niekas. Aš turiu...

* * *

Mano kulnai nuo aulinių batų kieti it akmuo. Nepadoriai kieti, tačiau aš, paskendęs mintyse apie Bertą, peiliu gramdau juos ir pjaustau negyvą mėsą. Šiame užsiėmime mažai prasmės, tačiau turbūt taip reikia. Peilis

nuslysta ir atskiria mėsos gabalą nuo piršto. Sunkiasi kraujas. Aš vis dar galvoju apie ją ir kuriu vaizduotėje meilės laišką. Staiga atsidaro durys. Jaučiu, kad stovintis priešais mane dreba.

– Ar girdėjai naujieną, Maria P.? – uždusęs klausia zakristijonas, kurio gilų rūpestį išduoda aprasojusi kakta.

– Ne, aš nieko negirdėjau, – ramiai atsakau ir stebiu toliau besisunkiantį iš kojos piršto kraują.

– Kaip tu galėjai negirdėti! – piktinasi jis, ir man jau aišku, kad esu paniekinamai nužvelgtas. – Kaip tu galėjai!..

Aš galėčiau teisintis, kad esu sužeistas, todėl man nerūpi paskutinės paskalos, tačiau tyliu. Zakristijonas jau lygiau kvėpuoja. Jis greitai atgaus žadą.

– Prisėsk, – sakau jam ir rodau nepakeldamas galvos į laisvą kėdę.

– Kaip galima sėdėti tokią akimirką! – nerimsta jis. – Tai nepadoru. Tai pagaliau nežmoniška ir žiauru, – gėdina mane.

Aš pakeliu galvą. Aš regiu gedulu apgaubtą zakristijono žvilgsnį.

– Kas gi atsitiko? – klausiu.

– Baisus, nepataisomas dalykas. Tragedija.

– Tragedija yra scenai skirtas kūrinys, kuriame vaizduojami labai rimti ir esminiai gyvenimo konfliktai, herojaus siekimų susidūrimas su neįveikiamomis kliūtimis ir neišvengiama herojaus žūtis, – sakau jam kaip galima šalčiau.

– Nieko panašaus, – prieštarauja jis man. – Tragedija – tai sukrečiantis, skaudus išgyvenimas, baisus įvykis, didelė nelaimė.

– Galbūt.

– Taip, Maria P., tai tragedija. Tai mūsų krašto tragedija, po kurios visos vertybės apsivers aukštyn kojomis. Tai pati didžiausia šio dešimtmečio tragedija. Baisu!

– Gal tai tik drama?.. – abejoju.

– Nesąmonė: tragedija. Ar tu žinai, kas atsitiko?

– Aš gi sakiau, kad nežinau, – kartoju jam ir vėl įsistebeiliju į besisunkiantį iš kojos pirštо kraują.

– Kaštonė... – verksmingai išlemena. – Kaštonė... Mūsų maršalo Kaštonė...

– Taip, Kaštonė, – pritariu, – Kaštonė, – automatiškai kartoju kumelės vardą neatitraukdamas akių nuo žaizdos. – Kaštonė, Kaštonė...

– Vargšė Kaštonė.

– Taip taip, Kaštonė, – murmu sau po nosimi.

– Ji mirė! – beveik verkia nekviestas į mano būstą svetys. – Ji mirė prieš pusvalandį. Mirė...

– Pastipo, – bandau ištaisyti klaidą.

– Mirė!

– Nugaišo.

– Mirė!

– Nudvėsė.

– Mirė!!!

– „Užsilenkė".

– Mirė!!! – laikosi savo požiūrio į gyvulių nebūtį zakristijonas. – Mūsų mylima Kaštonė mirė prieš pusvalandį. Aš negaliu sulaikyti ašarų. Aš negaliu... Aš kaltas. Tai aš, – daužo kumščiu save į krūtinę zakristijonas.

– Tai mano kaltė. Tai mane Dievas nubaudė Kaštonės asmenyje. Mane, – puola į isteriją zakristijonas.

– Nusiramink. Atsipalaiduok, – kalbu jam žiūrėdamas į krešintį ant pirštо kraują.

– Taip, tai vis per tą švęstą vandenį, kuriuo išgydžiau karininką. ...O Kaštonė, mūsų numylėtinė, mirė. Karininkas gyvas, o ji... O, jei būčiau stovėjęs tą mirties akimirką prie jos! Jei turėčiau švęsto vandens, jei aš būčiau...

– Ar tai ta žliba kumelė?

– Nedrįsk! Nedrįsk taip šventvagiškai kalbėti apie

šventą sutvėrimą, kuris mums padėjo išsikovoti laisvę iš vergijos. Ji – simbolis. Ji – mūsų būties garantas... Aš gi galėjau ją išplėšti iš mirties žnyplių. Galėjau... Tokia graži, tokia eikli Kaštonė...

– Girdėjau, kad ji jau raiša buvo.

– Paskalos. Grynos paskalos. Ji buvo sveika kaip Dievas. Ji buvo tvirta kaip dailidės Juozapo sumeistrauti baldai. Mūsų mylima Kaštonė, ant kurios balne taip grakščiai sėdėdavo maršalas, iškėlęs kardą, pasiruošęs negailestingai kirsti priešą. Kaštonė, kuri išnešiojo jį per pelkes, plukdė per sraunias upes, brovėsi per neįžengiamas girias ir taip eikliai šuoliavo laukais. Kaštonė, kuri žiemą ir vasarą, per liūtį ir pūgą, kepinant saulei ir dulkiant lietučiui gynė ir kovojo už mus. O dabar jos jau nebėra. Nebėra mūsų Kaštonės. Nebėra.

– O jos vaikai, giminės – kumeliai, kumelės?..

– Kopijos. Nevykusios klonacijos kopijos, kurių net negalima lyginti su originalu. Kaštonė buvo vienintelė ir nepakartojama. Nebus tokios jau daugiau. Niekada nebus... Aš įsivaizduoju maršalo sielvartą. Kaip jam turėtų būti sunku, jei net man, tam, kuris nė karto nebuvo ant jos užšokęs, širdis plyšta iš skausmo. Aš prieš pusmetį mačiau jos nuotrauką laikraštyje – nebuvo jokių mirties požymių.

– Nesielvartauk taip, – bandau guosti zakristijoną, – ji jau geresniame pasaulyje.

– Tuščia jo, to pasaulio, – nesutinka jis su manimi. – Ji gi viena ten. Visiškai viena – paklydusi avelė.

– Nieko, pabus kurį laiką arklių skaistykloje, o po to – tiesus kelias į Rojų.

– Ji jau dabar Rojuje, – svajingai pareiškia zakristijonas. – Ji ganosi Rojaus pievose drauge su Hanibalo, Jogailos, Napoleono, Karolio Didžiojo žirgais. Tačiau ilgu jai. Labai jai ilgu... Ji valgo žolę...

– Ėda.

– Ji valgo žolę ir galvoja apie tokį pat vienišą maršalą. Žvengia. Verkia.

– Rojuje nėra ašarų, – sakau krapštydamas nuo žaizdos sukrešėjusį kraują.

– Yra, – nesutinka jis su manimi. – Rojus – vienos ašaros, jei esi ten vienišas.

– Galbūt ji susibičiuliaus su Kaligulos arkliu Konsulu? – samprotauju.

– Ne, Kaštonė ne tokia. Jai nereikia pigių pažinčių.

– O gal jai patiks gladiatoriaus Spartako žirgas?

– Niekas jai nepatiks.

– Betgi turi jai Rojuje kažkas patikti?

– Rojaus žolė, šienas, vanduo – viskas Kaštonei apkarsta.

– O kokia buvo jos kritimo priežastis?

– Mirties?

– Mirties.

– Sudaryta ekspertų komisija, kuri ryt rytą paskelbs oficialius duomenis, tačiau jau šiandien žinoma, sklinda tokios kalbos, kad Kaštonė kosėjo, liesėjo, silpo, be aiškios priežasties mėgo gulėti pavėsyje. Atrodo, kad buvo pažeisti plaučiai, o iš nosies tekėjo išskyros. Jos akys prieš mirtį buvo įdubusios, išryškėjo kaulų sąnariai. Viskas paaiškės po skrodimo.

– Ar tai ne bruceliozė?

– Ne. Vyriausiasis valstybės veterinaras, kuris yra ekspertų komisijos pirmininkas, įtaria reaktyvinę tuberkuliozę, nes tik tuberkuliozės lazdelės pažeidžia plaučius, kepenis, blužnį, inkstus.

– Betgi kur Kaštonė galėjo ją pasigauti, jei jai buvo skirta speciali valstybės veterinarinė priežiūra? – teiraujuosi zakristijono, kuris man atrodo kažkoks netoks.

– Diversija. Akivaizdi diversija.

– Kas tas diversantas?

– Ar maža jų?! Ar maža jų mūsų mieste? Jie taip ir taikosi kenkti. Jie migruoja po šalį ir nešioja tuberkuliozės lazdeles, nuo kurių miršta ne tik mums šventi gyvuliai, bet ir garbūs žmonės – kovų didvyriai, civilinio fronto darbininkai, tarp kurių pasitaiko ne vienas šventikas. Baisūs dalykai vyksta – laikraščiai apie tai beveik kasdien rašo.

– Aš kažkur skaičiau, kad netrukus turėjome švęsti Kaštonės jubiliejų...

– Nesulaukė vargšelė... Iškilmingos bus laidotuvės. Jau užsakytas sidabru kaustytas ąžuolinis karstas. Bus daug gėlių, vainikų...

– Šarvos Katedroje?.. Mūsų mieste?

– Vyskupas dar neapsisprendė, tačiau klebonas prasitarė, kad jei tik iškils sunkumai, mūsų šventykloje visada atsiras garbinga vieta Kaštonei.

– Bus daug darbo...

– Paguldysime ją centrinėje navoje priešais altorių, gaus vargonai, giedos mūsų bažnyčios choras Mocarto „Requiem"... – liūdnai fantazuoja zakristijonas.

– Galbūt tokiai gedulingai progai labiau tiktų Moniuška?..

– Ne taip svarbu, gali būti ir Verdis. Svarbu deramai pagerbti Kaštonę.

...Ji gulės karste paskendusi gėlėse, stovės garbės sargyba, kurios sąrašas dabar tikslinamas, klebonas aukos šv. Mišias už jos sielą, Kaštonės šviesiam atminimui nusilenkti atvyks valstybės vyrai iš sostinės, provincijos, galbūt net užsienio etc. Prie amžinojo poilsio vietos bus sakomos trumpos, tačiau prasmingos kalbos...

– Ją laidos Katedros rūsiuose, atveš pas mus?

– Aš gi sakiau, kad vyskupas dar neapsisprendė. Įvairūs sklinda gandai, jie nori sostinėje. Tačiau vieni

kalba, kad Katedroje, kiti, kad mūsų bažnyčioje, treti – kapinėse.

Pasigirsta balsų, reikalaujančių kremuoti kūną, o pelenus išbarstyti po visą šalį. Rytoj bus sudaryta laidojimo komisija, ji ir nutars.

– O kaip bus pasielgta su jos balnu?

– Čia nuomonė yra vienareikšmiška: balnas – nacionalinė vertybė, todėl jo vieta šlovės muziejuje.

– Bet kaipgi Kaštonė atguls be balno, kaip ji be balno bėgios Rojaus pievomis? – piktindamasis klausiu gedinčio zakristijono.

– Nuspręsta, – užkerta kelią mano abejonėms pašnekovas.

– O pasagos? Pasagos? Ar ją naujai pakaustys? Kas kaustys?

– Būtų mano valia, – įsijaučia į laidojimo komisijos pirmininko vaidmenį zakristijonas, – aš pats savo rankomis pakaustyčiau Kaštonę auksinėmis pasagomis ir platininiais vinimis – visas savo santaupas iškločiau – nepagailėčiau. Būtų mano valia – Kaštonės karčiai būtų brangakmeniais inkrustuotuose auksiniuose relikvijoriuose. Jei tik būtų mano valia...

– Galbūt dar nevėlu, – mąstau, – galbūt dar galima pasiūlymus siųsti į sostinę, kur juos išnagrinės, o vėlau atsižvelgs.

– Ir aš taip galvoju, – žvalėja akyse zakristijonas. – Kaštonė verta ne mažiau iškilmingų negu karalaitis ar karalienė laidotuvių. Ji to nusipelnė.

– Turėtų maršalas tarti savo žodį.

– Jis labai silpnas.

– Bet savo nuomonę turi.

– Nuo jo šią liūdną žinią slepia – širdis.

– Kada laidotuvės? – klausiu zakristijono.

– Laidotuvės, laidotuvės, laidotuvės, – kildamas

nuo kėdės kartoja zakristijonas. – Laidotuvės... – puola link durų ir su trenksmu išeina, palikdamas kartoto žodžio aidą.

Aš vėl įninku pjaustyti negyvas mėsas ir kurti mintyse meilės laišką Bertai.

Kaštonė, Kaštonė, Kaštonė...

* * *

– Prisiminkime nesenus laikus, – pasiekia mano ausis balsas, – kai karininkai parišdavo virveles prie savo organų ir tampydavo jas vienas kitam.

– Bet kokia šio veiksmo prasmė? – klausia kitas.

– Kas pirmas neištveria skausmo – moka už pietus, – skamba atsakymas.

– Žiaurūs papročiai.

– Toks pasaulis, – giliamintiškai konstatuoja.

– Aš girdėjau, kad iš žmogaus plaukų galima pagaminti neperšlampamus batus.

– Ne tokie jie jau ir neperšlampami, tačiau nuo vandens saugo geriau negu kiaulės ar voveraitės odos batai.

– O ką, būna ir voveraitės kailiuko batai?

– Bateliai. Nejau nežinai, jais avi visos mūsų miesto įžymybės.

– Aš nieko apie tai nežinau.

– Tu tamsus.

– Parodykite čia man nors vieną šviesų žmogų!

– Tu turi galvoje plaukų spalvą ar gymį?

– Nieko aš neturiu galvoje.

– Ak taip...

– Taip.

– Taip, taip...

– Žinoma.

– Be jokios abejonės.

– Abejonių visada apstu.

– Apstu ne tik abejonių.

– O ko yra daugiau – abejonių ar „ne tik abejonių"?

– Abejonių apsčiau.

– „Ne tik abejonės" – mažuma?

– Mažuma yra visada mažiau apsti.

– Tokiu būdu logiška būtų, kad dauguma visada yra daugiau apsti.

– Turbūt.

– Betgi kartais būna mažuma tokia apsti, kad dauguma atrodo kaip mažiau apsti, nors yra daugiau apsti dauguma, kai palygini ją su mažiau apsčia mažuma.

– Nėra namų be dūmų.

– Mes privalome kažką daryti, keisti.

– Tai lemtis.

– O kas lemtį lemia – apsti...

– Nustok.

– Betgi tai labai svarbu, nes kitaip...

– Užteks, – nutraukia senelis anūką ir dievobaimingai persižegnoja.

– Aš šiandien galvojau...

– Vaikeli...

– Tai labai svarbu. Aš šiandien galvojau... Ne, tiesiog atklydo nežinia iš kur mintis, kad valios viešpataujanti esmingoji vienybė negali glūdėti niekur kitur, išskyrus ją pačią. Ši mintis mane persekioja nuo ryto.

– Sunku man su tavim.

– Ir įdomu, kad ši vienybė yra tai, kaip valia viešpatauti, būdama valia, atsiveria sau pačiai. Be to, ji išbando save taip, kaip save išbandydama ji reprezentuoja save grynu, todėl aukščiausiu pavidalu. Tačiau reprezentacija jokiu būdu nėra kokia nors vėlesnė artikuliacija; reprezentacijos nulemta valios esamybė yra tas būdas, kuriuo valia viešpatauti yra.

– Sunku man.

– Be to, man atrodo, kad šiandien visur stengiamasi nepastebėti tikrojo Kanto poveikio vokiečių filosofijai ir ypač protingai nutylėti klausimą, kokią reikšmę jis sau priskyrė.

– Vaikeli, aš labai tavęs prašau – susikaupk.

– Bet, seneli, aš esu įsitikinęs, kad kalbantysis pasaulį įsivaizduoja kaip beformę objektų, būtybių, reiškinių masę, kurią reikia išardyti ir naujai sutvarkyti. Be to, pasak šv. Tomo, kuriamo daikto idėja egzistuoja kuriančiojo prote kaip vaizdinys, *forma exemplaris ad cujus similitudinem aliguid constituitur*, pavyzdinė forma, pagal kurios pranašumą kas nors yra sukuriama. O operatyvus intelektas, nuspėdamas formą to, kas darytina, savyje kaip idėją turi pačią imituojamojo daikto formą.

– Vaikeli...

– Seneli, betgi tai labai svarbu. Mes privalome išsiaiškinti, nes kitaip sugrius pasaulis. O tada, ką mes veiksime ir kam mes būsime reikalingi tuose griuvėsiuose.

– Gal tu Jėzus?..

– Man neramu. Aš negaliu, seneli, abejingai apeiti man rūpimų klausimų. Negaliu, nes kitaip egzistencija bus beprasmė.

– Aš suprantu tave, mažyli, tačiau man baugu. Aš bijau tavęs. Baisu man.

– Baimė... Baimė... Baimė gėrio ir blogio dvikovoje. Baimė, persmelkianti sutikus nepažįstamąjį, paslaptingą, tolimą...

– Vaikeli... – siekia paglostyti mažyliui galvelę. – Vaikeli... Vaikeli, mes čia atėjome susitarti dėl tavo pirmosios Komunijos.

– Turi galvoje dėl Jėzaus Kristaus Kūno ir Kraujo?

– Man sunku...

– Teologine ar ontologine prasme?

– Ar galiu jums kuo padėti? – klausiu lįsdamas iš savo slėptuvės, kur nenoromis teko klausytis pokalbio.

– Ne, ne, mums nieko nereikia. Mes tik šiaip, – sako suglumęs senelis ir tempia savo gyvenimo džiaugsmą už rankos lauk iš patalpos.

– Palaukit, palaukit! – šaukiu pavymui. – Mane taip pat gąsdina. Aš taip pat nerandu sau vietos, nors mano krūtinę puošia ne vienas medalis ir ordinas! Aš galėčiau ramiai gyventi, bet negaliu. Negaliu, ir tiek.

– Eime iš čia, – traukia paskui save vaiką senis. – Eime, – kartoja ir nepaleidžia iš savo geležinių gniaužtų trapios nekrikšto rankelės.

– Tik pagalvokit, – sakau, – aš pamilau vieną merginą ir nieko negaliu su savimi padaryti. Neįprasta, tiesa?

– Originalu, – sako įsitvėręs į durų staktą vaikas.

– Ir galvoju apie ją, ir sekioju, ir po langais naktimis stoviniuoju, prisigalvoju įvairiausių būtų ir nebūtų dalykų. Man vis atrodo, kad ji buvo mano žmona. Negaliu kitaip apie ją galvoti. Kaip tau atrodo, aš pamišęs? – klausiu išminčiaus, kuris su tokia įtaiga pažvelgia į senelį, kad šis akimirksniu paleidžia jo ranką.

– Meilė yra nepakartojamas jausmas.

– Taip, – pritariu. – Siaubingai nepakartojamas. Aš myliu, nors turėčiau nekęsti, nes esu jos kažkada paniekintas, nuskriaustas. Iš kur tas keistas jausmas?

– Pasak Stendalio, – besdamas pirštą dangaus link pradeda vaikas, – italai nuolat svyruoja tarp neapykantos ir meilės.

– Bet aš ne italas.

– Prancūzai – garbės trokšta meilėje.

– Ne prancūzas aš, – mušuosi į krūtinę. – Ne prancūzas!

– Germanai – gyvena vaizduote.

– Nieko bendro neturiu su germanais.

– Žinai, bičiuli, – prieina jis prie manęs, – pasakysiu: tikrosios meilės tėvynė yra arabo beduino palapinėje, nes čia gimė kilniausia žmogaus širdies ir kūno aistra. Ir ji, norėdama surasti laimę, turi įkvėpti ir kitai širdžiai ne mažiau stiprų jausmą. Tai yra sena kaip pasaulis tiesa.

– Bet kaip man jį įkvėpti, jei nesiseka? – klausiu. – Aš gi ne beduinas. O ir ji... Greičiau atvirkščiai. Mes, Dieve tu mano, ne beduinai!

– Agba sūnus Sahidas, – užsimerkia pasakodamas vaikas, – kartą paklausė vieno arabo: „Iš kokios tu tautos?" – „Aš esu iš tokios tautos, kur mirštama iš meilės", – atsakė arabas. „Tai, vadinasi, tu iš Azra genties?" – toliau teiravosi Sahidas. „Taip, prisiekiu Kaabos valdovu", – atsakė arabas. „Kodėl jūs taip stipriai mylite?" – vėl paklausė Sahidas. „Mūsų moterys gražuolės, o mūsų jaunuoliai tyri", – atsakė jam arabas.

– Galbūt tu ir teisus... Bet aš gi ne beduinas!!!

– Mirk iš meilės.

– Bet ji nei gražuolė, nei tyra...

– Kartą kažkas paklausė Arua Ben Hezamą: „Ar teisybė, ką apie jus pasakoja: kad jūs esate iš tų žmonių, kurių širdis labiausiai linkusi į meilę?" – „Dievas mato, teisybė", – atsakė Arua.

– Eime, vaikeli, eime, – kviečia senelis, ir didžiagalvis vaikas, stebuklas, po pasakytų žodžių paklūsta.

„Kaštonė, Kaštonė, Kaštonė", – kartoju vardą ir staiga miglotai prisimenu praeitį – XVI amžių... XIX... XX pradžią...

* * *

Afrikos centre yra ežeras, kuriame gyvena vabzdžiai patinai, mokantys daryti tik viena – mirti dienos pabaigoje.

Mirti dienos pabaigoje.

Dienos pabaigoje mirti.

Stilių keičia turinys.

Abstraktusis ekspresionizmas, potapybinis ekspresionizmas, aplinkos menas, hepeningai, konceptualusis menas, minimalusis menas, abstrakčioji skulptūra, postminimalizmas, neoekspresionizmas, „paribio" menas, feministinis, gėjų menas, siurrealistų manifestai: Bretonas, Aragonas – *La Revolution Surrealiste* etc.

Su Andrė susidūriau Sen Dizjė neuropsichiatrijos centre, į kurį atsitiktinai patekau iš fronto. Jis, atvirkščiai, sukrėstas draugo mirties, buvo nutaręs tarnauti šioje liūdnoje įstaigoje. Jis buvo pasišventęs. Jis turėjo savų tikslų. Jis buvo apsėstas siurrealistinių ambicijų.

– Nusirenk, Maria P., – sako man jaunuolis.

Aš rengiuosi. Militaristinės drapanos leidžiasi ant keramikinėmis plytelėmis klotų grindų: antpečiai, sagos, kitelis, diržas...

– Nusiauk.

Kojos nenori atiduoti odos šarvų. Aš stenu, nes man sunku susilenkus kovoti ir išsiskirti su tuo, kas virto neatsiejama mano kūno dalis. Batai pajuda. Kojos pamažu neriasi iš kiaulės odos. Aš plėšiu nuo pėdų autus, įaugusius į mano-žmogaus odą.

Mėlyni kojų pirštų nagai.

Mes žiūrėsime drauge į mano pajuodavusius pirštus ir dangaus nepasiekiamybę primenančius nagus.

– Andrė, – sako jis man ir paduoda savo ranką.

– Iš kur žinai mano vardą? – klausiu jo.

– Aš susipažinau su tavo ligos istorija.

– Nejau aš sergu?

– Tu sveikas.

– Taip, sveikas, – pritariu jam ir neatitraukiu žvilgsnio nuo savo kojų. – Bet kodėl aš čia? – klausiu jo. – Kur aš?

– Andrė, – neatsako ir spaudžia man ranką. – Mes susidraugausime, Maria P.

– Ar išties mano toks vardas?

– Tu negali turėti kito.

– Kur aš?

– Sen Dizjė.

– Ką tai reiškia?

– Nieko.

– Tai kodėl aš čia?

– Man tavęs prireiks – metafizinėms vizijoms.

Andrė pakelia nuo žemės mano autą. Jis išskleidžia jį it Turino drobulę ir apžiūrinėja prieš šviesą. Įvairiaspalvės dėmės dengia viena kitą, vienur garsiau, kitur silpniau suskambėdamos. Būtų raukšlių griežtos linijos apibrėžia neįtikėtinas formas, kurios plaukia ir leidžiasi auto drobėje. Spalva keičia spalvą, tūris tūrį. Man sukasi galva.

– Tai puota. Uoslės ir regos puota, – sako Andrė glostydamas savo žvilgsniu aute atsiveriantį kosmosą. – Tai šventė, į kurią mums teko laimė patekti.

Man šalta stovėti basam ant keramikinių grindų. Bandau atsistoti ant antrojo auto.

– Nedrįsk, – nustumia mane Andrė. – Nedrįsk mindžioti savo nešvariomis kojomis bedaikčio meno, kuris tau jau nebepriklauso, nors tu ir esi jo nesąmoningas kūrėjas.

Jis pakelia nuo žemės antrąjį autą, ištempia rankomis, užkloja ant pirmojo ir laiko it neįkainojamą paveikslą prieš šviesą.

– Saulės spindulys yra nuodas. Jis išblukina spalvas, nukenksmina jas, todėl ir silpsta poveikis. Tačiau šiandien visa tai negresia, juolab kad mums reikia įvertinti ir taip nustatyti tikrąją metafizinio kūrinio vertę. Taip, –

nutyla. – Taip, akivaizdžiai matau Dievo Motinos veidą – jauna moteris, kurios akyse širdgėla. Jos rankos sukryžiuotos, nes saugo vaisių, kuris netrukus ateis į pasaulį paganyti ar išganyti. Manau, kad tai XVI amžiaus Rytų Europos meistro darbas. Jaučiu bizantišką įtaką. Bet jam nesvetimas Renesansas. Tai akivaizdu, stebint, kaip jis modeliuoja rankas ir veidą. Darbas patamsėjęs, todėl man dabar sunku pasakyti, kokios buvo pradinės spalvos. Vėliau nustatysime, nes prireiks kruopštesnių tyrimų. Tačiau jau dabar galiu pasakyti, jog tai ne šedevras – eilinė replika, ir ne pati geriausia. Žinoma, viskas ten tėra tik replikos.

– Kodėl tik replika? Kodėl ne šedevras?! – bandau piktintis. – Žmonės šiam atvaizdui meldžiasi, nes jis yra stebuklingas – apsaugo nuo nelaimių, gydo įvairiausias ligas.

– Lokalines. Tik lokalines, – nenuleisdamas akių nuo auto, sako Andrė. – Tai nėra universalus stebuklas. Jei mes jį pakabintume virš Sen Dizjė neuropsichiatrijos centro portalo, ligoniai jo net nepastebėtų.

– Aš pastebėčiau, – prieštarauju. – Jis mane išgydytų.

– Tu sveikas. Be to, čia yra ir austrai, ir rumunai, ir italai, ir prancūzai, ir...

– Jis stebuklingas, – užsispyręs kartoju. – Stebuklingas.

– Visa Europa sklidina tokių stebuklų, – nenusileidžia Andrė Bretonas. – Apstu jų. Eik geriau į palatą, – atiduoda nešvarius mano autus, kuriuos glaudžiau prie krūtinės, nes šventai tikiu, kad tik jie man gali padėti. – Eik ir pabandyk išsimiegoti, nes rytoj tavęs laukia siurrealistinis rytas.

Forma keičia prasmę.

Mirti dienos pabaigoje.

Prasmė keičia formą.

Gimti ryte.

Aš laikau rankose per visas negandas išsaugotus siurrealistinius autus, kuriuose vis dar gyvena Andrė sumenkintas atvaizdas. Apžiūrinėju juos, uostau, neužuosdamas net menkiausios praeities dalelės. Tik neryškus metafizinis atvaizdas, iš kurio moteris man merkia akį ir nežymiai šypsosi. Aš kloju autą ant stalo. Lyginu jį rankomis, tempiu, kad moters veidą paliktų laiko raukšlės. Veidas jaunėja. Mano akyse senė tampa pusamže, vėliau pažįstama, geidžiama jauna mergina, ant kurios skruosto rašau tekstą:

Berta,

Aš kreipiuosi į tave su viltimi, kad mane suprasi. Aš rašau tau kasdien vis nerasdamas ir nerasdamas tinkamų žodžių, kuriais galėčiau kreiptis tikėdamas, kad būsiu išgirstas ir išklausytas. Nepaniekink šios aukos. Išklausyk.

Aš noriu būti taupus ir nekankinti tavęs bereikalingais pasažais. Aš noriu tau tiek daug pasakyti, tačiau, ir vėl, bijau. Aš, prisipažinsiu, bijau nesėkmės, todėl mane nuolat persekiojanti mintis apie tai verčia keistai elgtis. Taip, aš keistas. Tačiau ar tu ne keista?.. Ar mes nebuvome kažkada?..

Nukrypau. Ne tai tau norėjau parašyti. Ne tai...

Berta, maršalo Kaštonė sunkiai serga, turbūt nepagydomai...

Berta, maršalo Kaštonė, jei mirs, bus laidojama mūsų miesto panteone.

Berta, ateik į laidotuves.

Berta, ateik į būsimas Kaštonės laidotuves, nes tada aš galėsiu išvysti tave.

Berta, aš supratau, kad tai vienintelė oficiali galimybė man pamatyti tave.

Aš tikiu ir noriu tikėti, kad tu ateisi. Aš maldauju, kad ateitum į Kaštonės laidotuves, kuriose lauksiu tavęs su baltų chrizantemų puokšte. Mes susitiksime ir drauge pagerbsime Kaštonę, kuriai šiuo metu labai sunku – ji stimpa nežemiškose kančiose. Mūsų žvilgsniai susitiks, mes

išreikšime paskutinę pagarbą, ir galbūt tai mus suvienys, suartins. Aš noriu tikėti, kad ši nedidelė iškyla taps preliudija mūsų tolesnei draugystei, kurios, patikėk, visa širdimi trokštu.

Tavo Maria P.
sargas,
atsargos karininkas

Aš žiūriu į cheminiu pieštuku išvedžiotas dailias raides ant auto, kurios primena menišką tatuiruotę – šedevrą ant gyvos odos. Moters skruostą papuošia dar vienas kūrinys, dar viena malda, dar vienas prašymas.

Neišgirstu priekaišto.

Lankstau autą į trikampį. Keli dygsniai, ir laiškas užsiūtas. Mano minčių nepaliekantis adresas. Paseilintas pašto ženklas, po kuriuo plečiasi purvina dėmė. Pašto dėžutė.

Atgalinio adreso neprireiks.

Siurrealistinis rytas.

* * *

Visuose šalies laikraščiuose pasirodė nekrologai, kuriuose su giliu liūdesiu buvo pranešta, kad mirė Kaštonė. Radijo bangomis pasklido liūdna ir dar liūdnesnė muzika. Specialiai sudarytos medicininės komisijos, kuriai vadovavo habilituotas veterinarijos daktaras, profesorius Ignacas Hoferis, išvadoje buvo skelbiama, kad švento gyvulio staigios mirties priežastis – širdies nepakankamumas ir emfizeminis karbunkulas, kurį sukėlė bacilos *Clostridium chauvoei* anaerobai, išsilaikę dirvoje 20–25 metus. Įvyko tai, kas ir turėjo įvykti, bet miesto šviesuomenė, jau kurį laiką laukusi užklupsiančios nelaimės, negalėjo susitaikyti su įvykusiu faktu. Visi vaikščiojo kaip apduję ir tarpusavyje kalbėjosi pusbalsiu. Šalyje buvo paskelbtas totalinis gedulas. Pastatų valdy-

tojai ir savininkai griežtomis instrukcijomis buvo įpareigoti iškelti tautines vėliavas, perrištas juodu gedulo kaspinu. Nepaklususiems grėsė piniginės baudos ir kiti nemalonumai, įskaitant ir galimybę likti nubaustiems už tėvynės išdavystę. Miestas paskendo vėliavų okeane. Naivus užsienietis galėjo pagalvoti, kad tai kažkokios nacionalinės iškilmės, tačiau gedulinga muzika ir sirenų gausmas akimirksniu būtų pakoregavęs tokias klaidingas ir, žinoma, šventvagiškas mintis.

Pagal paskutinę valią Kaštonė norėjo būti palaidota savo įsivaizduojamoje tėviškėje, t. y. provincijos mieste, garsėjančiame nuostabiomis barokinėmis šventyklomis, gotikine bažnyčia, kurią, pasak nepatikrintų faktų, Prancūzijos imperatorius norėjęs parsigabenti į Paryžių, nors pats buvo kilęs iš Korsikos, kovosiančios vėliau teroristinėmis priemonėmis už savo nepriklausomybę. Tad netrukus visi miesto gyventojai su nerimu ir vidiniu virpuliu ėmė laukti iškilmingų laidotuvių. Buvo sparčiai ruošiamasi – skubiai grindžiamos gatvės, dažomi namų fasadai, miestiečiai į miestą nedrįsdavo kukliai apsirengę išeiti – puošdavosi. Vėliavos, išvardyti veiklos faktai ir kitos, mažiau reikšmingos laidotuvių laukimo apraiškos bylojo, kad miestas deramai pasitiks Kaštonės kūną ir ją lydėsiančius oficialius asmenis nuo pat sostinės. Greitai pasklido kalbos, kad tai bus iškilmingesnės laidotuvės net už tas, kurių jau niekas neprisiminė – karalienės, šventojo karalaičio, didžiojo kunigaikščio ir t. t. Sklido gandai, kad pats maršalas nuo sostinės iki paskutinės poilsio vietos lydės Kaštonės karstą pėsčiomis. Tačiau netrukus šiuos gandus paneigė kiti – atseit Kaštonė bus gabenama traukiniu, o maršalas vyks automobiliu, vėliau – maršalas traukiniu, o Kaštonė automobiliu, dar vėliau – abu traukiniu ir t. t. Nė vienas gandas nepasitvirtino. Bet tokias metafizines hipotezes

išsklaidė pats maršalas, vieną rytą per radiją ir spaudą kreipęsis į tautą. Šiame kreipimęsi jis supažindino, kokia sunki netektis ištiko tautą ir tautines mažumas, kokia tai yra nelaimė valstybei bei jos kaimynams ir panašiai. Po pusvalandį trukusio graudenimo maršalas aiškiai pasakė, kad Kaštonė bus palaidota savo atseit gimtajame mieste, o jis dėl sveikatos bei kitų priežasčių negalįs eiti paskui arklių traukiamą sarkofagą nuo sostinės ir atvykti į gedulingas iškilmes, gaila, nesugebės. Bet, paguodai, maršalas pažadėjo savo širdį, kuri lydės Kaštonę iki ir jam labai brangaus miesto, kurio bokštus jis iki šiol naktimis sapnuoja. Miestiečiai, žinoma, šia žinia nusivylė, tačiau neprarado savitvardos, nes laiko liko nedaug – reikėjo kuo geriau pasiruošti sutikti kritusią Kaštonę, kad vėliau atvykusių iš sostinės nebūtų išvadinti provincialais. Tad buvo nuspręsta į darbą įtraukti ir tautines mažumas, nes reikėjo daug rankų.

Netrukus Kaštonės laidotuvės virto miesto prestižo reikalu. Trumpai, bet dalykiškai buvo diskutuota, o vėliau nuspręsta palaidoti Kaštonę krikščionių kapinėse, kuriose jau ilsisi ne viena iškili šio krašto asmenybė. Vieta buvo graži – kalnelio papėdėje, šalia medelio, kuris perspektyvoje turėjo virsti galingu ąžuolu, priminsiančiu ateities kartoms, kokio vis tik galingo iš čia kilusio gyvulio kažkada būta. Laukiama diena nenumaldomai artėjo. Miesto laikraščiai kasdien skelbdavo, kokioje vietovėje šiuo metu yra Kaštonė ir ją lydinti gedulinga procesija. Kai „Kurjeris" išspausdino, kad kitos dienos rytą visi kviečiami prie Vartų pasitikti didvyrės velionės, ne vienam neramiai suplazdeno širdis (būta priepuolių ir smūgių). Ir štai išaušo ta įsimintina diena...

Diena buvo saulėta, nors pūtė nesmarkus vėjelis. Prie Vartų bangavo žmonių jūra. Atrodė, kad visas miestas susirinko – su vaikais ir seniais, kad išreikštų pagarbą ir

palydėtų į paskutinę kelionę Kaštonę. Jau girdėjosi Frederiko Šopeno „Gedulingas maršas", kurį pūtė iš sostinės atlydinti nacionalinio simfoninio orkestro pučiamųjų grupė. Daugeliui ištryško ne viena ašara.

Pirmos pro Vartus žengė vietos ir tautinių mažumų atstovės nacionaliniais drabužiais. Jos ėjo lėtai, nuleidusios galvas, rankose laikydamos raudonas pagalvėles, ant kurių buvo padėti Kaštonės apdovanojimai – ordinai, medaliai, pasižymėjimo ženklai ir ženkliukai, net netikri cukraus gabalėliai, kuriuos kažkada jai už smulkesnius nuopelnus buvo įteikęs maršalas. Merginų buvo daug – po penkias eiles, o eilių... Subangavo gedulinga minia... Bet karsto buvo dar nematyti, tiek daug apdovanojimų Kaštonė turėjo. Kai praėjo merginos, pro Vartus išniro prašmatnūs neštuvai, ant kurių gulėjo paskutinis Kaštonės balnas. Paskui jį sekė sidabrinis relikvijorius, kuriame po stiklu buvo laikomi Kaštonės karčiai ir uodegos plaukai. Jį aukštai iškėlęs nešė gražuolis ulonas iš vietinio kavalerijos pulko. Jo akyse atsispindėjo liūdesys, nors akylesnis galėjo įžvelgti ir garbėtroškos kibirkštėles. Muzika nutilo.

Simfoninio orkestro trimitininkas užgrojo signalą, kuris visada kvietė Kaštonę į mūšio lauką; pro Vartus lindo karstas...

Pirma, kas nustebino, tai neįprasta karsto forma. Tai buvo lyg ir U raidę, ir miesto įkūrėjo kunigaikščio stulpus primenantis tūris.

– Simboliška, – kažkas pasakė iš minios, išvydęs neįprastą dėžę.

Akivaizdu, kad Kaštonė amžinam poilsiui gulėjo ant nugaros. Žmones tai sujaudino. Trimitininkas trimitavo.

– Galėjo ant šono paversti, – neslėpė nepasitenkinimo nevietinės kilmės miestietis.

– Stačią... – bandė abejoti gimnazistė.

– Kodėl užkaltas karstas? – piktinosi stačiatikių šventikas iš netoli esančios cerkvės. – Aš noriu paskutinį kartą į ją pažvelgti!

Karstas perskrodė Vartus. Kažkam pasivaideno, kad Vartų Motina, išvydusi Kaštonę, apsiverkė, o ant jos kaktos atsirado Išganytojo stigmos. Kaštonės karstas judėjo. Jį nešė rankomis dvidešimt kavaleristų, kurie stengėsi neparodyti, bet vis tiek prakaitavo ir stenėjo. Paskui karstą ėjo svečiai iš sostinės ir vietinis elitas – miesto taryba, gaisrinės ir pašto viršininkai, dramos teatro direktorius, kavalerijos pulko vadas ir štabo viršininkas, garsi šokėja ir kalvis iš sostinės priemiesčio, kažkada seniai pakaustęs velionę. Paskui juos su vainikais, gėlių vazonėliais ir puokštėmis sekė smulkmė – inteligentai, darbininkai, valstiečiai bei Kaštonės gerbėjai iš draugiškų užsienio valstybių. Visiems buvo liūdna. Prie procesijos šliejosi vis daugiau ir daugiau žmonių. Miestas lydėjo Kaštonę į paskutinę poilsio vietą...

Prie gilios it bedugnė duobės jautėsi rimtis. Visi buvo susikaupę, kiekvieno gerklėje – užstrigęs gumulas.

– Ji metė iššūkį pasauliui, – virpančiu balsu pradėjo gedulingą kalbą Kutrovskis – vietinės laidojimo komisijos pirmininkas, – bet tai buvo ne jos jėgoms, – jau tvirčiau kalbėjo. – Tavo, Kaštone, buvimas šalia tarsi jūra stiprino mūsų dvasią ir ramino sielą, išvargintą sunkaus triūso ir begalinės vilties šalčio. Aiškus ir paprastas tavo ryžtas mums buvo kaip pavyzdys, kuris sušvelnindavo pasidygėjimą, visad apnikdavusį mus po skausmingų ir alinančių kovų už mūsų visų laisvę. Neretai tavo išmintingas žvilgsnis sušvisdavo it spindulys tarp mūsų dvejonių, nuolat lydėdavusių didžiules analizės pastangas, Kaštone. Tu, patyrusi visas dvasines formas ir atmainas, kuriai suprantamas buvo kiekvieno mūsų dvasinis virpesys ir nerimas, išlikai visada ištikima toms vertybėms,

kurias pradėjai puoselėti dar būdama nedidelė kumelaitė. Tu nuėjai ilgą bei sudėtingą kelią, patyrei ne vieną nuoskaudą ir garbės svaigulį, tačiau buvai ir liksi mums artima ir nepamirštama. Ilsėkis ramybėje, Kaštone.

Ramybėje.

Kai užgrojo simfoninio orkestro pučiamųjų grupė, viena moteris apalpo. Niekas nepastebėjo jos nuopuolio, todėl ji taip ir liko gulėti minios dugne. Kutrovskis pasitraukė nuo kapo duobės ir užleido vietą svečiui iš sostinės.

– Aš tikiu, – pradėjo jis energingai, – kad Kaštonė dabar stebi mus ir maldauja mintyse neverkti. Ir išties tik pažvelkime į jos nuveiktus darbus, į jos dorai išaugintus vaikus, kurie garsina mūsų šalį hipodromuose, mūšio, žemės ūkio laukuose. Kokios nuostabios, Kaštone, tavo atžalos! Tu gyva. Tu visada gyva! Ilsėkis ramybėje!!!

Svečias susvirduliavo ir pasitraukė iš kalbėtojo vietos.

– Aš pažinojau Kaštonės motiną, – staiga prašneko miniai pulkininkas Varškėtis, nors laidotuvių scenarijuje nebuvo numatyta jo gedulinga kalba. – Ji buvo labai geros širdies, – tęsė jis. – Tą širdies gerumą Kaštonė iš jos paveldėjo – tvirtos, raumeningos, eiklios. Iš tėvo – ryžtą, atkaklumą, dvasios stiprybę. Aš noriu šią gedulingą akimirką pacituoti mūsų mylimo pulko poeto žodžius:

Arklas
Lyra ir kova
Kaštonės karčiai...
Veja veja veja vėjas
Ulonai ir husarai
Džiaugsmas
Neviltis
Teisybė nugalės

Ilsėkis, Kaštone, nuėjusi tokį ilgą pergalingą kelią. Ilsėkis ramybėje. Ilsėkis, pavargusi, atgulusi tėviškės že-

melėje, – šluostydamasis bėgančias ašaras nutilo pulkininkas Varškėtis.

Po netikėtos Varškėčio kalbos giedotojai jau prasižiojo traukti „Marija, Marija", tačiau vietinės laidojimo komisijos pirmininkas Kutrovskis rankos mostu juos nutildė. Įsivyravo nejauki tyla. Visi kažko laukė. Ypač laukė duobkasiai, kurie jau buvo beleidžią Kaštonės karstą į duobę, tad dabar sustingo it vaškinės figūros ir laikė gan sunkų nešulį, jei karstą galima pavadinti tokiu vardu. Po kurio laiko pulkininkas Kutrovskis gan rituališkai ir be galo lėtai iš užančio išsitraukė kapšelį, kuriame buvo pirmoji sauja žemės – maršalo sauja, atsiųsta iš sostinės ir simbolizuojanti jo pažadėtą miestiečiams širdį. Tik tada pulko vadas davė ženklą giedotojams. Skambant giesmei biro žemės smiltelės ant leidžiamo į kapo duobę Kaštonės karsto dangčio. Garsas buvo prislopintas, todėl akustiškai neįdomus. Vėl pasigirdo verksmai. Kaštonės kūnas buvo grąžinamas žemei.

Kai į kapo duobę buvo primesta tiek daug gėlių, kad duobkasiai neturėjo kur pilti žemės, gedinčios minios verksmai peraugo į isteriją. Miesto galvos ne juokais ėmė baimintis, kad nekiltų neramumai. Kažkas iš minios įmetė pasagą. Tai buvo nemalonus akibrokštas, kurį vėliau aprašė sostinės ir vietiniai laikraščiai. Gėlių, vainikų kalnas vis augo. Laidojimo komisijos nariai skubos tvarka ketino tartis, tačiau kai surinko kvorumą, virš Kaštonės jau buvo iškilusi piramidė, konkuruojanti su savo garsiąja Cheopso pirmtake. Miestiečių liūdesys buvo toks gilus, jog dar šiek tiek ir būtų iškilęs iš gėlių Babelio bokštas, o tai reikštų radikalias žmonijai permainas, kurių niekam nereikėjo. Bet tada...

Bet tada, kai komendanto kuopa šūvių salve pagerbė velionės atminimą, aš išvystu už Kaštonės portreto stovinčią Bertą. Tai ji! Karalienė! Ji vis tik atėjo į laidotu-

ves! Berta stovi puošina nacionaliniais drabužiais, o aš negaliu atitraukti nuo jos akių. Aš nieko nematau. Aš nieko nebegirdžiu – negirdžiu Kutrovskio raudos, nematau Varškėčio ašarų, kurios rieda jo skruostais... rieda ir stingsta, rieda ir stingsta... Berta tokia graži, tokia graži... Ji pati gražiausia šiose laidotuvėse, ji labiausiai gedinti, ji labiausiai nusiminusi. Žvelgdamas į ją aš suprantu, kaip giliai ją paveikė ši netektis. Ir aš pats...

– Ponai ir ponios, – išgirstu jaudulingą Kutrovskio balsą, – laidojimo komisijos vardu norėčiau padėkoti visiems, atėjusiems išreikšti paskutinę pagarbą Kaštonei. Ačiū, – dėkoja jis vis dažniau lūžinėjančiu balsu. – Laidojimo komisija, artimieji kviečia visus į gedulingus pietus, kurie įvyks...

Aš pamatau, kad Berta mane pastebėjo. Rodau subtilius ženklus ranka, kurie maldaute maldauja, kad Berta liktų stovėti ten, kur ir stovi, nes kitaip mes pamesime vienas kitą, galbūt – visam gyvenimui. Kai Berta pritariamai užsimerkia, mane aplanko tokia laimė, toks gerumas, toks pasitenkinimas, kad tvyrantis prie kapo Kaštonės netekties skaudulys pasitraukia, užleidęs vietą džiaugsmui.

Pučiamieji atlieka man nežinomą melodiją, susirinkusieji pamažu skirstosi, taktiškai užleisdami vietą prie naujo kurgano artimiau pažinojusiems Kaštonę. Gedulingos iškilmės gęsta, ir aš bandau prasibrauti link stovinčios už Kaštonės portreto Bertos. Man besiiriant pro minią, vienu metu pasirodo, kad portrete ant Kaštonės sėdi ne raitas maršalas, bet ji – Berta – karinga amazonė. Prie kapo susispiečia moterų pulkelis. Jos klūpo ir laužo gėlių stiebelius, kad, kai kapas liks vienas, vagišiai jų neištampytų ir vėliau negalėtų perparduoti. Aš slenku pro klūpančias, įsipainioju ir išsivaduoju iš gedulinių juostų, kurios it džiunglių lianos nori pastoti man kelią. Matau spė-

riai nueinantį kunigą – jis skuba pas ligonį, kurį aplankęs bėgs toliau – į kitas laidotuves, krikštynas etc. Berta stovi ir laukia. Ji laukia manęs! Ši mintis neapleidžia ir glosto mano savimeilę. Ji manęs laukia!!!

– Berta, – sakau jai, kai mus skiria vos tuzinas gedėtojų, – Berta, eime į gedulingus pietus, nes, pati matai, kiek daug žmonių atėjo su Kaštone atsisveikinti – vietos restorane neliks.

– Manęs niekas nekvietė, – sako Berta, kai jau stoviu greta jos už Kaštonės portreto skydo. – Nepatogu...

– Aš tave kviečiu, – sakau Bertai ir paimu ją už rankos, kad galėčiau vesti, vesti, vesti iš čia...

– Ar mandagu?.. – abejoja ji.

– Ponai ir ponios, Kaštonės bičiulių kabrioletai laukia visų prie kapinių vartų! – aidi Varškėčio balsas. – Prie vartų – kairėje pusėje!

* * *

Elegantiško restorano salė skendi prietemoje. Tik žvakė apšviečia patalpos kampą, kuriame įspraustas velionės Kaštonės portretas.

– Paskubėkite, paskubėkite, – ragina sėstis prie staliukų Kutrovskis. – Sėskite, sėskite čia, – rodo į laisvas vietas nedrąsesniems. – Vietų dar yra.

Mes sėdamės su Berta prie stalelio, ant kurio lėkštėse randame specialiai šiai liūdnai progai išleistus atvirukus – Kaštonės paskutinę nuotrauką, kurioje ji stovi piestu, pasiruošusi paskutiniam šuoliui – į nebūtį. Berta negali atitraukti akių nuo atviruko, giliai susimąsto...

– Pagerbkime velionės atminimą tylos minute, – pastuksenęs peiliu į stiklinės sienelę taria Kutrovskis, stovintis ant kuklios scenos.

Visi atsistoja pagerbti. Nuleistos galvos. Kažkas užsimerkia, kiti suneria rankas ir tyliai murma – meldžia-

si. Mes stovime su Berta ir žiūrime vienas į kitą: nusirenginėjame.

– Ačiū,– dėkoja Kutrovskis ir eina prie savo stalelio, kur jam palikta vieta, palikęs scenoje muzikantus iš sostinės, kurie turbūt netrukus užgros gedulingą muziką. Mes atsisėdame.

Po minutės sužvanga ginklai.

– Aš nenoriu valgyti, – prisipažįsta Berta.

– Reikia, reikia, – sakau jai ir rankos mostu bandau paraginti. – Tai arkliena, specialiai šiai progai pagaminta.

– Arkliena? – nustemba Berta.

– Taip, pati tikriausia arkliena – šalti, karšti patiekalai. Tokia buvo velionės valia.

– Bet kokia gi gali būti kumelės valia? – stebisi Berta, kai aš pjaunu peiliu anoniminio gyvulio šoninę.

– Tokia ji buvo... – kramtydamas kąsnį sakau. – Taip buvo parašyta testamente, kuris buvo palaidotas drauge su Kaštone.

– Aš nenoriu arklienos.

– Reikia, – sakau. – Reikia valgyti gedulinguose pietuose, nes Kaštonė su mumis, ji mus stebi.

Berta žvelgia į Kaštonės portretą. Ir išties, lyg akustinė haliucinacija – Kaštonė sužvengia. Jos balso nesupainiosi iš tūkstančių.

– Kaštonė buvo linksmo būdo, – pakilęs nuo stalelio pradeda kalbą Varškėtis. – Ji buvo nepataisoma optimistė, visada judri, nerimstanti, ieškanti, todėl, ponai ir ponios... – iškelia taurę, – išgerkime ir tokiu būdu pagerbkime šio unikalaus gyvulio atminimą.

Aš įpilu degtinės sau ir Bertai, iškeliu taurelę, mes susidaužiame...

– O dabar užkąsk, – rodau į arklinės dešros skiltelę.

Berta paklūsta. Ji vangiai kramto. Aš vėl įpilu. Mes išgeriame.

– Aš toks laimingas, toks laimingas... – kalbu Bertai. – Aš sėdžiu šalia tavęs, mes sėdime drauge, mums gera, karaliene...

– Taip, – pritaria man Berta, – ji buvo žavi kumelaitė. Aš pažinojau ją dar vaikystėje, žinoma, neakivaizdžiai – iš nuogirdų, paskalų.

– Ponios ir ponai, – vėl atsistoja išraudęs Kutrovskis, – pamenu, Kaštonė labai mėgo karvės tešmenį, todėl, norėdami ją pagerbti ir prisiminti... – Į restorano salės vidurį kelneriai pompastiškai įvelka didžiulį garuojantį puodą. Aromatas pasklinda patalpoje ir ją užvaldo. Berta žiaukteli. Aplink katilą ima spiestis gedėtojų pulkeliai su lėkštėmis.

– Kas ten? – klausia manęs išsigandusi ir kovojanti su žiauksuliu Berta.

– Tai tešmens sriuba, mylimiausias Kaštonės patiekalas, – aiškinu jai.

– Betgi ji buvo vegetarė!

– Ne, tik jaunystėje. Brandoje kartą, kai armija badavo, kai nebuvo nei žolės, nei šieno, nei avižų, žodžiu, nieko, maršalas, nors pats buvo išbadėjęs, atidavė savo tešmens sriubos dubenėlį Kaštonei. Ir ji pasisotino, numalšino alkį. O vėliau, jau geresniais laikais, kitaip negalėjo – taip jai patiko šis patiekalas. Kaštonė ir „flaki" – dvi neatsiejamos dalys. Ragausi?

Berta raukosi. Bet aš nekreipiu į tai dėmesio. Todėl pakylu ir su lėkštėmis einu prie garuojančio lauko virtuvės puodo.

– Norėčiau, kad pirmąjį šaukštą mes drauge išsrėbtume, – garsiai pageidauja Kutrovskis. – Po skaičiaus „trys" visi siurbtelsime iš savo šaukštų. Tad... Vienas, du ir...

Pasigirsta sutartinis siurbtelėjimas. Tešmens gabaliai drauge su skysčiu neria į gedinčiųjų gerkles.

– Ačiū, – dėkoja Kutrovskis ir sėdasi prie stalelio.

– O kokia gi vis tik buvo Kaštonės tautybė? – teiraujasi manęs Berta, įnikusi toliau srėbti jai patikusią tešmens sriubą.

– Ji buvo pasaulio pilietė, suprato lenkiškai, lietuviškai, gudiškai ir net hebrajiškai, jidiš. Keletą komandų jai buvo galima sakyti prancūziškai ir net itališkai: *andante grazioso, recitativo, allegro assai, allegro molto, allegro, maestoso etc.*

– Ji buvo betautė?..

– Galbūt... Taip kaip popiežius.

Aš vėl įpilu Bertai ir sau degtinės. Mes išgeriame ir neužkandame. Gedintieji vis garsiau šurmuliuoja. Muzikantai scenoje nepadoriai laižo ir treniruoja savo lūpas.

– Jei kas nori papasakoti kokį nors prisiminimą iš Kaštonės gyvenimo, maloniai prašome! – bando perrėkti šurmulį Varškėtis.

– Papasakok, – prašo manęs Berta, – tu gi žinai.

Aš minu jai koją po stalu, kad tylėtų, nes mus pastebėjo Varškėtis, kuris jau spėjo duoti ženklą šalia jo sėdinčiam Kutrovskiui. Jų akyse nuostaba, išduodanti, kad nesitikėjo jie mane čia išvysti su Berta. Aš suprantu iš jų lūpų, kad jie kalbasi apie mus. Jų žvilgsniai – negeranoriški, sąmoksliški.

– O kaip gyvena tavo dėdė kirpėjas? – klausiu Bertos, norėdama šiuose gedulinguose pietuose elgtis kuo natūraliau.

– Jis mirė, – nevirpindama nė menkiausio raumens, konstatuoja ji.

– Mirė?

– Taip. Kai tik sužinojo apie Kaštonę, neatlaikė širdis. Ir jis numirė. Vakar palaidojo bendrame kape.

– Kodėl bendrame? – klausiu nustebęs.

– Nejau tu nežinai, kiek šiomis dienomis mirčių bu-

vo?! Tūkstančiai. Žmonės, sužinoję apie Kaštonės netektį, krito kaip lapai. Duobkasiai duobių nespėjo kasti. Todėl ir nutarė: visus laidoti bendrame kape. Ten ir palaidojo dėdę.

– Tai kas dabar bus?..

– Nieko, keistai daug naujų žmonių atsirado. Ir man jau atrodo, kad aš nesu ta...

– Ponai ir ponios, – vėl kreipiasi Kutrovskis, – leiskite jums perskaityti ką tik gautą iš sostinės telegramą: „Mano mylimieji, netekties skausmas – aklas. Todėl liūdžiu drauge su jumis". Pasirašo: Maršalas. Jis su mumis!!!

Salėje pasigirsta aplodismentai, kurie nejučiomis perauga į audringas ovacijas. Aš matau šypsenas gedinčiųjų veiduose, girdžiu stikliukų dūžius ir palinkėjimus „į sveikatą". Pučiamieji užgroja *Sto lat*. Salė atsistoja ir užgieda.

Mes stovime su Berta ir taip pat giedame vienas kitam. Aš girdžiu, kad jos klausa ne absoliuti, tačiau tai netemdo mano nuotaikos, nes ji čia, šalia, traukianti giesmę iš visos širdies, kuri akivaizdžiai yra skiriama man vienam. Aš giliai įkvepiu ir, sutelkęs visą savo muzikinį talentą, elegantiškai nardau giesmės melodijoje.

– Valio! Valio! Valio! – skanduoja pulkininkas Kutrovskis. – O dabar – banguojantis „valio"...

„Valiooo" nubanguoja restorano sale, pasiekia Kaštonės portretą ir, atsimušęs į jį, rikošetu sugrįžta prie mūsų stalelio. Mes išgeriame degtinės, užkandę karštu arklienos kepsniu, kurį jau tiekia gedintiesiems susilaižę restorano oficiantai.

– Gero tau skrydžio – aukšto dangaus, Kaštone! – linki portretui su degtinės taurele rankoje išbalęs pulkininkas Varškėtis. – Tegu šis paukštis, – išgeria degtinę, – įsikūręs mano tarnybos vietoje, bus proto, meilės ir vilties sargybinis...

Kutrovskis guodžia nerimstantį Varškėtį, tačiau šis nenori pasiduoti, todėl kažką piktokai murma ir baudžiasi nepalikti vienatvėje Kaštonės atvaizdo, kurio link jis vis didesniu kampu linksta. Kutrovskio jėgos senka, todėl jis kviečia į pagalbą kelnerius, kurie paslaugiai ima Varškėtį už pažastų ir veda link stalelio, kur jis galės mažumėlę atsipūsti, nes gedulingi pietūs dar net neįpusėjo. Mes, nebyliai, kaip ir kiti gedėtojai, stebime su Berta šį epizodą. Pulkininkas Varškėtis, siekęs degtinės, netikėtai užsnūsta. Vėl kyla gedulingas šurmulys. Pučiamieji užgroja mazurką. Drąsesni gedėtojai traukia estrados link šokti. Aš taip pat vos laikausi, kad neiškviesčiau Bertos. Laidotuvių nuovargis, muzika, degtinė, alasas stumia mane rimtam pokalbiui su Berta.

– O ar tu matei filmą „Aštuonkojo apkabinimas", kuriame kažkoks kinas, radęs nežinia kokį būdą pasidauginti, vienas užkariavo Niujorką – keli milijonai jo paties egzempliorių? – klausiu vis labiau ir labiau svaigstančios Bertos.

– Tik girdėjau. Tik girdėjau, – sako ji man. – Tačiau, žmonės kalba, neseniai atkasta karalienė taip pat pasidaugino – man dar dėdė apie tai užsiminė. Pasidaugino ir dabar vaikšto šalia mūsų, stebi... Ir karalius, kuris...

– Karalienė?! – nedrįstu patikėti jos žodžiais. – Karalienė stebi, lėbauja, ištvirkauja? Pasidauginusi?

– Taip, karalienė. Tik istorija neišsaugojo jos tikrojo atvaizdo, todėl nežinia, kuri iš sutiktųjų ji gali būti.

– Galbūt tai tu?

– Visko gali būti... – merkia man akį Berta.

– O koks tavo požiūris į siaubo melodramas, Mikaldos, Nostradamo, Kaliostro pranašystes?! – klausiu pildamas degtinę į taureles ir bandydamas perrėkti krakoviaką, kurį jau šoka didesnioji gedėtojų dalis.

– Man tai labai svarbu...

Aš neišgirstu Bertos atsakymo. Aš tik kažkur pakylu ir skrendu, nors mano kojos įbetonuotos į grindis, o torsas – virtęs švytuokle. Aš suku ratus, leidžiuosi, vėl šaunu į viršų. Aš sklandau pasikinkęs sparnuotą Kaštonę, bandau ją suvaldyti, tačiau ji neklauso – neria tai į vieną, tai į kitą pusę. Ji balta – sparnuota Kaštonė – baltas arklys, baltoji kumelė. Baltoji... Akinančiai balta kumelė, į kurios kaklą įsikimbu, kad neišvirsčiau iš balno, kurio, tiesą pasakius, nėra ir negali būti, nes jis ten – drauge su ja užkastas...

– ...Karalienę apkrėtė ta baisia liga rūmų gydytojas per receptą, kurį išrašė atsitiktinai užkrėstu prancūziška liga rašikliu, kai... – pasiekia mano ausis po nežinia kiek trukusio skrydžio Bertos pasakojimo nuotrupa. – ...Todėl karalius, kuris nieko apie tai nežinojo, pasiguodė savo motinai, kad paskutiniu metu blogai jaučiasi, todėl pageidauja atvažiuoti į kunigaikštystės sostinę...

– Tarakonas!!! Tarakonai!!! – šaukiu išvydęs ant nesuvalgyto arklienos kepsnio begalybę parazitų.

– Išveskite, išveskite jau jį! – rėkia rodydamas į mane oficiantams Kutrovskis. – Jo čia niekas nekvietė! Kur tavo pakvietimas?!

Mane tempia iš restorano salės augaloti kelneriai, kurių veidai susilieja į vieną. Jie pleištu skiria šokėjus, kurie tuo metu susibūrę į ratą trepsi kojomis ir nė negalvoja išsiskirti.

– Klaidinga sąskaita! Jūs apskaičiavote! Aš nemokėsiu! – šaukiu palydinčiam žvilgsniu mane pulkininkui Kutrovskiui. – Einam, Berta! – rėkiu atsisukdamas.

– Aš čia dar pabūsiu!!! – pasiekia mane jos balsas, ir aš išvystu, kaip svirduliuojantis Varškėtis prieina prie jos ir iškviečia šokiui.

* * *

Įkyrios ryto saulės spindulys apšviečia patinusį sėdinčio prie darbo stalo pulko vado veidą. Jo akių nesimato, vien tamsi tarp vokų šešėlio linija. Lūpos sukepusios, todėl pulkininkas priverstas vis apsilaižyti. Jis blogai jaučiasi. Jį troškina.

– Pakviesk man štabo viršininką, – įsako adjutantui, bandydamas atmerkti vokus, kad galėtų žvilgtelti į drebančias savo rankas, kurias laiko virš stalo, it pasiruošęs judinti spiritistinę lėkštelę.

Niekas nejuda. Kiekvienas daiktas skendi absoliučioje statikoje. Tik rankos, tik rankos... Išskėsti pirštai groja nematomu fortepijonu nežinomą melodiją, kurią pulko vadas desperatiškai veja iš savo galvos. Pulkininkas Kutrovskis nemėgsta muzikos, bet ir jis vakar šoko...

– Galiu įeiti? – klausia pravėręs duris pulkininkas Varškėtis.

– Įeik.

Pulko vadas pamato švytinčią štabo viršininko fizionomiją ir susinervina. Jis pajunta stiprų Kiolno vandens kvapą, kuris sklinda nuo Varškėčio sprando. Jam pasidaro bloga, tačiau Kutrovskis laikosi iš paskutiniųjų. Jis neparodys, kad šią akimirką yra ypač silpnas, pažeidžiamas, jautrus.

– Kaip ten vakar?.. – nebaigęs sakinio klausia stovintį priešais jį Varškėtį. – Kaip?..

– Nieko, normaliai, – nedaugžodžiauja štabo viršininkas. – Visai normaliai.

– Aš ten vakar...

– Nieko panašaus, – žlugdo abejones geros nuotaikos Varškėtis. – Viskas normaliai.

– Nieko neatsimenu... – su pasibaisėjimu žiūri į savo spurdančias rankas Kutrovskis. – Nieko... Beveik visai nieko...

– Kad nėra ką ir atsiminti, pulkininke. Viskas praėjo kuo puikiausiai. Svečiai iš sostinės pažadėjo raportuoti maršalui. Jis, sklinda tokie gandai, padėką ketina atsiųsti.

– Sakai, kad padėką... – nutęsia pulko vadas. – Padėką... Už ką padėką? – klausia nustebęs.

– Kaip už ką?! Už sklandžiai organizuotas laidotuves.

– Laidotuves... – melancholiškai pakartoja pulkininkas, o jo ištinęs veidas pamažu ima įgauti *homo sapiens* bruožų. – O vakar aš tikrai ten nieko neprisidirbau? – baikščiai žiūri į Varškėtį.

– Galiu patikinti: nieko. Užmigote ramiai prie estrados ir išmiegojote.

– Knarkiau?

– Muzika taip garsiai grojo, kad nieko nesigirdėjo. Absoliučiai nieko.

– Nesąmonių svečiams neprišnekėjau?

– Kalbėjotės kažką su Seimo pasiuntiniu, bet jis tik juokėsi, juokėsi...

– Miegodamas?..

– Anksčiau, po gedulingos kalbos.

Pulkininkas Kutrovskis giliai atsikvepia. Automatišku judesiu susiranda ant stalo stovintį grafiną, įsipila stiklinę vandens, geria... Godžiai geria pulkininkas Kutrovskis.

– O aš vakar, jei tik jums įdomu, pulkininke, prisišokau. Ir ne tik... – giriasi Varškėtis. – Aš, kai tik pajuntu, kad jau galva nelaiko, visada einu šokti. Pajudu tada, pamankštinu raumenis ir toliau, kartais net iki ryto, galiu gerti. Išprakaituoju. Šokant medžiagų apykaita suaktyvėja. Tai padeda.

– O apie ką aš kalbėjau su Seimo pasiuntiniu? – nedrąsiai klausia Kutrovskis. – Turbūt įžeidžiau jį?

– Nieko panašaus. Aš, tiesą pasakius, visą laiką šokau – krakoviakas, mazurka, fokstrotas, čarlstonas, čia-

čia-čia, rumba, samba, valsas ir tas... tas... kur rankos ant pečių ir kojas juokingai mėtyti reikia, o po to šokinėti nugara ir vėl į priekį visiems kartu...

– Gal sakiau, kad sostinėje vieni kvailiai sėdi?..

– Ne, tik kalbėjote apie paminklą Kaštonei mieste – prie pagrindinės šventyklos. Kalbėjote, kad regite jį iš marmuro, granito, bronzos. Sakėte, kad dėsite visas pastangas, kad šis didingas sumanymas virstų kūnu. Svajojote, kad maršalas sėdėtų ant Kaštonės raitas – su visais apdovanojimais – savo ir jos. Nupaišėte net projektą ant popierinės servetėlės, kurį padovanojote pasiuntiniui, prisakęs, kad nuvežtų į sostinę ir ten ją parodytų maršalui, prezidentui, kitiems pasiuntiniams. Ir dar prašėte, kad pašnekovas tarpininkautų, kad mūsų pulkui būtų suteiktas Kaštonės vardas, nes taip būtų dar ženkliau įamžintas kumelės atminimas mūsuose. Po to užpūtėte žvakę, nukabinote velionės portretą ir padovanojote mano šokio partnerei, ant stiklo seilėmis užrašęs dedikaciją.

– Kodėl manęs nesulaikei, nepaglobojai? – priekaištauja susijaudinęs ir vėl staiga raustantis pulkininkas Kutrovskis. – Mes gi tarėmės, kad dalinyje statysime Kaštonei monumentą.

– Aš šokau, – teisinasi Varškėtis. – Be to, mintis apie paminklą Kaštonei netoli barokinės šventyklos koplyčios man pasirodė patraukli, įdomi ir prasminga. Aš pats šokdamas užsidegiau šia idėja. Ji laikė šokdama portretą, o aš vis galvojau ir galvojau apie šią kilnią idėją.

– Čia siaubingai tvanku, – segasi kitelio sagas Kutrovskis. – Tu šiandien pravesk rikiuotės pratybas kariams, aš į paskirstymą neisiu, parade nedalyvausiu, karo veiksmų su karininkais neplanuosiu. Tvanku...

– Klausau, – sumuša kulnais pamalonintas štabo viršininkas Varškėtis. – Aš atliksiu man patikėtas užduo-

tis, o jūs, pulkininke, ilsėkitės, nes vidudienį jūsų laukia paminklo Kaštonei statybos komisijos posėdis.

– Koks posėdis?! Nieko nepamenu. Padėk man geriau nusiauti batus.

Varškėtis apžergia Kutrovskio batuotą koją ir, patirdamas spyrį-spaudimą kita į užpakalį, traukia, traukia, traukia visa jėga...

– Atrodo, vakar nešokau, o kiek pūslių pritryniau, – stebisi pulkininkas.

* * *

Mano siela reikalauja ramybės. Mano kūnas meldžia apsivalyti. Šių norų suma atbloškia mane į miesto pirtį, pasitinkančią mane neįprasta skardų muzika. Garsai kurtinantys, ir aš jau noriu sprukti atgal, tačiau poreikis nusiraminti ir apsivalyti nugali. Aš stoviu ant pirties slenksčio, girdžiu kakofoniškus garsus ir žengiu pirmyn. Pirmyn – ten, kur mane veda vidinis balsas, žadantis pamiršti vakar dienos gėdingą finalą.

Mano mintys purvinos, todėl stengiuosi iš paskutiniųjų nieko negalvoti. Moralinės pagirios. Jos sunkiausiai ištveriamos. Nereikėjo man gerti, nereikėjo, – pasąmonė kartoja žodžius, kurie dar grėsmingiau mane šią akimirką žlugdo. Man atrodo, kad visi žiūri, stebi mane. Aš suku nuo nepažįstamų veidų akis. Rengiuosi nuleidęs galvą ir svajoju kuo greičiau pasislėpti ir ištirpti karštuose garuose, kuriuos netrukus man pasiūlys viešoji pirtis, maloniai nuprausianti ir sušildanti įvairiausio plauko subjektus.

Kai sėdžiu garų kameroje ant laktos, išvystu, kad šalia manęs kaitinasi bekojai, berankiai, vienaakiai. Jie prakaituoja taip pat, kaip ir aš. Jie šlapi. Jie veja lauk iš savo kūnų susikaupusį vandenį. Jie pasiryžę dehidruotis. Tas, kuris turbūt Pirmajame kare neteko kiaušinių, vis pila

karštą vandenį ant įkaitusių akmenų, ir man atrodo, kad daugiau nebeištversiu tokio karščio, kuris tiesiog lupa nuo manęs odą. Jam vis negana. Jam vis mažai, tam mazochistui, tam sadomazochistui, tam iškrypėliui, kuris po kiekvienos vandens porcijos ant akmenų palaimingai nusišypso. Leidžiuosi apačion, ten, kur šiek tiek turėtų būti vėsiau. Tai negelbsti. Niekas negelbsti. Galva sukasi. Širdis netrukus išlips lauk ir atsivers visu savo nepakeliamos kančios grožiu. Aš dūstu. Aš nebegaliu kvėpuoti, o ji vis pila, pila, pila... Norėčiau bėgti, tačiau šioje tamsioje kameroje tokia spūstis, jog suprantu, kad teks laukti, kol kažkas apalps. Aš nenoriu pirmas apalpti. Aš nenoriu čia mirti, todėl gulu ant grindų, nutaręs, kad ir kas būtų, iškęsti.

– Gerai... – sako bekojis.

– Oi, kaip gerai, – jam antrina vienaakis po eilinės bekiaušio šutinančių garų porcijos.

– Visi tie, kurie atseit maudosi vonioje – pliuškenasi savo purve, – konstatuoja berankis. – Jie nenusiprausia. Jie purvini ir pravaikšto visą gyvenimą.

– Taip, tik pirtis, tik ji atgaivina, atveria visas poras kūne, pro kurias išeina susikaupęs purvas, – filosofuoja bekiaušis ir vėl šliūkšteli vandens ant akmenų. – Aš beveik kiekvieną dieną einu į pirtį. Neinu tik tada, kai sergu. Bet, tiesą pasakius, kai sergu, taip pat einu. Pirtis – pirmasis vaistas nuo ligų. Pirtis išgydo peršalimą, bronchitą, pleuritą, plaučių uždegimą. Ji gydo nuo impotencijos.

Aš guliu ant medinių lentų visiems jiems po kojomis ir stengiuosi nejudėti. Nejudėti, nes menkiausias judesys – šutinantis vėjo gūsis, skausmas, dusulys. Mano jėgos senka, bet aš nepasiduosiu. Nežinau, ar aš dabar prakaituoju, galbūt tai, kas ant mano kūno, tik nusėdę vandens garai?.. Mano smegenys netrukus užvirs, o už-

virusios pakels galvos kiaušą ir išsilies – ant grindų, greta manęs, po jų kojomis...

– Graikai, romėnai, turkai mėgo pirtis. Pirtyse jie keldavo orgijas, – girdžiu kažkokio senio balsą iš viršaus. – Pirtyse jie dulkindavosi. Beprotiškai dulkindavosi. Tai labai patogu – dulkintis pirtyse, nes spermatozoidai aukštesnėje temperatūroje žūsta ir todėl įvairiausio plauko heteros nepastoja. Jos tiesiog negali pastoti, nes nėra nuo ko pastoti.

– Nesąmonė, – prieštarauja kitas. – Absoliuti nesąmonė. Taip nebūna.

– Būna, – nenusileidžia senis. – Būna. Net jei po pirties norėtum kokiai nors užtaisyti vaiką, nieko nepavyktų. Kūnas dar įkaitęs, todėl visi spermatozoidai negyvi. Net karštame baseine galima be baimės dulkintis ir nebijoti dėl pasekmių.

– Iš kur tu žinai? – klausia bekiaušis ir vėl papila vandens ant akmenų.

– Taip yra, – nesileidžia į diskusijas senis. – Yra, ir tiek. Nenuginčijamas faktas. Arabai iki šiol ištvirkauja tik pirtyse. Arba, žinoma, po pirties. Bet niekada prieš pirtį. Būtent dėl šios priežasties.

– Mes ne arabai, – nesutinka bekiaušis ir vėl papila vandens, nes jam pasivaidena, kad pirtis šąla.

– Bet tokiame karštyje mylėtis... – abejoja kažkuris pirtininkas.

– O ką?!

– Ne, tokiame karštyje aš nesugebėčiau. Masažas – kas kita, tačiau mylėtis...

– Jie gi nuo vaikystės įpranta. Tos pirčių mergos ir išmokina įvairiausių gudrybių. Pačiam nieko nereikia daryti. Jos viską atlieka. Ir ne viena! Keturios, septynios, dvylika... Tu tik guli, o jos dirba.

– Tai kodėl būtinai visa tai turi vykti pirtyje?

– Aš gi sakiau tau! Sakiau: dėl spermatozoidų.

– O ką, nėra kitų būdų, kaip juos numarinti? Kodėl būtinai pirtyje? Kodėl būtinai tokiame karštyje? Tokia ta ir meilė karštyje, tamsoje. Kažkoks iškrypimas.

– Tu nė karto nebandei, o jau žinai, kad tai blogai.

– Man taip atrodo.

– Ne, ponai, aš bevelyčiau lovoje. Atsiguli... Ramiai...

– Todėl ir mūsų kultūra ne tokia didinga kaip graikų ar romėnų.

– Tu ką, nori pasakyti, jei mes būtume dulkinęsi karštyje, tai šiandien turėtume didingą kultūrą?!

– Ką gali žioti...

– Eik jau, eik, nusišneki.

– Nenusišneku. Štai, pavyzdžiui, šiauriečiai – lapiai, nencai, suomiai – jie dulkinosi šaltyje, todėl šiandien ir negali pasigirti didinga kultūra. Jei tu man pasakysi, kad jie kažką monumentalaus sukūrė, gali mesti į mane akmenį.

– O jurtos?..

Bekiaušis vėl pila vandenį. Šį kartą jis padaugina, todėl yra priverstas tūptis, klauptis, galop – atsigula. Jis susirango it kirminas ant įkaitusių grindų šalia manęs, ir, nors ir blausi pirties prieblanda, aš matau, kad ant jo peties ištatuiruotas Vartų Motinos atvaizdas. Vartų Motinos veidas pasidengęs smulkiais lašeliais, todėl man vėl pasirodo, kad ji gailiai verkia. Taip, jai taip pat karšta, ji taip pat kenčia. Ji kenčia dvigubai – dėl sūnaus netekties ir dėl žudančios kaitros, kuri turbūt niekada neatslūgs. Bekiaušis toks artimas man, kad aš galiu studijuoti ant jo kūno ir kitus piešinius. Ko tik čia nėra: erelis, inkaras, nešvankus posakis, priesaika mylėti visą gyvenimą etc. Jis – gyva meno enciklopedija, piešimo, literatūros vadovėlis, esė, filosofijos traktatas.

– Jurtos, kaip ir lediniai urvai, neturi jokios išlieka-

mosios vertės. Jų poveikis pasaulinei kultūros raidai minimalus.

– O mes? Mes gi vis tiek kažką sukūrėme. Mes pastatėme katedrą, turime gotikos, o kokios gražios mūsų barokinės bažnyčios!

– Kuo dėtos čia bažnyčios!

– Išties, kuo dėtos bažnyčios? – įsiterpia kažkuris iš bekojų-berankių grupės. – Pats laikas vantomis išsiperti. Pradžioje aš tave, o po to tu mane, gerai?

– Gerai, – sutinka romėnų teisės, kultūros ir, be jokios abejonės, karybos žinovas, propaguojantis mirusius spermatozoidus.

Aš studijuoju erelio atvaizdą ant bekiaušio kūno. Piktas erelis. Arogantiškas ir šiek tiek marginalus. Jo galva, palyginus su gigantišku snapu, groteskiškai menkutė. Kūnelis taip pat. Piešinio autorius nepatingėjo ir ištatuiravo kiekvieną plunksną bei jų plaukelius. Erelio didinguose kojų naguose – sutraukyta grandinė, akivaizdžiai simbolizuojanti laimėtas kovas už laisvę. Ji tupi turbūt ant genealoginio medžio šakos, po kuria riebiomis raidėmis ištatuiruota: „Rochas+Berta=?" Man, perskaičius vardą, suspurda širdis. Ji jau šoka iš krūtinės... Aš nebegaliu daugiau kvėpuoti. Aš dūstu. O atseit gaivus beržo vantos aromatas mane paveikia kaip vimdomieji vaistai. Nebeturiu daugiau jėgų. Nebegaliu daugiau susilaikyti...

– Išvilkite iš čia tą padugnę! Greičiau į gryną orą jį, nes „užsilenks"! – staugia bekiaušis, kurį nenoromis man pavyko apvemti.

– Šlykštynė!!! – baubia kažkuris.

– Privemti... Tai dar siaubingiau nei pagadinti orą pirtyje, – palydi tempiamą iš pirties kameros mano kūną balsai. – Žmonės ateina čia nusiprausti, atsigaivinti, apsivalyti, atsigauti, pailsėti, o jis...

* * *

Sąžinė. Sąžinės priekaištai, graužiantys pulkininką it termitai. Jis sužlugdytas. Jei tik, jei tik ji būtų buvusi čia, svarsto pulkininkas, miesto veterinarai ją galėjo išgelbėti. Nereikėjo, oi, kaip nereikėjo Kaštonės gydyti sostinės klinikose, kuriose dirba ne medikai, o mėsininkai. Jiems tas pat. Jie bejausmiai. Gyvybė jiems – tuščias reikalas. Kasdien susidurdami su mirtimi jie atbukino savo jausmus, nepalikę vietos nei atjautai, nei labdarai, nei artimo meilei. Jei tik Kaštonė būtų čia gydoma... Jei čia – garnizono izoliatoriuje, kuriame pluša visada pasiruošę padėti sanitarai, broliukai, sesutės. Galima buvo Kaštonę išgelbėti. Galima. Be reikalo pasiskubinta ir atiduota į nejautrias rankas. Oi, be reikalo... O dabar... Dabar Kaštonės jau nebėra, ir nieko nepakeisi. Nieko nepakeisi, nes ji ten – toli toli... Kaštonė – besparnis angelas, iškentęs negalias, karo siaubą ir suklupęs taikos metu, kai, atrodo, prasideda naujas gyvenimas ir jau galima kurti, puoselėti etc.

Pulkininkas nubraukia ištryškusią ašarą. Mintis, kad Kaštonės niekada daugiau nepamatys nei jis, nei ateinančios kartos, jam smogia į galvą it didžiulis kūjis. Taip, liks prisiminimas... Bet ko vertas prisiminimas, jei ji dar galėjo gyventi, būti šalia, teikti džiaugsmą, ramybę. Beprasmiška, beprasmiška, kartoja pulkininkas, galbūt pirmą kartą gyvenime suvokęs vykstančios čia ir dabar neteisybės mastą. Nėra teisybės šioje žemėje, padaro išvadą, kuri išstumia dar vieną ašarą iš patinusios akies, krentančią ant jo darbo stalo dokumentų.

Taip, su patogia išviete kariams teks palaukti, nutaria jis. Ir išties dabar laukia svarbesni darbai – monumentas Kaštonei, kuris turės byloti, kokių didingų gyvių mūsų laikais būta. Jį pulkininkas regi dalinio aikštės centre, apsuptą gėlių klombos ir su įrašu cokolyje:

„Kaštonė. Kumelė, aplenkusi laiką". Nuo tokių minčių pulkininkui pasidaro šviesiau galvoje. Jis suvokia, kad Kaštonės įamžinimo projektas – tai geriausias vaistas nuo depresijos, beprasmybės, nemigos. Tai geriausias priešnuodis prieš ramią būtį – taiką, kuri paskutiniu metu jį vis įkyriau erzina. Taip, su modernia *art deco* išviete teks palaukti... Kas svarbiau? Žinoma, atmintis, nes tik atsimindami mes galime save vadinti žmonėmis, mąsto pulkininkas ir vis dar negali sau atleisti, kad ji mirė sostinėje – tarp svetimų, nepažįstamų ir negeranoriškų.

Kaštonė mirė viena... Viena... Romos atvirose išvietėse tuštindavosi apie 60 personų, atklysta pulkininkui į galvą netikėtas faktas. Romos išvietėse antikos laikais žmonės susitikdavo, bendraudavo, apsikeisdavo naujienomis, aptardavo naujai išleistus įstatymus. Jie bendraudavo, nes nebuvo pertvarų, nebuvo kabinų ir užraktų. O dabar... O dabar visai kitaip, konstatuoja pulkininkas ir atsidūsta, nusprendęs visą savo energiją paaukoti Kaštonės atminimo įamžinimui. Taip, netrukus teks eiti į paminklo Kaštonei komisijos posėdį. Ten jis ir pasakys, ką apie juos visus galvoja. Viską išklos.

* * *

Liaunas plaukas tvirtai įaugęs į galvos odą. Timptelėjimas. Plaukas nutrūksta. Dar vieną kartą... Šiek tiek peršti odą, tačiau nežulys netrukus praeina. Ji staigiai trukteli plauką. Šaknys kapituliuoja. Plaukas atkirstas nuo odos. Apvyniotas aplink smilių išrautas plaukas. Berta žiūri į baltą šaknį, kuri primena miniatiūrinį kokoną. Ant šaknies galo – juodas taškelis. Šaknis drėgna. Ji sunki, išpampusi, plaukas nerūpestingai supasi it laikrodžio švytuoklė. Godžios moters lūpos siekia palytėti plauko šaknies galą. Svetimkūnis. Nebereikalinga ir beprasmė kūno dalis. Ji šalta ir stangri. Priekiniai dantys

atkanda jos pusę. Gerklė praryja, tačiau šaknis nenumalšina alkio. Sučiauptos lūpos smaukia likusiąją dalį, kuri prilimpa prie gomurio. Išrautos šaknies dalis slidi. Spjūvis. Spjūvis. Spjūvis. Berta išspjauna burnoje priglaustą šaknies liekaną. Ji skrieja, leidžiasi, krenta ir dingsta ant grindų, ištirpusi tarp dulkių, trupinių, molekulių, atomų etc.

Berta vynioja kitą plauką aplink smilių... Plaukas...

Plaukas – jėgos įsikūnijimas. Plaukas – simbolis. Berta rauna plaukus vieną po kito ir nejaučia nė menkiausio skausmo. Atvirkščiai, jai patinka šis neįprastas jausmas, teikiantis neapsakomą malonumą. Berta užsimerkia. Ji rauna automatiškai – nežiūri į veidrodį, kaip žiūri tos, kurios nori palyginti antakių linijas, kad pastarosios būtų elegantiškesnės. Jai to nereikia. Ko reikia? Plaukų dar daug, todėl nesunku juos užgriebti išmiklintais pirštais. Pradžioje lyg baksteltų toje vietoje adatos smaigaliu, bet vėliau... toks malonumas, toks nepakartojamas malonumas, kai laikai pirštuose tai, kas nebesukels tau daugiau jokių emocijų. Išrautas plaukas – jau nebegyva, nužudyta substancija. Niekam nereikalinga kūno detalė – dekoro elementas, teikiantis vien nepatogumus. Berta kryptingai dirba. Nė vienas jos raumuo nevirpteli, kai smilkinių vietoje atsiveria paraudusios odos plotai. Jie plečiasi. Plečiasi taip, kaip plėtėsi smėlingos dykumos, naikinusios vis naujas ir naujas augmenijos teritorijas. Berta šias teritorijas vis tikrina. Patikrina ir randa – tai vienur, tai kitur vienišas, užsilikęs plaukas. Tokį rauna su dar didesniu azartu ir malonumu. Po to ateina eilė kitiems. Ji nerimsta. Nerimsta, norėdama išgyventi stipresnius kūno pojūčius, todėl grupuoja po tris, keturis ir rauna, rauna... Mintyse bando įsivaizduoti, ką patirtų, jei likusius supintų į kasą, kurią vienu judesiu išrautų, atplėštų drauge su oda-skalpu. Turbūt palengvėjimą.

Taip, didelį palengvėjimą, išsiskyrus su tuo, kas nereikalinga. Nusiskalpuoti... Nusiskalpuoti beraunant plaukus... Kai kada plaukas nutrūksta prie pat šaknies. Tada sunkiau. Bet Berta aštriais nagais vis dėlto užčiuopia viršūnėlę ir... Ne visada pasiseka. Kai kada užsispyrusi šaknis taip ir lieka lindėti odoje. Tiek to. Berta turi daug laiko. Ji kantri, palauks, kol jis iškils, o tada – kitą dieną, užporyt, po savaitės... Netrukus Berta bus plika – biliardo kamuolys. Ji – protokolaborantė. Po kelių dešimtmečių taip bus žymimos kai kurios moterys. Berta lenkia laiką.

* * *

Akys atsimerkia. Aš matau tik tamsą. Nematoma ranka vėl panardina mane į vandenį, kuriame nenardo žuvys, nesiveisia augmenija. Aš bandau ištrūkti, kovoti, muistytis, tačiau ranka nepaleidžia ir dar stipriau suima mane už plaukų, kad galėtų vėl panardinti. Aš dar kartą panyru į vandenį. Ledinį vandenį, kuris stingdo mano protą. Aš nesuvokiu, kas vyksta. Aš nežinau, kur esu. Aš nežinau...

– Atsigauna, – skęsdamas vandenyje išgirstu balsą.

– Ne, reikia dar kartą, – sako kitas.

Aš bandau atsitiesti, kad įkvėpčiau oro, nes dūstu, dūstu... Nebegaliu daugiau. Akimirka, kurios metu godžiai įkvepiu deguonį. Ir vėl panyru. Mane vėl skandina. Mane vėl kankina.

– Užteks jau. Užteks, jis mėlsta...

Aš matau priešais save pilką skardinį dubenį vandens, kuriame ką tik buvo mano galva.

– Geriau? – klausia manęs nepažįstamasis. – Ar jau geriau?

– Kas atsitiko? – nieko nesuvokiu ir bereikšmiu žvilgsniu žiūriu į vyriškį, kuris turbūt ir kankino mane.

– Nieko, – sako jis. – Naujokams dažnai taip atsitinka.

– Kas atsitinka?

– Neišlaiko.

– Ko „neišlaiko"?

– Nepakelia pirties karščio.

Ak, taip, aš pirtyje. Aš pirtyje, tačiau nieko neatsimenu. Aplink mane zuja neįtikėtinų kūno konstitucijų personažai – stori, liesi, kupriai, pilvoti, išsišovusiomis mentimis, keistais keliais, dar keistesnėmis blužnimis ir alkūnėmis. Visi jie prausiasi. Visi. Jie muilina vienas kitam nugaras, apipila vandeniu, šaukia, keikiasi. Jie nuogi, o nuo jų nuogumo man pasidaro bloga. Aš noriu užsimerkti, kad nematyčiau jų, nes mane supantis vaizdas – iš apokalipsės, iš Paskutiniojo Teismo – Sodoma ir Gomora.

– Ar jums jo reikia? – prieina prie manęs personažas ir rodo pirštu į dubenį.

– Galite paimti, – sako šalia manęs esantis nepažįstamasis ir, išpylęs ant grindų vandenį, atiduoda skardą, ant kurios sienelės užrašyti paslaptingi skaičiai ir raidės KR/E01.

Tik dabar aš pamatau, kad stoviu didžiulėje muilinoje baloje, tvenkinyje, ežere, kurio paviršiumi plaukioja neįvardijamos spalvos putos, nešvarumai. Man vėl bloga.

– Galėjo būti širdies smūgis, – sako man nepažįstamasis. – Jau buvome išsigandę. Tačiau aš padariau širdies masažą, ir viskas „susitvarkė".

– Kas „susitvarkė"? – klausiu jo.

– Jūs nemirėte.

– Kodėl aš turėjau mirti?

– Širdis. Su tokia silpna širdimi verčiau po dušu praustis, o ne į pirtį eiti, – aiškina man jis. – Supraskite, čia susirenka profesionalūs pirtininkai, kuriems kuo blogiau, tuo geriau. Jie gali iškęsti absoliučią drėgmę, ab-

soliutų karštį ir jiems nieko neatsitinka. Jūs naujokas, todėl ir sunegalavote.

– Man tik apsvaigo galva, – aiškinu jam.

– Galėjo ir blogiau būti. Tiesa, pridergėte, todėl teks sumokėti baudą, nes tokia čia tvarka.

– Kaip aš galėjau pridergti, – sakau jam, – jei nieko neįvyko – galva apsisuko?

– Galėjo būti blogiau, – kartoja man jau girdėtą melodiją. – Profesionalus pirtininkas visada žino, kada jam laikas palikti kamerą. Kai tik pajunta pirmuosius signalus krūtinės srityje, atsistoja ir išeina, nors jo kolegos ir šaiposi, vadina silpnu, neištvermingu, ne vyru. Profesionaliam pirtininkui tai nė motais. Jis visada žino, kada ir kaip. Tačiau tai praktikos dalykai. Patirtis, įgyta ne vienerius metus periantis garinėje pirtyje, atsiranda tik ilgainiui ir nuosekliai periantis. Jos neįmanoma perteikti, papasakoti vieno seanso metu. Vienintelis būdas – stebėti profesionalus ir mokytis. Žinoma, geriausia turėti mokytoją. Tačiau jie labai nenoriai moko. Be to, jei nesi jo giminaitis, nepriklausai šeimai, tai net rūpestingiausias mokytojas neatskleis visų paslapčių. Čia yra savi klanai, savos paslaptys, tradicijos, ritualai. Dažniausiai iškiliausi pirtininkai tradicijas nenoriai perteikia mokiniams, nes turi savus vaikus, kuriems ir patiki šio amato subtilybes, kurias tie jau vėliau perduoda savo vaikaičiams. Jūs naujokas, todėl ir atsitiko pačiam taip. Žinoma, senieji pirties meistrai šiek tiek persistengė, galima buvo švelniau su jumis pasielgti. Tačiau taip yra. Yra tokia nerašyta taisyklė: jei naujokas po pirmojo išbandymo kitą dieną ateina į pirtį, su juo jau elgiamasi kaip su potencialiu pirtininku. Todėl antrasis kartas-pasipėrimas niekada nesibaigia fatališkai. Atvirkščiai, meistrai visokeriopai rūpinasi, globoja. Bet tik antrojo apsilankymo metu. Vėliau – atskira kalba.

– Kur aš patekau? – nustebęs klausiu nepažįstamojo.

– Nejau nežinojote?.. Tai miesto pirtininkų ložė, kurią gali lankyti tik inauguruoti į švaruolių sekciją.

– Tai aš...

– Ne, gerbiamasis, beje, kaip jus vadinti?

– Maria P., – prisistatau.

– Labai malonu. Rochas Kovalskis, – ištiesia man ranką pirties specialistas. – Tai štai, Maria P., pats dar nesi inauguruotas, tačiau paraiška tavo priimta. Ji bus nagrinėjama artimiausiame ložės posėdyje.

– Kada tai bus? – nežinau, kodėl man tai rūpi.

– Gal ryt, gal šiandien, gal – kitais metais.

– Bet aš nenoriu...

– Žingsnis žengtas. Tu atsidūrei laiku ir vietoje, todėl tavo norų ar nenorų nebus paisoma. Pagal pirtininkų ložės statutą kartą metuose atsitiktinai užėjęs į pirtį gali laimėti vadinamąją pirties kortelę. Tu ją ir laimėjai, sveikinu.

Aš žiūriu į pirtininkų ložės narius, kurie vis dar trina vienas kitam nugaras. Atskiros grupelės stovi pakampiuose ir šnekučiuojasi. Kiti sėdi ir mirko savo kojas dubenyse. Dar kiti – gimnastikuojasi – suka dubenis, kilnoja kojas, bando atsispausti srutų klanuose. Visų jų veidai – palaimingi, optimistiniai. Kūnai – paliegę, bet trykštantys energija.

– Tai sekta? – klausiu Rocho Kovalskio, kuris man taip išsamiai pasakoja apie pirtyje klestinčią paslaptingą ložę. – Ar tai legalu?

– Žymiausi miesto žmonės priklauso pirtininkų ložei, – aiškina man jis. – Aš negaliu tau išvardyti pavardžių, nes esi tik kandidatas į novicijus, bet palauk. Jei būsi priimtas, tau atsivers horizontai, kokių net negalėjai įsivaizduoti.

– Bet ar tai legalu? Ar tai neprieštarauja įstatymams? –

klausiu, nes noriu išgirsti vienareikšmį atsakymą. – Aš tik bažnyčios sargas – menkas žmogus.

– Ar gali švara prieštarauti įstatymams? – retoriškai klausia Rochas. – Ar gali prieštarauti įstatymams idėja išgrįsti miesto gatves, sutvarkyti transportą, kviesti iš užsienio švaros įžymybes? Pirtininkų ložė – pati legaliausia iš visų. Todėl tik melsk Dievą, Maria P., kad būtum į ją priimtas, nes tau nusišypsojo laimė.

– O tu, Rochai, kaip čia patekai?

– Aš... – nenoriai nutęsia jis. – Aš... Mano giminaitis yra ložės magistras. Tu susipažinsi su juo. Jis man dar vaikystėje atskleidė kai kurias paslaptis, todėl tapti nariu man nebuvo sudėtinga.

– O jei aš nenoriu. Jei aš nenoriu tapti ložės nariu.

– Palūkėk, tu juo dar netapai. Bet kito kelio nėra. Priešingu atveju, tave persekios, baugins. Pagaliau vienu ar kitu būdu vis tiek privers praustis pirtyje. O būdų daug.

Aš vėl stebiu pirtininkus, kurie tai įeina, tai išeina iš kameros. Vieni – raudoni, nušutę, kiti – balti it vestuvinės drobulės. Jie nekreipia į mane dėmesio, tačiau aš jaučiu, kad esu akylai stebimas, todėl bandau atrodyti kuo ramesnis.

– Tu gurkštelk alaus, – siūlo man paslaugusis Rochas Kovalskis ir atkemša dantimis butelį. Pokšteli kamštis. Alaus puta it ugnikalnio lava išsiveržia pro kaklelį. Rochas nulaižo putą ir paduoda man butelį. Alus šiltas. Tačiau aš jį geriu, nes mane troškina. Dieve, pirtininkų ložė, švaros sekta... kokia nesąmonė! To man tik betrūko!

– O ką reiškia ištatuiruotos raidės ant tavo kūno? – klausiu Rocho ir grąžinu jam pustuštį butelį alaus.

– Tai paslaptis. Tai didelė paslaptis. Mes tave pakviesim. Dar ne metas, – pasako ir susierzinęs nueina.

* * *

Jau pribrendo laikas pasakyti viską apie kavą. Tos išdžiovintos saulėje pupelės yra niekam tikusios. Žinoma, žalias galima paskrudinti. Tačiau jos apsiskrudina ant keptuvės nelygiai – viena pupelės pusė pajuoduoja, o kita taip ir lieka žalia. Todėl, išverdant iš tokių pupelių kavą, skonis būna nemalonus. Be to, dar tas aliejaus prieskonis... Žinoma, yra pasaulyje kavos meistrų, kurie ir iš pačių niekingiausių pupelių rūšių gali išvirti pakenčiamą kavą. Bet kalba ne apie juos. Geriausia kavą virti iš arabikos pupelių, kurios nei per didelės, nei per mažos, nei žalios, nei juodos, mat gudriai technologiškai paruoštos. Galima šiam reikalui naudoti ir Kolumbijos pupeles, tačiau arabika niekada nepaveda, o tai, verdant kavą, yra labai svarbu. Paprastai kava yra gaminama keliais būdais – arabišku ir europietišku. Arabiškas būdas yra senas – kava, užpilta ant vandens, yra verdama ant įkaitinto smėlio. Šį kavos virimo būdą yra pamilę ne tik musulmonai, bet ir katalikosai armėnai, stačiatikiai gruzinai bei bulgarai, kurie ne vienerius metus kentė turkų jungą. Jie geria tokiu būdu pagamintą kavą ir nesiskundžia. Tenka pripažinti, kad kavos virimo mene jie yra pasiekę ne vieną aukštumą. Todėl atsiranda vis daugiau ir daugiau žmonių, kurie geria kavą paruoštą tokiu, o ne kitu būdu. Nenuostabu, nes tai senas ir patikrintas būdas, išlaikęs ne vieno šimtmečio ar tūkstantmečio išbandymą. Tačiau atsiranda žmonių, kuriems tokiu būdu paruošta kava nepatinka. Negana to, yra žmonių, kurie tokiu būdu paruoštos kavos negali net gurkštelti, o mintis apie ją juos stumia į gilią depresiją ir net skatina nusižudyti. Tai, žinoma, arabus, bulgarus, gruzinus, abchazus, lakius, dagestaniečius ir kitus liūdina. Tačiau pastarosios grupės žmonės nieko su savimi negali padaryti, todėl jie ir geria itališku būdu pagamintą kavą. Jos gaminimo principas

visiems gerai žinomas, todėl įvardijamas trumpai – ekspreso. Ekspreso kava, be jokios abejonės, turi ne vieną teigiamybę. Pirma, jei nepagailėta kavos, ji būna visada stipri. Antra, joje niekada neaptiksi kavos grūdelių-nuosėdų, kurios erzina ne vieną kavos mėgėją. Trečia, ekspreso kavos laukti tenka visada trumpiau nei arabišku būdu pagamintos kavos. Čia galima būtų išvardyti ir daugiau teigiamų ekspreso kavos paruošimo būdo bruožų, tačiau dėl laiko ir vietos stokos mes apsiribosime pastaraisiais. Kita vertus, mes neturime tikslo išaukštinti vieną ar sumenkinti kitą kavos gaminimo būdą. Tai būtų kvaila, o ir nekeliame sau tokios užduoties, mat norime šiame tekste užsiminti apie trečią, kuris klesti tam tikroje Rytų Europos valstybėje ir yra vadinamas tos valstybės vardu. Tai genialus kavos paruošimo būdas, nereikalaujantis nei netradicinės išmonės, nei didelių laiko bei intelekto sąnaudų. O kava paruošiama paprastai: į užvirinto vandens stiklinę beriamas vienas ar du (pagal skonį) šaukštelis smulkiai maltos kavos. Vėliau stiklinė uždengiama lėkštele ar (blogiausiu atveju) servetėle. Palaukus minutę ar dvi, jau galima gerti „pritrauktą" kavą. Profesionalai įberia šiek tiek druskos, mat tada kavos nuosėdos nusėda.

* * *

Ilgai beldus, prieš mane atsiveria durys. Aš išvystu pliką galvą ir užsimiegojusį veidą. Akių beveik nesimato – tamsi linija, šešėlis. Akiduobės pajuodusios.

– Aš pas Bertą, – sakau žmogystai, kuri, lyg norėdama į mane geriau įsižiūrėti, dar labiau prisimerkia ir išsišiepia. Menami akių obuoliai pasislepia tamsoje.

– Ko tau reikia? – klausia manęs monstras, o aš pamatau pažįstamus veido bruožus.

– Berta?.. – nepatikliai klausiu. – Berta?..

– Ko tau reikia?

– Berta...

Aš nežinau, ko man čia reikia, todėl tyliu. Taip stovime vienas priešais kitą ir nejudame.

– Įeisiu, – sakau po trumpų dvejonių, supratęs, kad priešais mane stovi mano norima aplankyti moteris, kuriai tiek daug turiu ką pasakyti.

– Ko reikia? – dar kartą klausia ji manęs ir staiga pamato, kad aš basas – visiškai basas – pamėlusiomis nuo šalčio kojomis, kurios nekantrauja peržengti slenkstį.

– Buvau pirtyje, prausiausi, – aiškinu jai, negalėdamas atitraukti akių nuo jos raudonai plikos galvos, – iš manęs pavogė batus, – rodau į pėdas.

– Gerai, – sako ji ir leidžia man įeiti, – ką nors sugalvosime.

Aš sėdžiu ant kėdės, o ji priklaupusi rakinėja mano kojų nagus. Priešais esančiame veidrodyje atsispindi tik jos plika galva, per kurią man taip knieti perbraukti delnu, taip norisi...

– Grybelis, – sumurma ji panosėje. – Grybelis, – kartoja. – Tu apsikrėtei grybeliu pirtyje, – nepakeldama galvos konstatuoja. – Nagai sugrubę, tarpupirščiai suskeldėję, paraudimai, pleiskanos. Grybelis...

Aš neklausau jos. Nieko neklausau, nes toks saldus ir malonus šis jausmas, kai Berta liečia mano pėdas, išskečia pirštus, maigo, tikrina, mankština.

– Ar aš panašus į basąjį karmelitą? – klausiu vis kažką murmančios panosėje Bertos.

– Tu panašus... – nebaigia sakinio ji. – Vieni kieti, kiti minkšti ir sluoksniuoti, – kalbasi su savimi ir aš matau, kaip ji kraipo savo pliką galvą. – Kokius skalbimo miltelius naudoji? – klausia nepakeldama galvos.

– Berta, – bandau paaiškinti jai, – aš neskalbiu. Aš niekada neskalbiu.

– Kai kurie milteliai ar pasta sukelia tokią reakciją, – neišklausiusi mano paaiškinimo kalba ji ir kažką vis krapšto, gramdo. – Taip, bet tai gali būti ir nuo kai kurių rūšių muilo, lako...

– Aš nelakuoju nieko, – teisinuosi.

– Raudoni lakai ypač kenkia, – negirdi ji manęs. – Tiesa, jie greitai džiūsta, tačiau ir žaloja nagus. Tada reikia prieš naktį daryti jūros druskos voneles, o vėliau nagus ištrinti alyvų aliejumi. Tačiau aliejaus perteklių būtina nuvalyti servetėle. O baigus procedūrą, rankų neplauti. Be to, būtina valgyti daugiau želatinos, nes ji stangrina nagus, žinau tai iš dėdės.

– Berta, – noriu pertraukti ją, – betgi čia grybelis, kuriuo apsikrėčiau pirtyje. Aš net turiu įtariamąjį, kuris visą laiką buvo šalia manęs, o mūsų kojos buvo įmerktos toje pačioje srutų baloje. Čia grybelis, pati gi sakei, – aiškinu jai.

– Ką mes galime padaryti? – klausia savęs, o ne manęs Berta. – Galima tepaliukais gydyti, tačiau ši procedūra labai ilga ir ne visada veiksminga. Kita vertus, tektų išmesti visą avalynę, nes, įtariu, ji yra užkrėsta. Yra ir dar vienas būdas... Yra būdas...

– Ne, nereikia, – prieštarauju. – Aš neleisiu plėšti nagų žnyplėmis. Neleisiu.

– Tu nori ar nenori pasveikti? – pakelia Berta į mane galvą ir skvarbiai pažvelgia. – Ar tu nori būti sveikas?

– Aš ne pasveikti čia atėjau, – kalbu jai. – Aš norėjau tave pamatyti, nes taip kvailai išsiskyrėme, taip netikėtai. Aš nespėjau tau išsakyti tai, ką norėjau, Berta. Aš ne pasveikti čia atėjau.

– Tai pedikiūro kabinetas. Aš gydau kojas ir sielą.

– Aš atėjau pas tave.

– Nusiramink. Nusiramink, – sako ji man ir vėl palinksta prie nagų. – Aš iškabos dar nepakeičiau, tačiau

psichologinę pagalbą tau suteiksiu kaip senam pažįstamam. Tu turi man paklusti ir pasitikėti manimi, nes tik taip sulauksime teigiamo rezultato.

– Aš nesergu, – prieštarauju. – Aš niekuo nesergu. Man tik po laidotuvių susisuko galva. Bet taip atsitinka kartais. Ne man vienam apsvaigo galva. Tu gi pati matei. Aš atėjau pas tave, nes pavogė mano batus pirtyje. Aš vos atšliaužiau...

– Judesių sutrikimai... – murma prie mano kojų Berta ir aš pajuntu buką skausmą. Nespėju net aiktelti. – Konversinio sutrikimo simptomai yra labai panašūs į nervų sistemos disfunkciją, – kalbasi ji su savimi. – Raumenų silpnumas, eisenos pakitimas, pagaliau – paralyžius. Ir įdomiausia tai, kad paralyžius pasireiškia galūnių nevaldymu, nors išlieka visi nerviniai refleksai.

– Kodėl man tu tai sakai? – klausiu ir vėl pajuntu galūnėse skausmą. Šį kartą jis aštrus. Aš valdausi.

– Ir isterinis aklumas.

– Kas? – nieko nesuprasdamas klausiu jos. – Koks aklumas? Ką tu čia kalbi? Aš viską matau, viską jaučiu...

– Nors ir teigdami visiškai nematantys, ligoniai net ir užkliūdami už daiktų stipriai nesusižeidžia. O jų vyzdžių reakcija į šviesą taip pat išlieka visiškai normali.

Aš bandau išlaisvinti kojas iš Bertos rankų, tačiau jos lyg būtų apautos ispaniškais batais. Mano kūno spurdesiai neveiksmingi. Jos plika galva dar labiau parausta. Aš matau išsišovusias gyslas smilkinių vietoje. Atrodo, kad jos sprogs. Taip, jos sprogs... Jos netrukus sprogs...

– Maria P., – pradeda man vėl aiškinti Berta, – haliucinacijos gali būti dviejų rūšių: teigiamos, kai ligonis „mato", „girdi" arba „jaučia" nesamus daiktus, ir neigiamos, kai tikrai esantys aplinkoje daiktai nematomi.

– Aš viską jaučiu ir matau. Aš viską girdžiu, – noriu

jai paaiškinti, tačiau ji manęs negirdi ir kažkaip keistai trukteli slidų didžiojo piršto nagą.

– Taip, taip... Dabar gerai. Dabar gerai... – kartoja ji. – Labai gerai... – neleidžia man pajudėti kėdėje. – Įdomus, labai įdomus atvejis...

– Nieko įdomaus.

– Be galo įdomu... – dar labiau palinksta, ir aš jau nebematau jos raudonodės galvos, nuo kurios spindesio pavargo mano akys. – *Hystera*, pati akivaizdžiausia *hystera*...

– Bet aš neturiu gimdos, – bandau pasiteisinti. – Aš niekada neturėjau ir neturėsiu *hystera*-gimdos!

– Tai pats įdomiausias atvejis. Unikalus.

– Paleisk mane, – prašau Bertos. – Paleisk. Man skauda...

– Matai, – pradeda ji vėl, – isterinio nėštumo metu išnyksta menstruacijos, didėja pilvas ir net pasikeičia hormonų kiekis kraujuje, nors jokio tikrojo nėštumo nėra. Aš iš nagų matau, kad tau taip atsitiko, nors šią ligą diagnozuoti yra be galo sunku, mat tu širdies gilumoje tiki, kad simptomai yra sukelti fizinės ligos. Be to, liga labai apleista, todėl negaliu pažadėti jos išgydyti, nes nematau ją sukėlusių fizinių priežasčių.

– Nesąmonė! Nieko panašaus!

– Štai tu ir prieštarauji. Aš galiu tik pasakyti, kad mano išvardyti simptomai yra susiję su psichologiniu ar socialiniu stresu. Koks buvo paskutinis tavo socialinis stresas?

– Tu pati žinai, – sakau Bertai. – Tu žinai, kodėl klausi?

– Ligoniui konversinis sutrikimas gali pasireikšti tam tikrais atvejais, gali būti tik vienintelis epizodas. Iš savo praktikos galiu pasakyti, kad epizodas kartais trunka kelias valandas ar dienas, tačiau pasitaiko (ir neretai), kad jis užsitęsia ilgiau – mėnesius, metus, visą gyveni-

mą. Todėl lėtinis konversinis sutrikimas gali baigtis tuo, kad ligoniui dar ilgai lieka „paralyžiuota" galūnė po to, kai psichologiniai ar socialiniai konfliktai jau išspręsti.

– Aš nesu paralyžiuotas.

– Ir dar kaip, – neleidžia man kalbėti Berta. – Ir dar kaip... Tu net nežinai, kas esi.

– Paleisk mane, – maldauju jos. – Palik mane ramybėje.

– Tu pats atėjai. Atėjai pačiu laiku, nes liga apleista, galėjo po kelių dienų būti jau per vėlu. Manau, kad tau turėtų pagerėti po kelių savaičių, nes aš čia šiek tiek patvarkiau...

– Niekas tavęs neprašė! – šaukiu jai, tačiau ji išlieka rami ir nepakelia savo galvos. – Tu beprotė.

– Nieko panašaus, – nesutinka su manimi Berta ir pakyla nuo mano kojų.

– Viskas vystosi teisinga linkme. Pačiu laiku atėjai. Kita vertus, pati būčiau tave susiradusi, nes jau metas – metas keistis, prisiminti. Aš nudelbiu galvą ir pamatau benagius savo kojų pirštus. Dešimt paraudusių pagalių ant mano pėdų. Dešimt svetimkūnių. Dešimt! Dešimt, kurie stirkso, kurių nesugebu pajudinti, kurių nejaučiu.

– Nusiramink, tai akivaizdi neigiama haliucinacija, – sako ji man, žvelgdama į mano suglumusį veidą. – Tai tik haliucinacija, kurią ilgainiui mes pašalinsim iš tavo vaizduotės.

Bandau atsistoti. Atrodo, kad kėdė, kurioje esu praleidęs ne vieną valandą, privirino mane prie pasostės.

– Aš tau padėsiu, – sako man Berta ir rauna mane su šaknimis už pažastų iš kėdės. – Apsitvarkyk, – paduoda man atsiųstą jai autą, ant kurio išrašyti žodžiai ir Vartų Motinos atvaizdas. – Tai veiksmingiausiai dezinfekuojanti ir gydanti tvarsliava, panašiai kaip Korano puslapiai, kurie, lūžus kaului, pakeičia tvirčiausią gipsą, – aiškina ji man.

– Kodėl tu?..

– Kad nesidraskytum, kad nesidraskytum, – sako man Berta ir padeda apvynioti kojas stebuklingu autu, ant kurio verkia šventas atvaizdas. – Tau neniežės, nes ji be perstojo laižys tavo kojas. Gal šiek tiek pradžioje pakutens, bet vėliau priprasi. Laižys, praus savo stebuklingomis seilėmis...

– Tai šventvagiška, – noriu prieštarauti.

– Taip reikia. Jai – didžiausias malonumas tave slaugyti. Ji visą laiką to troško. Ji negali be to gyventi, nes tik tokiu būdu tampa prasminga. Stipriau, stipriau užveržk, – moko ji mane.

Ir išties mano kojas maloniai kutena. Jos suveržtos. Nors sunkiai cirkuliuoja kraujas, aš jaučiu, kaip traukiasi raudonis, kaip gyja Bertos padarytos žaizdos.

– O dabar eik, – sako ji man.

– Aš negaliu, – nebyliu judesiu rodau į standžiai sutvarstytas kojas.

– Šuoliuok. Šuoliuok namo ir pasistenk ten pailsėti, – ragina mane Berta ir švelniai pečiu pastumia link durų.

Aš juokingai šokteliu į viršų ir, stebuklas, atsirandu prie pat laukujų durų. Ranka siekiu rankenos, tačiau jos savaime atsiveria. Dar vienas nereikalaujantis didesnių pastangų judesys, ir aš jau už jų.

– Iki, – sakau vėl atsiplėšdamas nuo žemės. – Iki pasimatymo, Berta! – šaukiu negalėdamas sustoti.

– Susitiksim, – atsako ji man pavymui ir užtrenkia duris.

Aš šuoliuoju. Aš keistai strikčioju, tačiau praeiviai nekreipia į mane dėmesio. Aš netrukus jau būsiu...

* * *

Galingoji Habsburgų dinastija, skaičiuojanti savo pradžią nuo 1090-jų metų, pasižymėjo išraiškingu žan-

dikauliu, kuriuo deramai galėjo didžiuotis tiek moteriški, tiek vyriški šios dinastijos atstovai. Tiesa, unikalus žandikaulis neatsirado savaime. Jis buvo ilgos raidos rezultatas. Suklestėjo šis žandikaulis, jei neklystu, XVI amžiuje. Beje, apie visa tai byloja to meto aliejinės tapybos portretai, graviūros ir skulptūros, eksponuojamos ne viename garsiame Europos muziejuje. Tad Habsburgus mes visada galime pažinti iš atsikišusio ir nelabai patrauklaus žandikaulio, kuris virto šios dinastijos vizitine kortele. Nežinia, ar juo didžiavosi ir po šiai dienai didžiuojasi Habsburgai. Visa tai nėra svarbu. Žandikaulis. Habsburgų žandikaulis – simbolis, vizitinė kortelė. Dėl jo kilo tam tikra sumaištis, sujaukusi ne vienos kilmingos šeimos būtį. Kaip? Kodėl? Atsakymas bus labai paprastas: mat kai kurie nelabai sveiki garbėtroškos, neturėdami jokių kraujo ryšių su Habsburgais, tačiau apdovanoti marginaliu-defektyviu žandikauliu, vienu laikotarpiu staiga ėmė prisistatyti visuomenei ir atskiriems asmenims kaip monarchų giminaičiai. Jie veržđavosi į rūmus, nekviesti bandydavo patekti į aristokratų keliamus balius ir net karališkųjų šeimų židinius. Tai buvo epidemija. Pastaroji ilgainiui pasiekė tokį mastą, kad kiekvienoje atkampiausioje žemės vietelėje galima buvo sutikti po pseudoHabsburgą. Ir ne vieną. Galbūt todėl į prisistačiusius šia kilminga pavarde vis nepatikliau žvelgdavo senoji aristokratija Vokietijoje, Anglijoje, Italijoje etc. Netruko pasirodyti slapti potvarkiai, reikalaujantys nuodugnių kilmės įrodymų, norint Habsburgams patekti į vieną ar kitą renginį. Žinoma, kad su tokia padėtimi kilminga dinastija negalėjo taikstytis. Tačiau reikėjo ieškoti išeities, nes laikraščiai be perstojo mirgėjo skandalingomis antraštėmis, skelbusiomis, kad dar vienas eilinis apsišaukėlis bandė patekti ten, kur jam nederėjo būti, siekė gauti tai, kas

jam nepriklausė. Tikrieji Habsburgai buvo ant nervinio išsekimo ribos, todėl paskelbė moratoriumą, kuriame pasižadėjo artimiausiu laiku niekur nesilankyti, kad nekiltų anksčiau minėtų problemų. Tačiau tai negelbėjo. Habsburgų vardas buvo vis teršiamas ir minimas žiniasklaidoje be pagarbos. Užplūdę pasaulį žandikauliai ne vieną nervino. Atsirado tokių, kurie, ramybės dėlei reikalavo sunaikinti dinastijos atstovus ir taip pasiekti laukiamą ramybę viešajame gyvenime. Tada ir kilo mintis genialiems mokslininkams slaptai, nežinant visuomenei, atlikti Habsburgų genetinius tyrimus, kurie leistų tiksliai nustatyti, kuris yra Habsburgas, o kuris – apsišaukėlis. Tyrimų rezultatų nereikėjo ilgai laukti, mat juos finansavo vis dar turtinga dinastija, tiesiogiai suinteresuota išvadomis. Remiantis šių tyrimų duomenimis, pasirodė, kad pasaulyje yra daugiau Habsburgų, nei manyta. Įdomu dar tai, kad jų, pasirodo, gyvenama ne tik tradiciniuose Habsburgų arealuose, bet ir nuošalesnėse Europos vietovėse. Tai buvo skandalas, juolab kad pasaulyje buvo privisę ne tik Habsburgų.

– ... todėl prieštarauju kategoriškai.

– Gerbiamas pulkininke, Kaštonė su kardu ir makštimi... tai dvelkia absoliučiu nonsensu. Jūs tik pabandykite įsivaizduoti, ką apie mus pagalvos kitų šalių piliečiai, pamatę tokį, atsiprašant, paminklą.

– Aš čia nematau jokio nonsenso. Atvirkščiai, kaštonė su kalaviju... labai patraukli idėja...

– Man dar niekur neteko matyti kumelės su kalaviju.

– Klystate. Yra nemažai panašių paminklų. Tiesa, ne mūsuose, bet Azijoje.

– Mes gyvename ne Azijoje.

– Mes gyvename ant slenksčio su Azija.

– Čia noriu priminti, kad klysta tiek viena, tiek ir kita pusė.

– Niekas neklysta.

– Leiskite pabaigti.

– Kalbėkite pagal temą.

– Tai štai, visi mes gerai žinome, kad Aziją nuo Europos skiria Uralo kalnai, kurie...

– Tai nieko neturi bendra su mūsų komisijos patvirtinta posėdžio dienotvarke!

– Aš noriu pabaigti...

– Tik pagalvokit: Kaštonė... su makštim, kardu, varpeliais...

– Apie varpelius nebuvo jokios kalbos.

– Tiesą pasakius, ir man ta idėja dėl karo pasirodė šiek tiek avantiūriška. Aš siūlyčiau kryžių – tvirtą kryžių.

– Ir kur jūs jį statytumėt, klebone? Kryžių...

– Kaštonė galėtų jį nešti.

– Betgi tada mums prireiks ne vienos stacijos!

– Leiskite klebonui papasakoti plačiau apie šią idėją.

– Bet kodėl blogas kardas?

– Išties laikykitės reglamento!

– Matau Kaštonę su kryžiumi... Ji karūnuota didžiojo kunigaikščio karūna... Regiu ją šalia amžinosios kančios simbolio...

– Ir prisikėlimo.

– Ir prisikėlimo simbolio, kurį ji, tvirtai stovėdama ant kojų, papildo. Karūnuota.

– Kodėl jūs norite statyti Kaštonę ant keturių kojų?

– Išties.

– Ant keturių stabiliau, nes karūna...

– O kodėl jums nekilo mintis pastatyti ją piestu?

– Išties.

– Piestu stovėdama ji atrodytų kaip prieš mūšį – pasiruošusi žūtbūtinei kovai. Be to – karūna sunkiai laiky-

tųsi. O kas gi eina į mūšį su nestabiliai besilaikančia karūna ant galvos?! Tai būtų semantiškai klaidinga.

– O kodėl jos nepastatyti ant trijų?..

– Pone Rochai...

– Bet išties man atrodo, kad ant trijų ji labai originaliai žiūrėtųsi.

– Aš mačiau pasaulyje daug paminklų, tačiau žirgo...

– Kumelės.

– ... tačiau kumelės ant trijų kojų nemačiau niekur.

– Turbūt blogai žiūrėjote.

– O jums, klebone, kad tik paniekinti. Manote, jei esate dvasiškis ir atseit labai dvasingas, tai kiti absoliutūs kvailiai?

– Bet ant trijų kojų yra daug stovinčių kumelių!

– Nieko panašaus. Paistalai. Aš kariavau ir vienur, ir kitur, tačiau niekur kavalerijoje nesutikau trikojų kumelių, o juo labiau – žirgų.

– Mes kalbame apie paminklus.

– O koks skirtumas – ant trijų, tai ant trijų kojų – kumelė, žirgas, paminklas.

– Čia jūs, pone pulkininke, klystate. Aš varčiau keletą albumų, ir išties mačiau kumelę ant trijų kojų. Klebonas teisybę sakė.

– Ne, ponai, čia jau ne posėdis. Kumelė... Ant trijų kojų...

– Donatelo.

– Nebūna tokių arklių vardų.

– Donatelo kumelė.

– Ponai, susikoncentruokime ir grįžkime prie paminklo Kaštonei aptarimo.

– Monumento.

– Ką?

– Monumento aptarimo.

– Zakristijone, nebūkite toks pedantiškas.

– Aš noriu, kad į stenogramą neįsiveltų apmaudžios klaidos.

– Donatelo kumelė stovi ant trijų kojų.

– Nesąmonės!

– Stovi ir stovės. Dar rutulys jai po priekine koja pakištas. Vatikane.

– Florencijoje.

– Gerai, Florencijoje.

– O pakištas, nes nemokėjo, nemokėjo (!) Renesanso meistrai arklių pastatyti ant trijų kojų.

– Kodėl nemokėjo?

– Mokėjo antikoje... Marko Aurelijaus žirgas ant keturių...

– Neskaitykite mums čia paskaitos, nes mes taip pat ne mažiau apsišvietę.

– Štabo viršininke, ramybės!

– Koks skirtumas, ant trijų, keturių ar dar kaip stovės Kaštonė. Svarbu, kad stovėtų. Svarbu – stovės.

– Kodėl nesvarbu? Labai svarbu. Aš, pavyzdžiui, linkstu prie dviejų kojų.

– Kurių?

– Žinoma, užpakalinių.

– Kaštonė ant užpakalinių kojų tikrai nestovės, nes tai prieštarautų jos prigimčiai. Aš pats gerai atsimenu, kaip ji nenoriai keldavosi. Tiek vargo, tiek vargo būdavo su ja...

– Melas. Baisus melas!

– Jūs, pone Rochai, nežinote, turbūt net balne nesate sėdėję, o kalbate teisuolio intonacijomis.

– Aš sėdėjau balne.

– Jis balno nuo pakinktų neskiria.

– Kodėl jūs taip man, klebone...

– Gerai, sutikime, kad galima ją ant trijų statyti...

– Tada viena bus pakelta?

– O kurgi dings, žinoma, kad bus pakelta – lyg paruošta spyriui.

– Į priešo pilvą.

– Nugarą. Įsitikinęs, kad semantiškai tai bus prasmingiau: bėgantis priešas, o Kaštonė jam pavymui spiria į nugarą.

– Tai ką, mes ir priešui paminklą statysime! Ne, to nebus, tik per mano lavoną!

– Klebone, priešo visai nebus. Jis bus tik menamas.

– Tai kam tada jį vaizduoti?

– Jis tik menamas bus, pone klebone. Menamas. Atseit yra, bet iš tikrųjų jo nėra.

– Koks tikslas taip viską komplikuoti?

– Kad Kaštonė ant trijų kojų stovėtų.

– O jeigu Kaštonė nenorės ant trijų kojų stovėti?

– Priversime.

– Ką priversime?

– Skulptorių.

– Aš siūlau Henriką Kuną.

– Tik Dunikovskį.

– Augustą Zamoyskį.

– Tada jau geriau Stanislavą Ostrovskį.

– O gal Tadeušą Breyerį. Juolab kad jis sukūrė generolo Sovinskio vienakoję stovylą. Man ji patiko – kojos ramentas kaip tikras. O ir figūra tvirtai laikosi.

– Ne, tada jau geriau Stanislavas Šukalskis – jis modernesnis.

– Kalbėkit, ką norit, tačiau jam nepavyko Boleslovo Drąsiojo galva. Jei siūlysite jį, balsuosiu už Edvardą Vitigą.

– O kodėl jums nepatinka Alfonsas Karny?

– Jau tada geriau Henrikas Kuna.

– Bet jis labai užsiėmęs – Prie Adomo Mickevičiaus pluša... Nelabai ir sekasi jam...

– Įkalbėsim.

– Aš niekada nesutiksiu.

– O gal pasiūlom tam, kuris senojoje sostinėje gyvena?

– Kam?

– Na, tam, kuris tokius juokingus portretus tapo. Aš mačiau vieną – vos nemiriau iš juoko: galva didelė, kojytės mažytės mažytės, lūpos putlios.

– Mums čia juokų nereikia. Mes labai rimtus dalykus čia sprendžiame. Be to, Ignacas – narkomanas. Jis žlugęs. Jis priklausomas. Pabandykite įsivaizduoti, kokią jis mums Kaštonę pastatytų.

– Ignacas narkomanas?! Aš pirmą kartą apie tai girdžiu. Jis gi karo veteranas.

– Manote, kad karo veteranai negali būti narkomanai?

– Aš netikiu, kad Ignacas narkomanas.

– Vienaip ar kitaip, kažkam pasiūlyti teks.

– Aš balsuosiu už savo kandidatą.

– Kaštonė iškils prie šventyklos, aikštėje, greta kažkada stovėjusių Karališkųjų rūmų...

– Nieko panašaus. Mes gi susitarėme, kad statysime mūsų pulko aikštėje.

– Aš prieštarauju.

– Pone zakristijone, jūsų balsas tik patariamasis.

– O kodėl jos nepastatyti prie pašto?

– Aš suprantu ir giliai gerbiu, pone Rochai, jūsų profesinį patriotizmą, tačiau Kaštonė buvo karo žirgas, o ne pašto arklys, todėl jos vieta mūsų kavalerijos pulko aikštėje. Be to, ir konkrečią vietą su pulkininku jau numatėme. Kitaip kavaleristai nesupras mūsų.

– Kaštonė – tai ne kavaleristų nuosavybė. Ji priklauso visiems. O kur geriau paminklas išreikš šią idėją, jei ne šventyklos aikštėje, kilmingųjų monarchų kaimynystėje, kalno papėdėje. Ji bus išlieta iš bronzos...

– Iškalta iš marmuro.

– Bronza oksiduojasi.

– Žalvaris oksiduojasi.

– Tik iš marmuro, nes marmuras – kilniausia natūrali medžiaga, tauriausias akmuo, kurį mes įsigysime Italijoje.

– Aš sutinku, kad galima iš marmuro, tačiau tik su ta sąlyga, jei Kaštonė stovės ant dviejų kojų. Tai bus labai nauja.

– Mes gi jau susitarėme, kad ant trijų.

– Tada iš bronzos. Tik iš bronzos.

– Zakristijone...

– Kaštonė, iškalta iš marmuro, stovės mūsų pulko aikštėje, kad kiekvieną dieną, kiekvieną minutę kavaleristai galėtų matyti ją ir galvoti apie šlovingą praeitį, iš kurios jie semsis stiprybės.

– Tik šventyklos aikštėje. Tik iš bronzos... ant granitinio postamento. Ir tik prie šventovės, prie karalienės, karaliaus, kanonizuoto karalaičio.

– Padarykime pertrauką.

* * *

Medinis kavos malūnėlio korpusas. Sienelės šviesiai geltonos. Rankena – juoda. Jos viršūnėlę užbaigia šviesiai geltonas medinis cilindras, užmautas ant metalinio strypelio. Moteriška ranka beria blizgančias kavos pupeles į malūnėlio kamerą. Kelios pupelės slysta pro pirštus ir krenta ant žemės. Vis dėlto kavos pupelių sauja jau kameroje. Rankos pakrato malūnėlį. Pupelės sukrenta. Atrodo, kad dar yra vietos kitai saujai. Vėl byra pupelės... Rankos tampa nemaloniai gličios, reikėtų jas nuplauti. Deja, nėra laiko, todėl, dar kartą papurčius malūnėlį ir įsitikinus, kad kamera sklidinai užpildyta, užsiveria gaubtos malūnėlio durelės. Malūnėlis įstatomas tarp kojų, šlaunys jį tvirtai suspaudžia, kad būtų

stabilus ir... pirmasis rankenėlės suktelėjimas. Pupelės užkaukia. Antrasis – malūnėlis nori ištrūkti iš šlaunų nelaisvės, tačiau jos, įtempus raumenis, eliminuoja bet kokias dinamiškas malūnėlio pastangas. Ranka suka rankeną lygiai: vienas, du, trys... Ranka sukasi laikrodžio judėjimo kryptimi. Kiek kartų teks rankenai apsisukti aplink savo ašį? Šimtą?.. Galbūt du šimtus kartų?.. Kietesnė pupelė, patekusi tarp krumpliaračių, bando stabdyti judėjimą, tačiau ji per silpna. Ji palūžta, nes ją traiško ir smulkina plieniniai malūnėlio dantys. Ranka pavargsta. Šlaunų raumenys atsileidžia. Malūnėlio korpusas pastatomas į kitą padėtį. Ir vėl viskas iš pradžių. Vėl tvirtai laiko malūnėlį šlaunys, o rankeną suka jau ne dešinė, bet kairė ranka. Ji nekantri. Ji labai nekantri, todėl, apsukusi dešimt ratų, atidaro kameros dureles – tikrina, kiek dar liko pupelių. Daug. Labai daug. Nesumaltas nė trečdalis. Malūnėlis papurtomas. Dabar vėl kavos pupeles mala dešinė. Ji stipresnė, tačiau ir jos jėgos senka, nes po kiekvieno judesio, atrodo, pupelės vis kietėja ir kietėja. O gal tai krumpliaračiai šimpa? Nesvarbu. Moters ranka tikrina, kiek malūnėlio stalčiuke jau yra sumaltų pupelių. Nemažai, tačiau reikia dar. Kairė pila į kamerą naujas pupeles, nes stalčiukas talpus, jame gali tilpti ir penkios kavos pupelių saujos. Tai šiek tiek alogiška malūnėlio konstitucijoje, bet nieko negalima pakeisti. Todėl vis beriamos ir malamos, beriamos ir malamos pupelės, kurių dulkės krenta į nepasotinamą stalčiuką. Kavos dulkės sukrenta. Tikrinant atrodo, kad jų vis mažiau ir mažiau. Tai malančias rankas siutina. Ranka vis suka, suka... Dabar vis dažniau mėšlungis sutraukia pirštus, kuriuos tenka maigyti, masažuoti. Šlaunyse įsirėžia malūnėlio korpuso ženklai – laikinos reljefinės tatuiruotės, kurių niekas nemato ir nepamatys. Kavos aromatas pasiskleidžia patalpoje, ta-

čiau malanti nieko neužuodžia, nes beria dabar kažkokius nagus į malūnėlio kamerą, kurie netrukus taip pat virs dulkėmis ir ištirps kavos smėlio dykumoje. Šlaunys dar tvirčiau suspaudžia malūnėlio korpusą. Liko visai nedaug. Beveik nieko neliko kameroje, kurią rankos dabar tikrina veik po kiekvieno apsukto rato. Netrukus. Netrukus kavos ir nagų dulkės užpildys stalčiaus tūrį, kuris jau springsta, beveik vemia, trokšdamas kuo greičiau išsituštinti. Paskutinis ratas aplink ašį...

* * *

Drėgna. Prietema. Drėgna ir visada prietema. Šviesa niekada neprasiskverbia pro aukštus langus. Tamsaus stiklo vitražai, kuriuose pavaizduotos būtos ir nebūtos istorijos, saugo patalpą nuo retai atklystančių kuklių saulės spindulių. Labai drėgna. Žvarbu. Brrr... Todėl sėdžiu apsisiautęs pledą priešais masyvų stalą prie durų, nuo kurių traukia skersvėjis. Atrodau turbūt juokingai, kaip beprasmis kokonas. Vis tiek šalta. Šalta ir drėgna – žiemą, pavasarį, potvynio, sausros metu. Aš kantriai sėdžiu priešais stalą, ant kurio labai pagarbiai išdėlioti įvairiausi niekniekiai: beprasmiai atvirukai, šventųjų portretėliai, medalikėliai, rožiniai, kryželiai etc. Aš skęstu šalia šių gėrybių. Jos užgožia mano *ego*. Tačiau aš nieko negaliu padaryti, nes tokia sargaujančio šventykloje pareiga. Stalas taip pat kenčia jų svorį ir retkarčiais sugirgžda – aimanuoja, vargšelis. Mano dešinėje – žvakės, kurias galima pas mane nusipirkti, jei tik nori prisiminti savo artimą. Perkančių ir prisimenančių nedaug, vos vienas kitas. Nejau visi prarado atmintį? Turbūt. Todėl čia, kur aš sėdžiu, yra tamsiau, nei galėtų būti. Kita vertus, ir gerai. Gerai, nes mano pareiga – kai kada apkarpyti degančių žvakių knatus. Todėl, kai nedaug jų dega, retai keliuosi iš už užstalės, kur man malonu leisti laiką.

Be to, aš nekenčiu žvakės skleidžiamo vaško kvapo, kuris verčia mane galvoti apie mirtį ir laidotuves. Taip, ypač laidotuves, kuriose visada nepadoriai klesti žvakių-gėlių-puvėsių aromatai. Jie veikia mane galingiau nei pats stipriausias narkotikas – apsvaigstu ir nieko daugiau nebeprisimenu. Gerai, labai gerai, kad niekas neperka ir nedegina šiandien žvakių. Per Kaštonės laidotuves užtektinai prisiuosčiau. Aš sėdžiu ir trinu tarp pirštų aliumininį medalikėlį su Vartų Motinos atvaizdu. Jų ant mano stalo apstu. Visi jie vienodi, visi jie panašūs, nors kainos ir skiriasi. Dar nešventinti. Išdėlioti atvirukai ir paspalvinti šventųjų atvaizdai man pažįstami iki skausmo, todėl negaliu į juos žiūrėti. Suku kuo toliau žvilgsnį. Deja, jie mane vis persekioja – šypsosi saldrūgštėmis grimasomis, šaiposi, erzina. Kai kuriuos šventuosius, labiausiai man atsibodusius, apverčiu kita puse, ant kurios mintimis galima rašyti laiškus. Nesuskaičiuojamą gausybę čia būnant esu prirašęs tokių laiškų. Užrašydavau ir adresą. Išsiųsdavau – mintyse. Po to imdavausi kito laiško. Dar kito... Ir taip visą dieną. Ir taip savaitėmis, mėnesiais... Parašęs ir išsiuntęs vėl atversdavau. Ir vėl į mane žiūrėdavo jau išsiilgtas šventasis. Nevykęs pasiansas. Niekada nesulaukiau atsakymo. Galbūt kažką neteisingai dariau? Štai stovi dabar priešais mane pora ir tiria stalo turinį. Dar kelios akimirkos tylos, ir man teks pasiteirauti, ko jie pageidauja: Motinos, Juozapo, Antano, Mykolo, Teresės?.. O gal jie pirks žvakę? Dvi? Trisdešimt tris?.. Jei trisdešimt tris... Siaubingas tirpstančio vaško kvapas... Jie gilinasi į atviruką, kuriame pavaizduota šventykla. Greičiau, greičiau pirkite, nes jau atsibodote man, noriu jiems sušukti, tačiau susilaikau, nes jie apsisukę išeina. Ir gerai, pagalvoju.

* * *

Atrodo, kad jau visa tvarkingai sudėta. Taip, labai tvarkingai. Tiesiog tobulai. Tobulai, kaip anatomijos vadovėlyje. Nežemiškai tobulai. Dangiškai tobulai. Ir nieko netrūksta. Nieko nestinga. Viskas savo vietoje. Net nesitiki... Atrodo... galva, krūtinės ląsta, dilbiai etc. Ne, to dar nebuvo!

Tačiau ji guli ir bijo pajudėti. Ji bijo suirti. Ji bijo netekti to mažmožio, kuris iš jos buvo atimtas ir vėl grąžintas – skeleto. Karalienė guli ir laukia. Pasyviai. Ji, žinoma, galėtų pakelti ranką. Ji, be jokios abejonės, galėtų atsisėsti. Ji, ne paslaptis, galėtų pakreipti galvą. Ji, jei norėtų, galėtų sušukti. Ne, galvos negalėtų pakelti, nes ant beplaukio kiaušo užsmaukta sunki karūna. Ji slegia. (Auksas yra sunkus metalas.) Valdžios, šlovės atributų našta visada slegia ir įpareigoja, net jei tu jau nebegyvas, net jei jau tavęs nėra, net jei tu jau nebe dulkė, net jei jau tavęs niekas neprisimena. Ji negalėtų sušukti. Nieko negalėtų, nes nieko negali. Netrukus visa bus baigta, – paskutiniai štrichai, paskutiniai pataisymai, paskutinės palaikų korekcijos, paskutinis fotoaparato spragtelėjimas, paskutinis šviesos blyksnis, paskutiniai smalsuolių žvilgsniai... Dangtis. Virš jos sunkiai čiuožia sarkofago dangtis. Ji nemato, kas jį stumia. Tačiau mato ir jaučia, kad vis mažiau šviesos, vis mažiau oro, vis mažiau erdvės... Dangtis slenka... Truktelėjimas. Dar vienas, priartinantis link tikslo. Ir viskas. Baigta. Viskas baigta.

Viskas prasideda. Viskas vėl prasideda... Karalienė atsargiai pakelia vieną ranką, kitą. Ji abejoja, ji nedrąsi. Tačiau kiekviena pastanga, kiekvienas mostas vis ryžtingesnis, vis aktyvesnis, vis agresyvesnis. Pagaliau jos rankos susitinka, plaštakos neišskiriamai sukimba, ir tada ji visa jėga suspaudžia savo glėbyje gulintį virš jos mylimąjį, kuris sugrįžo tik užsivėrus sarkofago dang-

čiui. Ji jaučia jo artumą, jo svorį. Jis toks pat realus kaip ir anksčiau, kaip tada, kai ji niekam nežinoma gulėjo šventyklos rūsiuose drauge su juo. Ji siekia jį bučiuoti, nors neturi lūpų, ji bando jį laižyti, gnaibyti. Ji nerimsta. Karalienė kandžioja savo pajuodusiais dantimis jo skruostus, pečius, rankas ir nepaleidžia iš savo gniaužtų. Ji jam kažką šnabžda ir vis stipriau ir stipriau spaudžia prie savęs. Ji jau dūsta. Ji netrukus šauks, tačiau susivaldo, nes nenori, kad viršuje ją išgirstų ir išgirdę nutartų atidengti dangtį, kad įsitikintų, jog ji tikrai mirusi. Ji mirusi, tai nepaneigiamas faktas. Karalienė nebebijo, kad artumo svoris gali ją prislėgęs sunaikinti. Tegul. Ji kenčia svorį. Ji nieko nebijo, nes saugantis nuo pasaulio dangtis jau virš jos. Sunkus, nepakeliamas, nepajudinamas dangtis. Dangtis, kuris galbūt niekada daugiau nebebus pakeltas, kad viršuje esantys galėtų įsitikinti, jog ji išties čia dar yra, guli, laukia. Ji sutelkia visas jėgas, kad galėtų ištirpdyti savyje tariamą mylimąjį. Jis paklūsta jai ir smenga, grimzta... Jis leidžiasi vis gilyn ir gilyn į ją. Karalienės palaikai yra. Netrukus sarkofage pakils nedidelis dulkių stulpas. Tik stulpas.

* * *

– Jau seniai taip skaniai negėriau, – džiaugiasi statydamas tuščią kavos puodelį Rochas.

– Išties labai gardi kava, – pritaria jam Kutrovskis.

– Ir nei per stipri, nei per silpna, – bando išspjauti iš burnos kavos nuosėdas Varškėtis.

– Bet grįžkime prie mūsų reikalų, – nekantrauja klebonas, nes po pusvalandžio jis jau turi aukoti mišias bažnyčioje.

– Aš pamąsčiau ir padariau išvadą, kad Kaštonę tikslingiausia būtų iškalti iš balto marmuro. Baltas marmuras – jis tyras kaip nekaltybė, kaip pirmasis bučinys...

– Baikite, zakristijone, – stabdo beįsijaučiantįjį klebonas.

– Nesutinku.

– Aš taip pat nesutinku, – pritaria Rochui Kutrovskis. – Tai absurdas. Kaštonė gi buvo kaštoninės spalvos, todėl esu įsitikinęs, kad mes privalome laikytis istorinės tiesos. Ji gali būti bet kokia, bet tik ne baltos spalvos. Be to, balta spalva yra silpnumo simbolis, o Kaštonės niekas nedrįstų pavadinti silpna.

– Balta spalva nėra silpnumo simbolis, – nesutinka klebonas, kuris vis dažniau ir dažniau žvilgčioja į savo kišeninį laikrodį, pasiekiamą tik atsistojus ir pakėlus sutaną.

– Betgi buvo iškelta idėja Kaštonę išlieti iš bronzos, – įsiterpia baigęs gerti kavą Varškėtis.

– Ne. Jokiu būdu, – prieštarauja Kutrovskis. – Gerdamas kavą aš viską gerai apmąsčiau ir padariau išvadą, kad lieti iš bronzos netikslinga.

– Kodėl? – teiraujasi pagyvėjęs Rochas, kuriam paskutinę akimirką idėja išlieti iš bronzos pasirodė patraukli.

– Visi mes žinome, kad anksčiau ar vėliau prasidės karas, – atsilošdamas kėdėje ima porinti Kutrovskis.

– Prasidės tai prasidės, – replikuoja klebonas. – Prasidės ir baigsis.

– Ne, gerbiamas klebone, jūs klystate. Aš, kaip kariškis, galiu spėti, kad okupacinė kariuomenė įžengs į mūsų kraštą.

– To niekada nebus! – pašoka iš savo vietos Varškėtis. – Mes neleisime. Mes neatiduosime priešui nė vienos mūsų žemės pėdos!

– Nurimkite, – ramina pulkininką pulko vadas. – Aš pritariu štabo viršininko optimizmui, tačiau blaivus protas kužda ką kita.

– Mes neleisime priešo... – nebaigia sakinio zakristijonas, kurį rankos mostu nutildo Kutrovskis.

– Leiskite man pabaigti, ponai. Priešas anksčiau ar vėliau bus – faktas. Ir ką gi jis padarys?..

– Ką? – klausia choru posėdžio dalyviai.

– Ką? – pakartoja jų klausimą Kutrovskis. – Ką?.. Jis nugriaus Kaštonės paminklą, o iš brangaus metalo (bronzos) išlies kokį nors pabūklą. Ar tokios lemties mes linkime Kaštonei? Nelinkime gi.

– Galbūt ir pulkininko tiesa, – sutinka zakristijonas.

– Bet jei mes Kaštonę nutarsime statyti iš marmuro, tai priešas, okupavęs mūsų kraštą, pasistengs ją perkalti į įvairiausius kandeliabrus, *putti* ir panašiai, – mąsto klebonas, kuris jau labai vėluoja, todėl ima karščiuotis.

– Kam priešui kandeliabrai?.. – balsu galvoja Rochas. – Priešas jų užtektinai turi. Nebūtų jis, kita vertus, priešas, jei neturėtų gausybės kandeliabrų.

– Na, kandeliabrų niekada ne per daug, – knaisiodamasis kišenėje teigia klebonas. – Kur tik priešas, ten ir kandeliabrų trūkumas.

– Todėl aš linkęs šią akimirką matyti Kaštonę iš marmuro, – lyg kirviu nukerta Kutrovskis. – O ir štabo viršininkas neprieštarauja, – įsakmiai pažvelgia į Varškėtį, kuris jau baudėsi išsižioti, tačiau užsičiaupė.

– O gal iš bronzos... – samprotauja Rochas. – Iš bronzos yra daug paminklų sukurta...

– Apsistokime kol kas prie marmuro, – nusileidžia klebonas, kuris jau beveik pavėlavo į mišias, todėl jam tas pat.

– O postamentas? – nerimsta zakristijonas.

– Aukšta marmurinė kolona, – siūlo Varškėtis.

– Aš turiu tolimą giminaitį, tiesa, jis gyvena Rytuose, tačiau yra sukūręs įsimintiną III Internacionalo bokšto projektą. Galėtume ant jo pastatyti marmurinę Kaštonės skulptūrą. Jis sutiktų, aš galėčiau pakalbėti su Tatlinu, – siūlosi Rochas.

– Jei jau ieškome architektų, tai kodėl nesikreipti į vietinius – Chaimą Sutiną, Žaką Lipšicą, Marką Šagalą, – vardija zakristijonas.

– Jie ne architektai, – nesutinka klebonas. – Be to, Šagalas iš Vitebsko – ne vietinis, Sutinas ir Lipšicas – Paryžiuje.

– Galėtume juos pasikviesti, – nenusileidžia zakristijonas.

– O kodėl jums mano Tatlinas nepatinka? – bando įsižeisti Rochas. – Jis gabus, moka kurti antikinius bokštus su skulptūromis.

– Aš noriu, kad autorius būtų kareivis, – pageidauja Kutrovskis, bandantis nusiauti spaudžiančius kojas batus po stalu.

– Tatlinas – bolševikas, – primena Varškėtis.

– Šagalas – raudonasis komisaras, – jam antrina klebonas.

– Šagalas jau ne komisaras, – prieštarauja zakristijonas.

– Bet jis gi iš Vitebsko! – bando vėl priminti Varškėtis. – Jis neturi jokio ryšio su mūsų miestu, be to – ne architektas.

– Tatlinas yra tikras architektas, – vėl siūlo savo kandidatą Rochas. – Kad jūs būtumėte matę jo III Internacionalo...

– Tegu daro Ignacas; aš taip nusprendžiau.

– Pulko vade...

– Jokių kalbų!!! – užrėkia pulko vadas Kutrovskis.

– Bet galėtų ir Lipšicas...

– Nutarta, – nutraukia zakristijoną pulkininkas Kutrovskis ir sunkiai, tačiau vis tik nusiauna vieną batą.

– Tada jį reikia įpareigoti, kad gazoną prie paminklo apsodintų neužmirštuolėmis, begonijomis ir kardeliais, – susijaudinęs kalba klebonas, užmiršęs, kad pavėlavo ne tik į mišias, bet ir krikštynas, vestuves.

– O gal?.. – nedrąsiai pradeda Varškėtis.

– Kas dar „gal"! – širsta Kutrovskis ant pavaldinio.

– O gal... Gal nereikia kolonos...

– Kodėl nereikia kolonos?

– Aš pagalvojau, – Varškėtis padaro pauzę, – gal Kaštonę – ant tanko... Ant tanko gal Kaštonę pastatom? Piestu. Ant dviejų kojų.

– Iš marmuro.

– Šventyklos aikštėje, – skuba užbėgti įvykiams už akių klebonas.

– Tai būtų simboliška, – mąsto pulkininkas Kutrovskis.

– Taip mūsų gerbiama Kaštonė, stovinti piestu ant tako, bylotų apie kavalerijos pranašumą prieš šią ginklų rūšį. Tai būtų mūsų atkirtis tankistams, kurie vis labiau ir labiau riečia nosį.

– Bet su sąlyga, kad šventyklos aikštėje, – kaulija vietą klebonas.

– Gerai... aikštėje, – vis labiau tampa sukalbamas Kutrovskis. – Kaštonė ant tanko... Piestu... Iškėlusi priekines kojas... Pasiruošusi žūtbūtiniam šuoliui... Šuoliui, kai tankas jau nebepajuda, kai jis pašautas... O Kaštonė... Kaštonė kovinga, eikli, putotais nasrais...

– Tankistai mirs iš pykčio, – avansu džiaugiasi pulkininkas Varškėtis.

– Mirs tai mirs, bet ką darysime su pabūklu? Šventyklos aikštėje... pakeltas pabūklas... – dvejoja klebonas.

– Pabūklą galima nupjauti. Blogiausiu atveju – nulenkti ar sutrumpinti, – siūlo idėją Rochas, kuris jau regi vaizduotėje būsimo paminklo projektą.

– Bet kur mes gausime tanką? – rūpinasi zakristijonas. – Aš nemanau, kad tankistai mielai jį perleis kavaleristams.

– Tai ne jūsų, zakristijone, rūpestis, – ramina Kut-

rovskis, kurio akys blizga iš pasitenkinimo, kad atsirado galimybė pažeminti karybos naujovę.

– O gal Kaštonė galėtų dar būti su sparnais?.. – nedrąsiai siūlo Rochas.

– Tai būtų Pegasas.

– O ką, pakilusi virš kasdienybės sparnuota Kaštonė virš tanko... – svajoja Rochas, neišgirdęs zakristijono replikos. – Sparnai ją kelia į dangų...

– Pone Rochai, nepamirškite – į mūšį, – grąžina svajotoją į žemę pulkininkas Varškėtis.

– Ir su karūna.

– Gerai, su karūna, – sutinka pulkininkas Kutrovskis su klebonu. – Bet ant tanko.

– Ant mūsų ar ant priešo?

– Ant tanko. Svarbiausia, kad Kaštonė stovės piestu ant tanko. Tanko...

– Aš taip nekenčiu, taip nekenčiu tų tankistų, – širsta Varškėtis.

– Tiesą pasakius, ir man jie nepatinka. Jie mano, kad yra neįveikiami, nesužeidžiami, – kalba klebonas. – Jie absoliučiai nejautrūs, nes jų sąmonę yra užvaldžiusi technika – negyvi daiktai. Todėl jie virto tik priedėliu prie mašinos, kurią vadiname tanku. Jie sėdi joje ir nemato aplinkinio pasaulio. Arba mato, bet tik pro siaurą langelį. O koks gali atrodyti pasaulis, jei dienų dienas tu matai tik jo fragmentą?

– Tiesa, – sutinka zakristijonas. – Jei husaras joja ant žirgo, mato: paukštelis nuskrido, medelis sušlamėjo, voveraitė – strikt pastrikt, meškiukas – lapu lapu, žuvytė – pliaukšt, karvytė – mū mū, avelė – be be, ožkytė – me me, gaidelis – kakarieku, vištytė – kudakt kudakt, šuniukas – au au, katytė – miau miau, žiogelis – čik čirik smuikeliu, gegutė – ku kū, ku kūūū, arkliukas...

– Ką čia ir bekalbėti, – nutraukia Varškėtis. – Kai joji

ant žirgo į mūšį, vėjas plaiksto plaukus, kvėpuoji visa krūtine – plaučiai išsivalo. O kas tanke? Nieko – tamsa, smarvė, krato siaubingai.

– Bet aš girdėjau, kad tankai gali įveikti sunkiausias kliūtis, – kalba Rochas. – Jie gali forsuoti upę, užkopti į aukščiausius pylimus.

– Nesąmonė, – pertraukia Kutrovskis. – Nėra pasaulyje dar nė vieno tanko, kuris prilygtų žirgui. Metalo gabalas, ir tiek.

– Taip, – antrina jam Varškėtis, – kartais man atrodo, kad štabe sėdi vieni pusgalviai, kurie taip ir taikosi susilpninti mūsų krašto karines pajėgas. Bet ir ne tik jas – kenčia valstiečiai. Ar jūs matėte dirvonuojančius laukus, kuriuose jau niekada nebus auginamos avižos? Baisus vaizdas – pasaulio pabaiga. Ir vis per tuos tankus. Aš suprantu, kad reikia pabūklų, nes kardai ne tokie efektingi, suprantu, tačiau dėl tankų – atleiskite!

– Pats mačiau paskerstus arkliukus vieno miestelio aikštėje, kurių lavonėliai gulėjo suguldyti priešais ką tik gautus naujus tankus, – pasakoja Rochas. – Siaubingas vaizdas – verkia vaikai, gausybė musių, o tankams nors kuolą ant stogo tašyk – nieko, stovi sau bjaurybės, ir tiek.

– Ir aš nekenčiu tankų. Nekenčiu visa savo siela, – prisipažįsta klebonas. – Jie yra bjaurybės. Su jais nelaimėtume nė vieno mūšio, nes jie išdavikai. Be to, jie prieštarauja mūsų tautos dvasiai.

– Ką čia ir bekalbėti.

– Nesakykite, zakristijone, – reaguoja į repliką Varškėtis, – kalbėti reikia. Negalima tylėti, nes kitaip jie nutars, kad ir mūsų nebereikia. Reikia visu balsu rėkti apie šią problemą, nes, jei reikalai klostysis panašia linkme, tai ne tik mūsų su pulkininku Kutrovskiu netrukus neprireiks, bet ir jūsų, klebone, – rodo pirštu į kunigą, kuriam šiurpas perbėga kūnu vien nuo tokios minties.

– Aš sutinku, – sako Rochas. – Su viskuo sutinku.

– Gražus bus paminklas Kaštonei... Gražus... – svajoja pulkininkas Kutrovskis ir jau puoselėja planus apie paminklo atidengimą.

* * *

Berta uždaro duris ir užsirakina iš vidaus, kad niekas nesudrumstų jos ramybės. Ji turi būti užtikrinta. Ji tikrina, ar išties durys gerai užrakintos. Gerai. Ji labai susikaupusi. Ji niekuo nepasitiki. Ji nepasitiki net savimi, todėl dar kartą tikrina duris, nes nori būti absoliučiai garantuota, kad yra šioje patalpoje vienut viena.

Ant stalo stovi palikti nešvarūs kavos puodeliai. Ji prieina, apverčia paeiliui penkis puodelius ir laukia stovėdama. Berta nejuda. Kavos tirščiai lėtai leidžiasi baltomis indų sienelėmis. Ji nemato ir nežino, kokius piešinius tirščiai dabar kuria ant šviesaus pagrindo. Ji tiesiog laukia, pasiryžusi išvysti ir sužinoti tai, ką parodys-paskelbs tirščiai. Berta, kaip visada, nežemiškai kantri. Ji suvokia įvykio, iki kurio buvo nuosekliai eita, svarbą. Ji laukia...

BURTAI, senovės ir necivilizuotų tautų, taip pat liaudies prietaruose paplitusi praktika su paslaptingų jėgų pagalba ir pasitelkus dvasias bei aukštesnes galias siekti naudingo poveikio (baltasis būrimas) arba sukelti žalą (juodasis būrimas). Burtininkai (raganiai, žolininkai, šamanai) savo sugebėjimus kildina iš žvėrių, gamtos objektų ir dvasių, jų kartais neįprastai didelė galia remiasi ypatingomis pasąmonės jėgomis, aiškinamomis giliosios psichologijos ir parapsichologijos. Yra skiriama apsisaugojimo burtai, gydomieji, kenkiamieji, orūs, likimą lemiantys ir t. t.; buriant koncentruojamos mintys, vartojami burtažodžiai ir burtų formulės, tam tikri gestai, giesmės, šokiai, imitavimo veiksmai (būrimas pagal analogiją), suke-

liamas transas ir ekstazė, panaudojami magiškų galių turintys daiktai (kerėjimas atvaizdu), tam tikri prietaisai, atributai (įtaisai garsui sukelti, lazdos, figūros, kaukės) ir t. t.; kai buriama norint pakenkti ar kažką sužinoti, naudojami žmogaus plaukai, nagai ir pan., kaip pars pro toto.

...Akmeniniu veidu atverčia vieną puodelį, antrą, trečią... Jie stovi atversti ir išrikiuoti it kareiviai vienoje eilėje ant apdergto trupiniais ir nuorūkomis stalo, pasiruošę paskelbti ir išklausyti nuosprendį. Berta delsia. Ji dvejoja. Jos žvilgsnis bėga tai prie vieno, tai prie kito indo. Berta lyg nenuilstanti beprotė, kurią tik sunaikinus galima sustabdyti. Ji nenori apsirikti, nes pernelyg didelė išvados-nuosprendžio kaina, todėl prie vieno sienelių ilgiau, prie kito trumpiau užsibūna jos pamišusios akys. Tačiau ji vienodai įdėmiai gilinasi į kiekvieno sienelių piešinį, nes nori sužinoti vienareikšmį atsakymą. Kai prabėga pusvalandis, ne – valanda, Berta išleidžia gilų atodūsį. Jos veidas suminkštėja, parausta. Ji apsisuka ir svaigstančia galva eina link durų, glebiais pirštais bando atrakinti duris. Rakina, rakina nenorinčius jai paklusti užraktus ir nedrąsiai, lyg kažko bijodama, balsu ištaria sužinotą nuosprendį: „Jis. Tai jis – Habsburgas Jogailaitis".

* * *

– Aš nežmoniškai noriu pralavinti tuos žmones, – kalba žiūrėdamas į savo atvaizdą veidrodyje Ignacas. – Jie privalo, jie turi suvokti, kad pasieks brandą tik paklusdami, – tęsia jis darkydamas savo veidą vis kita mina. – Kai jie, visa tai suvokę, išmoks besąlygiškai paklusti, patikės tuo, ką aš jiems kartojau ir dabar sakau. Jie neturi kitos išeities. Anksčiau ar vėliau mano vadovaujami jie žygiuos glaudžiomis kolonomis. Jie pasmerkti. Ar ne taip?.. Pasmerkti gi jie?!

Atvaizdas tyli. Ignacas prikiša savo veidą prie atsispindinčio veidrodyje ir laukia atsakymo. Vis tiek tyli. Ignacas iššiepia dantis. Suurzgia, bet neloja. Po trumpos pauzės vėl kalba:

– Bet koks pašalinis žmogus gali pastebėti, kaip nepažįstamai mes pasikeitėme, – atsitraukęs nuo veidrodžio tęsia jis prakalbą. – Mes pasikeitėme staiga – vos per kelerius metus. Ir tai yra didelė pergalė, apie kurią mes net nesvajojome pūdami drėgnuose apkasuose, kai visa atrodė kaip nepasiekiamas miražas. To negalima nepastebėti. Mes gavome tai, ko buvome nusipelnę. Kaip mes neatpažįstamai pasikeitėme! – atsistoja prieš veidrodį, kad galėtų save matyti visu ūgiu su kariška uniforma ir teptuku rankoje. – Mes mažiau plepame, mažiau gestikuliuojame, esame ne tokie impulsyvūs ir minkštakūniai. Aš pats, pavyzdžiui, jau esu pasirengęs. Aš pasiruošęs priimti antžmogio-genijaus filosofiją ir suvokti paklusnumo kažkieno valiai džiaugsmą. Aš esu pasirengęs, – raitoja rankovę. – Mūsų laikysena ir pozos prieš amžinybę turi būti gladiatoriškai rūsčios. Ir jokio humoro jausmo, jokio suglebimo, jokio liaunumo ir beprasmės plastikos, – sako jis siekdamas gulinčios ant veidrodžio stalelio ampulės. – Tegul niekas negalvoja, kad jiems bus leista mus globoti. Jų galybė yra imponuojanti, tačiau silpnesnė už mūsų geležinę valią, – perkanda ampulę ir traukia švirkštu iš jos morfijų. – Nuodėmės sėkla. Malonumų troškulys. Nepadorios mintys ir gašlybė, – žiūri veidrodyje, kaip sminga adata į veną. – Paklusti tyliai ir klausyti nuolankiai, – kalba toliau sau Ignacas, tačiau jo balsas jau ne toks tvirtas ir griežtas. – Mes sulauksime garbingos paramos ir žmonių, kuriuos atsiųs mums Apvaizda, – pasako ir nori valingai sučiaupti lūpas. – Mes... – nebaigia minties, nes pasigirsta beldimas į duris. – Aš už-

imtas! – rėkia vis žiūrėdamas į savo atvaizdą veidrodyje. – Netrukdykit!

– Jums telegrama, maestro, – pasigirsta iš už durų nedrąsus paštininko balsas. – Skubi.

– Pakiškit po durimis!

– Pone Ignacai, jums reikia pasirašyti, kad gavot, – maldauja atidaryti inkščiantis balsas.

Ignacas atsitraukia nuo veidrodžio ir skubiai raitoja rankovę, kuri turi paslėpti nuo nekviestojo ką tik patirtą saldų dūrį į veną. Jis eina link durų jausdamas vis didesnį ir didesnį palengvėjimą kūne, kurio, rakinant užraktus, jau beveik nejaučia.

* * *

Mano kūnas nuo sėdėjimo sustingęs. Jis – ledo gabalas, kuris nuo menkiausio stuktelėjimo gali subyrėti. Aš atsargiai keliuosi. Aš nedrąsiai bandau pajudinti ranką, pirštus, kaklą. Apsigyvenęs manyje šaltis nesitraukia. Jis laiko mane sukaustęs ir net neketina paleisti. Aš turiu, aš privalau kažką daryti... Stoviu centrinėje navoje priešais altorių ir iš lėto keliu rankas į viršų. Ne, nesiruošiu nieko garbinti, nemanau šauktis gailestingumo ar rūstybės, tiesiog reikia sušilti. Mano ledinės rankos iškeltos. Atsargiai leidžiu jas... Bandau lenktis į vieną, į kitą pusę, pirmyn, atgal. Atrodo, kad pajudėjau iš mirties taško. Mano sąnariai girgžda ir priekaištauja, kad taip menkai paskutiniu metu jais rūpinuosi. Bandau pritūpti, ištiesęs rankas į priekį. Ne, neketinu jomis pasiekti monstrancijos ar relikvijoriaus, kuriame saugomi šventojo ragai-nagai-plaukai. Man nereikia relikvijų, nes noriu sušilti, kad galėčiau iš čia kuo greičiau išeiti, nes jau vėlu – laikas uždaryti šventyklą. Dabar aš guliu ant šaltos žemės, paklojęs ant jos savo delnus. Ne, aš neatgailauju gulėdamas kryžiumi, tiesiog bandau atsispausti. Po kažkurio atsispau-

dimo man sutraukia rankų raumenis. Guliu ant pilvo ir negaliu pajudėti, patirdamas konvulsinius traukulius. Atrodo, kad jie netrukus baigsis... Taip, keliuosi... Mano keliai – akmenys. Aš beveik prišalau prie šventyklos grindinio. Tačiau man pavyksta atsiplėšti. Aš vėl tūpčioju, ištiesęs rankas priešais save – keturiolika, penkiolika, šešiolika... Mano kūnas jau paslankesnis. Tačiau jis labai glebus, mat jau kuris laikas deramai neišnaudojamas fiziškai. Dabar aš bandau jį reabilituoti. Aš vėl atsigulu, tik šį kartą ant nugaros. Pakišu kojų pėdas po klauptų skersiniu ir bandau atsilenkti. Pilvas verkia. Presas nelaiko. Nugara trakši. Stuburas lūžta. O aš negirdžiu jų pagalbos šauksmų, nes man vis dar nepakenčiamai šalta. Aš, laikydamas rankas už galvos, keliuosi ir leidžiuosi, keliuosi ir leidžiuosi... Kai nusileidžiu, matau nepadoriai išpuoštą stiukais skliauto fragmentą. Kai atsikeliu – nuzulintą klaupto medį, skleidžiantį nenusakomą skurdo ir nevilties kvapą. Užsimerkiu. Jaučiu, kad netrukus sprogsiu iš vidaus, neištvėręs to fizinio krūvio, kuriuo save nubaudžiau, o gal – pamaloninau. Kenčiu. Jau patiriu, kaip kraujas cirkuliuoja kūne. Atsistoju. Imu šokinėti į viršų. Kilnoju kojas, mosuoju rankomis. Kraipau galvą. Suku dubenį. Šoku. Dar šiek tiek judesių, ir jau galėsiu eiti lauk iš čia. Dar šiek tiek... Dar... Dar pašoksiu...

Kai nugara jau žliaugia prakaitas, stumiu girgždančias šventyklos duris, kurias pravėrus mane pasitinka gaivaus oro gurkšnis. Aš godžiai įkvepiu. Atsigaunu. Atrodo, kad nebūta nei drėgmės, nei šalčio. Man karšta. Aš jau stoviu anapus maldos namų ir degu. Iš laimės. Man gera, nors kūnas – kaip sudaužytas, išniekintas, išprievartautas. Kai raktas pasisuka spynoje, žvilgsnis užkliūna už lapo, prikalto vinimi ant bažnyčios laukujų durų. Nuplėšiu jį. Martino Liuterio tezės? Ne, kažkas kviečia mane į pirtį. Kas?.. Ak, taip. Einu...

* * *

Kiekvienas karininkas, nešiojantis uniformą, turi aistringai pamiltą detalę, kuria visokeriopai rūpinasi, kurią puoselėja ir didžiuojasi ja prieš kitus, bandydamas ją padaryti unikalią ir į nieką nepanašią. Vieniems tai aukšta it piramidė kepurė su netradicinės spalvos snapeliu ir patobulinta kokarda – valstybės simboliu. Kitiems – įvairiaspalviais siūlais siuvinėti antpečiai ant aukštų vatos kaladėlių-pagalvėlių. Tretiems – iki akinančio spindesio išblizginta diržo sagtis, kuri būna tokia aštri, kad galima ja skustis. Dar kitiems – labai keistu būdu įsiūtos sagos, kurios stirkso kitelyje it grybai miške. Šiose detalėse realizuojami militaristų kūrybiniai polėkiai, įvairios fantazijos ir kiti sumanymai, kuriems rūsčioje tarnybos kasdienybėje kitą kartą nelieka nei laiko, nei vietos, nei galimybių. Tad jos yra branginamos ne mažiau nei karinis laipsnis ar apdovanojimai, kurių dažnai lauki ne vienerius ir ne dvejus metus. Nors pagal statutą uniforma turi būti tokia, o ne kitokia, bet jos eksterjere atsiranda nereglamentuotų elementų. Vyresnybė į šias uniformos korekcijas žiūri gan tolerantiškai, mat ir pati kartais papiktnaudžiauja šia visuotinai kariuomenėje paplitusia aistra. Žinoma, kartais ribos yra peržengiamos, kaip antai, kai kažkada jaunas karininkas Maria P. pasisiūdino angelo sparnus primenančius gofruotus antpečius, kuriuos vyresnybei teko viešai rikiuotėje nuplėšti ir tokiu būdu sudrausminti per daug įsismarkavusią leitenanto kūrybinę energiją. Tačiau tai reti atvejai, paplitę ne kaip taisyklė, o kaip išimtys.

Kavaleristų aistra – pentinai. Ir kokių tik nėra pentinų! Jaunesnieji karininkai ypač mėgsta tvirtinti prie aulinių batų įvairių modifikacijų žvaigždutes – trikampes, penkiakampes, šešiakampes, aštuoniakampes ir net kartais – netaisyklingos formos daugiakampes. Turbūt ne-

reikia aiškinti, kad šios žvaigždutės būna iki nepadorumo išaštrintos, todėl tokie pentinai yra baisus ginklas spirdesių mūšyje. Lakesnės fantazijos jaunieji karininkai tvirtina prie batų vadinamuosius, žeberklinius Neptūno pentinus, tačiau juos nešioti ir jais naudotis reikia didelės meistrystės, mat per giliai suleidus į žirgo odą, ne visada pavyksta juos sėkmingai ištraukti. Vyresnieji, tradicinių pažiūrų ir nelinkę į naujoves, karininkai apsistoja prie vadinamųjų, žiedinių Saulės pentinų – taisyklingos formos apskritimų, kartais – elipsės formos, kurie vadinami kepaliniais. Vyresnybė nešioja bumbulinius ar spyglinius pentinus. Kuo aukštesnis laipsnis, tuo ilgesnis spyglys, tuo monumentalesnis bumbuliukas. Bet ir čia kartais neapsieinama be perlenkimų, nes galima sutikti net durklo ilgio spyglinių pentinų, jau nekalbant apie bumbulus, kuriuos kartais galima supainioti su gaubliais. Pastarieji pentinai trukdo laisvai vaikščioti, tačiau, sėdint balne, tampa ištikimais bičiuliais, kurie kaip niekas kitas gerai ragina bėgti žirgą vis eikliau ir eikliau. Yra ir kablinių pentinų, tačiau jų populiarumas paskutiniu metu sumažėjo. Yra dar varžtiniai, Mozės ir Mėnulio pentinai.

* * *

Prie įėjimo į viešąją miesto pirtį jau matau trypčiojantį Rochą. Jis moja man ranka, kad paskubėčiau. Negaliu. Aš vos pajudu po bažnytinės mankštos, todėl iš tolo moju jam ranka, atseit aiškinu, kad nesijaudintų.

– Tu vėluoji, – priekaištauja man jis, kai aš jau stoviu ant pirties durų slenksčio.

– Negalėjau anksčiau, – bandau teisintis.

– Paskubėk, – įstumia mane į patalpą, kurios prieangyje išvystu tvarkingai sustatytų pasienyje aulinių batų su pentinais eilę.

Mano žvilgsnis užkliūna. Aš matau vieną porą spyglinių pentinų, kitą – Dovydo (žvaigždinę šešiakampę) ir kelias su kryželiais. Pastarųjų niekada dar nebuvau matęs. Viena jų – su stačiatikių kryžiumi. Keista...

– Tu ne muziejuje, – purto mane už pečių Rochas. – Renkis. Ir tik greičiau.

– Ar tai būtina? – klausiu jo.

Jis man nieko neatsako, tačiau iš jo veido išraiškos suprantu, kad tai pats kvailiausias klausimas, kokį jam tik teko girdėti. Aš bandau nusivilkti palaidinę, tačiau ji prilipusi prie mano nugaros. Plėšiu ją. Atrodo, kad nulupsiu drauge su oda. O Rochas mane vis skubina ir skubina. Aš stengiuosi. Aš labai stengiuosi, tačiau negaliu atitraukti žvilgsnio nuo vienos kryžinių pentinų poros, ant kurios skersinio horizontaliai kabo Nukryžiuotasis. Mane tai neramina.

– Ar tu gali greičiau? – susierzinęs skubina mane Rochas. – Švaros ložės nariai jau seniausiai tavęs laukia.

– Aš gi...

– Nesiteisink. Viską žinau.

Aš jau beveik nuogas. Aš jau beveik pasiruošęs, tačiau Rochas rankos mostu man parodo, kad apatinės kelnaitės taip pat nebūtinos. Nusisuku nuo jo.

– Nesigėdink. Gi sakiau, kad čia visi savi, – sako jis man.

Aš pasisuku į jį. Rochas nudelbia akis. Tačiau tai trunka tik akimirką, tik nežymią sekundės dalį. Dar viena, ir jis jau stumia mane į pirtį – įvykių ir karščio epicentrą. Aš nespėju atsikvošėti.

– Nieko sau! – išgirstu prietemoje balsą.

Aš prisimerkiu, kad galėčiau geriau įsižiūrėti į čia esančius.

– Pulkininke Kutrovski!.. – iš mano burnos išsprūsta nuostaba. – Pulkininke Varškėti!

– Maria P., – ramiai man sako sėdintis ant suolo ir

prisidengęs rankšluosčiu kavalerijos pulko vadas Kutrovskis, – ar jūs matote mano uniformą, mano antpečius, mano laipsnį, ordinus, kuriuos esu gavęs už narsą kautynėse? Ar jūs matote?

– Ne, nieko nematau, – sakau vėl prisimerkdamas, kad galėčiau įžiūrėti ir kitus. – Aš nieko nematau, pone pulkininke.

– Čia nėra nei pulkininkų, nei štabo vadų, – dabar jau kalba Varškėtis. – Čia, Maria P., visi lygūs.

– Lygūs, nes visi broliai, – jam antrina Kutrovskis, kuriam nuslysta rankšluostis nuo kelių.

– Kunige...

– Nutilk! – užčiaupia man kažkas rankomis burną. – Aš esu be sutanos. Rankos paleidžia mano burną ir aš pamatau zakristijono veidą.

– Aš nieko nesuprantu, – sakau jiems. – Kodėl jūs čia? Kodėl aš čia?

– Kantrybės, – ramina mane pulkininkas Varškėtis. – Kantrybės. Laukti.

– Aš pasiruošęs, – patikinu juos, tačiau turbūt mano veidas išduoda, jog mane ištiko šokas, patekus į tokią neįprastą draugiją.

– Nusiramink. Didžiausi tavo išbandymai jau praeityje, – kalba man išprakaitavęs klebonas.

– Tu ką, manei, kad šiaip sau mes tave į Karo akademiją mokytis siuntėme? – klausia manęs Kutrovskis.

– Aš taip niekada nemaniau, – sakau jam vis dar nuogas ir stovintis priešais juos.

– Tu ką, manei, kad šiaip sau mes tave prie bažnyčios pratinome, saugoti, sargauti išmokėme?! – užrėkia ant manęs klebonas.

– Turbūt, kad ne...

– Broli, nesikarščiuok taip, – ramina familiariai zakristijonas užsiplieskusį šventiką. – Jaunuolis susijaudino.

– Aš taip pat jaudinausi, – nerimsta klebonas.

– Ar tu supranti, kad mes tave išsirinkome? – klausia manęs pulkininkas Varškėtis.

– Kada?

– Nereikia jam nieko aiškinti. Paskutiniai nagų testai parodė, kad mes neapsirikome. Ir tai svarbiausia. Netrukus mes tave inauguruosime į Švaros ložę, – pareiškia man pulkininkas Kutrovskis. – Tu būsi mūsų brolis, kurio lauks dideli ir kilnūs darbai. Ar tu pasiruošęs?

– Aš galiu, – sutinku su pasiūlymu.

– Ar tu jau pasiruošęs įstoti į Pasaulinę švaros sąjungą? Ar tu jau pasiruošęs užsiimti karališkojo meno kūrimu? Ar tu jau pasiruošęs nutašyti tarsi akmentašys savąjį „aš" ir kurti žmoniškumo šventovę?

– Aš galiu, – prisipažįstu.

– Tu privalai pasakyti „taip".

– Taip, – sakau sėdintiems ir prakaituojantiems, nors ne taip ir karšta toje pirtyje.

– Tada klaupkis ant kelių, – įsako man zakristijonas. – Klaupkis.

Aš klaupiuosi, nes neturiu kitos išeities. Nuo suolo pirmas pakyla Kutrovskis. Jis laiko rankose beržinę vantą. Sėdėdamas ant suolo klebonas pasemia vandens iš šalia stovinčio katilo ir papila ant akmenų. Pakyla garų debesis. Aš nejaučiu deginančio karščio, mat klūpiu.

– Dar, broli! – įsako kildamas nuo viršutinio suolo Varškėtis.

Klebonas dar papila vandens. Dabar ir man jau karšta. Tačiau nebėgu iš pirties, paklusniai klūpau ir laukiu. Su beržine vanta artinasi prie manęs nuogas pulkininkas Kutrovskis. Jis eina išdidžiai, reikšmindamas kiekvieną savo judesį, akies mirktelėjimą. Garų vis daugėja, todėl vis nekonkretesni ir nekonkretesni besiartinančiojo kontūrai. Tačiau netrukus aš pajaučiu karštą vantą ant peties.

– Kartok paskui mane, – kalba Kutrovskis, o klebonas begėdiškai vis pila ir pila ant akmenų vandenį. – Kartok: prisiekiu, įstojęs į Švaros ložę, saugoti paslaptį iki paskutinio savo atodūsio.

– Prisiekiu, įstojęs į Švaros ložę, saugoti paslaptį iki paskutinio savo atodūsio.

– Paklusti vyresnybei.

– Paklusti vyresnybei.

– Ir išpažinti ložės kultą.

– Ir išpažinti ložės kultą.

Per garus aš jau nieko nematau. Tik pajaučiu, kad Kutrovskis sušeria vanta man per petį ir uždeda ją ant kito. Skauda, tačiau aš galiu kentėti. Aš galiu kentėti, nes tai vieni niekai, palyginus su mano kūno pratybomis šventykloje.

– Kiekvieną užduotį, kurią man patikės ložės vyresnybė, prisiekiu įvykdyti laiku ir tiksliai, net jei mano sieloje sukils moraliniai ar kitokie sąžinės demonai.

– ... ar kitokie sąžinės demonai.

Po šių žodžių Kutrovskis man taip sušeria beržine vanta per petį, kad aš prarandu pusiausvyrą ir nugriūnu. Garai mane apkloja. Svaigulys priglaudžia.

Atsitokėju panarinta galva sėdintis ant viršutinio pirties suolo. Apsidairau – vienas, šalia manęs nieko nėra.

– Jis atsigavo, – išgirstu pažįstamą zakristijono balso tembrą.

Mano akys pamato, kad po manim – gulintis zakristijonas, po juo – Varškėtis, Kutrovskis, ant apatinio suolo – čiurlenantis prakaitu klebonas. Aš noriu leistis žemyn, nes man šiek tiek bloga. Bijau, kad neatsitiktų kaip praeitą kartą, kai nespėjau sulaikyti pykinimo. Nesėkmingai statau koją ant zakristijono nugaros...

– Oi, gerai... Masažas... – suaimanuoja jis.

– Grįžk atgal. Nejudėk, – įsako man nepakeldamas galvos Kutrovskis.

– Kad nebegaliu, – bandau pasiteisinti.

– Grįžk ir lauk, kol nuo nosies nuvarvės šimtas lašų, – liepia pulkininkas Varškėtis.

– Tai paskutinis išbandymas, – guodžia mane klebonas.

Aš sėdžiu ir skaičiuoju. Atrodo, kad praradau visus vandenis. Laikas nuo vieno lašo iki kito virsta ištisa amžinybe. Šiame tarpsnyje negaliu nieko galvoti. Neprisimenu net Bertos – mylimosios, virtuozės pedikiūrininkės. Nieko negaliu prisiminti. Apie nieką negaliu svajoti. Vėl aptemsta akyse...

– Būk pasveikintas, – spaudžia man ranką vėsiame priešpirtyje Rochas ir įteikia baltą rankšluostį, kuriuo aš automatiškai apsijuosiu. – Saugok jį. Lai primena jis tau nepamirštamas inauguracijos į Švaros ložę akimirkas. Tai labai brangus rankšluostis, jį audė mūsų ložės talentingiausia audėja, – aiškina man jis.

– Sveikinu, broli, – ploja per petį man pulkininkas Kutrovskis.

– Aš visada tikėjau tavimi, – bučiuoja į skruostą klebonas. – Tikėjau net tada, kai visa, atrodė, žlugs. Visada, broli, tikėjau tavimi, – nesitraukia nuo mano apsvilusio veido.

– Sėskis, sėskis, – pastato man kėdę zakristijonas. – Atsigerk alaus, – dantimis atkemša butelį. – Jis grąžins tau prarastus vandenis ir suteiks naujų jėgų, kurių tau keliaujant prireiks.

Aš atsisėdu. Šaltas alus teka mano gerkle ir atrodo, kad stingsta – virsta lediniu varvekliu pilve. Aš, neatitraukęs nuo burnos, išgeriu visą butelį. Nespėju apsidairyti, o mano rankose jau kitas – dar šaltesnis, dar labiau gaivinantis. Kai jis jau tuščias, apsidairau – nuogas bro-

lis Kutrovskis, nuogas brolis klebonas, nuogas brolis Rochas, nuogas brolis Varškėtis, nuogas brolis zakristijonas; jie stovi mane ratu apspitę ir smalsiai stebi. Aš pasijuntu nejaukiai, todėl vis arčiau ir arčiau juosmens glaudžiu gautą rankšluostį. Jie tyli. Tyla mane glumina.

– Aš keliausiu? – klausiu jų, nes nebeištveriu baugios nuogalių tylos.

– Tu visada buvai ir būsi kelyje, – miglotai man aiškina brolis klebonas.

– Su didžia užduotim, – labai paslaptingai pasako brolis Varškėtis ir kažkaip keistai pamerkia man akį.

– Bet aš negaliu, – noriu paaiškinti, – niekaip negaliu.

– Dabar tu jau sau nebepriklausai. Tu priklausai brolijai, ložei, tu prisiekei iki mirties jai tarnauti, todėl neturi kito kelio, – beveik draugiškai su manimi kalba brolis Kutrovskis. – Tu esi išrinktas. Tai didelė garbė. Ir begalinė atsakomybė, kurios naštos tu dar nesuvoki. Tu privalai atlikti tau patikėtą užduotį.

– Kokią? – baikščiai klausiu. – Galbūt man reiks ką nors nužudyti?

Išgirstu sutartinį brolių juoką. Jis toks užkrečiantis, kad nejučiomis ir pats prie jo prisijungiu. Tačiau juokas dar labiau sužadina mano įtarimus, kad teks kažką nušauti. O gal – pakarti, pasmaugti savo rankomis?.. Mane nuo šios minties nupurto šiurpas. Kodėl aš ėjau į tą pirtį? Kodėl? – neduoda ramybės klausimas. Aš priekaištaudamas sau kartoju jį mintyse ir, kai staiga atsiveria nuogalių ratas, išvystu prie priepirčio durų stovinčią Bertą. Ji palankiai man šypsosi.

* * *

Kiekvienas profesionalas saugo bei rūpinasi savo darbo priemonėmis, kurios, ne paslaptis, yra jo pragyvenimo šaltinis. Todėl stalius pašaliniams neleidžia liesti

savo mylimo obliaus, tekintojas – staklių, bankininkas – pinigų, kavaleristas – žirgo, balerina – puantų, parduotuvės savininkas – kasos aparato, kepėjas – keptuvės etc. Yra teorija, kad svetimos rankos, palietusios darbo įrankį, sunaikina teigiamą energiją, kuria, ilgai dirbus bei naudojus įrankį, daiktas buvo pakrautas. Todėl visi amatininkai į savo darbo priemones žvelgia su meile ir šiek tiek sentimentaliai. Šiuose daiktuose, anot vieno protingo žmogaus, prabyla būtis, galinti daug ką papasakoti ne tik apie jo šeimininką, bet ir laikmetį, epochą, estetines, etines ir dar kitokias nuostatas. Todėl įrankiai yra apgaubti sunkiai nusakoma šilumos aura, kurią kasdien jaučia įrankių savininkai, kai prisiliečia prie jų prieš pradėdami dirbti.

Menininkai taip pat turi savo darbo įrankius: dirigentas – batutą, skulptorius – steką, dainininkas – balso stygas, rašytojas – plunksnakotį, kompozitorius – klausą etc. Nuo pastarųjų menininkų neatsilieka ir dailininkai. Jų darbo įrankių arsenalas yra gan platus ir priklauso nuo įvairių objektyvių bei subjektyvių niuansų – estetinių doktrinų, meno krypčių, stilių. Vieniems tai akvareliniai ar aliejiniai dažai, kitiems – įvairiaspalviai svaiginantys klijai, tretiems – nešvaraus audinio gabalėliai. Tačiau visus juos vienija pieštukai ir teptukai, kuriuos galima laikyti pagrindiniais kūrybos įrankiais. Jais dailininkai ypač rūpinasi, todėl jie visada būna sudėti į penalus ar sukaišioti į ant palangės stovinčias vazeles ir taip atstoja linksmas gėlių puokštes.

Pieštukai... Pieštukai yra kieti ir minkšti. Jų kietumą ar minkštumą nusako raidės H ir B, o kietumo ar minkštumo laipsnį – skaičiai. Kuo kietesnis, tuo skaičius didesnis. Ir analogiškai, kuo minkštesnis, tuo skaičius didesnis (pvz., 8B).

Pieštukas... Keliolikos centimetrų ilgio pagaliukas,

kuriam turime būti dėkingi, kad mūsų muziejus ar privačius butus puošia nenusakomo grožio kūriniai, vaizduojantys gimtąją sodybą, svarbų įvykį ar net mus pačius – jaunus, senus, su tėvais, anūkais ar... meilužėmis. Tokie piešiniai malonina akį, atpalaiduoja... Pieštukas pradeda kūrybos aktą. Pieštukas – kūrybos akto pionierius. Jis pirmasis puola į žūtbūtinį mūšį su popieriumi, kuriame ketina likti, įprasminęs piešėjo viziją. Pieštukas fiksuoja minties vingį, vaizduotės polėkio kilpą. Pieštukas turi būti visada paruoštas, nes net talentingiausias dailininkas niekada nežino, kada jį aplankys genialai, o gal – atvirkščiai, mintis. Todėl pieštukai turi būti visada gerai padrožti. Dėl šios priežasties pieštukai visada drožiami barzdaskučio skustuvu, o ne drožtuku, nors ir tobulai nusmailina pieštuko galą bei grafitą, tačiau visada dailininkui palieka kažkokį tuštumos ir nepasitenkinimo atliktu veiksmu jausmą, kuris kartais sustabdo kūrybos procesą. Todėl pieštukai smailinami aštriu skustuvu. Labai aštriu, nes skustuvas galandamas odos diržu. Nors kartais drožiant pieštuką grafito širdelė nulūžta (ypač lūžinėja minkšti B pieštukai), o pačio pieštuko galas nevirsta tobulu kūgiu, kūrėjai nuo seno linkę naudotis būtent šia drožimo priemone, kuri būna visada po ranka ir net kartais – kišenėje. Drožiama lėtai ir maksimaliai susikaupus, nes vienas neatsargus judesys ir pamiltas pieštukas gali likti nepataisomai suluošintas. Dailininkai drožia įvairiai. Vieni, kaip jau buvo minėta, paverčia pieštuko galą kūgiu, kiti – keturkampe ar aštuoniakampe piramide, kurią galima rodyti studijuojantiems Senojo Egipto architektūrą. Visa priklauso nuo įpročių, kitą kartą – nuotaikos. Todėl negalima teigti, kad siurrealistai visada taip, o ne kitaip drožia pieštukus, kaip ir negalima sakyti, kad ekspresionistų pieštukai chaotiškai ir netvarkingai padrožti.

Čia nėra sistemos. Prie to dar galima pridurti, kad draudžiama pieštukus mėtyti. Labiau nervingi dailininkai kartais iš pykčio perlaužia juos. Šis veiksmas, pieštuko konstitucijos požiūriu, yra doresnis, nei tas, kai pieštukas sviedžiamas į pakampę. Galima paklausti: kodėl? Ogi todėl, kad, numetus pieštuką ant žemės, sutrūkinėja jo šerdelė – grafitas. Sutrūkinėja daugelyje vietų, nors iš išorės to ir nesimato. Kitą dieną dailininkui, pamiršus vakarykštį įniršį, pieštukas pateikia daug nepatogumų: droži jį, o grafitas vis nulūžęs ir nulūžęs; ir taip iki pat pabaigos. Todėl jau geriau perlaužti pieštuką per pusę, nes taip išlieka kad ir dvi, tačiau sveikos jo dalys.

Teptukai taip pat yra svarbus kūrybos akto elementas. Vieni teptukai yra skirti aliejinei tapybai, kiti – akvarelei. Aliejinei tapybai skirtų teptukų galai yra plokšti, akvarelei – apvalūs ir smailėjantys. Apgaulinga jų kotelių išvaizda. Dirbančių dailininkų teptukų koteliai visada būna nešvarūs, aptaškyti nenuplaunamais dažais, purvini ir dvokiantys, kartais – apkramtytais ar nulaužtais galais. Atrodytų, kad dailininkai nekenčia savo teptukų. Tačiau tai yra klaidingas požiūris. Atvirkščiai, dailininkai labai myli savo teptukus. Suradę laisvesnę minutę, jie jais rūpinasi ne prasčiau nei prostitutės savo vaikais, kurios, be jokios abejonės, yra geriausios motinos pasaulyje. Tad kaip ir kodėl rūpinasi dailininkai savo teptukais? Ne paslaptis, kad, ilgiau padirbėjus su teptuku, teptukai netenka pradinės formos – plokšti virsta vėduoklėmis, akvareliniai – nenusakomos formos vantomis. Atrodytų, kad juos reiktų išmesti. Bet taip neatsitinka, nes taip negali būti. Nors teptukų šeriai stirkso į visas puses, dailininkai nenuleidžia rankų, nes patikimas, geras teptukas lemia pusę darbo sėkmės. Todėl ir čiulpia laisvomis minutėmis dailininkai savo teptukus, vilgo juos seilėmis. Žįsdami it spenius burnoje, menininkai grąžina

teptukams ankstesnę formą – šeriai susiglaudžia, susitelkia ir vėl tampa vienas nuo kito priklausomi. Dailininko seilės sucementuoja stirksojusius šerius, todėl kai jie išdžiūsta, teptuko galai tampa tvirti ir kieti. Su jais kitą dieną vėl galima dirbti. Tiesa, reikia patrinti pirštais, kad šeriai atkibtų vienas nuo kito.

* * *

– Bet ar mes pasirinkome gerą strategiją? – klausia pulkininkas Varškėtis.

– Mes pasirinkome ne tik gerą strategiją, bet ir taktiką. Tobulą taktiką, kuri, kaip pavyzdys, netrukus bus įtraukta į karybos vadovėlį, jos mokysis ispanai, italai, belgai, – ramina susijaudinusį pulkininkas Kutrovskis ir paragina eikliau bėgti savo kumelę.

– Aš juo nepasitikiu, – nerimauja Varškėtis. – Man atrodo, kad jis nenuspėjamas.

– Viskas gerai. Mes nutarėme nugalėti. Mes suklaidinome priešą. Mes priešą apsupome. Mes jį kontroliuosime.

– Betgi jis, žmonės kalba, narkomanas...

– Jis tik eksperimentuoja su narkotikais – heroinas, peotlas, morfijus, kofeinas – vaikų žaidimas.

Varškėčio kumelė suklumpa.

– Broli, palauk! – šaukia pulkininkui Kutrovskiui.

Pulkininkas Kutrovskis apsuka savo kumelę.

– Atrodo, kad pasagą pametėme, – nenušokęs nuo balno jau žino priežastį pulkininkas Varškėtis.

– Eisime pėsti.

Pulkininkai, vesdami savo kumeles, patraukia pėsčiomis kareivinių link. Jie atrodo pernelyg gaiviai – skruostai raudoni, rankutės baltos, pasitempę. Tačiau pulkininką Varškėtį vis dar kankina abejonės, todėl jis nerimsta.

– Bet ar mes susikalbėsime su juo, jei jis sugalvos dirbti su narkotikais? – klausia Kutrovskio.

– Jei dirbs su jais, ir mes panaudosime.

– Betgi, kalba žmonės, kad tik vieną kartą pabandžius, norisi ir antrą, ir trečią, ir ketvirtą...

– Man keisti, broli, tavo būgštavimai.

– O kas, jei jam vis dar ir dar reikės? Kur mes jam gausime? Kur parūpinsime?

– O kas tau sakė, kad mes išrinksime būtent tą tipą, kuriam reikia morfijaus ar kokaino? Galbūt mes pasirinksime neutralų. A?.. O gal nekaltą C?..

– Brolis klebonas nesutiks, kad paminklas būtų sukurtas be vaizduotės, – gąsdina pulkininkas Varškėtis.

– Svarbu, kad pastatytumėm jį, – kalba Kutrovskis. – Man jau atsibodo tos intrigos.

– Tai tu, broli, galvoji, jei mums pasiseks jį pastatyti, tai ateityje taktika šimtu procentų pasiteisins?

– Broli, tu mane jau vargini, – susierzina Kutrovskis.

– O ji? Apie ją tu pagalvojai?

– Jos nuomonės niekas neklausia ir neklaus. Ji darys viską, ką jai pasakysime. Ji neturi kitos išeities.

– Betgi ji...

– Pamiršk tai. Mes turime nuosekliai vykdyti planą... jos pačios labui. Viską darome jos labui. Jos vienos labui.

– Ir mūsų, – akyse skysta Varškėtis. – Ir mūsų labui visa tai darome... Bet ar moralu? Ar turime teisę? Pirtyje aš daug galvojau. Aš prisiminiau vaikystę, prisiminiau pirmuosius mūšius, pirmąsias intrigas štabe, raportus, kuriuos rašydavau ir kuriuos vėliau pats ir nagrinėdavau etc. Ir visa tai man sukėlė kažkokią vidinę graužatį. Mano sieloje lyg akmuo. Aš nežinau kodėl, tačiau, kai nusiprausiau... Vidinis balsas man dabar kužda, kad gal neverta... Broli, ar verta dėl to blaškytis, nerasti vietos, nemiegoti naktimis, nebeturėti asmeninio

gyvenimo. Ar verta? Aš suprantu, aš galiu jo atsisakyti – asmeninio gyvenimo. O ji? Kodėl ji?.. Ji tokia dar jauna, ji galėtų... Ir dar tas narkomanas. Kodėl mes nepasirinkome Henryko Kunos? Jo išties gražūs projektai. Kodėl? Kodėl Maria P. privalo vykti į senąją sostinę, iš kurios gāli, žinant jo nepastovų charakterį, sužavėtas kokios nors kabareto šokėjos ar dainininkės, ir nesugrįžti. Niekada daugiau nesugrįžti į mūsų mylimą miestą. O jei jis visa tai nutuokia?.. Ką tada mes darysime? Kaip mes jį atgal prisišauksime? Galima gi buvo surasti ir arčiau gyvenantį. Taip, galbūt jis ir labai talentingas, galbūt jis genialiai atliks mūsų užsakymą, tačiau... Broli, aš it pelkėje skęstu dvejonėse. Aš suprantu, kad dabar turiu būti ypač tvirtas. Taip, ypač dabar, kai mes jau tiek daug pasiekėme, kai beliko vos keli žingsniai iki mūsų nuo vaikystės trokšto tikslo... Atsimeni, kai mes palįsdavome drauge po antklode ir svajodavome, svajodavome... Tu prigalvodavai įvairiausių žaidimų, į kuriuos įtraukdavai ne tik mane, ją, bet ir tėvelius, gimines, tarnus... Atsimeni? Atsimeni tą nuostabų laiką, kai mūsų neslėgė rūpesčiai, piniginiai sunkumai? Ar tu atsimeni?..

Visas šis graudulingas pulkininko Varškėčio monologas, kai aplinkybės taip sėkmingai klostosi, pulkininką Kutrovskį ne juokais nervina, todėl jis pasisuka ir iš pykčio spiria atbuline koja pentinu savo kumelei į šlaunį, o ši iš skausmo pašoka piestu. Pulkininkas supranta, kad blogai pasielgė, tačiau taip jau atsitiko. Jis, kaip karininkas, niekada nepakentė ir nepakęs niurzglių. Pulkininkas Kutrovskis tramdo kumelę ir nervinasi. Dar labiau jį siutina faktas, kad strategijos ir taktikos neklystamumu ėmė abejoti jo brolis, kolega – pulkininkas Varškėtis, su kuriuo pereita per ugnį ir vandenį, kuriuo pasitikėta labiau nei savimi. Pulko vadą išpila tramdomo įniršio prakaitas. Jis jaučia, kad ima dvokti. Pulkininkas

Kutrovskis seniai žino, kad, norint nusiraminti, reikia sustoti, giliai įkvėpti orą pro nosį ir jį kuo ilgiau užlaikyti plaučiuose. Kai jis pasiryžta šiam autogeniniam stebuklui, šalia jo veido atsiradęs šlubčiojančios Varškėčio kumelės pasturgalis nusiperdžia ir ima defekuoti tiesiog prieš pakeltą Kutrovskio nosį. Fekalijos krenta ant grindinio. Pulkininkas siurbia į plaučius arklio mėšlo smarvę. Jis negali sustoti, nes niekada nesustoja pusiaukelėje.

– Tau negera, broli?.. – rūpestingai teiraujasi pulkininkas Varškėtis.

* * *

Aš tik kraunu, kraunu, kraunu iš pintinės ir maišelių į Bertos man atneštą kelioninį maišą. Jis besotis. Aš privalau netrukus išvykti su Švaros ložės užduotimi. Traukinys – po keliolikos minučių. Jis, kaip taikliai pastebėjo Berta, manęs nelauks. Priepirtis virto tikra maisto produktų paroda: ant suolų – ėdesys, kurio per savaitę nesunaikintų išbadėjusi kuopa. Ji man aiškina, kad kelionė bus ilga ir sunki, todėl man būtina pasiimti drauge su savimi tai, ką ji taip sunkiai atitempė į miesto pirtį. Ji išties sunkiai tempė. Bet nepatrūko. Rochas žvilgčioja į laikrodį.

– O kodėl tu negali vykti kartu su manimi? – klausiu jos.

– Negaliu, – pasako ir nepagrindžia teiginio.

– Aš labai, labai norėčiau...

– Vėliau. Vėliau norai, – nukerta ji.

– Paskubėk, – vėl skubina mane nekantrusis Rochas.

Aš laimingas, kad ji taip rūpinasi manimi. Galbūt šiek tiek persistengė, padaugino, tačiau ji primygtinai aiškina, kad man prireiks daug jėgų – sugrįžus ir ten – buvusioje sostinėje, kurioje man gali būti sunku. Aš paklūstu

ir neklausiu jos, kodėl ji manimi rūpinasi. Iš meilės? Iš pareigos? Kodėl? Man malonu, ir tiek. Veju klausimus ir žiūriu į jos besikalančius galvoje švelnius plaukelius. Aš noriu ją paglostyti, bet tvardausi – labai nedaug laiko. Malonu, kai Berta deda į maišą laikraštyje suvyniotą virtą vištą, kurią ji pati pagamino, malonu, kai maiše – kietai virtų kiaušinių tuzinas, keli duonos kepalėliai, konservuotos mėsos stiklainis, rauginti agurkai, kopūstai, šviežia žuvis, kurią, anot jos, galėsiu kur nors pasikepti, kai norėsis paįvairinti meniu. Aš sutinku su viskuo. Sutinku su žąsų kepenėlėmis, obuoliais, špinatais, rūkyta kiauliena, grikių koše, makaronais etc.

– Ar tu lauksi manęs? – klausiu jos, kai ji dairosi, ar ko nors nepamiršo.

– Nebūk juokingas – žinoma, kad lauksiu. Visi lauksime sugrįžtant. Visa brolija.

Žodžiai „visi", „visa" manęs nepaguodžia. Aš noriu, kad ji – *ji* lauktų. Rochas trypčioja, nes jam įsakyta mane įsodinti į traukinį, vyksiantį pradžioje į sostinę, o jau tik po to, persėdus, į buvusią.

– Kas dar?.. – klausia ji savęs, dairydamasi priepirtyje. – Ak taip, atsigerti... – įstato vandens stiklainį. – Ten labai nešvarus vanduo, – moko mane. – Naudok tik šį. Taupyk. Jei norėsi nusivalyti rankas – servetėlės. Jos rūpestis mane graudina. Aš niekur nenoriu vykti, tačiau, kaip jie sakė, taip reikia. Ko? Kodėl pas tą dailininką? Mano ir jos labui, taip jie sakė.

– Jau vėluojame, – konstatuoja lediniu balsu nepatenkintas Rochas.

– Baigiau, – nuramina jį Berta ir vėl padovanoja man gundantį šypsnį.

– Gal aš galiu tave pabučiuoti atsisveikinimui? – klausiu jos.

Ji atsuka man skruostą. Aš siekiu jo... Rochas trukte-

li mane. Taip stipriai trukteli, kad aš jau už durų. Lauke. Aš jam to niekada neatleisiu. Neatleisiu... Jos bučinio cukrus galėjo lydėti mane visą kelionę...

* * *

Grožiui neabejingi šventikai mėgsta puoštis įvairiausiais kryžiais, kryželiais, kryžiukais. Atrodo, kad tai normalu, todėl nieko nepiktina. Tačiau asketiški musulmonai nesipuošia sidabriniais ar platininiais pusmėnuliais, nors taip pat mėgsta visa tai, kas gražu ir džiugina akį. Ant stačiatikio šventiko krūtinės visada pakabintas masyvus kryžius; į kataliko juodo švarko atlapą taip pat įsegtas nedidelis kryželis-ženkliukas. Jei šventikas dalyvauja iškilmėse, kuriose pagal protokolą reikia vilkėti smokingą, sega sidabrinį ar auksinį kryželį į šilkinį atlapą, kuris gražiai dera prie juodos varlytės. Beje, tą patį galima pasakyti ir apie iškilmingą fraką. Įvairiausių formų kryželiai apdarus paįvairina, papuošia, ir tai jų savininkui suteikia tvirtybės bei pagilina pasitikėjimo savimi jausmą. Kančios simboliai neleidžia neišmanėliui apsirikti, kuo, kaip ir ką žmogus tiki, nes tai labai svarbu; labai svarbu deklaruoti, kad tiki, kad priklausai šventikų luomui. Išties tai labai svarbu. Visada žvalus, vėjo nugairintais skruostais ir atletiškas kavalerijos pulko kapelionas priverstas dabintis ne vienu kryžiumi. Vieną jis nešioja ant krūtinės, kitas yra įsegtas į apykaklę, trečias... Kavalerijos pulko kapelionai yra apsikryžiavę nuo galvos iki kojų, todėl kuluaruose jie dažnai vadinami kryžiuočiais – riteriais, sunkiaisiais ir lengvaisiais tankais, tanketėmis, šarvuotomis mašinomis. Kavalerijos pulkų kapelionai nepyksta dėl tokių jų apibūdinimų, mat didžiuojasi savo kilniomis pareigomis, kurias stengiasi kruopščiai atlikti. Kavalerijos kapelionai – kariuomenės kapelionų elitas. Kavalerijos kapelionai

nešioja vienu kryžiumi daugiau, negu, pvz., artilerijos, aviacijos ar žvalgybos kunigai, pastarieji turi maskuoti savo kryželius, kad nepritrauktų priešo dėmesio. Dėl tos priežasties, jog nemažą laiko dalį tvirtašlauniai kavalerijos kapelionai turi praleisti balne, jų batuose yra įtaisyti kryžiaus formos pentinai. Tai neįprastos formos kryželiai. Jų galus puošia apskriti trilapiai, kurie laisvai sukasi, o einant – linksmai žvanga ir kitą kartą gali priminti pakylėjimo garsus. Pagal šį specifinį trilapių ratukų ant kryžiaus žvangėjimą galima atpažinti einant kavalerijos kapelioną. Kai tik kariai išgirsta jį netoliese, visada nutaiso pamaldžias minas, liaujasi keiktis, gesina cigaretes ir pakeičia pokalbio temą. Įdomu dar tai, kad ant kapelionų pentinų kryžių visada yra savavališkai prilituota ar priklijuota Išganytojo figūra. Ji, jeigu jau taip yra, turėtų būti tipinė. Deja, kavalerijos kapelionai yra priversti neatsilikti nuo kariuomenėje siaučiančių kaip maras madų. Taip atsiranda ikonografiškai klaidingi tai storesni, tai liesesni išganytojai ant pentinų, mediniai, metaliniai, o kartais – popieriniai ar net ištapyti aliejumi ar tempera. Jų klasifikuoti neįmanoma, nes kiek yra kavalerijos kapelionų, tiek yra ir nepanašių vienas į kitą išganytojų ant pentinų. Nutolę nuo kavalerijos kasdienybės, bažnyčios hierarchai nežino šios kapelionų silpnybės, todėl tyli ir nesiima jokių priemonių. Tiesą pasakius, išganytojus lituoti ant pentinų pagal nerašytą taisyklę yra griežtai draudžiama, tačiau kapelionai šios tvarkos nepaiso ir elgiasi savaip. Negana to, suėję į vieną vietą, jie rodo vienas kitam savo iškreiptos fantazijos išganytojus ir puikuojasi, pasakoja, kaip gerai atseit pastarasis tarnauja bei priverčia besąlygiškai paklusti ir patį neramiausią žirgą. Tai, žinoma, šventikams garbės nedaro. Tačiau jie klega tarpusavyje, bandydami perrėkti vienas kitą, ir negalvoja apie garbę.

Vienu metu tarp kapelionų buvo labai populiarūs graikiško kryžiaus pentinai. Tačiau čia iškilo tam tikri meninio sprendimo sunkumai. Priežastis ta, kad lygiakraštis kryžius ėmė diktuoti neįprastos konstitucijos Išganytojo atvaizdą – sutrumpėjo pastarojo kojos. Figūra tapo distrofiška, todėl ir neperteikianti Išganytojo patirtos kančios ant kryžiaus. Teko kažką keisti. Tada kavalerijoje pasirodė katastrofiškai mažas kūnas ant monumentalaus kryžiaus. Išganytojas buvo toks mažytis, jog kapelionai ėmė juokauti tarpusavyje, atseit tai jau ne Nukryžiuotasis, o Kūdikėlis pentino lopšyje. Juokai juokais, tačiau kapelionams teko vėl sugrįžti prie tradicinio kryžiaus su Nukryžiuotuoju. Galbūt čia verta paminėti, jog laisvesni nuo dogmų ir lakesnės fantazijos kapelionai nepasitenkino vien Išganytojo skulptūrėle ant pentino kryžiaus. Jie kažko norėjo dar. Jie norėjo radikalesnių permainų. Galbūt todėl ant aulinių batų kulnų, iš kurių „augo" horizontaliai stirksantys kryžiai su Išganytoju, atsirado siužetinės miniatiūros, vaizduojančios Nukryžiavimo sceną. Tai buvo aliejinės tapybos kūrinėliai. Ant bato kulno buvo tapomos Magdalenos, Jono Krikštytojo, Marijos, Juozapo ir kitų šventųjų figūros. Čia buvo prisilaikoma tradicinio piešinio, konservatyvios spalvos sampratos. Mokomasi buvo iš senųjų olandų meistrų. Kai kurie kapelionai pabandė ištapyti šias scenas impresionistų, ekspresionistų ir net futuristų įtakos veikiami, tačiau greitai atsisakė šių stilių, mat vėl imta juokauti, jog tai ne religinio, o revoliucinio turinio kūrinėliai. Gaila, bet religinė tapyba ant aulinių batų kulnų ir padų nepasiteisino. Nepasiteisino grynai dėl techninių priežasčių, mat kapelionai taip ir neišmoko gerai užgruntuoti kulnų. Netechnologiškai pagamintas gruntas, veikiamas lietaus, drėgmės ar sausros, atšokdavo nuo kulno, o kartu su juo ir unikali tapyba. Norėta kreip-

tis į profesionalus patarimo, tačiau tuo metu jau atsirado kita mada – kulnus imta dabinti reljefiniais religiniais siužetais. Taip, žinoma, buvo paprasčiau. Nors reljefai ant kulnų odos buvo negilūs, tačiau pastabesnė akis galėjo pamatyti išraižytą verkiančią Motiną, nustėrusį Antaną ar pasipiktinusį Simoną. Visa tai gražiai derėjo prie horizontaliai kabančio ant bato kulno Nukryžiuotojo. Būta kavalerijos pulkuose ir kapelionų batų religinės kūrybos parodų. Pastarieji ypač buvo pamėgę vadinamąsias vienos batų poros ekspozicijas, kurios sutraukdavo ne tik kavaleristus, bet ir miesto atstovus. Kapeliono batai būdavo štabo fojė pastatyti ant taburetės, ir kiekvienas, norintis patirti religinį išgyvenimą, galėjo tai laisvai padaryti.

* * *

Antkaklis veržia kaklą. Auka netrukus turi uždusti. Dar šiek tiek laiko, ir pasigirs priešmirtinis gargaliavimas, kuris pereis į silpstantį šnypštimą. Ranka vis tampriau ir tampriau veržia... Tyla. Atleidžia... Nebylė žuvies burna gaudo orą. Antkaklis vėl užveržia kaklą. Paleidžia...

– Sesute, nepersistenk, – pasigirsta brolio balsas. – Gali kitą kartą taip patraukti, kad nespėsime tavęs pavyti.

Susigėdusios nervingos rankos akimirksniu paleidžia antkaklį.

– Tai pavojingi žaidimai, – sako balsas.

– Aš suspėsiu, – sako Berta. – Aš moku, – nusiima nuo kaklo antkaklį ir ima žaisti juo rankose. – Manęs nereikia vaikytis.

– Globoti tave reikia. Tu gi kaip vaikas – tyras, nekaltas vaikas.

– Taip?..

– Atsargiau, gali įsidurti, – perspėja ir atima iš Bertos jos žaislą brolis. – Šie metaliniai spygliai yra labai

pavojingi – įdūrę gali užkrėsti kraują. Pažiūrėk, kokie jie surūdiję, nešvarūs, – rodo antkaklio spyglius.

– Aš nebijau. Aš nieko nebijau.

– Tau ir nereikia nieko bijoti, kai šalia mes. Tu turi būti labai atsargi. Turi save tausoti, – moko Berta. – Tu – pagrindinė mūsų viltis, todėl tau nedera taip žaisti.

– Aš noriu.

– Teks atsikratyti įpročių. Teks atsisakyti šių žaidimų, kurie...

– Aš nenoriu. Aš juos žaidžiu nuo mažens ir nieko dar man baisaus nėra atsitikę, – nesutinka irzli Berta.

– Aš patariu.

– Man nereikia patarimų, – iššiepia dantis Berta, nespėjusi įgyvendinti savo mazochistinės fantazijos, iki kurios buvo telikęs vos vienas judesys – paskutinis timptelėjimas už metalu kaustyto diržo galo.

– Tu turi valdytis. Privalai būti rami ir šaltakraujiška.

– Aš tokia ir esu.

– Tau pagal rangą nedera taip elgtis, – toliau, žaisdamas antkaklio spygliais, pamokslauja brolis. – Tau reikia susikaupti ir laukti. Tik laukti. Aš labai prašau tavęs, kad tu ramiai lauktum. Lauktum, ir tiek.

– O ką aš dariau visą šį laiką – nelaukiau?!

– Kantrybės. Dar šiek tiek kantrybės, ir tau bus šimteriopai atlyginta už vargą. Štai, tik pažvelk, kaip gražiai tau tinka...

Brolio rankos uždeda ant plikos Bertos galvos užsegtą antkaklį ir pasuka ją į veidrodį, kad ji galėtų pasigrožėti savimi. Ji stovi karūnuota su stirksančiais į visas puses metaliniais spygliais ir žiūri į save. Neįprastai ji sau atrodo, lyg svetima, lyg nepažįstama, kažkokia keista... Antkaklis spaudžia jos jautrią galvos odą, tačiau jai malonu laikyti ant savo viršugalvio šią naštą, kuri, keista, neslegia.

– Matai, kaip gražiai tu atrodai, – sako jai brolis.

– Ar man tinka? – koketiškai klausia ji ir ima kraipyti karūnuotą galvą.

* * *

Iš visų trumpų posakių pasaulyje turbūt tik kavaleristai turi tiek daug įvairiausių patarlių, priežodžių, receptų ir prietarų. Pavyzdžiui, jų sąmonėje giliai įsišaknijęs tikėjimas, kad jeigu nėščia moteris prieis prie kumelės ir įkiš į jos šnervę smilių, gims berniukas; jei ji prieis prie žirgo ir įkiš mažąjį pirštą į kairę jo šnervę, gims mergaitė; jei įkiš smilių ir mažąjį pirštą vienu metu kumelei – mergaitė gims po septynių mėnesių; jei smilių kumelei, o mažąjį kairės rankos pirštą bėram žirgui – gims sveiki dvynukai – berniukas ir mergaitė ir t. t. Žodžiu, kokių tik prietarų kavaleristai neturi, visaip kankindami jais savo žmonas, meilužes ir ketinančias tekėti dukras. Galbūt kažkam gali pasirodyti juokinga, tačiau kavaleristai tiki, jog žirgo kanopų drožlės, užpiltos ant spirito ir palaikytos mėnesį šaltai stiklainyje, vartojant po desertinį šaukštą kartą savaitėje, kelia vyrišką potenciją. Todėl daugelio kavaleristų namuose galima aptikti ant palangės stovint tokius stiklainius. Jie vartoja jų turinį ir kiekviena proga stengiasi propaguoti šį, jų nuomone, unikalų vaistą, kuris vadinamas Kavaleristo šuoliu. Apie arklių šlapimą – atskira kalba. Štai, pavyzdžiui, jei kavaleristas pasitempia kojų raisčius, nakčiai jis deda arklio šlapimo kompresą, o ryte jau gali kaip niekur nieko vaikščioti ir atlikinėti sudėtingiausius fizinius pratimus. Tą patį daro, jei gelia sąnarius ar peršti gerklę. Jei akys parausta, jei jų obuoliuose atsiranda iššokusios kraujagyslės, įsilašina porą šlapimo lašų, ir po akimirkos raudonis išnyksta, o kraujagyslės pasislepia. Taip pat arklių šlapimu kavaleristai gydosi nuo peršali-

mo, plaučių uždegimo ir pleurito. Tada jie prieš miegą išgeria pakaitinto šlapimo stiklinaitę ir pamerkia kojas verdančio šlapimo dubenyje pusvalandžiui. Po šios procedūros gula po arklio uodegos antklode ir prakaituoja. Ryte pabunda žvalūs ir pamiršę, kad vakar vakare negalavo. Jei susižeidžia, jei kūne atsiveria dėl avitaminozės, o tai dažnai kavalerijoje atsitinka, negyjančios žaizdos, tepa tas vietas žirgų ir kumelių seilėmis, kurios dezinfekuoja ir užtraukia žaizdą. Daug kas sako, kad kavalerija išgyvena gilią krizę, todėl šiuos gydymo metodus vadina dekadentiniais. Su tokiu apibūdinimu kavaleristai nesutinka ir siūlo, jei tik maudžia kepenis ar inkstus, nakčiai pakišti po skaudamu organu arklio išmatų, kurios neva „ištraukia" iš negaluojančio organo karštį. Nedaug kas susigundo šiuo vaistu, tačiau kavaleristai – ulonai, husarai ir kiti – tikina, jog pasaulyje dar nėra išrastas geresnis nuo panašių ligų preparatas. Tą patį jie siūlo ir nuo nemigos, depresijos, abejonių, sąžinės priekaištų. Pasak kavaleristų, jei negera, jei nerandi sau vietos, jei gyvenimas atrodo nemielas ir betikslis, jei norisi nusižudyti, reikia arklio fekalijomis prikimšti pagalvę ir miegoti ant jos pusmetį. Per pusę metų arklio išmatos, jų giliu įsitikinimu, išvalo galvos smegenų kanalus, kurie tampa, kaip medikai mėgsta kartoti, it naujagimio. Galbūt dėl tos priežasties pulkininkas Kutrovskis susišlavė žirgo išmatas, pasikišo jas po užančiu ir patraukė su broliu pulkininku Varškėčiu užtarnauto poilsio.

* * *

Staiga, perskaitęs žaibo telegramą, dailininkas Ignacas ima blaškytis po savo dirbtuvę. Jis bėga į vieną, į kitą pusę. Jis pripuola prie lango ir pasibaisėjęs atsitraukia, šoka prie durų, atlapoja, staiga vėl užtrenkia ir už-

rakina duris. Jis sėdasi ant kėdės, užkemša pirštais ausis, vėl keliasi, susiima rankomis galvą, griebiasi už širdies, išverčia molbertą, ant kurio prisegtas nebaigtas portretas, šoka į vieną, staiga traukiasi į kitą pusę – jam pasidingojo, kad prasidėjo karas.

Dailininkas Ignacas jaučiasi taip staiga kilusio karo epicentre. Jis nesuvokia, iš kurios pusės smogė priešas – rytų, vakarų, o gal – italai?.. Jis tik žino, kad kažką reikia daryti. Ką? Kodėl prasidėjo karas, kai visi tik ir tešnekėjo apie taiką?.. Kol kas jis vis dar blaškosi. Jis trenkiasi į sieną. Jis nebekoordinuoja savo judesių. Dailininkas Ignacas bijo. Jis visko bijo. Nežinoma baimė persmelkė kiekvieną jo ląstelę. Jis nebijo mirties, bet tik kažko. To kažko, ko jis nepažįsta. To kažko, kuris gali netrukus čia įsiveržti. Dabar dailininkas Ignacas atsiremia į kitą sieną. Staiga jis pamato save ir suklykia. Suklykia baisiai, it skerdžiamas, it nežmoniškai kankinamas. Išvydęs savo klykiantį atvaizdą veidrodyje pašiurpsta: jis su uniforma. Uniforma! Uniforma, su kuria jis netrukus eis į negailestingą mūšį... Ne, geriau pasitraukti. Geriau kovoti pogrindyje. Geriau pogrindyje, nors pogrindyje ne mažiau baisu ir pavojinga. Ne, pavojų Ignacas, buvęs karys, nebijo. Nebijo, bet vis dėlto... Dailininkas Ignacas paskubomis velkasi uniformą. Kitelis krenta pirmas. Batai... Batai, nors ir kariški, geri, tvirti. Tiek to. Kelnės... Viskas telpa į krosnį, kuri godžiai ryja dailininko Ignaco aprangą, kuria neseniai buvo didžiuotasi prieš veidrodį. Tiek to. Nesvarbu. Ignacas girdi, kad visai šalia trata automatas: penkių šovinių serija, trijų, pavienis šūvis. Kažkur miesto centre sprogsta bomba. Nejau jie tokie barbarai? – klausia mintyse savęs, tačiau akimirksniu veja bet kokias mintis, nes reikia sprukti, trauktis. Jie gali bet kada čia įsiveržti, o tada jau galas, nieko nepadarysi. Ignacas. Jie... Jie...

Fantomai persekioja dailininką Ignacą. Jis ieško ginklo, kad galėtų apsiginti. Kai randa, prideda vamzdį prie savo smilkinio. Dar akimirka, ir jis nuspaus gaiduką... Ne. Atitraukia pistoletą nuo galvos, ieško, kur geriau jį paslėpus – dedasi į kišenę... Ignacas puola naikinti savo piešinius – plėšo, drasko į menkiausius skutelius, nes nenori, kad tas kažkas... Ignaco žvilgsnis pamišęs. Jį kurtina šūviai ir sprogstančios bombos. Jis girdi vaikų dejones, moterų aimanas, verksmus ir šauksmus, kurie sklinda iš gatvės į jo dirbtuvę pro langą. Ignacas jau nebegali klausytis šių vedančių iš proto garsų. Pribėgęs pro langą jis pamato, kaip krentančio namo siena palaidoja po savimi merginą. Pro kitą jam atsiveria visas karo siaubas: sumaitoti lavonai, išbadėję šunys ir šūviai, šūviai, šūviai, pakertantys vieną po kito einančius gatve žmones. Ignacas traukiasi atatupstas nuo lango, vos nenugriūna, į kažką atsiremia, mechaniškai čiumpa nuo stalo pieštuką ir puola veržtis link durų...

* * *

Artėjanti žiema – sunkiausias ir juodžiausias metas ne tik žmonėms, bet ir paukščiams. Artėjant šalčiams visas kleras ir juos aptarnaujantis personalas tampa vis sentimentalesni ir sentimentalesni, todėl jie rūpinasi ne tik žmonėmis, bet ir gamta. Galbūt todėl visame mieste rengiamos prašmatnios lesyklėlės prie bažnyčių. Čia jos būna kryželiais ir šventais paveikslėliais apsaugotos nuo vėjo, sniego ir lietaus. Kai jos jau įrengtos ir religiškai papuoštos, visi laukia paukščiukų, kurie savo čiulbesiu primena, koks vis dėlto Visagalis buvo kūrybingas, kokią jis turėjo neaprėpiamą vaizduotę, kaip jis stengėsi, kurdamas pasaulį ir panašiai. Kunigai, zakristijonai, davatkos, choristai ir vargonininkai laukia atskrendant prie bažnyčių lesyklėlių miesto žvirblių – nuolatinių lanky-

tojų; retai pasirodančių svirbelių; juodųjų strazdų, kurie traukia link pajūrio; bukučių – įžūliausių lesyklėlių lankytojų, kurie laipioja medžių kamienais pasikabinę žemyn galva ir lesalo prisigrūda tiek, kiek telpa į žiotis; didžiųjų zylių – maloniausių paukštelių, kurie mėgsta tvarkyti vaismedžių ir vaiskrūmių šakeles, kurie nurenka ir sulesa likusių kenkėjų lervas; mėlynųjų zylių – spalvingesnių už didžiąsias; svilikų, kurių snapai tokie galingi, kad vasarą gali lesti ir traiškyti vyšnių kauliukus; juodgalvių sniegenų – europinio kraštovaizdžio puošmenų, kurių atvaizdais puošiami kalėdiniai atvirukai; geltonųjų startų, kurioms paliekamos nekultų avižų šluotelės ir pelai; kėkštų – visada iškilmingai pasipuošusių ir ne vienam primenančių ulonus – triukšmingus, rajus, išdidžius ir vaikančius šalin mažesnius už save; paprastųjų pilkųjų zylių, neapleidžiančių lesyklėlių net perėjimo metu etc.

Visi žino, kad, pradėjus lesinti žiemojančius paukščius, jais reikia rūpintis iki pavasario, todėl bažnytinėse lesyklėlėse niekada nestinga lesalo, mat visada atsiranda sudžiūvusios duonos trupinėlių, padžiūvusių bandelių, o kartais – kruopų atliekų, kurias zakristijonas mėgsta pagardinti aliejumi ar sviestu. Dažnai lesyklėlėse atsiranda saulėgrąžų sėklų, avižų dribsnių, sorų. Lesyklėlėse prie bažnyčių – visada ideali tvarka, mat kasdien, prieš paberiant lesalo, klebonas, einantis aukoti rytinių mišių, nupliko lesyklėlę verdančiu vandeniu ir tik tada paberia lesalą. Paukšteliai jo nebijo. Suskridę jie tupia ant jo pečių, rankų. Todėl klebonas, sujaudintas tokios draugystės, mėgsta su jais šnektelti. Tomis akimirkomis jis įsivaizduoja esąs panašus į šv. Pranciškų, o kartais, labai retai, kai jį apninka nuodėmingos didybės jausmas, klebonas pagalvoja, kad galbūt ir yra jis – šventasis, kuriam kiekvienas sutvėrimas žemėje – brolis ir

sesutė. Tačiau klebonas veja panašias mintis tolyn nuo savęs ir eina aukoti mišių. Tiesa, su pakiliai šventiška nuotaika, kurios netemdo nei ankstyvo ryto prietema, nei negausus sustirusių ir apsimiegojusių tikinčiųjų būrys šventykloje. O kartais lesyklose apsilanko ir pakeleiviai paukščiai, skrendantys į negailestingą Šiaurę... Tada klebonui atrodo, kad ne tuščias, o neišpasakytai prasmingas jo gyvenimas mieste.

* * *

Palaikų daug. Labai daug neidentifikuotų kaulų, kaukolių, apdarų skiaučių, skleidžiančių visada nemalonų puvėsių tvaiką. Labai nemalonų tvaiką, kuris verčia užsikimšti nosį ir kvėpuoti pro burną. Geriau, žinoma, nusileidus į tamsius rūsius, visai nekvėpuoti, niekada nekvėpuoti. Po pagoniškus laikus menančia šventykla – atseit neįmenamos paslaptys, kurios, tiesą pasakius, domina vos vieną kitą nesveiką smalsuolį. Jos yra, liks, todėl turbūt neverta dėl jų sukti galvos – gaila laiko. Atrodo, kad užmūrytose ir paslėptose nuo žmogaus akių kriptose nieko nevyksta, nieko nėra, nebuvo ir nebus. Galbūt taip ir yra. Galbūt taip ir turi būti. Galbūt taip reikia, nes dar ne laikas šventyklos požemiams atsiverti ir tokiu būdu išsiniekinti. Ekshibicionizmas svetimas šiai visų mylimai ir garbinamai šventyklai. Visi sutinka, kad ji labai padori, nekalta, tyra ir, gink Dieve, neiškrypusi. Taip, žinoma, perversijos čia eliminuotos. Jos uždraustos, jų negali būti, nes jų negali būti čia – šioje šventoje vietoje, po kurios pamatais telkšo vandenys. Žinoma, šventykla neiškrypusi, ji – tobula, tobulybės įsikūnijimas, nors pamatai sėda, sienos svyra, o pilioriai reikalauja palengvinti skliautų naštą. Ant neatrastos kriptos sienos žliaugia prakaitu Nukryžiuotasis. Nors čia stingdančiai šalta, tačiau jis prakaituoja dieną

ir naktį. Jis visada nepadoriai šlapias. Nukryžiuotasis per eilę šimtmečių išsunkė iš savęs ne vieną litrą vandens, kuriuo niekas nebuvo pagirdytas. Jis žliaugia. Jis žliaugia ir žliaugia, metų metais vis nykdamas ir prarasdamas blunkančias kūno spalvas, kurių negalima įžiūrėti aklinoje tamsoje, mat jis užmūrytas. Galima pagalvoti, kad tai jo kūno ašaros, nes verkia ne tik akys. Jis, nutapytas ir prikaltas ant kryžiaus bizantiška maniera, kabo ir kenčia, nes tokia jo paskirtis – priminti patirtą kančią. Deja, jos niekas nemato. Turbūt taip reikia. Nukryžiuotasis ant sienos kryžiaus išsekęs, išbadėjęs ir, atrodo, jau miręs. Nesimato jo akių, jo rankos – kaulai, galva – kiaušinis, tiesa, bizantiško stiliaus, bylojančio, kad ir čia, šioje šventykloje, šiame mieste, šioje geografinėje platumoje, nebuvo svetima išaugusi iš antikos kultūra, kurią daugelis norėtų pamiršti ir nieko nežinoti apie ją. Beje, šiuo metu taip ir yra, nes kripta su bizantiškos manieros nutapyta Nukryžiuotojo freska tebus atrasta po pusšimčio metų. Visą šį laiką niekas jos nepasiges. Nepasiges, kaip nepasigedo bizantiško Nukryžiuotojo nė viena iki tol gyvenusi karta, net nedrįsusi spėti, ką slepia rūsiuose ši šventykla, kurioje visai neseniai atgulė taip pat atsitiktinai atrasta karalienė, kunigaikštis, karaliaus širdis – palaikai, sukėlę mieste makabrišką piliečių džiaugsmą. Fenomenalu, tačiau be perstojo drėkstančio, vandenijančio Nukryžiuotojo kūnas išlieka sveikas. Jame neatsiveria žaizdos. Jis, nors ir paliegęs, stangrus, toks, koks ir turi būti bizantiškas Išganytojas, atklydęs iš Konstantinopolio per Kijevą į užkampio miestą, kuriame taip iškilmingai buvo palaidota Kaštonė, privertusi savaitėmis, mėnesiais, metais gedėti jautruolius ir storžievius. Nukryžiuotasis prakaituoja...

* * *

Tolsta nuo manęs geležinkelio stoties peronas, kuriame vis mažesnės ir mažesnės atrodo minioje Bertos ir Rocho figūros. Aš, atsidaręs langą, bandau jiems moti atsisveikinimui, tačiau mane lydintieji – akmeniniai, todėl iš šalies atrodo, kaip atsitiktinai čia patekę. Jie nepasivargino išsitraukti iš kišenių ir rankinių baltų nosinaičių, jie pagailėjo graudesnių išsiskyrimui žodžių. Netrukus jie ištirpsta bendroje masėje, todėl net prisimerkęs jau nebeįžiūriu jų kontūrų. Aš važiuoju...

Žemiausioje klasėje – sausakimša. Vargais negalais man pavyksta įsisprausti tarp palangės ir kūnų, kurie nervingai muistosi, tuo bandydami parodyti, kad keliauti geležinkeliu yra ne tik nepatogu, nemalonu, bet ir kenksminga sveikatai. Aš noriu sugrįžti į prisiminimus, aš noriu jais maitinti savo vaizduotę, todėl žiūriu pro langą ir nieko nematau. Beasmeniai purvino peizažo vaizdai keičia vienas kitą, todėl mano žvilgsnis už nieko neužkliūna. Jis slysta. Slysta, kaip slysta šilto peilio ašmenys sviestu, taukais, lajumi. Aš nieko nematau aplinkui, nieko negirdžiu, bandydamas mintyse skaičiuoti laiką, artinantį mane prie tikslo. Nors kelionė vos prasidėjo, tačiau jau jaučiu nuovargį, kuris po kiekvienos minutės, valandos vis augs, augs, kol virs nepakeliamu. Taip, taip bus. Vidinis balsas man kužda, jog reikia susitaikyti su šia mintimi, su šia nemalonia būsena ir negalvoti. Geriausia – apie nieką negalvoti važiuojant. Taip, tai geriausia išeitis, kokią tik galiu sau pasiūlyti.

Spaudžia, remia prie palangės mane kūnas iš dešinės pusės. Aš tvardausi, kad neatsakyčiau tuo pačiu. Aš sustingęs, įrėmintas, įcementuotas. Mano kojos jau nutirpusios, tačiau tokios jos ir liks kurį laiką, mat ištiesti jas nėra jokios galimybės – keliai prie kelių, kojos

prie kojų, galva prie galvos, burna prie burnos. Galima pagalvoti, kad traukiniu keliauja išsiilgę vienas kito meilužiai, kurie glaudžiasi vis arčiau ir arčiau, siekdami ne tik brangią kūno šilumą perduoti vienas kitam, bet ir erotinių potyrių. Nebyli orgija – rankos ant šlaunų, galvos ant pečių. Vis sunkiau ir sunkiau kvėpuoti, mat svetimas kūnas, užsigeidęs pamankštinti nugarą, dabar stengiasi virsti lanku, todėl plečiasi ir užvaldo vis naujas ir naujas vagono erdves. Aš pralaimiu nebylią kovą. Aš traukiuosi, nykstu, kad galėčiau išlikti. Mano pečiai suglausti, išsišovę į priekį, vienas – skausmingai įsirėmęs į lango stiklą, kitas – į svetimo kūno pažastį. Aš nepatiriu nieko malonaus ir dabar galvoju, kaip man atkovoti nors dalelę erdvės, kuri man leistų įkvėpti. O kūnas vis spaudžia. Aš bijau pasukti galvą, nes įtariu, kad mano skruostas susitiks su kelionės kaimyno lūpomis, todėl vis žiūriu ir žiūriu į beprasmį peizažą, kurį tik su didelėm išlygom galima būtų pavadinti turtingu. Aš nenoriu, kad mane kažkas atsitiktinai pabučiuotų. Nereikia man tokios meilės. Mano kairė koja, prispausta prie vagono sienos, turbūt jau seniausiai virto pusiau cilindro formos. Išlyginta spaudimo plokščioji jos pusė prilipo prie sienos ir, galima įtarti, sunkiai bus atplėšiama. Netrunka vagone pasklisti kelioniniai aromatai. Aš nežinau, kokių prireikė valios pastangų keliaujantiems, kokios techninės išmonės, tačiau girdžiu čepsint lūpomis. Visa tai byloja, kad prislėgtieji-suspaustieji valgo. Jie išlaisvino savo rankas, burnas, todėl dabar, lyg būtų išbadėję, ryja pasiimtą maistą. Visa tai jau seniai man kelia nuostabą. Tai fenomenalus slėpinys, nepaaiškinamas faktas, kuris priverčia, tik įsėdus keleiviui į traukinį, išskirti skrandžio sultis. Taip, čia visi sultingi. Man keista prisipažinti, tačiau ir aš, suuostęs ne vieno patiekalo kvapą, jaučiu, kad išalkau. Siaubingai alkanas. Aš

jau beveik mirštu, kaip noriu valgyti ir valgyti, valgyti ir apsiryti. Mano rankos surakintos, mano kojos – sukaustytos. Aš bandau jas praskėsti. Aš stengiuosi išlaisvinti nors vieną ranką, kad galėčiau ja pasiekti tarp mano šlaunų suspaustą maišą, kuriame laukia nesulaukia manęs maistas. Aš stumiu pečiu kaimyną, svyru į jo pusę visu kūnu. Atrodo, kad atsiplėšiau nuo lango, atrodo, kad atkovojau kelis erdvės centimetrus. Tačiau to negana. Mano kairė ranka vis dar sulenkta, o plaštaka ne tokia didelė, kad prisikastų prie maišo virvės. Aš nežiūriu į kaimyną. Mano žvilgsnis vis dar ten – bėgančiame peizaže. Neprarandu vilties. Kovoju. Svetimas kūnas priešinasi mano fizinei galiai. Be žodžių mes puolame į paskutinę ataką... Dabar aš jį jau gerokai prirėmiau, o jis – šalia sėdintį, pastarasis... Mano ranka jau riša maišą. Dabar svarbu neapsvaigti nuo trumpalaikės pergalės džiaugsmo. Pirštai skubotai mazgo virvę. Dar šiek tiek pastangų, ir ranka galės užgriebti pirmą pasitaikiusį ėdalą. Nesiseka. Kūnas mane kontratakuoja, o priešais sėdintis stumia keliais atgal, taip tolindamas mane nuo tikslo. Aš nepasiduodu. Kai traukinys pralekia pro bevardę stotelę, kurioje išvystu depresyvaus veido geležinkelietį, palydintį mūsų traukinį, rankoje jau turiu į laikraštį suvyniotą paketą. Jis didelis, todėl vos išlaikau jį. Dedu ant kairio kelio. Prilaikau, kad nenukristų žemėn, nes tada jau galas, niekad jo nepasiekčiau, niekad jo nesurasčiau tarp kojų miško. Aš vis dar nepasuku galvos, tačiau akies krašteliu matau antraštę, skelbiančią apie karalienės kūno radybas, jos palaikų nuotrauką. Taip, tai „Kurjeris". Tai senas „Kurjeris", slepiantis po savo šarvais mano trokštamą maistą. Įdomu, kas jo viduje?.. Vienintelė laisva kairė ranka naršo popierių. Pirštai kutena karalienės kaukolę nuotraukoje, plėšia ją, nes nori prisikasti iki gniutulo turinio. Šalia sėdintis kūnas

bando giliai ir nepriekaištingai kvėpuoti. Aš vis dar nežiūriu į jį, vis dar nematau šalia sėdinčio. Aš nenoriu pažinti savo priešo. Žinau, kad eventualiai malonūs jo veido bruožai gali užmigdyti mano budrumą, kuris toks būtinas, toks būtinas, kai tikslas jau čia pat, šalia, kai iki tikslo – tik kelios pirštų manipuliacijos. Pirštai plėšia. Karalienės atvaizdas sunaikintas... Minkšta ir kieta. Slidu ir glitu... Taip, kitaip ir būti negali, tai virta višta! Višta – keliautojų palydovė, jų ištikimoji tarnaitė, niekada neišduodanti bičiulė! Aš atgnybiu jos odos gabaliuką. Pirštai ir burna susitinka... Dabar svarbu pataikyti. Svarbu, kad kuklus kąsnis pasiektų tikslą. Atrodo, kad viskas klostosi palankiai. Atrodo, kad galėsiu pasisotinti. Jaučiu, kad šalia manęs sėdintys, mane vis remiantys ir nepaleidžiantys, raukosi, maivosi. Man tas pat, nes vos prieš kelias minutes jie mane svaigino panašiu kelioninio maisto tvaiku. Višta buvo riebi, naminė, todėl mano rankos gličios, o per burną teka neskaidrus upelis. Aš neturiu galimybių nusivalyti, džiaugiuosi, kad trečias, ketvirtas, penktas vištos gabalas patenka ten, kur ir reikia – į godžią burną. Taip, dabar jau galiu pasukti galvą. Pasukti į kaimyno pusę, nes nebijau jo bučinio, – mano veidas išpurvintas vištos sultimis. Kai pasisuku, jis atšlyja nuo manęs. Baikštus, konstatuoju, ir toliau kemšu į save šlaunies raumenį, nugarą, užpakalį, kurio kaulai vos neužstringa mano gerklėje, nes traukinys ima staiga stabdyti. Šis netikėtas veiksmas – palaima, nes aš išlaisvinau dešinę ranką, kuria dabar galiu sugrūsti atgal į maišą nevyniotus į laikraščio skiautes vištos likučius. Išniekintos vištos skeletas jau ten, o aš apgraibomis ieškau kažko, ko man dar norėtųsi – desertui. Ranka kažką užčiuopia, tačiau nevalingai ieško geresnio, skanesnio, todėl, palietusi vieną, skverbiasi link kito, dar kito... Šis maišas – bedugnė, todėl mano

paieškos užsitęsia. Aš nematau maišo turinio, mano galva pakelta į viršų – komiškai atrodau iš šalies.

...Minkštas. Plokščias... Guminis. Aš aptinku jo viršūnėlę, pirštai įsikimba į ją. Traukiu... Daiktas nenoriai juda. Jis braunasi pro kitų sienas, muistosi, kliuksi. Atrodo, kad būtų gyvas. Galbūt tai kažkoks žvėrelis?.. Ne, negali būti! Žvėrelis... Sėdintysis priešais atseit atsitiktinai man įspiria. Aš suprantu šios agresijos motyvus – jis nori mane apgaulingais manevrais atitraukti nuo veiksmo, nes dabar mano galva įsirėmusi į jo krūtinę. Aš nepasiduodu, todėl vis grėsmingiau remiu jį galva prie suolo, o ranka raunu iš maišo paslaptingąją formą. Dar keli truktelėjimai, ir mano rankose – guminė pūslė. Pūslė! Ji apypilnė, ji kliuksi mano rankoje. Pūslė? Šalta pūslė, kurios dar niekada man gyvenime neprireikė. Aš suglaudžiau kojas, guldau ją ant kelių, nes noriu išrauti iš jos kamštį. Nesiseka. Mano kojų šlaunys – negyvas stalas. Pūslės kamštis neįveikiamas. Bandau dantimis. Šis veiksmas sukelia aplinkinių nuostabą ir akivaizdžią panieką. Man nusispjaut. Aš noriu pažinti man įdėtos pūslės turinį. Koks jis? Man jau gelia dantis, tačiau aš nepasiduodu. Laikau pūslę rankose ir plėšiu kamštį... Kažkas ne taip. Kažkas negerai. Atsisakau šios taktikos, todėl įdėmiai apžiūrinėju pūslės konstrukciją. Taip, žinoma, jos kamštis užsukamas. Jaučiu, kad dabar mane stebi visas vagonas. Aš – pagrindinis personažas, todėl susikaupiu, kad kuo geriau atlikčiau vaidmenį, ir bandau kuo elegantiškiau sukti medinį kamštį... Kai jis jau vienoje mano rankoje, kita pakeliu pūslę sau prie nosies. Taip. Taip, jos su niekuo nesupainiosi, neapsigausi. Taip. Degtinė. Daug degtinės pūslėje. Siurbteliu nemažą gurkšnį. Dar... Dar degtinės... Dar... Dar... Dar degtinės... Aš geriu ją kaip vandenį. Aš pagerbiu ją dar keliais gurkšniais. Ji atsimoka man geru –

šildo. Pilvas gurgia. Smegenys reikalauja dar. Aš negaliu atsakyti. Aš negaliu kankinti norinčių apsvaigti kelionėje smegenų, todėl lieju į gerklę degtinės krioklį iš guminės pūslės, kurią man taip apdairiai ir, pavadinsiu, klastingai įdėjo į kelionę Berta. O gal – Rochas?.. Ne, Berta. Taip, ji...

– Tai koks, tėvuk, šiais metais derlius buvo? – patraukia mane pašnekesiui, kai nutariu padaryti pauzę.

Šalia sėdintis, tas, kuris mane visą laiką rėmė, o dabar pats yra priremtas ir nežinantis, kaip jam pajudinti ranką, suglumsta.

– Kad aš ne tėvukas, – nedrąsiai lemena.

– Vaikų neturi? – domiuosi ir atsargiai lyg sklidiną vyno taurę laikau priešais save pūslę.

– Turiu, – prisipažįsta man pusamžis kaimietis, kuris turbūt pirmą kartą gyvenime važiuoja traukiniu.

– Tai koks derlius? – pakartoju klausimą, nes man važiuoti vis linksmiau ir linksmiau, juolab kad pavyksta visai neprastai įsitaisyti – stumtelėjau priekin kojas, tad dabar jas galiu laikyti ištiestas ir jausti, kaip jos atitirpsta.

– Derlius... – baikščiai žvelgia į mane.

– Ar kurčias?! Ko kartoji: derlius, derlius, derlius... Aš tavęs aiškiai paklausiau: koks šįmet derlius buvo?!

– Aš nežinau, – kaltai prisipažįsta.

– Tai ką, tėvuk, nežinai, koks šįmet derlius buvo, – jau piktokai kalbu su juo, o kad dar labiau nesusinervinčiau, gurkšteliu degtinės iš pūslės. Kol mano pašnekovas mąsto, kaip jam pasiaiškinti, aš jaučiu, kad traukinys lekia vis greičiau ir greičiau, o vaizdai pro langą vis gražesni ir gražesni. Man malonu važiuoti, susitikti naujus žmones, juos pakalbinti, sužinoti paskutines naujienas, paskalas...

– Ar liežuvį prarijai? – klausiu jo, kai jis išdrįsta pagalvoti, kad palikau jį ramybėje.

– Aš neprarijau...

– Tai ko sėdi užsiraukęs kaip šikna, – grakščiai priekaištauju, nes niekada nemėgau ir nepamėgsiu tylenių, kurie užsiima geriausias vietas vagone, remia tave prie sienų, o vėliau nenori net persimesti ilgos kelionės metu nors keliais žodžiais. – Kokia pas tave žemė – smėlis, molis?..

– Kad aš ne valstietis...

– Ne valstietis! – pasipiktinu. – Tu tik pasižiūrėk į savo snukį! Pasižiūrėk, kaip tu atrodai! – rėkiu jam tiesiai į ausį. – Ant tavo fizionomijos gi viskas parašyta – mužikas. Pats tikriausias mužikas! Kiek žemės turi?

– Pone, palikite jį ramybėje, – įsiterpia priešais sėdintis, kurį priverčiau po savimi pariesti kojas.

– Su tavim niekas nekalba, – metu jam. – Ar gera tavo žemė?

Jis, žinoma, dabar turėtų man smogti arba pakilti ir eiti ieškoti kitos vietos. Neišdegs, visos vietos užimtos, traukinys sausakimšas, todėl aš galiu drąsiai šnekučiuotis. Dieve, kaip greitai lekia tas traukinys...

– Kiek samdinių turi? – vėl neatstoju. – Engi turbūt, maistą taupai, poilsio dienų neduodi... Keikia tave samdiniai, bjaurybe!

Jis suka galvą ir apsimeta, kad mano klausimai ir pastabos jo neliečia. Liečia, oi, kaip liečia... Aš, pasitaikius progai, atkovoju dar kelis erdvės decimetrus sau. Sėdintysis priešais išsitraukia vargais negalais laikraštį, bando jo siena atsiriboti nuo manęs, atseit skaitys.

– O tu nesislėpk, – sakau jam. – Aš tokius kaip tu pažįstu. Tokie kaip tu kovose užnugaryje sėdėjo, o dabar raško mūsų iškovotos laisvės vaisius. Tokie kaip tu pirma proga parduos priešui viską, kad tik sausi išliptų. Žinau tave. Ei, pažiūrėk į mane! Pažiūrėk į mano žaizdas, – plėšiu laikraštį iš jo rankų. – Tu, kurva, galvoji,

kad taip ir tęsis viskas! Tau atrodo, kad aplinkui gyvena tik tokie pat niekšai kaip ir tu! Aš krauju sruvau dėl tokių kaip tu, o dabar tu nenori net pakalbėti su manimi, – vėl išgeriu iš pūslės. – Mūsų kavalerijos pulkas išvadavo tave ir tavo giminę, o kur dėkingumas?! Kur dėkingumas?! Na, nieko, ateis laikas, ir su visais mes atsiskaitysime! Su visais! Kiek žemės turi, kurva?! – smūgiuodamas pečiu klausiu. – Kiek žemės susigrobei, kai mes, savanoriai, puvome apkasuose, kai nuo džiovos spjaudėmės kraujais, kada jūs dulkinote mūsų sužadėtines ir žmonas, kurva?!

Mane apima toks siutas, jog jaučiu, kad nesusivaldysiu ir užvažiuosiu vienam ar kitam į snukį.

– Užčiaupkit jį! Užčiaupkit! Vyrai, sutramdykite arba pakvieskite konduktorių! Vaikai, vaikai, nurimkite... – spiegia ir maldauja pasislėpusios nuo mano negailestingo žvilgsnio moterys keliauninkės.

– Tylėt!!! – prisiminęs ir stebuklingai išgavęs komandinį balsą įsakau.

– Mes netylėsime! – pasigirsta nepaklusnus balsas.

– Tylėt, kurva matka!!! – sukomanduoju. – Aš čia vyriausias! Aš kovojau! Aš nuo bolševikų apgyniau sostinę ir buvau sunkiai sužeistas! – rėkiu visam vagonui. – Nutildykite tuos savo vaikus! Aš nepakęsiu!

– Konduktorių! Konduktorių! – kviečia pagalbą, kai aš jau smaugiu priešais sėdintį laikraščių skaitytoją.

– Aš tau, kurva, parodysiu, kaip įžeidinėti karo veteraną! Aš tau, kurva, parodysiu, kaip negerbti kavalerijos karininko, kaip tyčiotis iš jo!

Degtinė iš pūslės jau seniai išsipylė ant vagono grindų. Aš smaugiu riebaluotomis rankomis ignoravusio mane kaklą. Jo burna bando man kažką pasakyti – gargaliuoja, akys nenormaliai išsiplečia ir atrodo, kad netrukus iškris ir pakibs it laikrodžio švytuoklė ant rau-

menų. Atrodo, kad klykia vaikai, kudakuoja vištos, kažkas šaukia, aimanuoja. Įkyrios rankos bando mane atplėšti nuo aukos, aš krentu atatupstas, siekiu už kažko užsitverti, kad nenugriūčiau, todėl mano rankoje – stabdas....

* * *

– Jis labai jautrus.

– Nekalbėk nesąmonių, – nesutinka Kutrovskis. – Tai normalus vyras, toks, kokio mums ir reikia soste.

– Jautrus...

– Oi, Barbora, neerzink geriau manęs, – prašo pulkininkas.

– Gal be reikalo jį siuntėme, – abejoja Varškėtis. – Tiesą pasakius, nebuvo gi jokio tikslo. Galėjau aš, galėjai tu vykti. Galima buvo ir telegrama pasikviesti į miestą Ignacą, nebūtinai gi už rankos jį reikia atvežti.

– Patylėk, broli, – išrausta Kutrovskis, kurį jau senokai artimieji atakuoja panašiomis kalbomis. Jis kol kas kenčia, tačiau nežinia, kada baigsis jo kantrybė ir pulkininkas pasiųs visus po velnių. – Jis turi priprasti paklusti ir vykdyti kiekvieną mūsų norą, užgaidą. Suprask, mes negalime jo lepinti, nes kitaip, kai jis sužinos, nesusitvarkysime.

– Kažkuria prasme man jo gaila... – nepakeičia temos Berta.

– Barbora... – maldauja pulkininkas Kutrovskis.

– Bet ar tu šimtu procentų įsitikinęs, kad tai jis? – vis dar abejoja pulkininkas Varškėtis. – Neduok Dieve, jei mes apsirikome, jei tai visai ne tas, jei tai visai kitas...

– Patylėk, – beveik užrinka Kutrovskis, susivaldo, nes dirigentas jau duobėje, tad netrukus pasigirs stebuklingi Verdžio „Traviatos" uvertiūros garsai.

Trijulė nurimsta. Gęsta šviesa, pranašaujanti, kad susirinkę netrukus bus įvelti į trivialią A. Diuma sūnaus dra-

mą, apipavidalintą Verdžio garsais. Tiesą pasakius, Berta labai nenoriai čia apsilankė. Ji tikėjosi, kad išgirs pamėgtą Moniuškos „Halką", kurią, pasak pasakojimų, 1848 metais sausio 1 dieną miestiečiai atliko savo jėgomis, tiesa, tai buvo koncertinis variantas. Ši data yra laikoma operos premjera, nors tikroji įvyko dabartinėje sostinėje – po dešimties metų sausio 1 dieną. Pastarąją datą miestiečiai ignoruoja ir labai nenoriai prisimena. Nesvarbu. Svarbu, kad Bertą visada jaudino ir jaudina pono Volskio sukurta nelaimingos Halkos istorija. Ypač pabaiga, kai ji, prisiminusi savo išbadėjusį kūdikį, nutaria padegti bažnyčią ir nepadega, nes – nusiskandina. Kodėl nepadegė bažnyčios? Tai neįmenama siužetinė mįslė Bertai. Išties gaila, kad sostinės trupė neatvežė patriotinės „Halkos", o pasirinko apolitišką „Traviatą". Tačiau taip atsitiko, todėl Berta, patogiai įsitaisiusi krėsle, bando susikaupti, užsimerkia ir neria į kerinčių Verdžio garsų jūrą... Ne, gaila, kad jie gastrolėms neatvežė „Halkos". Kyla uždanga...

– Ir tu taip gyvensi, sesute, – kužda į ausį Bertai Kutrovskis, kai prieš žiūrovus atsiveria nerūpestingo baliaus vaizdas, kuriame liejasi šampanas, pritariant pakiliai suokiančiam chorui.

– Ką sakei? – neišgirsta Berta, apkvaitinta Verdžio valsų melodijų.

– Sakau: ir tu taip gyvensi, – jau garsiau pakartoja pulkininkas Kutrovskis.

– Ponai, tyliau, – sudraudžia atsisukęs nepatenkintas plikis iš priešais esančios eilės.

– Gal nori saldainio? – klausia Bertos prie kito jos šono sėdintis pulkininkas Varškėtis ir jau čiužena popierėlį, kurio skleidžiamas garsas sujaukia „Traviatos" pirmojo veiksmo harmoniją.

Kreivakojis Alfredas, tenoras iš sostinės, džiaugsmingai kelia taurę linksmybių ir glaudžia prie lūpų karštai...

Bertą užburia scenoje atsivėrusi prabanga. Išties tai ne „Halka", nors „Halkoje" taip pat linksma pirmajame veiksme. Linksma, tačiau visai kitaip. „Traviatoje" linksmiau.

– Tą, kuri dainuoja, sostinėje mačiau, – tyliai giriasi Bertai į ausį Kutrovskis. – Tada buvo liesesnė, nors ir dabar dar neprastai atrodo.

– Patylėkite, muzikos negalima pasiklausyti, – vėl širsta atsisukęs plikis melomanas.

– Gerai, gerai, – prisipažįsta kaltas pulkininkas Kutrovskis.

– Tu nusiauk batą, – kužda ir siūlo Bertai Varškėtis, neatitraukdamas akių nuo prašmatnaus scenovaizdžio ir artistų aksesuarų, kurie daro jam, išaugusiam kareivinėse, pripratusiam prie rūsčios kasdienybės, nemenką įspūdį, juolab kad jis tik antrą kartą teatre; pirmojo – nepamena, nes taip seniai visa tai buvo...

– Man gerai, – sako jam Berta, kai Violeta dainuoja sunkią pirmojo veiksmo ariją.

Dainininkės pastangos nelieka nepastebėtos. Publika negausiai, tačiau paploja. Berta baigia ploti paskutinė. Plikis atsisuka į ją ir dar kartą tamsoje nepalankiai nužvelgia, nes jis nekantriai laukia tęsinio. Jis labai labai piktas ir susierzinęs, kad negali ramiai klausytis taip išsiilgtos muzikos, mat retai, galbūt per retai artistai iš sostinės užsuka į provinciją, kurioje visi laukia nesulaukia tikro meno. Bertai, žinoma, visa tai nė motais. Pulkininkas Kutrovskis muistosi krėsle. Po kelių pastangų jo rankose atsiranda laikrodis. Jis nori sužinoti, kiek jau laiko prabėgo, mat nekantrauja sulaukti pertraukos, o jos metu ir atsigaivinti. Šiaip taip jis įžiūri rodykles. Gaila, tačiau praslinko vos kelios minutės. Kutrovskis nepatenkintas.

– Kai bus pertrauka – atsigersime šampano, – vėl kužda Bertai jis į ausį. – Per pertrauką, jei tik norėsi, galima bus ir užkąsti, nes tuose teatruose visada išalksti.

– Pone... – atsisuka irzlus plikis.

– Tyliu, – prideda pirštą prie burnos Kutrovskis. – Tyliu tyliu...

Balius scenoje įsisiūbuoja. Visi geria šampaną. Neatsilieka ir Alfredas, kuris turbūt nori svečius nugirdyti, tad be perstojo suokia, kad reikia pakelti taurę ir priglausti ją prie lūpų karštai. Bertos vaizdas scenoje nejaudina, tačiau ji negali likti abejinga kurtizanei Violetai, nors Halka jai ir artimesnė. Berta negalėtų paaiškinti kodėl, tačiau taip jau yra.

Kai nusileidžia uždanga, o garbėtroška dirigentas, kuriam bet kuris psichiatras rezidentas nesunkiai nustatytų didybės maniijos diagnozę, lėtai leidžiasi laiptais nuo pulto, pakyla iš savo vietų ir trijulė. Pulkininkas Kutrovskis priverstas pakelti nuo krėslų šalia jo sėdėjusius, mat pastarieji, taupumo sumetimais, neketina eiti į bufetą ir tualetą. Jis braunasi kaip pionierius, apdovanodamas kiekvieną neinantį į bufetą pagiežinga šypsena, kuri jautresnių nervų žmogų galėtų traumuoti visam gyvenimui. Vis dėlto taip neatsitinka.

– Jis juokingas, nors kartais man atrodo, kad jis man net kažkuria prasme patinka, – tęsia operos pertrauktą temą Berta.

– Nekalbėk nesąmonių, – vėl draudžia Kutrovskis, kurį spaudžia iš nugaros begalinė melomanų, virtusių gurmanais, eilė.

– Kodėl nesąmonių? – piktinasi Berta. – Jis mielas.

– Jis bus toks, koks aš pasakysiu, – pyksta pulkininkas Kutrovskis ir pastumia užpakaliu per arti besiglaustantį prie jo.

– O ką, mano nuomonė jau nieko nereiškia?

– Tavo nuomonė bus tokia, kokia mūsų. Tu negali turėti savo nuomonės.

– Negaliu?!

– Negali, nes tu, Barbora, kaip ir mes, klonuota, – praranda savitvardą pulkininkas Kutrovskis ir ima gailėtis, kad prasitarė.

– O ką tai reiškia „klonuota"?

– Greičiau galvokite, ko norėtumėte, – atseit draugiškai ir lyg niekur nieko neišgirdęs siūlo pulkininkas Varškėtis, kuriam pirmam iš trijulės nusišypso laimė pateikti užsakymą bufetininkei.

– Aš nieko nenoriu, – maivosi nepatenkinta Berta.

– Užsinorėsi, – jau beveik staugia ant jos Kutrovskis.

– Tris po šimtą ir ko nors užkąsti, – užsako Varškėtis.

Kai stiklai jau rankose, kai galima atsipalaiduoti ir nusiraminti, kad gavai tai, ko norėjai, pasigirsta trečias skambutis, bylojantis, kad karininkai nespės parūkyti išvietėje, iš kurios tekini link salės lekia prasmirdę dūmais melomanai. Tenka išgerti vienu mauku. Kramtydami užkandos likučius jie paskubomis eina salės link. Salėje pakelia jau sėdinčių ir laukiančių muzikinio stebuklo eilę. Pulkininkui Varškėčiui dreba rankos. Jis eina pirmas ir bando sugniaužti kumščius, tačiau rankos vis tiek trata ir išduoda, kad karininkas labai susijaudinęs.

Gęsta šviesos. Garbėtroška duobėje pakelia batutą... Nuo nerūpestingos laimės link kankinančių abejonių vystosi antrojo „Traviatos" veiksmo muzikos dramaturgija. Alfredas dainuoja ariją – Verdžio perlą, kuriuo tenorai taip mėgsta papuošti savo koncertinį repertuarą. Kutrovskis nori atgauti savitvardą ir viliasi atsipalaiduoti. Degtinė degina jam gerklę. Kai Violeta ir Žermonas dainuoja duetą, Berta palinksta prie vis dar drebančio pulkininko Varškėčio ir nerūpestingai klausia:

– Broli, nejau aš išties klonuota?..

* * *

Aš nieko neatsimenu. Aš absoliučiai nieko neatsimenu. Aš tik žinau, kad kažkaip atvykau, o dabar stoviu prie durų, pro kurias turiu būti įleistas.

– Pone Ignacai, atidarykite! – šaukiu. – Atidarykite!

– Karas karas karas, – girdžiu kartojant. – Mane mobilizuoja? – klausia manęs nepatikliai ir vis dar delsia atidaryti duris.

– Pone Ignacai, atidarykite. Jūs gavote šaukimą, man pavesta jus pristatyti į kavalerijos pulką, – aiškinu ir vos pastoviu, nes jaučiuosi siaubingai nusiplūkęs kelionės metu.

Taip, aš nepamenu, kiek laiko keliavau į senąją sostinę. Nieko. Nieko nieko nepamenu. Svarbu, kad esu čia. Svarbu, kad jis mane girdi. Svarbu, kad gavo šaukimą. Svarbu...

– Į karą, į karą... – kartoja už durų Ignacas. – Aš mobilizuojamas į kavalerijos pulką... Aš...

– Įleiskite. Įleiskite mane, – maldauju. – Man įsakyta jus pristatyti. Įleiskite!

– Karas... Mobilizacija... Totalinė mobilizacija... – aimanuoja rakindamas duris ponas Ignacas.

– Maria P., – prisistatau ponui Ignacui ir kariškai sumušu kulnais, kai jau stoviu jo dirbtuvės prieangyje.

– Kada jis prasidėjo? – klausia jis manęs.

– Man uždrausta komentuoti, – sakau jam. – Man įsakyta jus pristatyti į pulką, kuris dislokuotas...

– Karas, kaip tai baisu, – neleidžia man tęsti įsiaudrinęs ponas Ignacas, kurio akyse spragsi beprotiškos kibirkštėlės. – Karas mane sužlugdys. Karas mane sunaikins, – gailisi savęs. – Karas... Priešai... Šūviai... Artilerija... Patrankų mėsa...

– Pone Ignacai, aš labai pavargęs, – sakau bandydamas nukreipti jo mintis ne tokia katastrofiška linkme. – Aš taip sunkiai čia atvykau...

– Pavargęs? – atkunta ponas Ignacas. – Pavargęs... Jūs, jaunuoli, pavargęs?

– Aš vos laikausi.

– Tai gal... kokaino?..

– Pone Ignacai, man įsakyta...

– Kokainas... Kokainas... – kartodamas atsisėda ant kėdės ponas Ignacas ir užsirūko cigaretę. – O ar jūs žinote, jaunuoli, kad kokaino sukelti pradiniai įspūdžiai yra apgaulingi ir kad jis netesi savo pažadų?

– Aš numanau... – pritariu jam ir neprašytas taip pat atsisėdu šalia pono Ignaco, kuris spėja paslaugiai man pridegti gulėjusią ant stalo cigaretę. Aš rūkau. Kažkoks keistas dūmas...

– Nurimkite, – sako man ponas Ignacas, pastebėjęs, kad aš įtariai uostau dūmą, – tai tik marihuana. Nekalta marihuana. Ak taip, nors dabar vyksta karas, tačiau mums būtina viską išsiaiškinti. Viską – apie kokainą, kurio taip nediskretiškai reikalavote, nors mes ir nepažįstami.

– Pone Ignacai...

– Pasakysiu jums, jaunuoli: gali būti, taip tvirtina kai kurie, kad ilgai vartojant kokainą, – nors 95 procentams tai baigiasi kankinančiomis vizijomis, išsekimu ir savižudybe, – galima sulaukti ko nors kito. Tačiau aš niekam nesiūlau jo bandyti, nes prie kokaino galima ydingai prisirišti, – tai patvirtino keli mano pažįstami. Nors dabar vyksta karas ir priešas negailestingai kėsinasi į mūsų visų laisvę, kokainą gali bandyti tik itin atsparus ydingam įpročiui žmogus. O prie tokių, nepaisydamas nuomonės, turiu priskirti ir save.

– Bet, pone Ignacai, – bandau jį pertraukti, nes man įsakyta jį pristatyti į pulką, – aš kokaino visai nevartoju...

– Kokainą gali bandyti, – neklausydamas manęs tęsia Ignacas, – tik toks žmogus, kuriam kokainas ką nors

gali duoti kitose, pavyzdžiui, meno, karybos, ekonomikos, gamtos aplinkos srityse. Tačiau kokaino vartojimą, jaunuoli, vardan nuotykio laikau dideliu lengvabūdiškumu, o žmones, nepašauktus ir, pasakysiu, „nesutvertus" šiam bandymui, priskiriu prie bepročių.

– Aš ne beprotis...

– Deja, kokainizuotas žmogus, – negirdi manęs ponas Ignacas ir giliai įtraukia dūmą, kurio nė nesiruošia išpūsti, – (prisiminkime ydingus įpročius – „dar vienam penkiasdešimt" ar „pavaišinsi cigarete") turi polinkį kviesti ir kitus *paradis artificiel*. Ir tai gali padaryti net tas, kuriam, blaiviam būnant, ši mintis sukeltų šoką ar pasipiktinimą.

– Gerbiamas pone Ignacai...

– Nepertraukinėk manęs... Ką aš čia kalbėjau?.. Ak taip! ...O atsitinka tai, nes: 1) pirmosios apsvaigimo nuo kokaino minutės yra labai malonios ir, be demoniško noro kam nors pakenkti, norisi tai kitiems atverti; 2) kokainas paralyžiuoja visas priemones, kurios trukdo neįprastai elgtis. Žinoma, tai nepatvirtina, kad aš, apsvaigęs nuo kokaino, buvau kažkokio grafo išprievartautas. Nesąmonė. Aš nebuvau išprievartautas ne tik grafo, aš išvis nebuvau išprievartautas, nes, nepaisant viešosios nuomonės, mano požiūris į homoseksualizmą yra nepalankus.

– Mano taip pat, – pritariu ponui Ignacui jausdamas, kad po kiekvieno įtraukto į plaučius dūmo mano kūne vis lengviau ir lengviau kažkas atsiveria, atsileidžia...

– Aš intuityviai aprašiau šią sceną savo romane „Rudens atsisveikinimas", kurio, jaunuoli, turbūt skaitęs nesate. Taip? Be to, būdamas normalios būsenos, savyje nieko homoseksualaus nesu pastebėjęs. Tai štai, kaip vėliau man sakė vienas pažįstamas, skaitęs Mayerio monografiją apie kokainą, joje cituojami šios srities faktai,

apie kuriuos niekada nesu girdėjęs. Bet grįžkime prie kokaino, – vėl giliai įtraukia marihuanos Ignacas ir neišleisdamas dūmų tęsia. – Kokainas pavojingas ne tiek dėl malonumų, kuriuos suteikia, kiek dėl galingos reakcijos, kylančios jį pavartojus. Aš tvirtinu ir tvirtinsiu, kad pripratę prie šio nuodo žmonės nebando pakartoti patirtos ekstazės, kuri jau yra nepasiekiama, o tik nori bet kokia kaina išsivaduoti iš slegiančios būsenos. Nes kokainas gali sukelti tokią depresiją, kad niekas neatseks jos priežasties ir todėl jos nepašalins. Štai alkoholio atveju tai tam tikru atžvilgiu įmanoma... Galima atskirti nemalonumus, kurie tuo metu ypač stipriai pasireiškia, nuo nevilties ir pesimizmo – šalutinės narkotikų poveikių išdavos. Bet kokaino atveju šių dalykų atskirti nepasiseka: jis yra paties pasaulio bjaurasties centre. Ir niekas tokiam, kaip pats esi, nesugebės įrodyti, kad tik išskirtiniais atvejais gyvenimas yra didelė ir nesibaigianti kančia, ką ir byloja tavo kokainizuotos akys. Tada menkiausios kliūtys virsta didžiuliais nesėkmių pylimais. Maži nemalonumai tampa tikromis nelaimėmis, o deformuotos praeities šešėlis krinta ant visos praeities, begalės jos klaidų, beprasmių kančių, ir mintys apie ateitį darosi nepakeliamos. Būsena savižudiška...

– Bet aš gerai... – bandau lementi, nes man pinasi liežuvis.

– Savižudiška, – pakartoja ponas Ignacas ir, kad būtų patogiau, atsilošia į kėdės atkaltę, mat yra pasiruošęs tęsti ir tęsti savo monologą apie kokainą. – Dalykų, kurie kadaise buvo gyvenimo tikslas, nuvertinimas, šlykštėjimasis net kilniausia veikla ir pramogomis, žmogaus būties prasmės gangrena – tai tipiškas kompleksas, su kuriuo susiduria kokainistas „lūžio" metu. Veikiant nuodams, susilpnėjus pojūčiams, viskas atrodo paprasta ir lengvai padaroma, o menkiausias vaizdinys tampa ne-

įtikimai tobulas. Tačiau vėliau įvyksta vertybinis lūžis, suteikiantis vaizdiniams iškreiptas proporcijas. Ir ši būsena užplūsta tokia baisia jėga, kad negali būti kalbos apie jos trumpalaikiškumą – jos loginė struktūra atakuoja visas psichikos sferas, visus jausmus, tad kovoti su ja yra neįmanoma ir beprasmiška. Arba lįsti į žemę, arba išgerti naują dozę nuodo – lieka tik šios dvi galimybės. Galima nuo šios būsenos gintis gigantiška bromo doze ar kuo nors panašiu ir pasinerti į būseną, tolimą dvasinei ramybei ir gyvenimo džiaugsmui. Tai bet kuriuo atveju labiau pakeliama – kaip laukimas įstaigoje ar geležinkelio stotyje...

– Aš buvau geležinkelio stotyje, – nieko nesuvokdamas sakau ponui Ignacui, nes laikas susitraukia ir išsiplečia, vėl susitraukia ir kažkur dingsta ūke, kuriamę vis nekonkretesni, vis labiau išblukę šalia sėdinčio menininko kontūrai.

– Kokaininis „lūžis", – kalba jis toliau, nors jo žodžiai liečia tik mano smegenų žievės paviršių ir lieka nesuvokti apmirusio intelekto, – eliminuoja net laukimą: pagrindinis tos būsenos motyvas skatina kuo greičiau padaryti galą tai nesąmonei, kokia atrodo esąs gyvenimas. Jei įsivaizduoji šią paskutinės stadijos būseną, tai jau nesunku suprasti, kas vyksta nutarusio atprasti nuo „baltosios veidmainystės" kokainisto sieloje. Be šio vaizdo, deja, aš tau negaliu daugiau pateikti duomenų, nes, jau sakiau, tik porą kartų leidau sau „dvidienius" eksperimentus, ir viskas, nors, turiu konstatuoti, kad, vartodamas vaikiškas, narkomano požiūriu, dozes, nupiešiau tokių dalykų, kokių, būnant normalios būsenos, man nepavyktų nupiešti. Tačiau jei pažvelgtume į tai, kokią tuštumą palieka kokainas, rezultatas bus nulinis. Nebent jei kas prisipažintų, kad be charakteringų brūkšnelių piešinyje, be deformuoto žmogaus veido, spalvų

harmonijos ar kūrinio visumos jo gyvenimas nė velnio nevertas. Taip, jaunuoli, aš, kadaise idealiai palankus šiai pasaulėžiūrai, išgyvenau „meninį susinaikinimą gyvenime", ir tai turi virsti perspėjimu jaunimui, kuris gali susigundyti „baltosios veidmainystės" „tiesa". Todėl sakau: jau geriau neužtepti kelių deformuotų dieviškų potėpių, nei prarasti tai, kas šiuolaikiniam žmogui dar yra esminga, – tiksliai funkcionuojančio intelekto. Šiuo požiūriu kokainas yra didesnis blogis už alkoholį. Jis ne tik nieko naujo nekuria, bet ir nepateikia jau žinomų vertybinių elementų junginių.

– Kokių junginių?.. – teiraujuosi trumpam sugrįžęs iš svaigulio.

– Po vaizdinių išore yra ne tik seniai žinomi dalykai, bet ir seniai palaidoti, – vis emocionaliau gestikuliuoja rankomis Ignacas, kurios man dabar atrodo kaip irklai – nors ir įvilkti į skarmalus.

– Kas palaidoti, pone?..

– Naikinantis kontrolę, nesuteikiantis naujų būsenų ir metafizinių patirčių, kokainas verčia patikėti kvailiausios ir banaliausios realybės stebuklu! – šaukia bandydamas mane prikelti iš malonaus snaudulio ponas Ignacas. – Aš neatmetu galimybės mums patiems ir mumyse atverti vienintelę pasaulio realybę! Aš dabar tau kalbu apie pasirinkimą, nes juk egzistuoja kokie nors normalūs vertinimo kriterijai! Kokainas atima galimybę spręsti, suvokti skirtumus ir eliminuoja teisę vertinti visus kriterijus! Mes(!) liekame (!) beginkliai ir naivūs(!) – kaip kretinai(!) ir kelias(!) valandas(!) žavimės (!) dėme(!) staltiesėje(!) lyg didžiausia(!) pasaulio(!) grožybe(!), kad vėliau(!) smarkiai(!) suabejotume(!) nuostabiausio(!) pasaulio(!) tikslingumu! Bejėgiai(!) ir(!) įniršę(!) girdime(!) iš(!) tolo(!) pragarišką(!) kokaino(!) kikenimą(!) ir(!) pašaipą (!), viliojančią(!) mus(!) drauge(!)

su(!) juo(!) pasinerti(!) į(!) pragarišką(!) orgiją!!! To(!) nebus(!) – kad(!) padoriai(!) ir(!) mirtum(!) nuo(!) bromo(!) ar(!) kitos(!) išganingos(!) bjaurasties!!!

– Šaukėte mane, pone Ignacai? – klausiu staiga prabudęs su vis dar smilkstančia marihuanos prikimšta cigarete tarp pirštų.

– Šaukiau! – rėkia jis man gan piktokai. – Tai ar tu persigalvojai? Ar tu persigalvojai, išklausęs ištisą mano monografijos „Narkotikai" skyrių?! Kaip?!

– Pone Ignacai, geriau važiuojam...

– Važiuojam, – pritaria man jau draugiškiau ir paberia ant stalo baltų kokaino miltų. – Važiuojam. Į karą važiuojam, – uosto juos pro vamzdelį.

* * *

O maršalas sostinėje negaluoja – vis labiau ir labiau. Tiesą pasakius, silpsta, gęsta. Jeigu atvirai – merdėja. Užgriuvusi, nors ir lauktai, tačiau vis tiek netikėtai, Kaštonės mirtis galutinai palaužė ir taip jau silpną maršalo sveikatą. Jis palinko, susverdėjo... Natūralu – amžius, garbūs metai, kuriuos be išimčių maršalas pragyveno prasmingai. Graudu dabar į jį žiūrėti – ne visus pažįsta, pasakodamas savo šlovingą biografiją painioja datas etc. Paskutiniu metu jam vis atrodo, kad maršalas – basakojis piemenukas, kas rytą genantis į ganyklą galvijų bandą. Artimieji jam vis bando priminti, kad maršalas – bajoras, todėl niekada gyvenime nepiemenavęs. Deja. Jis vis gena ir gena... Todėl dažnai kambaryje, kuriame maršalas leidžia dienas, girdėti „ralio, ralio, karvutės, ralio". Aplinkiniai apsiprato su šiais maršalo šūksniais, tačiau vis tiek, kai išgirsta, begalinė neviltis juos užplūsta. Ir ašaros. Ogi dar taip neseniai maršalas jodinėjo ant Kaštonės balne... Dar taip neseniai negailėjo patarimų jaunimui, kuriam perdavė jaunos valstybės vairą... Dar taip neseniai...

– Ralio! Ralio! Ralio! – šaukia besisupantis Voltero krėsle maršalas, ir niekas nedrįsta jo nutildyti. – Raliooo!

Graudu žiūrėti į maršalą, kuriam kitą kartą atrodo, kad jis šienauja atkovotų žemių pievose. Liūdna girdėti jį traukiant nesuprantama kalba dainą, turbūt atklydusią iš pasąmonės ar vaikystės. Skausminga jį matyti – išsukinėti rankų sąnariai, net karščiausią vasaros dieną sustingusios į ledą pėdos, kurių nešildo nei vilnonės kojinės, nei lamos vilnos pledas, su kuriuo maršalas jau senokai nesiskiria. Maršalas jau seniai nieko neskaito, net laikraščių. Kai jam pranešė apie neįkainojamą karališkųjų palaikų radinį šventykloje, jis tik linktelėjo galva, prasižiojo, lyg norėdamas kažką pasakyti... ir užmigo. Kietai. Optimistiškai nusiteikę bandė žadinti, tačiau bergždžiai. Gaila. Skaudu. Nežmoniškai skaudu žiūrėti, kuo paverčia žmogų prasmingai nugyventi metai. Taip, paskutiniu metu maršalas daug snaudžia. Ne, miega. Taip giliai... Tačiau ir miegas jo jau kitas, nesigirdi žvalaus knarkimo, neleisdavusio užmigti ne tik artimiesiems, bet ir šalia gyvenantiems. Gilus ir kitas jau maršalo miegas. Jis – bauginantis. Dažnai artimieji prieina prie miegančio maršalo, pasilenkia ir klausosi, ar dar kvėpuoja. Kvėpuoja. Kvėpuoja dar maršalas. Kvėpuoja plaučių paviršiumi, tačiau taip tyliai, taip nepretenzingai, jog ne kartą buvo pagalvota, kad šis didysis vyras, įvaręs ne vienam baimės, jau užgeso.

– Ralio, ralio, ralio! – šaukia atsibudęs maršalas, o aplinkiniai liūsta, nes žino, kad ir šiandien prabudęs maršalas atsisakys vištienos sultinio, kuris toks būtinas jo silpstančioms jėgoms. – Ralio! Ralio, karvytės! – silpnu balsu bando padainuoti žmogus-legenda. – Ralio!!! – užkaukia ir nori dar labiau įsisupti krėsle, nes jam jau laikas skristi ir palikti šalia esančius. Artimieji ir maršalo aplinka laukia lemtingos akimirkos...

* * *

Kai išdžiūsta gomurys, kai gerklėje sausa it dykumoje, kai kokaino dulkės nosyje jau atlieka savo šventą pareigą – slopina intelektą ir nesukuria vaizduotėje naujų vertybių, vieniems gatvėje stovintis stulpas staiga jau kelia baimę ir juoką, pavydą ir pasitenkinimą; kėdė – neapykantą ir žiaurumo priepuolį, nes, nepaskelbusi karo, puola į ataką; sulaistyta dėmė ant staltiesės pranašauja naujo meno erą; lemputė primena Marsą, kviečiantį pasisupti ant jo sūpynių etc. Staiga atsiranda fantomai, drakonai, drambliai ir mamutai, mosuojantys į visas puses savo straublius ir neįtikimai dideles ausis, uodegas, lyties organus. Dažnas atidaro langą ir iššoka pro jį – išeina pasivaikščioti debesų kilimu, ant kurio ilsisi nesuskaičiuojama galybė machų, geišų, eunuchų, nindzių...

Aš girdžiu duslų varpo dūžį, skelbiantį pertraukos pabaigą, kviečiantį greičiau tuštinti stiklus ir paskubėti į kitą spektaklio veiksmą. Aš bandau gerti, tačiau neturiu rankų, neturiu taurės, neturiu burnos. Aš tarpsu šiltoje prieblandoje – bekūnis. Tik girdžiu. Paskutinis varpo gongas. Tyla bematėje erdvėje. Tyloje, kurioje pasigirsta aimanuojantis fagotas. Jis šaukiasi pagalbos, tačiau aš negaliu pakilti, todėl siunčiu jam varpelius, lėkštes, timpanus, tamburinus ir mano gerą pažįstamą – gongą, kuris užčiaupia fagoto gerklę, nes nuo vaikystės jaučia pastarajam antipatiją. Bet aimana nurimsta trumpam. Vos kelioms akimirkoms, kurių metu prieblanda tampa dar tirštesnė. Nežinia iš kur užklykia obojai, kuriems antrina nenuorama trombonas su valtorna, kuri turbūt net nesiteikė išlįsti iš savo urvo, kuriame visada slepiasi nuo ją medžiojančio klarneto. Taip, valtorna bijo klarneto, nes jis ja maitina savo godžius vaikus, kuriuos atsivedė vos prieš dieną. Obojai klykia, trombonas su valtorna jiems pritaria, nes tikisi ateityje gauti įvairiausių

privilegijų. Bet štai atskuba nenuorama fleita, kuri visada ieško nuotykių ir svajoja permiegoti su trombonu. Pastarasis jos bijo, vengia, todėl šalinasi. Trombonas nutyla ir pasislepia ten, kur niekaip jo negalės rasti paleistuvė fleita. Valtorna išsigąsta, todėl nutyla. O obojus, atsiradus retai progai, bando suvilioti fleitą, kurios, tiesą pasakius, vilioti net ir nereikia. Jie jau ketina mylėtis, tačiau nežinia iš kur atsiranda vienuolė tūba, kuri burba ir rodo aukštai iškeltą kryžių rankoje. Nelaimingi meilužiai sutrinka. Jie prašo smuikų, altų ir čelių pagalbos. Deja. Styginiai – visada niekingi išdavikai. Visada. Tačiau ir tarp jų yra padorių – koncertmeisteris kontrabosas prisėlina prie tūbos ir čiumpa ją į glėbį iš pasalų. Tūba muistosi, bando kovoti, tačiau kontrabosas ją parverčia ant nudžiūvusios arfos ir... Staiga pasirodo klarnetas. Jis stebi nepadorų prievartos aktą ir šaiposi. Valtornai taip pat įdomu, tačiau jos baimė didesnė už smalsumą. Styginiai kuždasi tarpusavyje ir aptaria kontraboso veiksmus. Vėl pasigirsta gongas. Dar kitas – kontrabosas pabaigė. Dabar visi instrumentai sveikina kontrabosą su laiminga pabaiga. Aleliuja! Aleliuja!!! – gieda... Kokaino poveikis silpsta.

* * *

Paskutinis veiksmas nieko gero nežada – smuikai graudina, kad nors gyvas į žemę lįsk, taip virpina jautriausias sielos stygas, kad ašaros pačios teka skruostais. Niekas nesigėdina ašarų. Net vyrai – karininkai. Visi, visi verkia. Vaizdas šiurpus: nieko neliko iš būto blizgesio, prabangos. Nieko. Tai verčia susimąstyti apie žemiškų gėrybių ir turtų laikinumą. Visi sėdintieji salėje apie tai mąsto. Mąsto ir klauso. Klauso ir mąsto. Taip, turtas, titulai yra niekas. O kas tada yra? Meilė. Meilė ir tik meilė, kuri yra amžina vertybė. Tik meilė gydo, tik

meilė guodžia, tik meilė palieka. Šlovė, pasisekimas, karjera etc. O smuikai virpina, tampo... Jautresni užsimerkia, nes bijo susidurti akis į akį su šiomis tiesomis. Uždanga kyla...

Siaubas! Iš tos gražuolės, kerėjusios ne vieną vyrišką, jaunuolį ir net nepilnametį, nieko neliko. Įsivaizduokite, nieko! Violeta, gulėdama lovoje, merdėja. Viena. Vienut vienutėlė. Be meilės, be paguodos, be artimo rankos. Ji jau beveik nesikelia iš lovos – tik būtinybės verčiama – į tualetą, kuriame šalta. Džiova ir dvasinės kančios ją galutinai pakirto. Violeta kosti, spjaudo kraujais. Ar ne metaforiška: spjaudyti kraujais Violetai, kuri tiek daug išsiurbė kraujo iš kitų! Bjauri kurtizanė. Ne, dabar ji jau kita. Visai kita moteris. Moteris, supratusi meilės kainą ir pasiryžusi jos vardan aukotis. Kokia slogi nuotaika! Baisu! Atrodo, kad stipria banga ji plūstelėjo į salę, per kurią perbėgo šiurpas. Graudu žiūrėti į Violetą. Graudu, nors mirk iš gailesčio. Taip graudu...

Ji gęsta. Gęsta kaip sužibusi danguje žvaigždelė – įsiplieskusi, nušvitusi ir... Nors visada paslaugus ir draugiškas daktaras ją guodžia, bet Violeta ne tokia naivi ir kvaila, ji žino, kad nenumaldomai artėja pabaiga. Poryt? Rytoj? O gal – šiandien? Violeta skuba, jos siela kupina atjautos kenčiantiems, todėl ji, nors tokia jau silpna ir nelabai ką suvokianti, įsako išdalyti turto trupinius vargšams. Dieve, kokia ji gera prieš mirtį! Kokia ji gera moteris! Violeta...

O Alfredas jau sugrįžo... Sugrįžo Alfredas! Alfredas viską sužinojo iš tėvo apie Violetą. Viską. Jis atskuba pas ją – mirštančią. Jis jau čia. Jie drauge. Jie niekada nesiskirs. Jie... Laimė!.. Laimė taip arti, ji tokia pasiekiama, ji čia. Ne, Violeta nenori mirti – vis graudina ir graudina smuikai. Ji neturi mirti! Taip negali būti! Alfredas spaudžia Violetą savo glėbyje – jis ją myli, jis ją visada mylėjo

ir mylės amžinai. Kaip ir ji jį. Kaip ir Violeta Alfredą. O ir tėtis Žermonas sutinka, kad jie susituoktų. Jis sutinka. Nors ir per vėlai. Gęsta žvaigždutė Violeta Alfredo glėbyje, gęsta... Ir miršta ant jo rankų. Numiršta. Kaip dabar gyvens Alfredas?.. Salė rauda. Salė patvinsta ašaromis.

– Ir man taip buvo, – sako apsiašarojusi Berta. – Lygiai taip pat... Jis – karalius – laikė mane savo glėbyje, kai aš...

– Tau dar viskas, Barbora, prieš akis – visas gyvenimas, – guodžia Bertą taip pat verkiantys pulkininkai, nerandantys jėgų atsistoti ir palikti teatro salę.

* * *

Prie klausyklos spūstis. Kažkodėl būtent šiandien visi sumąstė išpažinti nuodėmes. Atrodo, kad visas miestas čia susigrūdo. O klausykla tik viena. Tik viena ausis dešimtims, šimtams, tūkstančiams prasižengėlių, drįstančių nedorai gyventi, galvoti, kalbėti. Galima būtų klausyti išpažinčių ir abiem ausim vienu metu, tačiau, atrodo, kad taip negalima – uždrausta. Gaila, nes tada susitaupytų laikas. O brangaus laiko niekas netaupo, todėl eilė prie klausyklos juda labai lėtai. Gal net pernelyg lėtai. Ypač užsibūna vyresnio amžiaus moterys ir vyriškiai, kurie, iš išvaizdos sprendžiant, kojas iš namų kelia tik tam, kad ateitų į bažnyčią. Tad kyla natūralus jaunesniems prasižengėliams klausimas, kokios gali būti jų nuodėmės? Panašūs klausimai visada užplūsta Rochą, kuris jau kuris laikas kantriai lūkuriuoja, nes neramu, oi, kaip neramu jam ant širdies. Jis laukia savo eilės ir piktu žvilgsniu palydi ilgiau užsiklūpėjusį prie klausyklos. Rochas supranta, kad turėtų būti atlaidesnis dvasios invalidams, tačiau jam pristinga valios kovoti su vis galingiau ir galingiau į jo sielą atplūstančiais neapykantos jausmais. Ilgainiui, stovėdamas eilėje prie išpa-

žinties, Rochas ima nekęsti viso to, kas sena, nenauja, nemodernu. Jį jau kelias akimirkas nervina ir pati bažnyčia. „Sušiktas barokas", – taip Rochas įvardija aplinką, kurioje jam tenka žudyti brangų laiką. ...O seniai vis dar neišsikalba, vis dar porina apie ne vietoje padėtą šaukštą, sukėlusį pyktį, nevalytą užpakalį ar norėtą sukelti barnį. Rochas siunta. Laukdamas išpažinties jis puoselėja planus iššžudyti visus pasaulio senius, sudeginti jų palaikus ir paleisti pavėjui. Rochas toks įsiutęs, kad net nesuvokia, jog panašios mintys gramzdina jį, ramų žmogų, į nuodėmę, kuri vėliau – Paskutiniojo Teismo metu – gali gerokai pakenkti jo nepriekaištingai reputacijai. Paštininkas Rochas nieko su savimi negali padaryti. Nieko. Dabar jis puoselėja planus apie sieros rūgštį, totalines egzekucijas, koncentracijos stovyklas, kuriose galima būtų marinti badu visus, kuriems jau per šešiasdešimt. ...O skarota senė vis dar klūpi, vis dar pasakoja... Rochas jau nori ją jėga nutempti nuo klausyklos, tačiau susivaldo. Susivaldo, ir taip keliom savaitėm, užgniaužęs pyktį, sutrumpina sau gyvenimą. Taip, jis galėjo ateiti kitu metu, galėjo iš anksto susitarti su nuodėmklausiu, su kuriuo jie lanko tą pačią Švaros ložę. Galėjo... Galėjo pas kolegą užsukti rytoj, vakar etc. Atrodo, kad senė pajudėjo. Sunkiai ji kyla. Ne, Rochas nepadės jai atsikelti, tegu žino, kaip nebranginti svetimo laiko, gyvenimo.

– Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios...

– Gerai, gerai, – pertraukia Rochą, kai jis jau klūpi prie klausyklos, nuodėmklausys, – nereikia, kolega, tų formalumų.

– Paskutinį kartą išpažinties buvau...

– Bičiuli, aš puikiai viską atsimenu. Atsimenu ir kada, ir kaip tu ten buvai, ir net su kuo buvai. Atsimenu.

– Buvau...

– Užteks tų įžangų, – susierzina klebonas. – Klok, kas ten tau negerai, nes man jau galva spengia nuo tų pražangų, – skubina Rochą.

– Aš...

– Tu nemikčiok, o greitai pasakok, nes, pats matei, kas už tavo nugaros vyksta, – aš iki vidurnakčio nespėsiu.

– Geidžiau labai, kunige.

– Ko geidei?

– Baisu prisipažinti. Bijau, kad neišdrįsiu...

– Tu man nesuk galvos, o sakyk.

– Aš geidžiau Karalienės.

– Karalienės?

– Na, ne visai Karalienės, bet jau beveik Karalienės, su kuria po pučiamųjų orkestro koncerto... kaip ir... ant kalno... prie kryžių...

– Ar dar kas nors žino apie tai? – smalsauja nuodėmklausys.

– Kad aš...

– Vaike, kas gi tos Karalienės, tiesą pasakius, nėra geidęs? Geidė jos ir vienas, ir kitas, ir... Ji atsidavė tau?

– Aš pabūgau.

– Bet geidei.

– Kaip velnias geidžiau. Supratau, kad negalima jos geisti, kad kitam ji pažadėta, bet geidžiau, siaubingai geidžiau.

– Ar matė kas? Ar matė jos giminės? Ar...

– Atrodo, kad nematė. Bet akys mano buvo aptemusios – tamsa, vien geismo tamsa. Jei kas nors sužinos... Sunku man, kunige, sunku, kad taip nedorai galėjau pasielgti. Nors nepasielgiau.

– Ar gyreisi dar kam nors, kad jos geidei?

– Niekam. Tik jums. Tik jums vienam, po tiek laiko... Tiek laiko akmenį ant širdies nešiojau. O dabar prisipažinau – palengvėjo, kaip ranka nuėmė, – prieš

vestuves norėjau prisipažinti, kol Karalius iš sostinės dar neatvyko.

– Broliams nesakei?

– Tylėjau. Bijojau. Nedrįsau į akis Mariai P. pažiūrėti, taip sarmata buvo.

– O ji?

– Ji nesuteikė daugiau progos jos geisti. Tik vieną kartą apkvaitęs buvau, o ir saulė spigino, dulkės, purvas.

– Tai tik dėl to tu man čia dabar galvą suki?

– Dėl to, dėl to, kunige. Aš noriu būti švarus ir tyras prieš permainas, nes nežinia, kas gali atsitikti. Aš noriu apsivalyti, išpažinti, kad būčiau doras, toks doras, koks ir esu.

– Du „Tėve mūsų", tris „Sveika Marija" ir savaitę mėsos nevalgyti.

Pasigirsta lauktas pastuksenimas į medieną. Rochas atsikelia ir eina – šventas. Jam lengva, kad be nuodėmės naštos galės pradėti naują gyvenimą. Taip gera...

* * *

Geležinkelio stotyje sujudimas. Ant purvino perono blaškosi žmonės. Vieni bėga į vieną, kiti – į kitą pusę, nes pranešta, kad turėjęs atvykti į pirmą kelią iš sostinės traukinys atvyks į septintą, mat miesto prieigose įvyko baisi avarija. Tenka viską keisti. Pasitinkantieji, neišgirdę informacijos, vis dar lūkuriuoja pirmajame perone ir taip trukdo kitiems patekti į reikiamą. Tai kelia dar didesnę sumaištį. Ogi buvo jau viskas paruošta... Pirmajame perone jau buvo išrikiuota garbės sargybos kuopa, pasiruošusi su kardais atlikti šventinę sveikinimo programą, kuri turėjo trukti ketvirtį valandos. Kariai net kardus jau buvo išsitraukę iš makščių ir laukė signalo, kad išblizginti kardai galėtų leistis į svaiginantį mirties kilpų ir piruetų skrydį. Deja. Šventiškai spindin-

tis kavalerijos pulko pučiamųjų orkestras taip pat nepatenkintas, nes dabar tenka tempti instrumentus į kitą vietą, vėl seilėmis vilgyti lūpas, laižyti jas, kad galima būtų kuo tiksliau ir tobuliau išpūsti iškilmingus sveikinimo garsus. Tautiniais drabužiais aprėdytos merginos su duona ir degtinės stiklinėmis neką mažiau suirzusios ir keikia visas geležinkelio tarnybas, kurios galėjo ir anksčiau pranešti apie grafiko pasikeitimus. Gerai dar tai, kad traukinys vėluoja. Ačiū Dievui, kad nelyja, nes septintojo kelio nedengia stogelis. Visa laimė, kad... Ne, taip negalima su žmonėmis elgtis – traukinys vis dėlto atvyks į pirmąjį kelią(!). Jis jau atvyksta, matosi garvežys... Minia iš septintojo kelio metasi į pirmąjį, stumdosi, tautiškai papuošta sutinkančioji vos neišpila degtinės, vos vos nenumeta duonos į purvą, kažkas kažkam kažką įremia į nugarą, kažkas suklumpa, kažkas apalpsta spūstyje, kažkas keikiasi, kažkas prisiekia atkeršyti geležinkelio stoties viršininkui ir visai šalies transporto tarnybai, kažkas nusispjauna ir apspjauna tokį pat apsiseilėjusį... Kai garvežys sustoja pirmajame kelyje, nekantrus kavalerijos pulko pučiamųjų orkestro vadovas pakelia ranką ir duoda signalą – pasigirsta džiaugsmingai kurtinantis sveikinimo maršas, kuris galutinai apsuka ir taip jau susisukusias galvas. Chaotiškai, nes nebuvo galimybių ir laiko, sustojusi perone garbės sargybos kuopa, kurią iš visų pusių supa pasitinkantieji, stoja į nelygią kovą su oru – pavieniui, individualiai ir nesinchroniškai mosuoja kardais, kurie ne juokais kelia grėsmę gyvybėms. Tautiniais drabužiais papuoštos merginos su duona, druska ir degtine blaškosi nuo vieno vagono prie kito, ieškodamos ir nerasdamos, ką pasitikti. Jos jau užduso, o jų akyse – desperacija ir sumaištis, nes iš vagonų lipa visi, bet tik ne tie, kuriuos įsakyta(!) pasitikti ir pasveikinti atvykus. Berta su gėlių puokšte rankose liūsta.

– Nejau jie neatvyko?.. – klausia uždususio Varškėčio, kuris, nepraradęs vilties, dar klausinėja atvykusiųjų, ar nematė jie dviejų išvaizdžių vyrų: kilmingo ir dailininko. Ne, niekas jų nematė. O orkestras sveikina, o merginos vaikštinėja su duona ir druska ant padėklo susierzinusioje minioje, tiesa, jau be degtinės, nes per sumaištį atsirado ne vienas, užsigeidęs ja pasivaišinti. Regis, kad jie atvyks kitu traukiniu. Kutrovskis iš pykčio išsišiepia.

* * *

– Štai čia gali apie mane pasiskaityti „Farmacijos žiniose", – pakiša man staiga kažkokį popierių maestro Ignacas, kai kokaino poveikis jau beveik išblėsęs, bet aš vis dar nesuvokiu, kur esu ir kas čia vyksta.

– Bet aš... – bandau intuityviai atsisakyti, nes dar liejasi, liejasi viskas, o ir erdvė, daiktai kažkokie susitraukę, netikslūs ir vis baugūs...

– Tik įsivaizduok, dar vaikystėje svajojau apie vaistininko profesiją, o dabar apie mane rašo net „Farmacijos žinios"! Ar tu pažįsti profesorių Mušynskį? – primygtinai ir liguistai žvaliai bruka man žurnalą Ignacas.

– Tu turėtum jį žinoti, nes jis garsus tavo mieste. Pažįsti tą profesorių?

– Ne, nepažįstu nė vieno profesoriaus. Pažįstu kelis kunigus, pulkininkus, kapralus, – sakau jam, o jis jau nebelaukia atsakymo ir nekantriai maišo marihuaną su tabaku, nes iš nuleistų į mišinį akių matyti, kad po kokaino labai nori atsigaivinti. Jam marihuana – lyg alaus butelis pagirioms.

– Jis nesupranta humoro, – nežiūrėdamas į mane ir toliau kimšdamas marihuaną į gilzę, porina Ignacas. – Jis – universiteto farmakologijos profesorius – cituoja mane savo straipsnyje „Pranašingi augalai ir naujas au-

galinis narkotikas peyotlas". Tai, žinoma, glosto mano savimeilę. Bet jis visiškai nesupranta humoro! Jis ištisai cituoja mane, o vėliau priekaištauja. Mano kokaino poveikio aprašymas yra geras. Jis tobulas, todėl man nesuprantami jo priekaištai, nes aš savo aprašyme pateikiu ir blogus padarinius, kurie ne vieną turėtų atbaidyti nuo „baltosios veidmainystės". Ar ne taip?

– Taip, – sutinku su Ignacu. – Ir mane atbaidė.

– Bet tu neskaitei nė vienos mano knygos!

– Dabar man atrodo, kad jas visas skaičiau. Visas, pone Ignacai.

– Tau taip atrodo?

– Taip, – sakau nedvejodamas, nes jaučiu, kad kokainas „pramušė" mano galvoje kažkokį kanalą, kuris leidžia naudotis man iki tol nežinoma ir labai slapta informacija.

– Kokiais žodžiais baigiasi „Pavasario atsisveikinimas"?

Aš net nedvejoju, ir iš mano burnos pasipila tekstas:

– *A jednak dobrze jest, wszystko jest dobrze. Co? – może nie? Dobrze jest, psiakrew, a kto powie, że nie, to go w mordę!* – išpilu maestro Ignacui jo 1926 metais parašytus žodžius.

– Visiškai teisingai: *to go w mordę!*

– Pone Ignacai, – bandau kreiptis į menininką kuo pagarbiau, – mes turėtume vykti. Man įsakyta jus pristatyti...

– Nesąmonė! – pasipiktina ponas Ignacas. – Mes gi jau seniai vietoje! Apsidairyk!

Ir išties. Išties mes klūpome prie Vartų Motinos atvaizdo, o kunigas netrukus mums duos komuniją. Jis tiesia į mane ranką...

– Amen, – nesusimąstydamas sakau, kai baltas Dievo kūnas jau mano burnoje.

* * *

Elitiniame kavalerijos pulko štabe jau senokai tvyro slogi nuotaika. Jos nepraskaidrina net simpatingieji paukšteliai, kurie tupi ant palangės, barbena savo snapeliais į stiklą ir taip maldauja iš *homo sapiens* lesalo. Visada, būdavo, *homo sapiens* karininkai džiaugsmingai, su atlaidžia šypsena atverdavo langus ir pažerdavo kruopų sparnuočiams, kurių kasdien gausiai likdavo nuo nelabai skanių, tačiau sočių ir maistingų karininkų pietų. Dabar viskas pasikeitė. Viskas pasikeitė akimirksniu. Niūru. Liūdna. Skaudu. Beprasmiška atrodo sugrįžus į pulką... Beprasmiška... Jokių perspektyvų... Visada jautrus kito nelaimei pulkininkas Kutrovskis net baudėsi išsitraukti vardinį šaunamąjį ginklą ir praretinti suskridusių paukščių populiaciją. Jis jau taikėsi nuspausti gaiduką. Ir būtų nuspaudęs. Visa laimė, kad šalia stovėjęs pulkininkas Varškėtis neprarado savitvardos ir neužmiršo karininko garbės kodekso – sudraudė įniršusį pulko vadą, paaiškinęs, kad paukšteliai yra nekalti, jie tik nori palesti, jie išalkę, todėl neleistina asmeninių nesėkmių sieti su niekuo dėtais gyvūnais, juolab kad dar ne viskas prarasta, todėl neverta taip purkštauti ir karščiuotis. Atrodo, kad pulkininkas Kutrovskis suprato savo klaidą. Žinoma, kad suprato, nes atsiprašė pulkininko Varškėčio ir meldė apie įvykusį incidentą nepranešti vyresnybei, kad nepasklistų bereikalingos kalbos, galinčios pakenkti jo karjerai. Bet pulkininkas Varškėtis priminė, kad jo nereikia atsiprašinėti, tegu jis atsiprašo gamtos, kurioje ir slypi visa pasaulio išmintis bei atsakymai į būties keliamus egzistencinius klausimus, kuriuos dera spręsti kolegialiai, o ne tokiu nevykusiu būdu. Visa tai jis pasakė labai susijaudinęs, nes, tiesą pasakius, pulkininko Varškėčio nuotaika taip pat pesimistinė, tačiau jis, kaip visada panašiomis akimirkomis,

guodžia save išmintingais stoiko Marko Aurelijaus žodžiais: „Jeigu dievai galvojo apie mane ir nusprendė, kas turi man atsitikti, tai jie gerai nusprendė, nes sunku įsivaizduoti dievą, kuris nesugebėtų gerai nuspręsti. Kodėl gi jie turėjo norėti man blogo? Kokia iš to nauda jiems arba visumai, kuria jie labiausiai rūpinasi? O jeigu jie negalvojo apie mane asmeniškai, tai tikrai galvojo apie visą pasaulį, todėl aš turiu džiaugsmingai priimti, kas man skirta, ir būti patenkintas tuo, nes tai susiję su visumos tvarka. Bet jeigu jie iš viso apie nieką negalvojo..." Beje, po įvykusio su paukščiais incidento pulkininkas Kutrovskis taip pat bando save raminti, todėl žiūri pro langą į kareivines, išvietei skirtą, tačiau taip ir neišnaudotą plotą, išrikiuotus aikštėje žirgus ir šalia jų stovinčius bebaimius kavaleristus, kurie vis nekantriau ir nekantriau žvilgčioja kavalerijos pulko štabo pusėn, mat jau valandą laukia paskirstymo ir užduočių. Pulkininkas Kutrovskis it kilnus paukštis nuo kalno viršūnės žvelgia į jam priklausančius plotus ir stebi, ar neatsiras jo akiratyje kokia nors auka, kurią galėtų apšaukti, aprėkti ir pažeminti, nes taip jam liūdna, taip negera širdyje, taip atrodo viskas beprasmiška ir tuščia šiame gyvenime – nevilties bedugnėje.

* * *

– Aš ketinu tuoj pat vykdyti man pavestą užduotį, – plačiai atvėręs pulko vado kabineto duris staiga pareiškia maestro Ignacas.

Aš, įėjęs į kabinetą paskui Ignacą, matau, kad pulkininkai suglumsta ir netenka žado. Jie gaudo, lyg išmesti į krantą karpiai, orą ir nieko negali pasakyti.

– Aš gavau iš jūsų pasiuntinio visas instrukcijas, todėl noriu kuo greičiau imtis darbo, – tęsia toliau maestro Ignacas. – Tai labai sunki, bet kilni užduotis, todėl aš,

kaip karininkas, ją pasižadu įvykdyti laiku ir vietoje. Ne, kelionė manęs visai nenuvargino...

– Malonėkite prisistatyti, kaip dera kariškiui! – staiga atsitokėjęs užbaubia Kutrovskis.

– Kaip? – pasiteirauja maestro Ignacas.

– Kaip dera kavaleristui, – ne mažiau piktai paaiškina pulkininkas Varškėtis.

– O kaip dera kavaleristui? – nieko nesupranta Ignacas. – Aš gi tarnavau artilerijoje...

– Kavaleristai, – įsiterpiu aš, nes matau, kad neverta tikrinti pulkininkų kantrybės ilgaamžiškumo, – prieš atidarydami duris, pasibeldžia.

– Na... – nenustemba maestro Ignacas.

– Tada iš už durų išgirsta vyresniojo „taip". Po šio žodelio atveria duris, uždaro jas paskui save, atiduoda pagarbą, jei yra su uniformine kepure, ir klausia: „Ar galima įeiti?" – „Galima", pasako vyresnysis karininkas. Tada įėjęs toliau prašo: „Leiskite į jus kreiptis". Vyresnysis taria: „Leidžiu". Ir tik tada jau galima pasakoti apie savo ketinimus.

– Visiškai teisingai, – pritaria man pulkininkas Varškėtis.

– Malonėkite, – rodo į duris pulkininkas Kutrovskis maestro Ignacui.

– Aš? – nelabai supranta menininkas.

– Taip, taip.

Pulkininkas Kutrovskis dar kartą parodo, kad Ignacas išeitų, uždarytų paskui save duris ir tik tada įeitų kaip ir dera žemesniojo laipsnio kariui. Aš jau žengiu paskui jį, tačiau pulkininkas Varškėtis man primena, kad esu degraduotas civilis, todėl man nereikia dalyvauti šiame rituale. Aš lieku kabinete.

Kai durys užsidaro, pasigirsta kumščio smūgiai į duris: pirmas, antras, trečias...

– Taip!!! – rėkia pulkininkas Kutrovskis, tačiau smūgiai nesiliauja. – Taip! – šaukia jis.

– Gal jis neprigirdi, – ima abejoti pulkininkas Varškėtis. – Eik, pasakyk jam, – siunčia mane už durų.

Aš atidarau duris ir sakau maestro Ignacui:

– Taip.

– Kas „taip"? – nesupranta jis manęs.

– Taip, – dar kartą kartoju.

– Tai ar galima jau įeiti? – klausia manęs gerokai suglumęs.

– Taip, – nedaugžodžiauju.

– Ketinu imtis darbo, – įėjęs raportuoja maestro Ignacas. Visai be reikalo sumuša kulnais ir atiduoda pagarbą, nors jo galvos nedengia apdangalas.

– Jūs turėjote paklausti: „Ar galima įeiti?" – sufleruoja pulkininkas Varškėtis.

– Kad man jau Maria P. leido...

– Ne Maria P. čia kol kas vadovauja! – įniršta pulkininkas Kutrovskis. – Aš! Aš čia vyriausiasis!!! Pakartot!

Maestro Ignacas vėl priverstas eiti už durų. Vėl jis tranko duris, vėl man jam tenka priminti, kad jau galima įeiti.

– Leiskite į jus kreiptis, – sako pulkininkui Varškėčiui.

– Ne, taip neteisinga, – nutraukia jį pulkininkas Varškėtis. – Mano pareigos yra žemesnės, todėl jei norite į mane kreiptis, reikia paprašyti leidimo pulkininko Kutrovskio, kuris yra mūsų pulko vadas, nes aš – tik štabo viršininkas.

– Iš kur man žinoti, kas čia vadas, kas čia viršininkas, – jau ima nervintis maestro Ignacas. – Leiskite kreiptis! – užrėkia jis.

– Pagarbos neatidavėte.

– Atidavė jis tą pagarbą.

– Tai galiu aš kreiptis ar negaliu? – nerimsta maestro.

– Jau galite, – leidžia jam pulkininkas Kutrovskis. – Likite savo vietoje.

– Kaip sakėte?.. Neprigirdžiu – kontūzija, – bando pasiaiškinti maestro Ignacas, jau baudęsis atsisėsti ant pirmos pasitaikiusios kėdės kabinete.

– Kur jūs buvote? – piktai klausia Ignaco Kutrovskis.

– Mes skridome.

– Skridote?..

– Skridome, pone pulkininke, – įsiterpiu aš, norėdamas plačiau paaiškinti mūsų pavėlavimo ir neatvykimo traukiniu priežastis.

– Civili, – sudraudžia mane pulkininkas Varškėtis, – pačiam žodžio dar niekas nedavė.

– Mes skridome lėktuvu, – išdidžiai pareiškia maestro Ignacas ir parodo rankomis išskėstus nestabiliai skriejančio lėktuvo sparnus, kuriais entuziastingai mosuoja.

– Mes jūsų laukėme...

– Aš ketinu tuoj pat imtis darbo, – nerimsta Ignacas ir jau traukia iš kišenės pieštukus, teptukus ir pakabintą ant virvelės trintuką.

– O čia dabar kas? – nustemba pulkininkas Varškėtis ir rodo pirštu į pakaruoklį trintuką.

– Kur modelis? – klausia nesiteikęs paaiškinti dailininkas.

– Kas čia dabar?! – neatstoja nuo menininko pulkininkas Varškėtis ir įtariai žiūri į pririštą prie kitelio sagos virvelę, kurios kitame gale tabaluoja aprištas trintukas.

– Čia? – nieko vėl nesupranta Ignacas. – Trintukas – darbo priemonė.

– Kodėl jis pakartas?! – įsižeidžia jautrus pulkininkas Kutrovskis, kuris jau seniai pamiršo, kad ketino iš pistoleto pašaudyti į paukščiukus.

– Suprantate...

– Malonėkite glausčiau, – atseit kategoriškai įsako kavalerijos pulko vadas.

– Dėl labai paprastos ir, pavadinsiu, elementarios priežasties, – pradeda aiškinti maestro Ignacas ir paima pirštais trintuką į ranką, kurioje jau glaudžiasi keli pieštukai ir teptukai. – Kūrybos aktas – tai nirvana, meditacija, susikaupimas, polėkis ir nuosmukis. Kai dailininkas dirba, jis užsimiršta. Dailininkas gali piešti ir kurti valandų valandas, pamiršti dieną ir naktį, alkį ir troškulį, gali net neiti ištisomis paromis į tualetą. O kai dailininkas dirba, jo rankoje ar rankose yra jo darbo priemonės – pieštukai, teptukai, špachteliai ir taip toliau. Jūs manęs dabar galėtumėte paklausti, kuo čia dėtas trintukas(?). Trintukas... Niekam ne paslaptis, kad trintukas yra ne mažiau svarbi priemonė nei pieštukas. Jis koreguoja klaidas, todėl priverčia darbą tapti harmoningu ir tobulu. Bet kodėl virvelė? – paklausite jūs. Ir aš atsakysiu: virvelė be trintuko kaip pieštukas be grafito. Kodėl? – paklausite jūs. Todėl, atsakysiu... Ilgai laikant pieštukus ir trintukus rankoje, bemiegėmis naktimis dirbant prie piešinio, net nepastebi, kaip netenki daug vandenų – prakaituoja kūnas, pažastys, pėdos, delnai. Stop: delnai. Tai štai, kiekvieno dailininko piešėjo delnai prakaituoja, tiesa, vieniems – mažiau, kitiems – daugiau. Tačiau jie prakaituoja. O prakaituodami drėkina dailininko darbo priemones. Pieštukams, žinoma, tai nė motais, nes grafitą saugo storas medienos šarvas, tačiau trintukams... Laikomi rankoje trintukai sudrėksta ir pasidengia, kaip mes, dailininkai, vadiname, rasele. Ši raselė, ilgai laikius trintuką rankoje, eliminuoja pagrindinę trintuko funkciją – švariai trinti. O toks drėgnas trintukas, jūs gerai suprantate, dailininkui nereikalingas. Bet ką daryti? Kaip ilgai dirbant, pamiršus aplinkui egzistuojantį pasaulį, išsaugoti trintuko funkciją ir turėti šalia

savęs jį tokį, koks jis buvo sukurtas – nedrėgnas? Jūs pasakysite, kad galima laikyti jį ant stalo ar ant molberto skersinio. Taip, galima. Tačiau trintukai turi bjaurią savybę slėptis, nes niekas gi nenori būti sutrintas šioje žemėje. Kai jo staiga prireikia, niekur nerasi. Dėl šios priežasties dažnai nukenčia kuriamo kūrinio kokybė, mat kitas menininkas, neradęs trintuko, nusispjauna ir palieka piešinyje neleistiną klaidą. O jeigu piešinį, laikius rankoje, trini drėgnu trintuku, ant balto popieriaus lieka purvo dėmės, kurios darbui jokio grožio nesuteikia. Štai dėl šių pagrindinių priežasčių ir buvo sugalvota virvelė, kuria parišamas nenuorama trintukas. Jis kabo visada greta, todėl niekur negali pasislėpti, o prireikus yra greitai ir nesunkiai pasiekiamas, be to – sausas ir išsaugojęs funkciją švariai trinti. Todėl mes, dailininkai, visada pakabiname prie savęs trintukus ir taip dirbame ištisomis paromis nebijodami, kad kūrybos aktą gali pertraukti kokios nors techninės kliūtys. Be to, jei jau pradėjome kalbėti apie trintuką, turiu pasakyti, kad pastarasis turi kaboti šiek tiek žemiau menininko juosmens. Tada jis ranka yra lengvai pasiekiamas. Kiti mėgsta kabinti prie kelio, kad, ilgai stovėjęs prie kūrinio, gautų progą pasilenkti ir tokiu būdu pasimankštinti. Tačiau aš nesu šio kabinimo stiliaus šalininkas, todėl mano trintukas visada kabo ten, kur ir reikia – kelnių kišenės lygyje. Kitą kartą net nemąstai ir...

– Užteks, – pertraukia pulkininkas Kutrovskis. – Aišku.

– Bet tų trintukų taip pat įvairiausių pasitaiko, – negirdi karininko įsijautęs maestro Ignacas. – Vieni būna minkšti, kiti kieti. Yra tokių, kurie mėgsta pažeisti popieriaus paviršių ir ištrina negailestingas skyles, kurios menkina kūrinio vertę ir primena sušaudyto kario milinę ar kitelį, kurių niekas iš gyvųjų nenori nešioti. Taip, žinoma, daug kas priklauso ir nuo popieriaus. Jeigu po-

pierius yra kokybiškas, tai gali trinti piešinį kad ir su rašalą trinančiu pieštuku. Popierius...

– Gana!!! – tildo pulkininkas Kutrovskis. – Gana jau!

– Tai aš galiu imtis darbo? – atsibunda iš monologo maestro Ignacas. – Kur mano modelis?

– Štai čia mūsų Kaštonė, – pagarbiai rodo į kabančią ant sienos monumentalią kumelės nuotrauką pulkininkas Varškėtis.

– Ji, – pritaria kolegai pulko vadas ir susimąsto. – Ji... Tokia ji... Pageidaučiau, kad nuotrauką man grąžintumėte.

– Kokią nuotrauką? – nustemba maestro Ignacas.

– Iš kurios kursite paminklą.

– Aš nedirbu iš nuotraukų! – pasipiktina Ignacas. – Aš dirbu tik iš natūros! Tik betarpiškai bendraudamas su modeliu galiu kažką reikšminga sukurti, – siunta dailininkas. – Kokios čia dar gali būti nuotraukos! Kontrakte apie tai nebuvo užsiminta! Aš atsisakau tokiomis sąlygomis kurti!

– Šiomis karo lauko sąlygomis jūs turite paklusti įsakymui, – informuoja pulkininkas Varškėtis. – Be to, mes dar turime Kaštonės jaunystės nuotraukų, fotografijų iš jos paskutinės kelionės ir tokių, kur ji sostinėje guli karste pašarvota.

– Aš kartojau ir galiu dar kartą pakartoti: nedirbu aš iš nuotraukų, – kategoriškai informuoja Ignacas ir susijaudinęs ištraukia suktinę su marihuana.

– Čia nerūkoma! – šaukdamas perspėja pulkininkas Varškėtis.

– Aš iš nuotraukų nedirbsiu! – kartoja savo nuostatą dailininkas Ignacas. – Aš turiu žinoti tikslias proporcijas, įsigilinti ir pažinti norimo pavaizduoti asmens charakterį, jo įpročius!

– Nerūkoma čia, – primygtinai primena štabo vadas, tačiau jau vėlu, nes Ignacas užtraukė ir įkvėpė.

– Mes galime jus atiduoti karo lauko teismui, – gąsdina pulkininkas Kutrovskis. – Pakvieskite sargybą!

– Gal galime rasti kokią nors išeitį, – įsiterpiu aš. – Kompromisą.

– Aš nedirbsiu iš nuotraukų, – jau ne taip kategoriškai sako maestro. – Nedirbsiu, ir tiek, – išpučia dūmą.

– Kokie čia dar gali būti kompromisai, – neatlyžta kavalerijos pulko vadas. – Įsakymas turi būti vykdomas!

– Paminklą kurti iš nuotraukos! – piktinasi Ignacas ir vėl giliai įtraukia.

– Kokia čia smarvė? – uosto orą pulkininkas Varškėtis. – Kodėl čia taip smirda?

– Ponai, nusiraminkite, – bandau gelbėti padėtį, nes nenoriu, kad maestro Ignacą sušaudytų. – Turi gi būti kokia nors išeitis. Ji visada yra.

– Nėra jokios išeities. Nėra išeities, – kartoja maestro.

– Kur mes jums gausime Kaštonę, jei ji palaidota! Iš nuotraukų, tik iš nuotraukų.

– O kur ji palaidota? – susidomi maestro Ignacas.

– Nejau nežinote? Ką, nieko negirdėjote?

– Nieko. Aš visą laiką dirbau. Dirbau ir dirbau... O po to – dar tas karas...

– Čia ji palaidota. Čia, sakiau gi jums. Nejau neatsimenate – miesto panteone, – bandau priminti dailininkui.

– Kodėl palaidota? – stebisi.

– Todėl, kad ji mirė, – susierzinęs aiškina pulkininkas Kutrovskis. – Mirė mūsų Kaštonė. Mirė... – jau graudinasi, pažvelgęs į jos kabantį atvaizdą.

– O kodėl ji mirė? – klausia maestro.

– Silpna jau buvo... nugydė niekšai – mėsininkai, – negali pamiršti nuoskaudos kavalerijos pulko štabo viršininkas.

– Bet kūnas yra?

– Palaidotas... Gražiai ją palaidojome – orkestras, kalbos, gėlės, eisena per miestą, – grimzta į malonius prisiminimus pulkininkas Kutrovskis.

– Jei norite paminklo, teks kūną iškasti.

– Ką?! – pasibaisi šventvagiška Ignaco mintimi pulkininkai.

– Taip. Teks ekshumuoti. Aš gi turiu matyti priešais save norimą pavaizduoti modelį, – aiškina maestro nustebusiems karininkams. – Matydamas priešais akis ją, jos kūno proporcijas, aš galiu ryžtis darbui. Tik tokiu būdu. Iš nuotraukų – niekada. Niekada iš nuotraukų nedirbau ir nedirbsiu, – taria paskutinį žodį šiuo klausimu Ignacas ir vėl užsitraukia marihuanos.

– Betgi tai šventvagystė – makabriškas poelgis, – susiima už galvos jautrusis pulkininkas Kutrovskis. – Siaubas!..

– Kaip sau norite, – abejingai kalba maestro Ignacas. – Iškaskite man kūną, pastatykite priešais mane ir po kelių dienų turėsite paminklą.

– Dieve! Dieve Dieve... – suneria maldai rankas pulkininkas Varškėtis.

* * *

Dėl Kaštonės ekshumacijos buvo tartasi ne valandą ir ne dvi. Skubos tvarka teko pakviesti į kavalerijos pulko štabą ne tik suinteresuotus paminklu asmenis, net ir teisininkus, teologus, duobkasius bei teismo medicinos ekspertus. Ketinta net klausti maršalo nuomonės, tačiau visi sutarė, kad pastarojo sveikata yra per silpna, kad neverta varginti merdinčio žmogaus-legendos. Diskusijos netilo. Išrikiuoti aikštėje kavalerijos pulko kariai nekantriai laukė lauke sprendimo. Ypač priešinosi ekshumacijos idėjai keli moralės teologai, kurie laikėsi nuomonės, jog paminklas Kaštonei ne tokia svari priežastis, kad galima būtų žadinti pastarąją ir jos kūną iš am-

žinojo miego. Su teologais nesutiko duobkasių brigada, kuri priminė, kad tai ne toks jau retas atvejis jų praktikoje, atseit kad kasdien jie kažką iškasa ir užkasa be jokių moralės teologų patarimų, kurie, jų nuomone, visai nereikalingi. Teologai prieštaravo. Jų nuomonę, jei jau kūnas užkastas, tad niekas neturi teisės jo atkasti ir naudoti asmeniniams tikslams. Teismo medicinos ekspertai replikavo ir uždavė teologams klastingą klausimą: koks jų požiūris į mirties nuosprendį? Teologai trumpam suglumo, tačiau atsakė, kad neigiamas. Tada į diskusiją įsijungė teisininkas, kuris priminė nelankstų Bažnyčios požiūrį į priemones prieš nėštumą. Teologai atsakė, kad artimiausias Bažnyčios Susirinkimas svarstys šią problemą. Tačiau vėl ėmė nerimti duobkasiai, kurie priekaištavo teologams dėl celibato, kuris, anot jų, yra didžiausia atgyvena. Teismo medicinos ekspertai nutraukė duobkasius ir pareikalavo laikytis reglamento, nes skubos tvarka svarstomas klausimas turi būti išspręstas. Tačiau tai negelbėjo. Įsiaudrinę teisininkai rėmė teologus prie sienos – vardijo inkvizicijos nusikaltimus, raganų medžiokles, kitatikių persekiojimus ir primygtinai reikalavo, kad būtų atstatytas teisingumas. Teologams nieko kita neliko, kaip pažadėti jį atstatyti pačiu artimiausiu metu. Tačiau teismo medicinos ekspertas susinervino ir pareiškė, kad apie teisingumo atstatymą negali būti jokios kalbos be moralinės ir materialinės žalos atlyginimo. Jis pasiūlė išdalyti nukentėjusiems Bažnyčios turtus, o pastatus išnuomoti lengvatinėmis sąlygomis. Teologai atseit nenugirdo, tačiau duobkasiai pažadino juos iš snaudulio ir įteikė reikalavimą raštu, kuriame buvo rašoma, kad Bažnyčia atsisako žemėje ir vandenyje slypinčių turtų duobkasių gildijos naudai. Tada įsiterpė teisininkai, kurie priminė, kad dalis šių turtų turi priklausyti valstybei. Kokiai valsty-

bei? – klausė įraudę duobkasiai. Mūsų valstybei, atsakė šalti it ledas teisininkai. Biurokratams? – pasiteiravo teologai ir jau ketino kilti, nes, jų manymu, niekas iš čia esančių negali būti įpareigotas dalyti ir dalytis sunkiu darbu užgyvento žmonijos turto. Tada pulkininkui Kutrovskiui trūko kantrybė ir jis trenkė kumščiu į staktą. Galingas garsas grąžino diskusiją į pradinį tašką: ar galima ekshumuoti Kaštonę? Po kelių pasisvaidymų replikomis buvo paklausta maestro Ignaco, kaip ilgai jam reikės kritusios Kaštonės kūno. Į tai maestro Ignacas atsakė, kad viskas priklausys nuo įkvėpimo, kuris vieną kartą greičiau, o kitą kartą lėčiau ateina. Atrodo, kad atsakymas visus patenkino. Tik duobkasiai raukėsi ir nedraugiškai komentavo, kad jie atseit nėra suinteresuoti kapinėse laikyti tuščią duobę, nes norinčių į ją atsigulti yra ne vienas ir ne du. Pulkininkas Varškėtis tada neiškentė ir kategoriškai pasakė, kad duobė yra ne duobkasių ir kapinių, o kavalerijos pulko ir Gynybos ministerijos nuosavybė. Duobkasiams teko nutilti. Bet tada svarią abejonę išreiškė teismo medicinos ekspertai, kurie bijojo, kad, iškasus Kaštonę neribotam laikui, mieste gali kilti maras, dizenterija, gelta ir kitos rykštės. „Rykštės", – taip jie pasakė. Po šių žodžių per diskutuojančiųjų nugaras perbėgo šiurpo takeliai. Bet maestro Ignacas visus patikino, kad istorijoje dar nebuvo atvejo, kai, iškasus kumelės kūną, mieste pasklinda maro bacilos. Duobkasiai pritarė šiam akivaizdžiam istoriniam faktui ir papasakojo apie sunkias savo darbo sąlygas ir pareigas, kurias jiems tenka atlikti bet kokiu oru ar metų laiku. Kažkas priminė, kad galbūt vertėtų atsiklausti visuomenės nuomonės dėl Kaštonės ekshumacijos, tačiau greitai buvo nutildytas, nes, ne paslaptis, tamsios visuomenės nuomonė tokiu klausimu visada yra nepalanki ir kategoriškai neigiama. Tada įsiterpė

teologai, kurių galva, negalima ignoruoti padorių piliečių požiūrio į palaikų išniekinimus. Duobkasiai tik nusijuokė ir papasakojo, kas vyksta kapinėse, kai kunigai, atlikę savo pareigas, jas palieka. Tada teologams atsivėrė akys ir jie ėmė kitaip žvelgti į supantį juos pasaulį. O teismo medicinos ekspertai dar priminė baisius atvejus, kurių metu jiems tekdavo ne vieną valandą pasukti galvas, bandant nustatyti žuvusiojo ne tik lytį, bet ir rūšį. Tai vėl įkaitino diskutuojančiųjų aistras. Tada pulkininkas Kutrovskis vėl trenkė kumščiu į durų staktą, o pulkininkas Varškėtis ramiu balsu priminė, kad niekas iš čia neišeis, kol teigiamai nebus išspręstas Kaštonės ekshumacijos klausimas. Maestro Ignacas, išvargintas nesibaigiančios diskusijos, jau ketino pasigaminti eilinę marihuanos suktinę, nes suprato, kokie iškilo jo būsimai kūrybai techniniai bei moraliniai sunkumai. Tačiau tada prabilo iki tol tylėjęs klebonas, kuris visada svajojo apie kapeliono vietą kavalerijos pulke, tad palaikė karininkų bei duobkasių pusę. Jis pasakė, kad Kaštonės ekshumacija, jo požiūriu, yra sveikintinas dalykas, kuris ne tik susirinkusiems čia, bet ir visuomenei primins garbingą praeitį, kurią ir simbolizuos vėl atkastas Kaštonės kūnas. Tokiam įžvalgiam požiūriui į ekshumaciją ir jos reikšmę nedrįso prieštarauti net nesukalbamieji teologai. Jie palūžo, tačiau išgavo pažadą, kad pastaroji būtų atlikta su visomis religinėmis apeigomis. Pulkininkas Kutrovskis, viešai pažadėjęs klebonui kavalerijos pulko kapeliono vietą, pasiūlė apeigas atlikti nuovokiajam klebonui, juolab kad jis yra ir paminklo Kaštonei komisijos narys. Maestro Ignacas neprieštaravo, tačiau paprašė, kad, ekshumuojant kūną, nebūtų pučiamųjų orkestro. Visi su tuo sutiko ir sukirto rankomis.

* * *

Šventiškai apsirengęs – su pelerina, berete, palete, teptuku, pieštuku ir kabančiu trintuku – stovi prie dar neliesto Kaštonės kapo maestro Ignacas ir laukia. Jo veido išraiška akmeninė, jis – susikaupęs, susikoncentravęs ir pasiruošęs talentingai įvykdyti jam iškeltą uždavinį. Tiesa, į ekshumacijos iškilmes susirinko žmonių mažiau, nei tikėtasi – vos keliolika suinteresuotų: Kutrovskis, Varškėtis, Rochas etc. Nieko tokio. Dabar svarbiausia – ekshumacija ir paminklas. Aš stoviu šalia Bertos. Ji, kaip ir anąkart, laiko iškėlusi rankose Kaštonės portretą. Klebonas taip pat puošnus – jis papuošė save nauju kapeliono apdaru, todėl, tai matyti, šiek tiek nejaukiai jaučiasi. Jis jau „atšventino" kapą, kurį netrukus galima bus išniekinti. Jis jau viską pasakė, ką turėjo pasakyti, jis jau viską sukalbėjo, ką turėjo sukalbėti, jis jau viską išgiedojo, ką turėjo... Kai kažkurio duobkasio kastuvas atsitrenkė į Kaštonės karstą, visus apniko nerami būsena. Ne vienas turbūt šią akimirką klausė: kokia ji ten, mūsų Kaštonė? Kokia? Kaip jai „ten" sekėsi?.. Karstą ištraukti iš kapo duobės pasirodė sunkiau, nei buvo manyta. Jis gulėjo stabiliai ir net neketino pajudėti iš vietos, nors duobkasiai ir labai stengėsi. Gerai, kad pulkininkai kavaleristai į ekshumacijos iškilmes atjojo ant savo kumelių. Jos ir išvilko Kaštonės karstą iš duobės. Sunkiai, bet išvilko. Tiesa, tempdami sudarkė ne vieną šalia buvusį kapą. Duobkasiai liko nepatenkinti, tačiau jų veidų išraiškos mažai ką domino, nes visi jau nekantravo išvysti gulinčią grabe Kaštonę. Kokia ji? Kaip ji? Kai karsto dangtis buvo atidengtas, o maestro Ignacas beprotiškai puolė škicuoti sustingusį Kaštonės kūną, ne vienas nustebęs atsitokėjo nuo regimo vaizdo: Kaštonė buvo kaip gyva. Kaštonė buvo kaip šventoji – nepaliesta, tyra, tokia, kokia buvo gyvenime. Galima pa-

galvoti, kad kape ji nusimetė metų naštą, todėl guli dabar, lyg jai būtų dešimt dvylika metų. Ji kažką sapnavo – labai gražų ir šviesų sapną. Ne vienam pasirodė, kad šypsosi. O maestro Ignacas dirbo – linija popieriuje vijo liniją, forma formą. Taiklia akim jis nustatinėjo Kaštonės galvos ir likusio kūno proporcijas. Maestro fiksavo spalvas, nuostabiai išsilaikiusio kailio žvilgesio niuansus. Jis buvo taip pasinėręs į darbą, jog net pamiršo paprašyti, kad duobkasiai iškeltų Kaštonės kūną iš karsto. Jam pakako jos ir gulinčios. Iš pulkininko Kutrovskio akių ištryško ašaros. Jis, regėdamas dabar Kaštonę, negalėjo susitaikyti su mintimi, jog jau nebėra šioje žemėje šios didžios kumelės. Taip, ji atrodė kaip gyva. Gyva palaidota. Tada pulkininkas Varškėtis net pagalvojo, ar nemiega Kaštonė, kaip genialusis Gogolis, klastingu letargo miegu? Ne, ji nemiegojo. Ji, išsaugojusi maestro Ignacui savo kūno grožį, buvo mirusi. Mirusi pozavo ji žymiam menininkui, kuris vis škicavo ir aikčiojo negalėdamas atsistebėti portretuojamąja. Tada Berta man ir pasakė:

– Kokia vis dėlto gundanti būna mirties šypsena.

– Išties, – sutikau aš ir pabučiavau ją į skruostą.

* * *

Šios žinios jau seniausiai visi laukė, nes toks yra gyvenimas – vieni ateina, kiti išeina... Niekas, žinoma, neišdrįso prisipažinti, tačiau sutiko ją su gedulingai džiaugsmingu palengvėjimu. Ne vienas ir ne du, išgirdę apie maršalo mirtį, patyrė riedančio nuo širdies akmens euforiją. Maršalas, kaip teigia iš sostinės pasiekę gandai, beveik nesikankino, jei galima mirštant ligos patale nesikankinti. Jis užgeso ramiai, tykiai ir taikiai, kaip ir dera didvyriui, susidūrusiam gyvenime su tūkstančiais mirčių. Sako, kad vakare dar kategoriškai pareikalavęs

arbatos su aviečių stiebais, godžiai ją išgėręs ir tik tada giliai užsnūdęs prie atverstos knygos – karinio statuto... O ryte, kai sukilo visi artimieji ir namiškiai, maršalo jau nebebuvo. Jis buvo šaltas, nors ir ne galutinai sustingęs. Jis gulėjo savo patale, viena ranka buvo nusvirusi, burna prasižiojusi – atrodė, kad maršalas ketina netrukus užknarkti. Deja. Gaila, tačiau jau niekas niekada nebeišgirs muzikalaus maršalo knarkimo, stebuklingų jo leidžiamų trelių ir jas palydinčio krūtininio baubimo, kurį skleisti nenoromis mokėjo tik jis – legendinis velionis. Išpažintį jis jau seniausiai buvo atlikęs, tad į dausas patraukė tyras ir neslegiamas nuodėmių naštos. Tiesą pasakius, tokios ten ir buvo maršalo nuodėmės – tik dorybės, dorybės ir dar kartą nesuskaičiuojamos dorybės. Kai kurie net kuždėjosi tarpusavyje, kad štai šalis, pagimdžiusi tokį dorovingą vyrą, galbūt ir neverta jo buvo... O gal ir verta?.. Žinoma, kad verta, nes niekas šioje žemėje šiaip sau neatsitinka, visa turi savo priežastis ir pasekmes. Susirinkusieji prie velionio nebyliai žiūrėjo į jį, tačiau niekam neištryško ašara, nes prasmingai, kilniai ir išdidžiai pastarasis išnaudojo jam skirtą pasaulyje laiką. Labai gedėti nebuvo prasmės – maršalas išėjo iš gyvenimo laiku ir lauktai. Tykiai degė žvakutė maršalo pašonėje – paskutinė šviesėlė jam... Reikėjo uždangstyti veidrodžius – tuštybės simbolius – tačiau niekas nesiskubino, nes ir tų veidrodžių buvo vos keli, o ir tie – miniatiūriniai, seniai nenaudojami maršalo ir vienatvėje gulintys, kaip ir jis pats, ant tualetinio stalelio. Pagaliau kažkas iš stovinčių šalia velionio atsitokėjo ir prisiminė, jog pats laikas parišti maršalui žandikaulį. Taip ir padarė – be kalbų, be aiškinimų, be bereikalingos sumaišties. Rankos su rožiniu buvo uždėtos ant krūtinės, o gražuolius ūsus teko šiek tiek pašukuoti, mat labai jau susitaršę ir neestetiškai atrodantys jie bu-

vo. Kai šie pirmieji paruošiamieji darbai buvo baigti, prie maršalo kūno liko tik artimiausieji jam žmonės. Visi kiti pasitraukė ruoštis neregėtai gedulingoms laidotuvėms. O darbų laukė išties daug. Tačiau niekas neatsikalbinėjo, nevengė atsakomybės, nes dirbo drauge ir sutartinai bendram tikslui – kuo gražiau, kuo iškilmingiau ir pagarbiau palaidoti visų mylimą maršalą.

Kai ši žinia pasiekė kavalerijos pulko štabą, pulkininkas Kutrovskis ir pulkininkas Varškėtis išsikvietė mane į kabinetą ir unisonu tarė:

– Mirė maršalas, dabar viskas bus kitaip – ruoškis, Maria P. ...

* * *

Maestro Ignacas uoliai dirba prie paminklo – dieną naktį. Jis nežino, kas yra poilsis. Kaštonė, jos kūno proporcijos, legendinė praeitis ir šypsena – veiksniai, kurie verčia menininką vis sparčiau ir sparčiau stumtis į priekį kilniame darbe; jie (veiksniai) jį užvaldė ir pakerėjo. O paminklo komisijos nariai vis ragina. Galbūt pernelyg dažnai jie primena dailininkui terminus, tačiau kitaip negali, nes laikas nelaukia. Maestro Ignacas nepyksta ant jų. Maestro neširsta, kai kasdien jo vis klausinėja, atėję į štabo dirbtuvę, kiek šiandien jis sukūrė, kiek ketina sukurti ir t. t. Maestro Ignacas tada patyli, nužvelgia atėjusius ignacišku žvilgsniu, kaip tik jis vienas moka nužvelgti, ir vėl panyra į darbo sūkurį. Ragintojams nelieka nieko kita, kaip tik patyliukais išeiti, o išėjus – laukti kitos progos dar kartą paraginti menininką. Tiesą pasakius, komisijos nariai, prisiklausę įvairiausių pasakojimų apie kūrėjus, galvojo, kad Ignacas kurs lėčiau. Ir koks būna jų džiaugsmas, kai, eilinį kartą apsilankę jo dirbtuvėje, jie išvysta vis daugiau ir daugiau Kaštonės kūno. Kaštonė auga. Štai, tik prieš kelias dienas dar

buvo vien kanopos, vakar – kojos, o šiandien – aukštai iškelta galva, kurios bruožai net didžiausiam neišmanėliui sukelia patriotinius jausmus. Komisijos nariai vis labiau ir labiau įsitikina, kad paminklas Kaštonei bus genialus, jie neapsiriko pasirinkę maestro Ignacą. Neapsiriko. Tačiau kuriančio paminklą Ignaco nuotaika nebūtų tokia pakylėta, jei ne miestas. Taip, jei ne miestas, kuris menininką tiesiog užbūrė. Tik randa laisvesnę minutę dailininkas – ir į miestą. Maestro Ignacas juo susižavėjo. Jis, daug išgyvenęs ir nemažai matęs, tiesiog negali patikėti, kad šalia, visai netoli sostinės ir senosios sostinės, egzistavo kunigaikštystės sostinė – grožio įsikūnijimas. Jis mielai vaikšto nešvariomis, tačiau tokiomis mielomis senamiesčio gatvelėmis, lanko bažnyčias. Barokas... Nepakartojamas šio miesto barokas... O Vartų Motinos portretas – šedevras! Ignacui nereikia nei narkotikų, nei alkoholio, jis jau nebegeria kavos ir tonizuojančios arbatos – miestas, viską šis legendomis apipintas miestas kompensuoja. Jis svaigina maestro Ignacą. Jis – stipriausias narkotikas, prie kurio pripranti, be kurio jau daugiau nebegali gyventi. Ilgai maestro Ignacas žiūri į bažnyčių bokštus – didingus, stebuklingus, kerinčius ir raminančius sielą. O, kaip malonu Ignacui vakarais pasivaikščioti: čia gyveno Mickevičius, čia – Slovackis, čia – Lelevelis, čia – Čiurlionis, čia...

... Maestro Ignacas vaikšto ir galvoja apie šiuos didžius žmones, kurie įsiamžino savo kūryba šiame mieste. Ir jis įsiamžins, ir jis, – taip mano maestro Ignacas, kuris niekada dar tiek daug jėgų nebuvo pasisėmęs iš miesto. Nuostabus, nepakartojamas miestas, į kurį visada norisi sugrįžti, kurio niekada nesinori prarasti... Ignacui graudu ir pikta, kad jis negimė šiame mieste. Jam skaudu, kad jis niekada netaps šio miesto garbės pilie-

čiu, nors... Po panašių minčių jis dar didesne energija kimba prie darbo – Kaštonė netrukus bus baigta. Ji bus gyvesnė, nei buvo. Taip!

* * *

– Iš pradžių padėsi gėlių vainiką prie Kaštonės paminklo, – aiškina man ceremonijos dramaturgiją Rochas. – Padėjęs pataisysi juostą ir atsitrauksi kelis žingsnius nuo pjedestalo. Tada sustosi ir nežymiai nulenksi galvą...

Aš nieko nesuprantu. Aš nieko nesuprantu...

Aš matau stovintį šalia atidengiamo paminklo maestro Ignacą. Jis nerimauja. Jis neslepia savo susijaudinimo ir nervingai timpčioja virvelę, kurią netrukus truktels, kad nusileistų monumentą slepiantis audeklas.

– ...Ir todėl mes, – girdžiu pulkininko Kutrovskio užsitęsusią prakalbą, – įžengdami į naują istorijos etapą, privalome prisiminti tuos, kurie gynė ir aukojo savo gyvybes mūsų labui, mūsų ateičiai. Tegu ši kukli skulptūra bylos apie praeitį, kurios, kad ir kaip nemalonu, mes niekada neišsižadėsime, nes tai mūsų(!) praeitis. Mūsų!

Aš matau, kaip pulkininkas Varškėtis rankos mostu duoda ženklą maestro Ignacui. Ignacas timpteli virvelę, ir prieš mano akis atsiveria neregėtas pasaulis: ant vokiško „Tigro" tanko pakilusi ji – bronzinė Kaštonė. Ji stovi ant dviejų kojų. Ji pasiruošusi skrydžiui, nes iš jos nugaros išaugę galingi angelo sparnai. Ji netrukus pakils, nors kryžius, parištas prie pakinktų, laiko ją prikaustęs prie žemės. Bet ji pakils... Pakils Kaštonė, nes ji tokia galinga, monumentali. Jos niekas nesulaikys – net kryžius, ant kurio skersinio nukryžiuotas Išganytojas. Tiesa, jos bruožai labai panašūs į maestro Ignacą, tačiau aš nesistebiu, nes jau seniai žinau, kad kiekvienas menininkas, kuriantis portretą, visada vaizduoja save.

– Jau metas, – stumteli mane į priekį Rochas ir įduoda prašmatnų vainiką, perjuostą dvispalve juosta.

Jaudindamasis ir nesuvokdamas aplinkos, į kurią patekau, aš einu link paminklo Kaštonei. Prie tanko priekio, tiesiog po nukreiptomis į dangų Kaštonės priekinėmis kojomis dedu vainiką. Aš jau būčiau pamiršęs pataisyti juostą, tačiau pamačiau netoli stovinčio maestro Ignaco žvilgsnį. Taisau juostą, nors ji ir tvarkingai guli ant neapsakomo grožio žiedų ir eglišakių. Kažkuris nenuorama spyglys man įduria į pirštą, tačiau aš nepajaučiu skausmo, nes esu labai susijaudinęs. Aš labai, aš neišpasakytai jaudinuosi, nes taip ilgai laukiau šio istorinio momento. Ir sulaukiau. Sulaukiau. Mano viltys pildosi. Pildosi mano slapčiausi troškimai, apie kuriuos net nedrįsdavau pagalvoti, nes tokie nerealūs, tokie nepasiekiami jie buvo – Berta greta, netoliese. Turbūt.

Štai aš jau lenkiu galvą. Štai aš jau išreiškiu pagarbą legendinei kumelei, kuri, taip sakė pulkininkas Kutrovskis, simbolizuoja naująją epochą, į kurią netrukus mes visi drauge įžengsime. Aš jaučiu stiprias rankas ant savo pečių. Aš nežinau, kieno tai rankos, tačiau jos priverčia mane klauptis. Ir aš atsiklaupiu. Aš klūpau ir matau priešais save kapelioną kleboną, kurio galva papuošta popiežiška tiara. Jis kalba kažkokius man nesuprantamus poterius ir, negaliu tuo patikėti, deda ant mano galvos imperatorišką karūną. Man vis dar nesuprantama šio įvykio prasmė, todėl aš stveriu iš jo rankų ištaigingą karūną ir, nežinau kodėl, pats ją dedu sau ant galvos. Ji sunki. Aš vos ją nulaikau, todėl man ima suktis galva. Aš apsvaigęs. Aš – ne aš.

– Imperatoriau Habsburgai-Jogailaiti, – pagarbiai kreipiasi į mane pulkininkas Kutrovskis, – nuotaka jau pasiruošusi, ji laukia.

– Kokia nuotaka? Kokia dar nuotaka? – nesuprantu nieko. – Aš neketinu dabar vesti.

– Jūsų sužadėtinė, – bando paaiškinti man pulkininkas Varškėtis, – mano pusseserė, pulkininko Kutrovskio sesuo – Barbora, kurios geidėte, kurią sapnavote, apie kurią svajojote. Ji taip pat jūsų nori, ji taip pat jūsų geidžia ir nekantrauja už jūsų ištekėti ir susilaukti palikuonių.

– Kas jūs?..

– Imperatoriau, nejau mūsų nenorite prisiminti, – kalba man pulkininkas Kutrovskis. – Juk tai aš – Radvila Rudasis.

– Radvila Juodasis, – baksnoja save pirštais pulkininkas Varškėtis. – Ar jau galime kviesti nuotaką ir pradėti vestuvių ceremoniją?

– Bet aš ne Habsburgas, – aiškinu jiems. – Aš – Maria P. – degraduotas kavalerijos karininkas, sargas.

– Švaros ložės laboratorijos testai parodė, kad jūs – klonuotas Habsburgas – paskutinis Imperatorius, – įsiterpia klebonas kapelionas. – Jūsų testai teigiami, todėl jums likimas lėmė atgaivinti mūsų šalyje monarchiją ir duoti pradžią naujai ir sveikai dinastijai.

– Tai tikra tiesa, – pritaria jam Rochas.

– Aš – Habsburgas?..

– Panaikinsiantis Respubliką ir atkursiantis monarchiją, – bando mane įtikinti Radvila Rudasis.

– Ir vesiantis mano pusseserę, – antrina jam Radvila Juodasis.

– Bet kaip į visa tai reaguos mano mama Bona?.. – imu abejoti aš. – Ji gali nepritarti šiai santuokai.

– Aš viską sutvarkysiu, – sklaido mano abejones Radvila Juodasis. – Ji bus laiminga, nes jūs, Imperatoriau, susilauksite vaikučių, kurie atkurs monarchijas ir kitose respublikose.

– O štai ir nuotaka...

Aš matau, kaip pakyla „Tigro" tanko mechaniko liuko dangtis ir iš jo priekio lipa Berta, kuri pasipuošusi akinančio baltumo vestuvine suknele. Vienu metu man atrodo, kad tai Apreiškimas, nes Berta – Vartų Motina. Man vaidenasi, kad tai šventoji, kuriai taip neseniai meldėmės drauge su maestro Ignacu. Taip, tai šventoji Berta, apie kurią galvojau nemigos naktimis, kuriai skyriau gražiausius savo jausmus, kuriai...

– Aš modeliavau jai vestuvinę suknelę, – pakužda man į ausį staiga šalia atsiradęs maestro Ignacas, kuris pataiso man ant galvos svaiginančią ir slegiančią imperatoriaus karūną.

– Tai gal pradedam sutuoktuvių ceremoniją?.. – nekantrauja Popiežius kapelionas.

– Aš neprieštarauju, Šventasis Tėve, – sako Popiežiui Radvila Rudasis.

– Greičiau sutuoksim, greičiau atkursim monarchiją ir duosim pradžią sveikai dinastijai, – murma sau po nosimi kavalerijos pulkininkas Radvila Juodasis.

Nepakartojami Bertos veido bruožai – akys, lūpos, ausys, radviliškas ir šiek tiek primenantis habsburgišką žandikaulis. Neapsakomo grožio jos vestuvinis apdaras – tyras, nekaltas, nepradėtas. Barbora eina link manęs. Aš matau šypseną jos veide. Aš žinau, kad ji mane myli, Barbora – Vartų Motina. Aš girdžiu Kaštonės pritariamą žvengimą.

– Paskubėkite! Paskubėkite! – ragina Rochas. – Okupacinė kariuomenė netrukus pilies bokšte iškels trispalvę vėliavą! Okupacinė kariuomenė jau žygiuoja prospektu. Okupacija!!!

– Karas! Karas!!! – ima rėkti maestro Ignacas. – Mus užklupo karas!!!

Dar vienas žingsnis, vos vienas žingsnis, ir Barboros

tiesiama ranka susitiks su manąja. Dar... Dar... Ir mus sutuoks... Dar... Aš matau, kaip Kaštonė nervingai ir nedrąsiai suplazdena sparnais. Aš matau, kaip įsitempia jos bronziniai raumenys. Aš matau galingą sparnų mostą, kuris priverčia ją atsiplėšti nuo „Tigro" pjedestalo ir kilti, kilti, kilti į viršų, pramušti kriptos skliautą ir...

* * *

– (?)

– Jos likimas ir ją apgaubusios legendos priklauso ne vienai kultūrai, tai yra bendros žmonijos kultūros dalis, bylojanti apie dar vieną mėginimą pasiekti žemiškąją laimę, – išgirstu mintinai beriamą moters tekstą. Čia drėgna. Čia nejauki prietema. Čia tvyro nemalonus kvapas. Čia kažkokie gūdūs karstai...

– Dabar visi sutartinai padėkosime ekskursijos vadovei, – grąžina mane į realybę nuaidintys plojimai, ir aš bandau prisimerkęs įsižiūrėti į aplinką, kurioje iš visų pusių stumdo mane šalti kūnai, bandantys prasibrauti į viršų. – Visi renkamės prie Aušros Vartų stovinčio autobuso. Nevėluokite, nes važiuosime į Rasų kapines.

– *Dla ciego taka smugla, pani Barbara?* – klausia pašaipiai šalia manęs išdygęs ūsuotas tipas, kai stoviu prie Arkikatedros bokšto ir bandau po patirtų įspūdžių atsitokėti.

– *Jestem kompletnie zmienczona, Zygmuncie,* – pažinusi atsakau savo nemylimam vyrui ir nesąmoningai imu jo veide ieškoti mirusio maršalo bruožų.

HERKUS **KUNČIUS**

PELENAI
ASILO
KANOPOJE

•

SMEGENŲ
PADAŽAS

•

EKSKURSIJA:
CASA
MATTA

Redaktorius
Alvydas Šlepikas
Dailininkas
Alfonsas Žvilius
Korektorė
Rymutė
Kvaraciejienė
Maketavo
Dalia Kavaliūnaitė
2001 11 07.
26 leidyb. apsk. l.
Užsakymas 2.20
329-oji leidyklos knyga.
Išleido Lietuvos rašytojų
s-gos leidykla,
K. Sirvydo 6, 2600
Vilnius.
Spausdino
AB „Spindulys",
Gedimino 10,
3000 Kaunas.

Kunčius, Herkus
Ku-179

Pelenai asilo kanopoje; Smegenų padažas; Ekskursija: Casa matta: romanai / Herkus Kunčius. – Lietuvos rašytojų s-gos leidykla, 2001. – 607 p.

ISBN 9986-39-195-4

Postmodernizmą išpažįstantis talentingas jaunesnės kartos rašytojas tikrovę modeliuoja naudodamas įvairių amžių kultūrines ir istorines realijas. Jo mintis skrodžia epochas (nuo antikos iki šių dienų), liesdama amžinus – gėrio ir blogio, tiesos ir melo, prasmės ir beprasmybės – klausimus. Visa tai daroma lengvai, tarsi žaidžiant žodžiais ir jų prasmėmis, nevengiant grotesko ir iš pirmo žvilgsnio nesuderinamų kontrastų.

UDK 888.2-3

ISBN 9986-39-195-4